

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
KÜTÜPHANESİ HAKSES KOLEKSİYONUNDAKİ 08802/Hs0753
NUMARALI DEMİRBAŞ ve T811.21 YER NUMARASINA
KAYITLI MECMU' ÂTÜ'L-EŞ' ÂR (1b -249a)
(İNCELEME –METİN)

Yüksek Lisans Tezi

Ahmet Serdar ERKAN

TEMMUZ -2016

MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ KÜTÜPHANESİ
HAKSES KOLEKSİYONUNDAKİ 08802/Hs0753 NUMARALI
DEMİRBAŞ ve T811.21 YER NUMARASINA KAYITLI
MECMU'ÂTÜ'L-EŞ'ÂR (1b -249a)
(İNCELEME –METİN)

AHMET SERDAR ERKAN

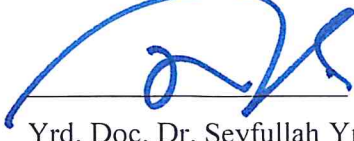
TARAFINDAN

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

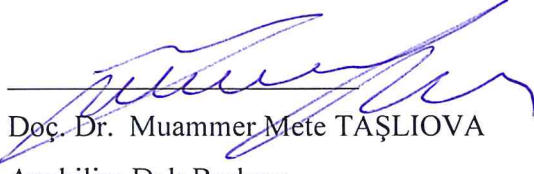
TEMMUZ -2016

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

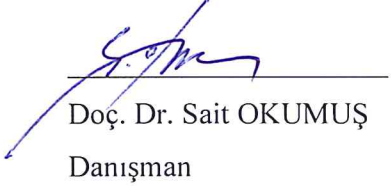
Yrd. Doç. Dr. Seyfullah Yıldırım
Enstitü Müdürü V.

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığımı tasdik ederim.

Doç. Dr. Muammer Mete TAŞLIOVA
Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığımı beyan ederim.

Doç. Dr. Sait OKUMUŞ
Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Mustafa ARSLAN (YBU/İnsan ve toplum bilimleri Fakültesi TDE)

Doç. Dr. Sait OKUMUŞ (YBU/İnsan ve toplum bilimleri Fakültesi TDE)

Doç. Dr. Bilal ÇAKICI (AÜ. Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi TDE)

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim. Aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Adı Soyadı: Ahmet Serdar ERKAN

İmza:

ÖZET

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi
Hakses Koleksiyonundaki 08802/Hs0753 Numaralı Demirbaş ve
T811.21 Yer Numarasına Kayıtlı
Mecmu'âtü'l-Eş'âr

ERKAN, Ahmet Serdar

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Sait OKUMUŞ

Temmuz, 2016, 567 sayfa

Bu çalışmamız, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi Hakses Koleksiyonundaki 08802/Hs0753 Numaralı Demirbaş ve T811.21 Yer Numarasına Kayıtlı Şiir Mecmuası'nın tanıtımı, transkripsiyonlu metni ve bu metnin incelenmesinden meydana gelmektedir.

Mecmuada yer alan şairler XIV XIX. yüzyıllar arasında yaşamıştır. Şiirlerin çoğu XVI. yüzyıl şairlerine aittir. Bu sırayı XVII. yüzyıl şairleri takip etmektedir. XIV ve XIX. yüzyıllardansa sadece iki şair vardır.

Mecmuanın derleyeni belli değildir.İçinde en son XIX. yüzyıla ait şairlerin olmasından dolayı XIX. yüzyılda tertip edilmiş olabileceğini düşündüğümüz mecmua, antoloji niteliğinde olup 249 varaktan oluşmaktadır. Mecmuada eksik sayfalar yoktur.

Tertibinde sadece ilk varaklarda Divân-ı Hayâlî'ye ait şiirlerde rediflere göre alfabetik sıra takip edilmişse de daha sonra bu tercih terk edilmiştir.

İki kere yazılmış, bölünmüş ve mahlassız olan şiirlerle birlikte mecmuada toplam 357 şiir bulunmaktadır. Mükerrer şiirler haricinde ise mecmuada, 349 şiir ve farklı yüzyıllara ait -tespit edilebilen- 108 şair yer almaktadır. Mahlassız toplam 18 şiir vardır. Hayâlî Bey, 81 şiirle en çok şiiri bulunan şairdir. Musammatların ağırlıkta olduğu mecmuada, 15 farklı nazım şekli kullanılıp 245 şiir ile en çok gazellere yer verilmiştir. Mecmuada bahsi geçen bu Türkçe şiirlerin yanı sıra tasavvufî konular üzerine yazılmış birkaç mensur metinle Farsça şiirler de vardır.

Anahtar Kelimeler: Eski Türk Edebiyatı, Mecmua, Gazel, Musammat, Hayâlî Bey, Mahlassız

ABSTRACT

The Poem Mejmua

In The Library of Marmara University Faculty of Theology at Collection of Hakses

With number 08802/Hs0753 and

T811.21

ERKAN, Ahmet Serdar

Department of Turkish Language and Literature
Advisor: Assoc. Dr. Sait OKUMUŞ

July, 2016, 567 pages

This study consists of introduction, transcription and analysis of a poem mejmua registered under number 08802/Hs0753 and T811.21, which is presented at Marmara University, Faculty of Theology, at collection of Hakses.

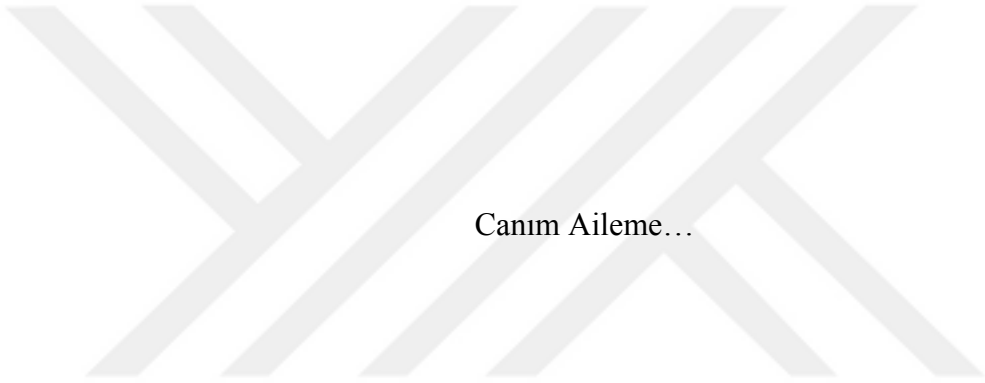
This study includes poems belonging to poets from the 14th century to 19th century. Most of the poems belongs to the poets of 16th century. It is followed by the poets of 17th century. The study includes two poets from 14th century and two poets from 19th century.

As the compiler couldn't be identified and the last compilation includes poets who lived in 19th century, it is thought that the mejmua might be compiled in 19th century. The mejmua is an anthology and it consists of 249 varaks. There are no missing pages. Although in the compilation of the mejmua, alphabetic order is followed in accordance

with redifs(repeated voice/ word after the rhyme) only in the the first varaks in the poems of Hayali, this practice was abandoned in the following years.

The mejmua includes totally 357 poems including poems that were no pseudonym, divided or written for two times. Except of repeating poems, the mejmua contains of 349 poems and 108 poets-that could be identified- from different centuries. There are totally 18 poems which have no pseudonym. Hayali is the poet who has the most poems in the mejmua with his 81 poems. In the mejmua, 15 different kinds of odes were used but the musammat(a kind of divan poetry) was the mostly preferred one. The mejmua mostly includes ghazals with 245 poems. In addition to these Turkish poems, the mejmua includes some Persian poems and proses relating to sufistic subjects.

Key words: Old Turkish Literature, Mejmua, Ghazal, Musammat, Hayali, No pseudonym

Canım Aileme...

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamızın yürütölmesinde yardımını benden hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman değerli fikirleriyle bana yol gösteren ve tecrübesiyle çalıőmama ışık tutan değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Sait OKUMUŞ'a, teknik destek ve yöntem noktasında birçok yardımını gördüğüm değerli arkadaşım Emrah GÖKÇE Bey'e, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Faköltesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün değerli öğretim üyelerine ve tezime ilk başladığım andan itibaren bana, maddi ve manevi desteklerini hiç eksiltmeyen, her zaman yanımda olan canım aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmet Serdar ERKAN

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İTHAF	viii
TEŞEKKÜR.....	ix
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	xii
KISALTMALAR.....	xiii
TABLolar LİSTESİ	xvi
GRAFİKLER LİSTESİ	xvii
1. GİRİŞ.....	2
1.1. Eski Türk Edebiyatında Mecmualar	2
1.2. Mecmuaların Sınıflandırılması	3
1.3. Mecmuaların Önemi.....	4
I. BÖLÜM	6
MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ KÜTÜPHANESİ HAKSES KOLEKSİYONUNDAKİ 08802/Hs0753 NUMARALI DEMİRBAŞ ve T811.21 YER NUMARASINA KAYITLI ŞİİR MECMUÂSININ TANITIMI	6
1. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi Haksess Koleksiyonundaki 08802/hs0753 Numaralı Demirbaş ve t811.21 Yer Numarasına Kayıtlı Şiir Mecmuasının Tanıtımı	7
2. Tablo 1: Mecmuanın bölümleri.....	8
3. Mecmuadaki başlıklarda yapılan yanlışlıklar	10
3.1. Şair isminin yanlış yazılması	10

3.2. Nazım şeklinin yanlış yazılması.....	10
3.3. Nazım şeklinin yanlış şaire atfedilmesi.....	11
3.4. Nazım şeklinde olmayan şairin başlığa dahil edilmesi	11
4. Mecmuada tespit edilen şairler	12
5. Tablo 2: Mükerrer ve bölünmüş şiirler	15
6. Tablo 3: Şairler, yaşadıkları yüzyıl ve mecmuada kayıtlı nazım şekilleri	15
7. Grafik 1: Mecmuadaki şairlerin yüzyıllara göre dağılımını gösterir grafik.....	19
8. Tablo 4: Nazire şiirler ve şairleri	20
9. Tablo 5: Mecmuada kullanılan nazım şekilleri ve kullanım sayısı.....	21
10. Grafik 2: Mecmuada kullanılan nazım şekillerinin dağılımını gösterir grafik	21
11. Tablo 6: Mecmuada kullanılan şiir ölçüleri	22
12. Tablo 7: Mecmuada yer alan şair ve şiirlerin detaylı incelemesi.....	24
13. Metin kurulurken takip edilen yol	72
14. Vezinle ilgili problemler	74
SONUÇ	76
15. Tablo 8: Divanı olmayan veya bulunamamış şairlerin şiirleri.....	78
16. Tablo 9: Bilinen şairlerin divanlarında yer almayan şiirler.....	90
II. Bölüm.....	95
METİN.....	95
KAYNAKLAR.....	538

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ا	a, e	ط	ṭ
آ	ā	ظ	ẓ
ب	b	ع	ʿ
ت	t	غ	ġ
ث	ṯ	ف	f
ج	c	ق	q
ح	ḥ	ك	k
خ	ḫ	گ	g
د	d	ك	ñ
ذ	ẓ	ل	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n
س	s	و	v (u, ü, ö, o)
ش	š	ه	h (a, e)
ص	ṣ	ی	y (i, i, u, ü)
ض	ḏ ẓ	ء	ʾ

Farsçadaki vâv-ı maʿdüle harfi ʾ işaretiyle gösterilmiştir.

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
ABŞ-1	Alevi Bektaşı Şiirler Antolojisi- 1. Cilt
ABŞ-2	Alevi Bektaşı Şiirler Antolojisi- 2. Cilt
ABŞ-3	Alevi Bektaşı Şiirler Antolojisi- 3. Cilt
ADD	Adli Divanı
AKY	Ahmet KAVAKLIYAZI, 13450 nolu Mecmua alışması
AÖD	Aşık Ömer Divanı
ASD	Ali Senai Divanı
AZB	Azbi Divanı
BİD	Birri Divanı
BK	Baki Divanı
bkz	Bakınız
BRD	Bağdatlı Ruhi Divanı
BSD	Bosnalı Sabit Divanı
BTD	Bursalı Talib Divanı
c.	Cilt
CD	Cinani Divanı
CFD	Caferi Divanı
DŞM	Divan Şiirinde Münacat
ED	Emri Divanı
ERD	Eşrefoğlu Rumi Divanı
EYD	Esmâ Yayınları Yunus Emre Divanı
FKD	Fehim-i Kadim Divanı
FUD	Fuzuli Divanı
g.	gazel
GMA	Gelibolulu Mustafa Ali Divanı
GND	Ganizade Nadiri Divanı
HB	Hayali Bey Divanı

HD	Hayreti Divanı
HME 5214	Hacı Mahmud Efendi 5214 Nolu Mecmua
HÜD	Hüdayi Divanı
HZ.	Hazreti
HZN-I	Hüzni Divanı I
HZN-II	Hüzni Divanı II
İD	Şeyhülislam İshak Efendi Divanı
İSEN	Mustafa İSEN, Gelibolu Mustafa Ali
İTES	İslami Türk Edebiyatı Sempozyumu
İYZ	İbrahim YAVUZ, Türk Edebiyatında Terakib-i Bend
KBD	Kabuli Divanı
KBM	Kerbela Mersiyeleri
KD	Kami Divanı
KDD	Kaside-i Dil ü Dana
KO	Haşim KESKİNSOY, Nahifi'nin Kaside-i Bürde Tahmisi
LD	Lami'i Çelebi Divanı
MD	Mantiki Divanı
MDD	Medhi Divanı
MID	Mısri Divanı
MKM 436	Milli Kütüphane 06 Hk 436 Nolu Mecmua Çalışması
MŞM	Mevlevi Şairler Mecmuası Çalışması
MUD	Mu'idi Divanı
MUHD	Muhiti Divanı
MZK	Mezaki Divanı
NABD	Nabi Divanı
ND	Nef'i Divanı
NED	Nesimi Divanı
NHFD	Nahifi Divanı
NM	Nu'ut-ı Nebeviyye Mecmuası
NŞD	Neşati Divanı
NTD	Natiki Divanı
NVD	Nev'i Divanı
ÖRD	Ömer Ruşeni Divanı

RD	Rahmi Divanı
RED	Revani Divanı
RŞD	Raşid Divanı
s.	sayfa
SAD	Sarban Ahmed Divanı
SDD	Sakıb Dede Divanı
SDKD	Sıdki Divanı
SID	Sırrı Divanı
SRD	Sahhaf Rüşdi Divanı
SŞ	Saz Şairleri
SYD	Seyri Divanı
ŞCT	Şairin Çağa Tanıklığı
ŞHD	Şahidi Divanı
şn	Şiir Numarası
TAB	Talib Ahmet Bosnavi Divanı
TD	Talib Divanı
TYD	Mustafa TATÇI Yunus Emre Divanı
UD	Usuli Divanı
ULD	Ulvi Divanı
vb	ve benzeri
VD	Vecdi Divanı
VHD	Vahtedi Divanı
vrk	Varak
VSD	Enderunlu Vasıf Divanı
ZD	Zati Divanı

TABLolar LİSTESİ

1. Tablo 1: Mecmuanın bölümleri.....	8
2. Tablo 2: Mükerrer ve bölünmüş şiirler	15
3. Tablo 3: Şairler, yaşadıkları yüzyıl ve mecmuada kayıtlı nazım şekilleri	15
4. Tablo 4: Nazire şiirler ve şairleri	20
5. Tablo 5: Mecmuada kullanılan nazım şekilleri ve kullanım sayısı.....	21
6. Tablo 6: Mecmuada kullanılan şiir ölçüleri	22
7. Tablo 7: Mecmuada yer alan şair ve şiirlerin detaylı incelemesi	24
8. Tablo 8: Divanı olmayan veya bulunamamış şairlerin şiirleri.....	78
9. Tablo 9: Bilinen şairlerin divanlarında yer almayan şiirler.....	90

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Mecmuadaki şairlerin yüzyıllara göre dağılımını gösterir grafik..... 19

Grafik 2: Mecmuada kullanılan nazım şekillerinin dağılımını gösterir grafik 21

GİRİŞ:

ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR

1. GİRİŞ

1.1. Eski Türk Edebiyatında Mecmualar

Mecmua, Arapça “cem” (toplama, bir araya getirme) kökünden gelip mef’ûl babında müennes (dişil) bir kelimedir. “Toplanmış, bir araya getirilmiş” anlamına gelir. Kütüphanecilik literatüründe mecmuanın karşılığı “derleme” dir. Günümüz Türkçesinde “dergi” olarak karşılığını bulan mecmua, yakın zamana kadar da günlük olmaya (haftalık, aylık, üç aylık, altı aylık, yıllık vb.) periyotlarla yayımlanan süreli yayınlar karşılığında kullanılmaktaydı (Köksal, 2012: 83). Yine bu kavram klasik kültürde edebiyat terimi olarak da defter, türlü konuların bir araya getirildiği yazıları içine alan kitap, şiir defteri anlamlarında da kullanılmıştır (Aydemir, 2007: 122).

Ali Nihad Tarlan’a göre: “Bunlar edebiyat meraklılarının beğendikleri şiirleri bazen gelişi güzel, bazen de muayyen bir tasnife tabi tutarak kaydettikleri bir nevi müntahabat mecmualarıdır. (Tarlan,1946: 122)” O halde derleme yoluyla meydana getirilen mecmualar tamamen derlemecinin zevkine bağlıdır diyebiliriz. Bu bakımdan çok düzgün ve tertipli mecmualar yanında düzensiz mecmualar da vardır (Pala, 1995: 361). Dolayısıyla mecmuaların bir kısmının sahibi ve müstensihisi belli, büyük bir kısmının ise ne sahibi ne de müstensihisi bellidir. Ekserisinin düzenlenme tarihleri de yoktur (Aydemir, 2007: 123).

Bunların yanı sıra mecmualardaki metinlerin büsbütün birbiriyle ilgisiz oldukları düşünülmemelidir. Zira *mecmuada bir araya getirilen metinler arasında çoğunlukla benzer veya ortak olan taraflar vardır. Söz gelimi “mecmu’atü’r-resâ’il” leri (risaleler mecmuası) bir araya getirilmiş hacimce küçük eserler oluşturur. Bu eserler arasında çoğunlukla konu yakınlığı da bulunmakla birlikte esas müştereklik -kısmen- hacimsiz eserler derlemesi oluşudur. Bununla birlikte hacimli eserlerin toplanmasından oluşan mücessem mecmualar da yok değildir. Aynı konudaki metinlerin toplandığı mecmualar, içerikleriyle anılmaktadır* (Köksal, 2012: 84).

Belirttiğimiz bu yönleri de dikkate alındığında şiir mecmuaları Klâsik Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir.Mecmualar, edebiyatımızda 15. yüzyıldan itibaren görülmeye başlamıştır. Daha sonra Klasik Türk Edebiyatı araştırmacıları tarafından mecmualar, divan ve tezkirelerin dışında bir çok esere ulaşmakta önemli bir kaynak olarak kullanılmışlardır.

Şiir mecmualarında Yayımlanmış divanlarda yer alan şiirlerin yanı sıra, mürettep divanı veya divançesi olmayan şairlerin şiirleri de mevcuttur. Aynı zamanda bu mecmualarda çeşitli şairler tarafından yazılan nazireler de yer alır (Turgut, 2013: iii).

Velhasılı Klâsik Türk edebiyatının önemli kaynaklarından olan şiir mecmûaları metin neşrinde tamamlayıcı cüzler olarak kullanılagelmiş ve önemli bir boşluğu doldurmuştur (Tanyıldız, 2012: 224).

1.2. Mecmuaların Sınıflandırılması

Agah Sırrı Levend (Levend, 1988: 166,167) Türk Edebiyatı Tarihi eserinde mecmuaları şu şekilde tasnif eder:

1. *Nazire mecmuaları*
2. *Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları*
3. *Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar*
4. *Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar*
5. *Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar*

Günay Kut (Kut, 1986: 170) ise Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nin "Mecmua" maddesinde, mecmuaları şu şekilde gruplandırır:

1. *Nazire mecmuaları (Bir şairin kaside veya gazeline aynı vezin ve kafiyede nazire yazan diğer şairlerin şiirlerini derleyen şiir mecmualarıdır.)*
2. *Seçme şiir mecmuaları (Mecmu'a-i eş'ar, Mecmu'a-i devavin)*

3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (*Mecmua-i edviye, mecmua-i ed'iyeye, mecmua-i tevarih, mecmua-i muammeyat, mecmua-i münşeat, mecmuatü'r-resâil gibi*)
4. Karışık mecmualar (*Bu tür mecmualar nazım-nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe ve Farsça gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.*)
5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.

Çalışmamızda ele alınan şiir mecmuası, XIV XIX. yüzyıl arası şairlere ait seçme şiirlerden oluştuğu için bu sınıflandırmanın ikinci maddesindeki “antoloji niteliğinde, seçme şiir mecmuası” grubuna dahil olmaktadır.

1.3. Mecmuaların Önemi

Mecmualar, bilinen bir şairin tespit edilememiş şiirlerini barındırması; nadir kullanılan nazım şekillerine ait örneklerin yer alması; bilinmeyen şairlere ait şiirleri ihtiva etmesi açısından edebiyat tarihinde önemli bir boşluğu doldurur. Bu yönleriyle bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen de yegâne kaynak olarak işlev görür.

Örneğin mecmualar, içinde barındırdığı şiir ve şairle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popüleritesini verir. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır (Aydemir, 2007: 127).

Bir şairin dönemindeki şöhretini, halkın ona teveccühünü daha çok mecmualar sayesinde görebiliriz. Zira mecmualar şairin, şiir meraklıları veya farklı bir şair tarafından ne kadar önemsendiğinin en açık göstergesidir diyebiliriz. Ayrıca aynı şairin farklı ve pek bilinmeyen şiirlerine ulaşarak gerek şairin tezkirelerde bile geçmeyen şiirlerine ulaşmak ve gerekse edebiyat tarihi için yeni kaynaklara edinmek açısından önemi çok büyüktür.

Fatih Köksal, şiir mecmualarının MESTAP projesinde “bilgi bankası” oluşturmak için gerekliliğini ve önemini anlatmadan önce yukarıdaki ifadelerle paralel olarak şu maddeleri sıralar:

“Şiir mecmuaları eski yazma eser kütüphanelerimizde sayı itibariyle en çok bulunan eser türleri arasındadır. Genelde mecmuaları, özde şiir mecmualarını önemli ve değerli kılan temel unsurlar şöyle sıralanabilir:

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.
2. Bilinen şairlerin bilinmeyen divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.
3. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerini (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.
4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği halde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılabilir.
5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bent yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları, görsel şiirler vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.
6. Mecmualarda zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır.
7. Derleyen şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.
8. Mecmualarda dönemin genel beğeniyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür.
9. Mecmualarda şairler arasındaki etkileşimi, teselsül bağlarını takip etmek de mümkün olur. Mecmualarda edebiyat dışı konulara da rast gelinilebilir (Köksal, 2012: 88-91).”

Sonuç olarak mecmualar, edebiyat tarihi açısından önemli bir yere sahiptir. Bu alanda yeni çalışmalar yapıldıkça edebiyat tarihinin birçok eksikliği itmam edilecektir. Dolayısıyla bir milletin yaşayış ve kültür yapısını kendi içinde gizleyen edebiyat anlayışı, mecmualarda tespit edilen yeni şiir ve şairler sayesinde daha geniş ve ispat edilebilir bir şekilde ele alınmış olacaktır.

I. BÖLÜM

**MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
KÜTÜPHANESİ HAKSES KOLEKSİYONUNDAKİ 08802/Hs0753
NUMARALI DEMİRBAŞ ve T811.21 YER NUMARASINA KAYITLI
ŞİİR MECCMUÂSININ TANITIMI**

I.BÖLÜM

MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ KÜTÜPHANESİ HAKSES KOLEKSİYONUNDAKİ 08802/Hs0753 NUMARALI DEMİRBAŞ ve T811.21 YER NUMARASINA KAYITLI ŞİİR MECMUÂSININ TANITIMI

1. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi Hakses Koleksiyonundaki 08802/hs0753 Numaralı Demirbaş ve t811.21 Yer Numarasına Kayıtlı Şiir Mecmuasının Tanıtımı:

Marmara Üniversitesi İlahiyat Kütüphanesinde bulunan 08802/hs0753 numaralı demirbaş ve t811.21 yer numaralı şiir mecmuası:

1. 206 mm x 140 mm cilt ebadlı, 156 mm x 10 mm yazı ebadlı,
2. I +248 varak,
3. Satır sayısı değişik,
4. Kağıt aharlı, ince ve samanî renkte,
5. Kabartmalı, kahverengi renkte deri ciltli,
6. Mıklepsiz ve şirazesı dağınık,
7. Tezhipsiz, şair ve şiir adları kırmızı renkli,
8. Harekesiz nesih hatlı,
9. Derleyeni ve derleme tarihi belli değil, herhangi bir kayıt veya mühür yok,
10. Sayfalar müstensih tarafından reddade ile sıralanmış, daha sonra bir başkası tarafından kurşun kalemle Arap rakamlarıyla numaralandırılmış,
11. Arada sayfa kopuklukları olan bir mecmuadır.

Gerek derleyenin gerekse derlenme tarihinin belli olmadığı mecmua; XIV XIX. yüzyıllarında yaşamış şairlerinin şiirlerinden oluşmaktadır. Mecmuada XIX. yüzyıla ait iki

şairin¹ şiiri vardır. Dolayısıyla bu şairlerin incelenen divanları neticesi edinilen bilgiler ışığında mecmuamızın en geç XIX. yüzyılın sonlarına doğru tertip edildiğini söyleyebiliriz.

Mecmuanın her varağının numaralandırılmasında kurşun kalemle Arap rakamlarının kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu derleyene ait bir numaralandırma olmayıp daha sonra mecmuayı toplayan biri tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Zira derleyen sayfa takibini “reddâdeler” vasıtasıyla yapmıştır. Bizde bu numaralandırmayı esas yaparak metnimizi oluşturduk. Ayrıca numaralandırmayı yapan şahsın, kurşun kalemle “2a-3a” arasındaki “Selâm-nâme” başlığından sonra mecmuayı “7 Ek” diye “7 bölüme” ayırdığını görmekteyiz.

Bu “ek” ifadelerinin buldukları varak numaraları ve başlıkları şu şekildedir:

2. Tablo 1: Mecmuanın bölümleri

Ek	Varak Numarası	Başlık
Ek 1	4a 112b	Divân-ı Hayâlî rahmetu’llâhi ‘aleyh
Ek 2	113a - 120b	Fâtihatü’l-Kitâbi ve Havâşihâ
Ek 3	120b 126a	Bismi’llâhi’r-raḥmâni’r-raḥîm [Âḥiret-nâme]
Ek 4	126a 136b	Hâzâ Kaşîde-i Oğlan Şeyḥ rahmetu’llâhi ‘aleyh
Ek 5	136b 137b	Beyân-ı Bâ
Ek 6	138a 139a	Ḳıyâfet-nâme-i (Yâ)
Ek 7	139a 249b	Mecmu‘â-yı Eş‘âr (Ḥüseynî ve diğeri)

Bu kısımlardan “Ek-2, Ek-3 ve Ek-5” Türkçe mensur metinler oldukları için tez konumuzun -eserin hacimli olmasından dolayı- “Mecmuada yer alan Türkçe şiirler” olarak değiştirilmesi sebebiyle Farsça şiirlerle birlikte çalışma metnimizden çıkarılmıştır.

Yine “Selâm-nâme” başlığının, mecmua sayfalarının ön tarafına kalın, siyah bir nesih hatla yazıldığı görülmektedir.

¹ Enderunlu Vâsîf ve Seyrî.

Çalışma konumuz olan mecmuanın tertip şekline bakıldığında derleyenin, ilk varaklarda yer alan Divân-ı Hayâlî'ye ait şiirler hariç bir sıra ve düzen takip ettiğini söyleyemeyiz. Sadece Divân-ı Hayâlî'ye ait şiirlerde mürettep bir sıra, kırmızı renkli harf başlıklarıyla² oluşturulmuştur. İleri varaklarda birkaç yerde bir şaire ait şiirlerin³ de arka arkaya yazıldığı ancak bunda herhangi bir kafiye ve redif sıralaması takip edilmediği görülmektedir. Lakin bu Divân-ı Hayâlî ve Hüseyinî hariç diğer şiirlerde ne bir nazım şekli ne de bir yüzyıl dikkate alınarak derleme yapılmıştır.

Bununla beraber; kafiye, konu ve redif açısından nazire olabilecek veya benzer diyebileceğimiz şiirlerin de arka arkaya yazıldığı tespit edilmiştir.⁴

Varaklardaki şiir ve satır sayıları sabit ve eşit olmamakla beraber, sadece 154a-b varığında yer alan derkenar, mecmuanın tamamında yazılan diğer derkenarlardan farklı bir yazı boyutuna sahiptir. Derleyen kişi veya bir başkası tarafından sonradan yazılmış olabileceği düşünülmektedir. Mecmuada birçok şiire başlık konmuşsa da başlık konmamış şiirler de vardır. Ancak biz metne sadık kalarak başlığı olmayan şiirlere başlık koymayı sadece dipnotla nazım şeklini belirttik.

Mecmuamızdaki önemli bir problem de kopuk sayfalar ve bir kısmı tamamen eksik şiirlerdir. Varak numaraları -yukarda da bahsettiğimiz gibi- bir başkası tarafından mecmuaya sonradan eklenmiştir. Orijinal halinde bu varaklar arasında şiir sırası derleyen tarafından reddadeler vasıtasıyla sağlandığı görülmektedir. Ancak “ 39a 39b varağı, 49a 49b varağı, 50a 50b varağı, 160a 160b varağı, 161a 161b varağı ve 181a 181b varakları” arasında kopukluk vardır. Bu durum, adı geçen varaklardaki diğer sayfada yer alan şiirin ilk kelimesini gösteren reddadelerden ve o reddadeye uygun devam etmeyen şiirlerden anlaşılmaktadır.⁵ Ayrıca bu eksik şiirler, devamındaki veya ilerdeki bir varakta tamamlanırken sadece bir tanesi eksik kalmış tamamlanmamıştır.⁶

² Bu başlıklar ilk olarak “Kafiye-i Elf” şeklinde başlayıp “Harfü'l-bâ' diye devam etmektedir. Ancak “Harfü'n-nün” başlığına kadar bu harflendirme gösterildiği halde devamında yazılmamıştır.

³ Yunus Emre, Rûhî-i Bagdîdî, Şâfi'î'nin şiirleri gibi.

⁴ Âgehî ile Şâkıb Efendi, Bâhâ'î-i Küfrî ile Nâmîkî'nin şiirleri gibi.

⁵ Mesela, 49a'nın altındaki radde “Luţfuñ ile” şeklinde iken 49b'de yer alan şiirin ilk kelimeleri “Ruĥuñ zülf şeklinde devam etmektedir.

⁶ Bu eksik kalan şiir “Furĥat-nâme Ğazel-i Ğa'fi Tahmîs-i Âgehî Raĥmetu'llâhi 'aleyh” başlığıyla yazılmış olan bir tahmistir. 159a'dan başlayıp 160a'da devam eden şiir, sayfa kopukluğundan dolayı mecmuamızda 12 bent (Hatta 12. benden son iki mısrası da yok.) olduğu halde TIETZE'nin ilgili makalesinde (Tietze, 1951: 113-138) aynı şiir 30 benttir. Ancak bu şiirin devamı mecmuada yoktur.

Mecmuanın genelinde karşılaşılan bir diğer problem de başlık koymayla ilgilidir. Başlık mecmuada kırmızı kalemle yazılmıştır. İlk varaklarda başlıksız şiir yokken⁷ ilerleyen varaklarda başlık koyma tercihen uygulanmaya başlanmıştır. Başlıklar genellikle nazım şeklinin⁸, şiir sahibinin mahlasının⁹ içeriğinin¹⁰ veya nazım türünün¹¹ adıyla oluşturulmuştur. Bazen de önündeki şiirle olan alakasını göstermek için¹² konulmuştur. Başlığı konmamış olan şiirler de Cem DİLÇİN'in "Örneklerle Türk Şiir Bilgisi" ve Haluk İPEKTEN'in "Eski Türk Edebiyatı Nazım şekilleri" kitaplarından araştırılarak nazım şekli dipnotta yazılmıştır¹³. Ancak başlık koymada ciddi yanlışlıklar yapılmıştır. Bu yanlışlıklar dipnotta düzeltilmiş lakin metnin imlasına sadık kalarak asıl başlığa dokunulmamıştır.

3. Mecmuadaki başlıklarda yapılan yanlışlıklar

Mecmuadaki başlıklarda yapılan yanlışlıkları birkaç maddede gruplayabiliriz. Bunlar:

3.1. Şair isminin yanlış yazılması: Mecmuamızın ilk şiiri olan 2a varağındaki "Selām-nāme" nin başlığında "Selām-nāme-i 'Az̄bī Dede Raḥmetu'llāhi 'aleyh" yazdığı halde mahlas kısmında 'Azmī mahlası geçmektedir. Yine 156a' da 'Azmī Dede başlığına rağmen şiir "Vaḥdetī" ye aittir.

3.2. Nazım şeklinin yanlış yazılması: Mecmuadaki en çok başlık yanlışı bu alanda yapılmıştır. Başlıkta yazılan nazım şekli ile şiirin nazım şekli birbirinden farklıdır. Ancak bu hatalar daha çok yakın nazım şekilleri arasında yapılmıştır. Şöyle ki, 18b'de yer alan "Ḥayālī Bey"e ait muhammese mecmuada Taḥmis-i Ḥayālī olarak başlık verilmiştir. Ancak karşılaştırmasını yaptığımız bu şiirin aslında da nazım şekli muhammes olarak geçmektedir. (Tarlan, 1945: 77) Burada önemli olan nokta, bu karışıklığın asıl sebebinin

⁷ Örneğin, "Ḳā'ilü'l-Mechül" adıyla mahlassız bir şiire başlık konmuştur.

⁸ Müseddes-i Emrī gibi.

⁹ Yūnus Emre gibi.

¹⁰ Tevhīd-nāme-i Nesīmī gibi.

¹¹ Na' t-ı Şerīf-i Mürīdođlu gibi.

¹² Bir önceki şiir olan Āgehī'nin şiiriyle ilgisini göstermek için "Nazire-i Şāḳīb Efendi İzmirī" şeklinde yazılması gibi.

¹³ 104b varağında Uşulī'ye ait müseddesin başlığı olmadığı için nazım şekli bilgisi dipnotta belirtilmiştir.

muhammesle tahmisen yakın nazım şekilleri olmasından kaynaklanmıştır. Ancak bir şiirdeki mevcut yanlışlık yukarıda belirttiğimiz nazım şekli yakınlığından çok farklı bir hatadır. Bu şiir 27a varağında yer alan “Taḥmīs-i Muḥibbī Ġazel-i Āgeḥī” adlı gazeldir. Ancak başlık bir tahmisten bahsetmişken şiirin tahmisle hiçbir ilgisi yoktur. Zaten bu şiirin karşılaştırması yapılan kaynakta (Özmen, 1998: c.4 83) şiir “Āgeḥī” ye ait bir gazel olarak gösterilmekte olup tahmis değildir.

3.3. Nazım şeklinin yanlış şaire atfedilmesi: Bu yanlışlık en çok tahmislerde yapılmıştır. Örneğin, 20a varağında yer alan Ġazel-i Kevserī Taḥmīs-i Fethī” başlıklı şiire bakıldığında asıl tahmisi yapan Kevserī ve tahmisi yapılan gazel ise Fethī’ye aittir. Ancak başlık bunun tam tersini söylemektedir. Doğrusu “Ġazel-i Fethī ve taḥmīs-i Kevserī” olmalıdır. Bu tarz başlık hatalarının doğru şekilleri dipnotta gösterilmiştir.

3.4. Nazım şeklinde olmayan şairin başlığa dahil edilmesi: Bu yanlışlık da en çok tahmislerde yapılmıştır. Şöyle ki 34a varağında kayıtlı Ġazel-i Za’fi Taḥmīs-i Uşûlī başlıklı tahmisen tamamına bakıldığında bu şiirin Za’fi’ye ait bir muhammes olduğu ve Uşûlī mahlasının şiirde hiç geçmediği görülmektedir.

Son olarak başlıksız bir şiirde yapılan çift mahlaslı beytin yazılması durumudur ki bu da mecmuada yer alan bahsedilmesi gerekli ayrı bir yanlışlıktır. 69b varağında kayıtlı başlıksız bu şiirin 7. beytinde Sâbit, 14. beytinde ise Râşid mahlası geçmektedir. Burada şunu belirtmemiz gerekir: Bu çift mahlaslı şiirden önce 5 tane Sâbit’e ait gazel vardır. İşte yanlışlığın yapıldığı şiir bu sıranın devamında gelmiştir. Mahlasların geçtiği beyitler şu şekildedir:

Sâbit mahlasının geçtiği beyit:

7. Süḥan-ı miḥekk-i meḳâdir-i ṭab‘ iken **Sâbit**
Tefâḥür ehl-i dile nâ-sezâ degülde nedür

Râşid mahlasının geçtiği beyit:

14. Süḥan-ı miḥekk-i ‘ ayyâr-ı edīb iken **Râşid**
Taşallüf ehl-i dile nâ-sezâ degülde nedür

Görüldüğü gibi gazelde iki beyitte (7. ve 14. beyitler) iki farklı mahlas (Şābit ve Rāşid) vardır. Karşılaştırmasını yaptığımız iki divandaki tespitlerimiz de yapılan hatayı ortaya koymaktadır. Bu divanlar Bosnalı Alaeddin Sābit Dîvânı (Karaca, 1991) ile Vak'anüvis Rāşid Efendi Dîvânı'dır (Biltekin,1993). Sābit Dîvânı'nda bu gazele rastlanmadığı halde, Rāşid Dîvânı'nda bu gazel vardır (Biltekin,1993: 278). Ayrıca Rāşid Dîvânı'ndaki bu şiirde 7. beyitte “Şābit” yerine “Rāşid” mahlası geçmektedir. Bu durum dipnotta tarafımızdan gösterilmiştir. Dolayısıyla gazel Rāşid'e aittir, farklı iki mahlas yoktur, mecmuada hatalı kaydedilmiştir.

Bunların yanı sıra bazı kelime ve kelime gruplarının eksik yazılması¹⁴, bazı şiirlerin iki kere yazılması¹⁵, beyit ve bend yerlerinin karşılaştırması yapılan divandaki yerinden farklı olması, bazı şiirlerde bend, beyit veya mısraların eksik yazılması ve son olarak imla hatalarının çokluğu¹⁶ da yanlışlıklardır. Bütün bunlar mecmuayı derleyen kişinin bir şair olmadığını, şiire meraklı bir şahsiyet olup Divan Edebiyatı'nın nazım şekillerine hakim olmadığını düşündürmektedir.

4. Mecmuada tespit edilen şairler

Mecmuada, mahlasını tespit edebildiğimiz 108 şair bulunmaktadır. 18 tane de mahlası olmayan şiir vardır. Bunların şairini tespit edemediğimiz için “Mahlassız” ismiyle isimlendirdik. Bu şairlerin alfabetik sıralaması aşağıdaki gibidir:

‘ Acemi
‘ Adlî
Āgehî
Aḥmedî
‘ Ālî
‘ Arşî
‘ Āşık ‘ Ömer
‘ Azbî
Āzeri
‘ Āzizî
‘ Azmî
Baba Emîr

¹⁴ “Nāle” nin “nā”, “māh”ın “mā” şeklinde yazılması gibi.

¹⁵ Mesela, İshāqî'nin müseddesi 74a ve 85 b varaklarında iki kere yazılmıştır.

¹⁶ “İş‘ārî” kelimesinin “is‘ārî”, “düşse” kelimesinin “düsse” yazılması gibi.

Bahā'î-i Küfrî
Bākî
Birrî
Ca'ferî
Cevrî
Cinânî
Çelebî
Edā'î
Emrî
Enderunlu Vâşîf
Eşrefoğlu Rûmî
Fehîm-i Qadîm
Fevrî
Firākî
Fuzûlî
Güftî
Günâhî
Habâbî
Hâkîrî
Halîlî
Hayâlî
Haylî
Hayretî
Huldî
Hüdâyi
Hüsâm
Hüseynî
Hüznî
Îlâhî
İshâkî
Qabûlî
Qadîmî
Qâmî
Qaygusuz Abdâl
Kemâlî
Kevşerî
Qıvâmî
Lamî'î
La'î
Levnî
Maḥremî
Mâ'îlî
Medḥî
Mısrî
Muḥibbî
Muḥîṭî
Mu'îdî
Muştafâ
Mürîdoğlu

Nābī
Nādirī
Naḥīfī
Nāmıķī
Nāṭıķī
Nef'ī
Nesīmī
Neşāṭī
Nev'ī
Oğlan Şeyḥ
Raḥmī
Rāşid
Revānī
Rızā'ī
Rūḥī-i Bağdādī
Rūşenī
Rüşdī
Sābit
Şafā'ī
Şakıb Efendi
Sā'ī
Sedīdā
Sehvī
Senā'ī
Seyrī
Seyyid ibn-i Muşafā
Şıdķı
Sırrī
Şāfī'ī
Şāh Ḥatāyī
Şāhidī
Şāhidī
Şemseddīn
Şeyḥođlu
Tığı
Ṭālibī
Ulvī
Uşūlī
Vaḥdetī
Vālihī
Vecdī
Veysī
Virān Abdāl
Yunūs Emre
Zā'fī
Zārī
Zātī
Mahlassızlar

Yukarıda belirttiğimiz üzere bazı şiirlerin iki kere yazılması ayrıca bazı şiirlerin de varak kopukluğundan dolayı iki parça olmasından dolayı mecmuada toplam 358 şiir vardır. Ancak kopuk yazılmış şiirlerden Sırrî ve Nev‘î’deki durum biraz farklıdır. Çünkü bu şairlerin şiirleri mükerrer değil iki parçaya ayrılmış tek şiirdir. Yine ‘Ālî’nin “126 49a ve 129 50b” şiir ve varak numaralı şiiri ise hem ayrılmış hem de mükerreri olan bir şiirdir. Bu şiirler mecmuada ayrı ayrı yazıldığı için biz de her birine farklı bir şiir numarası verdik. Bu şiirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

5. Tablo 2: Mükerrer ve bölünmüş şiirler

Şair	Şiir Sayısı	Bölünmüş Şiir		Mükerrer şiir		Nazım şekli
		Şiir Nu	Varak Nu.	Şiir Nu	Varak Nu	
‘Ālî	1	126 49a	129 50b	98/ 29a	126 49a 129 50b	Muhammes
İşhākî	1	---	---	201 160b	217 85b	Müseddes
Nev‘î	1	282 160b	350 239a	---	---	Terci-i Bend
Sırrî	1	112 39b	128 49b	---	---	Tahmis
Tiğî	1	---	---	125 48b	127 49b	Tahmis
Yünus Emre	2	---	---	259 153a	274 157a	Gazel
		---	---	260 153b	275 157a	Gazel
Mahlassız	1	---	---	232 107a	242 138a	Mesnevi

Tekrar eden ve bölünmüş şiirlerin haricinde mecmuada 349 şiir yer almaktadır. 349 şiirin 18’sinde mahlas bulunmamaktadır. Dolayısıyla 108 şairin ismi veya mahlası belli olup mahlassız şairler ise 18 tanedir. Aşağıdaki tabloda şairler, yaşadıkları yüzyıllar ve şiirlerinin nazım şekillerine göre sayıları gösterilmiştir.

6. Tablo 3: Şairler, yaşadıkları yüzyıl ve mecmuada kayıtlı nazım şekilleri

Sayı	Mahlası	Yüzyıl	Nazım Şekli ve Sayısı
1	‘Acemi	16. yy	1 Gazel
2	‘Adlî	16. yy	1 Gazel
3	‘Ālî	16. yy	2 Gazel, 2 Muhammes, 1 Tahmis, 1 Terki-i Bend, 1 Terci-i Bend
4	Āgehî	16. yy	1 Gazel
5	Ahmedî	16. yy	1 Müseddes

6	‘Arşī	16. yy	1 Gazel
7	‘Āşık ‘Ömer	17. yy	1 Muhammes
8	‘Azbi	18. yy	1 Kaside
9	‘Azmi	---	1 Gazel
10	Āzeri	16. yy	2 Müseddes
11	‘Āzizī	---	1 Terkib-i Bend
12	Baba Emīr	---	1 Gazel
13	Bahā’i-i Küfrī	16. yy	1 Müseddes
14	Bākī	16. yy	2 Tahmis, 3 Gazel
15	Birri	18. yy	1 Gazel
16	Ca‘ferī	15. yy	3 Gazel
17	Cevri	17. yy	1 Terkib-i Bend
18	Cinānī	16. yy	1 tahmis, 2 müseddes
19	Çelebi	16. yy	1 Gazel
20	Edā’i	17. yy	1 Tahmis
21	Emri	16. yy	1 Müseddes, 2 Gazel
22	Enderunlu Vāşif	19. yy	1 Gazel
23	Eşrefoğlu Rūmī	15. yy	3 Gazel
24	Fevri	16. yy	2 Müseddes, 1 Müsebba, 1 Müsemmen, 1 Terkib-i Bend
25	Fehim-i Qadim	17. yy	5 Gazel, 1 Terci-i Bend
26	Firākī	16. yy	1 Muhammes
27	Fuzūli	16. yy	1 Müseddes, 1 Terkib-i Bend, 3 Gazel
28	Güfti	17. yy	1 Tahmis
29	Günāhī	16. yy	1 Tesdis
30	Ḥabābī	---	1 Gazel
31	Ḥākiri	18. yy	1 Müsemmen
32	Ḥalili	16. yy	2 Gazel
33	Ḥayālī Bey	16. yy	80 Gazel, 1 tahmis
34	Ḥayli	17. yy	1 Kaside
35	Ḥayreti	16. yy	1 Tahmis, 1 Gazel
36	Ḥuldī	18. yy	1 Gazel

37	Hüdāyī	16. yy	1 Müseddes
38	Hüseynī	17. yy	8 Gazel, 2 Mesnevi, 1 Muhammes, 1 Müseddes, 1 Müsemmen, 1 Terci-i Bend, 3 Tahmis, 1 Tesbi
39	Hüsām	16. yy	5 Gazel
40	Hüznī	---	1 Müseddes
41	İlāhī	---	1 Gazel
42	İshākī	18. yy	2 Müseddes, 1 Kaside
43	Ḳabūlī	16. yy	1 Gazel
45	Ḳadīmī	16. yy	1 Gazel
46	Ḳāmī	17. yy	1 Gazel
47	Ḳayğusuz Abdāl	14. yy	4 Gazel, 1 Murabba
48	Kemālī	---	1 Gazel
49	Kevşerī	16. yy	1 Tahmis
50	Ḳivāmī	15. yy	1 Terci-i Bend
51	Lami ^ʿ ī	16. yy	1 Gazel
52	La ^ʿ lī	---	1 Müseddes
53	Levnī	18. yy	1 Gazel, 1 Kıta
54	Maḥremī	16. yy	1 Tahmis
55	Mā ^ʿ ilī	17. yy	2 Müseddes
56	Medḥī	17. yy	1 Terci-i Bend
57	Mıṣrī	17. yy	1 Gazel
58	Muḥibbī	16. yy	1 Tahmis
59	Mu ^ʿ idī	16. yy	1 Tahmis
60	Muḥīṭī	17. yy	1 Gazel
61	Muṣṭafā	---	1 Müsebba, 1 Muaşşer
62	Müridoğlu	---	1 Muhammes
63	Nābī	17. yy	2 Gazel, 1 Kaside
64	Nādirī	17. yy	1 Kaside
65	Naḥīfī	18. yy	1 Gazel, 1 Tahmis, 1 Kaside
66	Nāmıķī	---	1 Müseddes
67	Nāṭıķī	16. yy	1 Terci-i Bend
68	Nef ^ʿ ī	17. yy	6 Gazel Kaside

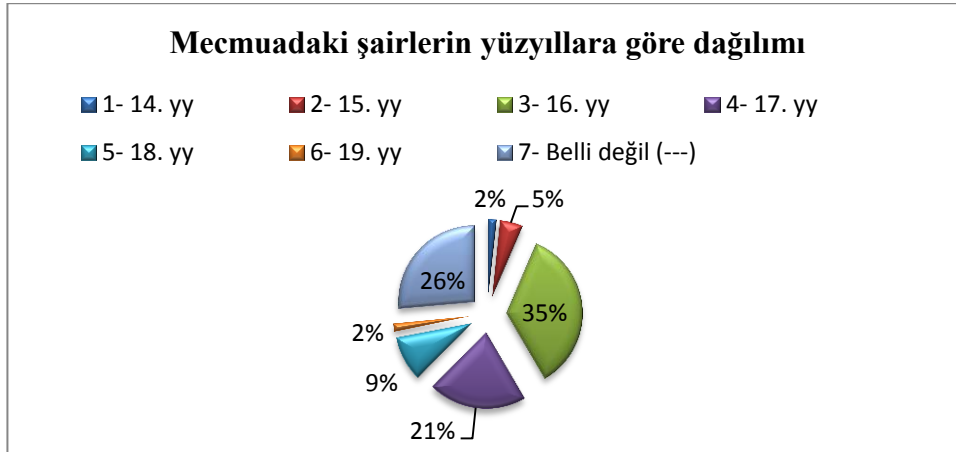
69	Nesīmī	15. yy	8 Gazel
70	Neşāṭī	17. yy	5 Gazel
71	Nev'ī	16. yy	1 Terci-i Bend
72	Oğlan Şeyh	17. yy	1 Kaside
73	Raħmī	16. yy	1 Gazel, 1 Tahmis, 1 Terci-i Bend
74	Rāşid	18. yy	1 Gazel
75	Rızā'ī	16. yy	1 Tahmis
76	Revānī	16. yy	1 Gazel
77	Rūhī-i Bağdādī	16. yy	14 Gazel, 1 Terki-i Bend
78	Rūşenī	15. yy	1 Terci-i Bend
79	Rūşdī	17. yy	2 Gazel
80	Şābit	17. yy	5 Gazel
81	Şafā'ī	18. yy	1 Tahmis
82	Şākīb Efendi	18. yy	1 Gazel
83	Sā'ī	16. yy	1 Müseddes
84	Senā'ī	18. yy	1 Müsemmen, 1 Muaşşer
85	Sedīdā	17. yy	1 Gazel
86	Sehvī	---	1 Gazel
87	Seyrī	19. yy	1 Gazel
88	Seyyid ibn-i Muşţafā	---	1 Murabba, 1 Gazel
89	Sırrī	17. yy	2 Tahmis, 1 Gazel
90	Şıdkī	17. yy	1 Terci-i Bend
91	Şāhidī	16. yy	2 Gazel
92	Şāh Hātāyī	16. yy	1 Gazel
93	Şāfi'ī	---	6 Gazel
94	Şemseddīn	16. yy	1 Gazel
95	Şeyhoğlu	15. yy	1 Gazel
96	Ṭālībī	17. yy	1 Müseddes, 1 Murabba
97	Tiđī	16. yy	1 Müseddes, 2 Gazel
98	'Ulvī	16. yy	2 Müseddes, 2 Gazel
99	Uşūlī	16. yy	1 Tahmis, 1 Müseddes, 2 Gazel
100	Vālihī	16. yy	1 Müseddes

101	Vaḥdetī	18. yy	1 Gazel
102	Veysī	17. yy	1 Terkiḳ-i Bend
103	Vecdī	17. yy	1 Gazel
104	Virān Abdāl	17. yy	1 Gazel
105	Yūnus Emre	14. yy	15 Gazel
106	Ža‘ fī	---	1 Muhammes, 1 Gazel, 1 Tahmis
107	Zārī	---	1 Gazel
108	Zātī	16. yy	1 Gazel
109	Mahlassız	---	10 Gazel, 1 Mesnevi, 2 Muhammes, 3 Müseddes, 2 Terci-i Bend

Tabloda görüldüğü gibi en çok şiir “80 gazel ve 1 tahmis” ile Ḥayālī Bey’e ait iken, devamında “8 gazel, 2 mesnevi, 1 muhammes, 1 müseddes, 1 müsemmen, 1 terci-i bend, 3 tahmis, 1 tesbi” ile Ḥüseynī gelmektedir. Mahlası olmayan ise toplam 18 şiir vardır. Bu mahlassız şiirlerin bazılarında mahlas yok iken bazılarında şiir tamamlanmadığı için mahlas tespit edilememiştir.

Mecmuada en çok XVI. yüzyıl şairlerinin şiirleri yer alırken ikinci sırayı XVII. yüzyıl şairleri almaktadır. En az olan ise XIV ve XIX. yüzyıllardır. Aşağıdaki grafikte mecmuada yer alan şairlerin yüzyıllara göre dağılımı gösterilmiştir.

7. Grafik 1: Mecmuadaki şairlerin yüzyıllara göre dağılımını gösterir grafik

Mecmuada toplam 14 nazire bulunmaktadır. Ancak sadece bunun 2'sinin¹⁷ başlığında nazire ifadesi yer alırken birinde¹⁸ son beytinde önceki şiire nazire olduğu söylenmektedir. Diğerleri ise aynı kafiye ve redif üzere yazılmış ve önce zemin şiir ve arkasından gelen naziresiyle nazire olduğu anlaşılan şiirlerdir. Zemin şiir sahipleri ve nazire yazan şairlerin gösterildiği tablo aşağıdadır.

8. Tablo 4: Nazire şiirler ve şairleri

Sıra Nu.	Nazire Yazan Şairler / Şiir Numarası		Tanzir Edilen Şairler / Şiir Numarası		Nazire-Zemin Şiir Varak Nunumarası			
1	95	Şākīb Efendi	94	Āgehī	27a	27a		
2	110	Vālihī	109	‘Āşık ‘Ömer	38b	38a		
3	144	Ĥayretī	143	Mahlassız	57a	57a		
4	149	Tiġī	148	Rahmī	58a	58a		
5	152	Çelebi	151	Rüşdī	59a	59a		
6	156	Sedīdā	155	‘Ācemī	60b	60a		
7	165	Cevrī	164	Rūhī-i Bağdādī	63a	62b		
8	203	Vaĥdetī	202	Bākī	75b	75a		
9 ¹⁹	220	221	Vāşif	Rüşdī	219	Sırrī	86b	86b
10	223	‘Ulvī	222	Revānī	87a	87a		
11	225	Nāmıķī	224	Bahā’ī-i Küfrī	88a	87a		
12	293	Rüşenī	292	Ķıvāmī	169a	168b		
13	315	Şemseddīn	314	Ķayġusuz Abdāl	178a	178a		

Mecmuada yer alan nazım şekillerine bakıldığında en çok gazelin kullanıldığı daha sonra müseddesin tercih edildiğini görmekteyiz. Gazel haricinde musammat yoğunluğu dikkat çekmektedir. Mecmuada yer alan tüm nazım şekilleri ve kullanım sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

¹⁷ Bunlar, 27b’de Şākīb Efendi’nin Āgehī’nin gazeline ve 196b’de Cevrī’nin Rūhī-i Bağdādī’nin terkib-i bendine yaptıkları nazirelerdir.

¹⁸ 86b’de Enderunlu Vāşif’in Sırrī’nin gazeline yaptığı naziredir.

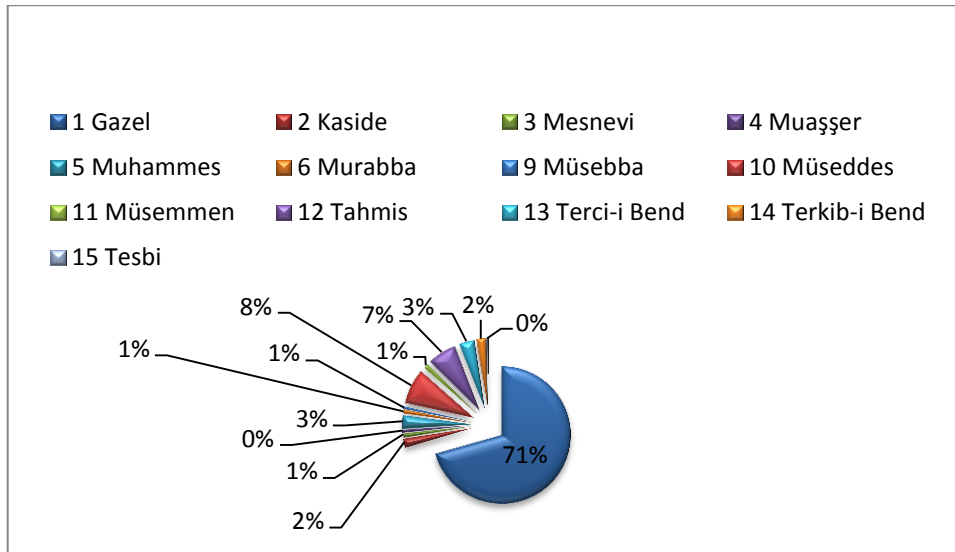
¹⁹ Sadece bu satırda yer alan Sırrī’nin şiirine Enderunlu Vāşif ve Rüşdī tarafından yapılan nazireler mecmuamızda arka arkaya yazılmıştır.

9. Tablo 5: Mecmuada kullanılan nazım şekilleri ve kullanım sayısı

Sıra Numarası	Nazım Şekilleri	Sayısı
1	Gazel	245
2	Kaside	7
3	Mesnevi	3
4	Muaşşer	2
5	Muhammes	10
6	Murabba	3
9	Müsebba	2
10	Müseddes	28
11	Müsemmen	4
12	Tahmis	23
13	Terci-i Bend	12
14	Terkib-i Bend	7
15	Tesbi	1

Aşağıdaki grafikte bu nazım şekillerinin mecmuadaki dağılımları yüzdeler olarak gösterilmiştir:

10. Grafik 2: Mecmuada kullanılan nazım şekillerinin dağılımını gösterir grafik

Şiirlerin yazımında hem hece hem de aruz ölçüsü kullanılmıştır. 25 şiirde hece ölçüsü tercih edilirken 332 şiir aruzla yazılmıştır. Ancak aruzla yazılan iki şiirin vezni bozuktur.²⁰ En çok kullanılan vezin, “fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün” vezni olup ikinci sırayı “mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün” vezni almaktadır. Mecmuada kullanılan aruz ölçüsü (bahirlerini de gösterdik), hece ölçüsü ve bozuk vezinle yazılmış şiir sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

11. Tablo 6: Mecmuada kullanılan şiir ölçüleri

Sıra Nu.	Kullanılan Vezin ²¹	Bahir	Kullanılma Sayısı
1	mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün	Bahr-i Hezec	75
2	mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün /fe’ ülün	Bahr-i Hezec	5
3	mefâ’ ilün mefâ’ ilün fe’ ülün	Bahr-i Hezec	10
4	mefâ’ ilün mefâ’ ilün	Bahr-i Hezec	1
5	mef’ ülü mefâ’ ilün fe’ ülün	Bahr-i Hezec	1
6	mef’ ülü mefâ’ ilün mef’ ülü mefâ’ ilün	Bahr-i Hezec	6
7	mef’ ülü mefâ’ ilü mefâ’ ilü fe’ ülün	Bahr-i Hezec	23
8	mefâ’ ilün fe’ ilâtün mefâ’ ilün fe’ ilün	Bahr-i Müctes	7
9	mef’ ülü fâ’ ilätü mefâ’ ilü fâ’ ilün	Bahr-i Muzâri	27
10	mef’ ülü fâ’ ilâtün mef’ ülü fâ’ ilâtün	Bahr-i Muzâri	5
11	müfte’ ilün müfte’ ilün fâ’ ilün	Bahr-i Seri	3
12	müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün	Bahr-i Rezec	11
13	fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün	Bahr-i Remel	93
14	fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün	Bahr-i Remel	2
15	fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün	Bahr-i Remel	50
16	fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün	Bahr-i Remel	1
17	fe’ ilâtün mefâ’ ilün fe’ ilün	Bahr-i Cedit	9
18	Bozuk vezin	---	3

²⁰ Bu şiirler 161b’de kayıtlı mahlassız bir şiir ile 167b’de yazılı Şeyhoğlu’na ait bir gazeldir.

²¹ Vezinler ve ait oldukları bahirler, Cem Dilçin’in “Örneklerle Türk Şiir Bilgisi (Dilçin, 1995: 19-38) ve Haluk İPEKTEN’in “Eski Türk Edebiyatı Nazım şekilleri” (İpekten, 2015: 161-293) adlı kitaplarından tespit edilmiştir

19	Hece ölçüsü	---	26
TOPLAM			357

Son olarak mecmuamızdaki şiirler, daha detaylı olarak bir tablo üzerinde aşağıda gösterilmiştir. Ayrıca şairi belli olmayan şiirler, tablonun sonunda “mahlassız” adıyla kaydedilmiştir.

12. Tablo 7: Mecmuada yer alan şair ve şiirlerin detaylı incelemesi

Şairin Adı Mahlası	Mısra	Nazım Şekli	Şiir Nu.	Varak Nu.	Karşılaştırılan eser ve sayfa numarası
‘Acemi	Hezārān nālekār-ı bāğzār-ı ḥasretem şimdi Esīr-i dām-ı miḥnet dāne-çin-i fūrkatem şimdi	Gazel	155	60a	---
‘Adlī	Levh-i dilden oquyan ‘ilm-i İlāhiden sebaḳ Zerrece yanında qalmaz maḥv olur hep mā-sebaḳ	Gazel	199	73b	- ADD
‘Ālī	Şerḫa ḫanın baḫr iden tūfān-ı mātemdür bugün Kerbelānuñ her taşı la‘l olduğı demdür bugün	Gazel	85	20a	GMA, s. 451
	Süzülsün çeşm-i mestūñ devlet-i bī-dārı görsünler Bozulsun bend-i zūlfūñ bendeler dīdārı görsünler Çözülsün düğmeler mir ‘āt-ı pūr-envārı görsünler Çıkar pīrāhenūñ tā ḳudret-i Settārı görsünler Meded rūḫ-ı muşavver nic’ olurmuş bārı görsünler (126 ile 129. şiirler 98 numaralı muhammesin aralarına başka şiirlerin girmesiyle bölünmüş halleridir.)	Muhammes	98	29a	GMA, s. 227,228
			126	49a	
			129	50b	
	Bağlandı ḳaldı rāh-ı muḫabbet didükleri Her dem küşāde bāb-ı ihānet didükleri Maḥv oldı gitdi cūd u seḫāvet didükleri Bir āsitāne idi mürüvvet didükleri	Muhammes	121	45a	GMA, s. 229

‘ Ālī	Yapdı anuñ apusını ased didükleri				
	Ne deryā sāhilinden oldu yā Rab ušk u ter peydā Ne baħrūñ mālिकindendür melek zāhir beşer peydā Şanasın aṭrelerdür anda her pinhān u her peydā Vücūd-ı muṭlauñ baħri ne mevci kim ider peydā سیررینی سۆیلهر اهر ماھفی اهر پیدآ	Tahmis	332	204b	İSEN, s. 37-41
	Gel ey nevk-i alem mātem ser-encāmın beyān eyle Döküp evrāa derdüñ ara baħtuñdan fiğān eyle	Terkib-i Bend	335	210a	GMA, s. 199-202
	Yine bir serv-i bālāya ul oldum iḥtiyārumla Görinmez derde düşdüm dīde-i gevher-nişārumla	Terci-i Bend	342	228a	GMA, s. 187,189
	Ḥaıat dost apusundan gelür ardeş gerek bize Tevellāyı teberrāyı bilür ardeş gerek bize	Gazel	231	106b	- GMA
Āgehī	Tevellāsın teberrāsın bilen abdāla ‘ aş olsun Temennāsın tesellāsın alan abdāla ‘ aş olsun	Gazel	94	27a	ABŞ-4, s. 83

Aḥmedî	<p>‘ Ārif ol mürşide ir zātuñi insān idegör Baş koyup eşigine cānuñi ḳurbān idegör Ḳatresin baḥre iriş kendüñi ‘ ummān idegör Ḳul iken var özüñi ‘ āleme sulṭān idegör <i>Ġāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör</i> <i>Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör</i></p>	Müseddes	89	22a	SAD, s. 347,348
‘ Arşî	<p>Ḥayālî süḥan-ı şît u şadāsın Temāmet nüh ḳıbbāb-ı çarḫa şaldı</p>	Gazel	83	19b	---
‘ Āşık ‘ Ömer	<p>‘ Acabā şāhid-i maḳşūda gözüm yüz süre mi Yā baña bir daḫı bu baḫt-ı siyāh el vire mi Yoḫsa engüşt-i ḳazā defteri ömrüm düre mi <i>Gün ola mı gözümüz vuşlāt-ı yāri göre mi</i> <i>Yoḫsa ḫasret bizi tā menzil-i ḫaşre süre mi</i></p>	Muhammes	109	38a	AÖD, şn. 1385
‘ Azbî	<p>Güz̄er ḳıl ey şabā rindān-ı pīrāne selām eyle ‘ Aliyyü’l-Murtażā ol Şīr-i Yezdāna selām eyle</p>	Kaside	2	2a	AZB, s. 396-398
‘ Azmî	<p>Ādem esrār-ı mümkinātı bilür Zerre zerre bu ḳā’ınātı bilür</p>	Gazel	272	156b	---
Āzeri	<p>Gönüller şaydına yārūñ şacı müşkin kemend olsa İki gīsūları cāna birer zencīr-i bend olsa Götürse tūṭi-i ṭab‘ ı maḳāle la‘ l-i ḳand olsa</p>	Müseddes	113	39b	---

Āzeri	Dil alsa dil-rubālîk itse dâ'im dil-pesend olsa Söz añlasa güzel kıaddi gibi tab' -ı bülend olsa Peder mader gamın çekmez bize bir şeh-levend olsa				
	Dirîgâ ayru düşdüm sen nihâl-i erguvânumdan Sirişk-i la' l-gûnum aklı çeşm-i hûn-feşânımdan Egerçi künc-i fûrkat de uşandım tatlı cânımdan Velî bî-zâr şanmasın meh-i nâ-mihribânımdan Ġam-ı hecrûñle cânım çıkısa cism-i nâ-tüvânımdan Temennâ-yı vişâlûñ gitmeye rûh-ı revânımdan	Müseddes	236	109b	---
Āzîzî	زهى حسبى الله zehî mağfîret-i Rabb-i Raḥîm ي نعم الولا yî Hudâvend-i 'aṭâ-baḥş Kerîm	Terkib-i Bend	323	187a	DŞM, s. 597-604
Baba Emîr	Bildüm bu dünyânıñ yoqdur vefâsı Ne kıadar dost olsañ irür ziyânı	Gazel	208	76b	---
Bahâ'î	Zâhidüñ her ne kıadar ta' nı firāvân olsa Ana ğam çekmez idük zerrece 'irfân olsa Rafz u ilhâd nedür añlasa iz' ân olsa Şıdķ ile mezheb-i İslâmı büryân olsa Bize mülhid diyenüñ kendüde imân olsa Daḥl iden dînümüze bâri Müselmân olsa	Müseddes	224	87a	KESKİN, s.160,161
Bâķî	Câme-i şîḥat Hudâdan ḥalka bir ḥul' at gibi	Tahmis	99	29b	BK, s. 90,91

Bākī	Bir libāş-ı fāhır olmaz cisme ol kisvet gibi Var iken baht u sa'adet kuvvet ü kudret gibi Halk içinde mu' teber bir nesne yok devlet gibi Olmaya devlet cihānda bir nefes şıhhat gibi				
	Rā'yet-i fitne çeküp ol kıdd-i dil-cū begler Uşdılar yanına her şūh-ı cefā-hū begler Bir yire geldi niçe gānzesi cādū begler Bir alay oldu perī şiveli āhū begler Gözi āhūlaruñ alayına yā Hū begler	Tahmis	132	53a	BK, s. 98,99
	Süz-i 'aşkuñla kaçan kim dilden āh u zār olur Āb dūd u dūd ebr ü ebr āteşbār olur	Gazel	165	63a	BK, s. 171,172
	Müje haylin dizer ol gānze-i fettāñ şaf şaf Güyyā çenge durur nize-güzārān şaf şaf	Gazel	202	75a	BK, s. 241,242
	Metā' -ı bāde-i gül-reng şimdi ayağda Kumāş-ı zühd ü riyā turmayup satılmağda	Gazel	207	76b	BK, s. 375
	Birri	Elinde tīg-i ser-tīzi yine bir 'işveger berber Hezārān şive vü nāz ile açdı şerhalar ber-ber	Gazel	140	56a
Ca' ferī	Ger sen seni yoğ itmeyesin var olımazsın Terk eylemeyince seri serdār olımazsın	Gazel	308	176b	- CFD
	Bizüz ki meykede piredür irādetümüz Refiğ-i 'aşk olalı işbu oldu 'ādetümüz	Gazel	309	176b	- CFD

Ca' ferī	Devlet ister iseñ sâ' adet ile Yüri 'ālemde terk-i 'ādet ile	Gazel	310	177a	- CFD
Cevrī	Şanmañ bizi şüfi gibi saccāde perestüz Seccāde bir gūşe-i mihrāb-ı elestüz	Terkib-i Bend	326	196b	ŞÇT, s. 34-41
Cinānī	Nev-bahār oldı güzellendi ser-ā-ser 'ālem Oldı ezhār ile her gūşe gülistān-ı İrem Sīneler tıldı şafā kalmadı endūh ile ğam Eyledi müjde-i ħal dilleri şād u ħurrem Ġonçanuñ göñli açıldı güle düşdi şebnem	Tahmis	119	43b	CD, s. 229,230
	Dilā gel dāmen-i şabr ile sil çeşmüñdeki yaşı Koyup bu mā-cerā-yı 'aşkı dehrüñ olma kıllāşı Sevüp bir bī-vefāyı eyleme taħsīn ü sāvāşı Vişālī zevkine degmez belā-yı miħnet-i nāşı <i>Ferāġat kıl şu dil-berden ki vardur niçe oynası</i> <i>Geç ol serv-sehīden kim ħaremden taşradur başı</i>	Müseddes	124	47b	CD, s. 305,306
	Ġalkuñ ne 'aceb olur imiş 'ağd ile ħalli Her ħāle münāsib görünür cümle maħalli Eyler kimisi fikr-i teraħķi vü te' allī Gelmiş kimine 'ālem-i süflīde tesellī <i>Ġallāķ-ı ezel 'āleme kılduğda tecellī</i> <i>Her şaħıñ birer ħāl ile kılmış mütesellī</i>	Müseddes	289	165a	CD, s. 278,279

Çelebî	Eglenür fikr ile dil vaşlına bulmaz çāreyi El irüşmez yerdedür bilmez misin meh-pāreyi	Gazel	152	59a	---
Edā'î	Taқdırüñe tā evvel ben қā'il idüm cānā Қapuñda recā eyler bir sā'il idüm cānā Hem bī-cān hem bī-ten hem bī-dil idüm cānā Ne āteş ü bād u ne āb u kil idüm cānā Sen serv-i hevā-baқşa ben mā'il idüm cānā	Tahmis	96	27b	---
Emrî	Çün 'āşık olmaduñ ta'n eyleyüp baña ne dersin sen Görüp ben 'āşık-ı ğamġini ağlarken gülersin sen Ta'accüb eyleyüp aқvālüme başuñ şalarsın sen Naşihat baña şimdi kār ider mi zann idersin sen <i>Gel ey nāşih қо pendi ħāl-i dilden bī-ħabersin sen</i> <i>Beni dīvāne kıldı ol perī bilmem ne dirsın sen</i>	Müseddes	92	25b	- ED
	Muħabbet şehsüvārınuñ atı oynadıdur başum Semend-i 'aşkuñ alnumda nişān-ı na' lidür қаşum	Gazel	136	55a	ED, g. 336,337
	Göñül ey sīm-ten şarrāf-ı şehri miħnet ü ğamdur Gözüm aқça terāzüsü sirişküñ aña dirhemdür	Gazel	139	56a	ED, g. 161
Enderunlu Vāşif	Zaħm urmuş idi ħançer-i Mirrîħ-eşeriyle Қalmış o cerāhat dağı ħātırdı yeriyle	Gazel	220	86b	VSD, s. 117
Eşrefoġlu Rümî	Ĥalkı қodı Ĥaққа tutdı yüzini dervişler Ĥalka baқmaz Ĥaқdan ayırmaz gözini dervişler	Gazel	228	105a	ERD, s. 246

Eşrefoğlu Rûmî	‘ Arşdan yüce kurulmuş şayvânı dervîşlerüñ ‘ Arş Kürsî Levh u Qalem hayrânı dervîşlerüñ	Gazel	229	105b	ERD, s. 282,283
	Dost yoluna gidenlere eydem nice gitmek gerek Kimüñ ile yoldaş olup kimleri terk etmek gerek	Gazel	251	147a	ERD, s. 284
Fevrî	Tañrı her şahşā temennā-yı dil ü cānın vire Kāfire İslām u ehl-i dīne imānın vire Şeyh ü şūfiye cinān u hūr u ğilmānın vire Mālike mülkin ğarībe künc-i vīrānın vire <i>İsterem Hāq hasta-dil ‘ uşşāka cānānın vire</i> <i>Umaram derdin viren Allāh dermānın vire</i>	Müseddes	93	26b	TARLAN, s. 74,75
	Elvedā‘ idüp şehā sen āfet-i dil-ḥ‘āh ile Hem-dem oldum eşke yoldaş oldum āh u vāh ile Rāh-ı hicrānı tutup birkaç nefer hem rāh ile Gönlümün tıflın koyup sen āfet-i dil-ḥ‘āh ile Ben diyār-ı ğurbete gitdüm fiġān u āh ile Gönlümi cānā saña ısmarladum Allāh ile	Müseddes	212	79a	- TARLAN
	Cān çıkarsa kūy-ı fūrkatde ğam-ı dildārdan Baş giderse ‘ aşk içinde cünbüş-i aġyārdan Cāme-i ten yansa nār-ı sīne-i bīmārdan Tāc-ı ser düşse hevā-yı āh-ı āteş-bārdan El çeküp hep cān u baş u cübbe vü destārdan	Müsebba’	213	80a	- TARLAN

Fevrî	Geçmeyem hergiz belâ-yı derd-i ‘aşk-ı yârdan Dönmeyem kâlû belâda itdügüm ikrârdan				
	İlâhî kullaruñdan kimüne tâc u hilâfet vir Kimin sulţân-ı ‘âlem-gîr idüp taht-ı riyâset vir Kimin pâdşâh-ı gerdün-ğadre destûr it vezâret vir Kimin şâhib-i münâsib ile devlet vir sa‘âdet vir Cihânı ehline sevğ eyle baña şevğ u hâlet vir Keşâfet kâlbi jeng etdükçe şaykal kıl letâfet vir <i>Kemâl-i fâzîl u kût-ı lâ-yemût ile sa‘âdet vir</i> <i>Dem-i âhîrde îmân dünyede şabr u kanâ‘at vir</i>	Müsemmen	288	164a	TARLAN, s. 72,73
	Ey Resûl-i Hudâ-yı Rabb-i Celâl V’ey Nebiyy-i Müheymîn ü Mute‘âl	Terkib-i Bend	322	182a	NM, s. 267-278
Fehîm-i Qadîm	Ey vücûduñ pertevindendür ‘adîm olmağ baña Vâcib oldı sâye-i mihr-i qadîm olmağ baña	Gazel	134	54b	FKD, s. 310
	Ehl-i ‘aşka ğamze-i cânâne olmaz âşinâ Ĝâfil olma mest ile dîvâne olmaz âşinâ	Gazel	135	55a	FKD, s. 318
	Dilde bir deryâ yatur bî-ka‘r u sâhil nâ-bedîd Bû’l-‘acebdür olmış anda hem yine dil nâ-bedîd	Gazel	162	62a	FKD, s. 356-358
	Her mürde dil ki mâlik-i mülk-i vişâl olur Mülk-i ‘adem ol âdeme emr-i muhâl olur	Gazel	211	78b	FKD, s.414
	Ey nigâh-ı ğazabı mest-i mey-i nağvet-i nâz	Terci-i Bend	283	160b	FKD, s. 264,266

Fehîm-i Kādîm	Ġamzesi sākî-i cām-ı ecel-i ehl-i niyâz				
	İstemez zînet-i ħaţţı o meh-i sâde-ruĥum ‘ Ālem-i nūr da zîrâ şeb-i deycūr olmaz	Gazel	351	240b	FKD, s. 14-19
Firākî	Niçe demdür ki ħan ağlar gözüm ey bî-vefâ senden Dükenmez ħaşr olunca şerh idersem mâ-cerâ senden Belâ vü derd ü ğam oldı naşîbüm çün şehâ senden Felek her-câyılık ta‘ lîm ider ey pür-cefâ senden Meh-i nâ-mihribânsın kimseye gelmez vefâ senden	Muhammes	116	41b	---
Fuzûlî	Baňa hicrân belâsı hep bu çarĥ-ı bî-vefânuñdur Şefâ‘ at merĥamet şefkat Resûl-ı Kibriyânuñdur ‘ Aţâ vü luţf u baĥş ol Ĥâlîk-ı kevn (ü) mekânuñdur Dilâ beyĥüde zann itme bu söz bir nüktedânuñdur <i>Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur</i> <i>Tevekkül kıl vişâl-i yâre çün virmek Ĥudânuñdur</i>	Müseddes	88	21b	HME 5214,vrk.2b
	Mâh-ı Muĥarrem oldı şafaĥdan çıkup hilâl Ķılılmış ğarâ tutup ħad-i ħam ğarĥ-ı eşk-i âl	Terkib-i Bend	336	211a	KBM, s. 85,87
	Şafâ-yı vaşl-ı ħadrin hecr ile bîmâr olandan şor Zülâl-i şevĥ zevĥın teşne-i dîdâr olandan şor	Gazel	163	62a	FUD, s. 208
	قد لار العشق للعشاق منهاج الهدا Sâlik-i râh-ı ħaĥîkat ‘ aşka eyler iĥtidâ	Gazel	255	150a	FUD, s. 125

Fuzūlî	يا من احاط علمك الا شياء كلها Ne ibtidā saña mutaşavver ne intihā	Gazel	256	150b	FUD, s. 126
Güftî	Zîr-i gîsûsunda seyr eyleñ ruĥ-ı meh- sîretin Eylemiş şem ^c -i şeb-ârâ-yı melâĥet tal ^c atın Meclis-efrûz olmaĥ isterse çerâĥ-ı ^c işretin Şem ^c -i bezm arturmasun pervānenüñ germiyyetin Rûzgār eyler perîşān ħorĥaram cem ^c iyyetin	Tahmis	107	36a	---
Günāhî	Ne māhiyyetdür ol mäh-ı melek-sîmāyı bilmezler Ne naĥş eyler pey-â-pey ol büt-i zîbāyı bilmezler Girir biñ şekle ol maĥbûb-ı bî-hem-tāyı bilmezler Toĥar her yüzden ol mihr-i cihān-ârāyı bilmezler <i>Cihān-ârā cihān içindedür arayı bilmezler</i> <i>Şu māhîler ki deryā içre deryāyı bilmezler</i>	Tesdis	318	179a	---
Ĥabābî	Ṭotalum baĥr-ı günāh itdi bizi müsteĥraĥ Umaruz ĥullar[a] yüz raĥmet ide Ĥaĥret-i Ĥaĥ	Gazel	145	57a	---
Ĥaĥîrî	عرب قولت لك رأسك به فرسى كوفته عم سرت Bu Türkî söyledüm başuñ	Müsemmen	290	166a	---

Ḥākīrī	Belälardan ırak olsun Gel ey maḥbüb-ı maṭlûbum Senüñ ‘ömrüñ hezâr olsun <i>Niḳabuñ aç yüzüñ göster</i> <i>Ki gönüm ber-ḳarâr olsun</i>				
Ḥalilī	Ben ki dervîş olmışam şâh-ı cihândan fâriğem Bende-i sulṭân-ı ‘aşḳam in ü ândan fâriğem	Gazel	252	147b	AKY, s. 361,362
	Ger saña şerh eylesem ḥaşıyyet-i esmâmuzı Bilesin sırr-ı ‘urûc ليلة الاسرى muzı	Gazel	253	147b	AKY, s. 524,525
Ḥayālī	Sen yüzi gülzâr için gülzâr zindândur baña Ḥalḳ-ı ‘âlem gül gibi her gice ḥandândur baña	Gazel	3	4a	HB, s. 98
	Ġamuñda hem-nefes oldı fiğân u nâle baña Kim ola merḥamet itmez baḳup bu ḥâle baña	Gazel	4	4a	HB, s. 99
	Dil bugün düşdi o mâh-ı rûḥ-efzâdan cüdâ Zerre gibi âfitâb-ı ‘âlem-ârâdan cüdâ	Gazel	5	4a	HB, s. 100
	Ḥüblar sevdâsıdır ‘âlemde maḥbübü’l-ḳulûb Ḥamdü li’llâh kim naşibüm oldı bu sevdâ-yı ḥüb	Gazel	6	4b	HB, s. 110
	Serv-i ḳaddüñdür çınarı eyleyen gülşende pest Bu meşeldür kim cihânda dest ber-bâlâ-yı dest	Gazel	7	4b	HB, s. 112,113
	Sînde ey dil ğam-ı cânânı mihmân oldı tüt	Gazel	8	5a	HB, s. 115

Hayālî	Hün-ı dil çek dāguñı küynükle biryān oldı tuğ				
	Öpmege el virmedi cānān elinden e'l-ğiyās Zulm uzatdı ol gözi fettān elinden e'l-ğiyās	Gazel	9	5a	HB, s. 116
	Dilā Mecnūn-şifat 'uryān-ı 'aşq ol pīrehenden geç Belā meydānınuñ gerçek şehīdiseñ kefenden geç	Gazel	10	5a	HB, s. 118
	'Āşıkam bir dil-bere yoğ raħmi 'āşıklar meded Baña ған ağlar acır sīnemde yanıklar meded	Gazel	11	5b	HB, s. 119
	Gelüben 'andelībin eylemez şād Elinden o gülüñ feryād u feryād	Gazel	12	5b	HB, s. 121
	Başumda müy-ı jülīde tenümde tāze dāğum var Melāmet mülkinüñ sulţāniyem tūğum otāğum var	Gazel	13	6a	HB, s. 183
	Yağalı gülzārda 'işret çerāğın lāleler Üstine pervāneler gibi üşerler lāleler	Gazel	14	6a	HB, s. 148
	Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler Şu mähiler ki deryā içredür deryāyı bilmezler	Gazel	15	6b	HB, s. 125,126
	Ciger hün-ābesin nüş itmegi 'aşk içre benden şor Ĥadīs-i la' l-i Şīrini zebān-ı Kūh-kenden şor	Gazel	16	6b	HB, s. 135
	Lāleler deştd eţfāl-i dil ü cānumdur Çeşm-i hün-bār-ı serümdür cigerüm ғанumdur	Gazel	17	6b	HB, s. 137
	Belālar bezmine sīnem benüm meyħānedür derler Kızarmış dāğumı meyle tolu peymānedür derler	Gazel	18	7a	HB, s. 157,158

Ḥayālī	Misk ile kāfūrdan levḥ üzre ebrūlar mıdur Yā güzellik şūḥluḡ alnuñda yazular mıdur	Gazel	19	7a	HB, s. 176
	Dili āşüfte kılan sünbül ü gül-pūşuñdur Şabrumı ġāret iden ḥāl-i benāġūşuñdur	Gazel	20	7a	HB, s. 146,147
	Bülbül-i gülzār-ı miḥnetdür dil-i ġamnākümüz Aña ġüyā ki ḡafesdür sīne-i şad-çākümüz	Gazel	21	7b	HB, s. 195
	Her dem ciġerde var ola bir ḡanlu dāġumuz Eyleñ du‘ā söyünmeye yanar çerāġumuz	Gazel	22	7b	HB, s. 199
	Bezm-i ġamda şanma giryānuz bizi ḡurremlerüz Mey yerine ḡan yudar bir nice şāḥib-demlerüz	Gazel	23	8a	HB, s. 197
	Kākül-i miskīn-i cānānuñ perişān ḡāliyüz Ġuşşanuñ ser-geştesi derd ü ġamuñ pā-māliyüz	Gazel	24	8a	HB, s. 195
	Seyre ol ruḡsārı şanmān zülf-i dildārum ḡomaz Yāri kılmaz ḡālī‘üm baḡt-ı siyehkārüm ḡomaz	Gazel	25	8a	HB, s. 203
	Egerçi görmez ey ḡūr-ı bihişt ehl-i cinān āteş Ruḡuñdan ġöñlime şaldı ‘izāruñ nā-geḡān āteş	Gazel	26	8b	HB, s. 215
	Ḥayālūñ hem-demi yaşum düşüb ruḡsāra yaşdanmış Nedīm-i şāḡdur kim bāliš-i zerkāra yaşdanmış	Gazel	27	8b	HB, s. 214
	Ey māḡ pāy-ı himmeti bu nūḡ ḡıbāba baş Māḡı müşerref eyle ruḡ-ı āfitāba baş	Gazel	28	8b	HB, s. 217

Hayālî	Çün şem' kıldı keşret-i ' âlemden inkişâ' Süz u güdâz şu' belerin itdi ihtirâ'	Gazel	29	9a	HB, s. 221,222
	Gördi sen Leylâ ' izârı oldu Mecnûn serv-i bâğ Bâğbân zencîr-i âbı ayağına itdi bâğ	Gazel	30	9a	HB, s. 223
	Geydi benefşe başına olup kalander bir şadef Güşına aşdı jâleden bülbül gülüñ dürr-i şadef	Gazel	31	9b	HB, s. 224,225
	Hîç kârum yok sipihr-i gerdiş-i devvârlık Ger yoğ olsa cümlesi ' âlemde sensin vârlık	Gazel	32	9b	HB, s. 232
	Aç gözün keşretde vahdet seyrin eyle yâre bak Çalbünü şâf eyleyüb âyîneveş didâra bak	Gazel	33	9b	HB, s. 226
	Çoldıysa sâkiyâ mey-i gül-reng ile kâbak Seyr idelüm diyâr-i neşâtı ayak ayak	Gazel	34	10a	HB, s. 231
	Zemîne na' lçeñ nakşı hilâli vireli revnağ Felek yırtar yüzün mâğ-ı nevi her ay ider tırnağ	Gazel	35	10a	HB, s. 236
	' İnâyet nûrınıñ pertevlerinden lem' adur cânum Cemâlün görmege âyîne-i idrâkdür gönülüm	Gazel	36	10b	HB, s.277
	Bu kat kat kanla çolmuş dili cânâna çabşurdum Vefâ çômârını bir çonça-ı çandâna çabşurdum	Gazel	37	10b	HB, s. 290
	' Avâyıkdan geçüb küllî bu cismi câna çabşurdum Ara yerden çıkuben mülkini sulçâna çabşurdum	Gazel	38	10b	- HB
Ey ' aşk-ı yâra bende-i fermân olan başum	Gazel	39	11a	HB, s. 284	

Hayālî	Bî-taht u tâc ‘ âleme sulţân olan başum				
	Ĥarâb olubdur ol âbâd gördüğün gönlüm Ĝamuñla tobtoludur şâd gördüğün gönlüm	Gazel	40	11a	HB, s. 295
	Her kaçan nâz eylese ol serv-i âzâdum benüm Aña karşı şâd olur rûĥ-ı feraĥşâdum benüm	Gazel	41	11a	HB, s. 273,274
	Dimiş varsam gerek bî-çâreye ol yüzi mâh aĥşam Günidür eyleseñ peydâ aña ey düd-ı âh aĥşam	Gazel	42	11a	HB, s. 293
	Nesîmâsâ çeküb el bâĝ-ı ‘ âlemden güzâr itdüm Geçüb büy-ı gülinden ĥâr-ı hecrin ihtiyâr itdüm	Gazel	43	11b	HB, s. 270
	‘ Ayn-ı dilden cüş idib gözden aĥar yaşum benüm Şu terâzûsi olubdur ĝâlibâ yaşum benüm	Gazel	44	11b	HB, s. 273
	Her kaçan vahşi ĝazâlüm seyr ide şahrâ yüzün Hây u hüyum âh kim ol dem tutar dünyâ yüzün	Gazel	45	12a	HB, s. 325,326
	Fenâ ehline ta‘ n itme geçüb ‘ ucb ile yanından Bu dehr-i vahşet-âbâduñ şaĥın şîr-i jiyânından	Gazel	46	12a	HB, s. 320
	İdelden kâkülünde dil qarârı bî-qarârem ben Hevâ-yı ‘ aşka uymış bir perişân-rüzgârem ben	Gazel	47	12a	HB, s. 308
	Ey dil ol lâle-ruĥuñ tendeki dâĝın yaĥasın Dilerin Ķays ile Ferhâd çerâĝın yaĥasın	Gazel	48	12b	HB, s. 313
	Merĥamet umma göñül bu gerdiş-i bî-dâddan Kimse ma‘ mür olmamışdur bu ĥarâb-âbâddan	Gazel	49	12b	HB, s. 314

Hayālî	Sensüz ey rūḥ-ı revān şūret-i bî-cānem ben Kara toprak başuma ḥāk ile yeksānem ben	Gazel	50	12b	HB, s.329,330
	Gül ile lāle renginden gönül reng alabilmezsin Ne gözler yaşıdır şahın-ı çemende jale bilmezsin	Gazel	51	13a	HB, s. 332
	Haḫ degül dūd-ı āh imişsin sen Ne belā-yı siyāh imişsin sen	Gazel	52	13a	HB, s. 317
	Ḳabā-yı sebz ile gerçi ki bir serv-i çemensin sen Boyunca kanlara girmiş büt-i gül-pîrehensin sen	Gazel	53	13a	HB, s. 316
	Rūz-ı ezelde ḥāk-ı vücūdum elenmedin Cān tıflı daḫı ten beşigine belenmedin	Gazel	54	13b	HB, s. 298
	Düşelden ayrı şeydā ol meh-i nā-mihribānumdan Kevākib her gice yummaz gözin āh u figānumdan	Gazel	55	13b	HB, s. 303
	Sen ey bülbül kebāb-ı āteş-i ‘aşk-ı gül olmuşsin Be yana yana hey miskīn nedür ḥālūñ kül olmuşsin	Gazel	56	13b	HB, s. 302
	Dāğ-ı miḫnetle beni öldürse ol gül-pîrehan Lāle-veş şarsun baña derd ehli bir kanlu kefen	Gazel	57	14a	HB, s. 323,324
	Çāğlayup aḫar benüm eşk-i revānum sū-be-sū Olmağa sen ‘ārız-ı ra‘ nāya cānā rū-be-rū	Gazel	58	14a	HB, s. 339
	Āh eylesem ‘aceb mi ol gül-‘izāra karşı Feryād u zāra başlar bülbül bahāra karşı	Gazel	59	14b	HB, s. 339

Hayālî	Mey ayağa binmiş gezer meyhāneden meyhāneye Düşmüş lebûñ sevdāsına peymāneden peymāneye	Gazel	60	14b	HB, s. 370
	Sūzum sirāyet itse Mecnūn-ı nāmūrāda Çuşlar kebāb olaydı başındağı yuvada	Gazel	61	14b	HB, s. 345,346
	Çan ağıladuñ görince ben ‘ aşıkı belāda Ey çeşm-i hūn-feşānum olsun demūñ ziyāde	Gazel	62	15a	HB, s. 346
	Ger hevādār olmasa ruhsār-ı yāre mirveha Yele virmezdi qarārın bir qarāra mirveha	Gazel	63	15a	HB, s. 352
	Yaş dökdi gözlerüm bakıcağ sine dāğına Hayli çok aqçe düşdi erenler çerāğına	Gazel	64	15b	HB, s. 343,344
	Bakmasa sen dil-ber-i ‘ ālî-cenābuñ ‘ aynına Zerrece gelmezdi ‘ ālem āfitābuñ ‘ aynına	Gazel	65	15b	HB, s. 350
	Dāğlar kim zeyn olubdur cism-i şad-çāk üstine Berg-i güldür kim düşübdür güyiyā hāk üstine	Gazel	66	15b	HB, s. 347,348
	Āsitānuñda yüzüm ferş eylesem hāk üstine Bir qadem başsañ yeridür çeşm-i nemnāk üstine	Gazel	67	16a	HB, s. 347
	Baş koşdı sāyeveş bir iki yüzü qaraya Hercā’î dense yeridür ol māh -pāreye	Gazel	68	16a	HB, s.
	Meyl eyledük egerçi cihānuñ şafāsına Nūşına nīşi degmedi balı belāsına	Gazel	69	16b	HB, s.
Ruħlaruñdan çekmez el bād ile eyler ‘ arbede	Gazel	70	16b	HB, s.	

Hayālî	Görmedüm zülfüñ gibi ‘ âlemde bir sevdâ-zede				
	Kim ki görmek istese güllerle cennet bāğını ‘ Āşıkuñ gögsünde görsün tâze tâze dāğını	Gazel	71	16b	HB, s.
	‘ Aşğ bir şem‘ -ı ilâhidür benüm pervanesi Şevğ bir zencîrdür gönül anuñ dīvânesi	Gazel	72	17a	HB, s.
	Gelse söz meydânına cānâ cihānuñ yügrüğü Olmaya tab‘ um semendi gibi anuñ yügrüğü	Gazel	73	17a	HB, s.
	Seyr idenler öldüğümde sonra sînem dāğını Diyeler devrân söyündürdü belâ ocağını	Gazel	74	17b	HB, s.
	Nigārâ bezm-i hüsünüde dil-i mestānemüz kaldı Perin yakmış cemālūñ şem‘ ine pervānemüz kaldı	Gazel	75	17b	HB, s.
	İtmezem gülzâr seyirin bülbül-i şeydâ gibi Meskenüm Kāf-ı kana‘ at olalı ‘ ança gibi	Gazel	76	17b	HB, s.
	Derd oğların ol çaşı kemân cānuma atdı Bir gün dimedi ki bunu da Tañrı yaratdı	Gazel	77	18a	HB, s.
	Hey ne müşkilkâr imiş ‘ âlemde yâr eksükligi Cānuma kâr eyledi bî-ihtiyâr eksükligi	Gazel	78	18a	HB, s.
	Bulunmaz baña hem-dem bezm-i gamda nâleden gayrı Mey içsem kimse yok şāğar şunar peymāneden gayrı	Gazel	79	18a	HB, s.
	Ana rahminde tenüm şol dem ki şüret bağladı Bir şanem yādına zünnâr-ı muhabbet bağladı	Gazel	80	18b	HB, s.

Hayālī	Ne ğam ey lāle belā eylese pāmāl beni Çekme bi'llāh olup 'āleme dellāl beni	Gazel	81	18b	HB, s.
	Muşaffā eyle dil levhūñ bugün nūr-ı tecellādan Cemālün gösterür Allāh çü mir 'āt-ı mücellādan	Gazel	240	112b	- HB
	Ğamuñdan özge dermān istemez bir derdnākem ben Tenümde şerhalar şerh ile şıĝmaz sīne-çākem ben Cihān ālāyişinden devlet-i 'aşkuñda pākem ben Hādeng-i ğamzeñe cismüm nişān itdüm ne hākem ben Olalıdan dōstum şermende-i luţfuñ helākem ben	Tahmis	82	18b	HB, s.
Haylī	Vechi var teşne-i āb-ı keremūñ olsa cihān Ki yüzūñ şuyına hālķ oldu senūñ kevn ü mekān	Kaside	341	226a	NM, s. 84-89
Hayretī	Dökmege sīnem niçe bir seng-i rāhuñ taşıyam Baş ayaĝuñ yüzüm üzre tüt ki bir yol taşıyam 'Āşıkam 'aşkuñ qadīmi mahrem ü sırdaşıyam Bezm-i ğamda dostum ben bende şanma nāşiyem Mişnet ü derd ü belānuñ bende bir yoldaşıyam	Tahmis	87	21a	- HD
	Cihān hālķını hep bendeñ bu fānī mülki yurduñ tüt Geçüp 'izzet seririnde sa'adtle oturduñ tüt	Gazel	144	57a	HD, g. 22
Huldī	Bir semen-sīmā güzel dil-ber gerekdür qahveci Yā bir ehl-i ma'rifet sürür gerekdür qahveci	Gazel	159	61b	---

Hüdāyī	Ey ruḥı bāğ-ı leṭāfetde gül-i ḥandānum Tutdı bülbül gibi dünyā yüzünü efgānum Az ḳalubdur ki çıḳa burc-ı bedenden cānum Ey leb-i derd-i dile ḥikmet ile Loḳmānum Şerbet-i vaşlın ile eyle benüm dermānum Düşmesün boynuña hecrüñle ölürsem ḳanum	Müseddes	97	28a - 28b	HÜD, s. 110
Ḥüseynī	Göñüldür maṭla ^ç -ı şems-i ḥaḳīḳat Göñüldür menba ^ç -ı ^ç ummān-ı vaḥdet	Gazel	254	148a	---
	Teşne-i āb-ı zülāl-i la ^ç lüñ oldum yā Ḥüseyn Şun baña cām-ı şarāb-ı ^ç aşḳuñı sākḳā Ḥüseyn	Gazel	273	156b	---
	Gel ey sālīk-i rāh-ı şadāḳat Bu yolda bulmaḳ isterseñ hidāyet	Gazel	294	172a	---
	Ḳamu varlıḳdan el çek pāyimāl-i rāh-ı dildār ol Melāmet iḥtiyār ile ḥarābāt ehline yār ol	Gazel	311	177a	---
	Gün gibi rüşendür ey dil ^ç aşḳa envār-ı ^ç aşḳ Feyz-baḥş olmaḳda cāna her nefes esrār-ı ^ç aşḳ	Gazel	312	177a	---
	Almaḳsa ḳaşdı kāmī eylemeye devāmı Budur sözüm müdāmi nüş eyle ṭurma cāmı	Gazel	313	177b	---
	Göñül nūr-ı ḥaḳīḳatdur olubdur aña ten sāye Şan ol ebr-i siyehdür perde olmuş şems-i ezḫāya	Gazel	316	178b	---
	Bād esmedi keştī-i emel tutmadı sāḫil	Gazel	317	178b	---

Hüseynî	‘Ummân-ı firāk içre alup olmadı vāşıl				
	Başlayalum söze bi-ism-i Hüdā Halk idübdür cihānı ol Mevlā	Mesnevi	243	139a	---
	Deryā-yı muhîṭ cūşa geldi Kevn ile mekān hurūşa geldi	Mesnevi	257	151a	---
	Nār-ı ‘aşkuñdan senüñ ey māh-rū sūzāneyüz açmazuz ‘aşk āteşine yanmadan merdāneyüz Şüretā şanma bizi kim ‘āfil ü ferzāneyüz ‘Āşık-ı dīdāruñ olmış bir bölük dīvāneyüz Bāl u per yaqmış cemālün şem‘ine pervāneyüz	Muhammes	303	174b	---
	Dime evvel bahar irdi şafā-yı seyr kenāruñdur Bu mevsimde sefer ılma senüñ deryāya kāruñdur Dil-i ‘āşıkda şabr olmaz dimişler hōd şı‘āruñdur Dem oldu himmet-i pīr-i haıat daı yāruñdur Vücūduñ zevraın şal bar-i ‘aşa rūzgāruñdur Hūdānuñdur oñarma şanma ey dil rūzgāruñdur	Müseddes	320	180b	---
	Şub-dem yadı felek meş‘al-i zerrīn-fānūs Gelüñ ey ehl-i muabbet idelüm ‘azm-i künūs ayd-ı ‘ār içre bugün olmayalum biz mabūs Her ne dirse o disün ehl-i riyā vü sālūs Şedd-i zünnār idelüm daı ılalum pā-būs	Müsemmen	238	111a	---

Hüseynî	Her şanem-i ğāret imān için olmuş cāsūs E'ş-şalā deyr-i muhabbetde çalındı nāķūs ‘ Ārdur ehl-i ħarābāta gerekmez nāmūs				
	Ey gönül gel heves-i sīm-bedenden geçelüm Güle meyl itmeyelüm zaĥm-ı dikenden geçelüm	Terci-i Bend	343	229b	---
	Ķaşd-ı tecerrüd ile geçüp kayd-ı ‘ ārdan Kesb it fenā-yı fi’llāhı geç i’ tibārdan Görmek murād ise vuşlat-ı nigārdan Rūşen gerekse ħāne-i dil ‘ aks-i yārdan Āyīne gibi sīneñi şāf it ğubārdan	Tahmis	307	176a	---
	Āh kim bükdi belüm bār-ı belāsı felegüñ Şadı mir‘ āte dil-i sengi ‘ anāsı felegüñ Nesine şād olalum bu yıķılası felegüñ Ĥadden aşdı ey gül cevır ü cefāsı felegüñ Olmadı zerre ķadar mihr ü vefāsı felegüñ	Tahmis	344	230b	---
	Ķad mi bu sidre-i tūbā mı benüm pādişehüm Ĥad mi bu kākül-i ra‘ nā mı benüm pādişehüm Ṭayyib-enfās-ı Mesihā mı benüm pādişehüm Söz mi bu yā dem-i ‘ Īsā mı benüm pādişehüm Göz mi bu nergis-i şehlā mı benüm pādişehüm	Tahmis	114	40a	---

Hüseyinî	Mā-sivādan göz yumup Raḥmāna virdüm gönlümi Cümle varlıqdan geçüp Sübhāna virdüm gönlümi Ḳurb-ı Ḥaḳda itdügüm peymāna virdüm gönlümi Ya‘nî pîre ḳül olup fermāna virdüm gönlümi Bezm-i ‘aşḳa sākî-i devrāna virdüm gönlümi Feyz-i Ḥaḳḳı baḥş iden sultāna virdüm gönlümi Cānumı terk eyleyüp cānāna virdüm gönlümi	Tesbi’	319	179b	---
Hüsām	İden sensin ḳılan sensin ğayrı kim var ğayrı kim var Viren sensin alan sensin ğayrı kim var ğayrı kim var	Gazel	295	172b	---
	‘Aşḳuñ beni mecnūn itdi dermān nedür dermān nedür Eşḳ-i çeşmüm Ceyḥūn itdi dermān nedür dermān nedür	Gazel	296	172b	---
	Yārını kim bugün görür yarın anda yārın görür Görmediyse bugün yārın yarın ḳaçan yārın görür	Gazel	304	175a	---
	Zerre şandugum yārānlar meger şems-i Raḥmān imiş Ḳatre bildügüm erenler meger baḥr-i ‘ummān imiş	Gazel	305	175b	---
	‘Arş u kürsî levḥ u ḳalem ‘aşḳu’llāhdan devrān ider Ervāh-ı ḳudsiler her-dem ‘aşḳu’llāhdan devrān ider	Gazel	306	175b	---
Hüzni	Bir güneh-kār ḳuluñam ben senüñ ey Ferd ü Eḫad Senden özge cürmümi hiç kimseler ḳılmadı red	Müseddes	354	245b	-HZN-I -HZN-II

	Şefkat it hālūme itme beni қаpuñdan red Luṭfuñ olmazsa cehennemd[e] yanarum tā ebed ‘ Ālemūñ faḥri Muḥammed bize ol demde meded Cümle maḥlūka muradın viren Allāh meded				
İshāki	Ey Resūl-i himem-ārā-yı mekārım-perver Zāt-ı pākūñdür olan zīver-i ḥılkat yek-ser Seni Ḥallāk-ı ezel kıldı şefi‘ -i maḥşer Bunı vird eyleyeni luṭfuña eyle mazḥar روح پاکیزه فخر دو جهانرا صلوات روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات	Müseddes	201	74a	İD,s. 452
			217	85b	
	Sened yeter saña ey müdde‘ i-i neyl-i emān Ümīd-vārī-i luṭf-ı şefā‘ at ü iḥsān	Kaside	348	235a	İD, s. 123-127
İlāhī	Dervīş penç ḥarfdür ey ṭalīb-i Ḥudā Her biri bir taḥalluḳ-ı ma‘ nāya reh-nümā	Gazel	346	232b	---
Ḳabūli	Ḳaşduñ eger ki cāna ise birisinedür İkisi de fedā yoluna birisi nedür	Gazel	285	162a	KBLD, s. 585
Ḳadīmī	Ehl-i dillerden vişāl-i yāre himmet isterüz ‘ Āşıḳuz gerçek erenlerden velāyet isterüz	Gazel	150	58b	---
Ḳayḡusuz Abdāl	Allāh Allāh yaradan gel içe gör cür‘ adan Yār ile yār ola gör çıksun engel aradan	Gazel	147	57b	ABŞ-1, s. 230,231

Kaygusuz Abdāl	Evliyādan gelen kelām okunan Qurʾān degül mi Gerçek velinüñ sözleri süre-i Raḥmān degül mi	Gazel	248	146a	ABŞ-1, s. 219
	Mevlā budur dilegüm direm yalvarmağ ile Cān u gönülden direm lāf degül lāğ ile	Gazel	353	242a	DŞM, s. 211-213
	Ben hīç yire āh iderüm derdüm baña dermān imiş Gönlümde varlık ol hemīn cānum içinde cān imiş	Gazel	314	178a	- ABŞ-1
	Āsitān-ı evliyāda bezme visāl olmışuz Yüz uruben gerçegüñ pāyına pā-māl olmışuz Hāy u hūdan kırtuluben fāriğüʾl-bāl olmışuz Terk-i tecrīd kılandur gerçege kul olmışuz	Murabba	258	152b	- ABŞ-1
Kemālī	Gel berü nūş idelim ey dil-i nālān ḳahve Ehl-i diller feraḳı dertlere dermān ḳahve	Gazel	158	61a	---
Kevşerī	Bildüñ mi bu ʿālemde cānāneye ʿaşḳ olsun ʿUşşāḳa vefā eyler cānāneye ʿaşḳ olsun Āteş gibi gül yandı kāşāneye ʿaşḳ olsun Eyyām-ı bahāra irdi mey-ḥāneye ʿaşḳ olsun Gül gibi güler yüzlü peymāneye ʿaşḳ olsun	Tahmis	86	20a	MKM436, s.174,175
Ḳıvāmī	Diñlememek itme sözüme ey dayı Oğlan uşāḳ sözüdür ola deyi	Terci-i Bend	292	168b	---
Ḳāmī	Gerçi olmuşdur muḳadder herkese dünyāda ğam Cāh ile nisbet çok olur merdüm-i dānāda ğam	Gazel	142	56b	- KD

Lami'î	Ey şeyh baña keşf ü kerāmāt gerekmez Kurtar beni bu varıdan evkāt gerekmez	Gazel	280	159a	LD, s. 178
La'î	Çeşm-i 'ibretle nazar eyle açup didelerün Güş-ı hüş ile işit pendini şāhib-güherün Hakkı her yerde görüp añlamak olsun hünerün Sözünü diñleme luř ile de her bî-hünerün 'Ayn-i 'ayb ile şaķın zāhirine bakma erün Bātının gözle eger var ise ey dil nazaruñ	Müseddes	100	30a - 30b	---
Levnî	Çarh-ı gerdünuñ begüm 'aks-i zamānı böyledür Māsivādan çek elüñ gördüñ ki fānı böyledür	Gazel	153	59b	---
Levnî	Ŧut atalar sözün kalb-i selim ol Göñülden göñüle yol var dimişler	Gazel	352	240b	SŞ, s. 376-379
Maḥremî	Ey güzellik bāğı içre tāze serv-i ser-bülend Görmedi kıddün gibi bir naḥl-ı gül hiç naḥl-ı bend Zülfüñün her bir kılından bağludur her müstemend Tā mu' anber kākülün hürşide şalmışdur kemend Bağlamışdur boynumı zencir-i zülfün bend bend	Tahmis	131	52a	MKM436, s. 129,130
Mā'îlî	Kılmaķ ister kendüye göñlüm yine bir yār yār Ėam-güsārî bülbül-i şeydā-şifat gülzār yār Gerçi bu dehr içre bulmaķda muḥāl hoş yār yār 'Āşıķa mihr ü muḥabbet eylemez her yār yār	Müseddes	122	45b	---

Mā'îlî	Gâh olur fitne füsûn-ı ğamzesi seḥḥâr yâr Gâh ider üftâdesin ol zülfine berdâr yâr				
	Ol perî-rûya bu sırrı âşikâr etmekde güç Cân taḥammül eylemez şabr-ı karar etmekde güç Düş olup bir bî-vefâya âh u zâr etmekde güç Bildürüp her şahşâ râzın ğam-ġüsâr etmekde güç Fâş olup 'âşıklar içre şoñra 'âr etmek de güç Başın alup bir yaña terk-i diyâr etmek de güç	Müseddes	123	46b	---
Medḥî	Ey benüm evc-i sa'âdetde meh-i tâbânüm Çıkdı gökler yüzine diñle nedür efgânüm	Terci-i Bend	117	42b	- MDD
Mışrî	İbn-i vaqtüm ben ebû'l-vaqt olmazam 'Abd-i maḥzum ben taşarruf bilmezem	Gazel	265	154b	MID, s. 152
Muḥibbî	Bi-ḥamdi'llâh ne bed fikrüm ne bir bâṭıl ḥayâlüm var Ne bir zerrâk sâlüseme ne mekr ü şerr ü âlum var Sa'âdet ehliyem Ḥaḫdan benüm ferḫunde fâlüm var Ġanîdür 'aşq ile gönül ne mâlum ne menâlum var Ne vaşl-ı yâre ḥandânüm ne hicrândan melâlüm var	Tahmis	115	41a	MŞM, s. 239,240
Mu'îdî	Cilve itdi yine birkaç büt-i meh-rû begler Niçe büt her birisi serv ü semen-bû begler Şalınup nâz ile 'âşıklara karşı begler Bir alay oldı perî şîveli âhû begler	Tahmis	133	53b	MUD, s. 425,426

	Gözi āhūlaruñ alayına yā hū begler				
Muḥīṭī	Bugün ikrār iden şāḥib zamāne İrişdi Mehdī-i şāḥib zamāne	Gazel	200	74a	MUHD, s. 177
Muştafā	Le ʿime her kerem merk-i sitemdür Ḥaḡ güzār olmaz Şeb-i deycūrı mehtāb itse nūrāni nehār olmaz Zemīn-i şūra sa‘ y ü terbiyetle lālezār olmaz Degüldür sehl-i kār-i ‘ahd herkes merdkār olmaz Bekāsuzdur binā-yı ‘ahd-ı düşmen ber-ḡarār olmaz Cühūd imāna gelmez merd-i müllhid tevbekār olmaz Vefā gelmez şehā bigāneden aġyār yār olmaz	Müsebba	286	162a	---
	Çünkü alur işbu baḡt u tāc devr-i rüzġār Terk idüp bu baḡt u baḡtı bir nemek kıll ihtiyār	Muaşşer	347	233b	MKM 436, s. 71-74
Mürīdoġlu	Ol cihān faḡrınıñ ihsānına ḡurbān olayum Tā ki levlāk oġunan şānına ḡurbān olayum Cebre ʿil irmede cevlnāna ḡurbān olayum Sırr-ı mi‘ rāc ile seyrānına ḡurbān olayum Ben anuñ mu‘ cize izḡārına ḡurbān olayum	Muhammes	91	24a	---
Nābī	Baḡr-i sefide geldi güm oldu yem-i siyāh ‘Afv-ı Ḥudāya nisbet ile böyledür günāh	Gazel	190	70b	NABD, s. 1039,1040
	Ol şūḡ-ı tāb -rūyı ten-i dāġdāra çek Gelsün mişāl-i gül ṡaraf-ı lālezāra çek	Gazel	192	71a	NABD, s. 803

Nābī	Eyyām-1 şerīfinde şehensāh-1 zamānuñ Sulţān-1 selāţin-1 cihān dāver-i yek-tā	Kaside	337	218a	NABD, s. 304-309
Nādirī	Te‘ālā’llāh zihī şām-1 sūrūr-encām-1 ğam-fersā Ki oldur mażhar-1 esrār-1 سبحان الذى اسرا	Kaside	339	221a	GND, s. 104-108
Naḥīfī	Ḥüssād-1 ‘aşruñ itme nażar ğüft ü ğūsına Şir iltifāt ider mi kilābuñ ğulūsına	Gazel	209	77b	NHFD, s. 460
	Gönül nedür bu yetimāne āh-1 dem-be-demi Hemīşe yād idüp ol cāygāh-1 muḥteremi Tefekkür üzre misin yoḥsa cānib-i Ḥaremi <i>Emin tezekkirü cîrānin bi-zî selemi</i> <i>Mezecte dem‘an cerā min muḳletin bi-demi</i>	Tahmis	226	89a	KO, s. 40-80
	Bedenüñden daḡı dūr olmadan ey dil cānuñ İştiğāl eyleye gör ʔā‘atine Mevlānuñ	Kaside	340	224a	NHFD, s. 154-158
Nāmıķī	Şūfi-i bî-müjenüñ ğıybeti her ān olsa Ṭab‘ı taġyir idemez ḫīlesi çendān olsa Ne ‘acep ehl-i ḫased nāzır-ı noḳşān olsa	Müseddes	225	88a	---

	Hîç elem çekmez idük kendüde ‘irfân olsa Bize zındîk diyen şâhib-i ‘iz‘ân olsa Kendüde zerrece taşdıķ ile imân olsa				
Nâtiķi	Gevher-i gencîne-i zât-ı Hâkuz Ķaydılayuz gerçi velî muṭlaķuz	Terci-i Bend	327	200a	NTD, 246-252
Nef‘î	İhyâ iden endişemi feyz-i nefesümdür Endişe benüm tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür	Gazel	141	56b	ND, s. 473
	Āşüfte esîrân-ı ĥam-ı zülf-i düṭâyuz Dîvâne degül silsile-cünbân-ı belâyuz	Gazel	194	72a	ND, s. 484
	Şahbâ yerine zehr-keşân-ı ġam-ı ‘aşķuz Reşķ etme bizüm cāmumuza biz Cem-i ‘aşķuz	Gazel	195	72b	ND, s. 480,481
	Erbâb-ı ġamuz ‘âşîķ-ı dil-dâde-i ‘aşķuz Öldürse bizi ġam yine âmâde-i ‘aşķuz	Gazel	196	73a	ND, s. 481,482
	Rindân-ı ĥarâbâti vü mestân-ı elestüz Maḥşerde daĥı cām-ı mey-i ‘aşķ ile mestüz	Gazel	197	73a	ND, s. 476
	Şüfi bu süreti gel ma‘nî-i taķvâya deġiş Ķalbi pâķ it nemedi aṭlas u dîbâya deġiş	Gazel	198	73b	ND, s. 487
	Merhabâ ey cām -ı mînâ-yı mey-i yâķût-reng Devri gelsün senden öġrensün sipihr-i bî-direng	Kaside	356	246b	ND, s. 261-264
	Ey baña nâ-ĥaķ diyenler ķandadır bes pâreden Gel getür işbâtuñı kimdür bu şey‘i yaradan	Gazel	146	57b	NED, s. 258

Nesimî	Her kim aldıandı cihānuñ āğulu lezzātına Düşdi ol manşūbesi çün dīninūñ şeh-mātına	Gazel	210	78a	NED, s. 300,301
	Çün الست ريمك gūş itdiler dervişler Mest olup vaḥdet meyün nūş itdiler dervişler	Gazel	233	108a	NED, s. 174
	Yanarum ‘ aşkuñdan aḫar gözlerümden yaşlar Fürkatüñ derdi çıkardı yüregümde başlar	Gazel	234	108b	NED, s. 131
	Baḫr-ı fenāda fānī ol gör ki ne hoş ḫayāt olur Āb-ı ḫayāt imiş fenā gerçi adı memāt olur	Gazel	246	145a	NED, s. 134
	زهبى سبحانك زهبى سبحانك zehī sübhān ki sensin Ḥālīku’l-eşyā Ḥaḫīkat cümle sen kılduñ ‘ ademden ‘ ālemi peydā	Gazel	328	202a	- NED
	Çünkü bildüñ mü ’minüñ ḫalbinde Beytu’llāh var Niçün ‘ izzet itmedüñ ol evde kim Allāh var	Gazel	330	202b	- NED
	Çün meni bezm-i ezelde eyledi ol yār mest Ol cihetden görünür bu çeşmüme deyyār mest	Gazel	331	203b	NED, s. 85,86
Neşātî	Sūziş -i dil-i ‘ aşkuñ dāğ-ı serinden bellidür Nev-bahār-ı ‘ aşğ gül-berg-i terinden bellidür	Gazel	179	67a	NŞD, g.36
	Çāk çāk ol ‘ aşğ ile ḫün-āb gelsün çeşmüñe La’ lini yād it dürr-i nā-yāb gelsün çeşmüñe	Gazel	180	67b	NŞD, g. 112
	İçdükçe mey-i nāzı o çeşm-i siyeh mest Bir āfet olur ‘ aleme her bir nigh-i mest	Gazel	181	67b	NŞD, g.13

Neşâti	Cünûn-ı ‘aşkımuza haţţ-ı yârdan bilürüz Güşâyış-i dili seyr-i bahârdan bilürüz	Gazel	182	68a	NŞD, g.55
	Mişâl-i çeşm-i bütân nergis-i çemen maḥmûr İçen bu badeyi maḥmûr içmeyen maḥmûr	Gazel	183	68a	NŞD, g.87
Nev‘î	Bileydüm böyle düşvâr olduğın derd ile hicrânı Fırâkı ihtiyâr etmez virürdüm derd ile cânı	Terci-i Bend	282	160b	NVD, s. 199, 202
	Dilâ şimden girü sevdâ-yı ‘uzlet kılsañ olmaz mı Olur olmaz hevâlardan ferâgat itseñ olmaz mı		350	239b	
Oğlan Şeyḥ	Cihânı cümle zâtunda görür zâhir dil-i dānâ Dil-i dānâda zâhirdür eger dünyâ eger ‘uqbâ	Kaside	241	126a	KDD, s. 216-242
Raḥmî	Yağ hırkayı ‘aşk âteşine ‘ârif-i cân ol Ey dil yüri ser-ḥalka-i rindân-ı cihân ol	Gazel	148	58a	RD, s. 202
	Olanlar şürete mâ’îl nedür ma‘ nâyı bilmezler Ḥaḳîkat gözleseñ mâhiyyet-i eşyâyı bilmezler Bu baḥr içre şadefde ol dür-i yek-tâyı bilmezler Cihân-ârâ cihân içindedür arayı bilmezler Şu mâhîler ki deryâ içredür deryâyı bilmezler	Tahmis	103	32b	RD, s.103,104
	Ey dil niçe bir dehrüñ derdin çekelüm muḥkem Bu bâr-ı girân itdi kıddini sipihrüñ ḥam	Terci-i Bend	357	248a	RD, s. 70-74
	Ġınâ-yı kalb ‘aceb kîmiyâ degülde nedür Gedâ-yı şabr güzîñ-pâdişâ degülde nedür	Gazel	189	70a	RŞD, s. 278

Rızā'î	‘Aşk-ı cānān ile men çünkim ezelden hem-demem Aḥsen-i taqvīm menem şānumda geldi ekremem Maẓhar-ı zāt [u] şıfātam ya‘nī ism-i a‘zamam Men ki dervīšem faķīrem pādişāh-ı ‘ālemem Rūḥ-ı bī-rengem egerçi reнге geldüm ādemem	Tahmis	104	33a	---
Revānî	N’ola dirlerse baña ‘āşık-ı şeydādur bu Hele dirler sañada dilber-i ra‘nādur bu	Gazel	222	87a	RED, g. 316
Rūḥî-i Bağdādî	Ḥırķa giyseñ arķaña izhār-i zerķ u şeyd olur Meyl-i cāh itseñ dil-i bī-ķayda külli ķayd olur	Gazel	164	62b	BRD, s. 406
	Hecr-i ruḥuñda çeşm-i terüm ḥūn-feşān olur Bir cūydur ki aķduğı yer gülsitān olur	Gazel	166	63a	BRD, s. 533
	Çarḥ-ı bed-mihrde vefā n’eyler Ser-nigūn çāh içinde mā n’eyler	Gazel	167	63b	BRD, s. 549
	Ḳılmadın Ādeme ḥallāķ-ı ezel ilķā fehm من عرف سیررını Ḳılmışdı dil-i dānā fehm	Gazel	168	64a	BRD, s. 842
	Bir ‘āşıkā ki ḥūn-ı cigerdür ğıdā-yı rūḥ Yıllarla çekse ‘aynına gelmez mey-i şabūḥ	Gazel	169	64a	BRD, s. 369
	Çık ḥāneden güneş gibi cānā ‘ale’ş-şabāḥ Varsun ṭapuña her gün eḥibbā ‘ale’ş-şabāḥ	Gazel	170	64b	BRD, s. 370,371
	Yār isteyen olur niçe ağıyāra āşinā	Gazel	171	64b	BRD, s. 329,330

Rūhī-i Bağdādī	Biñ yara ura tā ola bir yāra āşinā				
	Gel ey muḳayyed-i dām-ı muḫabbet-i eşyā Beḳāya ir ki fenādur nihāyet-i eşyā	Gazel	172	65a	BRD, s. 327
	Rāh-ı Hūdāda n'ola olsaḳ fenā Kim ki fenā bulmadı bulmaz beḳā	Gazel	173	65a	BRD, s. 323,324
	Her kimüñ kim ola sedd-i nazarı perde-i rayb Perdesüz 'arz-ı cemāl itmez añā şāhid-i ğayb	Gazel	174	65b	BRD, s.324
	Halk-ı cihānla şu ḳadar ḳıldum ittiḫād Bir dost bulmadum ki ola ḫālişü'l-vedād	Gazel	176	66a	BRD, s.379,380
	Şanma ey ḫoca ki senden zer ü sīm isterler يوم لا ينفع da ḳalb-i selīm isterler	Gazel	177	66b	BRD, s.581,582
	Söyler cebīn ü 'ārižuña eyleyen nazār سبحان خالق خلق الشمس و القمر	Gazel	178	67a	BRD, s.396
	Niçe bir bār-ı ta' alluḳda ḳala çeşm-i emel Niçe bir girye ki irmez şecer-i rif' ate el	Gazel	193	71b	KBM, s. 97,98
	Şanman bizi kim şire-i engūr ile mestüz Biz ehl-i ḫarābātđanuz mest-i elestüz	Terkib-i Bend	325	192a	BRD, s. 38-50
Rūşeni	Diñle sözüñ saña direm ey 'amū Ḳardeşüñ oğlı sözi ḫaḳdur ḳamu	Terci-i Bend	293	170a	ÖRD, s. 194-198

Rüşdî	Çāre-yāb itmek ne mümkin ‘ aşık-ı bî-çāreyi Çekmeyince hāle-i āgūşa ol meh-pāreyi	Gazel	151	59a	- Rüşdî Divanları
	Çün olmadı dīdār görüşmek o perīyle Ey bād -ı şabā gel bize bāri haberiyle	Gazel	221	86b	SRD, s. 241
Şābit	Eḥaffdur bāde-i ter fazla-yı ḥuşk-i mūrāyiden Eşeddür zaḥmı da ef’ ī -i berri mār-ı ābīden	Gazel	184	68b	BSD, s. 488
	Umūrına qarışan āḥerūñ vekīl gibi Netīcesinde ġarāmet çeker kefīl gibi	Gazel	185	68b	BSD, s. 523,524
	A gönül çeşme-i ḥikmetsin ol inbīk gibi Çeşmeden ḥāḥiṣ-i feyz etme boş ibrīk gibi	Gazel	186	69a	BSD, s.523
	Miṣāl-i kūze-i mey şavmı mı şıyām gibi Bu niyyet ile terāvīḥe de kıyām gibi	Gazel	187	69b	BSD, s. 525
	Cānum şıkıldı meh-likeyi kabır-i zīkden Dün āsiyābda ögüt aldum daḳīkden	Gazel	188	69b	BSD, s. 483
Şafā’î	Muḥaḳḳir bilme zāhid rütbe-i erbāb-ı ḥālātı Dime zāyi’ olur faḳr ehlinūñ sa’ yi ile t̄ā’ āti Ḥicāb-ı ġafleti ref’ eyleyüp seyret maḳāmātı Fenā dārına gel gör şevket-i ehl-i ḥarābātı Ki Dārā görmedi ‘ ömrinde hergiz böyle dārātı	Tahmis	120	44b	---
Şāḳıb Efendi	Şafā-yı sırr ile çul-pūş olan abdāla ‘ aşḳ olsun Kemāl-i gevhere rū-pūş olan abdāla ‘ aşḳ olsun	Gazel	95	27a	SDD, s. 471

Sā'ī	<p>Ey dil anı zamānede bir merd-i zū-fūnūn Olmamıř ola pīrezen-i dehre ol zebūn Gūn gedūgince uřřa vū am olmada fūzūn ār-ı belāda ona-řıfat barum oldu hūn ' Ālem asīs ũ ar le'īm ũ zamāne dūn Gese ' acib mi yerlere bu ā-ı ser-nigūn</p>	Mūseddes	101	31a	YAZAR, s. 636
Senā'ī	<p>Bulur ū fenā āır ařr-ı felegūn bāmı almaz afes-i tende cān murı ūn ārāmı Gel ' ālem-i bāıye ' azm ile ıl idāmı Emmāreye zecr ile hi virme aa kāmı Ey ālib olan ' āřık seyr eyle ser-encāmı Her dem ou bu beyti nūř it mey-i ūl-fāmı</p> <p>صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی بسیار سفر باید تا پخته شود خامی</p>	Mūsemmen	333	206b	- ASD
	<p>Āh kim derd-i derūnum yine buldı zararı Yine eflākı siyāh eyledi āhum řereri</p>	Muaşşer	334	208a	İYZ, s. 484,486
Sedīdā	<p>Giriftār-ı am-ı āat-gūzār-ı fūratem řimdi Felāanvaz-ı sergerdān-ı dest-i ayretem řimdi</p>	Gazel	156	60b	---
Sehvī	<p>Bir dem beni nā-řād-ı derūn eyleme yā Rab Sūzān-ı derūnumı fūzūn eyleme yā Rab</p>	Gazel	206	76a	---

Seyrî	<p>الا يا ايها الساقى ادركاً سآ و نا لها</p> <p>Tuşuşup âteş-i ‘aşk ile yanmak hayl[i] müşkil hâ</p>	Gazel	205	76a	- SYD
Seyyid ibn-i Muştafâ	<p>Şerh-i Du‘â-yı Zebû[r] (Nesir kısmı)</p> <p>أَنَا الْمَطْلُوبُ فَأَطْلُبُنِي مُجِدِّبٍ . فَإِنْ تَطَلَّبْ سِوَايَ لَمْ تُجِدِّبْ</p> <p><i>Ene’l-maṭlûbi feṭlûbnî tecidnî</i></p> <p><i>Fein teṭlub sivâ’î lem tecidnî</i></p> <p>Benem maṭlûb hemân ancak beni iste ki bulasın</p> <p>Eger ayrığı isterseñ beni şanma ki bulasın</p>	Murabba	215	81b	---
	<p>Bunuñ her âyetinüñ her birisi</p> <p>Birer beyt oldu ḳalmadı birisi</p>	Gazel	216	85a	---
Sırrî	<p>Eylese yâr sezāvâr vişâl-i aġyârı</p> <p>Giryeden ġayr n’ olur ‘aşık-ı zâruñ kârı</p> <p>Şadef-i çeşm-i ter itsün ḳo le’âl -i îşârı</p> <p>Getürüb cûşa yine dîde-i gevherbârı</p> <p>Eyleyem reşk-i ‘Adn ḥâk-ı reh-i dildârı</p>	Tahmis	108	37a	SID, s. 96,97
	<p>‘Adâ gözine gerçi biz şüret-i bî-cânuz</p> <p>Taḥşîl -i kemâl itmiş ehl-i dili insânuz</p> <p>Biz meclis-i ma‘nide ey Sırrî süḥandânuz</p>		112	39b	SID, s.99

Sırrî	‘ Ālemde Mezākīveş biz şāhib-i ‘ irfānuz Erbāb-ı dile mā’ il bir ehl-i hüner yok mı (Son Bent)	Tahmis	128	49b	
	Bizden varup ol servūñ pāyına düşer yok mı ‘ Arz eyleyüp ahvālüm dāmānın öper yok mı Luṭfin baña ol şūhuñ bir müjde ider yok mı Hiç maḳdem-i dilberden yollarda eşer yok mı Ey bād-ı şabā sende bir tāze haber yok mı (İlk Bent)				
	Ḳucdum o şehi ḥançer-i zerrīn-kemeriyle Dil virdüm alup cins -i vişāli degeriyle	Gazel	219	86b	SID, s. 216,217
Şıdkî	Ġurūr itme tekebbürden beri ol añla insānı Ḥaḳaretle nazār ḳılma görüp mūr-ı Süleymānı	Terci-i Bend	338	219b	- SDKD
Şāhidî	Ol ol didügi olan ol didi oldı ‘ ālem Ol oldı anı bulan oldur ki oldı Ādem	Gazel	249	146b	- ŞD
	Olur ‘ aşḳ ile şeydā düşen derd ü belāya Olur maḳbūl-ı Mevlā irer vaşl-i liḳāya	Gazel	250	147a	- ŞD
Şāh Ḥatāyî	Vardum ḳırḳlar nazārına gel beri gel cān didiler ‘ İzzet ile selām virdüm gel işte meydān didiler	Gazel	355	246a	ABŞ-2, s. 141,142
Şāfi‘î	Ehl-i dil ‘ āriflerüz esrār olan ‘ aşḳdur bize Dost için cān virmişüz bāzār olan ‘ aşḳdur bize	Gazel	297	173a	---
	‘ Aşḳ-ı Ḥaḳdur tā ezelden dīnüm imānum benüm	Gazel	298	173a	---

Şāfi‘î	Vecd ü hāle vākıfām ‘aşk oldı vicdānum benüm				
	‘Aql u hūšem oldı talan cezbe-i Raḥmān ile Olmışam dillerde destān cezbe-i Raḥmān ile	Gazel	299	173b	---
	Sürmişüz āyîn ü erkān cezbe-i Raḥmān ile Olmışuz her derde dermān cezbe-i Raḥmān ile	Gazel	300	173b	---
	Ehl-i derdsin ey gönül derd ile giryān ol yüri Gey melāmet hırkasın dillerde destān ol yüri	Gazel	301	174a	---
	Feyz-i Ḥaqqı bahş iden sultāna virdüm gönülümü Cānumı terk eyleyüp cānāna virdüm gönülümü	Gazel	302	174a	---
Şemseddīn	Ben bu ‘aşkı bilmez idüm bu bir ‘aceb sevdā imiş Bir zerresi ay u güneş bir kaçresi ‘ummān imiş	Gazel	315	178a	---
Şeyhoğlu	Yine dūş oldı gönül e’l-ḥazer ey māh emān Olmadı derd-i dilümden benüm āgāh emān	Gazel	291	167b	---
Ṭālibī	Şundi çün sākī-i bezm-i ezeli cām-ı elest Eyledi rüz-ı belide bizi lā-ya‘ kıl u mest Yine dem-beste kılup kor ecel ey dil saña dest Çalunup yere olur kāse-i ser hürd u şikest Gide bu kaşr-ı bülend ola yerüñ āḥir pest عاقبت منزل ما وادی خاموشا نست	Müseddes	237	110a	-TAD -BTD, -TD
	Ḳuṭb-ı ‘ālemdür cihānuñ pādişāhidur bular	Murabba	244	144a	-TAD -BTD, -TD

	‘ Āşık-ı şādıklarūñ pūşt ü penāhidur bular Bildürür haḳḳa’l-yaḳīn Ḥaḳḳuñ güvāhidur bular Mazhar-ı ‘ ilm-i ledün sırr-ı İlāhīdur bular				
Tiġi	Dem-be-dem būs eyleyüp la‘ l-i şeker-efşānuñı Şubḥa dek pehlūya şararken ten-i ‘ uryānuñı Görmiş iken iltifāt-ı ḥadd u bī-pāyānuñı Çekmek ile şimdi birkaç gün şeb-i hicrānuñı Hiç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı Ey sehī ḳāmet boyuñca görmişem iḥsānuñı <i>(125 ile 127. Şiirler 111 numaralı müseddesin aralarına başka şiirlerin girmesiyle bölünmüş halleridir.)</i>	Müseddes	111	39a	---
			125	48a	
			127	49b	
	Çāk eyle libās-ı teni rüsvā-yı cihān ol Ṭut şıdḳ ile bir pīr etegin ‘ ārif-i cān ol	Gazel	149	58b	---
Ḳaşuñ ki dil ü cānuma ġamzeñle oḳ urdı ‘ Ālemde bugün cevṛ ü cefāyāyın oḳ urdı	Gazel	204	75b	---	
‘ Ulvī	Te‘ ālā’ llāh yed-i ḳudret ne demde urdı bünyāduñı Nedendür bilsem ayā āb u ḥāk u āteş u bāduñı Ne bāġuñ bāġbānı beslemiştir ḳadd-ı şimşāduñı Ne şaḥn-ı dil-küşāda çekdi ḳāmet serv-i āzāduñı Efendim saña kim dirler ne yerdensün nedür aduñı Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñı	Müseddes	118	43a	ULD, s. 172,173

‘Ulvi	Niçe bir düşmen ola baña bu çarh-ı devrân Niçe bir çekdüre bār-ı gam u derd ü hicrân Niçe bir niçeye dek böyle qalayum nālân Dil-rubālar beni yağmaladı koydı ‘uryân <i>Būseye pūş-ı siyeh çeşm-i siyeh fitne cüvân</i> <i>Dün benüm başdı yolum eyledi varum tālân</i>	Müseddes	130	50b	- ULD
	Şarāb-ı la‘ lüni nūş eyledüñ hâıırda gam n’eyler Şafā kesb idecek demler durur dilde elem n’eyler	Gazel	137	55b	- ULD
	Ġurūr etme libās-ı fahr ile ‘ömrüm cihāñdur bu Qabā-yı cismini qor bunda herkes cā-mekāñdur bu	Gazel	223	87a	ULD, s.491
Uşulî	Yā İlāhi bu faķire bāb-ı luţfındur sened Āsitān-ı devletüñden itme ben dervîşi red ‘ Abd-i ‘ aşiyem suçum bî-ħadd u cürmüm bî-‘ aded Fażluña bel bağladum yā Vāhîd ü Ferd ü Şamed Cümlenüñ ma‘ būdu sensin dā’imā ħayy-ı ebed	Tahmis	106	35a	UD, s. 88,89
	Yā ilāhî ravza-ı cennet midür bu ħoş maķām Yā ki beytu’llāhdur yā secdegāh-ı ħāş u ‘ām Yā riyāz-ı üns yāħūd ravza-ı ħayru’l-enām K’işigine yüz sürer ħayli melā’ik şubħ u dem Cānuma irdi nidā-yı ħaybdan bu ħoş peyām E’s-selām ey Ĥazret-i Şāh-ı Ĥorāsān e’s-selām	Müseddes	227	104b	UD, s. 79,80

Uşulî	Be bu bāzār-ı cihānuñ kuru dükkānına yūf Çenber-i çarhına künbed-i gerdānına yūf	Gazel	154	59b	UD, s. 153
	Şūfiyā şāfi dil olmazsañ şafā gelmez saña Hod-nümāsın zevk-ı peygām-ı Hudā gelmez saña	Gazel	218	86a	UD, s. 99
Vālihî	Derd ü belā vü hecr ile ğam yetdi ğāyete Hecr-i āhîr oldı fūrkat irişdi nihāyete Tebdîl olundı kevkeb-i bahtum sa' ādete Girdāb-ı ğuşşadan yine çıkdum selāmete Minnet Hudāya irmişem ol serv-i kāmete Şükrüm budur ki kalmadı hasret kıyāmete	Müseddes	110	38b	---
Vaḥdetî	N'ola gelse rūḥuña ol ḥaṭ-ı reyḥān şaf şaf Muşḥaf içre yazılır āyet-i Qur'ān şaf şaf	Gazel	203	75b	VHD, s. 83
	Kimdür esrār-ı kâ'inatı bilen Müfredāt u mürekkebâtı bilen	Gazel	271	156a	VHD, s. 107
Veysî	Yeter ey dil heves-i zülf-i siyehkār yeter Yeter ey cān-ı belā-dide bu efkār yeter	Terkib-i Bend	324	190a	İTES, s. 242-246
Vecdî	O küh-ı derd kim aña dil-i nā-şād ayak başmış Ne zaḥm-ı tişe görmışdür ne ḥod Ferhād ayak başmış	Gazel	157	61a	VD, s. 43
Virān Abdāl	Ġurūr etme libās-ı faḥr ile 'ömrüm cihāñdur bu Kābā-yı cismine qor bunda herkes cā-mekāñdur bu	Gazel	247	145b	- ABŞ-2
Yunūs Emre	Senüñ 'aşıklarunñ kılmaz naẓar Firdevs-i a' lāya	Gazel	259	153a	EYD, s. 291

Yunūs Emre	Ne hüriden haber söyler ne meyl eyler muşaffāya		274	157a	
	Dā`im لالحق söylerem Hāğdan çü Manşür olmışam	Gazel	260	153b	- EYD, TYD
	Kimdür beni ber-dār iden ‘ālemde meşhūr olmışam		275	157a	
	‘Aşğ bezirgānı sermāye cānı Bahādur gördüm cāna kıyanı	Gazel	261	154a	TYD, s. 353
	Ben bende buldum çün Hāğı şekk ü gümān nemdür benüm Ben dost yüzün görmez isem bu gözlerüm nemdür benüm	Gazel	262	154a	TYD, s. 178
	Bir şāha kul olmağ gerek ebed ma‘zül olmaz ola Bir eşg[e]yaşdanmağ gerek kimse elden almaz ola	Gazel	263	154b	TYD, s. 332
	Ey pādīşāh-ı lem-yezel döndüm yüzüm senden yaña İş bu yüzüm qarasıyla vaşl isterem senden yaña	Gazel	279	158b	TYD, s. 31
	Be yārenler dimeñ baña yine ben n’oldum bilmezem ‘İlm ü ‘amel şormañ baña dīvāne oldum bilmezem	Gazel	266	155a	TYD, s.202
	Ben bunda turur degülem dost katına varmayınca Çayğudan gönlüm açılmaz dost dīdārun görmeyince	Gazel	268	155b	TYD, s. 772
	Şükür geldi ‘aşğ elçisi yine taldı dīvānumuz Yine teferrücgāh oldı sağlı şollu dört yanumuz	Gazel	269	155b	TYD, s. 126
	Dost gönlümüz yağmaladı n’olsa gerek şimden girü Od bırağdı cānumuza yağsa gerek şimden girü	Gazel	270	156a	TYD, s. 291
	Oñılmaz derdüm yārenler ‘acib derdüm vardur benüm	Gazel	267	155a	- EYD, TYD

Yunūs Emre	Mecnūn olmuş dir görenler ‘ acib derdüm vardur benüm				
	Dervîş olan kişilerün hâşâ gönli büyük ola Kamulardan alçağ gerek andan Hâkka lâyığ ola	Gazel	264	154b	- EYD, TYD
	Cânlar cânını buldum bu cânum yağma olsun Aşşı vü ziyāndan geçdüm dükkānum yağma olsun	Gazel	276	157b	TYD, s. 279
	Yār yüregüm yar gör ki neler var Bu halk içinde bize güler var	Gazel	277	158a	TYD, s. 95
	Erenlerün yolları inceden ince imiş Süleymāna yol kesen şol bir qarınca imiş	Gazel	278	158a	TYD, s. 132
Za‘ fî	Quvvet-i Hâkdan zühür iden Mesîhu’llâhdur Ya‘ nî şavt-ı nuṭṭ-ı lafzı nūr-ı rûhu’llâhdur Güş-ı cân ile işit ey dil ki emru’llâhdur Her ne söz kim söylenür ‘ ayn-ı kelāmu’llâhdur Vâkıf olmayan bu sırra lâ-cerem güm-râhdur	Muhammes	105	34a	---
	Hıbb-ı dünyâ hubb-ı mülk hubb-ı manşüb hubb-ı cāh Çârsü-yı gamda naḡd-i ‘ ömrünü eyler tebāh	Gazel	175	65b	---
	Yüri ey baḡr-i melâhetde kapudanlık iden Dili girdāb-ı gam içinde belālarda koyan Geçüp alarğa yanumdan dönme forş ile hemān Çekdürüp firkatuñı bizden ırağ olduñ sen Baḡr-i fürkatde niçe furtunalar çekdüm ben	Tahmis	281	159a	TİETZE, s.129-133

Zārī	<p>Çanı zevk ü şafā-yı bezm-i rindān itdigüm demler</p> <p>Çanı nüş-ı şarāb-ı la‘ l-i cānān itdigüm demler</p>	Gazel	138	55b	---
Zātī	<p>‘ Āşıkum şabr u qarār u ‘ aql yār olmaz baña</p> <p>Dostlar dīvānelikden özge kār olmaz baña</p>	Gazel	235	109a	Tarlan, s. 39
Mahlassız	<p>Cihān gözümde yok haylī zamāndur</p> <p>Göremem sevdüğüm gözden nihāndur</p>	Gazel	1	1b	---
	<p>Gel ‘ ırāk-ı ‘ Arabda tütma maqām</p> <p>Umma andan şağın qarār u beqā</p>	Gazel	84	19b	---
	<p>Bunlar ol şehler durur kim terk-i sāmān itdiler</p> <p>Taht-ı mülk ü efser ehlin bende-fermān itdiler</p>	Gazel	245	144b	---
	<p>Cihāna şāh olup şāhum cihān durdukça durduñ tüt</p> <p>Cihān mülkünde Şeddādī binā bünyādın urduñ tüt</p>	Gazel	143	57a	---
	<p>Haqādur qahve şanmañ nāfe-i meşk-i hutundur bu</p> <p>Ya sünbüllerle belenmiş gazāl-ı gül-bedendür bu</p>	Gazel	160	61b	---
	<p>Duğānı zem iden nādān u ahmaq</p> <p>Harām olmaq neden bir quru yabraq</p>	Gazel	161	61b	---
	<p>Derd ehli gitdi qalması bir gam-küsārumuz</p> <p>Geçsün fiğān u zār ile hep rüzgārumuz</p>	Gazel	191	71a	---
	<p>Niçe vaşf eylesün kimse senüñ vaşfuñı ey şāni‘</p> <p>Ki ‘ āciz qatre şerhinde olur dānā vü ger bünyā</p>	Gazel	329	202b	---
	<p>Ey şüde gırredür cihān durmuşu durmuşu</p>	Gazel	284	161b	---

Mahlassız	Yār u nigārdur yürüt durmıŝu durmıŝu				
	İŝit kim nazm ile bir söz diyem hoŝ Eger ‘ākıl iseñ cān ile it gūŝ	Mesnevi	232 242	107a 138a	---
	‘Ayn u lām u yī durur şehrümde ŝāh Yüz[i] muşhaf kaşları haqdur güvāh	Gazel	230	106a	---
	Biz noqta-yı nuqk-ı kalem-i kāf ile nūnuz Biz nükte-ŝinās-ı sühan-ı bā’-ı yekūnuz Rindāne nazār kıl bize bir nūr-ı ‘uyūnuz Biz kāfile-sālar-ı beyābān-ı cūnūnuz Mecnūn-ı belā-dīdeye biz rāh-nümūnuz	Muhammes	102	31a	---
	Āh neden gonça dehānum bu kadar cevr ü sitem Bir dem olımadı gel luţfuñ ile ben de gülem N’eyledūñ hāŝılı bu bülbül-i cāna bilmem Toldı efgān ile her gūŝe-i gülzār-ı İrem Saña lāyık mı ola gül gibi a’ dā hurrem Olmıyam ben harem-i bāğ u vefāña maḥrem	Müseddes	214	80b	---
	Ne bir hālüm bilür vardur ne yār-ı muḥterem qaldı Ekābirden ne ḥor bir nām esİR-i muḥteŝem qaldı Oqumaq ber-ḫaraf oldı ne kāğıd ne kalem qaldı Yazılmış ŝaḫfa-ı çarḫ üzre bu meşkİN raqam qaldı	Müseddes	287	162b	---

Mahlassız	Metā' -ı ma' rifet gitdi ne luṭf [u]ne kerem ḳaldı Hemān dünyāda ſimdi hısr-ı dīnār u direm ḳaldı				
	Benlikden eger geḳmez iseñ cān olamazsın Terk itmez iseñ fikrūñi imān olamazsın	Terci-i Bend	345	232a	---
	Biz vālih ü dīvāne vü sermest-i ḫarābuz Biz ḫazret-i pīrūñ ki eşiğinde türābuz	Terci-i Bend	349	238a	---
	Firāḳuñ āteşi yaḳdı derūnum derd ü ḡamlarla Helāk olmaḳ muḳarrerdür 'adūlardan sitemlerle Muḫaṣṣıl derd ü hicrānuñ yazılmaya ḳalemlerle Ne var bir gün gelüp yād eyleseñ luṭf u keremlerle Seni gözler dü çeşm-i ḫūn-feşānum niçe demlerle Gel ey nūr-ı baṣar merdümlük it demler ḳademlerle	Müseddes	321	181a	---
Ḳā' ilü'l- meḳul ¹	Gūş-ı murḡ-ı dile gökden gelür āvāz-ı ḫurūs Kendūñi eyleme tezyīn-i mişāl-i ṭā'ūş Deyr-i 'ālemde ne dir diñle şadā-yı nāḳūs Vaḳtidür na' ralaruñ diñle ne der ṭabl ile kūs Ḳanı Keyḫūsrev [ü] Dārā ḳanı yā Keykā'ūs	Muhammes	90	23a	---

¹ Bu ſiirin ſairi belli deḡildir. Ancak müstensih tarafından mahlassız olduḡu halde “Ḳā' ilü'l- meḳul” baſlıḡıyla yazıldıḡı için biz de mahlassızların altına baſlıḡıyla beraber ayrıca yazdık.

Mecmuamızda bu şiirlerin dışında “111a, 112b, 213a 217b, 243a 245a” varaklarda Farsça metinler yer alırken, “113a 126a, 137a ve 148b 149b” varaklarında ise tasavvufî konulardan bahseden Türkçe nesir metinleri yer almaktadır. Tez konumuzun Mecmuada yer alan Türkçe şiirler” olmasından dolayı çalışmamızdan çıkarılmıştır.

13. Metin kurulurken takip edilen yol

Metin kurulurken ilmî eserlerde kullanılan aşağıdaki transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır:

ا	آ	ط	T t
ث	Ş ş	ظ	Z z
ح	H h	ع	‘
خ	H h	غ	G g
ذ	Z z	ق	K k
ص	Ş ş	ك	K k
ض	Đ đ		

Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler şöyle gösterilmiştir:

ا	Ā ā	و	Ū ū
ى	Ī, ī		

Farsça “vāv-ı ma‘dūle” ler “â”dan önce üst konumunda (˘) işaretiyle gösterilmiştir: ħ˘âb, ħ˘âce... gibi.

a. Metni kurarken öncelikle mecmuada yer alan şiirleri Latin harflerine aktardık. Daha sonra bu şiirlerin şairlerinin listesini hazırladık. Bunların içinde üzerinde bilimsel çalışma yapılanları tespit edip bu kaynaklara ulaşarak mecmuadaki şiirler ile bu kaynaklardaki şiirleri karşılaştırdık. Tespit edebildiğimiz tüm farklılıkları dipnotlarda gösterdik.

b. Mecmuanın özgünlüğünü mümkün olduğunca korumaya çalışarak elimizdeki metni oluşturduk. Şiirleri mecmuadaki sıralamalarına göre vererek mecmuanın şiir

sıralamasına müdahale etmedik. Ayrıca şiirlerin numarasını ve vezinlerini şiirin üstüne yazdık.

c. Metin içerisindeki vezin, anlam ve kelime eksikliklerini tamamlamak için ilâve ettiğimiz hece ve kelimeleri [] içerisinde gösterdik. Açıklamalar için () işaretini tercih ettik. Metnimizde yer alan nakarat mısraları *italik* olarak yazdık. Çalışmamızda karşılaştırmaları dipnotlarda gösterdik. Ayrıntılı gösterdiğimiz 7. tabloda, mecmuada yer alan şiir, karşılaştırılan divanda yoksa divanın kısaltmasının önüne - işareti koyarak; eğer mecmuamızdaki şaire ait bir divan veya üzerine yapılmış herhangi bir çalışma yoksa tabloda şairin mahlasının önündeki boşluğa “---” işaretini koyduk.

d. Metinde geçen âyet, hadis ve ibareler Arap harfleriyle yazılmıştır. Mecmuamızda satırlar eğik ve düz olarak oluşturulmuştur. Eğik olan yerleri Arap harfleriyle yazarken; satırları düz olan yerlerde ise orijinal halini kopyalayıp metnimize yapıştırdık. Ayrıca bu ibarelerin transkripsiyonunu yapıp karşısına da anlamlarını - kaynakları göstererek- dipnotta yazdık. Anlamlarını bulmak için yararlandığımız kaynaklar ise şunlardır:

Mehmet Yılmaz’ın hazırladığı “Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözcükler” (2013) Kenan Demirtaş’ın hazırladığı “Büyük Cevşen ve Kelime Anlamı” (2006), Elmalılı Hamdi Yazır’ın komisyon tarafından hazırlanan “Kur’ân-ı Kerîm Kelime Me’âli” (2011), Diyanet İşleri Başkanlığınca komisyon tarafından hazırlanan “Kur’ân Yolu Me’âli” (2013) ve Serdar Mutçalı’nın hazırladığı “Arapça-Türkçe Okul Sözlüğü” (1997) adlı kitaplardır.

e. “ne” ile yapılan birleşmelerde düşen ünlü, apostrofla gösterilmiştir: n’ola, n’etdi, n’işler, n’eyleye... gibi.

f. Her şiire kendi içerisinde beyit/bend sayıları dikkate alınarak numara verilmiştir.

g. Mecmuada XIV, XV, XVI, XVII, XVIII ve XIX. yüzyıla ait şairlerin şiirleri olduğu için imlâ olarak XIV, XV ve XVI. yüzyıllara ait şiirler “Eski Anadolu Türkçesi” ne uygun olarak okunurken; XVII ve XVIII. yüzyıllarda ise hem “yuvarlaklaşma” hem de

“düzleşme” birlikte kullanıldığı için bizde bu iki dönemi önceki dönemlere benzer olarak okuduk.

Ancak 19. yüzyıla ait şiirler okurken genellikle günümüze yakın tercihlerde bulunulmuştur. Şahıs ve iyelik ekleri yuvarlak ünlülü değil eklendiği kelimenin ses yapısına göre okunmuştur. Mesela mecmuadaki teklik 3. şahıs bildirme eki سون şeklinde yazılmıştır. Bu ek tarafımızdan eklendiği kelimenin ses yapısına uygun olarak okunmuştur. كلسون kelimesinin “gelsün” değil, “gelsin” şeklinde okunması gibi.

h. Metinde “طويلماز طاع طولار طورمايوب” olarak “tı” (ط) harfiyle yazılan, kelimeler metne sadık kalınarak (ط) şekliyle okunmuştur. “toyulmaz, tolar ...” gibi.

ı. Metinde geçen Arapça ve Farsça ifadelerin yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver’in “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” (2008) adlı makalesindeki esaslara elden geldiğince uyulmaya çalışılmıştır.

14. Vezinle ilgili problemler

Vezinle ilgili problemlerde sırayla şu yollar takip edilmiştir:

a. Vezni bozuk olan mısralarda karşılaştırması yapılan şiir vezne uyuyorsa o çalışmadaki okunuş esas alınmıştır. Eğer karşılaştırması yapılacak eser veya çalışma yoksa mısra da vezne uymuyorsa “vezne uymamaktadır” ifadesi dipnot olarak yazılmıştır.

b. Kelimenin asli hali vezne uymayınca vezin gereği anlamını bozmadan kelime düzeltilmiştir. Mesela, 194b’de yer alan şiirin 11. bendinin 4.beytinin ikinci mısrasında aslında “be-güsiste” şeklinde okunması gereken kelime vezin gereği “bugsiste” şeklinde okunmuştur.

c. Harf eksikliğinden dolayı vezni bozan kelimenin tam okunuşu eğer karşılaştırması yapılan eserde varsa bu okunuş esas alınırken yoksa metin tamiri yapılarak [] işareti içinde yapılarak kelime vezne uygun bir şekilde tamamlanmıştır.

d. Çalışmamızda örneğin 161b’de kayıtlı mahlassız bir şiir ile 167b’de yazılı Şeyhoğlu’na ait bir gazelde karşılaştığımız bozuk vezinli şiirler için dipnotta “Şiirin vezni bozuktur.” şeklinde ifade kullanılmıştır.

e. Mısra oluşturulurken kelimelerin sıralanmasından kaynaklanan vezin bozukluklarında karşılaştırma yapılan eserin vezne uyan okunuşu esas alınmıştır. (bkz. 14 numaralı şiir.)

SONUÇ:

Bu çalışmamıza başlarken, bilinen şairlere ait yeni şiirlerin gün yüzüne çıkarılması, bilinmeyen şair ve bu şairlerin şiirlerine dikkat çekilmesi ve birkaç şaire isnat edilen bir şiirin gerçek şairinin tespitinin sağlanması gibi çalışmalar amaçlanmıştır.

Toplamda 349 şiirden oluşan mecmuada,

1. Sair mecmualarda şiiri yer alıp mevcut divanı bulunamamış veya olmayan - mecmuamızda şiiri bulunan 38 şaire ait 70 şiir “Tablo 8” de gösterilmiştir.

2. Divanları üzerine çalışma yapılmış, bilinen 19 şairin, bu divanlarında yer almayan 30 şiiri tespit edilmiştir. Bu şairler ve tespit edilen şiirleri “Tablo 9” da gösterilmiştir.

3. Mecmuada, 21b varağında yer alan 88 numaralı Fuzulî’ye ait,

*“Baña hicrân belâsı hep bu çarh-ı bî-vefânuñdur
Şefâ‘at merhamet şefkat Resûl-ı Kibriyânuñdur
‘A tâ vü luğf u bahş ol Hâlîk-ı kevn (ü) mekânuñdur
Dilâ beyhûde zann itme bu söz bir nüktedânuñdur
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâre çün virmek Hudânuñdur”*

matla’lı müseddesin, mevcut Fuzulî Divanlarında yer almadığı görülmüştür. Ancak aynı müseddesin, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi bölümü 5214 numaraya kayıtlı mecmuada bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu mecmuayı inceleyen Ozan YILMAZ’ın makalesinde şiirin Usulî’ye ait olduğu belirtilmektedir (Ozan, 2008 :255-

280). Makalesinde Usuli mahlasıyla yazılmış bu müseddese Mustafa İSEN'in "Usuli Divanı"nda da rastlanmadığını söylemektedir.

Mecmuamızda tespit ettiğimiz Fuzulî'ye ait bu müseddesin Usulî'ye de ait olduğu görülmektedir.

15. Tablo 8: Divanı olmayan veya bulunamamış şairlerin şiirleri.

Şairin Adı Mahlası	Mısra	Nazım Şekli	Şiir Nu.	Varak Nu.	Karşılaştırılan eser ve sayfa numarası
‘ Acemi	Hezārān nālekār-ı bāğzār-ı ḥasretem şimdi Esir-i dām-ı miḥnet dāne-çin-i fūrkatem şimdi	Gazel	155	60a	---
‘ Arşī	Ḥayālī sūḥan-ı şīt u şadāsın Temāmet nūh kıbāb-ı çarḥa şaldı	Gazel	83	19b	---
‘ Azmī	Ādem esrār-ı mümkinātı bilür Zerre zerre bu kâ’inātı bilür	Gazel	272	156b	---
Āzeri	Gönüller şaydına yārūñ saçı müşkin kemend olsa İki gīsūları cāna birer zencir-i bend olsa Götürse tūḫ-i ṭab‘ ı maḳāle la‘ l-i ḳand olsa Dil alsa dil-rubālḳ itse dā’im dil-pesend olsa <i>Söz añlasa güzel ḳaddi gibi ṭab‘ -ı bülend olsa</i> <i>Peder māder ḡamın çekmez bize bir şeh-levend olsa</i>	Müseddes	113	39b	---
	Diriḡā ayru düşdüm sen nihāl-i erḡuvānumdan Sirişk-i la‘ l-gūnum aḳdı çeşm-i ḥūn-feşānumdan Egerçi künc-i fūrkat de uşandım ṭatlı cānumdan Velī bī-zār şanmasın meh-i nā-mihribānumdan <i>Ġam-ı hecrūñle cānum çıkısa cism-i nā-tüvānumdan</i>	Müseddes	236	109b	---

Āzeri	<i>Temennā-yı vişālūñ gitmeye rūḥ-ı revānumdan</i>				
Baba Emīr	Bildüm bu dünyānuñ yoḡdur vefāsı Ne ḡadar dost olsañ irür ziyānı	Gazel	208	76b	---
Çelebī	Eglenür fikr ile dil vaşlına bulmaz çāreyi El irüşmez yerededür bilmez misin meh-pāreyi	Gazel	152	59a	---
Edā'ı	Taḡdīrūñe tā evvel ben ḡā'il idüm cānā Ḡapuñda recā eyler bir sā'il idüm cānā Hem bī-cān hem bī-ten hem bī-dil idüm cānā Ne āteş ü bād u ne āb u kil idüm cānā Sen serv-i hevā-baḡşa ben mā'ıl idüm cānā	Tahmis	96	27b	---
Firāḡı	Niçe demdür ki ḡan aḡlar ḡözüm ey bī-vefā senden Dükenmez ḡaşr olunca şerh idersem mā-cerā senden Belā vü derd ü ḡam oldı naşībüm çün şehā senden Felek her-cāyılıḡ ta' līm ider ey pür-cefā senden Meh-i nā-mihribānsın kimseye gelmez vefā senden	Muhammes	116	41b	---
Güftī	Zīr-i ḡīsūsunda seyr eyleñ ruḡ-ı meh- sīretin Eylemiş şem' -i şeb-ārā-yı melāḡet ḡal' atın Meclis-efrüz olmaḡ isterse çerāḡ-ı ' işretin Şem' -i bezm arturmasun pervānenüñ germiyyetin Rūzgār eyler perīşān ḡorḡaram cem' iyyetin	Tahmis	107	36a	---
Günāhī	Ne māhiyyetdür ol māh-ı melek-sīmāyı bilmezler	Tesdis	318	179a	---

	Ne naqş eyler pey-ā-pey ol büt-i zībāyı bilmezler Girir biñ şekle ol maḥbūb-ı bī-hem-tāyı bilmezler Toğar her yüzden ol mihr-i cihān-ārāyı bilmezler <i>Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler</i> <i>Şu mähiler ki deryā içre deryāyı bilmezler</i>				
Ḥabābī	Ṭotalum baḥr-ı günāh itdi bizi müsteğraq Umaruz kullar[a] yüz raḥmet ide Ḥazret-i Ḥaḳ	Gazel	145	57a	---
Ḥākīrī	به فرسى كوفته ثم سرت / عرب قولت لك رأسك Bu Türkī söyledüm başuñ Belālardan ıraḳ olsun Gel ey maḥbūb-ı maṭlūbum Senüñ ‘ömrüñ hezār olsun <i>Niḳabuñ aç yüzüñ göster</i> <i>Ki gönülüm ber-ḳarār olsun</i>	Müsemmen	290	166a	---
Ḥuldī	Bir semen-simā güzel dil-ber gerekdür ḳahveci Yā bir ehl-i ma‘ rifet sürür gerekdür ḳahveci	Gazel	159	61b	---
Ḥüseynī	Gönüldür maṭla‘ -ı şems-i ḥaḳīḳat Gönüldür menba‘ -ı ‘ummān-ı vaḥdet	Gazel	254	148a	---
	Teşne-i āb-ı zülāl-i la‘ lüñ oldum yā Ḥüseyn Şun baña cām-ı şarāb-ı ‘aşḳuñı sākḳā Ḥüseyn	Gazel	273	156b	---

Hüseynî	Gel ey sâlik-i rāh-ı şadâkat Bu yolda bulmağ isterseñ hidâyet	Gazel	294	172a	---
	Çamu varlıqdan el çek pâyimâl-i rāh-ı dildâr ol Melâmet ihtiyâr ile harâbât ehline yâr ol	Gazel	311	177a	---
	Gün gibi rüşendür ey dil ‘ aşıkça envâr-ı ‘ aşk Feyz-bağş olmağda cāna her nefes esrâr-ı ‘ aşk	Gazel	312	177a	---
	Almağsa kaçdı kâmi eylemeye devâmı Budur sözüm müdâmi nüş eyle tırma cāmı	Gazel	313	177b	---
	Göñül nūr-ı haqîkatdur olubdur aña ten sâye Şan ol ebr-i siyehdür perde olmış şems-i ezhâya	Gazel	316	178b	---
	Bād esmedi keştî-i emel tutmadı sâhil ‘ Ummân-ı firâk içre çalup olmadı vâşıl	Gazel	317	178b	---
	Başlayalum söze bi-ism-i Hudâ Halk idübdür cihânı ol Mevlâ	Mesnevi	243	139a	---
	Deryâ-yı muhîṭ cüşa geldi Kevn ile mekân hürüşa geldi	Mesnevi	257	151a	---
	Nâr-ı ‘ aşkuñdan senüñ ey mäh-rü süzaneyüz Kaçmazuz ‘ aşk âteşine yanmadan merdāneyüz Şüretâ şanma bizi kim ‘ âfil ü ferzāneyüz ‘ Āşık-ı didāruñ olmış bir bölük dīvāneyüz	Muhammes	303	174b	---

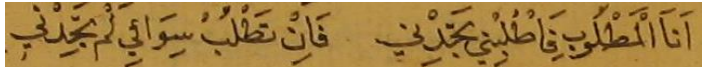
Hüseynî	Bāl u per yakmış cemālün şem‘ine pervāneyüz				
	Dime evvel bahar irdi şafā-yı seyr kenāruñdur Bu mevsimde sefer kılmak senüñ deryāya kāruñdur Dil-i ‘āşıkda şabr olmaz dimişler hōd şî‘āruñdur Dem oldı himmet-i pīr-i haķīkat daħı yāruñdur Vücūduñ zevraķın şal baħr-i ‘aşķa rūzgāruñdur Hudānuñdur oñarmaķ şanma ey dil rūzgāruñdur	Müseddes	320	180b	---
	Şubħ-dem yaķdı felek meş‘al-i zerrīn-fānūs Gelüñ ey ehl-i muħabbet idelüm ‘azm-i künūs Kıyd-ı ‘ār içre bugün olmayalum biz maħbūs Her ne dirse ķo disün ehl-i riyā vü sālūs Şedd-i zünnār idelüm daħı kılalum pā-būs Her şanem-i ğāret imān için olmuş cāsūs E’ş-şalā deyr-i muħabbetde çalındı nāķūs ‘Ārdur ehl-i ħarābāta gerekmez nāmūs	Müsemmen	238	111a	---
	Ey gönül gel heves-i sīm-bedenden geçelüm Güle meyl itmeyelüm zaħm-ı dikenden geçelüm	Terci-i Bend	343	229b	---
	Kaşd-ı tecerrüd ile geçüp kıyd-ı ‘ārdan Kesb it fenā-yı fi’llāhı geç i‘tibārdan Görmek murād ise vuşlat-ı nigārdan Rüşen gerekse ħāne-i dil ‘aks-i yārdan	Tahmis	307	176a	---

Hüseynî	Āyîne gibi sîneñi şâf it ğubârdan				
	Āh kim bükdi belüm bār-ı belâsı felegüñ Şadı mir‘ âte dil-i sengi ‘ anâsı felegüñ Nesine şād olalum bu yıķılası felegüñ Ĥadden aşdı ey gül cevır ü cefâsı felegüñ Olmadı zerre ķadar mihr ü vefâsı felegüñ	Tahmis	344	230b	---
	Ĥad mi bu sidre-i tûbâ mı benüm pâdişehüm Ĥad mi bu kâkül-i ra‘ nâ mı benüm pâdişehüm Ṭayyib-enfâs-ı Mesihâ mı benüm pâdişehüm Söz mi bu yâ dem-i ‘ İsâ mı benüm pâdişehüm Göz mi bu nergis-i şehlâ mı benüm pâdişehüm	Tahmis	114	40a	---
Hüsâm	Mâ-sivâdan göz yumup Raĥmâna virdüm gönlümi Cümle varlıķdan geķüp Sübhâna virdüm gönlümi Ĥurb-ı Ĥaķda itdügüm peymâna virdüm gönlümi Ya‘ nî pîre ķül olup fermâna virdüm gönlümi Bezm-i ‘ aşķa sâķi-i devrâna virdüm gönlümi Feyz-i Ĥaķķı bahş iden sultâna virdüm gönlümi Cânımı terk eyleyüp cânâna virdüm gönlümi	Tesbi’	319	179b	---
	İden sensin kılan sensin ğayrı kim var ğayrı kim var Viren sensin alan sensin ğayrı kim var ğayrı kim var	Gazel	295	172b	---
	‘ Aşķuñ beni mecnûn itdi dermân nedür dermân nedür	Gazel	296	172b	---

Hüsâm	Eşk-i çeşmüm Ceyhün itdi dermân nedür dermân nedür				
	Yârını kim bugün görür yarın anda yârın görür Görmediyse bugün yârın yarın kaçan yârın görür	Gazel	304	175a	---
	Zerre şandüğüm yârânlar meger şems-i Raḥmân imiş Kaṭre bildüğüm erenler meger baḥr-i ‘ummân imiş	Gazel	305	175b	---
	‘Arş u kürsî levḥ u qalem ‘aşku’llâhdan devrân ider Ervâh-ı qudsiler her-dem ‘aşku’llâhdan devrân ider	Gazel	306	175b	---
İlâhî	Dervîş penç ḥarfdür ey tâlib-i Ḥudâ Her biri bir taḥalluḡ-ı ma‘nâya reh-nümâ	Gazel	346	232b	---
Ḳadîmî	Ehl-i dillerden vişâl-i yâre himmet isterüz ‘Aşıkuz gerçek erenlerden velâyet isterüz	Gazel	150	58b	---
Kemâlî	Gel berü nûş idelim ey dil-i nâlân ḳahve Ehl-i diller feraḥı dertlere dermân ḳahve	Gazel	158	61a	---
Ḳıvâmî	Diñlememek itme sözüme ey dayı Oğlan uşâḳ sözüdür ola deyi	Terci-i Bend	292	168b	---
La‘lî	Çeşm-i ‘ibretle nazâr eyle açup dîdelerüñ Güş-ı hüş ile işit pendini şâhib-güherüñ Ḥaḳḳı her yerde görüp añlamak olsun hünerüñ Sözünü diñleme luṭf ile de her bî-hünerüñ ‘Ayn-i ‘ayb ile şaḳın zâhirine bakma erüñ Bâṭnının gözle eger var ise ey dil nazaruñ	Müseddes	100	30a - 30b	---

Levnî	Çarh-ı gerdünuñ begüm ‘ aks-i zamānı böyledür Māsivādan çek elüñ gördüñ ki fānî böyledür	Gazel	153	59b	---
Mā’ilî	<p> Kılmağ ister kendüye gönüm yine bir yār yār Ğam-güsārî bülbül-i şeydā-şifat gülzār yār Gerçi bu dehr içre bulmağda muḥāl hoş yār yār ‘ Āşıka mihr ü muḥabbet eylemez her yār yār Gāh olur fitne füsün-ı ğamzesi seḥḥār yār Gāh ider üftādesin ol zülfine berdār yār </p>	Müseddes	122	45b	---
	<p> Ol perî-rüya bu sırrı āşikār etmekde güç Cān taḥammül eylemez şabr-ı karar etmekde güç Düş olup bir bî-vefāya āh u zār etmekde güç Bildürüp her şaḥşa rāzın ğam-güsār etmekde güç Fāş olup ‘ āşıklar içre soñra ‘ ār etmek de güç Başın alup bir yaña terk-i diyār etmek de güç </p>	Müseddes	123	46b	---
Muştafā	<p> Le’ime her kerem merk-i sitemdür Ḥağ güzār olmaz Şeb-i deycürü mehtāb itse nūrāni nehār olmaz Zemīn-i şūra sa’y ü terbiyetle lālezār olmaz Degüldür sehl-i kār-i ‘ ahd herkes merdkār olmaz Bekāsuzdur binā-yı ‘ ahd-ı düşmen ber-ḳarār olmaz Cühüd imāna gelmez merd-i mülhid tevbekār olmaz </p>	Müsebba	286	162a	---

	Vefā gelmez şehā bigāneden aġyār yār olmaz				
Müridoġlu	Ol cihān fahrınıñ ihsānına ħurbān olayum Tā ki levlāk oġunan şānına ħurbān olayum Cebre ʾil irmede cevlanına ħurbān olayum Sırr-ı miʿ rāc ile seyrānına ħurbān olayum Ben anuñ muʿ cize izhārına ħurbān olayum	Muhammes	91	24a	---
Nāmıķı	Şūfi-i bī-müjenüñ ġıybeti her ān olsa Ṭabʿ ı taġyir idemez ħılesi çendān olsa Ne ʿ acep ehl-i ħased nāzır-ı noġşān olsa Hiç elem çekmez idük kendüde ʿ irfān olsa Bize zındıķ diyen şāhib-i ʿ izʿ ān olsa Kendüde zerrece taşdıķ ile imān olsa	Müseddes	225	88a	---
Rızā ʾi	ʿ Aşķ-ı cānān ile men çünkim ezelden hem-demem Aġsen-i taķvīm menem şānumda geldi ekremem Mażhar-ı zāt [u] şıfātam yaʿ nī ism-i aʿ zāmam Men ki dervişem faķirem pādişāh-ı ʿ ālemem Rūh-ı bī-rengem egerçi renge geldüm ādemem	Tahmis	104	33a	---
Şafā ʾi	Muġaķķir bilme zāhid rütbe-i erbāb-ı ħālātı Dime zāyiʿ olur faķr ehlinüñ saʿ yi ile ṭāʿ āti	Tahmis	120	44b	---

	<p>Ḥicāb-ı ğafleti ref' eyleyüp seyret maḳāmātı Fenā dārına gel gör şevket-i ehl-i ḥarābātı Ki Dārā görmedi ' ömrinde hergiz böyle dārātı</p>				
Sedīdā	<p>Giriftār-ı ğam-ı tākāt-güzār-ı fūrkatem şimdi Felāḥanvaz-ı sergerdān-ı dest-i ḥayretem şimdi</p>	Gazel	156	60b	---
Sehvī	<p>Bir dem beni nā-şād-ı derūn eyleme yā Rab Sūzān-ı derūnumı füzūn eyleme yā Rab</p>	Gazel	206	76a	---
Seyyid ibn-i Muştafā	<p>Şerh-i Du'ā-yı Zebū[r] (Nesir kısmı) <i>Ene'l-maṭlūbi feṭlūbnī tecidnī</i> <i>Fein teṭlub sivā'ī lem tecidnī</i></p> <p>Benem maṭlūb hemān ancaḳ beni iste ki bulasın Eger ayruğı isterseñ beni şanma ki bulasın</p>	Murabba	215	81b	---
	<p>Bunuñ her āyetinüñ her birisi Birer beyt oldı ḳalmadı birisi</p>	Gazel	216	85a	---
Şāfi'ī	<p>Ehl-i dil 'āriflerüz esrār olan 'aşḳdur bize Dost için cān virmişüz bāzār olan 'aşḳdur bize</p>	Gazel	297	173a	---
	<p>'Aşḳ-ı Ḥaḳdur tā ezelden dīnüm imānum benüm</p>	Gazel	298	173a	---

Şāfi‘î	Vecd ü hāle vākıfām ‘aşk oldı vicdānum benüm				
	‘Aql u hūşem oldı talan cezbe-i Raḥmān ile Olmışam dillerde destān cezbe-i Raḥmān ile	Gazel	299	173b	---
	Sürmişüz āyīn ü erkān cezbe-i Raḥmān ile Olmışuz her derde dermān cezbe-i Raḥmān ile	Gazel	300	173b	---
	Ehl-i derdsin ey gönül derd ile giryān ol yüri Gey melāmet hırkasın dillerde destān ol yüri	Gazel	301	174a	---
	Feyz-i Ḥaḳḳı baḥş iden sultāna virdüm gönüm Cānumı terk eyleyüp cānāna virdüm gönüm	Gazel	302	174a	---
Şemseddīn	Ben bu ‘aşkı bilmez idüm bu bir ‘aceb sevdā imiş Bir zerresi ay u güneş bir kaçresi ‘ummān imiş	Gazel	315	178a	---
Şeyhoğlu	Yine dūş oldı gönül e’l-ḥazer ey māh emān Olmadı derd-i dilümden benüm āgāh emān	Gazel	291	167b	---
Tiġi	Dem-be-dem būs eyleyüp la‘l-i şeker-efşānuñı Şubḥa dek pehlūya şararken ten-i ‘uryānuñı	Müseddes	111	39a	---
	Görmüş iken iltifāt-ı ḥadd u bī-pāyānuñı Çekmek ile şimdi birkaç gün şeb-i hicrānuñı		125	48a	
	Hıç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı Ey sehī ḳāmet boyuñca görmüşem iḥsānuñı (125 ile 127. Şiirler 111 numaralı müseddesin aralarına	Müseddes	127	49b	

Tig̃i	<i>başka şiirlerin girmesiyle b3l3nm3ř halleridir.)</i>				
	Çāk eyle libās-1 teni r3svā-y1 cihān ol Tut řıdķ ile bir pīr etegin ‘ārif-i cān ol	Gazel	149	58b	---
	Çařuñ ki dil ü cānuma ğamzeñle oķ urdı ‘ Ālemde bugün ceṽr ü cefāyāyın oķurdı	Gazel	204	75b	---
Vālihī	Derd ü belā vü hecr ile ğam yetdi ğāyete Hecr-i āħir oldı fūrķat iriřdi nihāyete Tebdīl olundı kevkeb-i baħtum sa‘ ādete Girdāb-1 ğuřřadan yine çıķdum selāmete Minnet Hūdāya irmiřem ol serv-i ķāmete řükrüm budur ki ķalmadı ğasret ķıyāmete	M3seddes	110	38b	---
Za‘ fi	Ķuvvet-i Hāķdan zuhūr iden Mesīhu’llāhdur Ya‘ nī řavt-1 nuķķ-1 lafzı nūr-1 rūħu’llāhdur Gūř-1 cān ile iřit ey dil ki emru’llāhdur Her ne s3z kim s3ylen3r ‘ ayn-1 kelāmu’llāhdur Vāķıf olmayan bu sırra lā-cerem ğ3m-rāhdur	Muhammes	105	34a	---
	H3bb-1 d3nyā h3bb-1 m3lk h3bb-1 mañř3b h3bb-1 cāh Çārs3-1 y1 ğamda naķd-i ‘3mr3ñi eyler tebāh	Gazel	175	65b	---
Zārī	Ķanı zevķ ü řafā-y1 bezm-i rindān itdiğ3m demler Ķanı n3ř-1 řarāb-1 la‘ l-i cānān itdiğ3m demler	Gazel	138	55b	---

16.Tablo 9: Bilinen şairlerin divanlarında yer almayan şiirler.

‘ Adlī	Levh-i dilden oꞑuyan ‘ ilm-i İlähiden sebaꞑ Zerrece yanında almaz maꞑv olur hep m-sebaꞑ	Gazel	199	73b	- ADD
‘ Ālī	aıat dost apusundan gelür ardeş gerek bize Tevellyı teberryı bilür ardeş gerek bize	Gazel	231	106b	- GMA
Ca‘ ferī	Ger sen seni yoĝ itmeyesin var olımsızın Terk eylemeyince seri serdr olımsızın	Gazel	308	176b	- CFD
	Bizüz ki meykede predür irdetümüz Refiq-i ‘ aşı olalı işbu oldı ‘ adetümüz	Gazel	309	176b	- CFD
	Devlet ister iseñ s‘ adet ile Yüri ‘ lemde terk-i ‘ adet ile	Gazel	310	177a	- CFD
Emrī	Çün ‘ aşı olmaduñ ta‘ n eyleyüp baña ne dersin sen Görüp ben ‘ aşı-ı ĝamĝini aĝlarken gülersin sen Ta‘ accüb eyleyüp aĝvlume başuñ şalarsın sen Naşıhat baña şimdi kr ider mi zann idersin sen <i>Gel ey nşıh o pendi ĝl-i dilden b-abersin sen</i> <i>Beni dvne ıldı ol per bilmem ne dirsın sen</i>	Müseddes	92	25b	- ED

Fevrî	Elvedâ' idüp şehâ sen âfet-i dil-ḥ'âh ile Hem-dem oldum eşke yoldaş oldum âh u vâh ile Râh-ı hicrânı tutup birkaç nefer hem râh ile Gönlümün tıflın koyup sen âfet-i dil-ḥ'âh ile Ben diyâr-ı ğurbete gitdüm figân u âh ile Gönlümi cânâ saña ısmarladum Allâh ile	Müseddes	212	79a	- TARLAN
	Cân çıkarsa küy-yı fûrkatde ğam-ı dildârdan Baş giderse 'aşk içinde cünbüş-i ağyardan Câme-i ten yansa nâr-ı sîne-i bîmârdan Tâc-ı ser düşse hevâ-yı âh-ı âteş-bârdan El çeküp hep cân u baş u cübbe vü destârdan Geçmeyem hergiz belâ-yı derd-i 'aşk-ı yârdan Dönmeyem kâlû belâda itdügüm ikrârdan	Müsebba'	213	80a	- TARLAN
Ḥayâlî	'Avâyıkdan geçüb küllî bu cismi câna tabşurdum Ara yerden çıkuben mülkini sulṭâna tabşurdum	Gazel	38	10b	- HB
	Muşaffâ eyle dil levḥüñ bugün nûr-ı tecellâdan Cemâlün gösterür Allâh çü mir'ât-ı mücellâdan	Gazel	240	112b	- HB
Ḳayğusuz Abdâl	Ben hîç yire âh iderüm derdüm baña dermân imiş Gönlümde varlık ol hemîn cânım içinde cân imiş	Gazel	314	178a	- ABŞ-1
	Âsitân-ı evliyâda bezme visâl olmışuz Yüz uruben gerçegüñ pâyına pâ-mâl olmışuz	Murabba	258	152b	- ABŞ-1

Kaygusuz Abdāl	Hāy u hūdan kırtuluben fāriğü'l-bāl olmışuz Terk-i tecrīd kılandur gerçege kıl olmışuz				
Ḳāmī	Gerçi olmışdur muḳadder herkese dūnyāda ğam Cāh ile nisbet çok olur merdüm-i dānāda ğam	Gazel	142	56b	- KD
Medhī	Ey benüm evc-i sa' ādetde meh-i tābānum Çıkdı gökler yüzine diñle nedür efgānum	Terci-i Bend	117	42b	- MDD
Nesīmī	زهی سُبْحَانَكَ يَا مَنْ لَا يَمُوتُ zehī sübhān ki sensin Ḥālīḳu'l-eşyā Ḥaḳīḳat cümle sen kılduñ 'ademden 'ālemi peydā	Gazel	328	202a	- NED
	Çünkü bildüñ mü 'minüñ ḳalbinde Beytu'llāh var Niçün 'izzet itmedüñ ol evde kim Allāh var	Gazel	330	202b	- NED
Rüşdī	Çāre-yāb itmek ne mümkin 'āşık-ı bī-çāreyi Çekmeyince hāle-i āğūşa ol meh-pāreyi	Gazel	151	59a	- Rüşdī Divanları
Senā'ī	Bulur çü fenā āhir ḳaşr-ı felegüñ bāmı Ḳalmaz ḳafes-i tende cān murğı çün ārāmı Gel 'ālem-i bāḳīye 'azm ile ḳıl iḳdāmı Emmāreye zecr ile hiç virme aña kāmı Ey ḫālib olan 'āşık seyr eyle ser-encāmı Her dem oḳu bu beyti nūş it mey-i gül-fāmı بسیار سفر باید تا پخته شود خامی / صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی	Müsemmen	333	206b	- ASD

Seyrî	الا يا ايها الساقى ادركاً سآ و نا لها Tuşuşup âteş-i ‘ aşk ile yanmak hayl[i] müşkil hâ	Gazel	205	76a	- SYD
Şıdkî	Ġurūr itme tekebbürden beri ol añla insānı Ĥaķaretle nazār kılma görüp mūr-ı Süleymānı	Terci-i Bend	338	219b	- SDKD
Şāhidî	Ol ol didügi olan ol didi oldı ‘ ālem Ol oldı anı bulan oldur ki oldı Ādem	Gazel	249	146b	- ŞD
	Olur ‘ aşk ile şeydā düşen derd ü belāya Olur maķbūl-ı Mevlā irer vaşl-i liķāya	Gazel	250	147a	- ŞD
Tālibî	Şundi çün sākî-i bezm-i ezeli cām-ı elest Eyledi rüz-ı belīde bizi lā-ya‘ kıl u mest Yine dem-beste kılup qor ecel ey dil saña dest Çalunup yere olur kāse-i ser hūrd u şikest Gide bu kaşr-ı bülend ola yerūñ āħir pest عاقبت منزل ما وادى خاموشا نست	Müseddes	237	110a	-TAD -BTD, -TD
	Ĥuţb-ı ‘ ālemdür cihānuñ pādişāhidur bular ‘ Āşık-ı şādıklarūñ püşt ü penāhidur bular Bildürür haķķa’l-yaķın Ĥaķķuñ güvāhidur bular Mażhar-ı ‘ ilm-i ledün sırr-ı İlāhidür bular	Murabba	244	144a	-TAD -BTD, -TD
‘ Ulvî	Niçe bir düşmen ola baña bu çarĥ-ı devrān Niçe bir çekdüre bār-ı gam u derd ü hicrān	Müseddes	130	50b	- ULD

‘Ulvi	Niçe bir niçeye dek böyle qalayum nālān Dil-rubālar beni yağmaladı koydı ‘uryān <i>Būseye pūş-ı siyeh çeşm-i siyeh fitne cūvān</i> <i>Dūn benüm başdı yolum eyledi varum tālān</i>				
	Şarāb-ı la‘ lūñi nūş eyledūñ hātırda ğam n’eyler Şafā kesb idecek demler durur dilde elem n’eyler	Gazel	137	55b	- ULD
Virān Abdāl	Ġurūr etme libās-ı faħr ile ‘ōmrüm cihāñdur bu Qabā-yı cismine qor bunda herkes cā-mekāñdur bu	Gazel	247	145b	- ABŞ-2
Yunūs Emre	Dā’im لالحق söyleyem Hāqdan çü Manşūr olmışam Kimdür beni ber-dār iden ‘ālemde meşhūr olmışam	Gazel	260	153b	- EYD, TYD
	Oñılmaz derdüm yārenler ‘acib derdüm vardur benüm Mecnūn olmuş dir görenler ‘acib derdüm vardur benüm	Gazel	267	155a	- EYD, TYD
	Derviş olan kişilerūñ hāşā gönli büyük ola Qamulardan alçaq gerek andan Hāqka lāyık ola	Gazel	264	154b	- EYD, TYD

II. Bölüm

METİN

1

mefā' ilün / mefā' ilün / fe' ülün

- [1b]
1. Cihān gözümde yoğ haylī zamāndur
Göremem sevdüğüm gözden nihāndur
 2. Emān yārüm yetiş hālleri nedür
Baña gerçek bu söz saña yalandur
 3. Tayanmaz mı daha bağrı taş olan
Ağlamaz mı hiç efendiden ayrılan¹

Selām-nāme-i 'Azbi Dede Rağmetu'llāhi 'aleyh²

2³

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

- [2a]
1. Güzer kıll ey řabā rindān-ı pīrāne selām eyle
'Aliyyü'l-Murtażā ol řir-i Yezdāna selām eyle
 2. Rızāsın gözler iseñ ger şasan-i hulķ Rızānuñ sen
Hüseyn-i Kerbelā řāh-ı řehidāna selām eyle
 3. Yüz urup dergehin 'izzetle Zeyne'l-'Ābidinüñ sen
İmām-ı Bāķıra ol ma' den-i kāna selām eyle
 4. İmām-ı řādıķuñ řıdķ ile ger řādıķ muhibbisüñ
İmām-ı Kāzıma řāh-ı řorāsāna selām eyle
 5. Naķi-i müttakīye i' tiķād itdünse gönülden
Naķi-i naķd-i cān ol baħr-i 'ummāna selām eyle
 6. İmām-ı 'Askerinüñ 'askerinden olmağa sa'y it
İmām-ı Mehdī-i merdān-ı meydāna selām eyle
 7. Ziyāret-i ķabirin ķār-deh ma' řüm-ı pāküñ hem
Yüz ur ol hāke biñ 'acz ile pākāne selām eyle
 8. Ta'āmuñ řoñına gerçi dimişler şatludur řalvā
Daħı Āl-i 'Abāya şoş muhibbāna selām eyle
 9. Hezārān ibtihāl ile şolanup mülk-i Bađdāda
Varup her birine bizden řaķirāne selām eyle

¹ Vezne uymamaktadır.

² Bu şiirin başlığında "'Azbi Dede" ismi yazılmışken son beyitte "'Azmi Dede" ismi geçmektedir.

³ Kaside,- AZB. Azbi Dīvānı'nda (Bayram, 2006: 396-398) yer alan "Selām-nāme" gerek beyit sayısı açısından gerekse içerik açısından ME'deki "Selām-nāme"den oldukça farklıdır.

10. İrişü kütüb-ı ‘âlem Hâcî Bektaş âsitânına
Balım Sultâna ol meczûb-ı Raḥmâna selâm eyle
11. Yüz urup dergeh-i Monlâ-yı Rûma Konya şehrinde
Daḥı Şems ile Şadre’ d-dîne rindâna selâm eyle
12. İrüp Sultân-ı Seyyid Gâzinüñ öp âsitânını
Şecâ‘ iyle Melik Gâziye ‘uryâna selâm eyle
13. Diyâr-ı Mışra varup Gülşeniye ḥânķâhında
Kamu şâhib-naẓar dervîş-i yârâna selâm eyle
14. Çıkup ‘Osmâncıġa Koyun Babaya ‘aşķ [u] meşk ile
Daḥı hem Kurt Babaya niyâġâne selâm eyle
15. ‘Alî Babayi vü Sîvâsye vü Vehhâb Sultâna
Hüseyn Gâziye ol mîr-i devrâna selâm eyle
- [2b] 16. İrişdür Aķ Bıyık Sultân ile kumrala peygâmum
Kara Babaya Bulġârî Boz Oġlana selâm eyle
17. Kârâr itme şaķın Abdâl Mûsâya yetiş bir dem
Baba ‘îsâya daḥı Âhî Evrâna selâm eyle
18. Oruc Babaya uğrarsa yoluñ bizden niyâz ile
Daḥı hem Hâcî Bayram ile bürhâna selâm eyle
19. Çaķır Sultâna Atmaca Babaya Şeyḥ Şâhine
Aşıl Toġan ile daḥı Balâbâna selâm eyle
20. Varırsañ Kayseriyye şehrine rindâna ‘aşķ ile
Ki ya‘ nî Vaḥdetî Mîr-i süḥandâna selâm eyle
21. Varırsañ Maġnisaya sen Yigit Başı Efendiye
Daḥı ‘ayn-ı ‘Alîye Hâķ Babaya selâm eyle
22. Kûl Acık Hâcîma Hamza Baba ile Biġ oġluna
‘Alî Rûmiye Genç Abdâla Toyruna selâm eyle
23. Gedüse yoluñ uğrarsa ziyâret eyle dergâhın
Şâbır Gâziye vü Bulġâr-ı Merdâna selâm eyle
24. Daḥı Ğaflet Babanuñ ġaflet itme âsitânın öp
Beşîre yola geldiyse hoş elḥâna selâm eyle
25. Karaca Aḥmed ile Yûnus Emreme iriş andan
Kemâl Ümmîye vü büstâna elvâna selâm eyle

26. Dağı hem Akşarâyı içinde Şeyh Hâmide varup
Emîr-i Bursevî Şâh-ı emîrâne selâm eyle
27. Eger İznîk şehrinde varırsañ Eşrefoğluna
Yüz ur hâkine ol kühl-ı Şifâhâna selâm eyle
28. Sitânbül içre Eyyüba Vefâya uğrayup andan
Dağı hem zir ü bâlâsında olana selâm eyle
29. Geçüp andan Baba Eskisine eyleyegil ‘aşk
Hüseynle Hasan Babaya rindâna selâm eyle
30. Kızıl Delüye vü Āk Yazılı Baba
Dağı hem Şaru Şaltuğ ile ‘Oşmâna selâm eyle
31. Kız Anan ile eylû kim Babaya Abdâl Ataya
Dağı Oğlan Begi ol şîr-i devrâna selâm eyle
32. Güzelce Baba dergâhına varırsañ eger bizden
Geçüp andan Veliyyu’llâh Sultâna selâm eyle
- [3a] 33. Seke yolında Koç[i] Baba vü hem Kuru Anaya
Dağı Mü’min Babaya ol ‘ârif câna selâm eyle
34. Memi Big ile emel kimse Şarı Gölde ‘aşk ile
Baba Taşğuna ol deryâ-yı ‘irfâna selâm eyle
35. Hızır Babaya Üskütera vü Hünkâr Kûliya
Dağı ol Bâyezîd-i şâhib-erkâna selâm eyle
36. Dağı Mecnûn Babayile vü hem Kaygusuz Abdâla
Tatarbâzâr içre Baba Hayrâna selâm eyle
37. Er ocağında kaynanup niçe üstâda uğramış
Demür Babaya ol hüş-yâr [u] mestâna selâm eyle
38. Ulaşmamış ta‘alluğ hârı aşla dil-i pâkine
Ki ya‘nî Baba Evvel verd-i handâna selâm eyle
39. Gice gündüz turup beklermiş anuñ âsitânını
Muhammed Tebrevî-i mihr-i rahşâna selâm eyle
40. Yemîn ile yesârın tolanup Rûm illerinüñ hep
Yemîni ya‘nî ol pîr-i cüvânâna selâm eyle
41. Kimisini bilüp kimini çün elden işitdük biz
Dağı şu bilmeyüp ...⁴ kalanâna selâm eyle⁵

⁴ Bu kısım boştur.

⁵ Kelime eksikliğinden dolayı vezne uymamaktadır.

42. Temāmet rub^c -1 meskūn içre olan mürşid-i Hākka
Bu defter içre olmayana olana selām eyle
43. Görürseñ her birinüñ hānķāhında olanları
Bu ‘Azmi-i şafāvuñdan faķirāna selām eyle

Dīvān-ı Hāyālī Raķmetu’llāhi ‘aleyh

Kāfiye-i Elf

3⁶

fā’ ilātūn / fā’ ilātūn / fā’ ilātūn / fā’ ilūn

- [4a]
1. Sen yüzi gülzār için⁷ gülzār zindāndur baña
Halk-ı ‘ālem gül gibi her gice hāndāndur baña
 2. Ğamzeñüñ cellādını gönder ki teslim eyleyem
Çün hicāb olan arada ey şanem cāndur baña
 3. Rüz-ı hecrūñde beni tenhā görelden dostum
Müstedām olsun Ğamuñ her gice mihmāndur baña
 4. Terküñ urmuş⁸ diyü iĝvā eylemiş bi-dīn raķīb
Sevdüĝüm va’llāhi vü bi’llāhi bühtāndur baña
 5. Ey Hāyālī çekmezem firdevs-i ferdā ĝuşşasın
Kim bugün cennet cihānda vaşl-ı cānāndur baña

4⁹

mefā’ ilūn / mefā’ ilūn / mefā’ ilūn / fe’ ulūn

1. Ğamuñda hem-nefes oldı fiĝān u nāle baña
Kim ola merķamet itmez baķup bu hāle baña
2. Tuna şuyı gibi yaşum aķıtma hey kāfir
Şava raķībūñi ĝamzeñ yeter havāle baña
3. Dilümde dāĝ-ı siyeh sīne ķana müstaĝraķ
‘Aceb mi beñzer ise dest-i ĝamda lāle baña
4. Naşīb eyleyen eşyāya rızıkını¹⁰ ezeli
Belā vü derd ü ĝamı eyledi nevāle baña

⁶ Hāyālī Bey Dīvānı, s. 98 (Tarlan, 1945)

⁷ gülzār için: gülsüz cihān, HB

⁸ urmuş: urdu, HB

⁹ a.g.e. s. 99

¹⁰ rezni, ME. Vezne uymadıĝı için HB’deki okunuş esas alınmıştır.

5. Akıtdı kanlu yaşum rüy-ı zerdüme nazar it
Ne nakş geçdi **Hayālī** o çeşmi ala baña

5¹¹

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Dil bugün düşdi o mäh-ı rüh-efzâdan cüdâ
Zerre gibi âfitâb-ı ' âlem-ârâdan cüdâ
2. Deşt-i hayretde n'ola hayrân isem Mecnün gibi
' Aql u fikr ü şabrdan düşdüm bu¹² ârâdan cüdâ
- [4b] 3. ' Aşka düşdüm ' âlemün sevdâsı üşdi başuma
Gitdi olmadı gönül ' âlemde gavğâdan cüdâ
4. Her kişi yarın temâşâ itmede bir güşede
Ben hayâl-i yâr ile oldum temâşâdan cüdâ
5. Cüy-ı eşk ile **Hayālī** pây-mâl oldı gönül
Olalı hicrân ile ol serv-i bâlâdan cüdâ

Harfû'l-bâ'

6¹³

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Hübler sevdâsıdur ' âlemde maḥbûbü'l-ḳulûb
Ḥamdü li'llâh kim naşîbüm oldı bu sevdâ-yı hûb
2. Yâre ' âşık geçdügüm ta' yîb ider ḥalk-ı cihân
Nâ-bedîd itse rakîbi bâri Settârü'l-' uyûb
3. Her gün âhumdan benüm raḥm eylese itmeñ ' aceb
Her günâhumdan beni pāk etdi Ğaffârü'z-zünüb
4. Mevlevî gibi felekler üstine döner anuñ
Şems gibi başımı ' âşık bu yolda kılsa ṭob
5. Kanlu yaşuñla **Hayālī** gibi itmezseñ vuzû'
Câmi' -i Ḥaḳda imâm-ı ' aşka n'eylersin uyub

¹¹ a.g.e. s.100

¹² bu: bir, HB

¹³ a.g.e. s.110

Ḥarfü't- tā'

7¹⁴

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Serv-i kıaddüñdür çınarı eyleyen gülşende pest
Bu meşeldür kim cihānda¹⁵ dest ber-bālā-yı dest
2. Ḥatt-ı la' lüñ ey şanem tutmuş Mesihā¹⁶-meşrebin¹⁷
Rüy-ı gül-günüñda ḥālüñ hindü¹⁸-yı ateş-perest
3. N'ola yıksañ göñlüm ey Çemşid-i eyvān-ı cemāl
Rüzgār āyine-i İskendere verdi şikest
4. Bir¹⁹ ḥabābın bādenüñ virmez Feridün tācına
Güşe-i küy-ı ḥarābāt içre her²⁰ evgār mest
5. Bezm-i dünyānuñ Ḥayālī çekdi seyrinden ayağ
Oldı dürd-i den²¹ gibi meyḥānede ehl-i nişest

8²²

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [5a]
1. Sinede ey dil ğam-ı cānānı mihmān oldı tüt
Ḥün-ı dil çek dāğunuñ küynükle biryān oldı tüt
 2. Qatre qatre kanlu yaşuñ bir şanem zülfinde gör
Yā kefi Cibrilde tesbih-i mercān oldı tüt
 3. Ol kaşı yānuñ kaçurma oğlarından sineñi
Ĝam beyābānında bir ḥāk-i neyistān oldı tüt
 4. Tā ki kani' sin ḥayāle saña ol virmez vişāl
Perde-i çeşmüñ ḥicāb-ı vech-i cānān oldı tüt
 5. Qaşları çini Ḥayālī bāc alur fağfurdan
Kendüñi İrān ile Tūrāna ḥākān oldı tüt

¹⁴ a.g.e. s.112,113

¹⁵ meşeldür kim cihānda: meşel meşurdur kim, HB

¹⁶ Mesihā: Nesihā, HB

¹⁷ meşrebin: şerbetin, HB

¹⁸ mindü, ME. Beytin anlam akışına uygun olduğı için HB'deki okunuş o esas alınmıştır.

¹⁹ bir: kem, HB

²⁰ her: bir, HB

²¹ den: mey, HB

²² a.g.e. s.115

Ḥarfü's- şā'

9²³

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Öpmege el virmedi cānān elinden e'l-ğiyās
Zulm uzatdı ol gözi fettān²⁴ elinden e'l-ğiyās
2. Sāyeveş kaldum ayakda raḥm idüb almaz elüm
Ol kıyāmet serv-ḳad cānān elinden e'l-ğiyās
3. Zūlm ile baḳdı göñül mülkini vīrān eyledi
E'l-ğiyās ol zūlmi çoḳ sultān²⁵ elinden e'l-ğiyās
4. Ḥāme 'ile el bir idüb rāzumı fāş eyledi
İki yüzlü defter ü dīvān elinden e'l-ğiyās
5. Ağlamaḳdan dīde elden çıḳdı el virmez baña
Ey Ḥayālī ol gül-i ḥandān elinden e'l-ğiyās

Ḥarfü'l-cīm

10²⁶

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilüñ

1. Dilā Mecnūn-şifat ' uryān-ı ' aşḳ ol pīrehenden geḳ
Belā meydānınuñ gerḳek şehīdiseñ kefenden geḳ
2. Yürü her serv-i bālāya aḳıtma şu gibi göñlüñ
Fenā gülzārınuñ el çek gülinden gel dikenden geḳ
- [5b] 3. Çekilmiş dūd-ı ḥasretdür bu baḡuñ serv-i bālāsı²⁷
Dökülmüş zehr-i miḥnetdür ruḡ u ḥāke çemenden geḳ
4. Göñül şehbāzını Sīmurḡ-ı Ḳāfa hem-cenāḥ eyle
Bu alçaḳlarda pervāz eyleyen zāḡ u zegandan geḳ
5. Ḥayālī cāme-i zer-beft ü aḫlasdan olub fāriḡ
Libās-ı müste' arīden geḳüb belki bedenden geḳ

²³ a.g.e. s.116

²⁴ Zulm uzatdı ol gözi fettān Zulm elin uzatdı ol fettān, HB

²⁵ sultān: fettān, HB

²⁶ a.g.e. s.118

²⁷ serv ü bālāsı: serv-i dīlcūsü, HB

Harfî'd-dâ'

11²⁸

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Āşıkam bir dil-bere yoq rahmi Āşıklar meded
Baña qan aqlar acır sînemde yanıklar meded
2. Her gice encüm gibi bî-dâr-ı kûy-ı dil-berem²⁹
Bir nazâr eyleñ baña hey gözi açıklar meded
3. Şüreti naqşın gözüm gönlümde itmişdür³⁰ nihân
Havf ider cân görmesün diyü münâfıklar meded
4. Haşr olunca câh ile³¹ geçsün ser-encâmum deyü
Bir du' â eyleñ gelün ben meste ayıklar meded
5. Şâm-ı hicrânın **Hayâlî** rûz-ı vuşlat itmege³²
Şubh gibi mihr-i gâlib gönli şadıqlar meded

12³³

mefâ' ilün / mefâ' ilün / fe' ülün

1. Gelüben³⁴ Āndelîbin eylemez şâd
Elinden o gülün feryâd u³⁵ feryâd
 2. Yüzinde hâl-i hindü gibi tarrâr
Düşinde görmedi Āyyâr-ı Bağdâd
 3. Tılsımla iki şemşîr kılmış
İki qaşın³⁶ ruhu gencine üstâd
 4. Yazarken naqş olmuş şekl-i dîvâr³⁷
Baqup sîb-i zenaḥdânına Bihzâd
 5. Beñidür³⁸ murg-ı dil şehbâz-ı aşkuñ
Ten-i pür-dâgum oldı dâm-ı şayyâd
- [6a] 6. Meh-i nev tîşesine reşk idermiş
Keserken Bîsütün dağını Ferhâd

²⁸ a.g.e. s.119

²⁹ dil-berem: dil-berün, HB

³⁰ itmişdür: etmişken, HB

³¹ câh ile: cām ile, HB. ME nüshasında tükenmez kalemlerle bu kelimenin altına "cām ile" yazılmış.

³² itmege: etmese HB

³³ a.g.e. s.121

³⁴ Gelüben: Gelüp ben HB

³⁵ u:- HB

³⁶ qaş, ME. Vezne uymadığı için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

³⁷ naqş olmuş şekl-i dîvâr: şekl olmuş naqş-ı dîvâr, HB

³⁸ Beñid, ME. Vezne uymadığı için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

7. **Ḥayālī** kaşr-ı ‘ ayşa urmadı³⁹ el
Ḥabābuñ ḥānümānı oldı ber-bād

Ḥarfü’r-rā’

13⁴⁰

mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün

1. Başumda müy-ı jülide tenümde taze dāğum var
Melāmet mülkinüñ sulṭāniyem tūğum otāğum var
2. Diyār-ı sūzuñ oldum şem’ gibi ben de serdārı
Niçe Ferhād ile Mecnün gibi yanar çerāğum var
3. Fezā-yı ‘ aşğda ben ol nihāl-i ser-firāzam kim
Nihāl-i Sidre üzre sāye şalmış bir budāğum var
4. Sipāh-ı ğuşşa vü ğamdan beni şağlar penāhumdur⁴¹
Yüzünde ḥāl-i müşkīnün⁴² gibi bir kara dāğum var
5. **Ḥayālī** şāh-ı ‘ aşğ oldum dahı bu ‘ aql-ı hercā’ı
Gönül mülkine ayak başmasun muḥkem yasağum var

14⁴³

fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilün

1. Yağalı gülzārda ‘ işret çerāğın lāleler
Üstine pervāneler gibi üşerler⁴⁴ lāleler⁴⁵
2. Kāse-i nergisde itdi gözleri yaşın revān⁴⁶
Gördi bülbül goncanuñ başın ağurdur⁴⁷ nāleler
3. Ḥaymeler kurdı fenā iklīminüñ sulṭānına
Nār-ı Leylādan leb-i Mecnündaki tebḥāleler
4. Āfitāb u Zühreye ḥüsnüñ metā’ ın etme ‘ arz
Eger⁴⁸ ‘ ālem müşterī lāzım degül dellāleler

³⁹ urmadı: urmaduñ, HB

⁴⁰ a.g.e. s.183

⁴¹ penāhumdur: penāhında, HB

⁴² müşkīnün miskīnün, HB

⁴³ a.g.e. s.148

⁴⁴ üşerler: düşerler, HB

⁴⁵ lāleler: jāleler, HB

⁴⁶ revān: gülāb, HB

⁴⁷ ağırdı başın, ME. Kelimelerin yerlerinin değişik olmasından dolayı vezin bozulmaktadır. Vezne uymadığı için HB’deki okunuş esas alınmıştır.

⁴⁸ eger: aña, HB

5. Ey **Ḥayālī** cām-ı Cemdür kim şımış gerdün-ı dūn
Lālenüñ destinde mey-ālūd olan pergāleler

15⁴⁹

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

- [6b]
1. Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
Şu⁵⁰ mähiler ki deryā içredür deryāyı bilmezler
 2. Ḥarābāt ehline dūzaḥ 'azābın añma ey zāhid
Ki bunlar ibn-i vaqt oldı gam-ı ferdāyı bilmezler
 3. Şafak-gün kan içinde dāğını seyr itse 'aşıklar
Güneşden zerre görmezler felekde ayı bilmezler
 4. Ḥamīde-қadlerine rişte-i қalbi⁵¹ taқup bunlar
Atarlar tır-i maқşūdı nedendür yayı bilmezler
 5. **Ḥayālī** faqr şalına çekenler cism-i 'uryānın
Anuñla faqr iderler atlas u dībāyı bilmezler

16⁵²

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Ciger ḥün-ābesin nüş itmegi 'aşk içre benden şor
Ḥadīs-i la' l-i Şirini zebān-ı Kūh-kenden şor
2. Muḥabbet cūybārı kim ser-i 'aşık ḥabābıdur
Geçid virmez anuñ yolını başından geçene şor
3. Peleng-efken gözün ḥavf ile ol şirāne gamzeñden
Ne қanlar yutduğın ahū-yı Çin mişg-i Ḥutenden şor
4. Ḥayālün şāhı gam ceyşin çeküb dil mülkini yıқdı
Eger teftiş-i zulm itseñ şehā ehl-i vaţandan şor
5. **Ḥayālī** tab'ını şā'ir geçenlerden su'āl eyle
Hücüm-ı şāhbāzı bir niçe zāğ u zeğandan şor

17⁵³

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Lāleler deştde eţfāl-i dil ü cānumdur
Çeşm-i ḥün-bār-ı serümdür cigerüm қanumdur

⁴⁹ a.g.e. s.125,126

⁵⁰ Şu: O, HB

⁵¹ қalbi: eşki, HB

⁵² a.g.e. s.135

⁵³ a.g.e. s.137

2. Vermeyen dostluğa ‘âlem-i fânide hâlel
Tolu peymâne ile ‘ahd ile peymânumdur
3. Sînede dâg-ı ğamuñ fâş iden aġyâra
N’ideyin n’eyleyeyin çāk-ı giribânumdur
- [7a] 4. Ten hişârını **Ĥayālî** nice hıfz eyleyeyin
Ecele kapu açan raĥne-i dendânumdur

18⁵⁴

mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün

1. Belâlar bezmine sînem benüm meyĥânedür derler
Kızarmış dâġumı meyle tolu peymânedür derler
2. ‘ Aceb mi âfitâba şa‘ şa‘ a zencîr-i zer olsa
Ėamından sen hilâl-ebrü mehüñ divânedür dirler
3. Saña ma‘ mür-ı ‘ âlemdür diyenler baña hem zâhid⁵⁵
Ĥakîkat gencine mâlik olan vîrânedür dirler
4. Olanlar lücce-i baĥr-i muĥîṭ emvâcına nâzır
Gözüm yaşına nisbet bir kuru efsânedür dirler
5. **Ĥayālî** çârsü-yı ‘ aşkda müjġân-ı Mecnûnı
Ĥayâl-i zülf-i Leylâya düzülmiş şânedür dirler

19⁵⁶

fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilün

1. Misk ile kâfûrdan levĥ üzre ebrûlar mıdur
Yâ güzellik şüĥluĥ alnuñda yazular mıdur
2. Nâvek-i müjġâmdur her ĥüsn ili sultânınuñ
Cismüm üzre görünenler dimeñüz mûlar mıdur
3. İki yandan iki zülfüñ kim⁵⁷ egilmiş la‘ lüñe
Yâ metâ‘ -ı câna şarĥar iki hindûlar mıdur
4. Ĥoĥĥa-ı yakût içre ĥurdesi her ġonçanuñ
‘ Andelibüñ çeşm-i giryânına⁵⁸ dârûlar mıdur

⁵⁴ a.g.e. s.157,158

⁵⁵ hem zâhid: ey nâşih, HB

⁵⁶ a.g.e. s.176

⁵⁷ kim: mü, HB

⁵⁸ yânına, ME. Kelime ME’de eksik olduġu için HB’deki okunuş esas alınmıştır.

5. Bu leṭāfetle⁵⁹ Ḥayālī ṣi' rine dir ehl-i nazm
Pāyına baḥruñ dem-ā-dem yüz sürer cūlar mıdur

20⁶⁰

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Dili āşüfte kılan sünbül ü⁶¹ gül-pūşuñdur
Şabrumı ğāret iden ḥāl-i benāġūşuñdur
2. Sen ne gülşen gülüsün kim bugün⁶² ey lāle-‘ izār
‘ Ālemüñ bülbül-i ġüyāları ḥāmūşuñdur
- [7b] 3. Ne ḥarābātī imişsin meded ey ġamze-i yār
Tende cānum ḳomasın⁶³ ikide bir nūşuñdur
4. Sen şeh-i ḥüsn felek baḥta⁶⁴ sipāh oldı nücüm
Mihr ile māh ḳapuñda iki çāvuşuñdur
5. Ba' de-i la' lüñi⁶⁵ ey dost Ḥayālī içeli
Gelmedi başına ‘ aḳlı daḫı sarḥoşuñdur

Ḥarfü'z-zā'

21⁶⁶

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Bülbül-i ġülzār-ı miḥnetdür dil-i ġamnākümüz
Aña ġüyā ki ḳafesdür sine-i şad-çākümüz
2. Fürḳat öldürse beni āhum yeliyle ḥaşre dek
Gerd-bād olup ser-i kūyuñ ṭolanır ḥākümüz
3. Varmışuz bir māh-rū şevḳıyle ġayrı ‘ āleme
Dūd-ı āh-ı pür-şererdür encüm ü eflākümüz
4. Her boyı servüñ düşüb ayaġına yüzler sürer
Bir aḳar şudur bizüm ġüyā ki ḳalb-i pākümüz
5. Bulmasayduḳ⁶⁷ ehl-i nazm içre Ḥayālī imtiyāz
Dür-bīn olmazdı böyle dīde-i idrākümüz

⁵⁹ leṭāfetle: nezā'ir kim, HB

⁶⁰ a.g.e. s.146,147

⁶¹ ü,-ME

⁶² bengū, ME. Vezne uymadığı için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

⁶³ cānum ḳomasın : ḳanum ḳomayan, HB

⁶⁴ baḥta: taḥt ü, HB

⁶⁵ la' lüñi ' aşḳuñı, HB

⁶⁶ a.g.e. s.195

⁶⁷ bulmasayduḳ : bulamaya idüñ, HB

22⁶⁸

mef' ulü / fâ' ilätü / mefâ' ilü / fâ' ilün

1. Her dem cigerde var ola bir kanlu dâğumuz
Eyleñ du' â söyünmeye yanar çerâğumuz
2. Düşdük tarîk-i meykedeye cām-ı bādeden
El çekmezüz ecel şımayınca ayagumuz
3. Biñ söyleseñ kelāmuñı nāşih işitmezüz
Şit ü şadā-yı 'aşk ile pürdür kulağumuz
4. Çekdik livā-yı āhı idüb gözyaşın sipāh
İklīm-i 'aşkı almağa gördük yarağumuz
5. Kılısun **Ḥayālī** naqd⁶⁹-i bedenden dili halāş
Bir murğ-ı zeyreküz n'ola kırsak⁷⁰ duzāğumuz

[8a]

23⁷¹

fâ' ilätün / fâ' ilätün / fâ' ilätün / fâ' ilün

1. Bezm-i ğamda şanma giryānuz⁷² bizi hurremlerüz⁷³
Mey yerine kan yudar bir nice şāhib-demlerüz
2. Geçmesün bize ta' alluğ bendeni nāgeh deyü
'Aql ile şol āşınālîk itmeyen sersemlerüz
3. Bir ḥabāb-ı cāmumuz tāc-ı Kūbāya virmezüz⁷⁴
Bezm-i istignāda tolumuz içilen Cemlerüz
4. Perde-i ğayb-ı hüviyyetde olan ebkārumuz⁷⁵
Cilvegāh-ı mümkünāta gelmedin maḥremelerüz
5. Ey **Ḥayālī** on sekiz biñ 'ālemüñ biz taḥlıyuz⁷⁶
'Ālem isterseñ bizi seyr eyle kim 'ālemlerüz

⁶⁸ a.g.e. s.199

⁶⁹ naqd : kayd, HB

⁷⁰ kırsak kırsak, HB

⁷¹ a.g.e. s.197

⁷² göz yanar, ME. Beytin anlamına uygun olduğu için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

⁷³ Bu kelime "ḥa" ile yazılmış aslı "ḥı" olmalıdır.

⁷⁴ Kūbāya virmezüz : Kūbāda vermezüz, HB

⁷⁵ ebkārumuz: ebkāra biz, HB

⁷⁶ taḥlıyuz zılliyüz, HB

24⁷⁷

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Kākül-i miskîn⁷⁸ -i cānānuñ perişān hāliyüz
Ġuşşanuñ ser-geştesi derd ü gamuñ pā-māliyüz
2. İhtiyār itdük gamı Ferhād ile Mecnün ile
Tekye-i 'aşkuñ bir iki üç nefer abdāliyüz
3. Kaddümüz yay⁷⁹ itmek ile menzil alduķ ok gibi
Tiğveş 'uryānlaruz lākin cihān fettānyuz⁸⁰
4. 'Ukde-i çarḥuñ ser-ā-ser añladuķ eşkālını
Her ne kim ġāyibdür anı bilmeñüñ remmāliyüz
5. Hoca-i cāna metā' -ı ġuşşayı almaķdayuz
Biz **Hayālī** bu fenā bāzārınuñ dellāliyüz

25⁸¹

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Seyre ol ruḥsārı şanmān zülf-i dildārum ḳomaz
Yāri ḳılmaz ṭālī'üm baḥt-ı siyekārum ḳomaz
2. O metā' -ı cevriñi dā'im şatar bir ġün benüm
Āteş-i āhumla germ olmaġa bāzārum ḳomaz
3. Baña 'ālem nice ḥayrān olmasun kim 'aşķ-ı yār
Cür' a-dān-ı sīnem içre gizlü esrārum ḳomaz
- [8b] 4. Sevdüğüm budur şarāb-ı 'aşķı añlatmaz⁸² baña
'Aḳlumuñ efsānesin nāmūs ile 'ārum ḳomaz
5. Nālelerle diñdürürdüm şıḳlıġın bülbüllerüñ
Ey **Hayālī** n'eyleyem ol yüzü ġülzārum ḳomaz

Ḥarfü'ş-şin

26⁸³

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Egerçi görmez ey ḥür-ı bihişt ehl-i cinān āteş
Ruḥuñdan ġöñlime şaldı 'izāruñ nā-gehān āteş

⁷⁷ a.g.e. s.195

⁷⁸ miskîn: mişġin, HB

⁷⁹ yā, ME. Kelimedeki harf eksikliġinden dolayı HB'deki okunuş esas alınmıştır.

⁸⁰ fettānyuz ḳattāliyüz, HB

⁸¹ a.g.e. s.203

⁸² diñletmez: añlatmaz, HB

⁸³ a.g.e. s.215

2. Ten-i zerdümde her tîrûñ olaldan kıana müstağrak
Neyistândur ki peydâ eyledi faşl-ı ħazân âteş
3. Belâya merd olanlar şabr ider nâ-merd olan döymez
Tamâm olsa ‘ayarı etmez altuna ziyan âteş⁸⁴
4. Ħarâbât içre bir peymâne ‘ aksûñ görünmezse
Cehennem ola meyĥâne⁸⁵ şarâb-ı erguvân âteş
5. Muĥabbet nârına yanmış gönüller seyrine vardı
Ħayâlî bendeñe olsa n’ola vird-i zebân âteş

Ve lehü

27⁸⁶

mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

1. Ħayâlûñ hem-demi⁸⁷ yaşum düşüb ruhsâra yaşdanmış
Nedîm-i şâhdur kim bâliş-i zerkâra yaşdanmış
2. Hilâl-i câmdan sen içmeden her dem şafağ-gün mey
Otağûñ mest olub başuñdağı destâra yaşdanmış
3. Belâ kûyında gördüm arka virmiş ĥâra bir ‘ âşık
Kuşanmış⁸⁸ taze dağûñ ĥârlar gülzâra yaşdanmış
4. Kõmuş bir taşâ Mecnûn başı⁸⁹ görmüş düşde Leylâyı
O taşı nice yıllar ara kıoçmış ara yaşdanmış
5. Şarâb-ı ‘ aşk ĥuş-ı kıattâlmış içmiş iki ‘ âşık
Yıkılmış biri şahrâda biri kuhsâra yaşdanmış⁹⁰
6. **Ħayâlî** ruĥlarına zülfine yârûñ esîr olmuş
Geniş yollara düşmüş sâyeler dîvâra yaşdanmış

Ħarfû’s-şâd

28⁹¹

mef’ ulü / fâ‘ ilâtü / mefâ‘ ilü / fâ‘ ilün

1. Ey mâh pây-ı himmeti bu nüh kıbâba baş
Mâhı müşerref eyle ruĥ-ı âfitâba baş

⁸⁴ Mısra, ME

⁸⁵ meyĥâne: peymâne, HB

⁸⁶ a.g.e. s.214

⁸⁷ hem-dem, ME. Vezne uymadığı için HB’deki okunuş esas alınmıştır.

⁸⁸ kıuşanmış : kıanatmış, HB

⁸⁹ başı: baş, HB

⁹⁰ Beyit,- HB

⁹¹ a.g.e. s.217

- [9a] 2. Gözden revān olub yetiş ey hūn-ı dil yetiş
Ol yār bezm-i vuşlata geldi şarāba baş
3. Bu mümkināta şahnelik etdüñ yeter yeter
Kim der saña kim iki de bir de harāba baş
4. Ol serv-i serkeş āh ise serkeşsen ey yaşum
Rūy-ı niyāzi şu gibi yüz ur⁹² türāba baş
5. Hattuña kara bahtı dimişdür H̄ayālīnūñ
Bu mühr-i ‘anberinūñi ol la‘l-i nāba baş

H̄arfū’l-‘ayn

29⁹³

mef‘ ūlū / fā‘ ilātū / mēfā‘ ilū / fā‘ ilūn

1. Çün şem‘ kıldı keşret-i ‘ālemden inkıṭā‘
Sūz u⁹⁴ güdāz şu‘ belerin⁹⁵ itdi ihtirā‘
2. Pervāne oldı naqd-i hayāt ile ṭālibi
Gördi dükān-ı şem‘ de nārenci bir metā‘
3. Pīr-i fetīle-ser deyü şem‘ a mürīd olub
Pervāneler ider ‘aleviler gibi semā‘
4. Sen daḥı şem‘ gibi döker idüñ⁹⁶ göz yaşuñ
Kılsañ eger ki nāle-i zembūrı istimā‘
5. Hem-reng oldı şem‘ ile pervāne yanıcaḳ
Gerçi H̄ayālī eylemez azdād⁹⁷ ictimā‘

H̄arfū’l-ğayn

30⁹⁸

fā‘ ilātūn / fā‘ ilātūn / fā‘ ilātūn / fā‘ ilūn

1. Gördi sen Leylā ‘izārı oldı Mecnūn serv-i bāḡ
Bāḡbān zencīr-i ābı ayāḡına itdi bāḡ
2. Z̄ulmet-i şeble hilāl-i āsumānı göricek
Peyker-i Mecnūnı gördüm/şandum⁹⁹ kim çıkardı göge zāḡ

⁹² ur: sür, HB

⁹³ a.g.e. s.221,222

⁹⁴ u,-ME

⁹⁵ şu‘ belerin: şu‘ lelerin, HB

⁹⁶ döker idüñ : dökerdüñ HB

⁹⁷ aşdār, ME. Beytin anlam bütünlüğüne uygun olduğu için HB’deki okunuş esas alınmıştır.

⁹⁸ a.g.e. s.223

⁹⁹ Bu mısradaki iki kelime üst üste yazılmıştır. Her ikisi de teklik 1. şahıs eki “-m” ile çekimlenmiştir.

3. Tekye-i ğamdur tenüm her odlu āhum¹⁰⁰ bir ışık
Şām-ı ğamda dāğdan yağıdum aña yer yer çerāğ
4. Şubḥ-dem bir mihr gösterse sipihre¹⁰¹ rüzgār
Şām irişdükde çıkar cisminde¹⁰² yüz biñ taze dāğ
- [9b] 5. Āteş-i āh-ı Ḥayālî yağımaya çarḥı deyü
Encüm ile mäh-ı nev oldı felekde göz kulağ

Ḥarfü'l-fā'

31¹⁰³

müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün

1. Geydi benefşe başına olup¹⁰⁴ kalander bir¹⁰⁵ şadef
Güşına aşdı jāleden bülbül gülün dürr-i şadef
2. Yaşumla deryālar gelüb çok mā-cerā söyleşdiler
Şermile tutub yüze kef her biri oldı ber-ṭaraf
3. Şol sīne-i pür-dāğunuñ ' arz itme zıkr-i ḥalkāda
Zāhid neye yarar neye bu¹⁰⁶ pūlları yoğ eski def
4. Bī-minnet olsa yeg durur Cemşide cāmından baña
Küy-ı ḥarābāt içre bir dürd ile ālūde ḥazef
5. Nefsün ḥicābın kaldırub bağıdı cemāl-ı dil-bere¹⁰⁷
Oldı Ḥayālî bende-i nükte-şinās-ı¹⁰⁸ من عرف

Ḥarfü'l-kāf

32¹⁰⁹

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Hiç kārüm yoğ sipihri gerdiş-i devvārlik
Ger yoğ olsa cümlesi ' ālemde sensin vārlik
2. Her ṭarafdan ḳatlūme biñ biñ çekilse tığlar
Ḳal' a-yı pūlād olur baña sen itseñ yārlik

¹⁰⁰ āhum,- ME

¹⁰¹ sipihri, ME. Vezne uymadığı için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁰² çihmumda, ME. Beytin anlamına uygun olduğu için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁰³ a.g.e. s.224,225

¹⁰⁴ olup: rengin, HB

¹⁰⁵ bir: dür, HB

¹⁰⁶ bu: bir, HB

¹⁰⁷ dil-bere,- ME

¹⁰⁸ Men ' aref: Kendini bilen (Yılmaz, 2013: 492)

¹⁰⁹ a.g.e. s.232

3. Niçe serverler seri oldu ser-i zülfünde bend
Saña verildi serir-i hüsünde serdârlık
4. Kimseye gösterme dâğ-ı hasretüñ cānānumuñ
Öldüğüme ey kefen eyle baña settârlık
5. Buldı ziynet kıanlı dâğumla **Hayālī** her elif
Servler etrāfını gūyā ki itdüm nārlık

33¹¹⁰

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Aç gözüñ keşretde vaḥdet seyrin eyle yāre baq
Qalbüñi şāf eyleyüb āyīneveş¹¹¹ dīdāra baq
- [10a] 2. Nürdan nīlūferi bir ser-nigün deryāda gör
Niçe yüz biñ nergis ile zeyn olan gülzāra baq
3. İster iseñ almağa ḥikmet kitābından sebaq
Ḥāme-i kudret ne yazmış şafḥa-ı eşcāra baq
4. Cism terkib-i ğubārīdür gel andan fāriğ ol
Rūḥ-ı pāk ol 'ālem-i tecrīde gel esrāra baq
5. Cevher-i 'aqluñ 'araz baḥşışine şarf eyleme¹¹²
La' l-i yār içre **Hayālī** lü'lü-i şehvāra baq

34¹¹³

mef' ulü / fā' ilātü / mefā' ilü / fā' ilün

1. Toldıysa¹¹⁴ sākīyā mey-i gül-reng ile qabaq
Seyr idelüm diyār-i neşātı ayaq ayaq
2. Ferhād Bīsütūnda ne eksüklik itdi kim
Her lāle daḥı kıanını içre çanaq çanaq
3. Bülbül bahār dersini eyler edā velī
Faşl-ı ḥazāndan oqumamış daḥı bir varaq
4. Pāk itdün ise qalbüñi jeng-i 'alāqadan
Āyīne gibi var o nigāruñ yüzine baq

¹¹⁰ a.g.e. s.226

¹¹¹ āyīneveş: āyīne-i, HB

¹¹² baḥşışine şarf eyleme: baḥşına şarf etme hemīn, HB

¹¹³ a.g.e. s.231

¹¹⁴ Toldıysa: Doldu ise, HB

5. Çekdi **Ḥayālī** sīnede bir dāğa bir elif
Kaṭ' eyledi menāzil-i ' aşkı ayak ayak¹¹⁵

35¹¹⁶

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Zemīne na' çeñ naḫşı hilālī vireli revnaḫ
Felek yırtar yüzün māḫ-ı nevi her ay ider tırnaḫ
2. Yapışmasun deyü dest-i ta' alluḫ dāmen-i pāke
Belā vādīlerin geşt eyledi Mecnün olub çıblaḫ
3. Çün itdi kebkebüñ naḫşı süreyyā ḫākde yer yer
Hilālī dişledi dendān-ı pervīn eyleyüb yazmaḫ¹¹⁷
4. Ezüb her ' aşıkuñ¹¹⁸ göz merdümün ruḫsāruña ḫāl it
Ciger ḫan ile yaḫsañ destüñe ḫinnā saña elyaḫ
5. **Ḥayālī** şafḫa-ı dilden ḫazındı naḫş-ı ḡayriyyet
Tecellī ideli her şeyde envār-ı cemāl-i Ḥaḫ

36¹¹⁹

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

- [10b]
1. ' İnāyet nūrınuñ pertevlerinden¹²⁰ lem' adur cānum
Cemālūñ görmege āyīne-i idrākdür göñlüm
 2. Dem olur gönça-ı dem-beste-i gülzār-ı miḫnetdür
Dem olur lāleler gibi girībān çākdur göñlüm
 3. Yaşum cūyı elin alub neçe¹²¹ ' ummāna irgürsün¹²²
Cihān gülzārınuñ terkin uran ḫāşākdur göñlüm
 4. Toludur bāde-i ' işyān ile bezm-i mecāz içre
Ferīdün cāmıdur yā sāḡar-ı Daḫḫākdur göñlüm
 5. **Ḥayāl-i** hecr-i dil-berde vişāl ümmīdine ḫandān
Vişāle irse bīm-i hecr ile ḡamnākdur göñlüm

¹¹⁵ ayak ayak: konaḫ ḫonaḫ, HB

¹¹⁶ a.g.e. ,s. 236

¹¹⁷ yazmaḫ : parmak, HB

¹¹⁸ her ' aşıkuñ : ' aşıkıların, HB

¹¹⁹ a.g.e. s.277. Bu gazel HB' de altı beyt olup ilk beyiti şu şekildedir: Tekebbürden beri' gerd-i riyādan pākdur göñlüm / Yolunda pāyimāl olmuş bir avuç ḫākdür göñlüm ”

¹²⁰ pertevlerin, ME. Vezne uymadığı için HB'deki okunuş esas alınmıştır

¹²¹ neçe: ne var, HB

¹²² irgürsün: ergürse, HB

37¹²³**mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün**

1. Bu kat kat kanla tolmış dili cānāna tabşurdum
Vefā tōmārını bir gonça-ı handāna tabşurdum
2. Hadeng-i gāmezisi peykānına gönlümde yir etdüm
Züleyhāveş dirīğa Yūsufum zindāna tabşurdum
3. Ter itdüm çeşme-i hūrşid 'ummāna keder virdüm
Ġubār-ı rāhını çün dīde-i giryāna tabşurdum
4. Bu gönlüm Hüdhüdin Sīmurğa irgürdüm bihamdi'llāh
Elümde yazımı Sulţān-ı 'ālīşāna tabşurdum
5. **Ḥayālī** naqşına baqub güşāde olmağa her dem¹²⁴
Bu şī' r-i nāzeninüm defter ü¹²⁵ dīvāne tabşurdum

38¹²⁶**mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün**

1. 'Avāyıkdan geçüb küllī bu cismi cāna tabşurdum
Ara yerden çıkuben mülkini sulţāna tabşurdum
2. Mecāzī varlığı mest-i haqīkiye idüb teslīm
Şu' āyī āfitāba kaṭreyi 'ummāna tabşurdum
3. Dürr-i deryā-ı 'aşkı genc-i dilde eyleyüb medfün
Kimin güş-ı şehinşāha kimini kāna tabşurdum
4. Marīz-i 'aşka cān virmek imiş ancak şifā bildüm
Uyub kanūn-ı 'aşka derdümü dermāna tabşurdum
5. **Ḥayālī** la' l-i dildārı göñül abdālına şunub
O helvā-yı lezīzi vālih ü hayrāna tabşurdum

39¹²⁷**mef' ülü / fā' ilātü / mefā' ilü / fā' ilün**

- [11a]
1. Ey 'aşk-ı yāra bende-i fermān olan başum
Bī-taht u tāc 'āleme sulţān olan başum
 2. Kan ile ta' na taşlarını la' l-reng idüb
Derd ü belā güherlerine kān olan başum

¹²³ a.g.e. s.290¹²⁴ her dem: dā'im, HB¹²⁵ ü,-ME¹²⁶ Gazel, HB¹²⁷ a.g.e. s.284

3. Ey bir gedüğine bu cihānuñ konulmayub
Ġam illerinde seng-i beyābān olan başum
4. Evvel benüm firāk ile ʿummān idüb yaşum
Şoñra ḥabāb¹²⁸-i lücce-i ʿummān olan başum
5. Her gün Ḥayālī gibi idüb bir maḳām seyr
Her gice bir vilāyete mihmān olan başum

40¹²⁹

mefāʿ ilün / mefāʿ ilün / mefāʿ ilün / feʿ ülün

1. Ḥarāb olubdur ol ābād gördüğüñ göñlüm
Ġamuñla tobtoludur şād gördüğüñ göñlüm
2. Cihānda başına sultān iken benüm ʿömrüm
Ḳul oldı sen şehe āzād gördüğüñ göñlüm
3. Görince dāne-i ḥālūñi dām-ı zülfünde
Ṭutuldı ḳaldı o şayyād gördüğüñ göñlüm
4. Cefāya öğrenüben cevre cān viren şimdi
Vefā vü mihr ile muʿ tād gördüğüñ göñlüm¹³⁰
5. Ḳarışdı ḳara yire ruḥsār-ı miḥnetde
Ḥayālī şimdi o Ferhād gördüğüñ göñlüm

41¹³¹

fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün

1. Her ḳaçan nāz eylese ol serv-i āzādum benüm
Aña ḳarşu şād olur¹³² rūḥ-ı feraḥşādum benüm
2. Bunca gündür¹³³ kūḥ-ı ḡamda lāleveş ḳan ağlarum
Dimez ol şirīn-dehen ḥālūñ ne Ferhādum benüm
3. ʿAşḳ-ı Ferhād ile Mecnūmı n'ola yād eylesem
Kim biri şeyḫüm ʿazizüm biri üstādum benüm
4. Ben ḳula raḥm it dimekden aḡzum egildi şehā¹³⁴
Ḳılmaduñ bir gün nazāra ey perī-zādem benüm

¹²⁸ Āḥir cenāb, ME. Beytin anlam bütünlüğüne uygun olduğu için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

¹²⁹ a.g.e. s.295

¹³⁰ Beyt, HB

¹³¹ a.g.e. s.273,274

¹³² Aña ḳarşu şād olur: Sineden ḳaçmaḳ diler, HB

¹³³ gündür: demler, HB

¹³⁴ şehā: saña, HB

5. Gün gibi ʿālemde olubdur¹³⁵ **Ḥayālī** nāmdār
Bir gün ol ğonça-dehen yād eylemez¹³⁶ adum benüm

42¹³⁷

mefāʿ ilün / mefāʿ ilün / mefāʿ ilün / mefāʿ ilün

1. Dimiş varsam gerek bī-çāreye¹³⁸ ol yüzi māh aḥşam
Günidür eyleseñ peydā aña¹³⁹ ey dūd-ı āh aḥşam
- [11b] 2. Şeh-i hāverle sultān-ı nücüm ey Ḥüsrev-i hūbān
İki pür şevk ʿāşıkdur ḳapuñda şubḡgāh aḥşam
3. Didüm zülfüñde diller tāb-ı ḥüsnüñden helāk oldı
Dedi pervāneler nāra yanarlar bī-günāh aḥşam
4. Cemāl-i şemʿ ine pervānemüz yandurmağa mūmuz
Gelürse meclise şol dil-ber-i zerrīn-külāh aḥşam
5. **Ḥayālī** dil-bere tenhā nice ʿarz-ı niyāz itsün
Seḡer ḡammāz-ı ter-dāmen raḳīb-i rü-siyāh aḥşam

43¹⁴⁰

mefāʿ ilün / mefāʿ ilün / mefāʿ ilün / mefāʿ ilün

1. Nesīmāsā çeküb el bāḡ-ı ʿālemden ḡüzār itdüm
Geçüb büy-ı gülinden ḡār-ı hecrin¹⁴¹ iḡtiyār itdüm
2. Bitüb bir gül ʿalāmet olmaḡ için reng ü büyüñdan
Bu sevdālarla cismüm rāh-ı ḡāmda ḡāksār itdüm
3. Binā-yı ʿaşḡa gördüm kim ḡalel gelmiş geçüb serden
Gedüginde ḡoyup¹⁴² bir ḡaşı muḡkem üstüvār itdüm.
4. Nʿidermiş ʿaşḡ varsa¹⁴³ nām u nişānı deyü Ferhāduñ
Mezārın¹⁴⁴ Bīsütün ḡaḡında buldum sengsār itdüm
5. **Ḥayālī** göñlümi gördüm ḡarābāt ehli bir mey-keş
Vücūdum ḡalvetinde zāhid-i perḡizkār itdüm

¹³⁵ olubdur: ola idüm, HB

¹³⁶ eylemez: eylese, HB

¹³⁷ a.g.e. s.293

¹³⁸ bī-çāreye: bī-çāreme, HB

¹³⁹ aña: baña, HB

¹⁴⁰ a.g.e. s.270

¹⁴¹ hecrin: hicrān, HB

¹⁴² ḡoyup ḡodum, HB

¹⁴³ varsa: eri, HB

¹⁴⁴ Hezārın, ME. Beytin anlamına uygun olduḡu için HBʼdeki okunuş esas alınmıştır.

44¹⁴⁵

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. 'Ayn-ı dilden cüş idib gözden aķar yaşum benüm
şu terāzüsi olubdur ğālibā yaşum benüm
2. Lām-ı Leylī-zülfüñi tıfıl göñül yāđ ide mi¹⁴⁶
Mekteb-i 'aşķ içre Mecnündür sebaķdāřum benüm
3. Nev-bahār-ı ğüsnüñe dil vireli ey ğonça-leb
Yüzine¹⁴⁷ berg-i ğazān naķř itdi naķķāřum benüm
4. řāh-ı 'aşķ etdi beni bir fitne-i Rūmuñ ğamı
Tende yer yer zaĥm-ı tırüñdür¹⁴⁸ kıızıl başum benüm
5. Ey **Ħayālī** ķand-ı la' li medĥini¹⁴⁹ yār işidüb
Didi kim tūři misin ey rind-i ķallāřum benüm

Ħarfü'n-nün

45¹⁵⁰

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [12a]
1. Her ķaçan vaĥři ğazālüm seyr ide řaĥrā yüzin
Ħāy u ĥüyüm āh kim ol dem tıtar dūnyā yüzin
 2. Haftalarla ğülmeyüb yıllarla ağlarsam n'ola
Ay olur ğöstermez ol mihr-i cihān-ārā yüzin
 3. Āh-ı 'āřık her ķaçan erse ğazān bādı ğibi
Döndürür berk-i ğazāna 'āřık-ı řeydā yüzin
 4. Ey şanem bir bir diyem bu resme kāfirliklerüñ
Rüz-ı maĥşerde ğörürsem Ħāzret-i 'İsā yüzin
 5. Faķr-ı kūyin devlet-i dehre **Ħayālī** virmedüñ
Böyle ķullanmaķ ğerek 'ālemde istiĝnā yüzin

46¹⁵¹

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Fenā ehline şa' n itme ğeçüb 'ucb ile yanından
Bu dehr-i vahşet-ābāduñ řaķın şir-i ğiyānından

¹⁴⁵ a.g.e. s.273

¹⁴⁶ ide mi: edeli, HB

¹⁴⁷ Yüzine: Yüzüme HB

¹⁴⁸ tırüñdür: tıridür, HB

¹⁴⁹ ķand-ı la' li medĥini: meĥd-i ķand-ı la' lüñi, HB

¹⁵⁰ a.g.e. s.325,326

¹⁵¹ a.g.e. s.320

2. Yeterdi bu kadar rif' at iki ' âlemde Mecnûna
Seg-i Leylâ gelüb bir kez götürse üstühânından
3. Eger hürşîdi Cibrîl âfîtaba ilte red eyler
Şu kim Manşûr-ı ' aşk olub elin yur kendü kınanından
4. Benüm gönlümdür ol evc-i muhabbet şâhbâzı kim
Niçe Mecnûn gibi yavru uçurdu âşiyânından
5. **Ĥayâlî** nazmı her kıanda okunsa istimâ' itseñ
Olursın¹⁵² feyze kıâbil bu muhabbet dâsitânından

47¹⁵³

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. İdelden kâkülünde dil kıarârı bî-kıarârem ben
Hevâ-yı ' aşkıa uymış bir perîşân-rüzgârem ben
2. Beni âlâyiş-i ğamdan yumazlar bir kıadeĥ meyle
Niçe demdür ĥarâbât-ı muġânda intizârem ben
3. Sifâl-ı dürd-âlüden ĥarâbâtuñ alub başa
Melâmet kışverine mâlik olmış tâcdârem ben
4. Hezerân luĥfunı yârüñ baña¹⁵⁴ derdi ' ayân¹⁵⁵ itdi
Ölürsem etmezem ifşâ birini râzdârem ben

- [12b] 5. **Ĥayâlî** bir nazâr seyr etmez ol serv¹⁵⁶-i ĥırâmânım
Belâ deştinde kıanlı dâġlarla lâlezârem ben

48¹⁵⁷

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

1. Ey dil ol lâle-ruĥuñ tendeki dâġın yaķasın
Dilerin Kıays ile Ferĥâd çerâġın yaķasın
2. Kûy-ı dil-berde fiġân itme mebâd ey bülbül
Nâr-ı âĥuñla ol gül-çehre yañâġın yaķasın
3. Niçe bir ' âşık-ı rüşen-nazaruñ şem' gibi
Bezm-i ğamda eridüb yüregi yaġın yaķasın

¹⁵² olursu, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı HB'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁵³ a.g.e. s.308

¹⁵⁴ ba, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı HB'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁵⁵ ' ayân: beyân, HB

¹⁵⁶ serv: naĥl, HB

¹⁵⁷ a.g.e. s.313

4. Almadın buse-i yari ger ölem ey hem-dem
Şuyum ısıtmağa şeftalü budağın yaçasın
5. Ateşin bade ile geçdi **Hayālî** devrün
Umarın pîr-i ħarābatuñ¹⁵⁸ ocağın yaçasın

49¹⁵⁹

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Merhamet umma gönül bu gerdiş-i bî-dâddan
Kimse ma' mür olmamışdur bu ħarāb-ābâddan
2. Zaħm ururken Bisütünüñ bağrına oldı ' ayān
Zıkr-i Şirīnūñ şadāsı tīşe-i Ferhāddan
3. Zülfinūñ dāmına düşme göz qarasıyla gönül
Murğ-ı zeyrek ħavf ider çün merdüm-i şayyāddan
4. Seyl-i eşkümlle cihān şahını pür olmasun deyü
Kirpigüm sedd oldı ' aynum devrine pülāddan
5. Ol **Hayālî**yem kim oldum ' aşk ile bî-nām u neng
Ummañuz idrāki¹⁶⁰ ben rüsvā-yı māder-zāddan

50¹⁶¹

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Sensüz ey rüh-ı revān şüret-i bî-cānem ben
Kara toprak başuma ħāk ile yeksānem ben
2. Niçe Ferhād ile Mecnūnları zencire çeken
' Aşk kişverlerinūñ mālīk-i sultānem ben
3. Hāke küstāh gibi başma kadem ey dervīş
Ayağūñ altına baq mür-ı Süleymānem ben
4. Baş açık lāle çemende didi sultān-ı güle
Kān bulaşmış ' alem-i Şāh-ı Şehīdānem ben
- [13a] 5. Hüsrev-i mülk-i sühan oldı **Hayālî** gözün aç
Dime anuñ gibi bir şāhib-i divānem ben

¹⁵⁸ ħarābatuñ : ħarābāt, HB

¹⁵⁹ a.g.e. s.314

¹⁶⁰ idrāki: idrāk, HB

¹⁶¹ a.g.e. s.329,330

51¹⁶²**mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün**

1. Gül ile lāle renginden gönül reng alabilmezsin
Ne gözler yaşıdır şahı-ı çemende jale bilmezsin
2. Şafā kesb eyleyüp ' ayn-ı vişāle irdügin her şeb
Felekde gösterür saña meh ile hāle bilmezsin
3. Muḥabbet baḥri kim dürr-i şeb-efrüz ile memlûdur
Nehenginden idersün iḥtirāzı talabilmezsin
4. Tarīk-i Ka' be-i taḥkika girdüm şanma ey ' aḳil¹⁶³
Seni Hindi ¹⁶⁴revān itdi reh-i Bengāle bilmezsin¹⁶⁵
5. **Ḥayālī** ' ārdan ' āri durur her bir¹⁶⁶ revān-ı ' aşk
Daḫı sen şişe-i nāmūsu taşā çalabilmezsin

52¹⁶⁷**fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün**

1. Ḥaṭ degül dūd-ı āh imişsin sen
Ne belā-yı siyāh imişsin sen
2. Biñ degül dāğ-ı cān-ı ehl-i nazār
Yüz degül düşde¹⁶⁸ māh imişsin sen
3. Ey gönül saña şıgdı kevn ü mekān
Ne ulu bārgāh imişsin sen
4. Ey gedā kisvetinde beglik iden
Ġam yeme pādişāh imişsin sen
5. Senden irmez¹⁶⁹ **Ḥayālī** ġayra ġubār
Ne ' aceb ḥāk-i rāh¹⁷⁰ imişsin sen

¹⁶² a.g.e. s.332¹⁶³ ' aḳil: zāhid, HB¹⁶⁴ Hidni: Hinde, HB¹⁶⁵ bilmez, ME. Vezne uymadığı için HB'deki okunuş esas alınmıştır.¹⁶⁶ bir: reh, HB¹⁶⁷ a.g.e. s.317¹⁶⁸ düşde: reşk-i, HB¹⁶⁹ irmez: esmez, HB¹⁷⁰ ḥāk-i rāh: bārgāh, HB

53¹⁷¹

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. abā-yı sebz ile geri ki bir serv-i emensin sen
Boyunca¹⁷² anlara¹⁷³ girmiş büt-i gül-pîrehensin sen
2. Belā g lz rına revna viren bir andel bem ben
Leb-i c n-perver nle t t i-i Őekker-Őikensin sen
3. H z n naaŐınuŐ naŐın¹⁷⁴ viren bu r y-ı zerd mde
Bah r-ı h sni tezy n eyleyen g na-dehensin sen
- [13b] 4. Ben m gibi bel  d g n eker buldun mı ey l le
Nie demler g ren bir aŐı-ı h n n-kefensin sen
5. H y li arz-ı eş' aruŐ H sandan Şive  grenmiŐ
H ıat b desini c m-ı C m den iensin sen

54¹⁷⁵

mef'  l  / f ' il t  / mef ' il  / f ' il n

1. R z-ı ezelde h k-ı v c dum elenmedin
C n tıflı daı ten beŐigine¹⁷⁶ belenmedin¹⁷⁷
2. Ser-geŐteŐ idi zerre gibi c n ile g n l
Mihr ile meh bu d 'irelerde tolanmadın
3. Ayağına aardı yaşum sen¹⁷⁸ seh -kadd n
C n eŐme-s rı h k-i bedende¹⁷⁹ bulanmadın
4. Bir  zge  lem m var idi aş-ı y r ile
 dem hen z h b-ı ademden uyanmadın
5. Perv ne ıldı Şem' -i cem l n H y liyi
and l-i mihr t -ı sipihr  zre yanmadın

¹⁷¹ a.g.e. s.316

¹⁷² Bu nie, ME. Beytin anlamına uygun olduğu iin HB'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁷³ anlara anuma, HB

¹⁷⁴ naŐın: reng n, HB

¹⁷⁵ a.g.e. s.298

¹⁷⁶ beşigine: beŐiginde, HB

¹⁷⁷ belenmedin: bulunmadan, HB

¹⁷⁸ sen: bir, HB

¹⁷⁹ bedenle: bedende, HB

55¹⁸⁰

mefā' ilün / mefa' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Düşelden ayrı şeydā ol¹⁸¹ meh-i nā-mihribānumdan
Kevākib her gice yummaz gözin āh u figānumdan
2. Muḥabbet-nāmelerdür kim saña irsāl ider cānum
Ben öldükde seg-i kūyuñ götürse üstühānumdan
3. Şanavber gibi bağrum başlı olsa yeridür çünkim
Murādum mīvesi bitmez nihāl-i erguvānumdan
4. Ben ol bāz-ı hümā-şaydem ki 'ālem merğzārında
Nice 'anķā gibi yavru uçurdum āşiyānumdan
5. **Ḥayālī** tekye-i 'aşkuñ olup abdāl meczūbı¹⁸²
Gedālar gibi geçmek isterem nām u nişānumdan

56¹⁸³

mefā' ilün / mefa' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Sen ey bülbül kebāb-ı āteş-i 'aşq-ı gül olmuşsın
Be yana yana hey miskīn nedür ḥālūñ kül olmuşsın
2. Görüp mestāne feryādum didi ol gülşen¹⁸⁴-i zībā
Yine rindāne içmişsin seherden bülbül olmuşsın
- [14a] 3. Mey-i gül-çehre içmişsin yine ey gönça-leb beñzer
Güzellenmişsin ey āfet kızarmış gül gül olmuşsın
4. Ölince kulluğın eyle gönül sen saña itmişsin
Varup bir bī-vefā yāruñ eşigine¹⁸⁵ kul olmuşsın
5. 'Aceb şūrīde ḥāl olduñ **Ḥayālī** la' l-ı yār için
Melāmet çārşūsında ḥarīdār-ı mül olmuşsın

57¹⁸⁶

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Dāğ-ı miñnetle beni öldürse ol gül-pirehen
Lāle-veş şarsun baña derd ehli bir kanlu kefen

¹⁸⁰ a.g.e. s.303

¹⁸¹ ol: dil, HB

¹⁸² abdāl meczūbı: meczūb abdāl, HB

¹⁸³ a.g.e. s.302

¹⁸⁴ gülşen: gülbün, HB

¹⁸⁵ yāruñ eşigine: şāhuñ eşiginde, HB

¹⁸⁶ a.g.e. s.323,324

2. Şan^ç at-ı ^ç aşkı iletdüm başa ben ey seng-i dil
Kankı taş katıysa ursun başın aña¹⁸⁷ Kūh-ken
3. Yāri gönlekcek görüp seyr itdügin eller dedi
Görince düşmiş durur gül hırmeni üzre semen
4. Dāne-i ^ç ömrin kişinüñ cem^ç ider¹⁸⁸ cev cev kıomaz
Kızlık ider¹⁸⁹ ^ç ālemi āhır bu çarḡ-ı pīre-zen
5. Pādişāh-ı mülk¹⁹⁰-i ma^ç nīdür **Ḥayālī** dir idi¹⁹¹
Şi^ç r-i pūr-sūzın göreydi Ḥüsrev-i şīrīn-dehen

58¹⁹²

fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilün

1. Çāğlayup aḡar benüm eşk-i revānum sū-be-sū
Olmaḡa sen ^ç ārız-ı ra^ç nāya¹⁹³ cānā rū-be-rū
2. Bāda virdi cev-be-cev āhum vücūdum hırmenin
Dāne-i ḡālūñ ḡamı eşküm idelden cū-be-cū
3. Tā¹⁹⁴ kıyāmet ḡaṡre dek dūkenmeye bu ḡanlu yaṡ¹⁹⁵
Sīnede her bir ḡalem şerḡ itse zūlfūñ mū-be-mū
4. Ey ṡaḡı sūnbül senūñ her şubh-dem bād-ı şabā
Zūlfūñūñ būyın arar menzil-be-menzil kū-be-kū
5. Etdüḡüñ yüz ḡaralığın yüzüñe urur ṡaḡın
Ey **Ḥayālī** olma ol mir^ç at-ı ḡüsne rū-be-rū

59¹⁹⁶

mef^ç ulü / fā^ç ilātün / mef^ç ulü / fā^ç ilātün

- [14b]
1. Āh eylesem ^ç aceb mi ol gül-^ç izāra ḡarşu
Feryād u zāra başlar bülbul bahāra ḡarşu
 2. Āhum duḡānı çıḡdı göge boyadı çarḡı
Şu gibi aḡdı yaṡum dīdār-ı yāra ḡarşu

¹⁸⁷ ursun başın aña: dögsün aña baş, HB

¹⁸⁸ ider: idüp, HB

¹⁸⁹ ider: eyler, HB

¹⁹⁰ mülk, ME

¹⁹¹ dir idi: derdi ger, HB

¹⁹² a.g.e. s.339

¹⁹³ ra^ç nāya: dildāra, HB

¹⁹⁴ Tā Hey, HB

¹⁹⁵ ḡanlu yaṡ: ḡil ü ḡāl, HB

¹⁹⁶ a.g.e. s.339

3. Bezm-i melâhet içre mestâne gözlerüñ-çün
Bağrum kebâb olupdur hecründe nâra karşı
4. Āh eylese ‘aceb mi bülbül dikenler içre
Şebnem tekellüf eyler buse-i kenâra karşı
5. ‘Azm eylemiş ki dil-ber öldüre ben fakîri
Ta‘ zîm için **Ĥayâlî** cân çıkdı yâra karşı

60¹⁹⁷

müstef ilün / müstef ilün / müstef ilün / müstef ilün

1. Mey ayağa binmiş gezer meyĥânedden meyĥâneye¹⁹⁸
Düşmiş lebüñ sevdâsına peymânedden peymâneye¹⁹⁹
2. Mecnün gibi oldum bugün ‘aşk içre şâhib-silsile
Zencîr-i gam mirâs imiş dîvânedden dîvâneye
3. Nür-ı cemâlinden anuñ ger²⁰⁰ şem‘ bir pertev²⁰¹ şala
Yüz şu‘ le-i âteş düşe pervânedden pervâneye
4. Gâh erganün evtârına ruhbânı eyler perde-sâz
Geh na‘ ra-yı yâhü çeker²⁰² kâşânedden kâşâneye
5. Pîr-i ĥarâbâtuñ sözi çıkdı **Ĥayâlî** gerçege
Vâ‘ iz gibi şalmaz bizi efsânedden efsâneye

61²⁰³

mef ulü / fâ‘ ilâtün / mef ulü / fâ‘ ilâtün

1. Sūzum sirâyet itse Mecnün-ı nâmurâda
Ėuşlar kebâb olaydı başındağı yuvada
2. Naţ‘ -ı zemînde oldum ferzânesi cihânuñ
Ferzîn olur oyunda süre süre piyâde
- [15a] 3. N’idüğini cihânuñ fehm it ĥabâb-ı meyden
Yazmış bu nükte-i Cem Câm-ı cihân-nümâda
4. Zühhâda künc ü²⁰⁴ mescid mesken baña ĥarâbât
Taĥdîr böyle imiş nem var benüm arada

¹⁹⁷ a.g.e. s.370

¹⁹⁸ meyĥânedden meyĥâneye: peymânedden peymâneye, HB

¹⁹⁹ peymânedden peymâneye: ĥumĥânedden ĥumĥâneye, HB

²⁰⁰ anuñ ger: eger ol, HB

²⁰¹ tortu, ME. Beytin anlamına uygun olduğı için HB’deki okunuş esas alınmıştır.

²⁰² çeker: şalar, HB

²⁰³ a.g.e. s.345,346

²⁰⁴ ü,-ME

5. Bir yayımı çekübdür ‘aşkuñ **Ḥayālī** ey meh
Kim aña nisbet oldı kıavs-ı kıuzeḡ kepāde

62²⁰⁵

mef’ülü / fā’ ilātün / mef’ülü / fā’ ilātün

1. Kıan aḡladuñ görince ben ‘āşıkı belāda
Ey çeşm-i ḡün-feşānum olsun demüñ ziyāde
2. Künc-i belāda²⁰⁶ tenhā bīmār olup yaturken
Yanıma ḡuşsa geldi bilişdi²⁰⁷ āşināda
3. Sen çeşm-i şahbāza şayd-ı ḡarem olam dir
Yıllar durur ki uçar dil murḡ bu hevāda
4. Çeşmüñ kimi yıķarsa çekmeḡe²⁰⁸ bende anı
Almış kemend eline ḡisūlaruñ kıafāda
5. Teşbih sāde virmez zīnet söze **Ḥayālī**
Rengīn edā gerekdür eş’ār-ı dil-küşāda

63²⁰⁹

fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilün

1. Ger hevādār olmasa ruḡsār-ı yāre mirveḡa
Yele virmezdi kıarārın bir kıarāra mirveḡa
2. Ehl-i demdür nefḡ-i Rūḡu’llāhdan urur demi
Yādigār olsa ‘acīb mi rüzigāra mirveḡa
3. Bir ayaḡ üzre turup eyler du‘ālar irmeḡe
Dest-i būsü Ḥusrev ü Cem-iķtidāra mirveḡa
4. Gördi çün ruḡsār-ı yāra çekdi dilden āḡ-i serd
Bir nefes yār olmadı nāmūs u ‘āra mirveḡa
5. Mihr-i ḡüsnü tābına yārüñ **Ḥayālī** yanmaḡa
Vardı yüzün eline alup nigāra mirveḡa

²⁰⁵ a.g.e. s.346

²⁰⁶ Künc-i belāda: Ğam gecesinde, HB

²⁰⁷ bilişdi: bilişde, HB

²⁰⁸ çekmeḡe: çemeḡe, HB

²⁰⁹ a.g.e. s.352

64²¹⁰

mef' ūlū / fā' ilātū / mefa' ilū / fā' ilūn

- [15b] 1. Yaş dökdi gözlerüm bakıcağ sine dāğına
Hayli çok aqçe düşdi erenler çerāğına
2. Gūşını sağır eyledi şebnem şuyı gülüñ
Feryād-ı bülbül irmese tañ mı kulağına
3. Mecnūn nezāra kıлмаğ içüñ kanlu yaşınıñ
Beñzetdi her habābını Leyli otāğına
4. Bir serv boylu muğbeçe meyḥānede bugün
Aqıtdı ḥalkı şu gibi kendü ayağına
5. Ditrer Ḥayālī üstüne dirdir benüm bugün
Cān döndi na' ne çübına yufqa ovağına²¹¹

65²¹²

fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

1. Baqmasa sen dil-ber-i 'ālī-cenābuñ 'aynına
Zerrece gelmezdi 'ālem āfitābuñ 'aynına
2. Yüzüne baqduğına sāğarda ben kan yudarin
Bir nazār irmez gözün gelmez habābuñ 'aynına
3. Köbrü bünyād eylemiş kaşı ḥayālī la' linūñ²¹³
Vādī-i ḥayretde Mecnūn-ı ḥarābuñ 'aynına
4. Cūy-ı eşkümde felek tolabı gerdān olalı
Ta' ne taşın atdı çeşmüm āsiyābuñ 'aynına
5. Ey Ḥayālī 'āleme bir cūr' a dökdi cām-ı 'aşq
Geldi ol meyden hezārān şeyḥ ü şābuñ 'aynına

66²¹⁴

fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

1. Dāğlar kim zeyn olubdur cism-i şad-çāk üstine
Berg-i güldür kim düşübdür²¹⁵ gūyiyā ḥāk üstine
2. Sīnem üzre görünen yer yer elifler şanmañuz
Sāye-i ḳaddi o servüñ düşdi ben ḥāk üstine

²¹⁰ a.g.e. ,s. 343,344

²¹¹ Bu beyit, HB'de devamında gelen gazelin son beyitidir.

²¹² a.g.e. s.350

²¹³ la' linūñ: Leylinūñ, HB

²¹⁴ a.g.e. s.347,348

²¹⁵ güldür kim düşübdür: güllerdür ki düşmüş, HB

3. Her biri bir keştî-i girdâb-ı baħr-ı ğam gezer
 aşlarum kim yer idibdür çeşm-i nemnâk üstine
4. Gelmeseydi şafha-ı ruhsârına hatt-ı ğubâr
 onmaz idi gerd-i ğam mir'ât-ı idrâk üstine
- [16a] 5. Derd-i fûrkat bu Ğayâlîyi çü²¹⁶ bîmâr eyledi
 Bir adem başsañ yeridür cism-i ğamnâk üstine

67²¹⁷

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Āsitânuñda yüzüm ferş eylesem²¹⁸ ğâk üstine
 Bir adem başsañ yeridür çeşm-i nemnâk üstine
2. Vâdî-i ğayretde bitmiş lâlelerdür ğüyyiâ
 Yaduğum her dâğ bu²¹⁹ sînemdeki ğâk²²⁰ üstine
3. Mâh-ı nevdür ser-^c alem pervâzıdur anuñ şafa
 Bu livâ-yı âhı dikdüm burc-ı eflâk üstüne
4. Yel gibi yoluñda²²¹ yelmek isterem her dem velî
 oraram toz onduram ol dâmen-i pâk üstüne
5. La' l-i meygûnı ğayâlinden²²² Ğayâlî olsa ğâk
 Dikesüz ol ğâksârûñ dostlar tâk üstüne

68²²³

mef' ulü / fâ' ilâtü / mefâ' ilü / fâ' ilün

1. Baş oşdı sâyeveş bir iki yüzü araya
 Hercâ'î dense yeridür²²⁴ ol²²⁵ mâh²²⁶-pâreye
2. Dil pâre pâre²²⁷ idi ğamuñla bütün şınup
 Ey aşları kemân ouñ atıldı pâreye
3. Peykânuñ üzre cân u dil oldı kılıc bıca
 Ayırdı tîğuñ ikisini girdi araya

²¹⁶ çü ki, HB

²¹⁷ a.g.e. s.347

²¹⁸ eyledüm: eylesem, HB

²¹⁹ bu,- ME

²²⁰ ğâk: çâk, HB

²²¹ yoluñda: küyuñda, HB

²²² ğayâlinden: firâından, HB

²²³ a.g.e. s.359

²²⁴ dense yeridür: dendi ğün gibi, HB

²²⁵ ol,- ME

²²⁶ mâ, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı HB'deki okunuş esas alınmıştır.

²²⁷ pâre pâre: pâre olmuş, HB

- [16b] 4. Mecnūn benümle oynaya şatranc-ı^ç aşk eger
Ey şāh-ı hūsn kıymaz idüm anı²²⁸ araya
5. Şar gönlünü gönüllenüp ol meh **Hayālīn**ün
Güyā ki bir zücācı çalar seng-i hāreye

69²²⁹

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Meyl eyledük egerçi cihānuñ şafāsına²³⁰
Nūşına nişi degmedi balı belāsına
2. Kūyından ol mehūñ beni dūr eyledūñ deyü
Çarhuñ yapışdı dūd-ı fiğānum yaķasına
3. Ādem bihişti dāneye şatdı o hāle ben
Beñzerse böyle beñzese oğul atasına
4. Āb-ı revāna baķ ki gönülde kıomaz ğubār
Kūyuñda kııl nazār yaşumuñ mā-cerāsına
5. Göz merdümi **Hayālī** düşüp baħr-i eşküme
Girdāba düşdi çıkmadı herğiz kıarasına

70²³¹

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Ruħlaruñdan çekmez el bād ile eyler ' arbede
Görmedüm zūlfüñ gibi ' ālemde bir sevdā-zede
2. Dāğ-ı dil yanar çerāğum derd ü ğam köçekleri
Tekye-i hayretde²³² oldum yine bir ' aşık dede
3. Cür' a -ı cāmum içen meydān-i haşre vara mest
Bir ayağ ile elüm alursa pīr-i meykede
4. Nāme mi alsan²³³ kebüterden gele bŷy-ı hayāt²³⁴
Āteş-i dilden eger bir ħarf yazsam kāğıda
5. Varlığın yokluğa şatdıysa **Hayālī** ğam degül
Tek hemān sen sağ ol ey Şāh-ı cihānum dünyede

²²⁸ anı: herğiz, HB

²²⁹ a.g.e. s.356

²³⁰ şafāsına: şalāsına, HB

²³¹ a.g.e. s.353

²³² hayretde: miħnetde, HB

²³³ alsan: ilten, HB

²³⁴ hayāt: kebāb, HB

71²³⁵

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Kim ki görmek istese güllerle cennet bağını
‘ Aşkuñ gögsünde²³⁶ görsün taze taze dağını
2. Mürşid-i rāh-ı fenāya olıma rüşen delil
Şem' gibi kim ki eritmez²³⁷ yüregiñ²³⁸ yağını
- [17a] 3. Taze taze dağ ile zeyn itdi başum²³⁹ şah-ı ‘ aşk
Al otağ ile ordu itdi gam yaylağını
4. Berk-i āhum āsumāna şöyle hayret virdi kim
Dişledi dendān-i pervān māh-ı nev parmağını
5. Bāde-i kıttāldur yārān **Hayālī** sākiniñ
Devr içinde çekmesün kimse anuñ ayağını

72²⁴⁰

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. ‘ Aşk bir şem' -i ilāhidür benüm pervānesi
Şevk bir zencirdür gönül anuñ dīvānesi²⁴¹
2. Kıanda bilsün şah-ı ‘ aşkuñ dergehi ādābını
Kühken bir dağ eri Mecnūñ yabān dīvānesi
3. Kelle-i ‘ uşşak şatılmaz kesādı var kıatı
İşleme oldu muhabbet şehrinūñ ser-ħānesi
4. Murğ-ı dil dā'ım hevā-yı ‘ aşk ser-gerdānidür
Bülbülüñ gülzār olup būmuñ olur vīrānesi
5. Sāğar-ı meyde²⁴² bu beyt-i dil-küşā mersüm imiş
Āteş-i bādeyle germ-ā-germ iken kāsānesi
6. Rind odur ki götürdi bezm-i keşretten ayağ
Sākī-i devrān elinden tölmedi²⁴³ peymānesi
7. Şir ü sükker gibi alışdı **Hayālī**niñ sözi
İltifāt-ı Şāh ile bu vaz' -ı dervīşānesi

²³⁵ a.g.e. s.391

²³⁶ gösünde, ME. Kelimdeki harf eksikliğinden dolayı HB'deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁷ Eritmez: eritmezse, HB

²³⁸ yüregiñ²³⁸ yüregi, HB

²³⁹ başum: sīnem, HB

²⁴⁰ a.g.e. s.424

²⁴¹ yervānesi, ME

²⁴² meyde: cāmda, HB

²⁴³ tölmedi: dolmadan, HB

73²⁴⁴

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Gelse söz meydânına cānā cihānuñ yügrügü
Olmaya tab' um semendi gibi anuñ yügrügü
2. Gördi Sīmurǧı²⁴⁵ şikār itdüm didi Rūhu'l- Emīn
Āferīn ey šāh-bāz-ı lā-mekānuñ yügrügü
3. Şaqla derd içre dili murg-ı ser-i Mecnūn gibi
Başlar üzre yir ider ol āşiyānuñ yügrügü
4. Kānı²⁴⁶ gönlünden senüñ derdüñ döküp deryālara
Nāle²⁴⁷ vü feryād ider āb-ı revānuñ yügrügü
5. Çeşmi üstünde **Hayālī** gördüm ebrūsın didüm
Tel götürür uca her bir pehlivānuñ yügrügü

74²⁴⁸

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [17b]
1. Seyr idenler öldüğümden soñra sīnem dāǧını
Diyeler devrān söyündürdü belā ocaǧını
 2. Hāşre deñlü 'ālemüñ şem' -i cihān-ārāları
' Aşq eyvānında yaqsunlar yüregüm yaǧını
 3. Bāg-bān-ı şun' gülzār-ı belānuñ eylemiş
' Andelībin nāleden dāǧ-ı siyehden zāǧını
 4. Rūy-ı dil-ber var iken hūrşīdi ta' rīf eyleme
Gül tırurken añma bir şolmuş hāzān yapraǧını
 5. Kayd edinmez kendüye vā' iz **Hayālī** cenneti
' Āşık-ı āzādeler²⁴⁹ n'eylerler ayak baǧını

75²⁵⁰

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Nīgārā bezm-i hüsnüñde dil-i mestānemüz qaldı
Perin yakmış cemālüñ şem' ine pervānemüz qaldı

²⁴⁴ a.g.e. s.393

²⁴⁵ Sīmurǧ, ME. Vezne uymadığı için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁴⁶ Kānı :Kātı, HB

²⁴⁷ Nā, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı HB'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁴⁸ a.g.e. s.398

²⁴⁹ āzādeler āzādedür, HB

²⁵⁰ a.g.e. s.432

2. Anı hoş tut ğarībũndür efendi işte ben gitdüm²⁵¹
Gõñũl derler ser-i kũyuñda bir dīvānemũz ƒaldı
3. Yũrek ƒan oldu hecrũnden vũcũdum ƒekdi el benden
Fedā oldu yoluña cũmlesi zĩrā nemũz ƒaldı
4. Başumdan ‘ aƒl ise gitdi dil ile cān revān oldu
Ten-i bĩ-i‘ tibār adlu ƒurı vĩrānemũz ƒaldı
5. **Ħayālĩ** devlet-i bĩ-i‘ tibāra baƒmaduƒ²⁵² gitdi
Bize besdũr bu kim dillerde ƒoƒ²⁵³ efsānemũz ƒaldı

76²⁵⁴

fā‘ ilātũn / fā‘ ilātũn / fā‘ ilātũn / fā‘ ilũn

1. İtmezem gũlzār seyrim bũlbũl-i Őeydā gibi
Meskenũm ƒāf-ı ƒana‘ at olalı ‘ anƒa gibi
 2. Kũhveř ƒek dāmenũñ ŐaĦrā-yı ‘ ālemden gõñũl
İki yaƒa ıssı olmaƒ isteseñ deryā gibi
 3. Sũzen-i dil-dũz-i ğamzeñdũr baña hā’ il olan
YoĦsa eylerdũm tecerrũd ƒařdını ‘ İsā gibi
 4. Bir iƒim Şu minnetin ƒekdũrme naĦl-i ƒaddũñe
Tā ki ƒadrũñ mĩvesi ‘ izzet bula Ħurmā gibi
- [18a] 5. Zerre deñli kılmaduñ dehre **Ħayālĩ** i‘ tibār
Topuñ aĒsun gõklere mihr-i cihān-ārā gibi

77²⁵⁵

mũstef‘ ilũn / mũstef‘ ilũn / mũstef‘ ilũn / fe‘ lũn

1. Derd oĒların ol ƒařı kemān cānuma atdı
Bir gũn dimedi ki²⁵⁶ bunu da²⁵⁷ Tañrı yaratdı
2. Dilden geƒen oĒlaruñı ben²⁵⁸ eyliyecek yād
İncindi raĒibũñ ‘ acabā aña ne batdı

²⁵¹ gitdũm: gitdũk, HB

²⁵² baƒmaduƒ baƒmaduñ, HB

²⁵³ ƒoƒ: bir, HB

²⁵⁴ a.g.e. s.432

²⁵⁵ a.g.e. s.423

²⁵⁶ ki,- HB

²⁵⁷ da: daĦı, HB

²⁵⁸ ben: tĩr, HB

3. Yūsuf ki ağır olubeni²⁵⁹ düşmedi yini²⁶⁰
Bu Mısr-ı melāhetde o meh kendüyi şatdı
4. Öygündüg için yüzüne²⁶¹ nahl-i gül ü reyḥān²⁶²
Eller uşüben anı gülistānda tonatdı
5. Başdan aşuru etdi²⁶³ Ḥayālī saña cevri
Tā kim ser-i zülfeynini²⁶⁴ ol māhuñ uzatdı

78²⁶⁵

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Hey ne müşkilkār imiş 'ālemde yār eksükligi
Cānuma kār eyledi bī-iḥtiyār eksükligi
2. Rāh-ı ğamda ben ğubārı ḥākden qaldurmayan
Rūzgār eksükligidür rūzgār eksükligi
3. Sīne-i pür-dāğ ile 'aşık fenādan aldı zevk
Şām-ı ğamda şem' ler yaqup arar eksükligi
4. Kūy-ı dil-berden ne ğam dūr itseñ ey devrān beni
Çoq mıdur gülzār-ı dehre bir hezār eksükligi
5. İncinür pür görmese cāmum Ḥayālī pīr-i deyr
Gösterür derviş olana iḥtiyār eksükligi

79²⁶⁶

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Bulunmaz baña hem-dem bezm-i ğamda nāleden ğayrı
Mey²⁶⁷ içsem kimse yoq şāğar şunar²⁶⁸ peymāneden²⁶⁹ ğayrı
2. Muḥabbet mihr-i tābından vücūdı qalmış ādem²⁷⁰ yoq
Ararsañ gülşen-i dehri benümle jāleden ğayrı
3. Metā' -i derdüñ²⁷¹ istermiş nesi var lālenüñ elde
Bir iki qana müsteğraq yanan pergāleden ğayrı

²⁵⁹ olubeni: oluban, HB

²⁶⁰ yini: yegni, HB

²⁶¹ yüzüne qaddine, HB

²⁶² reyḥān: büstān, HB

²⁶³ aşurdu, ME. Vezne uymadığı için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁶⁴ zülfi ipini, ME. Beytin anlam bütünlüğüne uygun olduğu için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁶⁵ a.g.e. s.397

²⁶⁶ a.g.e. s.431

²⁶⁷ Mey: Ne, HB

²⁶⁸ şunar :şuna, HB

²⁶⁹ peymāneden: teb-ḥāleden, HB

²⁷⁰ vücūdı qalmış ādem: vücūduñ maḥv kılmış, HB

²⁷¹ derdüñ: derdüm, HB

4. Yaşum encümlerin işār idüp mäh-ı şeb-efrūzı
Derāgūş eylemiş yoķ devr içinde nāleden²⁷² ğayrı
- [18b] 5. Hāyālī kıra bahtından şikāyet kılmadı dehre²⁷³
Ruḡın zerd eyleyüp eşk-i revānın āleden ğayrı

80²⁷⁴

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Ana raḡminde tenüm şol dem ki şüret baġladı
Bir şanem yādına zünnār-ı muḡabbet baġladı
2. Görđi Mecnün kim benī Ādemde yoķ resm-i vefā
Vardı ol dīvāne vaḡşilerle ülfet baġladı
3. Maḡmil-i tābūtda olur metā' ı bir kefen
Şol ki birķaç ğün fenā dūnyāda şöhret baġladı
4. Genc-i zāta²⁷⁵ nefis ejderhāsın etđi pāsban
Çün tılsım-ı ādemi üstād-i ḡikmet baġladı
5. Yād-ı la' lūñle Hāyālī nūş ider ḡün-ı ciġer
Gör ṡabīb-i hecr aña cānā ne ḡikmet²⁷⁶ baġladı

81²⁷⁷

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Ne ğam ey lāle²⁷⁸ belā eylese pāmāl beni
Çekme bi'llāh olup 'āleme dellāl beni
2. Mūya döndüm ğam-ı zülfüyle ğötür topraķdan
Çıķduġunca ğöge ey nāle bile al beni
3. Cismümi ilter ise taḡta-i reml üzre şabā
Remllerle araya bulmaya rammāl beni
4. Kıdretüñ destine şāh-bāz-ı każā-pervāzem
Saña 'anķaları şayd eyleyeyin şal beni
5. Ka' be-i²⁷⁹ derd benem dūd-ı dilüm şalumdur
Bürüsün vādī-i ğamda bu siyeh şal beni

²⁷² nāleden: hāleden, HB

²⁷³ dehre: çarḡā, HB

²⁷⁴ a.g.e. s.421

²⁷⁵ zāta: cāna, HB

²⁷⁶ ḡikmet: şerbet, HB

²⁷⁷ a.g.e. s.436

²⁷⁸ lāle: nāle, HB

²⁷⁹ Ka' bedür, ME. Beytin anlam bütünlüġüne uygun olduġu için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

Tahmis-i Hayālî²⁸⁰

82²⁸¹

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Ğamuñdan özge dermān istemez bir derdnākem ben
Tenümde²⁸² şerhalar şerh ile şıǵmaz²⁸³ sīne-çākem ben
Cihān ālāyişinden devlet-i ' aşkuñda pākem ben
Ĥadeng-i ğamzeñe cismüm nişān itdüm ne ĥākem ben
Olalıdan dōstum şermende-i luţfuñ helākem ben
- [19a] 2. Şu kim vaşluñ koyup²⁸⁴ dāğ-ı firākuñla firār²⁸⁵ etdi
Yerini lāle gibi deşt-i ğamda ĥāksār etdi
Şebātın gördi hicrānuñ anuñ-çün ihtiyār etdi
Göñül murgun kaçurdum bir gözi şahin şikār etdi
Ĥafes gibi anuñ-çün tiğ-i ğamdan çāk çākem ben
3. Ĥarābāt ehliyem ta' n eylesün her ' ābid ü zāhid
Bu zevke olmasun ĥālī ĥasedden bir nefes ĥāsīd
Bihişte girmege yoǵdur elinde kimsenüñ kāğīd
Beni ālāyişinden ' ālemüñ pāk etdi ey zāhid
Muĥabbet ĥānķāhında mürīd-i ' aşķ-ı pākem ben
4. Görüp rengin yüzün derdüñ²⁸⁶ karar u şabruñı verdüñ
Cigerde tazedür zaĥmuñ yürekde eskidür derdüñ
Hele yanuñdadur bir ğonça olur²⁸⁷ nāz-perverdüñ
Gülüñ derdinden ey bülbül ne çekdür²⁸⁸ gerçi oy virdüñ
Ĝamından dil-berüñ senden hezārān derdnākem ben
5. Tenümde kanlu kanlu dāğlardan gülşenüm olsun
Ĥadeng-i yār serv²⁸⁹ olsun kılıcı sūsenüm olsun
Bu gülzāruñ hezārānı fiğān u şīvenüm olsun
Serīr-i ' aşķ yā Mecnūnuñ olsun yā benüm olsun
Ĥayālī şanmasun ' ālem ki merd-i iştirākem ben

²⁸⁰ Bu şiirin nazım şekline bakıldığında “tahmis” değil bir “muhammes” olduğu anlaşılmaktadır.

²⁸¹ a.g.e. s.77

²⁸² Tenümde: Teninde, HB

²⁸³ şıǵmaz: denmez, HB

²⁸⁴ Şu kim vaşluñ koyup: Ciger vaşl istemez, HB

²⁸⁵ firār karar, HB

²⁸⁶ derdüñ verdüñ, HB

²⁸⁷ olur adlu, HB

²⁸⁸ çekdür: çekdüñ, HB

²⁸⁹ Ĥayāl-i yār serd, ME. Beytin anlam bütünlüğüne uygun olduğu için HB'deki okunuş esas alınmıştır.

Tarîḫ-i Ḥayālî

83

- mefâ' ilün / mefâ' ilün / fe' ülün**
- [19 b] 1. Ḥayālî süḥan-ı şîṭ u şadāsın
Temāmet nüḥ kıbāb-ı çarḥa şaldı
2. Çeküp şemşîr-i şî' r-i ābdārı
Hezārān pehlivān-ı nazmı çaldı
3. Bu meydān içre sulṭān-ı cihānda
Semend-i ṭab' ile ögdiller aldı
4. Yumup göz sāḫil-i mestīden āḫir
' Adem baḥrine māḫî-vār ṭaldı
5. Dedi ' Arşî işidüp aña tarîḫ
Sözi dilde Ḥayālî gözde kaldı **Sene 961**

Tārîḫ

84

- fe' ilātün / mefâ' ilün / fe' ilün**
1. Gel ' ırāḳ-ı ' Arabda ṭutma maḳām
Ümma andan şaḳın qarār u beḳā
2. Bu cihān bir ḫarābe menzildür
Ḳondı göçdi hezār mīrlivā
3. Mā-yı cārīdeki ḫabāb gibi
Niçe biñ çetri kıldı nā-peydā
4. Ḥāk-i Bağdāda zeyn olan şeceri
Naḫl-ı ḫurma şanur gören ammā
5. Tūḫlardur ki çaldı menzilde
Çekülüp gitdi leşker-i ḫulefā

Ġazel-i Merşiyye-i ‘Alî

85²⁹⁰

fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilün

- [20a]
1. Şerha kıanın baır iden tũfan-ı mätemdür bugün
Kerbelānuñ her taşı la‘ l olduğı demdür bugün
 2. Başını top eylemiş çevgān-ı tiğ almış ele
Niçe yüz biñ çār-đarb abdāl sersemdür bugün
 3. Dīde pür-ĥün şerha gül-gün ehl-i mätem ser-nigün²⁹¹
Güller açılmış velī bülbüller ebkemdür bugün
 4. Kerbelā cem‘ iyyeti rüz-ı kıyāmet kendidür²⁹²
Ĥüzn-i mätemle o vādī özge ‘ ālemdür bugün
 5. Aña nisbet ‘ aşr-i ‘ ařir gelmeye dünyā ġamı²⁹³
Mätem it ‘ Ālî ki ‘ ařūr-ı Muĥarremdür bugün

Ġazel-i Kevşeri Tahmīs-i Fethi²⁹⁴

86²⁹⁵

mef‘ ūlū / mefā‘ ilün / mef‘ ūlū / mefā‘ ilün

1. Bildüñ mi bu ‘ ālemde cānāneye ‘ ařķ olsun
‘ Uřřāķa vefā eyler cānāneye ‘ ařķ olsun
Āteř gibi gül yandı²⁹⁶ kāřāneye ‘ ařķ olsun
Eyyām-ı bahāra irdi mey-ĥāneye ‘ ařķ olsun
Gül gibi güler yüzlü peymāneye ‘ ařķ olsun
2. İrmek dileseñ ‘ aşık vaşl-ı ruĥ-ı cānāna
Pervāne gibi kıalma ceĥd eyle dil ü²⁹⁷ cāna
řādık aña dirler kim²⁹⁸ kıādir ola bürĥāna
‘ Āřık aña dirler kim ‘ ařķ āteřine yana
[20b] Yanmaķda benüm rüĥum pervāneye ‘ ařķ olsun

²⁹⁰ Gelibolulu Mustafa Ali ve Dīvānı, s.451 (Altun, 1989)

²⁹¹ ser-nigün: pür-sükün, GMA

²⁹² kendidür: günidür, GMA

²⁹³ ġamı ġame, GMA

²⁹⁴ Bu başlık yanlıştır zira tahmis yapan şair Kevşeri’dir. Tahmisi yapılan gazel ise Fethi’ye aittir. Doğru şekli “Ġazel-i Fethi Tahmīs-i Kevşeri” olmalıdır.

²⁹⁵ Milli Kütüphanedeki 06 Hk 436 Numaralı şiir Mecmuası, s. 174,175 (Akdağ, 2011)

²⁹⁶ yandı: bitdi, MKM 436

²⁹⁷ dil ü: dili, MKM 436

²⁹⁸ řādık aña dirler kim: Ol kimse durur řādık MKM 436

3. Çün şem^ç gibi sākī şalındı bu meclisde
Qalmadı gönül cevlan alındı bu meclisde
Gönlüme didüm bende qalındı²⁹⁹ bu meclisde
Ālāt-ı tarab külli çalındı bu meclisde
Çün³⁰⁰ sāza kulaq tutdum³⁰¹ ammā neye ç aşq olsun
4. İy sīm-beden sākī düz meclis-i ālātı
Şun cām içelüm tā kim añdurmaya māmātı
Vīrān olacaqdur çün dehrūñ bu ç imārātı
Hırkañ çekerek şūfī seyr eyle harābātı
Mey elūñe girmezse şehdāyene ç aşq olsun³⁰²
5. Erkān-ı tarīkatda fāyīq çok olur lākin
Fiçinde durur hikmet hāzīq³⁰³ çok olur lākin
Bürhānı gerek zāhir şādīq³⁰⁴ çok olur lākin
Gülzār-ı muhabbetde ç aşīq çok olur lākin
Bülbül gibi āşüfte divāneye ç aşq olsun
6. Bu gülşen-i zībāya seyrān iderek geldüm
Derd-i dilüme şāhum dermān iderek geldüm
Şahrā-yı melāmetde efgān iderek geldüm
Fürkat odına cānum büryān iderek geldüm
Şenlikde qomazlarsa vīrāneye ç aşq olsun
7. Bu **Kevserī**ye her ne dirseñ yeridür Fethī
Çok bende gerek ammā biñde³⁰⁵ biridür Fethī
Hem³⁰⁶ Kaç be vü büt-hāne vaḥdet yeridür Fethī
Ḥayr ile añılanlar ölmez diridür **Fethī**
Her yirde zarüretle³⁰⁷ her hāneye ç aşq olsun

²⁹⁹ qalındı: qal indi, MKM 436

³⁰⁰ Çün: Her, MKM 436

³⁰¹ tutdum: urdum, MKM 436

³⁰² Bend- ME

³⁰³ hāzīq şādīq, MKM 436

³⁰⁴ şādīq fāyīq, MKM 436

³⁰⁵ biñde: bu da, MKM 436

³⁰⁶ Hem: Hep, MKM 436

³⁰⁷ zarüretle : ḥuzūr ile, MKM 436

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [21a] 1. Dökmege sīnem niçe bir seng-i rāhuñ taşuyam
Baş ayağūñ yüzüm üzre tüt ki bir yol taşuyam
‘ Āşıkam ‘ aşkuñ kadīmi maḥrem ü sırdaşuyam
Bezm-i ğamda dostum ben bende şanma nāşiyem
Miḥnet ü derd ü belānuñ bende bir yoldaşuyam
2. ‘ Aşk ile ser virmede Ferhād serverdür müdām
Hecr ile kan ağlamak Ya‘ kûbla olmışdur tamām
Gerçi bir ‘ Azrā-‘ izāra Vāmık olmuşdur ğulām
Cān ile baş oynamakda yine ey Leylī-ḥırām
‘ Aşk meydānında Mecnūnuñ bugün pādaşuyam
3. Derd-i dil-bersüz beni sağ etmesün bir dem Ḥudā
Var ṭabībā қо beni men istemem senden devā
Zerre deñlü ‘ aşk yegdür iki ‘ ālemde baña
‘ Aşk-ı dil-ber bir nefes benden nice olsun cüdā
Ġam beyābānında³¹⁰ hem yoldaş u hem қardaşuyam
4. Ehl-i ‘ aşkuñ yā İlāhi қalbini mesrūr tüt
Ḥalk-ı ‘ ālemden bularuñ sırrını mestūr tüt
Ṭutmazam nāşih yürü pendüñi benden dūr tüt
Zāhidā luṭf it menüm³¹¹ şeydālīgum ma‘ zūr tüt
Mest-i ‘ aşkam³¹² şanma kim meyḥāneler қallāşuyam
5. Fānīdür fānī cihān bākīdür ol perverdigār
Pā-bürehne bir gedāyum ‘ aşk olubdur baña kār
Bu metā‘ -ı dehrden bir şalı kıldum iḥtiyār
Tañrı³¹³ ḥaқkıyçün bugün ey³¹⁴ Ḥayretī ḥayrān u zār
Ḥānқāh³¹⁵ -ı ‘ aşk içinde baş açık Bekdāşiyem

³⁰⁸ Bu şiirde Hayretî'nin kendi gazeline tahmis yaptığını düşünmekteyiz. Zira şiir içinde başka bir şairin mahlasına rastlanmamaktadır. Ancak bu tahmise Hayretî Dîvânı'nda rastlanmamış olup sadece tahmisi yapılan gazele ulaşılabilmektedir.

³⁰⁹ Hayretî Dîvânı, g.306 (Çavuşoğlu Tanyeri, 1981)

³¹⁰ beyânında, ME. Vezne uymadığı için HD'deki okunuş esas alınmıştır.

³¹¹ menüm: benüm, HD

³¹² ‘ aşkuñam, ME. Vezne uymadığı için HD'deki okunuş esas alınmıştır.

³¹³ Tañrı: Şāh, HD

³¹⁴ ey,- ME

³¹⁵ ḥān-қāh ḥānekān, HD

Müseddes-i Fuzûlî

88³¹⁶

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

- [21b] 1. Baña hicrân belâsı hep bu çarh-ı bî-vefânuñdur
Şefâ' at merhamet şefkat Resûl-ı Kibriyânuñdur
‘Atâ vü lutf u bahş ol³¹⁷ Hâlık-ı kevn (ü) mekânuñdur
Dilâ beyhûde zann itme³¹⁸ bu söz bir nüktedânuñdur
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kı l vişâl-i yâre çün³¹⁹ virmek Hudânuñdur
2. Firâkıñdan şafâ-kesb eyle yârüñ olma bîgâne
Derûnuñ dâğını³²⁰ cânuñda şakla açma nâ-dâna
Çerâğ-i sineñi yandur³²¹ getir şevkile meydâna
Göñül râh-ı muhabbetde eger düşdüñse hicrâna
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kı l vişâl-i yâre çün virmek Hudânuñdur
3. Belâ vâdisinüñ Mecnûnı oldum bî-ser ü³²² bî-pâ
Recâ’i kat’ idüp hicrânından itme kimseye şekvâ
Olursañ cân ile tâlib seni maħrûm ide hâşâ
Eger başuñda ‘aqluñ varise ey ‘aşık-ı şeydâ
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kı l vişâl-i yâre çün virmek Hudânuñdur
- [22a] 4. Ğam-ı hicrân beni öldürdi gördüm ğayra yok tedbîr
Varup ağlayup itdüm bir ‘azîze hâlümü takrîr
Firâk eyyâminuñ hep ser-güzeştin söyledüm bir bir
Bu derde çâre olmaz mı dedüm baña didi ol pîr
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kı l vişâl-i yâre çün³²³ virmek Hudânuñdur

³¹⁶ Bu müseddes Fuzuli Divanı’nda yoktur. Ancak aynı müseddes Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi bölümü 5214 numaraya kayıtlı mecmuada bulunmaktadır. Ancak bu mecmuayı inceleyen Ozan YILMAZ makalesinde şiirin Usuli’ye ait olduğunu belirtmektedir (Ozan, 2008 :255-280). Makalesinde Usuli mahlasıyla yazılmış bu müseddes Mustafa İSEN’in “Usuli Divanı”nda da rastlanmadığını söylemektedir. Biz de Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi bölümü 5214 numaraya kayıtlı mecmuada yer alan ve Usuli mahlasıyla yazılan müseddesle kendi mecmuamızdaki şiiri karşılaştırdık.

³¹⁷ ol,-ME

³¹⁸ zann itme şanma kim, HME 5214

³¹⁹ yâre çün: yâr için, HME 5214

³²⁰ dâğını: sırrını, HME 5214

³²¹ Çerâğ-i sineñi: Çerâğ-ı ‘aşkı, HME 5214

³²² oldum bî-ser ü: olmadı ser ü, HME 5214

³²³ yâre çün: yâr için, HME 5214

5. Yürü ālūde-dāmān ol muḥabbet ḥāk-ı rāhında
Beḳā yokdur bilürsün³²⁴ ‘ āḳıbet devlet külāhında
Fuzūlī³²⁵ aldanup ḳalma cihānuñ ‘ izz ü cāhında
Murāda irmek isterseñ bu ‘ ālem tekyegāhında
Erenlerden ümīdün kesme himmet evliyānuñdur
Tevekkül ḳıl vişāl-i yāre çün virmek Ḥudānuñdur

Müseddes-i Aḥmedī

89³²⁶

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. ‘ Ārif ol mürşide ir zātuñi insān idegör³²⁷
Baş ḳoyup eşigine cānuñı ḳurbān idegör
Ḳaṭresin baḥre iriṣ kendüñi ‘ ummān idegör
Ḳul iken var özüñi ‘ āleme sultān idegör
Ġāfil olma gözün aç sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör
2. Şekl-i insān görinüp ma‘ nīde ḥayvān yürüme³²⁸
Şuretā cānlı gibi sīretde bī-cān yürüme
Baş açıḳ yalın ayaḳ çıblaḡ u³²⁹ ‘ uryān yürüme
Bilmeyüp kendi özüñ vālih ü³³⁰ ḥayrān yürüme
[22b] *Ġāfil olma gözün aç sen seni insān idegör*
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör
3. Bu ‘ abes yolda şaḳın kendüzüñi³³¹ itme telef
Rabbüne eyle ‘ ibādet bu durur ḳavl³³² -i selef
Ādem³³³ ol tā³³⁴ ki disünler saña bu³³⁵ ḥayr-ı ḥalef
Ġafleti terk ide gör tā bulasın³³⁶ ‘ izz ü şeref
Ġāfil olma gözün aç sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

³²⁴ Beḳā yokdur bilürsün: Bilürsin çün vefā yok ,HME 5214

³²⁵ Fuzūlī Uşūlī, HME 5214

³²⁶ Sārbān Ahmed Dīvānı, s.347,348 (Kayabaşı, 1995)

³²⁷ insān ide gör: ‘ irfān anda gör, SAD

³²⁸ yürüme: kürüyen, yürüyen, SAD

³²⁹ çıblaḡ u: çalak-ı, SAD

³³⁰ kendi özüñ vālih ü: kendisi ey vallahi, SAD

³³¹ Bu ‘ abes yolda şaḳın kendüzüñi: Hey ‘ abes yerlere ‘ ömrünü şaḳın, SAD

³³² ḳavl: fi‘l, SAD

³³³ Adem: Ademi, SAD

³³⁴ tā, -SAD

³³⁵ saña bu: senāda, SAD

³³⁶ gör tā bulasın: ruḡuñ bula tā, SAD

4. Aldadur hırş u hevā nefsüñe³³⁷ ğarrālığı ko
Uşlana ey dil-i dīvāne³³⁸ bu rüsvālığı ko
Ehl-i hāl ol yürü³³⁹ şimden girü şeydālığı ko
‘Aklıñı başına dir fikr idüp a‘ mālığı ko
Ġāfil olma gözün aç sen seni insān ideğör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān ideğör
5. Ħamd u şükr eyle Ħudāya verilen ni‘ mete baĸ
Seni tekrīm³⁴⁰ idüben eyledügi ‘ izzete baĸ
Ol kerīmüñ³⁴¹ kerem ü luĸfunı gör ‘ izzete³⁴² baĸ
‘ Ākil iseñ berü gel saña olan devlete bāĸ
Ġāfil olma gözün aç sen seni insān ideğör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān ideğör
6. Sen seni şanma tehi ‘ ālem-i kübrāsın sen
Dünyāda³⁴³ eşref olan mazhar-ı esmāsın sen
Ma‘ nide ādem iseñ ‘ arş-ı mu‘ allāsın sen
Yerde gökde ne ki var cümleden a‘ lāsın sen
Ġāfil olma gözün aç sen seni insān ideğör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān ideğör
- [23a] 7. Enbiyā gitdi izin izleyü dergāha ulaş³⁴⁴
Evliyā ħayline³⁴⁵ ser-çeşme olan şāha ulaş
³⁴⁶ من عرف sırrını duy ‘ ārif-i bi’llāha ulaş
Nefsüñi añla muħaĸĸaĸ daĸı Allāha ulaş
Ġāfil olma gözün aç sen seni insān ideğör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān ideğör
8. Ħālıkuñ ma‘ rifetin ħāşıl iden buldı kemāl
Odur insān-ı mükemmel aña yoĸ kıyl u³⁴⁷ ĸāl
Benligi terk ide gör tā bulasın nīk-i³⁴⁸ ħışāl
Yoĸdurur şoñ³⁴⁹ ucı bir zerre şāhā ‘ özre³⁵⁰ mecāl
Ġāfil olma gözün aç sen seni insān ideğör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān ideğör

³³⁷ nefsüñe: nefsüñi, SAD

³³⁸ dil-i dīvāne: delü dīvāne, SAD

³³⁹ yürü: gele, SAD

³⁴⁰ tekrīm: tañrum, SAD

³⁴¹ kerīmüñ: ħekīmüñ, SAD

³⁴² ‘ izzete ħikmete, SAD

³⁴³ Dünyāda: Dinde, SAD

³⁴⁴ ulaş: eriş, SAD

³⁴⁵ ħayline: baĸşına, SAD

³⁴⁶ Men ‘ aref (kendini bilen ;Yılmaz,2013: 492) Men ‘ ārif, SAD

³⁴⁷ u: ile, SAD

³⁴⁸ bulasın nīk-i: olasın biñ, SAD

³⁴⁹ Yoĸdurur şoñ: Yoĸdur sen, SAD

³⁵⁰ ‘ özre: ğayre, SAD

9. **Ahmedî** gayriyi³⁵¹ o kendüñe ‘ālî nazar it
Mürşid-i kāmîle ir nāmuñi bir gerek er³⁵² it
Vāşıl-i ma‘rifetu’llāh ola gör bir hüner³⁵³ it
Haşb-i hālũñi hemān bir³⁵⁴ söz ile muhtaşar it
Ĝāfil olma gözũñ aç sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenũñi cān idegör

ā‘ilũ‘l-mechũl

90³⁵⁵

fe‘ilātũn / fe‘ilātũn / fe‘ilātũn / fe‘ilũn

1. Gũş-ı murĝ-ı dile gokden gelür āvāz-ı hũrũs
Kendũñi eyleme tezyĩn-i mişāl-i tã‘ũş
Deyr-i ‘ālemde ne dir diñle şadā-yı nākũs
Vaqtidür na‘ralaruñ diñle ne der tal ile kũs
anı Keyhũsrev [ũ] Dārā anı yā Keykā’ũs
- [23b] 2. Murĝ-ı dil-bāz-ı ecelden bulımaz istiħlāş
Cām-ı pür-zehrin iiser felekũñ ‘ām ile hāş
Yok ecelden kişi urtulmaĝa bir cāy-ı menāş
Olmadı ılıcından ecelin Zāl hālāş
Bulamadı maraz-ı mevte şifā Cālĩnũs
3. Dime ĥũkm eylemişem dehre dilāverlik ile
Tutmuşam ‘ālemi başdan başa serverlik ile
Server oldur ki gie ‘ömri alenderlik ile
Er degüldür ũñi dũnyāyı tuta erlik ile
Er odur pĩrezen-i dehr ile olmaz me’nũs
4. Bũlbũl-i udsĩ iken cāna afes oldu bu ten
ır emel şāĥını ıl sidre budāĝında vaan
Anı āzād ide gör keşr-i afes eyleyũben
Sen melekten ulu insān iken ol gokde vesen
Ĥāk-i sũflide ılasın anı ‘ār u nāmũs
5. Er iseñ pĩrezen-i dehre igen aldanma
Şũretā naşını görüp anı cũvāndur şanma³⁵⁶
Āteş-i ĥĩlesine ki şaın anuñ yanma
Zen-i dũnyā yüzine güldũĝine inanma
Ki olubdur o ‘ācũze nie dāmāda ‘arũs

³⁵¹ gayriyi gayri, SAD

³⁵² er: ad, SAD

³⁵³ bir hüner: perhĩz, SAD

³⁵⁴ bir,- ME

³⁵⁵ Bu şiirin nazım şekline baktığımızda, mahlas bendi eksik bir muhammes veya tahmis olabileceğini düşünmekteyiz.

³⁵⁶ Bu mısırada “cũvān” kelimesine gelen “-dur” eki kalıbı bozmaktadır.

Na' t-1 Şerif-i Müridoğlu

91

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

- [24a] 1. Ol cihān faḥrınıñ ihsānına ḳurbān olayum
Tā ki levlāk oḳunan şānına ḳurbān olayum
Cebre 'il irmede cevlanına ḳurbān olayum
Sırr-ı mi' rāc ile seyrānına ḳurbān olayum
Ben anuñ mu' cize izhārına ḳurbān olayum
2. Da' vet-i Haḳḳa giden gice o sultān-ı kerem
Vecde geldi ḳadem-i pākine yüz sürdi ḥarem
Geçdi eflākı başup ' arş-ı ' azīm üzre ḳadem
Yüzine والليل³⁵⁷ zülfine [ü]شمس
³⁵⁸ didi Haḳ şānına ḳurbān olayum
3. Ol degül mi ḥarem-i Ka' bede Şiddik-ı şafā
Ol degül mi yār-ı gār idindi anı Mıştafā
Ol degül mi ki belā günü bile çekdi cefā
Ol degül miydi ḳılan taht-ı ḥilāfetde vefā
Ben anuñ ' ahdine peymānına ḳurbān olayum
4. Şehr-i şıdık-ı Aḥmedī bāb degül mi Şiddik
Ḥarem-i maḥrem-i miḥrāb degül mi Şiddik
Çeşme-i raḥmet-i ḥaḳḳānī degül mi Şiddik
Ekrem ü efzal-i aşḫāb degül mi Şiddik
Ben anuñ şıdıkına İslāmına ḳurbān olayum
- [24b] 5. Dest-i Tāḥādan alup içmedi mi cāmı ' Ömer
Urdı şeytān-ı la' in baḡrına oḳ nām-ı ' Ömer
Leyle-i Ḳadre yetürdi ' iyd-ı eyyāmı ' Ömer
Gün gibi ḥalka beyān eyledi İslāmı ' Ömer
Anuñ İslāmına imānına ḳurbān olayum
6. Dīn-i İslāma çeküp baḡrına başdı ' Ömeri
Şanasın [ü]شمس bedre irişdi ḳameri
Bitdi büstān-ı sa' ādetde leṭāfet semeri
Müjde getürdi saña bād-ı şābādan ḥaberi
Ben anuñ ḥüccet-i bürhānına ḳurbān olayum
7. Ḳadri ' ālī idi anuñ luṭf semā 'ili nişān
Na' linüñ başduḡınıñ nūrına ḡarḳ oldı cihān
Mecma' ü'l-ādāb idi cāmı' -i Ḳur'ān-ı revān
Muşḥaf üstinde şehīd oldı verüp Allāha cān
Ben anun revān olan ḳanına ḳurbān olayum

³⁵⁷ “Ve'l-leyli: Yemin olsun geceye. (Leyl, 92-1)” (Komisyon, 2013:595)

³⁵⁸ “Ḳum fe-enzir: Kalk ve uyar. (Müddessir, 74,2)” (Komisyon, 2013: 574)

8. Bî-‘ adet luṭf u hidāyet kılp ol nūr-ı Hudā
İki kez itmedi mi Ḥazret-i ‘ Osmāna ‘ atā
Egnine ḥıl‘ at-ı Ḥaḳ boynına nūr oldı ridā
Olsa biñ cānum anuñ yolına şevḳ ile fedā
Ben anuñ Ḥazret-i ‘ Osmānına ḳurbān olayum
- [25a] 9. İbn-i ‘ ammī ki ‘ Ali ibnī Ebū Ṭālib idi
Esedu’llāh idi a‘ dā-yı dīne ğālib idi
Ḥazret-i Fāṭımaya şāhib idi rāġib idi
Sırr-ı Ḥaḳ luṭf u kerem minberine ḥāṭib idi³⁵⁹
Ben anuñ ‘ ilmīne ‘ irfānına ḳurbān olayum
10. Zü’l-fiḳār şāhibi ol şāhib-i düldül mi degül
Gülşen-i bāġ-ı nübüvvetde o bir gül mi degül
Gülşen-i bāġ-ı ḥaḳıḳatda o bülbül mi degül
İki şeh-zādesi anuñ iki sünbül mi degül
Ben anuñ sünbül [ü] reyḥānına ḳurbān olayum
11. Ḥüsn-i aḥlāḳ ile ol ğonça-i ḥüseyn ile ḥüsn
Ol ciger-küşe-i Zehrā ikisi serv-i semen
Gönlümüz ğuşşasını seyf-i sürür ile kesen
Eşiginde ḳulıyam boynuma baġlarsa resen
Ben anuñ ḥüsn ile ḥüseynine ḳurbān olayum
12. Nūr-ı ‘ ayneyn ki ‘ amm ibn-i Resülü’s-şāḳaleyn
Ol iki şaḥş-ı kerīm [ü] kerem oldı ‘ āleme zeyn³⁶⁰
Ḥazret-i Ḥamza vü ‘ Abbās şadr-ı şāhib-i ‘ ilmeyn
Başşalar n’ola sezādur yüzüm üzre ḳademeyn
Anlaruñ nūr-ı dıraḥşānına ḳurbān olayum
- [25b] 13. Her zamān sen güneşe seb‘ a-ı seyyāre olan
Tiġ-ı daḥḥāk ile küffāra sitemkāre olan
Üḥud ğazāsında vefādārı vü ğam-ḥāre olan³⁶¹
Şerḥa şerḥa bölüne yetmiş iki pāre olan
Ben anuñ Ḥamza vü ‘ Abbāsına ḳurbān olayum
14. Ey **Mürıdoġlu** ḳoma bugünüñi yarına sen
Göre ḳurbān ola gör dostlarınuñ varına sen
Āl ü evlādına aşḥābına enşārına sen
Eyle canuñı fedā mu‘ cize izḥārına sen
Ben anuñ cümlesinüñ şānına ḳurbān olayum

³⁵⁹ Mısranın başında, noktalarla yuvarlak içine alınmış “Ḳutb idi” şeklinde okunan, muhtemelen bu mısranın diġer bir yüklemleri olarak düşünölen ek fiille çekimlenmiş bir kelime grubu vardır.

³⁶⁰ Vezne uymamaktadır.

³⁶¹ Vezne uymamaktadır.

Müseddes-i Emrî

92¹

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Çün ' aşık olmaduñ ta' n eyleyüp baña ne dersin sen
Görüp ben ' aşık-ı ğamgîni ağlarken gülersin sen
Ta' accüb eyleyüp ahvâlüme başuñ şalarsın sen
Naşihat baña şimdi kâr ider mi zann idersin sen
Gel ey nâşih kıo pendi hâl-i dilden bî-ğabersin sen
Beni dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dirsın sen
- [26a] 2. Olubdur ' aql u hüşum zülf-i dil-berveş perâkende
Tamâm olmışdur işüm kalmamışdur ' âfiyet bende
Dil-i bî-çärenüñ derdi yeter bir yañadan sende
Ne şabra tākātüm vardır ne dil-ārām ider tende
Gel ey nâşih kıo pendi hâl-i dilden bî-ğabersin sen
Beni dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dirsın sen
3. Şorup hâl-i dil-i bîmārumı bir lahza hoş itmez
Hātāsı yok şafāya kaşd idüp hātırı hoş itmez
' Aceb bir demmi var deryā-yı ' aşkum anda cüş itmez
Kulağum na' ra-ı mestānelerden ğayri güş itmez
Gel ey nâşih kıo pendi hâl-i dilden bî-ğabersin sen
Beni dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dirsın sen
4. Fenādur devlet-i dünyā ile dil iftiħār itmez
Cihānuñ ' izzetiñden geçdi cāha i' tibār itmez
Melāmet ihtiyār itdi o şimden girü ' ar itmez
Benüm hālüm mükedderdür naşihāt baña kâr itmez
Gel ey nâşih kıo pendi hâl-i dilden bî-ğabersin sen
Beni dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dirsın sen
5. Helāk itmek muğarrerdür beni hecr eleme cānum
Miyān-ı fikri ile kılcā kıaldı çıkmağa cānum
Ne çäre **Emriyā** şimden girü kıalmadı dermānum
Hemān Allāha kıalmışdur benüm hāl-i perişānum
[26b] *Gel ey nâşih kıo pendi hâl-i dilden bî-ğabersin sen*
Beni dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dirsın sen

¹ Müseddes,-ED

Tahmīs-i Fevrī ²

93³

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Tañrı her şahşa temennā-yı dil ü cānın vire
Kāfire İslām u ehl-i dīne imānın vire
Şeyh ü şūfiye cinān u hūr u ğilmānın⁴ vire
Mālike mülkin ğarībe künc-i vīrānın vire
İsterem Hağ hasta-dil 'uşşāka cānānın vire
Umaram⁵ derdin viren Allāh dermānın vire
2. Çün beni çarğ itdi ol şīrīn-dehānumdan cüdā
Başum aldum tağa⁶ düşdüm Kūh-kenveş mübtelā
Nāgehān gördüm gelür sür⁷ atle bir⁷ pīr-i Hudā
Himmet it didüm didi el kaldurup itdi du⁷ ā
İsterem Hağ hasta-dil 'uşşāka cānānın vire
Umaram derdin viren Allāh dermānın vire
3. Hoş gelür derd ü muḥabbet baña sıḥḥat istemem
Zillete incinmezem iḳbāl ü devlet⁸ istemem
Kāni⁹ em fağra⁹ revāc-ı kadr ü rif⁹ at istemem
Rağbetüm ḳalmadı dünyāya sa⁹ ādet istemem
İsterem Hağ hasta-dil 'uşşāka cānānın vire
Umaram derdin viren Allāh dermānın vire
4. Vāqı⁹ amda bir gice gördüm ki Ḳays-ı pāk-bāz
Ṭobrağa yüzün sürüp¹⁰ izhār ider sūz u¹¹ güdāz
Didüm ey⁹ 'āşık nedür maḳşūduñ eyle keşf-i rāz
Ağlayup zār¹² ile didi tā ebed idüp niyāz
İsterem Hağ hasta-dil 'uşşāka cānānın vire
Umaram derdin viren Allāh dermānın vire

² Bu şiir nazım şekli gereği bir “tahmis” değil bir “müseddes”tir.

³ Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî, s. 74,75 (Tarlan, 1948)

⁴ ğilmānuñ Rıdvānın, TARLAN

⁵ Umaram: Umarın, TARLAN

⁶ aldum tağa: alup dağa, TARLAN

⁷ sür⁷ atle bir: bir Hızır-dem, TARLAN

⁸ devlet: 'izzet, TARLAN

⁹ Kāni⁹ em fağra: Fağrı fağır itdüm, TARLAN

¹⁰ yüzün sürüp: urmuş yüzün, TARLAN

¹¹ u,-ME

¹² zār: süz, TARLAN

5. Derd ü miḥnet¹³ Fevrîyi şol deñlü itdi ḥasta-ḥāl
Kim gelüp gördükde ḥālını ṭabīb-i ḥoş-ḥişāl
Ṭıtdı nabzın gördi kim kendi ‘ ilāc itmek muḥāl
Ḥaḳḳa tevfiż itdi ḥālın deyüp ferḥunde-fāl
İsterem Ḥaḳ ḥasta-dil ‘uşşāḳa cānānın vire
Umaram derdin viren Allāh dermānın vire

Tahmîş-i Muḥibbî Ğazel-i Āgeḥî¹⁴

94¹⁵

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

- [27a] 1. Tevellāsın teberrāsın bilen abdāla ‘aşḳ olsun
Temennāsın tesellāsın alan¹⁶ abdāla ‘aşḳ olsun
2. Vücūdın baḥr-i ‘aşḳa ḳatre gibi eyleyüp vāşıl¹⁷
Fenā fillāḥ deryāsın geḥen¹⁸ abdāla ‘aşḳ olsun
3. Bugün da‘ vā-yı merd iden Ḳazāḳ Abdāl Şeyu’llāḥ
Bu meydān içre da‘ vāsın süren abdāla ‘aşḳ olsun¹⁹
4. Yuyup esrārını ṭob ṭob olup ter beng iken ḥayrān
Varup ḥalvetde ḥelvāsın yeyen abdāla ‘aşḳ olsun²⁰
5. Niyāz ile vücūdın eyleyüp mir’āt-ı Yezdānī
Göñül āyinesi pasın silen abdāla ‘aşḳ olsun
6. Libāsından²¹ ḳabāsından geḥüp bu dehr-i fāninüñ
Fenā vü faḳr dībāsın giyen²² abdāla ‘aşḳ olsun
7. Erenler ṭālib-i esrāra bizden çok niyāz eyleñ
Şarāb-ı ‘aşḳuñ a‘ lāsın içen abdāla ‘aşḳ olsun²³
8. Melāmet şehrinüñ aşḫābına şimden girü yā hū²⁴
Ḥarābāt ehli şāḥbāsın çeken abdāla ‘aşḳ olsun

¹³ miḥnet: hicrān, TARLAN

¹⁴ Nazım şekline bakıldığında bu şiirin tahmis olmadığı görülmektedir. Ayrıca Coşkun Ak’ın “Muḥibbî Divanı”nda (Ak, 1985) bu şiire rastlanmamıştır.

¹⁵ Alevi Bektaşî Şiirleri Antolojisi, IV. cild, s. 83 (Özmen, 1998)

¹⁶ alan: bulan, ABŞ-4

¹⁷ Mısra,-ABŞ-4. Bu mısra ABŞ-4’te şu şekildedir: “Hava-ı seyr-i fillah eyleyen dervişe (şeydallah)”

¹⁸ deryāsın geḥen: sevdāsın eden, ABŞ-4

¹⁹ Beyt,-ABŞ-4

²⁰ Beyt,-ABŞ-4

²¹ Libāsından: Abasından, ABŞ-4

²² giyen: çeken, ABŞ-4

²³ Beyt,-ABŞ-4

²⁴ Mısra,-ABŞ-4. Bu mısra ABŞ4’te şu şekildedir: “Tecerrüt cür’asın nuşeyleyen abdala eyvallah”

9. Güzel şāhum kıyāmet haḳdur eyva'llāh gelür bir gün
Fe-emmā bunda Mevlāsın bulan abdāla 'aşḳ olsun²⁵
10. Dilā bu çille-i merdān çıkarmış cāna²⁶ teslimüz
Bu esmānuñ müsemmasın duyan abdāla 'aşḳ olsun
11. Ḳazāḳ olsun gerekse nev-niyāz olsun gerek köçek
Dedüm el-ḫaḳ tesellāsın alan abdāla 'aşḳ olsun²⁷
- [27b] 12. Yabanda gezme şehristān-ı dilde bāz-geşt eyle
Göñül şehri temāşasın kılan abdāla 'aşḳ olsun²⁸
13. Olup Mecnūn-şıfat ser-pā bürehne deşt-i ḫayretde
Bu vāveylāda Leylāsın bulan abdāla 'aşḳ olsun²⁹
14. Geçüp peymānçeye şāhib-niyāz olanlara taḫsīn
Cihānuñ cenk ü gāvḡāsın ḳoyan abdāla 'aşḳ olsun³⁰
15. Muḫıbb-i ḫānedāna şad-hezārān āferīn itdük³¹
Erenler³² şol eḫıbbāsın seven abdāla 'aşḳ olsun
16. Senüñ ey **Āgehī** uşlūb-ı dervīşānedür nazmuñ³³
Bu meydān içre ma' nāsın³⁴ duyan abdāla 'aşḳ olsun

Nazīre-i Şākıb Efendi İzmīrī³⁵

95³⁶

- mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün**
- [27a] 1. Şafā-yı sırr ile çul-püş olan abdāla 'aşḳ olsun
Kemāl-i gevhere rū-püş olan abdāla 'aşḳ olsun
2. Hevādur ser küleh ke cām ber-kef sīne pür neş'e
Ḥabābāsā sebū-ber-düş olan abdāla 'aşḳ olsun

²⁵ Beyt,-ABŞ-4

²⁶ cāna: sana, ABŞ-4

²⁷ Beyt,-ABŞ-4

²⁸ Beyt,-ABŞ-4

²⁹ Beyt,-ABŞ-4

³⁰ Beyt,-ABŞ-4

³¹ itdük: olsun, ABŞ-4

³² Erenler: Olar kim, ABŞ-4

³³ Bu mısra ABŞ-4'te şu şekildedir: "Ey Agahi yine bir tarzı dervişane nazmettin"

³⁴ Bu meydān içre ma' nāsın: Hezaran hüsnü hemtasın, ABŞ-4

³⁵ Bu şiir "27 a" ve "27b" varlığının derkenarında yer alan "aşḳ olsun" redifli diğer bir şiirdir.

³⁶ Mevlevîlikte Bir Hanedanlık Kurucusu: Sākıb Dede ve Dīvānı, s.471 (Arı, 2011)

3. Miyān-ı baħr-i ĥayretde kenār-ı ŧāhid-i maħve
Ser-ā-ser mevce-i āġūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun
4. İderken tūṭi-i ġūyā cemāl-i himmeti lālī
Yine āyīneveŧ ĥāmūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun
5. Nesīm-i ŧubħ ile ĥandān olan ġüller gibi dā’im³⁷
Dem³⁸-i pīrāne çeŧm ü ġūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun
6. Terāzū-yı rızā ŧāhīn-i bāzār-ı melāmetle
Berāber ŧeyħ³⁹-i nīŧ ü nūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun
7. İdüp tebdīl-i keyfiyyet ĥarābāt-ı fenā içre
Derūnī cezbeden pür-cūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun
8. Geçüp mā vü menīden dārū-yı esrār-ı vecd ile
Dem-ā-dem vālih ü ĥayrān⁴⁰ olan abdāla ‘aŧķ olsun
9. ‘Ayyār-ı ŧūfi-i ŧāfi ider⁴¹ temyiz bir miķdār
Mey ü maħbūb ile maġŧūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun
- [27b] 10. Ser-i pūŧide-i ŧeyħi idüp peymāne-i ‘ibret
Erenler ‘aŧķına mey-nūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun
11. Girüp meydāna merdāne külehden mevlevī-mānend
Cihād-i nefse miġfer-pūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun
12. Seri⁴² āzād-ı her ĥayd ü⁴³ nefes-bend olmadan ġūŧı
Esīr-i ĥalka-ı mengūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun
13. Hemīŧe ĥāzīru’l-vāķt-i semā’-ĥāl olup **ŧāķīb**⁴⁴
Nevā-yı pīŧeden⁴⁵ medhūŧ olan abdāla ‘aŧķ olsun

³⁷ dā’im: her dem, SDD

³⁸ Dem: Reh, SDD

³⁹ ŧeyħ senc, SDD

⁴⁰ ĥayrān: bī-hūŧ, SDD. Ayrıca ME’de “ĥayrān” kelimesinin altında “bī-hūŧ” diye okunabilecek bir kelime yazılıdır.

⁴¹ ider: idüp, SDD

⁴² Ser, ME. Vezne uymadıġı için SDD’deki okunuŧ esas alınmıŧtır.

⁴³ ü,-ME

⁴⁴ Vezne uymamktadır.

⁴⁵ pīŧeden: peŧŧeden, SDD

Tahmīs-i Edā'î Gāzel-i Ḥayretî⁴⁶

96⁴⁷

mef' ūlū / mefā' ilūn / mef' ūlū / mefā' ilūn

1. Taḳdīrūñe tā evvel ben ḳā' il idūm cānā
Ḳapuñda recā eyler bir sâ' il idūm cānā
Hem bî-cān hem bî-ten hem bî-dil idūm cānā
Ne āteş ü bād u ne āb u kil idūm cānā
Sen serv-i hevā-baḥşa ben mā' il idūm cānā
2. Ne nām-ı Süleymānuñ var idi ne ḥod mūruñ
Añlamadan 'ālemde dār olduḡı Mañşūruñ
Ben mesti idūm evvel ol nergis-i maḥmūruñ
'Ālemde henüz adı yād olmadan engūruñ
[28a] Ḥum-ḥāne-i vaḥdetde ben ḳandīl idūm cānā
3. Daḡı bu ḥarāb-ābāḍ olmamış idi ta' mīr
Derdūñle ḡam-ı 'aşḳuñ ḳalmışdı baña te'şīr
Cādū gözūñüñ siḡri itmişdi beni teşḡīr
Daḡı kili Ferhāduñ olmamış idi taḥmīr
Ben rāh-ı meşāḳḳatde pā-der-gil idūm cānā
4. Ya' ḳūb dil-i efkārı çarḡ eylemedin maḥzūn
Yūsuf ile Züleyḡā' yaratmadan ol bî-çün
Dil Leylā-yı zülfūñle olmamış idi Mecnuñ
Leylāya daḡı Mecnuñ olmamış idi meftūn
Ben vādī-i ḡayretde lā-ya' ḳıl idūm cānā
5. 'Aşḳuñda **Edāyī'** i 'ayb eyleme ölürse
Cānını dirīḡ itmez senden şanemā kimse
Şarf eyledi maḳdūrın dil yoluña her neyse
'Aşḳ eyledi āvāre ben **Ḥayretī'** yi yoḡsa
Her ḡizmete cān ile müsta' cil idūm cānā

⁴⁶ Edā'î'nin divanı bulunamadı ancak tahmisi yapılan Hayretî'nin gazeli tespit edilmiştir.

⁴⁷ Hayretî Dīvânı, g.1 (Çavuşoḡlu Tanyeri, 1981)

Müseddes-i Hüdâî

97⁴⁸

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

- [28b] 1. Ey ruḥı bāğ-ı leṭāfetde gül-i ḥandānum
Ṭıtdı bülbül gibi dünyā yüzünü efgānum
Az ḳalubdur ki çıḳa burc-ı bedenden⁴⁹ cānum
Ey leb-i derd-i dile ḥikmet ile Loḳmānum
Şerbet-i vaşlın ile eyle benüm dermānum
Düşmesün boynuña hecrüñle ölürsem ḳanum
2. Niçe bir dür dōke bu dīde-i terler niçe bir
Niçe bir zāyi^c ola bunca güherler niçe bir
Āh idem ḥasret ile şām u seherler niçe bir
Nār-ı ğamda niçe bir yana cigerler niçe bir
Ṭıtdu āfāḳı meded dūd-ı dil-i sūzanum
Ġarazuñ cevr ü cefā ise yeter sultānum
3. Ben senüñ pādişāhum bende-i fermānuñ olam
Pāymāl-i ser-i ğisū-yı perişānuñ olam
Ḳaşlaruñ yanına biñ cān ile ḳurbānuñ olam
Bir iki gün bu fenā tekyede miḥmānuñ olam
Saña lāyık mıdur ey Ḥüsrev-i 'ālī-şānum
Baña zulm eyleyesin çarḥa çıḳa efgānum
4. N'ola yanuñda senüñ sehv ile itdümse günāh
Baña bağışla güzel başuñ için eyle nigāh
Ḳul günāh itse dem olur ki bağışlar anı şāh
Merḥamet ider iseñ⁵⁰ raḥmet ider saña İläh
Yüzime bir güle⁵¹ baḳ tā ki sevinsin cānum
Dest-i luṭfuñla yapılsın bu dil-i vīrānum
- [29a] 5. Varayın derdüñ ile 'āleme destān olayum⁵²
Düşeyin tağlara Mecnün gibi 'uryān olayum
Genc-i 'aşḳuñla **Hüdā'** gibi vīrān olayum
Sāyeveş mihrüñ ile ḥāk ile yeksān olayum
Bāğ-ı ḥüsn içre şalın serv gibi ey cānum⁵³
Şulasın yollaruñı dīde-i ḥün-efşānum

⁴⁸ Hüdâî-i Kadîm (16. yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin, s. 110 (Demiralay, 2007)

⁴⁹ bedenden:bedenümden, HÜD

⁵⁰ Merḥamet ideriseñ: Baña raḥm eyleyiseñ, HÜD

⁵¹ Yüzime bir güle: Yoluma bir gele, HÜD

⁵² olayum: olayın, HÜD

⁵³ cānum ḥānum, HÜD

Tahmīs-i ‘Ālī⁵⁴

98⁵⁵

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Süzüksün çeşm-i mestün devlet-i bī-dārı görsünler
Bozulsun bend-i zülfün bendeler didārı görsünler
Çözüksün düğmeler mir ‘āt-ı pür-envārı görsünler
Çıkar pīrāhenün tā kudret-i Settārı⁵⁶ görsünler
Meded rūh-ı muşavver nic⁵⁷ olurmuş bārı görsünler
2. Lebünde buse almak mürde cān bulmak kadar vardur
Şaçun kōkmaq hayāt-ı cāvidān bulmak kadar vardur
Vişālün cāna almak rāyegān bulmak kadar vardur
Miyānuñ kocucağ⁵⁸ genc-i nihān bulmak kadar vardur
Ne var bir himmet it şeydālar ol āşarı görsünler
3. [29b] Kād-i bālānı gösterdün⁵⁹ kıyāmetden nişānsın sen
Günüñ mağribde doğmuş fitne-i āhir zamānsın sen
Ser-ā-pā dehri vīrān eyleyen genc-i nihānsın sen
Ne māhiyyetsin āyā ya neden nā-mihribānsın sen
Müneccimler kōsunlar ğayri sen mekkārı görsünler
4. Meger bir kāse içre misk-i terdür cezr için hālī
Yahūd mülk-i melāhet şāhınuñ tuğ-ı perīşānı
Kōnupdur başına yahūd hümā-yı baht-ı sultānı
İnanmaz görmeyen çağ başdan ey şüh-ı cihān anı
‘Arağ-çinün çıkar ol turre-i tarrārı görsünler⁶⁰
5. O meh-rū baht-ı ‘Ālī gibi ğaddār olmak istermiş
Kerem semtinden⁶¹ el çekmiş sitemkār olmak istermiş
Kırup ‘āşıkların cellād-ı hūn-h‘ār olmak istermiş⁶²
Muhaşşal zulme meyl itmiş cefākār olmak istermiş
Yetişünler meded üftādeler yalvarı görsünler

⁵⁴ Nazım şekline bakıldığında “tahmīs” değil “muhammes” olduğu görülmektedir.

⁵⁵ Gelibolulu Mustafa Ali ve Dīvānı, s.227,228 (Altun, 1989)

⁵⁶ settārı: seyyārı, GMA

⁵⁷ nice, ME. Vezne uymadığı için GMA’daki okunuş esas alınmıştır.

⁵⁸ kocucağ: kucmacağ, GMA

⁵⁹ Rūhün zülf içre göstermiş, ME. Vezne uymadığı için GMA’daki okunuş esas alınmıştır.

⁶⁰ Bend, -ME

⁶¹ semtinden: semenden, GMA

⁶² Mısra, -ME. 2 ve 3. mısraların GMA’da yerleri değişiktir.

Ġazel-i Bākī Tahmīş-i Muĥibbī⁶³

99⁶⁴

fa' ilātün/ fa' ilātün/ fa' ilātün/ fa' ilün

1. Cāme-i şıĥhat Ĥudādan ĥalka bir ĥıl' at gibi
Bir libāş-ı fāĥir olmaz cisme ol kisvet gibi
Var iken baĥt u sa' adet kuvvet ü kudret gibi
Ĥalk içinde mu' teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes şıĥhat gibi
2. Ehl-i vaĥdet kā'inātuñ 'ākıl u⁶⁵ dānāsıdur
Merd-i fāriĝ 'ālemüñ mümtāz u⁶⁶ müsteşnāsıdur
Gör ne der ol kim sözi gūyā Mesīĥ enfāsıdur
Şaltanat didükleri ancak cihān ĝavĝāsıdur
Olmaya devlet cihānda bir nefes şıĥhat gibi
- [30a] 3. Tā' at-ı Ĥaĥ mūnis-i bezm-i beĥādur 'ākıbet
Şoĥbet-i cān u⁶⁷ cihān⁶⁸ senden cüdādur 'ākıbet
Bād-ı şarşardur fenā 'ālem-i hebādur 'ākıbet
Ķo bu 'ayş ü 'işreti çünkim fenādur 'ākıbet
Yār-ı Bākī isteriseñ olmaya ta' at gibi
4. 'Ālemi gözden geçirseñ eyleseñ biñ yıl raşad
Devr içinde durmasuñ görseñ hezārān nık ü bed
Her taraftan aĥsa dünyā mālı gelse lā-yü' ad
Olsa ĥumlar şāĝışınca 'ömrüñe ĥad u 'aded
Gelmeye bu şışe-i çarĥ içre bir sa' at gibi
5. Menzil-i⁶⁹ āsāyiş-i 'uĥbāya isterseñ vuşul
Ĥubb-ı dünyādan ferāĝat gibi olmaz toĝru yol
Şād-mān erbāb-ı 'uzletdür hemān **Bākī** melül
Ger ĥuzūr itmek dilerseñ ey **Muĥibbī** fāriĝ ol
Olmaya vaĥdet maĥāmı gūşe-i 'uzlet gibi

⁶³ Başlık hatalıdır zira tahmis yapılan gazel Muĥibbī'ye ait olup tahmis yapan şair Bākī'dir.

⁶⁴ Bākī Dīvānı, s.90,91 (Küçük, 2015)

⁶⁵ u, -ME

⁶⁶ u, -ME

⁶⁷ u, -ME

⁶⁸ cihān: beden, BK

⁶⁹ Ol, ME. Vezne uymadığı için BK'deki okunuş esas alınmıştır.

Müseddes-i La'li

100

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

- [30b]
1. Çeşm-i 'ibretle nazar eyle açup dîdelerüñ
Güş-1 hüş ile işit pendini şāhib-güherüñ
Haqqı her yerde görüp añlamağ olsun hünerüñ
Sözünü diñleme luğf ile de her bî-hünerüñ
*'Ayn-i 'ayb ile şağın zāhirine bakma erüñ
Bātinın gözle eger var ise ey dil nazaruñ*
 2. Dime bu Mevlevî yañlışını yā Haydarîdür
Kimi abdāl-1 Hudādur kimisi Ca' ferîdür
Hānķāh-1 ğam-1 'aşkuñ o da gerçek eridür
Hāşılı her birisi fağr [u] fenā serveridür
*'Ayn-i 'ayb ile şağın zāhirine bakma erüñ
Bātinın gözle eger var ise ey dil nazaruñ*
 3. Kimisin rüz-1 ezelde Hağ idüpdür abdāl
Kimini şāh-1 cihān itdi virüp cāh u celāl
Kimine fağr u fenā içre geyürdi kara şāl
Hāşılı her birisi mazhar-1 elķāf-1 maķāl
*'Ayn-i 'ayb ile şağın zāhirine bakma erüñ
Bātinın gözle eger var ise ey dil nazaruñ*
 4. Fuğarā zümresine itme hağāretle nazar
Okuyup 'ilm-i İlāhîyi tamāmen ezber
Dime bu mest-i ħarābātî olup dehri gezer
Söyledür olsañ anı sırr-1 Hudādan söyler
*'Ayn-i 'ayb ile şağın zāhirine bakma erüñ
Bātinın gözle eger var ise ey dil nazaruñ*
 5. **La'liyā** ārif iseñ keşreti terk it ferd ol
Men ü māden geçüben 'āşık-1 ehl-i derd ol
Gördüğüñ 'ārif-i bi'llāhuñ önünde gerd ol
Çeşm-i Hağ-bîn ile bağ bātılı terk it merd ol
*'Ayn-i 'ayb ile şağın zāhirine bakma erüñ
Bātinın gözle eger var ise ey dil nazaruñ*
- [31a]

Tahmīs-i Sā'ī⁷⁰

101⁷¹

mef' ūlū / fā' ilātū / mefa' ilū / fā' ilūn

1. Ey dil kanı zamānede bir merd-i zū-fünūn
Olmamış ola pīrezen-i dehre ol zebūn
Gün geçdügince⁷² guşşa vü ğam olmada füzūn
Hār-ı belāda ğonça-şıfat baĝrum oldı hūn
‘*Ālem ḥasīs ü çarḥ le ’īm ü zamāne dūn*
Geçse ‘acib mi yerlere bu tāk-ı ser-nigūn
2. Şimdi⁷³ muḳayyed oldı aña bir binā ’ile
Tertīb-i bāĝ⁷⁴ ile vü⁷⁵ mūnaḳkaş serā ile
Sīm ü zer ise gelmede şīt u şādā ile
‘*Ömrü günü geçer fuḳarānuñ recā ile*
‘Ālem ḥasīs ü çarḥ le ’īm ü zamāne dūn
Geçse ‘acib mi yerlere bu tāk-ı ser-nigūn
3. Halkuñ içinde ādem olan maldārdur
Erbāb-ı ‘ izzet ü rif’ ata dünyā medārdur
Taḥşil-i ma’ rifet neye yarar nişārdur⁷⁶
Ehl-i hüner bu ‘ arşada bī-i’ tibārdur
[31b] ‘*Ālem ḥasīs ü çarḥ le ’īm ü zamāne dūn*
Geçse ‘acib mi yerlere bu tāk-ı ser-nigūn
4. ‘*Ālem*⁷⁷ yıkıldı eyledi Ye’cūc-ı ğam hücūm
Zūlm ile yıkdı ‘*ālemi niçe ḥasīs*⁷⁸ ü şūm
Himmetle eylemezse nazār pādīşāh-ı Rūm
Kaldı ḥarābe içre bu gencīne-i ‘ ulūm
‘*Ālem ḥasīs ü çarḥ le ’īm ü zamāne dūn*
Geçse ‘acib mi yerlere bu tāk-ı ser-nigūn
5. Başı göge irürse daḥı ger⁷⁹ güneş-şıfat
Faẓl ile kimse hīç bulımaz⁸⁰ ḳadr u menzilet
Zemmiyle bir durur bulara medḥ u menḳıbet
Sā’ī cihānda maşḥaralıḳ oldı ma’ rifet
‘*Ālem ḥasīs ü çarḥ-ı le ’īm ü zamāne-i dūn*
Geçse ‘acib mi yerlere bu tāk-ı ser-nigūn

⁷⁰ Nazım şekline bakıldığında bu şiirin bir müseddes olduğu görülmektedir.

⁷¹ XVI. Yüzyılda Derlenmiş Bir Musammat Mecmuası, s.636 (Yazar, 2013)

⁷² geçdügince: geldügince, YAZAR

⁷³ Şimdi: Gāyet, YAZAR

⁷⁴ baĝ bāĝçe, YAZAR

⁷⁵ vü,- YAZAR

⁷⁶ nişārdur: feşārdur, YAZAR

⁷⁷ ‘*ālem*: Dūnyā, YAZAR

⁷⁸ ḥasīs: ḥabīş YAZAR

⁷⁹ daḥı ger: de bulmaz, YAZAR

⁸⁰ hīç bulımaz zerre ḳadar, YAZAR

Tahmīs⁸¹

102

mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Biz noқта-ı nuṭḡ-ı ḡalem-i kāf ile nūnuz
Biz nūkte-şinās-ı sūḡan-ı bā' -ı yekūnuz
Rindāne naẓar ḡıl bize bir nūr-ı ' uyūnuz
Biz ḡāfile-sālar-ı beyābān-ı cūnūnuz
Mecnūn-ı belā-dīdeye biz rāh-nūmūnuz
- [32a] 2. Bu ' ālem-i fānide ger ūftāde-i dehrüz
Ammā şıfat-ı ḡāl-i ruḡ-ı sāde-i dehrüz
' Acz ile dime şūfī ki dil-dāde-i dehrüz
Biz ḡıẓr u Mesihā gibi āzāde-i dehrüz
Bu çarḡ-ı cefā-pişe nedür ki aña zebūnuz
3. Erbāb-ı ḡarābātđanuz mey-keş-i ' aşḡuz
Biz ehl-ı fenā-yı encūmene mehveş-i ' aşḡuz
Pervāne-şıfat sūḡte-i āteş-i ' aşḡuz
Biz rüz-ı ezelden beri miḡnet-keş-i ' aşḡuz
Biz ḡāke rehüz ' aşḡda pūr şabr u sūkūnuz
4. Biz sālik-i şahrā-yı fenāyüz izūmüz yoḡ
Biz ḡāfile-i ehl-i hūdāyuz tozumuz yoḡ
Biz küşte-i tiḡ-i şeh-i ' aşḡuz sözūmüz yoḡ
Nūh çarḡ-ı siyeh-kāsede bir yıldızumuz yoḡ
Bu dā' ire-i ḡākdan elbetde birūnuz
5. Eyler bu felek ehl-i dile ḡahrı ser-ā-ser
Anlara şunar kāse-i pūr-zehri ser-ā-ser
Bir gün tuṭuşur necm ü meh ü mihrı ser-ā-ser
Biz āteş-ı dilden yaḡaruz dehri ser-ā-ser
Biz āteş-i sūzende-i bīrūn u derūnuz

Ġazel-i Rahmī Tahmīs-i ḡayālī⁸²

103⁸³

mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn

- [32b] 1. Olanlar şūrete mā' il nedür ma' nāyı bilmezler
Ḥaḡıḡat ḡözleseñ māhiyyet-i eşyāyı bilmezler
Bu baḡr içre şadefde ol dūr-i yek-tāyı bilmezler
Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
Şu māhiler ki deryā içredür deryāyı bilmezler

⁸¹ Bu şiir bir muhammestir.

⁸² Bu başlık hatalıdır zira tahmisi yapılan gazel ḡayālī'nin olup tahmis yapan şair Rahmī'dir.

⁸³ Bursalı Rahmī Çelebi ve Dīvānı, s. 103,104 (Tıḡlı, 2006)

2. ʿ İbâdetden ʿ ubdiyyet durur ʿ alemde ey ʿ âbid⁸⁴
 Hâkîkî Kaʿ beye secde ider maʿ nâda her sâcid
 Ezelden mest kılmışken şarâb-ı şevk⁸⁵ ile şâhid
 Hârâbât ehline duzah ʿ azâbın aña ey zâhid
 Ki anlar ibn-i vaqt oldu⁸⁶ ğam-ı ferdâyı bilmezler
3. Muḥabbet cāmını nüş eyleyüp mest oldu ayıklar⁸⁷
 Bu bezme mest olan gelsün yaraşmaz bunda fâyıklar⁸⁸
 Yaqasın şubhveş çâk eyleyüp müstesna şâdıklar
 Şafağ-gün kan içinde dâğını seyr itse ʿ âşıklar
 Güneşde⁸⁹ zerre görmezler felekde ayı bilmezler
4. Muḥabbet⁹⁰ deştini geşt eyleyüp ḥayretle Mecnûnlar
 Gedâ oldu bu yolda⁹¹ nice Dârâ vü Ferîdûnlar
 Fenâ ser-menzilinde dîdelerden döküder kanlar⁹²
 Hâmîde kadlerine rişte-i ʿ aşkı taḥup⁹³ bunlar
 Atarlar tîr-i maḥşûdı nedendür yayı bilmezler
- [33a]
5. Beḳâ yok **Rahmiyâ** fâni taşavvur eyle devrânı
 Gedâya şâh-ı ʿ âlemdür ânuñ vardır iz ʿ âni⁹⁴
 Ne söyler güş ile hüş eylegil dehrûñ sühândânı
Hâyâlî faḳr şâlinı şaranlar⁹⁵ cism-i ʿ uryânı
 Anuñla faḥr ideler atlas u dibâyı bilmezler

Ġazel-i Rızâi taḥmîs-i Ḥalîlî⁹⁶

104

fâʿ ilâtün / faʿ ilâtün / faʿ ilâtün / fâʿ ilün

1. ʿ Aşq-ı cânân ile men çünkim ezelden hem-demem
 Aḥsen-i taḳvîm menem şânumda geldi ekremem
 Mazhar-ı zât [u] şîfâtam yaʿ nî ism-i aʿ zamam
 Men ki dervîşem faḳîrem pâdişâh-ı ʿ âlemem
 Rûḥ-ı bî-rengem egerçi renge geldüm âdemem

⁸⁴ ʿ arz ancak ʿ ubdiyyetdür ey zâhid, ME. Vezne uymadığı için RD'deki oknuş esas alınmıştır.

⁸⁵ şarâb-ı şevk: şarâb u şemʿ, RD

⁸⁶ oldu: olmuş, RD

⁸⁷ eyleyüp mest oldu ayıklar: itdi geçdi nice fâyıklar, RD

⁸⁸ fâyıklar: ayıklar, RD

⁸⁹ Güneşde: Güneşden, RD

⁹⁰ Muḥabbet: Melâmet, RD

⁹¹ yolda: ilde, RD

⁹² kanlar ḥûnlar, RD

⁹³ ʿ aşkı taḥup: eşki daḥup, RD

⁹⁴ iz ʿ âni: ʿ irfânı, RD

⁹⁵ şâlinı şaranlar: şâhına çekenler, RD

⁹⁶ Bu başlık hatalıdır çünkü tahmisi yapılan gazel Halîlî'nin olup tahmis yapan Rızâ'î'dir.

2. H̄asret-i dildārdur dü çeşmümi yaş eyleyen
Lāleveş bağruma fāğ urup ciger baş eyleyen
Pes meni sırr-ı elestdür rind ü kıllāş eyleyen
Şeş cihāta çār ‘ unşurdur beni fāş eyleyen
Yoğsa ben gencīne-i vaḥdetde nūr-ı mübhemem
- [33b] 3. Gel beri ey sālīk-i H̄aḫ sen seni kıılma telef
Ric‘ at it aşla ulaş aşluña olma nā-ḫalef
Ma‘ rifet yolına var ki dimiş erbāb-ı selef
Ümmühāt ile ne var ābāya düşdümse ḫalef
‘ Ālem-i taḫḫīka baksañ cümlesinden aḫdemem
4. Zāhid-i sālūsveş ‘ aşḫ içre ḫod-bīn olmazam
Ehl-i tevḫīdem düşüp keşretde temkīn olmazam
Geçmişem dünyā-yı dūndan şöhret āyīn olmazam
Cennet-i Firdevs için iñende rengīn olmazam
Ṭālib-i dīdār-ı yārem şādımānem ḫurremem
5. Sırr-ı vaḥdet gencinüñ miftāhına buldum şī‘ ār
Bes benüm çün oldu bu tertīb bu leyl ü nehār
Hem menem maḫşūd yekūn kevn ü mekānda her ne var
‘ Ālem-i ğaybuñ vücūdı benden oldu āşīkār
Ey başiretsiz beni gör kim ne zāt-ı mükrimem
- [34a] 6. Pertev-i nūr-ı Ḥudādur görünen sırr-ı ‘ alen
Cümle eşyāda zuhūr idüp tecellī eyleyen
Ger bu sırra maḫrem iseñ añladuñ tevḫīdi sen
Söyleden H̄aḫdur benüm dilümde her dem yoğsa ben
Çār ‘ unşurdan mürekkeḫ bī-lisānem ebkemem
7. Ey Rızā’ı bu felek kim devr ider cünbüşlenür
Emr-i H̄aḫdan ğayri var mıdur bir iş kim işlenür
Ger sa‘ id ü ger şaḫī bu dil niçün teşvişlenür
Ey Ḥalīlī çün her iş taḫdīr elinden işlenür
Fāriğem dünyā vü ‘ uḫbānuñ ğamından bī-ğamem

Ġazel-i Zā‘ fi Tahmīs-i Uşūlī⁹⁷

105

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Ḳuvvet-i H̄aḫdan zuhūr iden Mesīḫu’llāhdur
Ya‘ nī şavt-ı nuḫḫ-ı lafzı nūr-ı rūḫu’llāhdur
Gūş-ı cān ile işit ey dil ki emru’llāhdur
Her ne söz kim söylenür ‘ ayn-ı kelāmu’llāhdur
Vāḫıf olmayan bu sırra lā-cerem güm-rāhdur

⁹⁷ Bu şiir bir muhammestir zira tahmis yapan şairin mahlası son bentte geçmemektedir.

- [34b] 2. Aḥmede nāzil olan āyāt ile imlā ile
Naẓm u neṣr ile hem eṣ‘ ar ile hem inṣā ile
Ḥāşılı ta‘ lim-i nuṭḡ-ı ḥayyile imā ile
Anladum bildüm rumūz-ı⁹⁸ علم الاسما ile
Menzil-i insān-ı kāmīl bir ulu dergāhdur
3. Tālib-i Mevlā gerekdür Ḥaḡḡa inṣāf itmege
Ḥaḡḡa inṣāf eyleyüp ‘ irfān ile lāf itmege
Vech-i Ḥaḡḡı görüben ḡalbini şeffāf itmege
Māye-i taḡlīdden āyinesün şāf itmege
Faẓl-ı Ḥaḡḡdan feyẓ olan envār-ı nūru’llāhdur
4. Sırr-ı⁹⁹ سبحان الذى اسرى gelübdür şaḡlaruñ
Ser-te-ser esrār-ı Ḳur’āndur yüzüñde ḡatlaruñ
Noḡtalar beñler eliflerdür hemān kirpikleruñ
Ḥoş müferraḡdur yazılmış ḡaṭṭ-ı reyḡān ḡaşlaruñ
Niçe rüşen olmasun kim defter-i Allāhdur¹⁰⁰
5. Vaḡdet-i burc-ı bedenden gün gibi doğup seḡer
Menzil-i bālāya mi‘ rāc eyleyüp tıtdı maḡar
Rāst rāḡ-ı istivādan elfveş ḡıldıḡ güzer
Za‘ fiyā¹⁰¹ شق القمر sırrını her kim fehmi der
Āsumān-ı ‘ ālem üzre bir münevver māhdur
- [35a]

Ġazel-i Nesīmī Taḡmīs-i Uşūlī

106¹⁰²

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Yā İlāhi bu faḡīre bāb-ı luṭfūndur sened¹⁰³
Āsitān-ı devletūñden itme¹⁰⁴ ben dervīşi red
‘ Abd-i ‘ aşıyem suçum bī-ḡadd u cürmüm bī-‘ aded¹⁰⁵
Faẓluña bel baḡladum yā Vāḡid ü Ferd ü Şamed
Cümleñ ma‘ būdu sensin dā’imā ḡayy-ı ebed

⁹⁸ ‘ Allame’l-esmā: İsimleri öğretti. (Bakara, 2/31)” (Komisyon, 2013: 5)

⁹⁹ “Sübḡāne’l-lezi esrā: ... götüren Allah eksiklerden münezzehtir. (İsra, 17/1)” (Komisyon, 2013: 281)

¹⁰⁰ Bu mısra vezne uymamaktadır.

¹⁰¹ “Şaḡḡa’l-ḡamer: ... ve ay yarıldı. (Kamer 54/1)” (Komisyon, 2013: 527)

¹⁰² Usūlī Dīvānı, s.88,89 (İsen, 1990)

¹⁰³ bu faḡīre bāb-ı luṭfūndur sened: vādī-i ‘ işyānda ḡaldum bī-meded, UD

¹⁰⁴ Āsitān-ı devletūñden itme: Şimdi şeyḡu’llāha geldüm ḡılma, UD. Bu mısra UD’de 3. sıradadır.

¹⁰⁵ ME’de bu mısra “Çünkim luṭfuñdan senüñ şehler gedā olmaḡdadur” şeklindedir. Ancak mısranın gerek ilk hanesinin kalıba uymaması gerekse son kelimesinin kafiyeyi bozması nedeniyle yerine bendle anlam bütünlüğü ve kafiye uyumu olan UD’deki mısra tercih edilmiştir.

2. Ḥamdu li'llāh buldı nām-ı a'zamı kalb-i selīm
Sālik-i rāha 'ayān oldı şırāt-ı müstekīm
Ba' d-ezīn kār idemez vesvās-ı şeytāni'r-racīm
Oğurum ismüñde¹⁰⁶ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
Ey şıfātuñdur şıfātuñ قل هو الله احد¹⁰⁷

[35 b] 3. Çār ismüñdür¹⁰⁸ bu şeş sū kubbeye viren¹⁰⁹ şubūt
Muẓmahil olurdu yoḥsa¹¹⁰ hem-çü tār¹¹¹-ı 'ankebūt
Zıkr ü vecdüñden irer bu¹¹² cisme kuvvet rūḥa¹¹³ kūt
Evvel ü Āḥir¹¹⁴ هو للمی الذی sin¹¹⁵ لا یموت
Zāhir ü Bāṭın¹¹⁶ هو الباقی sin¹¹⁷ الله الصمد

4. Ey ḥarīm-i dergehüñ ḥā'if gönüller me'meni
Kibriyāñ öñünde kimdür kim kılar mā'ü¹¹⁸ meni
Vaşf-ı zātuñdur münezzeḥ zāt-ı pāküñdür ğani
seni و لم یولد¹¹⁹ ey sün okurlar لم ید¹¹⁹
له کفو احد¹²² zāt u şıfātuñdur لم یکن¹²¹

5. Nükte-i sırr-ı¹²³ نفخت فیہ çün urduñ demi
Noḡta-ı vaḥdetde derc itdüñ sevād-ı a'zamı
Ya' nı kılduñ nüşā-ı kübrā vüçüd-ı Āдеми
Kāf ile nūndan yaratduñ on sekiz biñ 'ālemi
Ḳudretüñle¹²⁴ erba'ın günde tamām oldı cesed

¹⁰⁶ “Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm:Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. (Fatiha,1/1)” (Komisyon, 2013: 2)

¹⁰⁷ Ḳul hüva'l-lāhü Aḥad: De ki o Allah'tır, tektir. (İhlas, 112/1) (Komisyon 2013:604)

¹⁰⁸ ismüñdür: ismüñden, UD

¹⁰⁹ kubbeye viren: kubbeye bulmazsa, UD

¹¹⁰ Muẓmahil olurdu yoḥsa: Pāyidār olmaz bināsı, UD

¹¹¹ tār: beyt, UD

¹¹² Zıkr ü vecdüñden irer bu: Feyz-i cüduñdan erişir, UD

¹¹³ rūḥa: cāna, UD

¹¹⁴ “Hüve'l-ḥayyü'l-lezī: Odur ezeli hayat sahibi olan. (Evrād-ı Kudsiye, 4) (Büyük Cevşen ve Türkçe Açıklaması, 2006:223)

¹¹⁵ “Lā-yemüt: (O) Kendisine asla ölüm arız olmayan. (Evrād-ı Kudsiye, 4) (Büyük Cevşen ve Türkçe Açıklaması, 2006:223)

¹¹⁶ “Hüve'l-Bāḳi: O (Allah), ölümsüzdür. (Yılmaz, 2013: 232)

¹¹⁷ “Allāhü'ş-şamed: Allah Sameddir. (İhlas, 112/2) (Komisyon 2013:604)

¹¹⁸ ü, -ME

¹¹⁹ “Lem yelid: Doğurmamış. (İhlas, 112/3) (Komisyon 2013:604)

¹²⁰ “Velem yüled: Ve doğmamıştır. (İhlas, 112/4) (Komisyon 2013:604)

¹²¹ “Lem yekün: Yoktur. (İhlas, 112/4) (Komisyon 2013:604)

¹²² “Leḥü küfüven eḥad: O'nun hiçbir dengi. (İhlas, 112/4) (Komisyon 2013:604)

¹²³ “Nefahtü fih: Ona üflediğimde. (Sād, 38/72) (Yazır 2011:458)

¹²⁴ Ḳurtüñden, ME

- [36 a] 6. ‘ Ālem-i vahdetde kesret çünki¹²⁵ tutmuşdur maķar
 Birbirinden münderic şan kim nebāt içre şecer
 Zāhir olmamış idi hıllıķ-ı melek hüsni-i beşer
 Ol zamān kim luḫ ile bir gevhere kılduñ¹²⁶ nazar
 Zāhir ol gevherden oldu cümle eşyā lā-yu‘ ad¹²⁷
6. Ey Uşūlī zāt-ı Hāķdan dā’im artuķ¹²⁸ nesne yoķ
 Dillere zikre mülāyüm Hāķdan artuķ¹²⁹ nesne yoķ
 Çünki yerde gökde¹³⁰ ķā’im Hāķdan artuķ nesne yoķ
 Seyyidüñ göñlüñde dā’im Hāķdan artuķ nesne yoķ
 Ol faķirüñ hem dilinde dā’im eydür yā eħad

Gazel-i Mantıķī Tahmīs-i Güftü¹³¹

107¹³²

fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilün

1. Zīr-i gīsüsunda seyr eyleñ ruħ-ı meh- sīretin
 Eylemiş şem‘-i şeb-ārā-yı melāhet ḫal‘ atın
 Meclis-efrüz olmak isterse çerāğ-ı ‘ işretin
 Şem‘-i bezm arturmasun pervānenüñ germiyyetin
 Rūzgār eyler perīşān ķorķaram cem‘ iyyetin
- [36b] 2. Ser-girān-ı cām-ı ķahr-ı rūzgār olduķ yeter
 Mübtelā-yı ḫālī‘ -i nā-sāzkār olduķ yeter
 Zehr-i nūşān-ı raḫīķ-i cevriyān olduķ yeter
 Şerbet-i telḫ-ı cefādan ḫişşedār olduķ yeter
 Bilsek ey şāķī mey-i luḫfuñ daḫı keyfiyyetin
3. Hiç göstermez ‘ izārın şāhid-i āmālimüñ
 Zīverī olmuş veseḫ āyine-i aḫvālimüñ
 Gūş-ı gerd-i zībaķ-ı edbār ile iķbālimüñ
 Gūşuna feryād ķār itmezse çarḫ-ı zālīmüñ
 Dīde-i baḫtuñ biraz uçursa ḫ’āb-ı raḫātın

¹²⁵ çünki: daḫı, UD

¹²⁶ kılduñ: kıldum, UD

¹²⁷ yu’ad: ‘aded, UD

¹²⁸ zāt-ı Hāķdan dā’im artuķ: sırrı dāyım Hāķdan özge, UD

¹²⁹ artuķ: özge, UD

¹³⁰ Çünki yerde gökde: Zāhir ü bāḫında, UD

¹³¹ Güftü’nin tahmīsine ulaşımada ancak tahmīsı yapılan Mantıķī’nin gazeli bulunarak karşılaştırması yapılmıştır.

¹³² XVII. Yüzyıl Divan Şairi Mantıķī Ahmed Efendi ve Dīvānçesi, s. 135,136 (Kaya, 1991)

4. Ey gönül ihsânını çeşm-i şabâdan dür iden
Şem^c -i luţfun bezm-i erbâb-ı recâdan dür iden
Âsitânın ebre-i luţf u ^c atâdan dür iden
Sâyesin dervîş-i bî-berg ü nevâdan dür iden
Şaklasun ârâyîş-i tâpûta¹³³ naĥl-ı himmetin¹³⁴
5. Bezm-i iĥbâlûñ olup derd-i seri şimden girü
Olmazuz meftûn-ı derd-i sāgarı şimden girü
Kâm içüñ lâzım midur ĥ[~]âhiş-geri şimden girü
Biz ki ceyb-i ĥırķaya çekdük seri şimden girü
Başına çalsun felek zıll-ı hümâ-yı¹³⁵ devletin¹³⁶
- [37a] 6. **Güftiyâ** cām-ı mürüvvetden haber yok kimsede
Ya^c ni bâğ-ı dehrden bir verd-i ter yok kimsede
Ka^c r-ı deryâ-yı seĥâvetden güher yok kimsede
Mantıķı büy-ı ĥaķıķatden eşer yok kimsede¹³⁷
Aldılar güyâ ki biĥ-i Âdemüñ¹³⁸ ĥâşiyetin

Ėazel-i Sırrı Tahmîs-i Rüşdi¹³⁹

108¹⁴⁰

fe^c ilâtün / fe^c ilâtün / fe^c ilâtün / fe^c ilün

1. Eylese yâr sezâvâr vişâl-i aġyârı¹⁴¹
Giryeden ġayr n[’]olur¹⁴² ^c âşık-ı zâruñ kârı
Şadef-i çeşm-i ter itsün ħo le[’]âl¹⁴³-i işârı
Getürüb cûşa yine dîde-i gevherbârı
Eyleyem reşk-i ^c Adn ĥâk-ı reh-i dildârı
2. Ey şabâ eyle muţayyeb dil-i müştâķı yine
Mişk¹⁴⁴-zâr eyle yûri serb-e-ser âfâķı yine
Baña irâş-ı zükâm itdi gel ey¹⁴⁵ sâķı yine
^c Aţse¹⁴⁶-rîz ile müşâm-ı dil-i ^c uşşâķı yine
Ėıl perîşân girih¹⁴⁷-i kâkül-i müşġin-târı

¹³³ tâpûta: tâbüta, MD

¹³⁴ himmetin: devletin, MD

¹³⁵ hâ-i, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı MD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹³⁶ devletin: himmetin, MD

¹³⁷ büy-ı ĥaķıķatden eşer yok kimsede: ^c alemde yok büy-ı ĥaķıķatden eşer, MD

¹³⁸ Aldılar güyâ ki biĥ-i Âdemüñ: Beñzer eczâ-yı vücūduñ aldılar, MD. Bu mısranın farklı bir nüshada şu şekilde geçtiği belirtilmektedir. “Aldılar güyâ ki biĥ-i ^c âlemüñ ĥayşiyetin” (Kaya, 1991: 149)

¹³⁹ Bu başlık hatalıdır zira tahmisi yapılan gazel Rüşdî’nin olup tahmis yapan Sırrî’dir

¹⁴⁰ Üsküdarlı Sırrî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divânı’nın Tenkidli Metni s. 96,97. (Özyılmaz,1995)

¹⁴¹ Vezne uymamaktadır.

¹⁴² n[’]olur: nedür, SID

¹⁴³ le[’]â, ME, Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı SID’daki okunuş esas alınmıştır

¹⁴⁴ Mişk: Misk, SID

¹⁴⁵ güli,ME. Beyitteki mana akışına uygun olduğu için SID’daki okunuş esas alınmıştır.

¹⁴⁶ ^c Aţse: ^c İtr, SID

¹⁴⁷ girih: küre, SID

- [37b] 3. Yine ey çarç-ı sitem-pîşe ne hâl eyledüñ âh
Dili dūr eyledüñ ol mähdan âl eyledüñ âh
Menzilüm fūrkat ile künc-i melâl eyledüñ âh
Beni maħrüm-ı mey-i bezm-i vişâl eyledüñ âh
Senüñ ey baħt-i siyeh çanuñı içsem bāri
4. Cān hayāl-i nigeh-i fitne-nişānuñ eyler
Vālihān fikr-i hāt-ı müşk-feşānuñ eyler
Mū-şikāfān-ı sūħan medh¹⁴⁸-ı miyānuñ eyler
Dil helāk olsa yine fikr¹⁴⁹-i dehānuñ eyler
Yoğ yere baña sitem eyleme ‘ömrüm varı
5. **Sırrı**ye itdi eșer ŗāhid-i nazmum Rūşdı
Eyledi cilve¹⁵⁰ meger ŗāhid-i nazmum Rūşdı
İstemez ziynet-i vefr¹⁵¹ ŗāhid-i nazmum Rūşdı
Olsa bī-zīver eger ŗāhid-i nazmum **Rūşdı**
Cāme-i ħüsn-i edādan yine olmaz ‘ārī

109¹⁵²

- [38a] 1. fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün
‘Acabā ŗāhid-i¹⁵³ mağşūda gözüm yüz süre mi
Yā baña bir daħı bu baħt-ı siyāh el vire mi
Yoħsa engüŗt-i każā defteri¹⁵⁴ ömrüm düre mi
Gün ola mı gözümüz vuşlāt-ı yāri göre mi
Yoħsa ħasret bizi tā menzil-i ħaşre süre mi
2. Ne ‘aķıllar¹⁵⁵ iriŗür bu felegüñ gerdiŗine
Ne fikirler irer¹⁵⁶ eyyām-ı ğamuñ cünbüŗüne
Ne taħammül olunur ‘aŗķ¹⁵⁷ u¹⁵⁸ firāk āteŗine
Gün ola mı gözümüz vuşlāt-ı yāri göre mi
Yoħsa ħasret bizi tā menzil-i ħaşre süre mi

¹⁴⁸ mūy, ME. Beyitteki mana akıŗına uygun olduğu için SID’daki okunuŗ esas alınmıŗtır.

¹⁴⁹ yine fikr: daħı vaŗf, SID

¹⁵⁰ Eyledi cilve: cilve-ger oldı, SID

¹⁵¹ fer, ME. Beyitteki mana akıŗına uygun olduğu için SID’daki okunuŗ esas alınmıŗtır.

¹⁵² Aŗık Ömer Dīvānı ŗn.1385 (KARASOY, Yakup -YAVUZ, Orhan, 2010)

¹⁵³ ‘Acabā ŗāhid-i: ‘Aceb ol ŗāh-ı, AÖD

¹⁵⁴ defter, ME

¹⁵⁵ ‘aķıllar: ‘aķiller, AÖD

¹⁵⁶ irer: irür, AÖD

¹⁵⁷ ‘aŗķ: hecr, AÖD

¹⁵⁸ u,-ME

3. Hele ğamsuz olamam rāhat anuñ çün ölemem
Ağlamağdan gülemem yaşımı bir dem silemem
Gitdi ʿaqlum bilemem¹⁵⁹ kendümi kendüm bulamam¹⁶⁰
Gün ola mı gözümüz vuşlât-ı yâri göre mi
Yoğsa hasret bizi tâ menzil-i haşre süre mi
4. Kimseye söyleme şorma dime¹⁶¹ hâlün nicedür
Bunda alçağ olanuñ pāyesi anda yücedür
Şeb-i hecrün seheri yok ne karañu gicedür
Gün ola mı gözümüz vuşlât-ı yâri göre mi
Yoğsa hasret bizi tâ menzil-i haşre süre mi
5. Ey ʿÖmer tâ tair¹⁶²-i cān terk-i diyār eylemeden
Şeb-i ğam ʿālem-i iqbālümü tār eylemeden
Didemüz bād-ı ecel dolu ğubār eylemeden
Gün ola mı gözümüz vuşlât-ı yâri göre mi
*Yoğsa hasret bizi tâ menzil-i haşre süre mi*¹⁶³

110

mefʿülü / fāʿilātü / mefāʿilü / fāʿilün

- [38b] 1. Derd ü belā vü hecr ile ğam yetdi ğāyete
He-cr-i āhir oldı fūrkat irişdi nihāyete
Tebdîl olundı kevkeb-i bahtum saʿādete
Girdāb-ı ğuşşadan yine çıkdum selāmete
Minnet Hudāya irmişem ol serv-i kāmete
Şükrüm budur ki qalmadı hasret kıyāmete
2. Ol mäh-çehre hasta-ı dile mihribān olup
Bürç-ı şerefde saʿd ile bahtum kıran olup
Zevk ü şafā vü ʿişret ile kāmran olup
ʿİyş ü neşāt-ı vuşlât ile şādmān olup
Minnet Hudāya irmişem ol serv-i kāmete
Şükrüm budur ki qalmadı hasret kıyāmete
3. Dest-i ecel irüp kül-i maqşūdı bulmadan
Berg-i hazān gibi yüzünün rengi şolmadan
Derd ile ğonçaveş yüregüm kanla dolmadan
Hier ü belā vü zecr ile ʿömr-i āhir olmadan
Minnet Hudāya irmişem ol serv-i kāmete
Şükrüm budur ki qalmadı hasret kıyāmete

¹⁵⁹ bilemem: bulamam, AÖD

¹⁶⁰ bulamam: bilemem, AÖD

¹⁶¹ Kimseye söyleme şorma dime: Hağ bilür kimseye sen söyleme, AÖD

¹⁶² tâ murğ,ME. Vezne uymadığı için AÖD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁶³ Buraya kadarki şiirlerde yapılan başlık koyma kuralı bu muhammesden itibaren müellif tarafından tercihen uygulanmıştır.

4. Oldum egerçi ol Hudā için niçe kez hazīn
Fūrkat şebinde eyleyüben nāle vü enīn
Rūz-ı vişāle irişüp oldum yine emīñ
Her şubh u şām vird-i zebānum budur hemīn
Minnet Hudāya irmişem ol serv-i kāmete
Şükrüm budur ki kalmadı hasret kıyāmete

- [39a] 5. Başu o şāh külbe-i aḥzānuma ḳadem
Şundı elüme sâ' id-i sîmiyle cām-ı Cem
Nüş eyleyince kalmadı ḥātırda hîç elem
'Alemdede **Vālihî** daḥı şimden girü ne ğam
Minnet Hudāya irmişem ol serv-i kāmete
Şükrüm budur ki kalmadı hasret kıyāmete

111¹⁶⁴

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Dem-be-dem būs eyleyüp la' l-i şeker-efşānuñı
Şubha dek pehlüya şararken ten-i 'uryānuñı
Görmiş iken iltifāt-ı ḥadd u bî-pāyānuñı
Çekmek ile şimdi birkaç gün şeb-i hicrānuñı
Hîç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı
Ey sehî ḳāmet boyuñca görmişem iḥsānuñı
2. Seyriderken cān u dil bāğ-ı cemāl içre gülüñ
Elleriken ḥātırım dā'im perişān sünbülüñ
Dostum keyfiyyeti var mı deyü cām-ı mülüñ
Gāh ayağüñ būs idüp gāhi ḳoḳarken kākülüñ
Hîç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı
Ey sehî ḳāmet boyuñca görmişem iḥsānuñı
3. Servi gibi şalunup seyr-i gülistān eyleseñ
Ġoñcaveş ben 'āşık-ı ğamġini ḥandān eyleseñ
Yüz virüp ḥāre hezārān luḫ u iḥsān eyleseñ
Sāyeveş ya' nî beni ḥākile yeksan eyleseñ
Hîç ola mı cān u dil elden ḳoya dāmānuñı
Ey sehî ḳāmet boyuñca görmişem iḥsānuñı

¹⁶⁴ Burda müseddesin sadece üç bendi yazılmıştır devamında "Sırrı"ye ait bir tahmisen son bendi eklenmiştir. Bu müseddesin tamamını 48a 48b vараğında olup orada şiirin Tîġî'ye ait olduğu anlaşılmaktadır.

112¹⁶⁵

mef' ūlū / mefā' ilūn / mef' ūlū / mefā' ilūn

- [39b] 1. ' Adā gözine gerçi biz¹⁶⁶ şüret-i bī-cānuz
Taḥşil¹⁶⁷-i kemāl itmiş ehl-i dili¹⁶⁸ insānuz
Biz meclis-i ma' nide ey **Sırrī** sūḥandānuz
' Ālemde **Mezākī** veş biz şāḥib-i ' irfānuz
Erbāb-ı dile mā' il bir ehl-i hüner yok mı

113¹⁶⁹

mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn

1. Gönüller şaydına yārūñ saçı müşkin kemend olsa
İki gīsūları cāna birer zencīr-i bend olsa
Götürse tūṭī-i ṭab' ı maḳāle la' l-i ḳand olsa
Dil alsa dil-rubālīḳ itse dā' im dil-pesend olsa
Söz añlasa güzel ḳaddi gibi ṭab' -ı bülend olsa
Peder māder ḡamın çekmez bize bir şeh-levend olsa
2. Ḥayāt-efzā söz ile eylese ' aşıkları iḫyā
Ḳııldā bir nefesde niçe maḥzūnı feraḥ peydā
Ḳaluba cān baḡışlardı olurdu ' āfiyet-baḡşā
İderdi her kelāmı dilde yüz biñ derd nā-peydā
Söz añlasa güzel ḳaddi gibi ṭab' -ı bülend olsa
Peder māder ḡamın çekmez bize bir şeh-levend olsa
3. Olinca kimse yād itmezdi hergiz özge dildarı
Olurdu germ gün günden metā' -ı ḥüsn-i bāzārı
Bahā olmazdı yüz biñ cān u dil olsa ḥırīdārı
Niçe mihr-i cihān-ārā degerdi māh-ı ruḥsārı
Söz añlasa güzel ḳaddi gibi ṭab' -ı bülend olsa
Peder māder ḡamın çekmez bize bir şeh-levend olsa
- [40a] 4. Olurdu' aşkı ile herkesūñ rüsvā-yı aḫvāli
İdeydi ' aşık-ı şādīḳ hezārān fāriḡü' l-bāli
İdüp taḥşīş-i vaşf-ı ḥüsnine rüz-ı meh ü sālī
Oḳurdu niçe ḥassān gibi siḥrāmīz-i dellāli
Söz añlasa güzel ḳaddi gibi ṭab' -ı bülend olsa
Peder māder ḡamın çekmez bize bir şeh-levend olsa

¹⁶⁵ Üsküdarlı Sırrī, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dīvānı'nın Tenkidli Metni, s.99. (Özyılmaz, 1995) Bu tahminin geri kalan bendleri ilerde 49b-50b varakları arasındadır.

¹⁶⁶ biz: bir, SID

¹⁶⁷ Taḥşil: ' Akıl, SID

¹⁶⁸ dili: dile, SID

¹⁶⁹ Milli Kütüphane 2860 Numaralı Şiir Mecmuası'nın çalışıldığı yüksek lisans tezinde (Karadağ, 2011) yer alan Âzerî'ye ait müseddes ve tesdislerden farklı bir müseddestir.

5. İnansa **Āzerî** ' arz-ı niyāza i' timād itse
 Cefālar etmese ' uşşākı ihsān ile yād itse
 Vefā resmin çıkarsa ' āleme luţf ile ād itse
 Hezārān nūktelerle hāţır-ı maḥzūmı şād itse
Söz añlasa güzel kıaddi gibi tab'-ı bülend olsa
Peder māder ğamın çekmez bize bir şeh-levend olsa

114¹⁷⁰

fe' ilātün/ fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Qad mi bu sidre-i tūbā mı benüm pādişehüm
 Hād mi bu kākül-i ra' nā mı benüm pādişehüm
 Tayyib-enfās-ı Mesihā mı benüm pādişehüm
 Söz mi bu yā dem-i ' İsā mı benüm pādişehüm¹⁷¹
 Göz mi bu nergis-i şehlä mı benüm pādişehüm
2. Nūr-ı pīşāni mi mir 'āt-ı mücellā mı ki bu
 Ruḡ-ı cānāne mi mihr-i felek-ārā mı ki bu
 Sūnbül-i ter mi āyā kākül-i ra' nā mı ki bu
 Zūlf-i hoş-bū mı ' aceb başuma sevdā mı ki bu
 Bu belā mı baña bālā mı benüm pādişehüm
- [40b] 3. Hāyl-i müjgānı çeküp yine levendāne gözün
 ' İşveler ğamzın ider ' āşık-ı nālāne gözün
 Mey gelir ne ki görüp döndi kızıl kıana gözün
 Ğamzeden¹⁷² taķunuben tıġını mestāne gözün
 Kıaşdı dil mülkine yağma mı benüm pādişehüm
4. Saña hem-tā mı var ey dil-ber-i tinnāz ' aceb
 Şehr-i hüsn içre olursuñ n'ola mümtāz ' aceb
 ' Ar' ar-ı kūtehe cāķ böyle ne bu nāz ' aceb
 Şöyle¹⁷³ ser-keşlik ider serv-i ser-efrāz ' aceb
 Kıāmetün gibi dil-ārā mı benüm pādişehüm
5. Bezm-i miḡnetde dili ney gibi nālān itdün
 Cānumı şa' şa-ı mihr ile lertzān itdün
 Señ raķibi harem-i vaşluna derbān itdün
 Beni giryān idüben düşmeni ḡandān itdün
 Ğarazuñ yoḡsa temāşā mı benüm pādişehüm

¹⁷⁰ Bu tahmisin aslına ulaşılamdığı için sadece Hayretî'nin tahmis yapılan şiiri üzerinden karşılaştırma yapılmıştır. Hayretî Dîvânı, g.314 (Çavuşoğlu Tanyeri, 1981) (HD'de gazelin başında "Mahbubiye" diye bir başlık var.)

¹⁷¹ benüm pādişehüm: Memi Bālicigüm

¹⁷² Ğamzeden Ğamzelerden, HD

¹⁷³ Şöyle: Böyle, HD

6. Sābikā gerçi vefā kaçdını kılduñ kuluña
Feyz-i cūd u keremüñ eylemez olduñ kuluña
Sille-i hecri nezāket ile çalduñ kuluña
Va^c de-i vaşlı bugün yarına şalduñ kuluña
Yine bu şive-i ferdā mı benüm pādīşehüm

- [41a] 7. Sükker-i la^c lüñi vaş itse **Hüseyni**-i şikest
İşidenler şanur ol hasta-dili bāde-perest
Sāki-i bezm-i ezel cāna şunup cām-ı elest
Hayretiyı yine bir cür^c a ile eyledi mest¹⁷⁴
Leb mi bu mey-i hamrā mı benüm pādīşehüm

115¹⁷⁵

mefā^c ilün / mefā^c ilün / mefā^c ilün / mefā^c ilün

1. Bi-ḥamdi'llāh ne bed¹⁷⁶ fikrüm ne bir bātıllı ḥayālüm var
Ne bir zerrāk sālūsem ne mekr ü şerr ü ālum var
Sa^c ādet ehliyem Ḥaḳdan benüm ferḥunde fālüm var
Ġanīdür ^c aşḳ ile gönül¹⁷⁷ ne mālüm ne menālüm var
Ne vaşl-ı yāre ḥandānum ne hicrāndan melālüm var
2. Ḥaḳīḳat sırrını ehl-i mükāşifden açar¹⁷⁸ gönülüm
Hevā-yı ^c aşḳ ile pervāz urup dā'im uçar gönülüm
Dem-ā-dem Hızır elinden¹⁷⁹ çün ḥayāt ābın içer gönülüm
Ne şağ olmak murādumdur ne ölmekden kaçır gönülüm
Cihānda hasta-ı ^c aşḳ olalı bir hoşca ḥalüm var
3. Ḥudā ḥalk itmeden nūr-ı Muḥammedden nüh eflākı
Medār-ı çarḥa hergiz¹⁸⁰ kılmadan bu küre-i ḥāki
Baña esrārı gösterdi saña tesbīḥ ü misvākı
Ben ol ḥayrān-ı ^c aşḳam ki yitirdüm ^c aḳl u idrākı
Ne ^c ālemden¹⁸¹ ḥaberdāram ne kendümden¹⁸² ḥayālüm var

¹⁷⁴ eyledi mest: mest itdi, HD

¹⁷⁵ Mevlānā Müzesinde Bulunan Bir Mevlevi Şairler Mecmu'ası, s. 239,240 (Öztürk Fidan, 2006)

¹⁷⁶ bir,ME. Beytin anlamına uygun olduğu için MŞM'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁷⁷ gönül: gönülüm, MŞM

¹⁷⁸ açar: oçur, MŞM

¹⁷⁹ elinden: dest [in]den, MŞM

¹⁸⁰ hergiz: merkez, MŞM

¹⁸¹ ^c ālemden: kendümden, MŞM

¹⁸² kendümden: ^c ālemden, MŞM

- [41b] 4. Göñül büstânına düşdi çü ‘ aks-i kâmet-i cānān¹⁸³
 ‘ Alāyıkdan mücerred eylerem¹⁸⁴ dil mülkini seyrān
 Ḥayāl-i yār ile külhān baña gülşen gelür¹⁸⁵ ey cān
 Ne seyr-i şöhet-i cānān¹⁸⁶ ne meyl-i külbe-i aḥzān
 Ne ta‘ n-ı zāhid-i nā-dān ne ceng ü ne¹⁸⁷ cidālum var
5. Perīşān olmadan dil defterinüñ köhne evrākı
 Kesilsün ḥalk-ı ‘ ālemden gel ey cān iste Ḥallākı
 Ser-ā-ser mülkün¹⁸⁸ olmuş¹⁸⁹ tut **Muḥibbī** cümle āfākı
 Cihān fānīdür ey **Yahyā**¹⁹⁰ هو الحى هو الباقي
 Değişmem atlas-ı çarḥa benüm bir köhne şālum var

116¹⁹¹

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Niçe demdür ki ḵan ağlar gözüm ey bī-vefā senden
 Dükenmez ḥaşr olunca şerh idersem mā-cerā senden
 Belā vü derd ü ḡam oldı naşībüm çün şehā senden
 Felek her-cāyılık ta‘ līm ider ey pür-cefā senden
 Meh-i nā-mihribānsın kimseye gelmez vefā senden
2. Yanaldan āteş-i ‘ aşkuñla ol dem olmalu bīmār
 Ṭabībüm ḥastaña dem-i lebünnden kılmaduñ tīmār
 Dili derd oḡlarına gel nişāne itmegil ey yār
 ‘ İnān-ı ihtiyāruñ eller alşun şāhvārum var
 Ümīdüm¹⁹² riştesin kesdüm idüp ḵaṭ‘ -ı recā senden
- [42a] 3. Sitārem yok n’ola ḥālüm ‘ aceb sen yüzü ay ile
 Beni öldürdün ey āfet niçe dürlü belā ile
 Ḷoyup bu bülbülün ey gül hezārān āh u vāh ile
 Ḷoşulduñ ḥār u ḥāşāka çemende pür-melā ile
 Umulmazdı benüm serv-i revānum bu devā senden
4. Saña dil virmeden özge şehā bilmem ne kılduḡum
 Benüm ‘ aşḵ āteşi içre budur yanup yaḵılduḡum
 Müjeñden cāna tır urma benüm yolunda öldüḡüm
 Kemān ebrūña baş egdümse ey ḵurbānuñ olduḡum
 Ḥaṭāmı cürmümi ‘ afv it ya benden oldı ya senden

¹⁸³ Mısra,-MŞM. Bu mısra MŞM’de şu şekildedir: “Ḥarābāt ehliyem geh mest ü gāhī ḵan ... ḥayrān”

¹⁸⁴ eylerem: eyledüm, MŞM

¹⁸⁵ gelür durur, MŞM

¹⁸⁶ cānān: yārān, MŞM

¹⁸⁷ ne,- MŞM

¹⁸⁸ mülkün: māliki, MŞM

¹⁸⁹ olmuş: olumış, MŞM

¹⁹⁰ hüve’l-Ḥayyü hüve’l-Bākī

¹⁹¹ Bu muhammes, Kadir Güler’in Kütahyalı Firākī ve Bilinmeyen Şiirleri” adlı makalesinde bulunmamaktadır.(Güler, 2010: 1037-1066)

¹⁹² Bu kelime “ümīdüm” diye okunmuştur ancak ME’de “اوميزم” şeklinde yazılmıştır. İmla hatası olduğunu düşünmekteyiz zira kelimenin devamı “ümīdüm” okunuşunu desteklemektedir.

5. Firākuñd[a] şehā bu dil nitekim semm[i] nüş eyler
 Lebün tiryākı irdikce yine gönlümi hoş eyler
 Mey-i ‘aşkuñla sīnemde dil ü cānum hūrūş eyler
Firākī ger ‘adem deryāsına gark olsa cūş eyler
 Gelüp tek bir haber virsün baña bir aşınā senden

117¹⁹³

I¹⁹⁴

fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

- [42b] 1. Ey benüm evc-i sa‘ādetde meh-i tābānum
 Çıkdı gökler yüzine diñle nedür efgānum
2. Āh idüp ‘aşkuñ ile görmeyeli gün yüzünü
 Beni odlara düşürdi bu dil-i sūzānum
3. Saña düşmez güzelüm uyma hasūduñ sözine
 Hūblar şāhı benüm dil-ber-i ‘ālīşānum
4. İki ‘ālem baña va’llāh gerekmez sensüz
 ‘Ömrümüñ varı efendim güzelüm cānānum
5. *Meded Allāh severseñ baña kıyma cānum*
Uyma düşmen sözine başuñ içün sulţānum

II

1. Hūblar içre bu gün dil-ber-i hem-tāsın
 Serv-i kıdsin güzelüm hūsn ile müştēsñsın
2. Cūy idüp yaşımı aqıtma firākuñla şehā
 Hār u haslar sözini tutma ki sen deryāsın
3. Beni hāk itmeyesin zerre-i nā-çize uyup
 Umaram ben seni sen mihr-i cihān-ārāsın
4. Müdde‘iler çok olur ‘aşıka hūd ‘ālemde
 Ne diyem ben saña sen ‘ākıl u hem dānāsın
5. Şeh-levendāne güzel şūh-ı dil-ārā begsın
 Pāk-i dil pāk-i nazār hūsn ile bī-pervāsın
6. *Meded Allāh severseñ baña kıyma cānum*
Uyma düşmen sözine başuñ içün sulţānum

¹⁹³ Terci-i bend,-MDD

¹⁹⁴ İlk bend on mısra iken diğer bendler on ikişer mısradır.

III

1. Yine bend eyledi ‘aşkuñ dil-i ser-gerdānı
Sürüyüp hecr ile toköz toladı devrānı
2. Āh idüp ayrılalı kāmēt-i dil-cūyuñdan
Başuma kopdı kıyāmet güninüñ tūfānı
3. Leb ü ruhsāruñ añup vādī-i hayretde şehā
Akıdur dīdelerüm yerlere durmaz kanı
4. Zecr ü hecr ile beni sürme kapuñdan cānā
Ağladup göz göre güldürme baña düşmānı
- [43 a] 5. Qadrüñ ‘ālī vü cihān-dīde-i tab‘ uñ nāzük
Saña budur dilegüm diñleme her nādānı
6. *Meded Allāh severseñ baña kıyma cānum
Uyma düşmen sözine başuñ içün sulṭānum*

IV

1. Āh kim hātır-ı rencīde kılup ‘uşşākı
Hāksār itdi ‘adūlar dil-i pūr-‘aşvākı
2. Baña sen yār olıcaq pādişehüm ‘ālemde
Gözüme zerre degül tolsun ‘adū āfākı
3. Ğonça-leblerle yine bezme şürü‘ eyleyelüm
Tıfl-ı bülbül gibi tek anda sen ‘ömrüm şākı
4. Ğam-ı dünyāyı gönülden çıkarup sāğarveş
‘İyş ü ‘işret kılalum bāde getürsün sākı
5. Zevk u şevk ile dem-ā-dem sürelüm devrānı
Fülkeden mi güzelüm şanma bunu sen bākı
6. *Meded Allāh severseñ baña kıyma cānum
Uyma düşmen sözine başuñ içün sulṭānum*

V

1. ‘Ömr ü devlet dilerüm saña firāvān olsun
Qadr ü ‘izzet kapuña her gice derbān olsun
2. İrmesün hüsnuñe bir zerrece ‘ālemde zevāl
Dünyā durduqça yüzüñ mihr-i dirahşān olsun
3. Hüsni hulk ile cihān içre hemān sen şāğ ol
İdeyin cānı fedā yoluña kırbān olsun

4. Saña yavuz şanan ‘ âlemde benüm sultānum
Hem-dem-i derd ü ğam u ğuşşa vü nālān olsun
5. Qoma **Medhî** kuluñı pādişehüm ayakdan
Ne revā sāye gibi hāk ile yeksān olsun
6. *Meded Allāh severseñ baña kıyma cānum
Uyma düşmen sözine başuñ içün sultānum*

118¹⁹⁵

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Te‘ ālā’llāh yed-i kudret ne demde urdı bünyāduñ
Nedendür bilsem ayā āb u hāk u āteş u bāduñ
Ne bāġuñ bāġbānı beslemişdür qadd-ı şimşāduñ
Ne şahn-ı dil-küşāda çekdi kāmēt serv-i āzāduñ
*Efendim¹⁹⁶ saña kim dirler ne yerdensün nedür aduñ
Cefāyı kimden öğrendüñ be¹⁹⁷ zālīm kimdür üstāduñ*
- [43b] 2. Ne gülzāruñ nesimidür hevā-yı ‘ unşur-ı pāküñ
Ne şem‘ üñ şu‘ lesidür nār¹⁹⁸-ı ruhsār-ı ‘ arak-nāküñ
Ne nehrüñ şuyıdur ābuñ ne yer¹⁹⁹ topraġıdur hāküñ
Ne hılqatsin²⁰⁰ ki yaqsañ²⁰¹ halkı yoqdur kimseden pāküñ²⁰²
*Efendim saña kim dirler ne yerdensün nedür aduñ
Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñ*
3. Kimüñ ta‘ limine düşdüñ ‘ aceb ey ğonça-leb mażhar
Cefā fennini²⁰³ kılduñ nev-reside²⁰⁴ tıfliken ezber
Zihî iz‘ ān-ı pāk u ‘ aql-ı evvel tab‘ -ı nāzük-ter
Saña virmiş bu deñlü qabiliyyet Hālîq-ı²⁰⁵ ekber
*Efendim saña kim dirler ne yerdensün nedür aduñ
Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñ*

¹⁹⁵ Derzî-zade Ulvî Dîvânı (Hayatı Edebi Şahsiyeti Ve Divanının Tenkidli Metni), s.172,173 (Çetin, 1993)

¹⁹⁶ Efendüm: Efendi, ULD

¹⁹⁷ be: a, ULD

¹⁹⁸ nār: tāb, ULD

¹⁹⁹ yer,- ME

²⁰⁰ hılqatsin: milletsin, ULD

²⁰¹ yaqsañ: kırsañ, ULD

²⁰² pāküñ bāküñ, ULD

²⁰³ fennini: fendini, ULD

²⁰⁴ nev-reside: nā-reside, ULD

²⁰⁵ Hālîq-ı: Şāni‘ ü, ULD

4. Ruḥuñ ‘ arz it bize ey mülk-i ḥüsnuñ şāhı luṭf eyle
 Ziyā²⁰⁶-baḥş olsun āfāka cemālūñ māhı luṭf eyle
 Cefā vü cevre kâ’ il oldı²⁰⁷ dil gāhice²⁰⁸ luṭf eyle
 Kerem kıl²⁰⁹ şorduğum ‘ ayb olmasın bi’llāhi luṭf eyle
Efendim saña kim dirler ne yerdensün nedür aduñ
Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñ
5. Müjeñ ğaddāresin bir merdüm-i ğaddāra beñzersin
 Göñüller²¹⁰ kâpmada māhir büt-i ağıyāra beñzersin
 Niçe başlar kesüp²¹¹ kanlar döker ḥün-ḥāra beñzersin²¹²
 Dil-i ‘Ulvīye²¹³ raḥm itmez vefāsuz yāra beñzersin²¹⁴
Efendim saña kim dirler ne yerdensün nedür aduñ
Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñ

119²¹⁵

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Nev-bahār oldı güzellendi ser-ā-ser ‘ ālem
 Oldı ezhār ile her gūşe gülistān-ı İrem
 Sıneler toldı şafā kalmadı endūh ile ğam
 Eyledi müjde-i ḥal²¹⁶ dilleri şād u ḥurrem
 Gonçanuñ göñli açıldı güle düşdi şebnem
- [44a] 2. Cūybārın baña ‘ arz itme kenārın sensüz
 Oda yansun n’ideyin serv ü²¹⁷ çenārın sensüz
 Bu cihānuñ²¹⁸ kim ider geşt ü güzārın sensüz
 ‘ Ālemūñ n’eyleyelüm²¹⁹ bāğ u bahārın sensüz
 Baña sen ruḥları gül-zār ile hoşdur ‘ ālem
3. İderüz şavma‘ a küncinde iḳāmet²²⁰ geh geh
 Kılruz anda namāz itmege niyyet geh geh
 Yeridür²²¹ sende idüp luṭf u mürevvet geh geh
 Dil-i şūrīdeye kıl pend ü naşīḥāt geh geh
 Nefesūñ gelsün eyā şūfi-i nāşīḥ dem dem²²²

²⁰⁶ Ziyā Şafā, ULD

²⁰⁷ oldı: olduq, ULD

²⁰⁸ gāhice: gāhī, ULD

²⁰⁹ Kerem kıl: Ḥabībüm, ULD

²¹⁰ Göñüller: Dil ü cān, ULD

²¹¹ kesüp: keser, ULD

²¹² 2. ve 3. mısraların yerleri ULD’de deĝişiktir.

²¹³ Bu şiir Ulvi’ye ait bir muhammestir.

²¹⁴ Mısra,-ME.

²¹⁵ Cinānî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Tenkidli Metni, s. 229-231 (Okuyucu, 1994)

²¹⁶ ḥal: gül, CD

²¹⁷ ü,-ME

²¹⁸ Bu cihānuñ :Bāğ-ı dehrūñ, CD

²¹⁹ n’eyleyelüm: n’eyleyeyin, CD

²²⁰ iḳāmet: ‘ ibādet, CD

²²¹ Yeridür: Demidür, CD

²²² 3. ve 4. bendlerin CD’de yerleri deĝişiktir.

4. Nedür ol tarz-ı revîş şive-i reftâruñda
Nedür ol hüsn-i edâ nâzile güftâruñda
Şabra tâkât mı qalır cezbe-i didâruñda
Dâne-i hâlûñe baq cennet-i ruhsâruñda
Nice şabreylesün Allâh severseñ âdem
5. Ey **Cinânî** pür idüp şöhret ile âfâkı
Haşre dek nâmuñ ola devr-i felekde bâkî
Dem-be-dem²²³ sâkin idüp süz-ı dil-i ‘ uşşâkı
Âbdâr olsa n’ola mîve-i şî‘ r-i **Bâkî**
Urmadı kimse bu bâğ içre dahı böyle qalem

120

mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün

- [44b] 1. Muhaqqır bilme zâhid rütbe-i erbâb-ı hâlâtı
Dime zâyi‘ olur faqr ehlinüñ sa‘ yi ile tâ‘ âti
Hiçâb-ı gâfleti ref‘ eyleyüp seyret maqâmâtı
Fenâ dârına gel gör şevket-i ehl-i harâbâtı
Ki Dârâ görmedi ‘ ömrinde hergiz böyle dârâtı
2. Şeb-i hicrânı elden şorma el söyler uzun kışşa
Vişâl-i yâri fikr itme ki zîrâ arturur guşşa
İşitme pendini va‘ zuñ anı söyletme e’l-kışşa
Harâbât erlerin söyletdürüp al kışşadan hişşe
Ki her biri fenâ pîrinden eylerler hikâyâtı
3. Bu şahrâ-yı cünündür bu ‘ âkıll adamaz adım
Bu fenn-i ‘ aşkdur bilmez bu remzi degme bir ‘ âlim
Uzatma bahşi ey zâhid kelâmuñ olmasuñ mu’lim
Harâbât ehline pîr-i fenâ bir ‘ ilm okutmuş kim
Lisân-i hâl ile ta‘ bir olur ancak ‘ ibârâtı
4. Bugün gördüm sürâhi şadra geçmiş bâde-pest olmuş
Sebû bî-i‘ tibâr u bâdenüñ şanı şikest olmuş
Unutmaq çün gam-ı ferdâyı herkes mey-perest olmuş
Harâbât erlerin gördüm fenâ câmıyla mest olmuş
İçüp ben de melâmet cür‘ asın oldum harâbâtı
- [45a] 5. Sözüñ âvâzesi erbâb-ı nazmuñ güşına tolsun
Kelâmum nüktesin güş eyleyen diller şafâ bulsun
Hasedden ey **Şafâî** müdde‘ i açılmasun şolsun
Harâbât ehline fenn-i fenâdan bir sebaq olsun
‘ **Abîdînüñ** mezârı taşına yazuñ bu ebyâtı

²²³ Dem-be-dem: Demidür, CD

mef' ülü / fā' ilātü / mefā' ilü / fā' ilün

1. Bağlandı kaldı rāh-ı muḥabbet²²⁵ didükleri
Her dem küşāde bāb-ı ihānet didükleri
Maḥv oldu gitdi cūd u seḫāvet didükleri
Bir āsitāne idi mürüvvet didükleri
Yapdı anuñ ḫapusını ḫased²²⁶ didükleri
2. Erbāb-ı ' izz ü rif' ate hergiz ṭayanma sen
Maḡrūr olma raḡbetine anlaruñ iken²²⁷
Va'llāhi niçe tecrübe itdüm bu remzi²²⁸ ben
Ölseñ yolında fā'ide yoḫ saña kimseden
Zirā ki öldi²²⁹ ortada himmet didükleri²³⁰
3. Yoḫdur cihānda ūimdi cehālet gibi kemāl
Dānā odur ki vāfir ola kīsesinde māl
Dehr-i denīde anuñ iḫün durur²³¹ bu iḫtilāl
' Ārifleri mezellet ider ehl-i ibtizāl
Ūimdi zārāfet oldu sefāhet didükleri
- [45b] 4. Her laḫzā ḡaflet uyḫusu insānı esnedür
Sevmez ' adūsını ūu ki²³² ' āḫıl kimesnedür
' Arz-ı muḥabbet eyledüḡüñ ḫalka pes nedür
Bir ūey midür vücūdı mı vardur ne nesnedür
Añlanmaz oldu gitdi ūadākat didükleri
5. Ehl-i hüner²³³ ne²³⁴ söylese dūūnām ider ' avām
Nā-ehl olan denīleredür ' izzet²³⁵ iḫtirām
Dānā belā vü ḡuūşada nādān ūād-kām²³⁶
Bunca belādan özge yine ' Āliyā müdām
Eksük degül gönülde ḫasāvet didükleri

²²⁴ Gelibolulu Mustafa Ali ve Divānı, s.229 (Altun, 1989)

²²⁵ muḥabbet: ' ināyet, GMA

²²⁶ ḫased ḫisset, GMA

²²⁷ Mısra,-GMA

²²⁸ remzi ḫāli, GMA

²²⁹ ki öldi: ḡüm oldu, GMA

²³⁰ 2. ve 4. bendlerin GMA'da yerleri deḡişiktir.

²³¹ dur, ME. Vezne uymadığı için GMA'daki okunuş esas alınmıştır.

²³² ūu ki: o kim, GMA

²³³ Ehl-i hüner: Erbāb-ı dil, MA

²³⁴ ne,- ME

²³⁵ ' izzet: ' izz ü, GMA

²³⁶ 2. ve 3. mısraların MA'da yerleri deḡişiktir.

fâ' ilātün / fâ' ilātün / fâ' ilātün / fa' ilün

1. Kılmağ ister kendüye gönlüm yine bir yâr yâr
Ġam-güsârî bülbül-i şeydâ-şifat gülzâr yâr
Gerçi bu dehr içre bulmağda muhâl hoş yâr yâr
‘ Āşığa mihr ü muhâbbet eylemez her yâr yâr
Gâh olur fitne füsün-ı ğamzesi sehğâr yâr
Gâh ider üftâdesin ol zülfine berdâr yâr
- [46a] 2. Kâmeti tûbâ mişâli hüsni Yûsuf bî-bedel
Yaluñız ben mi giriftâr cümle ‘ âlem bütün el
Dil virüp bir mâh-rûya ‘ âşık oldum tâ ezel
Bâğ-ı hüsniñden dilâ şeftâlüler almağ muhâl
N’ eyleyem derdüme emdür lebleri gel tâze yâr
Eylemiş olur bu hâsta gönlüme tîmâr yâr
3. Murğ-ı diller şaydına açdum niçe kez bâl u per
Vâdi-i heyhâta düşdüm eyledüm bir bir nazâr
Duğalum çâr güşenüñ iklimine kılduñ sefer
Sende çün mihr ü muhâbbet anda da var mı eşer
Bir teces[s]üs²³⁷ ile eyler mi saña izhâr yâr
Yoğsa şağlar mı nifâkı eyleyüp inkâr yâr
4. Başuñı çek hırkaya ‘ uzletde eyle meskenüñ
Dâ’imâ sırrın şayup ‘ aybını açma kimsenüñ
Böyle hün-riz olmasuñ ma’ şükası hiç kimsenüñ
Ser virüp serden geçerseñ olurum dersüñ senüñ
Gör benümle el tutuşdı eyledi bâzâr yâr
Görmedüm ben böyle bir rind-i cihân ‘ ayyâr yâr
- [46b] 4. Cân u başından geçen elbetde mağşûda iren
Zerrece çekmez meşâğkat yine hârdur fem diren
Sâbiğâ Leylâ için divânelerdür ser viren
Mâ’ilî şimdi cihânda sîm ü zerdür iş gören
Bu ‘ aceb bilmem ne hâldür bek sever dinâr yâr
Yok yere harc itme varıñ diñlemez eş’âr yâr

fâ' ilātün / fâ' ilātün / fâ' ilātün / fa' ilün

1. Ol perî-rûya bu sırrı âşikâr etmekte güç
Cân tağammül eylemez şabr-ı karar etmekte güç
Düş olup bir bî-vefâya âh u zâr etmekte güç
Bildürüp her şağşa rızın ğam-güsâr etmekte güç
Fâş olup ‘ âşıklar içre soñra ‘âr etmek de güç
Başın alup bir yaña terk-i diyâr etmek de güç

²³⁷ Bu kelimedede bir “sin” harfi eksik yazılmıştır.

2. Kimseler hiç görmemişdür böyle bir nāzük lisān
 Şaklamış şarrāf-ı dehrüñ ne yavuz kılmış nihān
 Görmedüm bu dürri ben andan getürmiş kārban
 Ol metā^c -ı hüsünümi her şahşa anmam der^c ayān
 Görmeden bir gevheri elden bezzār etmek de güç
 Dest-i dellāle virüp gerd-i ubār etmek de güç
- [47a] 3. Çekse bu^c aşkūn kemānın bundan özge er m^c olur
 Dāğlar āat getürmez ahramānlar nerm olur
 uvvet-i bāzūya alsañ āb-ı rūyuñ şerm olur
 Bezm-i meclisde şarāb-ı nāb içsen germ olur
 Mest olup mestānelikden gül-^c izār etmek de güç
 Yāri tenhā eyleyüp buse kenār etmek de güç
4. Cümle ceyš ālātını giymiş uşanmış miğferi
 Yanına āgyār-ı bedkārı idinmiş rehberi
 Ardına almış gelür gāyetde çodur kim çeri
 Mülk-i dil şahrāsına onmuş uşatmış her yeri
 Bu adar leşkerle dā^c im kārzār etmek de güç
 At oyup am dernegini tār u mār etmek de güç
5. Bir zamān dil kūh-ı dehr içre hūner-zād oldu kim
 Dīv-keş-i daħme-küşāyı şöyle ber-zād oldu kim
 Ğamzesi siħir etmekde üstād oldu kim²³⁸
 Mā^c ilī şehir-i vücūduñ şöyle berbād oldu kim
 alb-i virānı yapup burc-ı hisār etmek de güç
 Bırağup göz göre düşmāna firār etmek de güç

124²³⁹

mefā^c ilün / mefā^c ilün / mefā^c ilün / mefā^c ilün

- [47b] 1. Dilā gel dāmen-i şabr ile sil çeşmüñdeki yaşı
 oyup bu mā-cerā-yı^c aşkı dehrüñ olma allāşı
 Sevüp bir bī-vefāyı eyleme taħsīn ü²⁴⁰ sāvāşı²⁴¹
 Vişālī zevine degmez²⁴² belā-yı miħnet-i nāşı
Ferāğat ıl şu dil-berden ki vardur niçe oynası
Geç ol serv-sehīden kim ğaremden aşradur başı

²³⁸ Kelime eksikliğinden dolayı bu mısra vezne uymamaktadır. .

²³⁹ Cinānī Hayatı, Eserleri, Dīvānının Tenkidli Metni, s.305,306 (Okuyucu, 1994)

²⁴⁰ ü,-ME

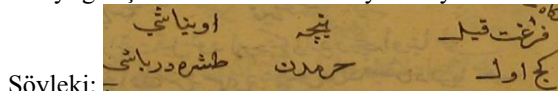
²⁴¹ sāvāşı: sāvāşı, CD

²⁴² degmen, ME. Beytin anlam akışına uygun olduğu için CD' deki okunuş esas alınmıştır.

2. N'olur ol bî-vefâdan kim uya²⁴³ aġyâr-ı nâdâna
Gider gâh hâne-i hammâra gâh seyr-i gülistâna
Geç andan kim raķibe âşinâdur saña bîġâne
Kerem kıl yok yere beyhûda zaĥmet çekme yâbane
Ferâġat kıl şu dil-berden ki vardur niçe oynaş
*Geç ol serv-sehîden kim haremnden taşradur baş*²⁴⁴
3. Odur dil-ber ki her dem hem-nişînüñ ola bî-minnet
Saña maĥşûş olup ellerle hergiz kılmaya ülfet
Bu meydân içre aşlâ merd olanlar istemez keşret²⁴⁵
Derûnuñda muĥaşşal var ise fi'l-cümle ger ġayret
Ferâġat kıl şu dil-berden ki vardur niçe oynaş
Geç ol serv-sehîden kim haremnden taşradur baş
- [48a] 4. Dutalum²⁴⁶ dil-berin olmuş ĥüsn ile²⁴⁷ Yûsuf-ı şâni
İdermiş 'âşık-ı şeydâsına in'âm u²⁴⁸ ihsânı
Ķarîn eylerse ammâ kendüye aġyâr-ı nâdânı
Ķo olsun Mışra sultân añma hergiz bir daĥı anı
Ferâġat kıl şu dil-berden ki vardur niçe oynaş
Geç ol serv-sehîden kim haremnden taşradur baş
5. Raķibe yâr olandan el çeküben sen²⁴⁹ ĥicâb eyle
Libâs-ı 'âriyetdür²⁵⁰ ĥazż olunmaz ictinâb eyle
Cinânîveş dil-i şürîdeñe dâ'im 'iţâb eyle
Ķayırmaz bir iki gün derd-i hecrin²⁵¹ irtikâb eyle
Ferâġat kıl şu dil-berden ki vardur niçe oynaş
Gec ol serv-sehîden kim haramndan taşradur baş

²⁴³ uya: uyup, CD

²⁴⁴ Müellif, son iki mısırda, mısrayı oluşturan kelimelerden baş, orta ve sondan birkaç kelime olarak yazım kolaylığı için mecmuanın ilerleyen sayfalarında da göreceğimiz deġişik bir yazı tarzı oluşturulmuştur.

Şöyleki: Ancak biz bu boşlukları metnimizde göstermedik.

²⁴⁵ keşret: şirket, CD

²⁴⁶ Dutalum Tütalum, CD

²⁴⁷ olmuş ĥüsn ile: ĥüsnîyle olmuş, CD

²⁴⁸ u, -ME

²⁴⁹ çeküben sen: çeküp ilden, CD

²⁵⁰ 'âriyetdür: 'âriyetden, CD

²⁵¹ hecrin: hecri, CD

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Dem-be-dem būs eyleyüp la' l-i şeker-efşānuñı
Şubha dek pehlüya şararken ten-i ' uryānuñı
Görmiş iken iltifāt-ı hadd-i bī-pāyānuñı
Çekmek ile şimdi birkaç gün şeb-i hicrānuñı
Hîç ola mı cān u dil elden kıoya dāmānuñı
Ey sehi-kāmet boyuñca görmişem ihsānuñı
- [48b] 2. Seyr iderken cān u dil bāğ-ı cemāl içre gülüñ
Eller iken hātırum dā'im perişān sünbülüñ
Düstüm keyfiyyeti var mı deyü cām-ı mülüñ
Gāh ayağüñ būs idüp gāhī kıoqarken kākülüñ
Hîç ola mı cān u dil elden kıoya dāmānuñı
Ey sehi-kāmet boyuñca görmişem ihsānuñı
3. Serv gibi şalunup seyr-i gülistān eyleseñ
Gönçaveş ben ' aşık-ı gāngini handān eyleseñ
Yüz virüp hāra hezārān luft ihsān eyleseñ
Sāyeveş ya' nī beni hāk ile yeksān eyleseñ
Hîç ola mı cān u dil elden kıoya dāmānuñı
Ey sehi-kāmet boyuñca görmişem ihsānuñı
4. Luftüñ ile eglenüp hāk-ı rehüñde bir zamān
Hoş geçerken sāye-i servüñde ey ārām-ı cān
Cüyveş gülzār-ı küyuñda olup şimdi revān
Āsitānuñda cüdā olmakla bir lahza hemān
Hîç ola mı cān u dil elden kıoya dāmānuñı
Ey sehi-kāmet boyuñca görmişem ihsānuñı
- [49a] 5. Bezm-i vaşluñ faşl-ı gül gibi beķāsuzdur deyüp
Gönça-i pür-hārveş-i la' lüñ şafāsuzdur deyüp
Tigī-i bī-çāre derdine devāsuzdur deyüp
Geçdi bizden hāşıl-ı ' ömrüm vefāsuzdur deyüp
Hîç ola mı cān u dil elden kıoya dāmānuñı
Ey sehi-kāmet boyuñca görmişem ihsānuñı

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Süzilsüñ çeşm-i mestüñ devlet-i bī-dārı görsünler
Düzilsüñ²⁵³ bend-i zülfüñ bendeler didārı görsünler
Çözilsün dügmeler mir 'āt-ı pür-envārı görsünler
Çıkar pirāhenüñ tā kudret-i settārı²⁵⁴ görsünler
Medet rüñ-i muşavver nic²⁵⁵ olurmuş anı²⁵⁶ görsünler

²⁵² Gelibolulu Mustafa Ali ve Divānı, s.227,228 (Altun ,1989)

²⁵³ Düzilsüñ: Bozulsuñ, GMA

²⁵⁴ settārı: seyyārı, GMA

²⁵⁵ nice, ME. Vezne uymadığı için GMA'daki okunuş esas alınmıştır.

²⁵⁶ anı: bārı, GMA

2. Lebünden büse almak mürde cân bulmak kadar vardır
 Şaçun kokuşmak hayât-ı cavidân bulmak kadar vardır
 Vişâluñ cāna almak rāyegān bulmak kadar vardır
 Miyānuñ kocucağ²⁵⁷ genc-i nihān bulmak kadar vardır
 Ne var bir himmet it şeydālar ol āsarı görsünler

127²⁵⁸

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fa' ilün

- [49b] 1. Luţfuñ ile eglenüp hāk-ı rehūñde bir zamān
 Hoş geçerken sāye-i servūñde ey ārām-ı cān
 Cūyveş gülzār-ı kūyuñda olup şimdi revān
 Āsitānuñda cüdā olmakla bir lahza hemān
Hiç ola mı cān u dil elden kıoya dāmānuñı
Ey sehi kāmēt boyuñca görmişem ihsānuñı
2. Bezm-i vaşluñ faşl-ı gül gibi bekāsuzdur deyüp
 Gonça-i pür-hārveş-i la' lūñ şafāsuzdur deyüp
 Tigi-i bi-çāre derdine devāsuzdur deyüp
 Geçdi bizden hāşıl-ı ' ömrüm vefāsuzdur deyüp
Hiç ola mı cān u dil elden kıoya dāmānuñı
Ey sehi kāmēt boyuñca görmişem ihsānuñı

128²⁵⁹

mef' ülü / mefā' ilün / mef' ülü / mefā' ilün

1. Bizden varup ol servūñ²⁶⁰ pāyına düşer yok mı
 ' Arz eyleyüp ahvālüm dāmānın öper yok mı
 Luţfin baña ol şūhuñ bir müjde ider yok mı
 Hiç maqdem-i dil-berden yollarda eşer yok mı
 Ey bād-ı şabā sende bir tāze haber yok mı
2. Dil hāstalaruñ āyā ahvāli şorulmaz mı
 Bimār-ı gam-ı ' aşkuñ dermānı bulunmaz mı
 Bu miḥnet ü²⁶¹ fūrkatden bir luţfa irilmez mi
 Bu nāle-i şeb-girüm²⁶² āsarı görünmez²⁶³ mi
 Bu şām-ı garībāna bir vaqt-i seher yok mı

²⁵⁷ kocucağ: kucmacağ GMA

²⁵⁸ 49 a varacağının sonunda diğeri sayfanın ilk kelimeleri olarak "Ruḥuñ zülf" yazıldığı halde "Luţfuñ ile şeklinde başlayan Tigi'ye ait bir müseddesin son iki bendi başlamaktadır. "Ruḥuñ zülf" diye başlayan kısmın ise 50 b varacağındadır.

²⁵⁹ Üsküdarlı Sırrı, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divānı'nın Tenkidli Metni, s.98,99 (Özyılmaz, 1995)

²⁶⁰ ol servūñ: olar dek, SID

²⁶¹ ü,-ME

²⁶² girüm: girün, SID

²⁶³ görünmez: görülmez, SID

- [50a] 3. Ol hūb-ı ser-efrāzum cevri itmede mähirdür
Üftādlerē luṭfi olsa daḡı nādirdür
Hūsini anuñ şerḡa diller nice kādirdür
Yūsufıa o meh-rūnuñ farḡı ḡatı zāhirdür
Erbāb-ı muḡabbetde bir ehl-i nazār yoḡ mı
4. Miḡnet-zede-i ‘aşḡuñ her dem gözi giryāndur
Fikr-i ḡat-ı dil-berle dem-beste vü ḡayrāndur
Çarḡuñ ḡam ile şādı ‘aşıḡlara yeksāndur
Bu bāḡ-ı muḡabbet kim bir tāze ḡülistāndur
Zīb-i ser-āmıyyede ²⁶⁴ bir ḡonça-i ter yoḡ mı
5. Gördükde o dildārı biñ cān ile dil virdüm
Esrār-ı ḡam-ı ‘aşḡı ben fāş ola mı ²⁶⁵ derdüm
Aḡvāl-i dil-i zārı bildürdü ruḡ-ı zerdüm
Bu sūziş ile andan zāhir mi olur derdüm
Pinḡān yine sīnemde şad-çāk ²⁶⁶ -ı ciger yoḡ mı
6. Bu ‘arşa-ı ‘ālemde ḡālā ki şeh-i ‘aşḡuz
Çarḡ-ı ḡam-ı ‘ālemde ²⁶⁷ tābında meh-i ‘aşḡuz
Deşt-i sitem-endūḡa bir şöhre dih ²⁶⁸ -i ‘aşḡuz
Ey ḡıẓr-ı ḡuceste biz kim ²⁶⁹ nām-ı reh-i ‘aşḡuz
Bu vāde-i ḡayretde bir rāḡ-ḡüzer yoḡ mı ²⁷⁰

129²⁷¹

- [50b] 1. **mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün**
Ḳad-i bālānı ḡösterdüñ ²⁷² ḡıyāmetden nişānsın sen
ḡünüñ maḡribde doğmuş fitne-i āḡir zamānsın sen
Ser-ā-pā dehri virān ²⁷³ eyleyen genc-i nihānsın sen
Ne māḡıyyetsin āyā ya neden nā-mihribānsın sen
Müneccimler ḡosunlar ḡayri sen mekkārı ḡörsünler

²⁶⁴ Ser-āmıde: serāyanda, SID

²⁶⁵ ola mı: olamaz, SID

²⁶⁶ çāk: dāḡ, SID

²⁶⁷ ‘ālemde: miḡnetde, SID

²⁶⁸ dih: reh, SID

²⁶⁹ ḡuceste biz kim nām: maḡabbetde bī-künām, SID

²⁷⁰ 50a varaḡında “A‘dā gözine” şeklinde, diḡer sayfanın ilk kelimeleri ḡösterilmesine karşı, 50b ‘de “Ruḡuñ zülfi” diye başlayan 49 a varaḡındaki “...ḡörsünler” redifli şiirin devamı vardır.

²⁷¹ Gelibolulu Mustafa Ali ve Dīvānı, s.227,228 (Altun, 1989)

²⁷² Rūḡuñ zülfi içre ḡöstermiş, ME. Vezne uymadıḡı için GMA’daki okunuş esas alınmıştır.

²⁷³ her dil-i virānı ma‘mūr, ME. Vezne uymadıḡı için GMA’daki okunuş esas alınmıştır.

2. O meh-rū baht-ı ‘**Ālī** gibi gaddār olmağ istermiş
 Kerem semtinden²⁷⁴ el çekmiş sitem-kār olmağ istermiş
 Muhaşşal zulme meyl itmiş cefākār olmağ istermiş
 Kırup ‘aşıkların cellād-ı hūn-hār olmağ istermiş²⁷⁵
 Yetişünler meded üftâdeler yalvarı görsünler

130²⁷⁶

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Niçe bir düşmen ola baña bu çarğ-ı devrân
 Niçe bir çekdüre bār-ı ğam u derd ü hicrân
 Niçe bir niçeye dek böyle qalayum nālân
 Dil-rubâlar beni yağmaladı koydı ‘uryân
Būseye pūş-ı siyeh çeşm-i siyeh fītne cūvân
Dün benüm başdı yolum eyledi varum tālân
- [51a] 2. ‘Āşık oldum ise ben hālğa ziyân eylemedüm
 Kimseye zerre qadar zann-ı yamân eylemedüm
 Dağı ben rāzumı bir cāna ‘ayân eylemedüm
 Tut ki sevdüm güzeli dünyāda qan eylemedüm
Būseye pūş-ı siyeh çeşm-i siyeh fītne cūvân
Dün benüm başdı yolum eyledi varum tālân
3. Bülbülāsā seher nāle vü feryād ideyüm
 Neş’e-i ‘aşğ ile dil mülkini berbād ideyüm
 Künc-i ğamda oturup giryeye mu‘tād ideyüm
 Bir gözi sāhir elinden kime ben dād ideyüm
Būseye pūş-ı siyeh çeşm-i siyeh fītne cūvân
Dün benüm başdı yolum eyledi varum tālân
4. Dün gice ‘ālem-i vaḥdetde iken bī-sāye
 Toğa geldi baña bir Mehveş-i tul‘at-ı māye
 Qomadı tende mecāl ol yüzi beñzer aya
 Şabr u ārām-dilüm virdi kamu yağmaya
Būseye pūş-ı siyeh çeşm-i siyeh fītne cūvân
Dün benüm başdı yolum eyledi varum tālân
- [51b] 5. Söyleñ ol dil-bere geçsün bu fitenden söyleñ
 Ki uşandurdı ‘Ulvīyi [bu] bedenden söyleñ
 Hele bi’llāh eḥibbā aña cāndan söyleñ
 Geri vir süne ki aldı ise benden söyleñ
Būseye pūş-ı siyeh çeşm-i siyeh fītne cūvân
Dün benüm başdı yolum eyledi varum tālân

²⁷⁴ semtinden: semenden, GMA

²⁷⁵ Mısra,-ME

²⁷⁶ Müseddes,- ULD

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [52a] 1. Ey güzellik bağı içre tāze serv-i ser-bülend
Görmedi kıddüñ gibi bir naḥl-ı gül hıç naḥl-ı bend
Zülfüñüñ her bir kılından baḡludur her²⁷⁸ müstemend
Tā mu' anber kākülün ḥürşide şalmışdur kemend
Baḡlamışdur boynumu zencir-i zülfün bend bend
- [52b] 2. Tūḫiye ta' lim-i nāz eyler lebün güftārda
Ögredür tā' ūsa cilve kāmētün refārda
Tā ki²⁷⁹ sine süḥtelerdür²⁸⁰ lāleler kuhsārda
Kıdd-i dil-cūyuñ²⁸¹ nihālin gördi çün gülzārda²⁸²
Tırdı ayaḡ üzre ta' lim eyleyüp²⁸³ serv-i bülend
3. Eşigünde baş u cān virmek diler cānā gönül
Vaşluñüñ gülzārını görmek²⁸⁴ diler cānā gönül
Leblerün şeftālüsün dirmek diler cānā gönül
' Anber-efşān zülfüne irmek diler cānā gönül
Allāh Allāh ne uzun sevdāya düşmiş derdmend
4. Baḡrını ḥün eyledi²⁸⁵ fūrkat dil-i āvārenün
Her birinden bir kızıl ırmaḡ revāndur mārenün²⁸⁶
Añlamazsın çünki derdin ' aşıḡ-ı bī-çārenün
Nāşihā men' eyleme mihrinden ol meh-pārenün
Şöyle tölmişdur gönül kim kıalmamışdur cāy-bend
5. **Mahremi** şad ḡançer-i hicrān²⁸⁷ ile ol sīm-ten
Kıtaç' iderse başuñı döndürme yüzün aşla sen
Anuñ için gör ne der ol ḥüsrev-i mülk-i ḡasen²⁸⁸
Ey **Selim**ı haḡt-ı sevdāsında şol başın²⁸⁹ çeken
Pārelensin tiḡ-i hecr ile²⁹⁰ kıalem yek²⁹¹ çend çend

²⁷⁷ Milli Kütüphanedeki 06 Hk 436 Numaralı Şiir Mecmuası, s.129,130 (Akdaḡ, 2011)

²⁷⁸ her: yüz, MKM 436

²⁷⁹ Tā ki: Çāk-i, MKM 436

²⁸⁰ süḥtelerdür: süḥteñdür, MKM 436

²⁸¹ Kıdd-i dil-cūyuñ: ü tūbā-yı, MKM 436

²⁸² çün gülzārda: çü refārda, MKM 436

²⁸³ ta' lim eyleyüp: ta' zīm ider, MKM 436

²⁸⁴ gülzārını görmek: gülzārına irmek, MKM 436

²⁸⁵ eyledi: ideli, MKM 436

²⁸⁶ mārenün yārenün, MKM 436

²⁸⁷ hicrān: bürrān, MKM 436

²⁸⁸ ḡasen: suḡan, MKM 436

²⁸⁹ sevdāsında şol başın: sevdāsından anun baş, MKM 436

²⁹⁰ hecr ile: miḡnetle, MKM 436

²⁹¹ yek: teg, MKM 436

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

- [53a] 1. Rā 'yet-i fitne çeküp ol kıadd-i dil-cū begler
Uşdılar yanına her şūh-ı cefā-ḥū begler
Bir yire geldi niçe gānzesi cādū begler
Bir alay oldu perī şīveli āhū begler
Gözi āhūlaruñ alayına yā Hū begler
2. Kıaynadup nār-ı gām-ı aşk ile ḥūn-i cigeri
Gözlerümden akıdur kendü görünmez o perī
Şanmañuz nev' -i beşerden gele bu şīveleri
Bir perī için akar iki gözüm çeşmeleri
Şaķınuñ bilmiş oluñ ılıdur ol şu begler
3. Cān yedürsüñ eger ol ḥüsrev-i şīrīn- dehene
Ṭālib²⁹³ olsañ reh-i ' aşkında bu gün Kūh-kene
Ne kıadar naķd-ı revānuñda nişār olsa yine
Bī-vefālīklar ider yolına cānlar virene
' Acabā böyle m' olur²⁹⁴ dünyede hep bu begler
4. Pāk-rū tāze-cüvāndur baña cānumdan e' az
Gelmedi yanuma zen kıısı meğer duḥter-i rez
Baķmadum atlas u dībāsına dehrüñ bir kez
Raḥt u baḥtum götüri oda urursañ tütmez
Bir iki gün beni bu dünyede maḥbūb egler
- [53b] 5. Boynuña ḥīle kemendin biri bağlar nāgāh
Çıkarır toğru yoluñdan biri eyler güm-rāh
Bu belāya bulımaz çāre ne dervīş ü ne şāh
Kimseye uymasun ulaşmasun Allāh Allāh
Zülf-i bī-dīn ile ol gānze-i cādū begler
6. **Bākīyā** gel olalum Ka' be-i dil yolına peyk
Diyelüm sem' a nidā iricek āḥir Lebbeyk
Girelüm rāh-ı Ḥudāya diyüp e's-sa' yü ileyk
Ne **Necātī**²⁹⁵ ne güzeller ne selām ne ' aleyk
Fāriğüz eylemezüz kimseye ṭāpū begler

²⁹² Bākī Dīvānı, s. 98,99 (Küçük, 2015)

²⁹³ Ṭālib gālib, BK

²⁹⁴ mi olur, ME. Vezne uymadığı için BK'deki okunuş esas alındı.

²⁹⁵ cātī, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı BK'deki okunuş esas alındı.

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Cilve itdi yine birkaç büt-i meh-rū begler
Niçe büt her birisi²⁹⁷ serv ü²⁹⁸ semen-bū begler
Şalınup nāz ile ' aşıklara karşı begler
Bir alay oldu perī şiveli āhū begler
Gözi āhūlaruñ alayına yā hū begler

- [54a]
2. İrişüp yine dimāğuma nesīm-i seheri
Lāleveş tazeledi bir²⁹⁹ yaña dāğ-ı cigeri
Dökülürse yeridür dīdeden³⁰⁰ eşküm güheri
Bir perī için ahar iki gözüm çeşmeleri
Şaķınuñ bilmiş oluñ ılıdur ol şu begler
 3. ' Āşık-ı hasta-dilem ol gül-i nāzük-bedene
Baķmazam bülbül-i şeydā gibi şaħn-ı çemene
Āh kim döndi gözüm³⁰¹ hasret ile nesterene
Bī-vefālıklar ider yoluna cānlar virene
' Acabā böyle m' olur³⁰² dünyede hep bu begler
 4. Murğ-ı cān kim öter eski vaṭanın unutmaz
Bizi feryād ile uzun giceler uyutmaz
Ṭursa yüz yıl bu cihān içre semen³⁰³ unutmaz³⁰⁴
Reht-i bahtum getüri oda urursañ tütmez³⁰⁵
Bir iki gün beni bu dünyede maħbüb egler³⁰⁶
 5. Yeridür gice gibi olsa günüm zulm-i siyāh³⁰⁷
Öpdi ulaşdı iki şūh-ı siyeh dil-güm-rāh³⁰⁸
Biri ayak ṭoladı biri ider gizli nigāh³⁰⁹
Kimseye uymasun ulaşmasun Allāh Allāh
Zülf-i bī-dīn ile ol gamze-i cādū begler

²⁹⁶ Mu' idî Divânı, s. 425,426 (Tanrıbuyurdu, 2012)

²⁹⁷ birisi: biri bir, MUD

²⁹⁸ ü,-ME

²⁹⁹ bir: her, MUD

³⁰⁰ dīdeden: toprağa, MUD

³⁰¹ gözüm: yüzüm, MUD

³⁰² mi olur, ME. Vezne uymadığı için BK'deki okunuş esas alındı.

³⁰³ semen: nişin, MUD

³⁰⁴ unutmaz: tutmaz, MUD

³⁰⁵ Mısra, -MUD

³⁰⁶ Mısra, -MUD. MUD'da bu bendin sonunda yer alan her iki mısra ME'de 5. bendin sonunda bulunan mısralardır.

³⁰⁷ Mısra,-MUD

³⁰⁸ Mısra,-MUD

³⁰⁹ Mısra,-MUD.

- [54b] 6. Ey Mu'idi yeter olduñ bu hevā yolına³¹⁰ peyk
Niçe bir el sözine ola cevābuñ Lebbeyk
Haḡ 'ināyet ide³¹¹ bir gün diyesün tebbet³¹² ileyk³¹³
Ne Necāti ne güzeller ne selām³¹⁴ ne 'aleyk
Fāriḡüz eylemezüz³¹⁵ kimseye ḡāpū begler

134³¹⁶

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Ey vücūduñ pertevindendür 'adīm olmaḡ baña
Vācib oldı sāye-i mihr-i ḡadīm olmaḡ baña
2. Cevher-i zātuñ ile ḡā'im bir 'arāzdur lā-mekān
Mümteni' dür ḡayyır³¹⁷ -i 'ilmüñ 'alīm olmaḡ bana
3. 'Aḡl-ı kül virdüñ beni Cibril-i ma' nī eyledüñ
Bezm-i ḡurb-ı³¹⁸ aḡdese lāyık nedīm olmaḡ baña
4. Her tecelliden heyülī itdi biñ şüret ḡabül
Çoḡ mıdur āyine-i ḡab' -i selīm olmaḡ baña
5. Hikmetüñ fehmi eylemez ḡab' -i selimī³¹⁹ olmayan
Lāzım oldı hem ḡakīm ü hem **Fehim** olmaḡ baña

135³²⁰

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [55a]
1. Ehl-i 'aşḡa ḡamze-i cānāne olmaz āşinā
ḡāfil olma mest ile dīvāne olmaz āşinā
 2. İ'timād itme nigāh-ı çeşmine ey bü'l-heves
Merdüm-i hüşyār ile mestāne olmaz āşinā
 3. ḡarḡa-ı deryā-yı istiḡnā gerek erbāb-ı 'aşḡ
Bunda ey dil şu' leye³²¹ pervāne olmaz āşinā

³¹⁰ yolına: yolında, MUD

³¹¹ ide: kıla, MUD

³¹² tebbet: tevbe, MUD

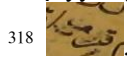
³¹³ ileyk: 'aleyk, MUD

³¹⁴ selām: selāmün, MUD

³¹⁵ eylemezüz: idemezüz, MUD

³¹⁶ Fehm-i Kadīm Hayatı, Sanatı, Dīvānı ve metnin Bugünkü Türkçesi, s. 310 (Özgür, 1991)

³¹⁷ ḡayyır: ḡayyız, FKD

³¹⁸ ME. Bu kelimenin bazı harfleri silinmiş olduğundan okunamıyor. Bundan dolayı FKD'deki okunuş esas alınmıştır.

³¹⁹ selimī: selim, FKD

³²⁰ a.g.e. s.318

³²¹ şu' leye: şem' ile, FKD

4. ‘Aşka yār ol ‘aql ile germ-iḥtilāt ola³²² gönül
Āşinā bī-gāne vü bī-gāne olmaz āşinā
5. Maḥrem-i zār eyleme Cibrīl olursa ger **Fehīm**
Rind-i ‘aşka ‘ākıl u³²³ ferzāne olmaz āşinā

136³²⁴

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Muḥabbet şehsüvārınun atı oynadı dur başum
Semend-i ‘aşkuñ alnumda nişān-ı na‘ lidür қаşum
2. Beyābān-ı belāda şöyle³²⁵ sergerdān u³²⁶ pūyānum
Ki pāyum urduğum³²⁷ taşdur benüm ancak ayaktaşum
3. Görüp bu eşk-i pür-ḥūnum³²⁸ degül³²⁹ ḥōş dime ey meh-rū
Ne қanlar aғladı çeşmüm gelince bu deme yaşum
4. Lebün çün la‘ l-rīz olmuş remedden şurḥ şanma kim
Niçe göz aғrısun görmiş durur³³⁰ çeşm-i güher-pāşum
5. Bezer her şeb hilāl ebrūsın altun ḥall ile ya‘ nī
Diler kim ola ey **Emrī** ‘arūs-ı dehr oynaşım

137³³¹

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

- [55b]
1. Şarāb-ı la‘ lūñi nūş eyledün ḥātırda ğam n’eyler
Şafā kesb idecek demler durur dilde elem n’eyler
 2. Sük-i dil-ber sıfālinden mey içmek aғzuña düşmez
Gedā-yı bī-nevāsın sende ey dil cām-ı Cem n’eyler
 3. Muḥabbet gencine vīrāne қalbi maḥzen olmuşken
Ne lāzım kīse-i ‘ārifde dīnār u direm n’eyler

³²² ola: olma, FKD

³²³ u, -ME

³²⁴ Emrī Dīvānı, g. 336-337. ME’deki Emrī’ye ait gazelin ilk üç ve son beyti ED’de 336 nolu gazelde yer alırken dördüncü beyti 337 nolu gazelde bulunmaktadır. (Saraç, 2002)

³²⁵ şöyle: eyle, ED

³²⁶ u, -ME

³²⁷ urduğum: başduğum, ED

³²⁸ pür-ḥūnum ḥūninüm, ED

³²⁹ demeyün, ME. Vezne uymadığı için ED’deki okunuş esas alınmıştır.

³³⁰ ED’deki beyit buraya kadar ME’den tamamen farklıdır. ED’deki beyit şu şekildedir: “Ḥayāl-i dürr-i dendānuñla қalmışdur şadef-mānend / Sirişküm baḥri içinde benüm...”

³³¹ Gazel,-ULD (Çetin, 1993)

4. Vücūd ehli gibi ta‘n-ı ‘adüvden kaçan yudarlarmı
‘Aceb bilsek huzūr eyler mi erbāb-ı ‘adem n’eyler
5. Cihānuñ tūmturākından ne zevk ider dil-i ‘āşık
Şeh-i iklim-i ‘aşka leşker ü tabl u ‘alem n’eyler
6. Nihāl-i bāğa bakmaz serv-i kıddüñ vaşf ider ‘Ulvi
Şu söz kim levh-i dilde yazılır aña kalem n’eyler

138³³²

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Kañı zevk ü şafā-yı bezm-i rindān itdigüm demler
Kañı nüş-ı şarāb-ı la‘l-i cānān itdigüm demler
2. Anılmaz mı benüm ey kāmēt-i serv ü hırāmānum
Reh-i kūyuñda eşk-i çeşmi cūyān itdigüm demler
3. İderdi her gice tā şubha dek feryād u efgānı
Ser-i kūyuñda dil murğını nālān itdigüm demler
4. Baña bir cām içirmişdi ezel bezminde zevk ehli
Dil-i nā-şādumı şevkuñla şādān itdigüm demler
5. Senüñ esrār-ı la‘lün eylemişdi Zārīyi hayrān
Derün-ı dilde sırr-ı ‘aşkı pinhān itdigüm demler

139³³³

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

- [56a]
1. Göñül ey sīm-ten şarrāf-ı şehri miñnet ü gāmdur
Gözüm açça terāzūsi sirişküm aña dirhemdür
 2. Sipihre tığ-i āhum yara açdı ağızın anda³³⁴
Degüldür kehkeşān yā penbe yā kāfūr³³⁵ merhemdür
 3. Egildi öpmege zülfüñ³³⁶ anı bildürmemek ister
Anuñ için dā’imā kıdd-i dırāzı zülfüñüñ hamdur
 4. Şalup gīsūsını ol la‘li tiryāk arkaşı üzre
Bu dil³³⁷ tıflını kōrķutmuş demiş kim mār arkaşmdur

³³² Gazel,-KAPLAN (Kaplan, 2000)

³³³ Emrī Dīvānı, g: 161 (Saraç, 2002)

³³⁴ açdı ağızın anda: açmışdur benüm ey meh, ED

³³⁵ kāfūr: kāfūrī, ED

³³⁶ Egildi öpmege zülfüñ: Egilmiş öpmege la‘lün, ED

³³⁷ Bu dil: Göñül, ED

5. Ruḥına atre dūŝmiŝdūr gūl-āb-ālūde zūlfinden
Gōrenler didiler³³⁸ **Emrī** gūl-i ter ūzre ŝebnemdūr

140³³⁹

mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn

1. Elinde tīg-i ser-tīzi yine bir ' işveger berber
Hezārān ŝīve vū nāz ile açdı ŝerḥalar ber-ber
2. Olur ol kāmēt-i ŝimŝāduñ ehl-i ' aşka iḥsānı
Virūr ise eger ' ālemde serv ile ŝanavber-ber
3. Yeterken ' aŝıķ-ı ŝeydāya sevdā-yı ser-i zūlfi
Degūl midūr gōñūlde fikret-i ḥāl-i mu' anber ber
4. Cilā-yı eŝm iūn ḥācet mi var kūḥl-i ŝıfāhāne
Olur ḥāk-i der-dil-berden ey dil dīde-i ter ber
5. Bize at' -ı ūmīd itdūrdu cān u³⁴⁰ serden ey **Birrī**
Elinde tīg-i ser-tīzi yine bir ' işveger berber

141³⁴¹

mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

- [56b]
1. İḥyā iden endīŝemi³⁴² feyz-i nefesūmdūr
Endīŝe benūm tıfl-ı dil-i nev-hevesūmdūr
 2. Ben mest-i mey-i meykede-i ' aŝķ-ı Ḥudāyum
Taḳdīr-i rikābumda sebū-keŝ ' asesūmdūr
 3. Oldum güher-i feyz ile deryā-yı ma' ānī
İ' rāb u³⁴³ ḥurūf-ı sūḥanum ḥār u³⁴⁴ ḥasīmdūr
 4. Ol kāfile-salar-ı reh-i Ka' be-i ' aŝķum
Kim nāle-i ' uŝŝāķ-ı ŝadā-yı ceresīmdūr
 5. Olsam n'ola **Nef' ī** gibi Ḥallāķ-ı ma' ānī
İḥyā iden endīŝemi³⁴⁵ feyz-i nefesūmdūr

³³⁸ didiler: ŝandılar, ED

³³⁹ Birrī Mehmet Dede Dīvānı, s. 297 (Erkul, 1992)

³⁴⁰ u,-BİD

³⁴¹ Nef' ī Dīvānı, s. 473 (Akkuş, 1991)

³⁴² endīŝemi: endīŝeyi, ND

³⁴³ u,-ME

³⁴⁴ u,- ND

³⁴⁵ endīŝemi: endīŝeyi, ND

142³⁴⁶

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Gerçi olmuşdur muqadder herkese dünyāda ğam
Cāh ile nisbet çok olur merdüm-i dānāda ğam
2. Qanı bir ādem ki dā'im dünyede ħandān ola
Bu ne ħāletdür çekerler şāh ğam şehzāde ğam
3. Biñ dilekle şol ki bu dehr içre bir mansıb ala
Gelmez illā ki gelür evvel mübārek bāde ğam
4. Hecr-i la' l-i yār ile pür-ħündür gönlüm gözüm
Eksük olmaz baña yā Rab yerde ğam deryāda ğam
5. **Qamiyā** meyl ü muħabbet itme zinhār āşikār
Ġafil ola öldürür bugün seni tenhāda ğam

143³⁴⁷

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

- [57a]
1. Cihāna şāh olup şāhum cihān durdukça durduñ tüt
Cihān mülküñde Şeddādī binā bünyādın urduñ tüt
 2. Göçersin kūs-ı rıħlet çalınur bir gün bu menzilden
Otağūñ pādişāhum lāleveş şahrāda qurduñ tüt
 3. Vücūd iqliminüñ faraža ki olmuşsın Süleymānı
' Adem deryāsına ol salṭanat mührin düşürdüñ tüt
 4. Bu 'ālem merġzārında şekā-yı bī-şümār alup
Şehā bāzū-yı devletden niçe şeh-bāz uçurduñ tüt
 5. Qonağūñ 'ākibet bāġ-ı ferāġatdür benüm 'ömrüm
Şabā gibi esüp her yañadan yeldüñ buyurduñ tüt

144³⁴⁸

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Cihān ħalkımı hep bendeñ bu fānī mülki yurduñ tüt
Geçüp ' izzet seririnde sa' adetle oturduñ tüt
2. Egüp³⁴⁹ kavı-ı qızaħ gibi tuta qaddini a' dānuñ
Çeküp Rüstem kemānını bugün şirāne qurduñ tüt

³⁴⁶ Gazel,-KD (Özyılmaz, 1994)

³⁴⁷ Bu gazelin kime ait olduğu belli deġildir.

³⁴⁸ Hayretī Dīvānı, g: 22 (Çavuşoğlu Tanyeri, 1981)

³⁴⁹ Egüp: İdüp, HD

3. Düşüp hayret fezāsına idüp bî-hüde nâlišler
Bülend-âvâz ile yazuda şebbâzuñ uçurduñ tut
4. Şınup peymānuñ³⁵⁰ āhir çün dökülür cür^c aveş kanuñ
Ne aşşıdur ki sen³⁵¹ dā^c im şafā bezminde sevdüñ³⁵² tut
5. Vücüduñ meskenet yolında³⁵³ gel ey **Hayretî** hāk it
Hevā ile niçe yıl yel gibi yeldüñ buyurduñ³⁵⁴ tut

145

fe^c ilātün / fe^c ilātün / fe^c ilātün / fe^c ilün

1. Tūtalum baħr-i günāh itdi bizi müsteğrağ
Umaruz kullar[a] yüz raħmet ide Ĥazret-i Ĥağ
2. Şühedā mertebesin kıl bize yā Rab naşib
Degülüm anlar ile kaşr-ı cināna şāncak
3. Baş açık yalın ayak ^cazm-i bihişt eyleyelüm
Dāħil-i cennet olup hem giyelüm istebrak
4. Şaħn-ı gülzāra varup def^c -i melāl eyleyelüm
Bülbülün nāleleri gülşene virsün revnak
5. Olmağ isterseñ eger baħr-i fenāya kapudan
Başuñı baħre virüp eyle vücüduñ zevrak
6. İşüdüp bu ğazeli didi ki erbāb-ı ĥired
Ey **Ĥabābî** sūħanuñ cümle ser-ā-pā muğlak

146³⁵⁵

fā^c ilātün / fā^c ilātün / fā^c ilātün / fā^c ilün

- [57b] 1. Ey baña nā-ħağ diyenler kãdadur bes pãreden³⁵⁶
Gel getir işbātuñı³⁵⁷ kimdür bu şey^c i³⁵⁸ yaradan

³⁵⁰ peymānuñ: peymānen, HD

³⁵¹ aşşıdur ki sen: aşşı devrünü, HD

³⁵² sevdüñ sürdüñ, HD

³⁵³ yolında: yolına, HD

³⁵⁴ buyurduñ: yöpürdüñ, HD

³⁵⁵ Nesimî Divānı, s. 258 (Ayan, 1990)

³⁵⁶ pãreden: yaradan, NED

³⁵⁷ İşbätünü: işbätin, NED

³⁵⁸ şey^c i: şey^c ni, NED

2. Od u Şu toprak u yelden³⁵⁹ böyle Şuret bağlayan
Böyle dükkān yaŐayan³⁶⁰ kendü çıkar mı aradan
3. Gel baņa virgil haber³⁶¹ kimdür senüñ nuţkuñdaki
Söyleden söyletdiren iŐiddiren³⁶² her yañadan
4. Şüfi sen tesbîhüñ al seccādeñi var mescīde
Biz dağı muntazıruz da‘ vet gele mey-hāneden³⁶³
5. Çünkü her³⁶⁴ Őehrüñ içinde mescid ü mey-hāne var
Ehl-i Haę³⁶⁵ fark eylemezler³⁶⁶ mescidi³⁶⁷ mey-hāneden³⁶⁸
6. Ey hağı her yerde hāzırdur dīn-i ehl-i nağar
Pes ne ma‘ nādan seğersin Ka‘beyi büt-hāneden³⁶⁹
7. ‘ AŐkuñuñ³⁷⁰ yolında ‘ ağı u dīn ü dünyā ferd³⁷¹ olur
Őormaęıl ‘ aŐkuñ hadiŐin zāhid³⁷²-i bī-çāreden
8. Kağkı burcuñ yıldızısın ey melek bilsem seni
Menzilüñ ref‘ oldı yüz biñ kevkeb-i seyyāreden³⁷³
9. Gezmegil āvāre-teg sen ey özünden bī-haber
Gel hağı isterseñ iste ‘ aŐıę-ı bī-çāreden³⁷⁴
10. Çün sevād ile beyāzuñ vāhid oldı ma‘ nāsi
Lā-Şerik olmağ dilerseñ geç bu ağ u kařadan³⁷⁵
11. Oynarum raęķās olup³⁷⁶ çeng ü def ü tanbūr ile
Çünkü³⁷⁷ bende Şeş cihet var dönmezem çār-pāreden
12. Şüfi sen zühde bağup ‘ aŐıęları ta‘ n eyleme
Hiç kimesne irmedi mi menzile mey-hāneden³⁷⁸

³⁵⁹ Od u Şu toprak u yelden: Yel u Şu toprak u oddan, NED

³⁶⁰ dükkān yaŐayan: dükkānı düzen, NED

³⁶¹ baņa virgil haber: beri söyle baņa, NED

³⁶² Söyleden söyletdiren iŐiddiren: Söyleyen iŐittiren hem gösteren, NED

³⁶³ Beyt, -NED

³⁶⁴ her: bir, NED

³⁶⁵ Hağ dil, NED

³⁶⁶ eylemezler: etmedi, NED

³⁶⁷ mescidi: mescidleri, NED

³⁶⁸ mey-hāneden: mey-hāreden, NED

³⁶⁹ Beyt,-NED

³⁷⁰ ‘ AŐkuñuñ ‘ AŐkıımız, NED

³⁷¹ ferd: maĥv, NED

³⁷² zāhid: Şüfi, NED

³⁷³ Beyt,-NED

³⁷⁴ Beyt,-NED

³⁷⁵ Beyt,-NED

³⁷⁶ Oynarum raęķās olup: Çünkü girdim oynarım, NED

³⁷⁷ Çünkü: Bil ki, NED

³⁷⁸ Beyt,-NED

13. Ey Nesîmî on sekiz biñ ‘âlemüñ mevcûdî hâk³⁷⁹
Kim bu sırrı bilmediyse sürüñ çıksun aradan³⁸⁰

147³⁸¹

1. Allâh Allâh³⁸² yaradan gel içe gör³⁸³ cür‘ adan
Yâr ile yâr ola gör çıksun engel³⁸⁴ aradan
2. Şakla³⁸⁵ gönül büstânın şu şıgırı girmesün
Key şağın uçurursın³⁸⁶ kañlıyı³⁸⁷ minareden
3. Tıfıllayın dem-be-dem dambu tumbu³⁸⁸ söyleme
Manşûrlayın olursun bilmezsün müdâreden
4. Fil yükün qarıncaya yükletme çekebilmez
La‘ l u gevher kıymetin umma seng-i hâreden
- [58a] 5. Sen³⁸⁹ insânı şorarsañ Hâkdan ayru degüldür
Şıfâtı zât-ı muṭlak hırkası çâr-pâreden
6. İnsân nür-ı kadîmdür hasta degül hekimdür
Sen dağı insân iseñ bakma gel kenâreden³⁹⁰
7. ‘Ârifler³⁹¹ hep³⁹² bu yolda cân ile baş oynadur
Sen dağı ‘ârif³⁹³ iseñ aña bu eş‘âreden³⁹⁴
8. **Ḳaygusuzuñ** hüneri helvâ vü biryân yemek
Bundan³⁹⁵ özge hüneri umma bu bî-çâreden

³⁷⁹ mevcûdî hâk: mevcûdusun, NED

³⁸⁰ bu sırrı bilmediyse sürüñ çıksun aradan: ki bu devre irişmez koy gide devvâreden, NED

³⁸¹ Alevi Bektaşî Şiirleri Antolojisi, I. cild, s. 230,231 (Özmen, 1998).ABŞ-1’de dördlük halinde 7’li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Ayrıca mısralarının yerleri ME’den farklıdır.

³⁸² Allâh: Tañrı, ABŞ-1

³⁸³ Gel içe gör,-ME

³⁸⁴ engel: ağıyâr, ABŞ-1

³⁸⁵ şakla: bekle, ABŞ-1

³⁸⁶ uçurursın: uçursun, ABŞ-1

³⁸⁷ Kañlıyı Ḳandîli, ABŞ-1

³⁸⁸ tumbu dambu, ABŞ-1

³⁸⁹ Sen,- ME

³⁹⁰ Bakma gel kenâreden: Aña gel esrâreden, ABŞ-1

³⁹¹ ‘Ârifler ‘Âşıklar, ABŞ-1

³⁹² hep: bu, ABŞ-1

³⁹³ ‘Ârif: ‘Âşık, ABŞ-1

³⁹⁴ Aña bu eş‘âreden: Bakma gel kenâreden, ABŞ-1

³⁹⁵ Bundan: Andan, ABŞ-1

mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Yağ hırkayı³⁹⁷ 'aşk āteşine 'ārif-i cān ol
Ey dil yūri ser-ḥalkā-i rindān-ı cihān ol
2. Kaç' etse serūñ ađlama miqrās³⁹⁸ -ı muḥabbet
Vuşlat gicesi şem' gibi ḥande-zebān³⁹⁹ ol
3. Yüzden götürüp⁴⁰⁰ ebr-şıfat kākülūñ ey cān⁴⁰¹
'Ālemlere ḥurşid gibi nūr-feşān ol
4. Benden dili⁴⁰² kessün dir iseñ zümre-i a' dā
Ḥançer gibi başdan ayağa tiz-zebān ol
5. Besdür baña cānāne ğamı bir yaña eyler
Bi'llāhi yeter gerdenüme bār-ı girān ol⁴⁰³
6. Baş götüricek ḥaşr günü ḥāk olup ey cān
Aç gözünü nergis gibi yāre nigerān ol⁴⁰⁴
7. Ḥāll eyleyi gör müşkil imiş mes' ele-i 'aşk
Rahmī yürü bu 'arşada müfti-i zamān ol

mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

- [58b]
1. Çāk eyle libās-ı teni rüsvā-yı cihān ol
Tut şıdķ ile bir pīr etegin 'ārif-i cān ol
 2. Tağlarda komış 'aşk ile Ferhād nişānı
Sen 'ārif iseñ 'aşk ile bī-nām u nişān ol
 3. Gel ğonça-şıfat ḥande-zebān olma zenāna
Bülbül gibi derd ile dilā na'ra zenān ol
 4. Ey dil niçe bir şüret-i zāhirde tevaķķuf
Gel vāķıf-ı gencine-i esrār-ı nihān ol
 5. Ālāyiş-i şan' atda koma ṭab' uñı **Tiđi**
Pāk eyle sözüñ gevherini āb-ı revān ol

³⁹⁶ Bursalı Rahmī Çelebi ve Divānı, s.202 (Tığlı, 2006)

³⁹⁷ hırkayı: ḥurkañı, RD

³⁹⁸ miqrās:miqrāz, RD. Bu kelime sözlükte (Parlatır, 2012) "sin"le değil "sad"la yazılmaktadır. Burada "sin"le yazılmıştır.

³⁹⁹ zenān,ME. Beytin anlam akışına uygun olduğu için RD'deki okunuş esas alınmıştır.

⁴⁰⁰ Yüzden götürüp: Gözden getirüp, RD

⁴⁰¹ cān: māh, RD

⁴⁰² dili: didi, RD

⁴⁰³ Beyt,-RD

⁴⁰⁴ Beyt,-RD

150

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Ehl-i dillerden vişâl-i yâre himmet isterüz
‘Âşıkuz gerçek erenlerden velâyet isterüz
2. Sâlik-i râh-ı hâkîkat olmuşuz ‘uşşâk ile
İRmege ser menzile Hâkdan hidâyet isterüz
3. Olmazuz her sâde rüyuñ ‘aşkına dil-dâde biz
‘Âşık-ı ruhsâr-ı renginüz melâhat isterüz
4. Dil yanar nâr-ı belâda cân hâzîn ü ten ta‘ ab
Kullaruz ol şâh-ı mülk-ârâya kurbet isterüz
5. Bî-nevâyuz derd-mendüz ey **Kadîmî** her seher
Oñmaduğ başa Hudâ virürse devlet isterüz

151⁴⁰⁵

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

- [59a]
1. Çâre-yâb itmek ne mümkün ‘âşık-ı bî-çâreyi
Çekmeyince hâle-i âgûşa ol meh-pâreyi
 2. Şaydgâh-ı gâmda fikr-i târ-ı zülfündür iden
Rişte bir bâl-i hevâ murğ-ı dil-i âvâreyi
 3. Şân-ı ‘aşka meyl-i zen lâyıq degüldür ehl-i ‘aşk
Hüsrev-i dehr olsa da yâd itmezüz zen-pâreyi
 4. Lebleri la‘l ü dehâni hâtem-i gevher-nigîn
Kim sevâd itmiş hatı anda der ü divâreyi
 5. ‘Ömrin efzün eylesün Allâh Hâdi-zâdenüñ
Tâ felek devr itdürince seb‘ a-ı seyyâreyi
 6. Nüş iderdi bâdeyi zâhid müselleşdür deyü
Ol bütüñ destinde görse **Rüşdiyâ** çâr-pâreyi

152

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Eglenür fikr ile dil vaşlına bulmaz çâreyi
El irüşmez yerdedür bilmez misin meh-pâreyi
2. Bâm-ı vaşla uğradur mı seng-i hışm endâz ile
Kuşca cânı kalduğın bilmez dil-i âvâreyi

⁴⁰⁵ Gazel,-Rüşdî Dîvânları (Ekici, 2006 Semiz, 2010)

3. Meclisinde eşk-rîz olsam o seng-dil hâtî ider
Hâtem-i fülâda korlar sîmden dîvâreyi
4. ‘Aşk-ı pāküm Kays ile hâşâ ki yeksân ‘ad ola
Bir mi şayarsun benümle bir dil-i âvâreyi
5. Hep perestân **Çelebiyâ** oldı zühhâd-ı zamân
Ol bütüñ destinde fâ’iz görelî çâr-pâreyi

153

fâ’ ilâtün / fâ’ ilâtün / fâ’ ilâtün / fâ’ ilün

- [59b]
1. Çarh-ı gerdünuñ begüm ‘aks-i zamânı böyledür
Mâsivâdan çek elüñ gördüñ ki fânî böyledür
 2. Âşiyânında ne bülbül ber-çarâr olur ne gül
Öyle murğ-ı lâ-mekânuñ gülsitâni böyledür
 3. Çarh-ı minâ böyle bir fânüs-ı kudretdür dilâ
İki şem‘ a ser-nigün itmiş Cenâb-ı Kibriyâ
 4. Gâhi şems eyler münevver gâhi bedr eyler ziyâ
Bu cihân-ı bî-bekânuñ şem‘ dâni böyledür
 5. Zâhidâ n’itdi felek bezmini câm-ı Cemlerüñ
Bulmaduğ âşârını evvel gelen âdemlerüñ
 6. Defterin dürdi kazâ engüştü çok Rüstemlerüñ
Mâcerâ-yı kışşa-ı Mâzenderânî böyledür
 7. Bu hikâyâtuñ dilâ tafşiline döksem kalem
Hem dehânum açup incüler nişâr etsem ne gam
 8. Nazmuña taşsîn idüp **Levnî** sühandân-ı ‘acem
Didiler iklîm-i Rûmuñ şâ‘ irânî böyledür

154⁴⁰⁶

fe’ ilâtün / fe’ ilâtün / fe’ ilâtün / fe’ ilün

1. Be bu bazar-ı cihânuñ kuru dükkânına yûf
Çenber-i çarhına künbed-i gerdânına yûf
2. Olısar seyl-i fenâdan çü harâb âhir-i kâr
Künbed-i çarhına vü kaşr ile eyvânına yûf

⁴⁰⁶ Usûlî Dîvânı, s.153 (İsen, 1990)

- [60a] 3. Dürülür çün kamu defterleri tomâr gibi
Dehr sulţānlarınıñ defter ü dīvānına yūf
4. Olımaz çünki şebîhün-ı ecelden māni^ç
Hāy ile hūyına vü leşker ü⁴⁰⁷ sulţānına yūf
5. Çünki mihmānına bir⁴⁰⁸ loğmada biñ zehir verür
Felegūñ kāse-i çinīsine vü hūñına yūf
6. Bu cihān beglerinüñ ehl-i kemāle dā'im
Çuru taşsinine vü itdigi ihsānına yūf
7. Derd ü⁴⁰⁹ miñnetle helāk oldu Uşūlī çünkim
Şimdiden soñra tabībūñ dağı dermānına yūf

155

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Hezārān nālekār-ı bāğzār-ı hasretem şimdi
Esir-i dām-ı miñnet dāne-çin-i fūrkatem şimdi
2. Beyābān-gerd-i derdem Çays-veş vādī-i miñnetde
Fezā-yı ğamda me'nūs-ı ğazel-i fikretem şimdi
3. Leb-i ārāmumı çāk eylemekde tābiş-i hasret
Bu vaşşetġahda dil-teşne-i āb-ı şoşbetem şimdi
4. Sirişk-efşān ise dīdem sezādur devr-i fikretle
Mişāl-i delü sergerdān-ı çāh-ı ğurbetem şimdi
5. 'Acemi ğūᡤa kār-ı ıztırāb baħr-i hüzün olsam
Ġarīķ-ı lücce-i vahşet ħurūş-ı kürbetem şimdi
6. N'ola pür dāğ ise nālede cism-i zerd-i pür-derdüm
Ney-i āteş ħurūş-ı tekyegāh-ı miñnetem şimdi
- [60b] 7. ᡤanin-i āteşinüm sūzināk-ı ğuş-ı 'ālemdir.
Ki bezm-i nālede tār-ı rebāb-ı vahşetem şimdi
8. N'ola ħālī ise dīvānçe-i cem' iyyet-i ħāᡤır
Mişāl-i mışra^ç -ı mensī-i beyt-i ülfetem şimdi
9. 'Acemī kâ^ç il olsam bi'z-zarūri vahşetine zīrā
Nişin-i künc-i vīrān ᡤākdār u vahdetem şimdi

⁴⁰⁷ ü,- ME

⁴⁰⁸ bir: her, UD

⁴⁰⁹ ü, -ME

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Giriftār-ı ğam-ı tākāt-güzār-ı fūrkatem şimdi
Felāhanvaz-ı sergerdān-ı dest-i ħayretem şimdi
2. Bu baħr-i pūr-telātumda mişāl-i mevc-i sāhil-res
Hezārān ye 's ile red girde-i emniyyetem şimdi
3. Besān-ı kāse-i leb-rīz dest-i ra' şedār üzre
Rehīn-i bīm ü ümmīd-i telāş-ı fikretem şimdi
4. Mişāl-i āhū yevm-i ħorda vaķf-ı ıztırāb oldum
Bu vaĥşetgāhda bī-gāne-i ünsiyyetem şimdi
5. Ciger pūr-süz u dīde eşkbār u leb figān-engīz
Kebābāsā terennüm sāz-ı bezm-i ħasretem şimdi
6. **Sedīdā**veş girīzān-dest-i bī-dād-ı ħavādişden
Teşebbüş girde-dāmān-ı luţufda 'āfetem şimdi

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

- [61a]
1. O kūh-ı derd kim aña dil-i nā-şād ayak başmış
Ne zaĥm-ı tişe görmişdür ne ħod Ferĥād ayak başmış
 2. Degüldür dāġ-ı sīnemde bu⁴¹¹ naķış pā-yı ħūnīndür⁴¹²
Gelüp ħatl-i dile ol ġamze-i cellād ayak başmış
 3. Göñül olmuş hevādār-ı ħırām-ı serv-i ħadd-i yār
Beni ħāk itmeñe hep bende vü āzād ayak başmış
 4. Derūn-ı dilde gördüm neşve-i cām-ı neşāt ey ġam
Yetiş kim mülk-i ħāşü'l-ħāş-ı 'aşka yād ayak başmış
 5. Degül kākül idüp ħaşd-ı şikār-ı ahüvān-ı dil
Ĥarīm-i Ka' be-i ħüsnine iki şayyād ayak başmış
 6. Temāşā-yı ħırām-ı ħadd-i yāre intizār eyle
Çemende ħaşr olunca durmaġa⁴¹³ şimşād ayak başmış
 7. Tekāpū⁴¹⁴-yı zemīn būsī saña maĥşüşdur **Vecdī**
Bu vādīyi ne bulmuş var ne bir üstād ayak başmış

⁴¹⁰ Vecdī Dīvānı (Tenkitli Metin), s.43 (Sarı, 1993)

⁴¹¹ sīnemde bu: nev-sīnemde, VD

⁴¹² ħūnīndür: ħūnidür, VD

⁴¹³ durmaġa: tırmaġa, VD

⁴¹⁴ Tekāpū: Tekĥāpu, VD

158

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Gel berü nüş idelim ey dil-i nālān qahve
Ehl-i diller feraḥı dertlere dermān qahve
2. Kefere hem fecere bāde ile faḥr eyler
Ehl-i islām feraḥı devlet-i ' Osmān qahve
- [61b] 3. Bāde bed-ḥūy u şaḳīdür ki kızıl cāme giyer
Her dem ' arzīce giyer miskice qaftān qahve
4. Yā seferden gelesin ya idesin istiḥmām
Ne ' aceb ni' met-i ' uzmā durur ol ān qahve
5. Yaıcaḳ tāze dökülmiş başuñ altında dura
Uyanuben diyesin kim bire oḡlan qahve
6. Mübtelāsı olıcaḳ ' arz-ı Yemende olasın
Yāḥūd her-bār gele bir niçe giryān qahve
7. Mübtelāsına **Kemālī** didi bir tuḥfe ḡazel
Kendi ḥaḳḳuma yeter bir iki fincān qahve

159

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Bir semen-sīmā güzel dil-ber gerekdür qahveci
Yā bir ehl-i ma' rifet sürür gerekdür qahveci
2. Olur olmaz qahbe-zen nā-merde olmaya zebūn
Ḥānḳāh-ı dehr içinde er gerekdür qahveci
3. Şeyḫ Kāmil Şāzelinüñ raḥmetu'llāhi ' aleyh
Yolını erkānını gözler gerekdür qahveci
4. Āteş-i ' aşḳ ile ola pūte-i faḥr içre kāl
Pāk meşreb şāf dil sīm yer gerekdür qahveci
5. **Ḥuldiyā** şīrīn kelāmı ile alsa ' aḳluñı
Mā-ḥaşıl bir lebleri sükker gerekdür qahveci

160⁴¹⁵

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Ḥaḳādur qahve şanmañ nāfe-i meşḳ-i ḥutundur bu
Ya sünbüllerle belenmiş ḡazāl-ı gül-bedendür bu

⁴¹⁵ 61b varaḡında derkenar olan iki gazelden birincisidir. Şairi belli deḡildir.

2. Bunı fağfür-ı çin çiniler içre terbiyet kılmış
Bu bir ter-tāze bir reyḥān-ı bŭstān-ı Yemendür bu
3. Dimāğ-ı ʿarīfāna bŭy-ı Raḥmānī gelür bundan
Meğer kim hem-dem-i dīrīne-i Veyse'l-Ḳarandur bu
4. İmām-ı Şāz Ḥāzretlerinüñ rŭḥı şād olsun⁴¹⁶
Anuñ iḥsānidur ḥaḳḳā ki vaż'-ı bŭ'l-ḥasendür bu

161⁴¹⁷

mefā' ilün / mefā' ilün / fe' ulün

1. Duḥānı zem iden nādān u aḥmaḳ
Ḥarām olmaḳ neden bir ḳuru yabraḳ
2. Bunuñ ḥaḳḳında yoḳdur naşş-ı ḳātı'
İşāret eylemişdür altı barmak
3. Ḥelāle çün ḥarām itlāḳ olunmaḳ
Muḥaḳḳaḳ belki oldur küfr-i muṭlaḳ

162⁴¹⁸

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [62a]
1. Dilde bir deryā yatur bī-ka' r u sāḥil nā-bedīd
Bŭ'l-ʿacebdür olmış anda hem yine dil nā-bedīd
 2. ʿAşḳ bir şahrāda güm-rāḥ eylemişdür cāmı kim
Ḥıẓr nā-peydā o reh nābūd u menzīl nā-bedīd
 3. Dil o vādī-i fenānuñ Ḳays-ı zārıdur k' olur
Rīnginüñ her zerresinde niçe maḥmil nā-bedīd
 4. Bŭ'l-ʿaceb hengāmedür āşubgāḥ-ı çeşm-i dost
Ḥaḳḳ pey-der-pey şehīd olmaḳda ḳātīl nā-bedīd
 5. Dilde ḳurbāngāḥ-ı şehir-i ʿaşḳı seyrān eyledüm
Ferş ḥŭn-i germ ile āḡuşte bismil nā-bedīd
 6. Şekl-i ḥayvān etmede mir'āt-ı fıtratdan zuhūr
Olmaḳ ūzre şüret-i insān-ı kāmīl nā-bedīd

⁴¹⁶ Bu mısra vezne uymamaktadır.

⁴¹⁷ 61b varağında derkenar olan iki gazelden ikincisidir. Şairi belli değildir.

⁴¹⁸ Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvânı ve metnin Bugünkü Türkçesi, s.356-358 (Özgür, 1991)

7. Feyz-i isti' dād hatm olmuş meger sende **Fehīm**
İlmi çok üstādı yok şākird-i muḳbil⁴¹⁹ nā-bedīd

163⁴²⁰

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Şafā⁴²¹-yı vaşl-ı ḳadrin hecr ile bīmār olandan şor
Zülāl-i şevḳ zevḳın teşne-i dīdār olandan şor
2. Lebün sırrın gelüp güftāre benden özgeden şorma
Bu pinhān nükteyi⁴²² bir vāḳıf-ı esrār olandan şor
- [62b] 3. Ḥabersüz olma fettān gözleri⁴²³ cevrin çekenlerden
Aḳılsuz⁴²⁴ mestler bī-dādımı huş-yār olandan şor
4. Ğamuñdan şem' -teg yandum şabādan şorma aḥvālüm
Bu aḥvāli şeb-i hicrān benümle yār olandan şor
5. Gözi yaşlılarıñ ḥālin ne bilsün merdüm-i ğāfil
Kevākib seyrini şeb tā seḫer bī-dār olandan şor
6. Ḥarāb-ı cām-ı ' aşḳam nergis-i mestün bilür ḫālüm
Ḥarābāt ehlinün ḫālini bir ḫammār olandan şor
7. Muḫabbet lezzetinden bī-ḫaberdür zāhid-i ğāfil
Fuzūlī ' aşḳ zevḳın zevḳ-ı ' aşḳı vār olandan şor

164⁴²⁵

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Ḥırḳa giyseñ arḳaña⁴²⁶ izḫār-i zerḳ u şeyd olur
Meyl-i cāh itseñ dil-i bī-ḳayda külli ḳayd olur
2. ' Aşḳ dānişmendi fāriğdür ğam-ı tedrīsten
Ṭālib-i vaḫdet ḳaçan meşḡul-ı ' Amr ü Zeyd olur
3. Şüret-i taḳvādudur şayyād-ı şahrā-yı firīb
Dāne-i çin-i⁴²⁷ vā' z olan bend-i kemend-i keyd olur

⁴¹⁹ muḳbil: ḳābil, FKD

⁴²⁰ Fuzūlī Türkçe Dīvānı, s, 208 (Yüksel- Akyyüz- Beken- Cunbur, 1958)

⁴²¹ Şafā Şifā, FUD

⁴²² nükteyi: nükteni, FUD

⁴²³ gözleri: gözlerün, FUD

⁴²⁴ ' Aḳılsuz: Ḥabersüz, FUD

⁴²⁵ Bağdatlı Rūhī Dīvānı Karşılaştırmalı Metin, Cilt II, s. 406 (Ak, 2001)

⁴²⁶ arḳaña: egnine, BRD

⁴²⁷ Ṭālib-i va' z, ME. Kelime eksikliğinden dolayı vezne uymadığı için BRD'deki okunuş esas alınmıştır.

4. Eylemezse dāmenin dest-i ta' alluḡ ḡalāḡ
Bir gūn ol āhū-ḡıfat anuñ⁴²⁸ pirine ḡayd olur
5. Pāy-bend-i ḡafes ider ḡayd ta' alluḡ-ı ḡālibi⁴²⁹
' Ārif-i bī-ḡayd⁴³⁰ olan **Rūḡī** gibi lā-ḡayd olur

165⁴³¹

fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

- [63 a]
1. Sūz-i ' aḡuñla ḡaçan kim dilden āh u zār olur
Āb⁴³² dūd u dūd ebr ü ebr āteḡbār olur
 2. Aḡsa eḡkūm dīdeden ol gevher-i nā-yāb iḡūn
Eḡk seyl ü seyl yem ü⁴³³ yem-dūr-i ḡehvār olur
 3. Yansa dāḡ-ı ḡasret-i ḡaddūñle sīnem üzre nār⁴³⁴
Nār nūr u nūr sūz u sūz⁴³⁵ pūr-envār olur
 4. Kūhdan geḡse ḡam-ı zūlfūñle āhum ḡarḡarı
Kūh deḡt ü deḡt bāḡ u bāḡ sūnbūlzār olur
 5. ḡonḡaya baḡsa lebūñsüz ḡeḡm-i **Bāḡī** bir nazar
ḡonḡa berg ü berg ḡār u ḡār ḡanḡerdār olur

166⁴³⁶

mef' ulū / fā' ilātū / mēfā' ilū / fā' ilūn

1. Hecr-i ruḡuñda ḡeḡm-i terūm ḡūn-feḡān olur
Bir cūyduḡ ki aḡduḡı yer ḡūlsitān olur
2. Meyl-i bahar-ı vaḡl⁴³⁷ ḡo kim bāḡ-ı ' arḡada
Bir gūn bahār olursa iki gūn ḡazān olur
3. Sen ḡābır ol kim ' āḡıbet ol ḡūḡ-ı ḡīvekār
İtdüklerine nādım olup mihribān olur

⁴²⁸ anuñ: itüñ, BRD

⁴²⁹ ḡālibi ' āḡıḡı, BRD

⁴³⁰ bī-ḡayd: bi'l-lāh, BRD

⁴³¹ Bāḡī Dīvānı, s. 171,172 (Küḡük, 2015)

⁴³² Āb: Āh, BK

⁴³³ ü, -BK

⁴³⁴ dāḡ-ı ḡasret-i ḡaddūñle sīnem üzre nār: dāḡ-ı sīnem üzre ḡasret-i ḡaddūñle nār, BK

⁴³⁵ sūz u sūz: hūr hūr ,BK

⁴³⁶ Baḡdatlı Rūḡī Dīvānı Karḡılaḡtırmalı Metin, Cilt I, s.533 (Ak, 2001)

⁴³⁷ vaḡl: vaḡlı, BRD

4. Sen bezm-i meyde⁴³⁸ gitmegi terk idesün meger
Gıtdükçe yoḥsa işümüz⁴³⁹ āh u fiḡān olur
- [63b] 5. Yazmış raḡīb defter-i ‘ uşşāka nāmını
‘ Āşık kaçan muḡayyed-i nām u nişān olur
6. Ḳurdı kemān-ı ḡaşuñı⁴⁴⁰ kim sağ olan görür
Bir gün⁴⁴¹ ḡadeng-i ḡamzeñ ucından ne ḡan olur
7. **Rūḡī** añladı ‘ aşḡla zāhid riya ile
Yaḡşinüñ adı yaḡşi yamānuñ yamān olur

167⁴⁴²

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Çarḡ-ı bed-mihrde vefā n’eyler
Ser-nigün çāh⁴⁴³ içinde mā n’eyler
2. Zevḡ u vaşluñ ne lāyık aḡyāra
Ehl-i derd olmayan devā n’eyler
3. Yārelenmek⁴⁴⁴ degül midür dedüḡüñ
Tiḡ-ı fūrḡat daḡı baña n’eyler
4. Bezm-i ‘ uḡbādatur şafā yoḥsa
Bu fenā bezmde şafā n’eyler
5. Sīnesin ḡarşu ḡıtsa da görse
Ādeme ḡançer-i cefā n’eyler
6. Eşkümi görse ḡa‘ n⁴⁴⁵ ider zāhid
Ne bilür kim o dil-rubā n’eyler
7. Dāmen-i yāri ḡıtduñ⁴⁴⁶ ey **Rūḡī**
Görelüm şoñ ucu Ḥudā n’eyler

⁴³⁸ meyde: ḡayra, BRD

⁴³⁹ işümüz kārımız, BRD

⁴⁴⁰ kemān-ı ḡaşuñı: hemān fitne ḡaşuñ, BRD

⁴⁴¹ Bir gün: Yarın, BRD

⁴⁴² a.g.e. s.549

⁴⁴³ çāh :ḡās, BRD

⁴⁴⁴ Yārelenmek Pārelenmek, BRD

⁴⁴⁵ ḡa‘ n: ‘ ayb, BRD

⁴⁴⁶ ḡıtduñ ḡıtduḡ, BRD

168⁴⁴⁷

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

- [64a] 1. Kılmadın Ādeme ḥallāḳ-ı ezel ilḳā fehm
من عرف⁴⁴⁸ sırrını kılmışdı dil-i dānā fehm
2. Sırr-ı mi' rācı n'ola kılsa Ebū Cehil inkār
Ḥayl ' aḳıl ister ola nükte-i⁴⁴⁹ ما اوحى fehm
3. Şaldı bir zemzeme āfāḳa ney-i bezm-i ezel
Kıldı ol zemzeme-i Ḥazret-i Mevlānā fehm
4. İrişür zāta o kim eyleye taḥḳik-i şifāt
Bilinür sırr⁴⁵⁰-ı müsem mā olıcaḳ esmā fehm
5. Ğam degül eylese rindāna taşaddur şūfi
Müşkil oldur⁴⁵¹ ki kişi ola ḳabāḥat nā-fehm
6. Nüş-ı meyden ne bilür ḳaşdımuızı ehl-i riyā
Yine keyfiyyet-i dānāyı ider dānā fehm
7. ' Aşıḳa lāzime-i ' aşḳdur ammā ben āh
Ḳorḳaram āh idem aḥvālüm ide a' dā fehm⁴⁵²
8. **Rūḫiyā** ḳalmadı şimden girü inkār⁴⁵³ mecāl
Eyledi rāz⁴⁵⁴-ı dil-i zār ki hep⁴⁵⁵ dūnyā fehm

169⁴⁵⁶

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Bir ' aşıḳa ki ḥün-ı ciğerdür ğidā-yı rūḫ
Yıllarla çekse ' aynına gelmez mey-i şabūḫ
2. Dem-beste ḳoyma gönlümüzi bezm-i ' aşḳda
Şun sāḳiyā piyāleyi şāyed bula fütūḫ
3. Dürc-i murād-ı dürr-i ile girmege gerek
Ğavvās-ı baḫr-ı ' aşḳūña ' ālemde ' ömr-i Nūḫ

⁴⁴⁷ a.g.e. s. 842

⁴⁴⁸ Men ' ārefe: Kendini bilen (Yılmaz, 2013: 492)

⁴⁴⁹ "Mā-evḫā: ... vahyetti. (Necm, 53/10)" (Yılmaz, 2013:162)

⁴⁵⁰ sırr: remz, BRD

⁴⁵¹ oldur: işdür, RBD

⁴⁵² Beyt,- BRD

⁴⁵³ inkār: inkāra, BRD

⁴⁵⁴ rāz: derd, BRD

⁴⁵⁵ dilzār ki hep: zārımuızı, BRD

⁴⁵⁶ a.g.e. s.369

4. Mest olsa şūfi⁴⁵⁷ şu yerine bādeyi içer
Huşyār olunca⁴⁵⁸ biñ kez ider tevbe-i naşūh
- [64b] 5. Şanma şarāba meyl ide **Rūhī**-i hasta-dil
Olmışdur aña ğuşşa-ı la' lūñ ğidā-yı rūh

170⁴⁵⁹

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilūn

1. Çık hāneden güneş gibi cānā 'ale'ş-şabāh
Varsun tapuña her gün ehibbā 'ale'ş-şabāh
2. İrdi bahār faslı bu faşl-ı laṭīfde
Hoşdur şarāb-ı nāb huşūşā 'ale'ş-şabāh
3. Tutmağ diler 'inān-i semendin raķībler⁴⁶⁰
Yarın olur ğarīb temāşā 'ale'ş-şabāh
4. İnsān niçe hamūş ola kim murğ-ı beste⁴⁶¹-leb
Zikr-i Hudā ile ola gūyā 'ale'ş-şabāh
5. **Rūhī** şabāh uyķuda olanlar aç ķalır
Rızķın virür 'ibādına Mevlā 'ale'ş-şabāh

171⁴⁶²

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilūn

1. Yār isteyen olur niçe ağyāra āşinā
Biñ yara ura⁴⁶³ tā ola bir yāra āşinā
2. Benden tarīķ-i mihr-i muḥabbetde 'ibret al
Ey olmağ isteyen o sitemķara āşinā
3. Vaşl-ı gül⁴⁶⁴ ümīdi ķo ol ķemende kim
Būlbūl fiġāne yār ola gül ḥāra āşinā
4. Yoķ āşinālġum dime 'arz eyle derdüñi
Lāzım degül ṭabīb ola bīmāra āşinā
5. **Rūhī**-i bī-kese n'ola yār itse iltifāt
A' lā söz eyler ādemi ḥūnkāra āşinā

⁴⁵⁷ Mest olsa şūfi: Huşyār olunca, BRD

⁴⁵⁸ Huşyār olunca: Mest olsa şūfi, BRD

⁴⁵⁹ a.g.e. s. 370,371

⁴⁶⁰ raķībler: ğarībler, BRD

⁴⁶¹ beste: best, BRD

⁴⁶² a.g.e. s. 329,330

⁴⁶³ ura: yer ki, BRD

⁴⁶⁴ Vaşl-ı gül: Gül-rīzlük, BRD

172⁴⁶⁵

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

- [65a]
1. Gel ey muḳayyed-i dām-ı muḳabbet-i eṣyā
Beḳāya ir ki fenādur nihāyet-i eṣyā
 2. Felekde ṣāhid-i vaḥdet cemālini görmez
Aña ki perde-i çeşm ola keşret-i eṣyā
 3. Çıḳaydı perde-i pindārden eger zāhid
Olurđı vāḳıf-ı sırr-ı ḫaḳıḳat-i eṣyā
 4. Duḫül-i şoḫbet-i pīr-i muḡāna sa' yi eyle⁴⁶⁶
Mükedder itmeye ṭab' uñ küdüret-i eṣyā
 5. Şaḳın mizācūña ḫoş gelmeyenden olma melül
Ki muḫtelifdür ezelden ṭabī' at-ı eṣyā
 6. Ḳo fikr-i bātılı el çek şalāḫ-ı 'ālemden
Saña mı oldı mufavvez ḫükümet-i eṣyā
 7. Hidāyet olmıyacaḳ ḫāşıl olmaz ey **Rūḫī**
Vuḳūf-ı 'illet-i icād u ḫılḳat-i eṣyā

173⁴⁶⁷

müfte' ilün / müfte' ilün / fā' ilün

1. Rāh-ı Ḥudāda n'ola olsaḳ fenā
Kim ki fenā bulmadı⁴⁶⁸ bulmaz beḳā
 2. Menzil-i maḳşūda irişsek n'ola
Fazl-ı Ḥudādur bize çün reh-nümā
 3. Şüret-i mā' nide bu ḫalkuñ bizi
Şāḫ bilür kimisi kimi gedā⁴⁶⁹
 4. Şāḫ-ı ezel kim bizi 'irfān⁴⁷⁰ ider
Gāḫ ser-ā-ser giyürür geh 'abā
 5. Gāḫ oluruz ser-ḫōş u geh ḫüşyār
Geh çekerüz ḡam sürerüz geh şafā
- [65b]
6. Ṭā' atimüz olsa 'aceb mi ḳabül
Mürşid-i 'aşḳa iderüz iḳtidā

⁴⁶⁵ a.g.e. s. 327

⁴⁶⁶ sa' yi eyle: sa' y it kim, BRD

⁴⁶⁷ a.g.e. s. 323,324

⁴⁶⁸ bulmadı olmadı, BRD

⁴⁶⁹ gedā,- ME

⁴⁷⁰ 'irfān:' uryān, BRD

7. Mañşıb-ı dünyâyı gönülden çıkar
 o bu taşavvurları gel uy baña
8. ať -ı ümîd eyleyelüm ğayrıdan
 Haa tevekkül idelüm **Rûhîyâ**

174⁴⁷¹

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Her kimüñ kim ola sedd-i nazarı⁴⁷² perde-i rayb
 Perdesüz ' arz-ı cemâl itmez aña Őahid-i ğayb
2. Terk-i ser râh-ı melâmetde hünerdür dimezüz
 Ne hüner demek olur aña haikatde ne ' ayb
3. Nazar-ı luťfına mazhar düşürüp Mûsâyı⁴⁷³
 Dîde-i bâtına mâlikdi haikatde Şu' ayb
4. ayanup Őahlıĝa eyleme ' âlemde ğurür
 Ne Şebâb ey dil-i Őürîde alır bunda Őeyb
5. Kimde kim Şek ola feyz-i Haa mazhar düşemez
 amdu li'llâh hele⁴⁷⁴ **Rûhî** de ne Şek var ne rayb

175

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. ubb-ı dünyâ ğubb-ı mülk ğubb-ı mañşüb ğubb-ı câh
 ârsü-yı ğamda nad-i ' ömrüñi eyler tebâh
2. Ge bu dünyâ-yı denîden dînüñi âbâd ıl
 Dîn ile dünyâ ŐıĝŐmaz bir yire bî-iŐtibâh
- [66a] 3. Efser-i Őâhî bulunmazsa yeter tâc-ı fenâ
 Kelle Őaĝ olsun cihânda eksük olmaz bir külâh
4. ıl' at-i dünyâ gerekmez terk ü tecrîd ol meded
 Degmesün dâmânuña maĥŐerde dilde dūd-ı âh
5. ' Āıbet dünyâ muarrer **a' fiyâ** bulur fenâ
 Menzilüñ yâ künc-i külhan oldı tut yâ taĥt-ı Şâh

⁴⁷¹ a.g.e. s.324

⁴⁷² sedd-i nazarı: mûmted nazarı, BRD

⁴⁷³ mazhar düşürüp Mûsâyı: Mûsâyı düşürdi mazhar, BRD

⁴⁷⁴ amdu li'llâh hele: Li'llâhi'l-ĥamd yine, BRD

176⁴⁷⁵

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilūn

1. Halk-ı cihānla şu kadar kıldum ittihād
Bir dost bulmadum ki ola hālişü'l-vedād
2. Ehl-i kemāle karşı komağ maḥz-ı cehldür
Haḫḫa budur ki 'ārif olan eylemez 'inād
3. Taḫşil-i māl u rütbe-i 'ālī ne cüz'idür
Dünyāya gelmeden bize ger bu ise murād
4. Eflāka çıksa nefsine yol bulmayan kişi
Ma' nide anı 'ārif olanlar bilür cemād
5. Baḫş-i me'ād u mebdē'-i cem' olsa kā'ināt
Hāşā ki ide 'ārif olan sülb-i i'tikād
6. Şimden girü ne bulsa gerekdür gelen ki biz
Bulduğ cihānda luḫ u keremden 'aceb kesād⁴⁷⁶
7. **Rūhī** 'aceb mi bulsa ğam-ı dehrden necāt
Kesb-i ma'arif eyleyen olur hemişe şād

177⁴⁷⁷

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilūn

- [66b]
1. Şanma ey hoca ki senden zer ü sīm isterler
⁴⁷⁸يوم لا ينفع da ḫalb-i selīm isterler
 2. Berzaḫ-ı ḫavf u recādan geçe gör nā-kām ol
Dem-i āḫirde ne ümmīd ü ne bīm isterler
 3. Oḫuyup añladuğ⁴⁷⁹ 'ārif iseñ nādān ol
Bezm-i vaḫdetde ne 'ilm ü ne 'alīm isterler
 4. Dergeh-i faḫra varup dirliğüñi 'arz itmeye⁴⁸⁰
Anda hergiz ne sipāhi ne za'im isterler
 5. Cürmüñe mu' terif ol tāt ate mağrūr olma
Ki şifā-ḫāne-i ḫikmetde saḫīm isterler

⁴⁷⁵ a.g.e. s. 379,380

⁴⁷⁶ 'acep kesād: hemīñ bir ad, BRD

⁴⁷⁷ a.g.e. s. 581,582

⁴⁷⁸ "Yevm lā yenfa' u: O gün (ne oğullar ne de mallar) fayda verir. (Şuara, 26/88)" (Yılmaz, 2013:723)

⁴⁷⁹ Oḫuyup añladuğ⁴⁷⁹: unudup bildüğüñi, BRD

⁴⁸⁰ itmeye: itme, BRD

6. ʿ Ālem-i bī-meh ü hürşid ü⁴⁸¹ felekde hergiz
Ne mühendis ne müneccim ne hekim isterler
7. ʿ Ālem⁴⁸²-i keşf-i maʿ nide çok esrār açılır
Varırmaz nefis-i gāzūb anda ḫalīm isterler
8. Hāram-ı maʿ nide bī-gāneye yol virmezler
Āşinā-yı ezeli yār-ı kadīm isterler
9. Niʿ met-i zāhire dil-beste olan gürsineler
Müzd-i nān-pāreye cennāt-ı naʿ im isterler
10. Kıble-i maʿ nīyi fehm eylemeyen kec-revler
Sehv ile secde idüp ecr-i ʿ azīm isterler
11. Sālik⁴⁸³-i dergeh-i teslīm-i rızā ol dā ʿim
Ber-murād itmege hizmetde muḫīm isterler
12. ʿ Āşık ol şerbet-i vaşl isretiseñ bī-çāre⁴⁸⁴
Çāresüz derd arayup renc-i elim isterler
13. Ezber it kışşa-ı esrār-ı dili ey **Rūhī**
Hāzır ol bezm-i İlāhide nedīm isterler⁴⁸⁵

178⁴⁸⁶

mefʿ ūlü / fāʿ ilātü / mefaʿ ilü / fāʿ ilün

- [67a] 1. Söyler cebīn ü ʿ ārižuña eyleyen nazar⁴⁸⁷
سبحان خالق خلق الشمس و القمر
2. Geldi muḫabbetüñle vücūda mükevvināt
Oldı cemāl-i muḫteremüñ⁴⁸⁸ احسن الصور
3. Bildürmege ḫaḫikat-i eşyāyı bī-ḫisāb⁴⁸⁹
Virdüñ maʿ ārif ehline Qurʿān ile ḫaber
4. Ṭabʿ uñ gibi felek de ḫanı ṭabʿ -ı müstaḫīm
Ḫavluñ gibi cihānda ḫanı ḫavl-ı muʿ teber

⁴⁸¹ ü, -ME

⁴⁸² ʿ Ālem Maḫbes, BRD

⁴⁸³ Sālik: Sākin, BRD

⁴⁸⁴ bī-çāre kim ʿ uşşāk, BRD

⁴⁸⁵ Bu gazeldeki beyitlerin MEʿdeki dizilim sırası BRDʿden birkaç beyit hariç tamamen farklıdır.

⁴⁸⁶ a.g.e. s.396

⁴⁸⁷ Sübhāne ḫālīḫun ḫalaḫaʿş-şemsi veʿl-ḫamer: Ayı ve güneşi yaratan Yaratıcı, bütün eksikliklerden münezzehdir.

⁴⁸⁸ Aḫsenüʿş-şuver: En güzel suret.

⁴⁸⁹ bī-ḫisāb bī-ḫicāb, BRD

5. **Ruhīden** eyle nazar şefkatüñ dirîğ
Yâ Hâtemü'l-Risâletü yâ Seyyidü'l-Beşer

179⁴⁹⁰

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Sūziş⁴⁹¹-i dil-i 'āşıkun dāğ-ı serinden bellidür
Nev-bahār-ı 'aşk gül-berg-i terinden bellidür
2. Başka bir hālet virür ebruların çin eylese
Tig-ı pür-tāb-ı melāhet cevherinden bellidür
3. Kaşdı 'uşşāka sitem mi iltifāt-ı nev midür
Bir nigāh-ı gamze-i nāz-āverinden bellidür
4. Tūde-i hāk-ı mezārı küşte-kān-ı hasretüñ
Sebze-i hāyide⁴⁹²-i gam-güsterinden bellidür
5. Ketm-i 'aşk eylerse de 'āşık Neşāfīves yine
Zerdi-i ruhsār ile çeşm-i terinden bellidür

180⁴⁹³

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [67b]
1. Çāk çāk ol 'aşk ile hūn-āb gelsün çeşmüñe
La' lini yād it dürr-i nā-yāb gelsün çeşmüñe
 2. Bāğ-ı hūsnüñ geh gülin seyr ile gāhī sünbūlin
Tābiş-i ruḡ tarra-i pür-tāb gelsün çeşmüñe
 3. Zīr-i zülfüñde nigāh it 'arız-ı pür-tābına
Nīm-i şebde pertev-i mehtāb gelsün çeşmüñe
 4. Leblerin seyr it temāşā kıl ruḡ-ı hoy-kerdesün
Geh 'araḡ gāhī şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
 5. Olma hālī dil⁴⁹⁴ Neşāfī āb u tāb-ı 'aşkdan
Mīrh-i ruhsār ile dā'im tāb⁴⁹⁵ gelsün çeşmüñe

⁴⁹⁰ Neşatî Dîvânı, g. 36 (Kaplan, 1981)

⁴⁹¹ Sūziş: Şūriş, NŞD

⁴⁹² hāyide: hābide, NŞD

⁴⁹³ a.g.e. g: 112

⁴⁹⁴ hālī dil: dil hālī, NŞD

⁴⁹⁵ tāb: āb, NŞD

181⁴⁹⁶**mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn**

1. İçdükçe⁴⁹⁷ mey-i nāzı o çeşm-i siyeh mest
Bir āfet olur 'aleme her bir nigh-i mest
2. Her gūşede şad şevk ile bir hū da mı kıpmaz⁴⁹⁸
Gāhī ki hırām eyleye ol kec-küle-i mest
3. Olmaz yine ser-germ-i şafā-yı ruḡ-ı sākī⁴⁹⁹
Gūlzār-ı bihişt olsa eger cāygeh-i mest
4. Aḡsenet⁵⁰⁰ zihī mezheb-i 'uşşak⁵⁰¹ ki anda
Def -i ğam-ı dildārdur ancak gūneh-i mest
5. Āh hāl-i Neşāṭī nice olur ger⁵⁰² bir olursa
Ol ğamze-i pūr-fitne ile ol nigh-i mest

182⁵⁰³**mefā' ilūn / fe' ilātūn / mefā' ilūn / fe' ilūn**

- [68a]
1. Cūnūn-ı 'aşkımuza ḡaṭṭ-ı yārdan bilürüz
Gūşāyiş-i dili seyr-i bahārdan bilürüz
 2. Şebāt-ı derd-i dili ıztırāb-ı ḡāṭırdan
Ḳarār-ı 'aşkı dil-i bī-ḡarārdan bilürüz
 3. Çemende bülbül-i şeydāyı āteşin-naġmı⁵⁰⁴
Fūrūġ-ı cām-ı gül-i şu' lebārdan bilürüz
 4. Ne şūr şalduġını bāġa neş'e-i 'aşkuñ
Fiġān-ı bülbül-i āşüftekārdan bilürüz
 5. Şikāyet eylemezüz çarḡdan Neşāṭī⁵⁰⁵ biz
Ne gelse cānib-i Perverdigārdan bilürüz

⁴⁹⁶ a.g.e. g: 13⁴⁹⁷ İçdükçe: Çekdükçe, NŞD⁴⁹⁸ Mısra,-ME. Bu mısra NŞD'de şöyledir: "Olmaz yine ser-kerem şafā-yı ruḡ-ı sākī" Ancak aynı mısra ME'de devamındaki beytin ilk mısrasıdır.⁴⁹⁹ Bu mısra NŞD'de şöyledir: "Bulunmaz yine mey-ḡānedeki ḡāleti herġiz"⁵⁰⁰ Aḡsenet: Aḡsenete, NŞD⁵⁰¹ 'uşşak: 'uşşaka, NŞD⁵⁰² Āh hāl-i Neşāṭī nice olur ger: Bilmem nice olur hāl-i Neşāṭī NŞD⁵⁰³ a.g.e. g: 55⁵⁰⁴ naġmı: naġme, NŞD⁵⁰⁵ Neşāṭī: Neşāṭiyā NŞD

183⁵⁰⁶

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Mişāl-i çeşm-i bütān nergis-i çemen maḥmūr
İçen bu badeyi maḥmūr içmeyen maḥmūr
2. 'Acib mi mülk-i dile şalsa ğamzeler āşūp
Ḥarāb-i 'işve nigeḥ çeşm-i pür-fiten maḥmūr
3. Bahār-ı 'ālem-i cāhuñ ḥazānı pey-der-pey⁵⁰⁷
Olur bu meclise elbetde her gelen maḥmūr
4. Ḥoşa füzūnī-i keyf-i mey-i muḥabbet kim
Ḥarāb-ı 'aşq yatur Ḳays u Kūh-ken maḥmūr
5. Bilür mi telḥi-i kām-ı dili **Neşāṭi**veş
Ḥumār-ı hecr ile 'ālemde olmayan maḥmūr

184⁵⁰⁸

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

- [68b]
1. Eḥaffdur bāde-i ter faẓla-ı ḥuşk-i mürāyiden
Eşeddür zaḥmı da ef' i⁵⁰⁹-i berri mār-ı ābiden
 2. Bugün kālā-fürüş-ı keyfden 'iddiyye kesdürdük
Birer içlik mülki çekme tāri-i şarābiden
 3. Yine fetvā 'isi⁵¹⁰ ol āteş-i dībādan āhūndur
Mecūsīnūñ füzūndur ğayzı İslāma kitābiden
 4. Bize bābā-yı 'ālem bir cüvān-ı sāde-levḥ olsa
Uşanduk ğüne ğüne reng-i ḥübān-ı debābiden⁵¹¹
 5. Bahār eyyāmı geldi müste'iddān-ı cünün n'işler
Varup feyz alsalar darü'ş-şifā şeyḥi külābiden
 6. Deriden⁵¹² kīsesi var nāfenūñ meclisde toldurmış
O şūḥūñ lülesinden dökdügi misk-i kebābiden
 7. Uçur **Şābit** temennā menzilin zer-düz-ı 'irfāna
Bir örnek iste nev-peydā ḳumāş-ı pāk-i Nābiden

⁵⁰⁶ a.g.e. g:37

⁵⁰⁷ pey-der-pey: der-peydür, NŞD

⁵⁰⁸ Bosnalı Aleddin Sâbit Dîvânı, s. 488 (Karacan, 1991)

⁵⁰⁹ zaḥmı da ef' i-i: zaḥm-ı ejderhā-yı, BSD

⁵¹⁰ fetvā 'isi: fetvāyesi, BSD

⁵¹¹ debābiden zübābiden, BSD

⁵¹² Deriden Deri bir, BSD

185⁵¹³

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Umūrına qarışan āherūñ vekil gibi
Neticesinde ġarāmet çeker kefil gibi
2. Cerāhat-ı dil-i aḥbāb⁵¹⁴ -ı pāk uñuldururuz⁵¹⁵
Egerçi kendümüz ālūdeyüz fitil gibi
3. Berā-yı maşlaḥat-ı ġayrdur bu nālišler
Faḫaṭ vüçūdum için inlemem 'alil gibi
4. Şu āsiyābda aḥlākuñ eyleyüp tebdil
Çuvāl-ı rik-i daḫiḳ ide ġör Ḥalil gibi
- [69a] 5. 'Uṭāş-ı 'aşḳı şıvar bunda⁵¹⁶ fi sebili'llāh
Bu kāra baġla ġöñül kefçe-i sebil gibi
6. Bolay ki şatmaya dünyāya⁵¹⁷ āḫiret 'amelin
Bir iki menḳūra ḫacı daḫı delil gibi
7. Bitince kīse-i ıḫāṭı vā' iz indürdi
Derün-ı sīneye ḫorṭümü ile fil gibi
8. Bugün niżāra-i dil-berde ḫavza düşdi ġöñül
Atıldı pāre-i yārāna selsebil gibi
9. Bu deñlü feyz gelür ḳalbe **Şābitā** ammā
Bilinmiyor neredendür nübū' i Nil gibi

186⁵¹⁸

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. A ġöñül çeşme-i ḫikmetsin ol inbiḳ gibi
Çeşmeden ḫ'āhiş-i feyz etme boş ibriḳ gibi
2. O ġülüñ meşrebi mānend-i gelü-yı şīşe
Āz şeyden şıḳılur dā'iresi zik gibi
3. Ḥātem-i dāġ ile kālā-yı ġāmuñ mührlidür
Seped-i sīnede ecnās-ı tefāriḳ gibi
4. Āl tamġāsi⁵¹⁹ ser-i dāmen-i pākūñ birdür
Çeşm-i pür-ḫūnum ile ḫātem-i ṭatbiḳ gibi

⁵¹³ a.g.e. s. 523,524

⁵¹⁴ aḥbāb: erbāb, BSD

⁵¹⁵ uñuldururuz: uñuldurmaz, BSD

⁵¹⁶ bunda şunda, BSD

⁵¹⁷ dünyāya dünyāda, BSD

⁵¹⁸ a.g.e. s.523

⁵¹⁹ tamġāsi tamġā-yı, BSD

5. ʿ Āşıkı ağlasa taqlid iderdi evvel
Şimdi ağlar o da ʿ aşıklığı taḥkik gibi
6. Dest-i tezvīr ile çok dāmen-i ʿ işmet bunda
Yırtılır pīrehen-i Yūsuf-ı şiddik gibi
- [69b] 7. Şunda bir şahş var aġyār münāfik dirler
Lafzı şiddik gibi maʿ nāsı zındik gibi
8. Var mı Ḳānūn u⁵²⁰ şifā ḳāʿ idesince tedbīr
Rind-i maḥmūr-ı meye şūrb-iʿ aleʿ r-rīḳ gibi
9. **Şabitā** nādire bulmaḳda muvaffaḳsın sen
Māye-i feyz olamaz şāʿ ire tevfiḳ gibi

187⁵²¹

mefāʿ ilün / feʿ ilātün / mefāʿ ilün / feʿ ilün

1. Mişāl-i kūze-i mey şavmı mı⁵²² şıyām gibi
Bu niyyet ile⁵²³ terāvīḥe de kıyām gibi
2. Kitāb u sūnnete uy ey ṭabīb-i ḥōş-lehce⁵²⁴
Hevā-yı nefşūne uyma bizüm imām gibi
3. Nizāʿ ı var yine mey-ḥārelerle zūhhāduñ
Benī ḥarām ile cenk-i benī cūzzām gibi
4. Kitāb-ı tıbb-ı müdarāda zaḥm-ı aʿ dāya
ʿ İlāc var mı ḥekīmāne iltiyām gibi
5. ʿ İnān-ı şīveni⁵²⁵ bir pāre çek⁵²⁶ deyü yolda
Şarıldı destine üftādeler licām gibi
6. Zamānede ġazeli kimse almıyor **Şabit**
Güzellere verilen tuḥfe-i selām gibi

188⁵²⁷

mefʿ ülü / fāʿ ilātü / mefāʿ ilü / fāʿ ilün

1. Cānum şıķıldı meh-likeyi ḳabr-i zīḳden
Dün āsiyābda⁵²⁸ öġüt aldum daḳıḳden

⁵²⁰ u, -ME

⁵²¹ a.g.e. s. 525

⁵²² şavmı mı: rūze-i, BSD

⁵²³ niyyet ile āteşile, BSD

⁵²⁴ ṭabīb-i ḥōş-lehce: ḥaṭīb-i ḥōş-naġme, BSD

⁵²⁵ şīve ki: şīveye, BSD

⁵²⁶ çek: çok, BSD

⁵²⁷ a.g.e. s. 483

⁵²⁸ āsiyābda: āsiyābdan, BSD

2. Bir kerre dönse başuña biñ kerre bār olur
Geç seng-i āsiyā gibi ḥā'in refiḳden
- [70a] 3. Kesme efendi sā' at-i rik-i revān gibi
Ser-rište-i 'alāyığı⁵²⁹ yār-ı şefiḳden
4. Çıksun o göz ki ḥūn ile yāḳūtlanmayup
Bir faşş-ı ḥātem olmaya yāre 'aḳiḳden
5. Müjgānuma teşebbüs idüp merdüm-i ğarīḳ
Dermān umar yine şıñarı bir ğarīḳden
6. Göñlüm⁵³⁰ atıldı āteş-i sūzān-ı fūrḳate
Sehven metā' -ı 'aşḳuñı almış ḥarīḳden
7. Herkes birer ṭarīḳa girüp gitdi cennete
Şābit 'acep ne semte gider bir⁵³¹ ṭarīḳden

189⁵³²

mefā' ilün / mefa' ilün / mefa' ilün / fe' ilün

1. Ğinā-yı ḳalb 'aceb kīmiyā degülde nedür
Gedā-yı şabr güziñ-pādişā degülde nedür
2. Nizām-ı dā'ire-i kār-ḥāne-i imkān
Delil-i vaḥdet-i zāt-ı Ḥudā degülde nedür
3. Eger te'emmul olınsa me'al-ı devlet ü cāh
Taḥammül-i ğam-ı bār-ı cefā degülde nedür
4. 'Iyān iken zarar-ı iḳtirān-ı şişe vü seng
Ḥilāf-ı cins ile ülfet belā degülde nedür
5. Nigāh-ı diḳḳat olınsa gözinde a' dānuñ
Ğubār-ı ḥātırumuz tütüyā degülde nedür
6. Beni şemātet-i bī-gāneye iden rāzı
'Azāb-ı nesliyet-i āşinā degülde nedür⁵³³

⁵²⁹ 'alāyığı: 'alāḳayı, BSD

⁵³⁰ göñlüm: göñlün, BSD

⁵³¹ bir bu ,BSD

⁵³² Vak'anüvis Râşid Efendi ve Dîvânının Tenkidli Metni, s. 278 (Biltekin, 1993) "Bu gazel Râşid Efendiye'e ait iken müstensih tarafından iki makta kısmı oluşturulup (7. ve 14. beyitler) ilkinde Sâbit ikincisinde ise Râşid mahlasları kullanılmıştır. Ancak bu gazel Râşid Efendi Dîvânı'nda var iken Bosnalı Sâbit Dîvânı'nda yoktur."

⁵³³ Beyt,- RŞD

7. Sühan mihekk-i mekâdir-i tab⁵³⁴ iken **Şâbit**⁵³⁵
Tefâhür ehl-i dile nâ-sezâ degülde nedür
- [70b] 8. Muşibe gâlib iken i^ç tibâr-ı sâhînüñ
Cevâb⁵³⁶ böyle maḥalde ḥaṭa degülde nedür
9. Vefâ-yı şâhid-i bâzâra olma dil-beste⁵³⁷
Şübüt bulmayacak müdde^ç â degülde nedür
10. Yem-i şafâda iden şevk⁵³⁸-i zevrak-ı şahbâ
Ḥurûş-ı şarşar-ı tünd-i hevâ degülde nedür
11. ^ç Abeşdür eyleme şekvâ-yı şîve-i taḫdîr
Ḳazâya çâre sükün u rızâ degülde nedür
12. Likâ⁵³⁹-yü müddet-i âlâyiş ^ç alâyık-ı dehr
Hemân maḫûle-i reng-i hınâ degülde nedür
13. Ricâl-i ehl-i münâşib hediyye nâmı ile
Ḳazâya virdügi şey irtişâ degülde nedür⁵⁴⁰
14. Sühan mihekk-i ^ç ayyâr-ı edîb⁵⁴¹ iken **Râşid**
Taşallûf⁵⁴² ehl-i dile nâ-sezâ degülde nedür

190⁵⁴³

mef^ç ülü / fâ^ç ilätü / mefâ^ç ilü / fâ^ç ilün

1. Baḥr-i sefide geldi güm oldı yem-i siyâh
^ç Afv-ı Ḥudâya nisbet ile böyledür günâh
2. Eyler beyâz nâme-i ^ç isyânı nür-ı ^ç âfv
Ḳalmaz siyâh-ı mihre muḫâbil cebîn-i mâh
3. Kesmem ümîdi raḫmet-i Ḥaḫdan günâh ile
Maḫv eyledükçe tîre-şebi nür-i şubḫgâh
4. Rüy-ı siyâh vâsıta-ı raḫmet olmağa
Müy-ı siyâhfâm sefid olduğı güvâh

⁵³⁴ tab^ç: zât, RŞD

⁵³⁵ Şâbit: Râşid, RŞD

⁵³⁶ Cevâb: Şavâb, RŞD

⁵³⁷ olma dil-beste: dil-firîftelik, RŞD

⁵³⁸ şevk: sevḫ, RŞD

⁵³⁹ Likâ: Beḫâ, RŞD

⁵⁴⁰ Beyt,-RŞD

⁵⁴¹ ^ç ayyâr-ı edîb: mekâdir-i zât, RŞD

⁵⁴² Taşallûf: Tefâhür RŞD

⁵⁴³ Nâbî Dîvânı II, s. 1039,1040 (Bilkan, 1997)

- [71a] 5. Ümmiddür günāh ola ruḥsār-ı vaḥṣete⁵⁴⁴
Ḥāl-i siyāh zülf-i siyāh ebrū-yı siyāh
6. Bārān-ı raḥmet etmege ḥāṣāk-ı cürmi ref
Seyl-i baḥār dilde ḳomaz gerd-i iṣtibāh
7. Eyle⁵⁴⁵ maḳāle virdi cesāret ümīd-i ‘afv
Bu sözden etme Nābīyi ṣermende yā İlāh

191⁵⁴⁶

mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün

1. Derd ehli gitdi ḳalması bir ḡam-küsārumuz
Geçsün fiḡān u zār ile hep rüzḡārumuz
2. Ferhād gibi ‘āşıḳa ber-hem celīs yoḳ
Daḡlara düşmesün mi dil-i bī-ḳarārumuz
3. Ḥāk olduk ey ṣabā izi tozını görmedük
Bāri diyār-ı yāre yetiṣdür ḡubārumuz
4. Bir şeyḡe varuruz ki maḳāmāt bilmezüz
Bir ‘aşḳ eri vü pīr-i muḡān iḡtiyārumuz
5. Ol sözi yüz ki ḡayrı hünerden dem urmazuz
‘Uṣṣāk içinde sözledür iftiḡārumuz

192⁵⁴⁷

mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün

1. Ol ṣūḡ-ı tāb⁵⁴⁸-rüyü ten-i dāḡdāra çek
Gelsün miṣāl-i ḡül ṡaraf-ı lālezāra çek
- [71b] 2. Ey nāḡudā-yı keṣṡi-i baḡr-i ümīdümi
Āsāyiṣ-i derün virecek bir diyāra çek
3. Ey kārbān-ı ‘aşḳ yetiṣ gerd-i rāhını
Mānend-i sürme bāṣire-i intizāre çek
4. Tā key nühüfte nūṣ idesün cām-ı ‘iṣreti
Ridn ol mey-i muḡabbeti gel āṣkāre çek

⁵⁴⁴ vaḥṣete: raḥmete, NABD

⁵⁴⁵ Eyle Böyle, NABD

⁵⁴⁶ Bu gazelin ṣairi belli deḡildir.

⁵⁴⁷ a.g.e. s. 803

⁵⁴⁸ tāb: mäh, NABD

5. Fursat düşerse hālūñi ' arz etmege gönül
Tafşilden şaķın sözüñi ihtişāra çek
6. Zāhid elūñde dām-ı emel etme sübhayı
Tesbîh⁵⁴⁹ bāri bir daķı rüz-ı şümāra çek
7. **Nābî** huzūr-ı Hüsrev-i ' ālî-cenābda
Geldi zamānı raķş-ı mişāri⁵⁵⁰ şikāra çek
8. Şayeste-i kabūl-i hümāyün degül sözüñ
Bil rütbe-i tabi' atuñı i' tizāra çek

193⁵⁵¹

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Niçe bir bār-ı ta' alluķda ķala⁵⁵² çeşm-i emel
Niçe bir girye ki irmez şecer-i rif' ate el
 2. Fikr-i cem' iyyet ide ' aķl-ı perişān niçe bir
Niçe bir tab' a vire vesvese-i cāh-ı hālel
 3. Ğam degül olmaz ise geşt me 'ārib ser-sebz
Ķurıdur āķarını⁵⁵³ çünki esüp bād-ı ecel
 4. Rızk tekşirine bî-fā'ide zaķmet çekme⁵⁵⁴
Çün naşibūñ irişür saña ger ekşer ger eķall
- [72a]
5. Ne tereddüdsüz olur kim ne tereddüdle füzün
Bozılır nesne degül defter-i ķassām-ı ezel
 6. Tağıdup varuñı ol şöyle tecerrüd⁵⁵⁵ ki saña
Ğaybdan irişe mānend-i Mesîhā me'kel
 7. Hîl' at-i ma' rifetu'llāha liyāķat bulıģör
Aña sa' y eyleme kim ola libāsuñ muhmel
 8. Server-i ' ālem iken faķr ile faķr itdi Resül
Ķanı bir merd ki ola mertebe-i faķra maķal
 9. Pāye-i rif' ate irişdi deyü aķrānum
Niçe bir eyleyesin kevkeb-i tālî' le cedel

⁵⁴⁹ Tesbîh Tesbîhi ,NABD

⁵⁵⁰ mişāri: niyāzı ,NABD

⁵⁵¹ Kərbela Mersiyeleri, s. 97,98 (Çağlayan, 1997)

⁵⁵² ķala ola ,KBM

⁵⁵³ āķarını, ME. Vezne uymadığı için KBM'deki okunuş esas alınmıştır.

⁵⁵⁴ virme, ME. Beytin anlam akışına uygun olduğu için KBM'deki okunuş esas alınmıştır.

⁵⁵⁵ tecerrüd: mücerred ,KBM

10. Rif^c at ey dil saña yetmez mi bu kim oldu naşib
 Hâk-ı būs-ı der-i evlād⁵⁵⁶-ı ‘alüyyü ekmele
11. Nā’ib-i maḥkeme-i ḥātem-i ḥükkām-i rüsül
 Vāriş-i medrese-i ‘ilm ü⁵⁵⁷ İmām-ı evvel
12. Hādī⁵⁵⁸-i rāh-ı Hudā server-i ḥayl-i şühedā
 Merd-i meydān u⁵⁵⁹ ğāşıf⁵⁶⁰-şiken-i ehl-i ḥiyel⁵⁶¹
13. Ol Hüseyin ismi ḥasen resm⁵⁶²-i ‘Alī-siret kim
 Kerbelādur āna meydān-ı rızāda maḥtel

194⁵⁶³

mef’ülü / mefā’ilü / mefā’ilü / fe’ülün

1. Āşüfte esirān-ı ḥam-ı zülf-i dütāyuz
 Dīvāne degül silsile-cünbān-ı belāyuz
2. Bilmem ne füsün eyledi ol ṭurra-ı cādū
 Kim böyle serāsime vü āşüfte-nümāyuz
- [72b] 3. Ṭob eylemişüz kelleyi çevgān-ı belāya
 Meydān-ı muḥabbetde yeler bī-ser ü pāyuz
4. Āh ile perākende ğubār-ı dil-i ‘aşkuz
 Ne teşne-i şebnem ne talebkār-ı şabāyuz
5. Bir dāma ṭutulmaz dilümüz ṭurradan özge
 Zirā kafes-i ‘aşkdan āzāde Hümāyuz
6. Pişānī-i ḥürşide düşer sāyemüz ancak
 İşbāt-ı vücūd eylemiş erbāb-ı fenāyuz
7. Sāḥir degülüz⁵⁶⁴ şā’irüz ammā söze gelsek
 Nef’î gibi mu’ciz-dem ü pākīze-edāyuz

⁵⁵⁶ evlād: ferzend ,KBM

⁵⁵⁷ ‘ilm ü: ‘ilm-i, KBM

⁵⁵⁸ Hādī Ğāzī, KBM

⁵⁵⁹ meydān u: meydān-ı, KBM

⁵⁶⁰ ğāşıf Hudā şāf KBM

⁵⁶¹ ḥiyel: ḥayl, KBM

⁵⁶² resmi: ḥulki, KBM

⁵⁶³ Nef’î Dīvānı, s.484 (Akkuş, 1991)

⁵⁶⁴ degülüz: degül, ND

195⁵⁶⁵

mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Şahbā yerine zehr-keşān-ı ğam-ı 'aşkuz
Reşk etme bizüm cāmumuza biz Cem-i 'aşkuz
2. Bir zevk komış hikmet-i Haḡ meşrebümüzde
Kim mest-i ğam ārām-ı dil-i hurrem-i 'aşkuz
3. Çok mı bu kadar feyz bize ehl-i dilüz biz⁵⁶⁶
Perverde-i rindān-i Mesihā-dem-i 'aşkuz
4. Nāz eyeleyemez hīç bize ğamze-i dil-ber
Biz rind-i melāmet-zede-i 'ālem-i 'aşkuz
5. Bir ğamzeye biñ nāz iderüz istesek ammā
Ḳıraḡ ile ma' ḡl bilür sersem-i 'aşkuz
6. Ḥırsaḡ ne a' ceb ger şaf-ı müjgāna muḡabil
Başka başına her birümüz Rüstem-i 'aşkuz
- [73a] 7. Olsa sözüümüzde n'ola te 'şir-i cibillī
Nef' i gibi bī-gāne degül maḡrem-i 'aşkuz

196⁵⁶⁷

mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Erbāb-ı ğamuz 'āşık-ı dil-dāde-i 'aşkuz
Öldürse bizi ğam yine āmāde-i 'aşkuz
2. Nāz etsek olur ğamze-i hūbānede gāhī
Yārān-ı tenük meşreb-i şehzāde-i 'aşkuz
3. Ne ḡırra esir itmege ḡādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i 'aşkuz
4. Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i ḡumārı
Rindān-ı şabūhī-zede-i bāde-i 'aşkuz
5. Şūfī gibi münker degülüz keyf-i şarāba
Biz mu' teḡıd-i mürşid-i seccāde-i 'aşkuz
6. Yok ḡāḡatümüz kūyuna yüz sürmege yārūñ
Mestān-i ḡarābātī vü üftāde-i 'aşkuz

⁵⁶⁵ a.g.e., s. 480,481

⁵⁶⁶ biz: hem, ND

⁵⁶⁷ a.g.e., s. 481,482

7. **Nef'î** gibi mâ'îl degülüz şîve-i nazma
Meftûn-ı edâ-yı ğazel-i sâde-i 'aşkuz

197⁵⁶⁸

mef' ülü / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ülün

1. Rindân-ı ħarâbâtî vü mestân-ı elestüz
Maĥşerde daĥı câm-ı mey-i 'aşk ile mestüz
2. Yok bâde içün minnetümüz pîr-i muġâna
Sâki-i mey-i vaĥdet ile biz⁵⁶⁹ dest-be-destüz
3. Düşmezse n'ola gül gibi sâġar elümüzden
Ne tâ'ib-i bî-hüde vü ne tevbe-şikestüz
4. Dinse ne 'acep tab'umuza baĥr-ı ma'ânî
Şahbâ gibi pür⁵⁷⁰ ĥâlet ü cür'a gibi pestüz
- [73b] 5. Olsak n'ola **Nef'î** gibi rüsvâ-yı dü-'âlem
Hem 'aşık u hem şâ'ir ü hem bâde-perestüz

198⁵⁷¹

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

1. Şûfî bu sûreti gel ma'nî-i taĥvâya deġiş
Ķalbi pâk it nemedi aĥlas u dîbâya deġiş
2. Dem bu demdür be hey idrâksüz endîşeyi Ķo
Kevşerî ĥavzı ile sâġar-ı şahbâya deġiş
3. Feyz bir demde irür âdeme zinhâr o demi
Bul ne bu 'âleme ne 'âlem-i ferdâya deġiş
4. Yoklasañ noĶtada mevcüddur esrâr-ı ĥurûf
Rind iseñ ġafleti Ķo keşreti tenhâya deġiş
5. Olsa pür-gevher-i esrâr-ı ma'ânî 'âlem
Sen anı yine dil-i **Nef'î**-i şeydâya deġiş

⁵⁶⁸ a.g.e., s. 476

⁵⁶⁹ biz, -ND

⁵⁷⁰ pür:bir, ND

⁵⁷¹ a.g.e., s. 487

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Levh-i dilden okuyan 'ilm-i İlahiden sebak
Zerrece yanında kalmaz mahv olur hep mā-sebak
2. Baş u cān terkini ur Haqqı severseñ ey gönül
⁵⁷³ لن تنا لو البر حتى تنفقو didi çü Haq
3. Nūr-ı Haq kalbün münevver eylesün dirseñ dilā
Āteş-i tevhid ile gel māsivāyı oda yaq
4. Çün ledün 'ilmi dem-ā-dem kalbüne ilhām olur
N'eyler ey dil 'ārif-i bi'llāh yazmaq oqumak
5. Kıyl ü kālī terk idüp ledün tıraş it hubbuñı
'Adliyā yeter okursuñ bāb-ı 'aşqdan bir varak

mefā' ilün / mefā' ilün / fe' ülün

- [74a]
1. Bugün ikrār iden şāhib zamāne⁵⁷⁵
İrişdi Mehdī-i şāhib zamāne
 2. Yaqın bil rāhdan⁵⁷⁶ keşf oldı perde
Dağı yer kalmadı zann u gümāne
 3. Mesih indi zemine āsumāndan
Zeminden çıkdı Qur'an āsumāne
 4. 'Aşā hātem elinde dābbetü'l-arz
Haremnden çıkuben oldı revāne
 5. Tülü' itdi güneş mağrib zeminden
Göründi nār maşrıqdan nişāne
 6. Kıyāmet kobdı eşrāt oldı zāhir
Hesābı 'alemün geldi mizāne
 7. **Muhiti** gār-ı tenden çıkdı Mehdī
Hidāyet eyledi halk-ı cihāne

⁵⁷² Gazel, -ADD (Bayram, 2008)

⁵⁷³ "Len tenālū'l-birre hattā tünfikū: Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla ulaşamazsınız. (Āl-i İmrân, 3/92)" (Yazır, 2011:63)

⁵⁷⁴ Muhiti Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği Dîvânı'nın Tenkidli Metni, s.177 (Tataroğlu, 1995)

⁵⁷⁵ zamāne beyāne, MUHD

⁵⁷⁶ rāhdan: aradan, MUHD

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Ey Resül-i himem-ārā-yı mekârim-perver
Zât-ı pāküñdür olan zîver-i hılqat yek-ser
Seni Hıllâk-ı ezel kıldı şefî' -i maḥşer
Bunı vird eyleyeni luṭfuña eyle maḥzar

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات⁵⁷⁸

- [74b] 2. Ey olan melce' -i ser-cümle 'uşāt-ı ümmet
Zât-ı pāküñdür olan 'āleme maḥz-ı raḥmet
Dergeh-i 'āṭifetüñ oldı medār-ı re'fet
Bunı vird eyleyene eyle nigāh-ı şefkat

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات

3. Ey bihîn pādîşeh-i taḥt-ı risālet-ābād
Bāb-ı luṭfuñ var iken kimden idem istimdād
Maḥz-ı luṭf u keremüñden bize eyle imdād
Bu bihîn vird ile itdükçe derüñde feryād

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات

4. Dergeh-i mefḥar-ı 'ālemdür olan kân-ı 'aṭā
Cebhe-fersāsı olur maḥzar-ı luṭf-ı vālā
Eyle ikşār-ı şalāt ile temennā-yı 'aṭā
Vird edinmekle bu nev maṭla'⁵⁷⁹ her şübḥ u mesā

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات

- [75a] 5. Ḥüsn-i aḥlāk ile ey bende iden āfākı
Mîhr-i ruḥsāruñuñ olmaḥda cihāñ müştākı
Mazhar-ı luṭf u 'aṭā ile faḫîr **İshākî**
Rüz-ı maḥşerde bu maṭla' aña olsun vākî

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات

⁵⁷⁷ Lâle Devri Şairi Şeyhülislâm İshak ve Dîvânı, s. 452 (Doğan, 1997)

⁵⁷⁸ Rûḥ-ı pākîze-i faḫr-ı dü-cihān-rā şalavāt Ravza-ı ḥatim-i peygamberân-rā şalavāt: "İki cinanın övüncü tertemiz ruhlu (Hz. Muhammed'e) salavat Peygamberlerin sonuncusunun tertemiz bahçesine (Hz. Muhammed'in kabrine) salavat."

⁵⁷⁹ maṭla', ME. Vezne uymadığı için İD'deki okunuş esas alınmıştır.

202⁵⁸⁰

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Müje⁵⁸¹ haylin dizer⁵⁸² ol gamze-i fettān şaf şaf
Güyyā çenge durur⁵⁸³ nize-güzārān şaf şaf
2. Seni seyr itmek için reh-güzer-i gülşende
İki cānibde durur serv-i hırāmān şaf şaf
3. Leşker-i eşk-i firāvān ile ceng itmek için
Gönderür mevclerini lücce-i 'ummān şaf şaf
4. Şanma efgān iderek gökde⁵⁸⁴ geçer hayl-i küleng
Çekilür kūyuña murgān-ı dil ü cān şaf şaf
5. Cāmi' içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i saqqāda gezer dīde-i giryān şaf şaf
6. Ehl-i dil derd ü gamuñ ni' metine müstağrak
Dizilürler⁵⁸⁵ keremuñ h'ānına mihmān şaf şaf
7. Vaşf-ı kıddüñle hırām itse 'alem gibi kalem
Leşker-i satrı çeker defter ü⁵⁸⁶ divān şaf şaf
8. Kūyuñ etrāfına 'uşşāk dizilmiş⁵⁸⁷ güyā
Harem-i Ka'bede her cānibe erkān şaf şaf
9. Kıdrüñi seng-i muşallāda bilüp ey **Bākī**
Durup el bağlayalar karşıña yārān şaf şaf

203⁵⁸⁸

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

- [75b]
1. N'ola gelse rūhuña ol⁵⁸⁹ haṭ-ı reyḥān şaf şaf
Muşhaf içre yazılır āyet-i Qur'ān şaf şaf
 2. Vechüñe kılsa teveccüh n'ola kıblem 'uşşāk
Ka'beye karşı durur⁵⁹⁰ leşker-i imān şaf şaf

⁵⁸⁰ Bākī Dīvānı, s.241,242 (Küçük, 2015)

⁵⁸¹ Müj, ME. Vezne uymadığı için BK'deki okunuş esas alınmıştır.

⁵⁸² düz, ME. Vezne uymadığı için BK'deki okunuş esas alınmıştır.

⁵⁸³ durur: тұrur, BK

⁵⁸⁴ Şanma efgān iderek gökde: Gökde efgān iderek gökde şanma, BK

⁵⁸⁵ Derilürler, ME. Beytin anlam bütünlüğüne uygun olduğu için BK'deki okunuş esas alınmıştır.

⁵⁸⁶ ü, -ME

⁵⁸⁷ derilmiş, ME. Beytin anlam bütünlüğüne uygun olduğu için BK'deki okunuş esas alınmıştır.

⁵⁸⁸ 17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdeti'nin Dīvānı'nın Tenkitli Metni, s.83 (Öztürk, 2006)

⁵⁸⁹ rūhuña ol: rūhuñ üzre, VHD

⁵⁹⁰ durur: тұrur, VHD

3. Gel buyūr pādişehüm taht-ı dile eyle cülūs
Muntazırdur saña hep ‘ asker-i divān şaf şaf
4. Geh nümāyān u gehī gāyib olur encümveş
Dehenüñde dizilen lü’lū’-i dendān şaf şaf
5. Görmeye sencileyin māh-ı münīri hergiz
‘ Ālemi aralasa⁵⁹¹ mihr-i dirahşān şaf şaf
6. Seyr-i gülzāra gelürsin deyü ey gonça-dehen
Çin-seher güller ider çāk-ı giribān şaf şaf
7. Ma‘ rifet şāhısın ey **Vahdetī** haqqā ki bugün
Çarşuña dursa⁵⁹² n’ola zümre-i ‘ irfān şaf şaf

204

mef’ ūlū / mefā’ ilū / mefā’ ilū / fe’ ūlūn

1. Çaşuñ ki dil ü cānuma ğamzeñle oğ urdı
‘ Ālemde bugün cevr ü cefāyāyın oğurdı
2. Olmasa eger yār-ı vişālūñ ile firākuñ
Destān-ı ğamı kışsa-ı ‘ aşkı kim oğurdı
3. Aldanma şağın tüleklenürse saña ağıyār
Kim sen kızucuğum dağı bilmezsin o ğurdı
4. Gülşende eger meclis-i cānānı göreydi
Vā’ iz kıoyup uçmağa bizi aña oğurdı
5. **Tiğiyi** şorarsa eger ol gözleri ğunı
Ĝamzeñ görelī seyf du‘ āsını oğurdı

205⁵⁹³

mefā’ ilūn / mefā’ ilūn / mefā’ ilūn / mefā’ ilūn

- [76a] 1. ⁵⁹⁴ الا يا ايها الساقى ادركاً سآ و نا لها
1. Tıtuşup āteş-i ‘ aşkı ile yanmağ ğayl[i] müşkil hā
 2. Cemāl-i yāri her yüzden temāşā etmek isterseñ
Ĝubār-ı mā-sivā gitsin göñül āyīnesin sil hā
 3. Ğayālīñ gibi cānā ğānķāh-ı dilde mihmān ol
Vişālīñ genci için ğayliden vīrāne ver dil hā

⁵⁹¹ arasalar, ME. Beytin anlam bütünlüğüne uygun olduğu için VHD’deki okunuş esas alınmıştır.

⁵⁹² dursa: çursa, VHD

⁵⁹³ Gazel, -SYD (Hatipoğlu, 2010)

⁵⁹⁴ Elā yā eyyühā’s-sākī edir ke’sen ve nālihā: Ey saki dikkat et kaseyi çevir ve (ateş-i aşkı) elde et!

4. Cihānıñ olmayadı meyl-i maḥbūbı Hudā ḥaḫkı
Dönüp yüzüne baqmazdım sen anı öylece bil hā
5. Şarāb-ı ʿaşkı nūş eyle lebünden dil-berin **Seyrī**
Yürü ser-mest ü lā-yaʿ kıl ne dirlerse disin ilhā

206

mefʿ ülü / mefāʿ ilü / mefāʿ ilü / feʿ ülün

1. Bir dem beni nā-şād-ı derün eyleme yā Rab
Süzān-ı derünümü füzün eyleme yā Rab
2. Tevfıkuñ ile rütbe-i ḳadrümi bülend it
Baş egdirüp eflāka zebün eyleme yā Rab
3. Men kemter-i üftādeñi refʿ eyle türābdan
Şaḥn-ı dili ḥāşāk-ı derün eyleme yā Rab
4. Bes ḡamze bize tıḡ-ı ḳazā yā bize nʿeyler
Tekrār dilüñ zaḫmını ḥün eyleme yā Rab
5. Feyz-i keremüñ ile refıḳ-i ehl-i kemāle
Ezrede kişi cāhil-i dūn eyleme yā Rab
6. ʿAfv it günehin **Sehvī** ḳuluñ rüz-i maḥşerde
Ehl-i sefere rāh-nümün eyleme yā Rab

207⁵⁹⁵

mefāʿ ilün / feʿ ilātün / mefāʿ ilün / feʿ ilün

- [76b]
1. Metāʿ -ı bāde-i gül-reng şimdi ayaḳda
Ḳumāş-ı zühd ü riyā ṭurmayup şatılmaḳda
 2. Kenār-ı ʿayş ü şafāya geçilse ṭolmuş ile
Yine pür olsa mey-i ḥoş-güvār zevraḳda
 3. Şarābı zevraḳ ile içmenüñ zamānı degül
Efendi keştıyi kāḡıdda şuyı bardaḳda
 4. Bihişt şevḳına şādiliḡ eyleyüp vāʿ iz
Miyān-ı meclise atıldı yek muʿ allaḳda
 5. Semend-i ṭabʿ a süvār oldı ʿazm ider **Bāḳī**
Belāḡat ehline yā hū gönüller alçaḳda

⁵⁹⁵ Bāḳī Dīvānı, s.375 (Küçük, 2015)

1. Bildüm bu dünyānuñ yoǵdur vefāsı
Ne ƙadar dost olsañ irür ziyānı
 2. Miħnetine degmez zevĵ ü şafāsı
Bākī degül bu dünyānuñ ‘unvānı
 3. Fendine aldanma bu dehr-i dūnuñ
Doldurur yaş ile çeşm-i pür-ħūnuñ
 4. Yaǵup ber-bād ider ƙalb-i maħzūnuñ
Haşre dek yapulmaz ƙalur vīrānı
 5. Kāmīl ‘āşıǵlara yetişür ‘ibret
Tedārik gör elde var iken fırsat
 6. Ecel cāmını sen içersin elbet
Sa‘ ati gelince virmez emānı
 7. Ne serverler yedi şu ƙara yerler
Her biri eflāka egmez[d]i serler
 8. Çeng ƙapusın açan ƙahrāmān derler
Anuñda ƙalmadı nām u nişānı
 9. Ger şişb-āhen dest-i sām u nerīmān
Anlardan ƙalubdur ‘amūd-ı ğīrān
- [77a]
10. Metānet şāħibi pīr-i nev-cüvān
Felek n’etdi görün Zāl-ı zamānı
 11. Sałtanat pāyidār olmadı Cemde
Göñül ƙarār itdi dāl-ı a‘ zamda
 12. Na‘ ralar baħş idüp şi‘ r-i Rüstemde
Feth idüp tıĵ ile açdı ĩrānı
 13. Dil olsa söylesek dehr-i ħarābuñ
Ķārūn deyübende nedür cevābuñ
 14. Atası ƙarnını yardı Suhrābuñ
Saçıldı zemine lāle-reng ƙanı
 15. Çıkarup e‘l-āmān diyene ƙıymaz
Bir ħamlede yüz biñ kāfiri şaymaz
 16. Medħ olur dillerde Pervezī-i Şeh-bāz
Erlige geldükde yoǵdur aǵrānı

⁵⁹⁶ Hece ölçüsüyle yazılmıştır.

17. Ferāmuz meşhurdur kılıcı tâhir
Ankâ-yı cihâr-dest süküde mahir
18. Şahmân-ı merdüm ser-pençe-i âhir
Kaytûr-ı tîğ-ı zen besler meydânı
19. Hücçeti elinde ‘alemler açup
Yezîd olanlaruñ kıddini biçüp
20. Kerbelâdur deyü serinden geçüp
Cân u dilden kırdı hâr-ı ciyânı
21. Alaylar bozardı çaldıkca teber
Hânedân-ı ‘aşkına kıdı çok eşer
22. Hâzret-i ‘Aliye gelince haber
Ebû’l-Müslim kıtl eyledi Mervânı
23. Kâr itdi Yezîde çaldığı kıamçı
Barışalum deyü gönderdi elçi
24. Mihreyi atdukıca Aḥmed-i Zemçî
Kendüye gelürdi gör şu Şîrânı
- [77b] 25. Tevbe eyle gönül çokdur günâhuñ
Şucuñı bağışlar ol pâdişahuñ
26. ‘Emmisi degül mi Hâbîbu’llâhuñ
Hâzret-i Hamzayı şâhib-i Kıur’ânı
27. Mürüvvet kânıdur Bedî’ü’z-zamân
Atalar demişlerdür ki Âl-i Kıur’ân
28. Vücûduñı ifnâ eyleyüp hemân
Câdülara virmez idi emânı
29. Kıasımuñ tîguñdan kim olur hâlâş
Silâhı önünde başda altün tās
30. Ol Seyyid-i Baḥḫâl hem Sa‘d-ı Vaḫḫâş
Tirin atup hem yaşdılar gümânı
31. Kıanıya İskender kıanı Kııdefâ
Bir kıara tâğ idi kıoca Lendühâ
32. Şâtırlaruñ pîri peyk-i Muştafâ
Baba Emîr idi gezdi cihani

mef' ūlū / fa' ilātū / mēfā' ilū / fā' ilūn

1. Hüssād-ı aşruñ itme nazār güft ü gūsına
Şir iltifāt ider mi kilābuñ gulūsına
2. Bir başuñ ile 'āleme sultān iken meded
Ser-dāde olma cāh-ı cihānuñ rü'ūsına
3. Bir dest-būsıñ itmek içüñ nev-niyāzlar
Ğayruñ revā mı vaqf olasın pā-būsına
4. Lāzım degül 'ināyeti ehl-i tekebbürüñ
Başş eyledüm 'atāsını vech-i 'abūsına
- [78a] 5. Dünyā-pereste keşf-i haqāyık revā degül
Zemzem komaq sezā mı şarābuñ sebūsına
6. Oldı tüfenk bade-keş-i hūn-ı merdümān
Ğurşūn aqıtsalar n'ola nāy-ı gilūsına
7. Nefs ü hevā ki düşmen-i dirinedür saña
Ruşsat virür mi 'āqıl olan hiç 'adūsına
8. Merşīyye-i Sikender ü Dārāyı şerh ider
Tut gūş-ı hūşı şāhlaruñ tabl u kūsına
9. Dāmād-ı bī-şümār iledür iftiḥārı hep
Zāl-ı zamānenüñ nazār etme 'arūsına
10. Rıf' at-ı tevāzu' ile meger hem-'inān imiş
Servüñ çemende eyle nazār ser-fürūsına
11. Encāmı ḥāk olunca **Nahifî** bu 'ālemüñ
Toprak hezār lev m ile her ārzūsına

fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

1. Her kim⁵⁹⁹ aldandı cihānuñ āgulu lezzātına
Düşdi ol mañşūbesi⁶⁰⁰ çün⁶⁰¹ dīninüñ⁶⁰² şeh-mātına

⁵⁹⁷ Nahifî Süleymān Efendi Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği Divanı'nın Tenkidli Metni Cilt I, s.460 (Keskinsoy, 2015)

⁵⁹⁸ Nesimî Divanı, s.300,301 (Ayan, 1990)

⁵⁹⁹ Her kim: Kim ki, NED

⁶⁰⁰ mañşūsi, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı NED'deki okunuş esas alınmıştır.

⁶⁰¹ çün: çok, NED

⁶⁰² dīninüñ: dünyenüñ, NED

2. Dīv-i mel' ūndur yaq̄in emmāre nefsuñ merkebi
Binme ger azḡun değilse deyü⁶⁰³ şõmuñ atına
3. Da' vī eylerseñ ki Hakkı bilmişüm şadıķ değül
Çün delilũn yoķdur ey münkir anuñ işbātına
4. Zũlf ü kaç u⁶⁰⁴ kirpigũndür⁶⁰⁵ تلك ليات الكتاب
Uşta Hakkũn muşhafı gel baķ anuñ āyātına
- [78b] 5. Ta' at zũhd ü namāzı mekr ü fendür zāhidũñ
' Ārif ol aldanma bi'llāhi zāhidũñ tāmātına
6. Kāfirũñ büt-hānesidür dünyānuñ kāsānesi
Yoķdur imānı anuñ kim secde eyler Lātına
7. Zātınıñ ' aynıdur Allāhuñ şıfātı ey beşer
Lākin ol bildi bu remzi kim irişdi zātına
8. Cām-ı Cemşid oldı her şey şüretũnden ol⁶⁰⁶ verir
Ey güneş feyzũñ irişdi ' ālemũñ zerrātına
9. Şüretũñ yā Rab ne muğlaķdur anuñ ma' nīsi kim
Ne felek⁶⁰⁷ ' aķlı irüşmez kũnhine derkātına⁶⁰⁸
10. Çün cemālũnden Nesimī ebcedi kıldı tamām
' Ayn ü mīmũñ hemzesinden⁶⁰⁹ irdi ve'ş-şāffātına

211⁶¹⁰

mef' ūlü / fa' ilātü / mefa' ilü / fā' ilün

1. Her mürde dil ki mālīk-i mülk-i vişāl olur
Mülk-i ' adem ol⁶¹¹ ādeme emr-i muḫāl olur
2. Aḫvāl-i derd-i dil aña ilḫām ola meger
Ol māh-ı sāde-rũ ki melek görse lāl olur
3. Derd ü elem ki madde-i aşl-ı vişāldür
Mādām⁶¹² derde⁶¹³ vāşıl ola meh-i hilāl olur

⁶⁰³ deyü: nefis, NED

⁶⁰⁴ kaç u: kaçın, NED

⁶⁰⁵ "Tilke āyātü'l-kitābi: İşte bunlar Kitabım ayetleridir. (Yūsuf 12/1)" (Yazır, 2011: 236)

⁶⁰⁶ ol: oy, NED

⁶⁰⁷ Ne felek: Kimsenũñ, NED

⁶⁰⁸ kũnhine derkātına: kũnh ü idrākātına, NED

⁶⁰⁹ hemzesinden: ' ammesinden, NED

⁶¹⁰ Fehim-i Kadim Hayatı, Sanatı, Divanı ve metnin Bugünkü Türkçesi, s.414 (Özgür, 1951)

⁶¹¹ ol, -FKD

⁶¹² Kā, ME. Kelime eksik yazıldığı için FKD'deki okunuş esas alınmıştır.

⁶¹³ derde: mihre, FKD

4. Ger şalsa āl-i mül dilüme⁶¹⁴ la'lvār 'āks
Gör ṭālī'üm ki lāle-i kūh mişāl⁶¹⁵ olur
- [79a] 5. Hāl añladuñsa olma gel ālūde-i kelām
Esrāra ol ki maḥrem ola ehl-i ḥāl olur
6. Hem-rāh-ı mihr olursa mehāsā dilā⁶¹⁶ revā
'Ālemde merd-i sālik-i rāh-ı kemāl olur
7. Olsam rüsüm-ı kār-ı tılsım-ı kelām dil⁶¹⁷
Gel kim⁶¹⁸ **Fehīm** mevride⁶¹⁹ siḥr-i helāl olur

212⁶²⁰

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Elvedā' idüp şehā sen āfet-i dil-ḥ'āh ile
Hem-dem oldum eşke yoldaş oldum āh u vāh ile
Rāh-ı hicrānı tıtlıñ koyup sen āfet-i dil-ḥ'āh ile
Gönlümün tıtlıñ koyup sen āfet-i dil-ḥ'āh ile
Ben diyār-ı ğurbete gitdüm fiğān u āh ile
Gönlümü cānā saña ısmarladum Allāh ile
2. Ḥayret-i hicrān alup 'aqlum yitirdüm kendüzüm
La' l-i nābuñ yādına her-dem tolu kıandur gözüm
Kākülün gibi firākuñda perişāndur sözüm
Farq olunmaz ḥaṭ u ḥadduñsuz geceyle gündüzün
Eşk-i çeşmüm gibi düşküñdür meger kim yıldızum
Ay geçer bir gün muḳarrin olmadum sen māh ile
- [79b] 3. Kıl olup sen şāh-ı ḥüsne ğamdan āzād oldı dil
Hecr ile ğamġin iken mihrünle dil-şād oldı dil
Her cefāya kıayil ü her derde mu' tād oldı dil
Bir ḥarāb-ābād iken şevkıñla bünyād oldı dil
Miskin-i sultān-ı 'aşkı olaldan ābād oldı dil
Ḥaḳ budur kim memleket ma' mür olurmış şāh ile
4. Mal-ı dehr ile eger Kıāründan urur ise dem
'Ayš ü 'işretde elinde olsa dā'im cām-ı Cem
Dise kim aşl u nesebde nesl-i şāh-ı 'ālemem
Līk münkir olsa ehl-i ḥāle 'aşkı etse zem
Cāhile adam deyüp ādam yerine kıomazam
Göklere irsün gerekse başı 'izz ü cāh ile

⁶¹⁴ dile, ME. Vezne uymadıġı için FKD'deki okunuş esas alınmıştır.

⁶¹⁵ mişāl melāl, FKD

⁶¹⁶ dilā: göñül, FKD

⁶¹⁷ meger, ME. Vezne uymadıġı için FKD'deki okunuş esas alınmıştır.

⁶¹⁸ Gel kim: Kilk-i, FKD

⁶¹⁹ mevride: mevrıd-i, FKD

⁶²⁰ Müseddes, -TARLAN (Tarlan, 1948)

5. Ğayriden geç bend ol gel pādişāh-ı miḥnete
Var erenler yolına atıl sipāh-ı miḥnete
Baş u cān vir ā' il ol feryād u āh u miḥnete
Gör nedür düşen hevā-yı şāh-ı rāh-ı miḥnete
Terk-i ' al u şabr ıl girdükse rāh-ı miḥnete
Kim ıkılmaz bu arika **Fevriyā** hem-rāh ile

213⁶²¹

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [80a] 1. Cān ıkarsa kūy-ı fūratde ğam-ı dildārdan
Baş giderse ' a içinde cünbüş-i ağyārdan
Cāme-i ten yansa nār-ı sīne-i bīmārdan
Tāc-ı ser düşse hevā-yı āh-ı āteş-bārdan
El eküp hep cān u baş u cübbe vü destārdan
Geçmeyem hergiz belā-yı derd-i ' a-ı yārdan
Dönmeyem ālū belāda itdügüm irārdan
2. Nāzır isem nergise ol ğamzekārı terk idüp
Mā' il isem serve ol add-i enārı terk idüp
Mā' il isem ğülşene ol ğülzārı terk idüp
ālīb isem ḥūriye ol lālezārı terk idüp
Rāğīb isem kevşere la' l-i nigārı terk idüp
āni' isem cennete ruḥsār-ı yāri terk idüp
Rüz-ı maḥşer zāhidā maḥrūm olam didārdan
3. Başda dāğ-ı ḥāk-i ruḥsāruñ aranfil vārdur
Dīdede eşmūñ ḥayāl-i nergis-i bīmārdur
Tende zaḥm-ı tīr-i müjġānuñ ğül-i bī-ḥārdur
Dilde fikr-i āteş-i la' lūñ ğül-i ğül-nārdur
Bāğ-ı cānda naḥl-ı addūñ serv-i ḥōş-refārdur
eşm-i müjġānuñ ruḥuñ ' aksiyle bir ğülzārdur
Kim anuñ eḫrāfina ḥavlı almış ḥārdan
4. Ey zam-ı kūyına eylerseñ sa' ādetle sefer
Yoluñ izūñ aı olsun līk ey yād-ı seḫer
Eşigine yüz sürüp bizden du' ā itdükde ger
Deyr-i miḥnetde şorarsa ekdügüm ğamdan ḥaber
Diyetin şimdi belā mı hecr ile ey sīm-ber
Şöyledür za' fum ki bir dīvāre söykünsem eger
Peykerüm teşḫiş olunmaz şüret-i dīvārdan

⁶²¹ Müsebbā, -TARLAN (Tarlan, 1948)

- [80b] 5. Cān u dilden vārı yođı ‘āşıkūñ cāndur saña
Virmem olmaz mı dehāñ u la‘ lüñe ey bī-vefā
Didi ancak anlara dūnyā vü ‘uqbādur bahā
Men tereddüd eyleyüp bakup dururken her yaña
Gūş-ı cāna irdi hātıfden bu beyt-i cān-fezā
İrmek isterseñ dehān-i la‘ l-i yāre **Fevriyā**
Geç iki ‘ālemden el çek cümle yoğdan vārdan

214⁶²²

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Āh neden gönça dehānum bu kadar cevri ü sitem
Bir dem olmadı gel luţfuñ ile ben de gülem
N’eyledüñ hāşılı bu bülbül-i cāna bilmem
Toldı efgān ile her gūşe-i gülzār-ı İrem
Saña lāyık mı ola gül gibi a‘ dā hurrem
Olmıyam ben harem-i bāğ u vefāña maḥrem
 2. Niçe bir ağladasın dīde-i gevher-bārı
Cūy-ı eşküm ola her vādī-i gamda cārı
Deşt-i fūrkat de ben āvāre gezem her yārı
Tekye-i vaşluña mihmān idesin ađyārı
H̄ān-ı ihsānuña müsteğrağ ola her ‘ālem
Hiç mürevvet mi bu kim ben yine maḥrūm ḳalam
- [81a] 3. Ne gam-ı hātıra bir laḫza ḥimāyet itdüñ
Ne gam-ı dīde-i giryānuma şefḳat itdüñ
Ne dil-i zārımı şād itmege himmet itdüñ
Kime luţf itdüñ ise baña ‘adāvet itdüñ
Şānuña lāyık olan bu mıdur ey kār-ı kerem
Muttaşıl rāh-ı firāḳuñda çekem bār-ı elem
4. Niçe bir şādide ben murğ-ı dil nā-şādı
Olasun tā bu kadar āh u fiğāna bādı
‘Acabā böyle mi olur [her] ⁶²³ şanemüñ mu‘ tādı
Hiç görülmez mi ola ‘āşık-ı zāruñ dādı
Bir şikāyet ideyin tā göre ḫalk-ı ‘ālem
Oldı mı nesl-i benī Ādeme hiç böyle elem
 5. Merḫamet eyle meded bendeñi şādān eyle
Bāğ-ı vaşluña yine gül gibi ḫandān eyle
Gam-ı hicrān ile oldum baña dermān eyle
Çāre ne himmetüñ olsun meded ihsān eyle
Pāymāl eylemedin rāh-ı felāketde elem
Bir ṫarīḳ ile meded gel yetiş ey kār-ı kerem

⁶²² Şairi belli olmayan bir müseddestir.

⁶²³ Bu kelime mısradan vezni bozduğu için çıkarılmıştır.

[81b]^[1] Şerh-i Du‘ā-yı Zebū[r]⁶²⁴

[2] Bu sūreyi okumağa meşğūl olan kimse evvel [3] حسبى الله و نعم الو
 deyüp اللهم جعلنى ممن يستجاب له دعوته [4]⁶²⁷ كيل لا اله الا الله محمد رسول الله⁶²⁶
 [5] andan şoñra bu sūreyi oquyalar inşā’allah [6] محصل المرآم فى الدنيا
 [7] Du‘ā-yı Zebūru’l-Dāvūd ‘aleyî’s-selām [8] rivāyet والآخره⁶²⁸ dimiş
 eylemişdür İbn-i ‘Abbās ki haqdur sözi [9]⁶²⁹ عند الله والناس
 gördüm⁶³⁰ Zebūr içinde ey yār [10] haqīkat anda ekşer sūreler var
 bu sūre [11] sūre-i Raḥmān gibidür mükerrer āyet-i sırrıyān
 dilidür [12] Arab diline döndürdüm ben anı Ḥudā şaqlar
 [13] belādan oquyanı kaçan bu sūreye meşğūl [14] olasin
 teveddūd etme aşla vire Allāh [15] kelāmu’llāh durur bu etme
 şübhe anuñ ma‘nāsı maṭlūbdur [16] ne şübhe buña meşğūl olup
 ma‘nāsını hem [17] çıkarup Türkiyye döndürdüm ol dem daḥı
 nazm eyledüm [18] āyetlerini ri‘āyet kıluben ma‘nālarını

⁶²⁴ Bu kısım 81b varağındaki derkenardır. Derkenardaki Arapça kısımlar müstensihin eğik yazımından dolayı matbu olarak yazılmış olup diğer Arapça kısımlar asıl metinden kopyalanmıştır.

⁶²⁵ “Ḥasbiyā’llāhü veni‘ me’l-vekīl: Allah bana (bize) yeter. O ne güzel vekildir. (Âl-i İmrân 3/173)” (Yılmaz, 2013: 204)

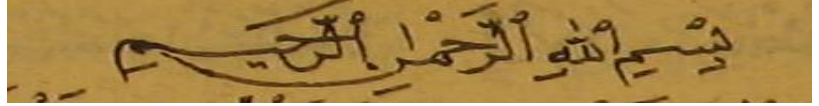
⁶²⁶ Lā ilāhe illā’llah Muḥammedün Resūlu’llāh: Allah’tan başka ilah yoktur. Hz. Muhammed O’nun elçisidir. (Yılmaz, 2013: 408)

⁶²⁷ Allāhü’mme‘c‘alnî mimmen yestecāb lehü da‘veteḥ: Allahım beni senin davetini kabul edenlerden eyle.

⁶²⁸ Muḥaşıle’l-merāmı fi’d-dünyā ve’l-āḥireḥ: (Beni) dünya ve ahiret arzularına kavuşanlardan eyle.

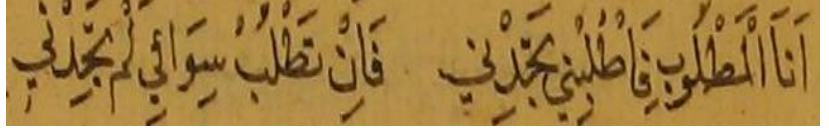
⁶²⁹ ‘İnde’llāhi ve’n-nās: Allah ve insanlar katında.

⁶³⁰ Bu cümleden itibaren derkenarın sonuna kadar secili bir söyleyiş vardır.

Bismi'Ilāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

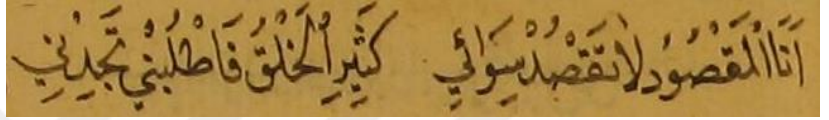
mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1.

Ene'l-maṭlūbi feṭlūbnī tecidnī
Fein teṭlub sivā'ī lem tecidnī

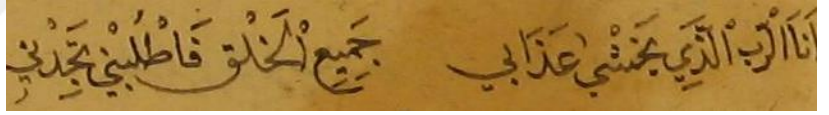
Benem maṭlūb hemān ancaḡ beni iste ki bulasın
Eger ayruġı isterseñ beni ŧanma ki bulasın

2.

Ene'l-maḡṣūdī lā taḡṣūd sivā'ī
Keṣīrū'l-ḡalḡu feṭlūbnī tecidnī

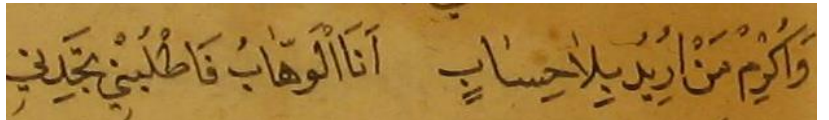
Benem maḡṣūd olan ancaḡ ki benden ġayr ḡaṣd etme
Benüm ḡalḡum iken çoġdur beni iste ki bulasın

3.

Ene'r-Rabbü'l-lezī yaḡṣā' azābī
Cemī'ü'l-ḡalḡu feṭlūbnī tecidnī

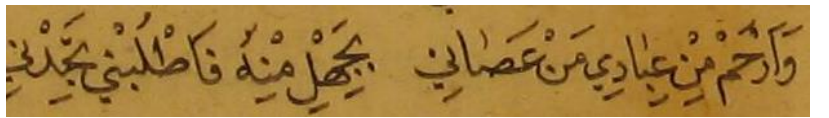
Benem Rabb hemān ancaḡ ki ḡorḡarlar 'azābumdan
Bu dūnyānuñ ḡamu ḡalḡı beni iste ki bulasın

4.

Ve ükrīm men urīdü bilā ḡisāb
Ene'l-vehhābu feṭlūbnī tecidnī

Kimi ister isem aña ḡesābsuz iderüm ikrām
Benüm ġāyetde baḡṣıŧci beni iste ki bulasın

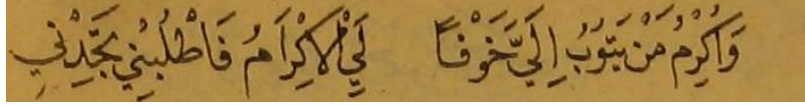

5.

Ve erḡam min 'ibādī men 'aṣānī
Bicehli minhü feṭlūbnī tecidnī

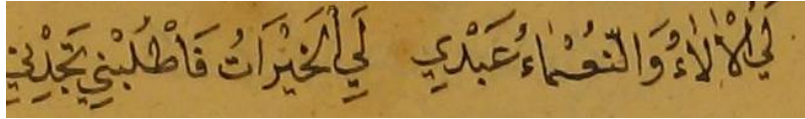
[82a]

Ḳulumdan her ki bilmeyüp baña ‘āşi olursa ger
Aña raḥmet kılarum ben beni iste ki bulasın

6.

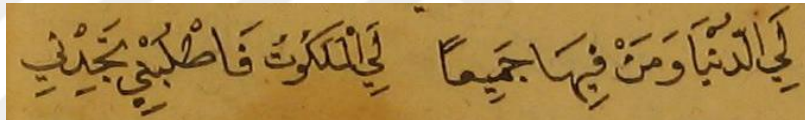
Ve ükrimü men yetübü ileyye ḥavfen
Leyi'l-ikrāmü feṭlūbnī tecidnī

Şular kim ḥavf ile tevbe kıllalar iderüm ikrām
Baña maḥşüşdur ikrām beni iste ki bulasın

7.

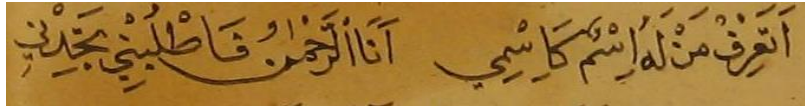
Leyü'l-ālā'ü ve'n-nü'mā'ü 'abdi
Leyi'l-ḥayrātü feṭlūbnī tecidnī

Ḳamusı cümle ni‘ metler benümdür ey ḳulum bilsen
Benümdür külli iḥsānlar beni iste ki bulasın

8.

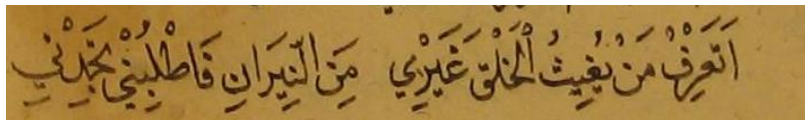
Leyi'd-dünyā ve men fiḥā cemī'ā
Leyi'l-melekütü feṭlūbnī tecidnī

Benümdür bu ḳamu dünyā daḥı içindeki cümle
Benümdür bākī sultānlıḳ beni iste ki bulasın

9.

Eta'rif men lehü ismün ke ismi
Enā'r-Raḥmānū feṭlūbnī tecidnī

Bilür misin ki kim vardur ola Ādem gibi adı
Benüm adum durur Raḥmān beni iste ki bulasın

10.

Eta'rif men ba'itha'l-ḫalqı ğayrī
Mine'n-nirāni feṭlūbnī tecidnī

Bilür misin ki var mıdur meded kıla benüm ğayrum
Ṭamunuñ ıssı odundan beni iste ki bulasın

[82 b]

11. *Eta'rif münkızan ğayrī serī'an*
Mine'l-helekāti feṭlūbnī tecidnī

Bilür misin ki kırtara benüm ğayrum seni tezcek
Helāk idici şeylerden beni iste ki bulasın

12. *Eta'rif men yequl li's-şey'i ğayrī*
Yekün feyekünü feṭlūbnī tecidnī

Bilür misin benüm ğayrum neye ol der ola tezcek
Hemān añlamadan olur beni iste ki bulasın

13. *Ene'llāhü'l-lezī lā şey'i mişlī*
Ene'd-Deyyānü feṭlūbnī tecidnī

Benüm ol Haq olan Tañrı ki yoqdur hiç benüm mişlüm
Benüm Deyyān qamu ğalqa beni iste ki bulasın

14. *Ene Meliki'l-mülūki külli mülkin*
Leyi'l-mirāsü feṭlūbnī tecidnī

Benüm hep beglerüñ şāhı qamu begler olur fānī
Baña mirāş qamu beglik beni iste ki bulasın

15. *Enā efnā dühūran qable qablin*
Ve ba'de'l-ba'di feṭlūbnī tecidnī

Benüm fānī iden dehri benüm cümleden öñdin öñ
Benüm Bākī şoñdan soñ beni iste ki bulasın

16. *Ene Melikü'l-Meheyminü celle qadrī*
'Azīmü'l-mülki feṭlūbnī tecidnī

[83a]

Benem ol şāh yüce qadri ki şaklaram kamu halkı
Ulu beglik benümdür [hem]⁶³¹ beni iste ki bulasın

17.

Ene 'l-Ma' būdū lā ta' būd sivā 'ī
Ene 'l-Cabbāru feṭlūbnī tecidnī

Benem Ma' būd[1] halkuñ ' ibādet kıılma ğayra sen
Ben ol Cabbār Ma' būdum beni iste ki bulasın

18.

Ene li' l-'abdi erḥam min eḫīhi
Ve min ebeveyhi feṭlūbnī tecidnī

Benem quluma şefkatlü aña sevgülü qardaşdan
Dağı anadan atadan beni iste ki bulasın

19.

Tecidnī fī sivādi' l-leyli 'abdi
Qarīben minke feṭlūbnī tecidnī

Bulursın sen beni qulum qarañu gice içinde
Saña ğāyetde yaqıncaq beni iste ki bulasın

20.

Tecidnī fī sücüdike ḫine ted' ū
Ve ḫine teqūmü feṭlūbnī tecidnī

Bulursın sen beni şol dem ki añasın secde içinde
Dağı şol dem ki qalkasın beni iste ki bulasın

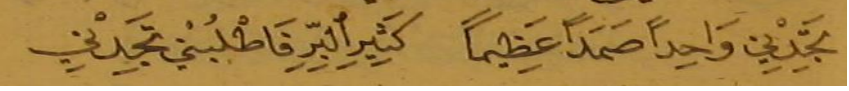
21.

Tecidnī Rāḫimen Berran Ra 'ūfen
Biküllī' l-ḫalkı feṭlūbnī tecidnī

[83b]

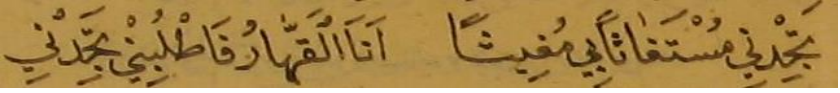
Bulursın sen teraḫḫumlu beni hem dağı şefkatlü
Cemī' ḫalka eyiliklü beni iste ki bulasın

⁶³¹ Mısranın vezne uyması için metin tamiri yapılmıştır.

22. كَثِيرًا تَرَفًا طَلَبُنِي تَجِدُنِي وَاحِدًا صَدًّا عَظِيمًا

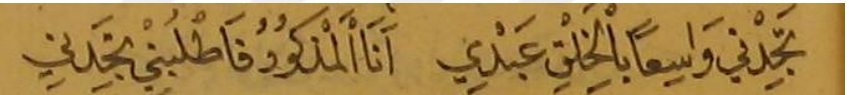
Tecidnī Vāhiden Şameden ‘Aẓīmen
Keşirü’l-birri feṭlūbnī tecidnī

Bulursın sen beni Vāhid yemez içmez hem A‘lāyum
Benüm ḥayrum iken çokdur beni iste ki bulasın

23. تَجِدُنِي مُسْتَعَانًا بِمُغِيثًا أَنَا الْقَهَّارُ فَاطَلَبُنِي تَجِدُنِي

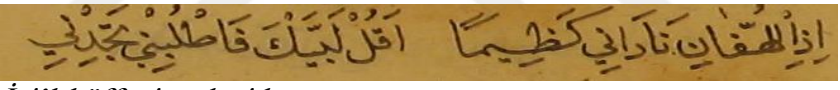
Tecidnī müsteğāsen bī muğīsen
Ene’l-Ḳahhāru feṭlūbnī tecidnī

Meded isteyene benden meded irüşdürem tezcek
Ḳatı ḳahr idici şāhum beni iste ki bulasın

24. تَجِدُنِي وَسِعًا بِالْحَقِّ عَبْدِي أَنَا الْمَذْكُورُ فَاطَلَبُنِي تَجِدُنِي

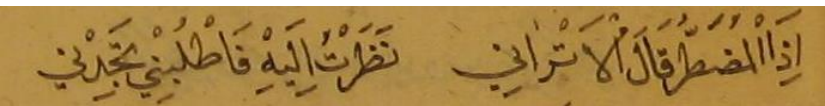
Tecidnī vāsi‘an bi’l-ḥalḳı ‘abdī
Ene’l-mezkūru feṭlūbnī tecidnī

Bulursın sen ḳulum ki beni vāsi‘dür benüm ḥalḳum
Benem her dilde añılan beni iste ki bulasın

25. إِذَا الْهَفَّانِ نَادَانِي كَظِيمًا أَقُلْ لَيْتَكَ فَاطَلَبُنِي تَجِدُنِي

İzi’l-hüffāni nādāni kezīme
E ḳul lebbeyke feṭlūbnī tecidnī

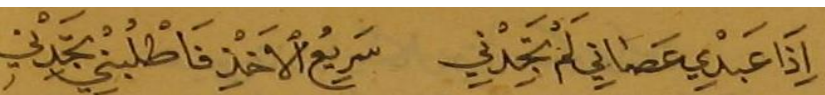
Bana ḥasretlü bir kişi nidā eyledügi vaḳtın
Aña ben eydürem lebbeyk beni iste ki bulasın

26. إِذَا الضُّطْرُّ قَالَ الْأَتْرَانِي نَظَرْتُ إِلَيْهِ فَاطَلَبُنِي تَجِدُنِي

İza’l-muzaṭṭura ḳale’l-etrānī
Naẓartü ileyhi feṭlūbnī tecidnī

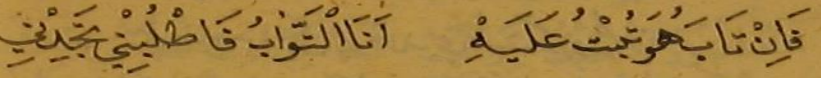
Dise bir çāresüz kişi beni görüp naẓar eyle
Naẓar ḳılurum aña ben beni iste ki bulasın

[84 a]

27. إِذَا عَبْدِي عَصَانِي لَمْ تَجِدُنِي سَرِيعَ الْأَخْذِ فَاطَلَبُنِي تَجِدُنِي

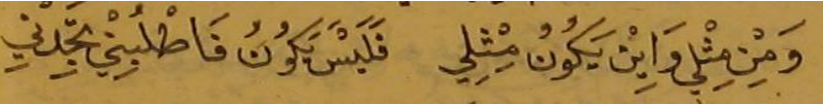
İzā ‘abdī ‘aşānī lem tecidnī
Serī‘ü’l-aḥzi feṭlūbnī tecidnī

Çaçan ulum baña ‘āşî olursa ol beni bulmaz
Ki tezcek anı utaram beni iste ki bulasın

28.

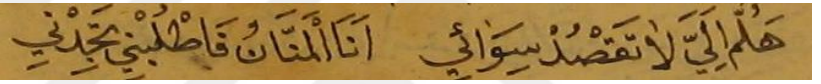
Fein tābe hüve tübtü ‘āleyhi
En’t-Tevvābü felūbnī tecidnī

Çaçan ulum rücu‘ idüp ide ‘ işyānına tevbe
Çabül iderüm anı ben beni iste ki bulasın

29.

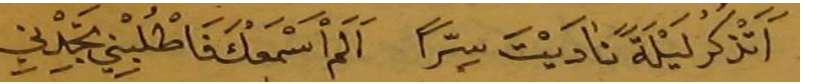
Ve nim mişlî ve in yekünü mişlî
Feleyse yekünü felūbnī tecidnī

Benüm mişlüm olan kimdür eger var ise andadır
Pes imdi yok benüm mişlüm beni iste ki bulasın

30.

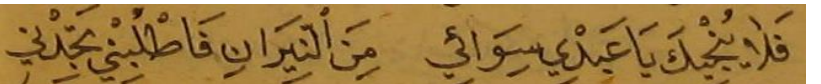
Helümme ileyye lâ teşud sivā’î
Ene’l-Mennānü felūbnī tecidnī

Beni aşd eylegil ancak ki benden ğayr aşd etme
Benüm in‘ām iden alka beni iste ki bulasın

31.

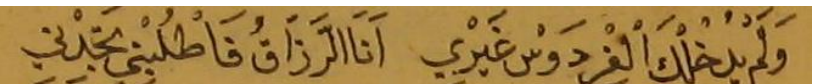
Etezküru leyleten nādeyte sırran
Elem esma‘ke felūbnī tecidnī

Eger gicede sırr ile nīdā edüp beni añsañ
Anı şanma ki işitmez beni iste ki bulasın

32.

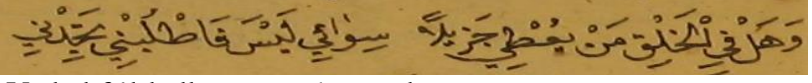
Felā yüncike yā ‘abdî sivā’î
Mine’n-nirāni felūbnī tecidnī

[84b] *Benüm ulum benüm ğayrum seni oruyamaz hergiz*
Yedi amu ‘azābından beni iste ki bulasın

33.

Velem yüdılke’l-Firdevs ğayrî
Enā’r-Rezzāu felūbnī tecidnī

Seni Firdevse koydurmaz o dünyāda benüm gayrum
Benüm rızqın viren halka beni iste ki bulasın

34.
Ve hel fi'l-ḥalkı men yu'fī cezilan
Sivā'ı leyse fetlübni tecidni

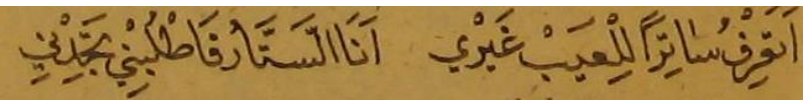
Kimesne var mıdır ola benüm gibi 'a'şası çok
Ḥaḳıḳat bil ki hıç yoḳdur beni iste ki bulasın

35.
Eta'rifü 'ārifen li'z-zenbi ḡayrī
Enā'l-Ġaffāru fetlübni tecidni

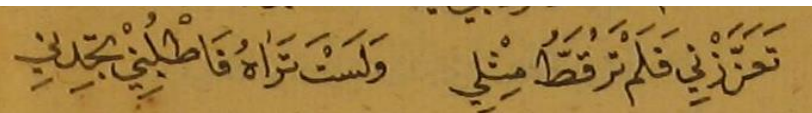
Bilür misin benüm gayrum günāhın 'afv ider halkuñ
Benüm hep halkı 'afv iden beni iste ki bulasın

36.
Se eḡfır li'l-'ibādi felā übālī
Ġadāti'l-ḥaşri fetlübni tecidni

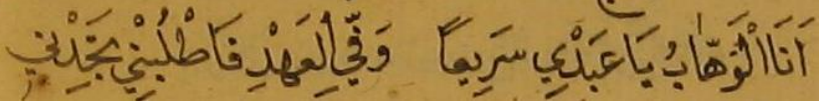
'İbādı yarlıgarum ben muḳayyed olmazın hergiz
Yarın ḳopucuñuz senden beni iste ki bulasın

37.
Eta'rifü sātiran li'l-'aybi ḡayrī
Ene's-Settāru fetlübni tecidni

[85a] Bilür misin benüm gibi 'aybı setr ider var mı
Benem Settār ḳamu 'aybı beni iste ki bulasın

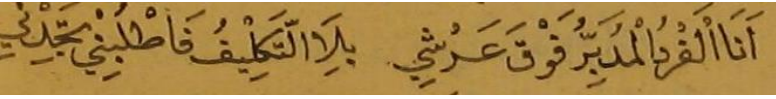
38.
Te'azzeznī felem ter ḳaṭtu mişlī
Velestü terāhü fetlübni tecidni

Baña 'izzetle baḳın siz ki hergiz yoḳ durur mişlüm
Daḳı hıç görmeden aşla beni iste ki bulasın

39.

Ene'l-Vehhābü yā 'abdī serī'an
Ve'f-fi'l-'ahdi feṭlūbnī tecidnī

Benem gāyetde bahşışci benüm kulum hemān tezcek
Vefā idiciyem 'ahdī beni iste ki bulasın

40.

Ene'l-Ferdü'l-Müdebbirü fevke 'arşī
Bilā't-teklifü feṭlūbnī tecidnī

Benem ol Ferd olan Tañrı Müdebbir 'arşüm üstinde
Bilā teklif kamu halka beni iste ki bulasın

216⁶³²

mefā' ilün / mefā' ilün / fe' ulün

1. Bunuñ her āyetinüñ her birisi
Birer beyt oldı qalması birisi
2. Hākīr **Seyyid ibn Muştafā** 'l-muhtāc ilā raḥmetü'llāhi te'ālā⁶³³
3. Lisān-i Türkī ile nazm idüp hem
Nedür maqşūdını sen aylağa fehm
4. Anuñ-çündür du' āya ola bā' iş
Ola hem raḥmet-i Mevlāya bā' iş
5. Anuñ-çündür günāhı ola mağfūr
Beni mesrūr idenler ola mesrūr

⁶³² Yukardaki murabba ile ilgili manzum bir açıklama olduğunu düşünmekteyiz.

⁶³³ Burada geçen isim (Seyyid ibn Muştafā) yukarıdaki murabbanın şairi olabilir.

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

- [85b] 1. Ey Resül-i himem-ārā-yı mekārim-perver
Zāt-ı pāküñdür olan zīver-i hılkat yek-ser
Seni Hıllāk-ı ezel kıldı şefi' -i maḥşer
Bunu vird eyleyeni luṭfuña eyle maḥzar

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات⁶³⁵

2. Ey olan melce' -i ser-cümle 'uşāt-ı ümmet
Zāt-ı pāküñdür olan 'āleme maḥz-ı raḥmet
Dergeh-i 'āṭifetüñ oldı medār-ı re'fet
Bunu vird eyleyene eyle nigāh-ı şefkat

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات

3. Ey bihīn-i pādīşeh-i taḥt-ı risālet-ābād
Bāb-ı luṭfuñ var iken kimden idem istimdād
Maḥz-ı luṭf u keremüñden bize eyle imdād
Bu bihīn vird ile itdükçe derüñde feryād

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات

4. Dergeh-i mefḥar-ı 'ālemdür olan kān-ı 'aṭā
Cebhe-fersāsı olur maḥzar-ı luṭf-ı vālā
Eyle ikşār-ı şalāt ile temennā-yı 'aṭā
Vird edinmekle bunu maṭla'ı⁶³⁶ her şübḥ u mesā

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات

5. Hüsni aḥlāk ile ey bende iden āfākı
Mıhr-i ruḥsāruñuñ olmaḥda cihān müştākı
Maḥzar-ı luṭf u 'aṭā ile faḫr İshākı
Rüz-ı maḥşerde bu maṭla' aña olsun vākı

روح پاکیزه شرف دو جهانرا صلوات

روضه خاتم پیغامبرانرا صلوات

⁶³⁴ Lâle Devri Şairi Şeyhülislâm İshak ve Dîvânı, s. 452. Bu şiir “74 b ve 75 a” varaklarında da yer almaktadır (Doğan, 1997).

⁶³⁵ Rūḥ-ı pākīze-i faḫr-ı dü-cihān-rā şalavāt Ravza-ı ḥātīm-i peygāmberān-rā şalavāt: “İki cinanın övüncü tertemiz ruhlu (Hz. Muhammed’e) salavat Peygamberlerin sonuncusunun tertemiz bahçesine (Hz. Muhammed’in kabrine) salavat.”

⁶³⁶ maṭla', ME. Vezne uymadığı için İD'deki okunuş esas alınmıştır.

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [86a] 1. Şūfiyā şāfi dil olmazsañ şafā gelmez saña
 ̇od-nümāsın zevk-ı peygām-ı ̇udā gelmez saña
2. Kenz-i lā-yefnāya gir ey hoca ermezse⁶³⁸ elüñ
 ̇ırş ile dünyāyı cem' etseñ ğınā gelmez saña
3. Ey marizü'l-ķalb bu şerbetle şaķın kendüñe
 Emsem etme semm-i ķātilden safā⁶³⁹ gelmez saña
4. Loķma-ı Loķmān ile řab' uñ alışmaz ey řekīm
 Anuñ için ħ'ān-ı ħikmetden ğidā gelmez saña
5. Niçe bir ālüde-dāmān olasın dünyā ile
 ̇ahbe-zenden ħod bilirsün kim vefā gelmez saña
6. Bu sevāħilde ' aceb girdāba düşmüşsen gönül
 N'oldı ħālūñ şormağa bir āşinā gelmez saña
7. ̇açma tır-i yārdan devlet nişānıdur gönül
 ' İzzet it şadra geçür andan ħařā gelmez saña
8. Cān ile şöyle belī dedüñ belā-yı ' aşķa kim
 Her şarafdan biñ belā gelse belā gelmez saña
9. Ey Uşūlī ğarķ olup ' ayne'l-ĥayāt-ı vaħdete
 ̇ayy-ı lā-yefnāya irişdüñ fenā gelmez saña

mef' ulü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ulün

- [86b] 1. ̇ucdum o şehi⁶⁴¹ ħañcer-i zerrin-kemeriyle
 Dil virdüm alup cins⁶⁴²-i vişāli degeriyle
2. Āhum n'ola ser çekse livā-yı zaferiyle
 Cünd-i fereĥa virdi hezimet eşeriyle
3. Dil ğamzeñi seyr etmege laĥt⁶⁴³-ı cigeriyle
 Tertib-i ziyāfet idiyor mā-ĥazarıyla

⁶³⁷ Usulī Dīvānı, s. 99 (İsen, 1990)

⁶³⁸ irüşmezse, ME. Vezne uymadığı için UD'daki okunuş esas alınmıştır.

⁶³⁹ safā: şifā, UD

⁶⁴⁰ Üsküdarlı Sırrı, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dīvān'ının Tenkidli Metni, s. 216, 217 (Özyılmaz, 1995)

⁶⁴¹ şehi: mehi, SID

⁶⁴² cins: ceyş, SID

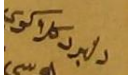
⁶⁴³ laĥt: saĥt, SID

4. Bir kerre ne var sende ayā bād-ı seher-ḥiz
Gel cānib-i mehcūra meserret ḥaberiyle
5. Kānun-ı muḥabbet ki fūrūzān ola bir kez
İtfā idemez ʿāşık anı çeşm-i teriyle
6. Ḥasret-keş-i dendān u lebūñ olalı ḥurmā
Zaʿ f-ı bedenün gör ki kemik ḳāldı deriyle
7. Dil-berūñ ile⁶⁴⁴ kūy-ı dilārā-yı unuttum
Vuşlat hevesi ḳalmadı ḥātırda yeriyle
8. Ben baḥr iderüm eşk-i dem-ālūd-ı firāḳı
Ey dil senūñ olsun yem-i vuşlat güheriyle
9. **Sırrı** n'ola eylerse bu sırr⁶⁴⁵-ı nevi taḥrīr
Levḥ-i hünere kilik-i belāgat-ı eşeriyle

220⁶⁴⁶

mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Zaḥm urmuş idi ḥançer-i Mirrīḥ-eşeriyle
Ḳalmış o cerāḥat daḫı ḥātırda yeriyle
2. ʿUşşāḳı helāk itmededir ḡamzeleriyle
Ādem nice ūlfet idebilsin o perīyle
3. Ḥākister iderdi tenimi sūz-ı muḥabbet
Def' etmese dil āteşini eşk-i teriyle
4. İçmişler içenler mey-i vaşlıñ gice yāriñ
Ḳaldı yine miḥnet-zede dil derd-i seriyle
5. Elbetde olur mālik-i keyfiyyet-i cāvīd
Bir dil ki ḳanā' at ide ḥūn-ı cigeriyle
6. Bir āh idelim miḥnet-i gerdūndan⁶⁴⁷ ey dil
Dünyāyı fūrūzān ide kemter şereriyle
7. Sırrıye nazīre n'ola tarḥ eylese **Vāşıf**
Levḥ-i hünere ḥāme-i i' cāz-eşeriyle

⁶⁴⁴ ,ME. "Dil-ber" kelimesinin devamındaki kelime beytin anlam bütünlüğü ve vezne uygun olmadığı için SID'daki okunuş esas alınmıştır.

⁶⁴⁵ sırr: şı' r, SID

⁶⁴⁶ Enderunlu Osmān Vasıf Bey ve Dīvānı, s. 117 (Gürel, 1990)

⁶⁴⁷ gerūndan, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı VSD'deki okunuş esas alınmıştır.

221⁶⁴⁸**mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn**

1. Çün olmadı dīdār görüşmek o perīyle
Ey bād⁶⁴⁹-ı şabā gel bize bāri haberīyle
2. Hep feyz-i bahārīdür aña gevher-i şebnem
Şanma anı kesb eyledi gül tāk-ı zeriyle⁶⁵⁰
3. Āhır baña bu girye harām olsun eger kim
Zeyn itmez isem yolları eşküm güherīyle⁶⁵¹
4. Şāh-ı gül olup gevher-i şebnemle müzeyyen
Geldi yine gülzāra muraşsa' siperīyle
5. Bağduğca olur dīdelerüm hey'et-i aḥvāl
Bir dil-beri görmek ne belādur pederīyle
6. Mecnū' a-ı kudret mi degül her biri naḫşuñ⁶⁵²
Ey dil hele bağ güllere 'ibret nazariyle
7. Bir mertebe var meykedenüñ ḥüsn-i nizāmı
Esbāb-ı tarab ehl-i şafā yerli yeriyle
8. Çün gitse gerek revnaḫı hep faşl-ı bahāruñ
Faḫr eylesün şāhid-i gül tāk-ı zeriyle⁶⁵³
9. Cān naḫdini virsem n'ola būs-ı leb-i yāre
Ādem nice ol gevheri almaz digeriyle⁶⁵⁴
10. Rüşdīdür elān⁶⁵⁵ sābıḫ-ı meydān-ı belāgat
Aldı ḫaşbu's-sebaḫı o esb-i hünerīyle

222⁶⁵⁶**fe' ilātūn / fe' ilātūn / fe' ilātūn / fe' ilūn**

- [87a] 1. N'ola dirlerse baña 'āşıḫ-ı şeydādur⁶⁵⁷ bu
Hele dirler sañada dil-ber-i ra' nādur⁶⁵⁸ bu

⁶⁴⁸ Sahnâf Rüşdî ve Dîvânî'nın Tenkidli Metni, s. 241 (Ekici, 2006). ME'de derkenardır.

⁶⁴⁹ bād: peyk, SRD

⁶⁵⁰ tāk-ı zeriyle: alnı düriyle, SRD

⁶⁵¹ Beyit: -SRD

⁶⁵² naḫşuñ: baḫsañ, SRD

⁶⁵³ zeriyle: cevriyle, SRD

⁶⁵⁴ Beyit: -SRD

⁶⁵⁵ elān: olan, SRD

⁶⁵⁶ Revânî Dîvânî, g.316 (Avşar, İSBN: 978-975-17-3352-8)

⁶⁵⁷ 'āşıḫ-ı şeydādur: dilber-i ra' nādur, RED

⁶⁵⁸ dil-ber-i ra' nādur: 'āşıḫ-ı şeydādur, RED

2. Baķamaz kimse güneş yüzüne gözler ķamaşur
Görenün⁶⁵⁹ c aķlı gider özge temāşadur bu
3. Her deninün sözine uyma beni etme helāk
Olma maġrūr begüm ħüsnuñe dünyādur bu
4. Kimi aġlar kimi iñler kimi feryād eyler
Bilmezem kūy-ı ħabībümde ne ġavġādur bu
5. Vaşf-ı ķaddünle gören şı' r-i **Revānı**yi didi
Bāġ-ı cennetde açılmış ġül-i zībādur bu

223⁶⁶⁰

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. ġürūr etme libās-ı faġr ile c ömrüm cihāñdur bu
Ķabā-yı cismine ķor bunda herkes cā-mekāñdur bu
2. Meh-i ruġsāruñı cānā ihāta eyler āġir ħať
ġüzellik bāķı ķalmaz kimseye devr-i zamāñdur bu
3. Bir adı şanı nā-peydā ġarīb olmaķ diler ġöñlüm
Ṭatalum tā ki⁶⁶¹ dimişler ġam-ı c aşķ-ı fülāñdur⁶⁶² bu
4. Görüp seng-i mezārum ehl-i diller ey kemāñ-ebrū
Didiler tır-i ħasret irdüġi yire⁶⁶³ nişāñdur bu
5. Dimişler nāfe-i ħoş-būya teşbīh eylemiş ħālün
Şaķın ġerçek şanup c **Ulvı**ye cevri itme yalandur bu

224⁶⁶⁴

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Zāhidün her ne ķadar ta' nı firāvāñ olsa
Ana ġam çekmez idük zerrece c irfāñ olsa
Rafz u ilġād nedür añlasa iz' āñ olsa
Şıdķ ile mezheb-i İslāmda büryāñ⁶⁶⁵ olsa
Bize mülġid diyenün kendüde⁶⁶⁶ imāñ olsa
Daġl iden dīñümüze bāri Müselmāñ olsa

⁶⁵⁹ Görenün Kişinün, RED

⁶⁶⁰ Derzî-zade Ulvî Dîvânı, Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Dîvânının Tenkidli Metni, s. 491 (Çetin, 1993)

⁶⁶¹ tā ki: baña, ULD

⁶⁶² ġam-ı c aşķ-ı fülāñdur: fülāñ ibni fülāñdur, ULD

⁶⁶³ yire pıre, ULD

⁶⁶⁴ Türk Edebiyatında Müseddes, s. 160,161 (Keskin, 1998)

⁶⁶⁵ büryāñ: püyāñ, KESKİN

⁶⁶⁶ kendüde: kendünde, KESKİN

- [87b] 2. Ta' n idüp zemm ile⁶⁶⁷ yārāna gürūh-ı hezele
Nā⁶⁶⁸-sezā sözler ile bā' iş olurlar kesele
Ne bilür qadrini erbāb-ı kemālūñ cehele
Cümleden geçdük idi her ne belā ise hele
Bize mülhid diyenüñ kendüde imān olsa
Dağl iden dīnümüze bāri Müselmān olsa
3. Cāhil ü bātıl-ı bī-mezheb iken her ebter
Kendi ef' ālini ehl-i dile isnād eyler
Ardımızca ne qadar gıybetümüz eyleseler
Aña va'llāhi elem çekmez idük zerre qadar
Bize mülhid diyenüñ kendüde imān olsa
Dağl iden dīnümüze bāri Müselmān olsa
4. Bulamaz mertebe-i kemāli nādān bunda
Niçeleri gezmededür vālih ü hayrān bunda
Ta' n-ı cāhilden alınmaz olan insān bunda
Ey Müselmān kişiler ' ālem-i seyrān bunda
Bize mülhid diyenüñ kendüde imān olsa
*Dağl iden dīnümüze bāri Müselmān olsa*⁶⁶⁹
5. Gerçi kim nefse uyup itmedeyüz sehv ü⁶⁷⁰ haṭā
Bilürüz cürmümüzi itmezüz inkār ašlā
Ġam degül gıybetümüz⁶⁷¹ söylese dā' im a' dā
Kā'ilüz haq söze biz gerçi **Bahā**'i ammā
Bize mülhid diyenüñ kendüde imān olsa
Dağl iden dīnümüze bāri Müselmān olsa

225

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

- [88a] 1. Şūfi-i bī-müjenüñ gıybeti her ān olsa
Taḅ' ı tağyir idemez hilesi çendān olsa
Ne ' acep ehl-i ḥased nāzır-ı noqşān olsa
Hiç elem çekmez idük kendüde ' irfān olsa
Bize zındıq diyen şāhib-i ' iz' ān olsa
Kendüde zerrece taşdıq ile imān olsa

⁶⁶⁷ zemm ile: zümre-i, KESKİN

⁶⁶⁸ Nā: Mā, KESKİN

⁶⁶⁹ Bend, KESKİN

⁶⁷⁰ ü: -ME

⁶⁷¹ gıybetümüz: ' aybımız, KESKİN

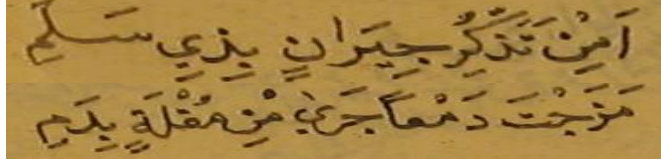
2. Ta' n iden ehl-i mezāka cühelā-yı fahhāş
 'Ayš-ı yārāna keder virüp olımaz 'ayyāş
 Tañ mı ehl-i ħabere eylese inkār o baş
 Nūr-ı mihre baķamaz dīde-i kūr-ı ħaffāş
Bize zındıķ diyen şāhib-i 'iz'ān olsa
Kendüde zerrece taşdıķ ile imān olsa
3. Mezhebin fehmi idemez bātıllıken ol ħā'ın
 Yine şıdķ ehlini zem eylemeden çekmez elin
 Babası çingenedür vālidesi rüspi kadın
 Mü'min olsaydı kıasāvet mi çekerdüm lākin
Bize zındıķ diyen şāhib-i 'iz'ān olsa
Kendüde zerrece taşdıķ ile imān olsa
4. Yok şeriki Ehad u Ferd durur Ĥazret-i Ĥak
 Hem Muħammed daħı peygamberi olmuş muılaķ
 Bende-i 'āşiyüz inkār olınmaz e'l-ħāķ
 Yok sözüm ehl-i vera' 'ārifeye aşıla ancak
Bize zındıķ diyen şāhib-i 'iz'ān olsa
Kendüde zerrece taşdıķ ile imān olsa
- [88b] 5. Mezhebin terk idüp oldu uşak-ı bī-mezhebi
 Ehl-i bid'atla qarīb oldu o rāhib meşreb
 Ne 'acep sünniye daħıl eylese şı'ī mezhebi
 Fāriğüz cümleden ammā o ħarbī köpek
Bize zındıķ diyen şāhib-i 'iz'ān olsa
Kendüde zerrece taşdıķ ile imān olsa
6. Kısvet ehli deyü faħr eyler o ħız-ı nā-pāk
 Kıbbe-i cehli şarup başına etmez idrāk
 Çirk-i şirk ile riyādan dilini etmez pāk
⁶⁷² غوك دراب اگر وقوعه ميگفت چه پاك
Bize zındıķ diyen şāhib-i 'iz'ān olsa
Kendüde zerrece taşdıķ ile imān olsa
7. Ta' n-ı a' dā bizi itmez müte'ellim aşıla
 Kendü dinine zarar eyler o bātıllı ħayfā
 Zem iden ehl-i dili olsa Yehūd u Tersā
 Nāmıķı ħātırım olmazdı şikeste ammā
Bize zındıķ diyen şāhib-i 'iz'ān olsa
Kendüde zerrece taşdıķ ile imān olsa

⁶⁷² Ĥük-ı der-āb eger vaķvaķa mī-goft çi pāk:

226⁶⁷³

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / fe' ilün

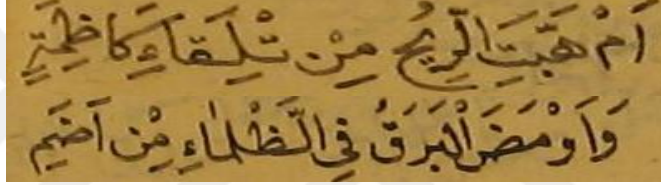
1. Gönül nedür bu yetimāne āh-ı dem-be-demi
Hemİşe yād idüp ol cāygāh-ı muḥteremi
Tefekkür üzre misin yoḥsa cānib-i Ḥaremi

Emin tezekkirü cīrānin bi-zī selemi

Mezecte dem'an cerā min muḫletin bi-demi⁶⁷⁴

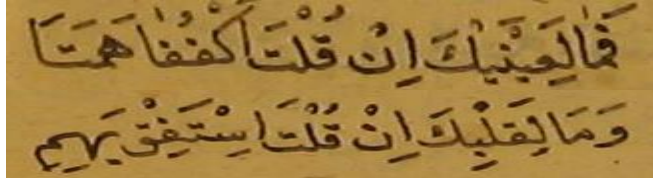
2. Kureyş ü Hāşimūñ endİşe eyleyüp şıfatın
Medīnenūñ ya getürdüñ mi ya da menkıbetin
Bulır mısın ğam-ı hecrūñ devā-yı tesliyetin

Em hebbeti'r-rīḥu min tilkā'i Kāzimetin

Ve evmażara'l-beraḩu fī'zalmā'i min azami⁶⁷⁵

3. Olup nişāne-i peykān-ı miḥnet-i şettā
Bu deñli rāz ki bizden nühüfte eyleme tā
Nedür nedür ki kemān gibi ḩaddūñ oldu dü-tā

Fe-mā li'ayneyke in ḩulte ekfufā hemetā

Ve-mā li-ḩalbike in ḩulte istefiḩ yehimi⁶⁷⁶

4. Egerçi şaḩlar idüm rāz⁶⁷⁷-ı aşḩı ben dün ü ğün
Sirişküñ eyledi ifşā-yı rāz ḩalḩa bütün
Bu ḩavli söyledi bir nüktedān-ı ilm-i ledün

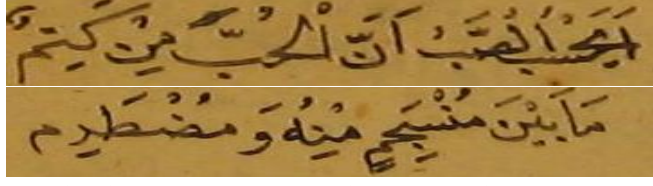
⁶⁷³ Mekkī ve Nahīfi'nin Kasīde-i Bürde Tahmīsleri Tenkitli İnceleme Metin s. 40-80 (Keskinsoy, 2011) (Arapça mısraların Türkçe karşılığı a.g.e.den alınmıştır. Şiirin birçok bendinde ikinci ve üçüncü mısraların yerleri KO'da değişiktir.)

⁶⁷⁴ Ey gönül Selem'li komşuları hatırladığın için mi gözünden kanlı yaş akıtıyorsun.

⁶⁷⁵ azami: 'İzami, KO. "Yoksa Kazime (Medine) tarafından rüzgâr esip karanlıklar içinde İzam dağından şimşek mi çaktı?"

⁶⁷⁶ Gözlerine ne oldu ki "Dur, ağlama!" desen yaş döker.Kalbine ne oldu ki "Ayıl, kendine gel!" desen coşup kendinden geçer.

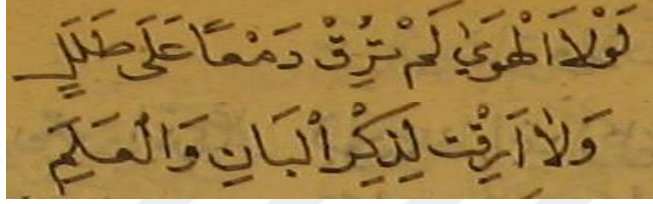
⁶⁷⁷ rāz: sırr, KO

*Eyehsebü 'ş-şabbu enne 'l-ḥubbe minketimün
Mā-beyne münsecimin minhü ve mużtarimī*⁶⁷⁸

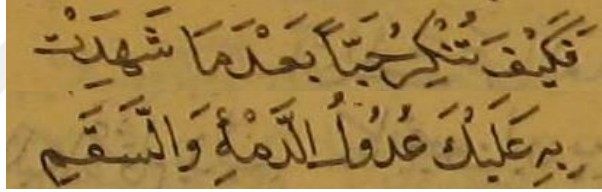
[89b]

5. Koyup bu devr-i deninün meṭālib ü emelin
Sebeb nedür ki çekersin muḥabbetün keselin
Şafā bilüp ğam-ı 'aşkuñ melāmet ü 'ilelin

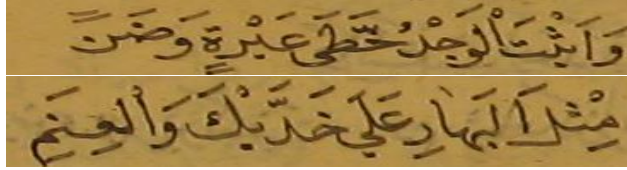
*Levlā 'l-hevā lem türük dem 'an 'alā ṭalelin
Ve-lā erikte lizikri 'l-bāni ve 'l-'alemi*⁶⁷⁹

6. Yüzünde zerde-i ḥasret dilünde germiyyet
Dü-çeşmün olmada maġlūb-ı girye-i fūrkat
Seni ne ḥāle getürmiş gör āteş-i ḥasret

*Fekeyfe tünkiru ḥabben ba 'de mā şehidet
Bihī 'āleyke 'udülü 'd-dem 'i ve 's-seqami*⁶⁸⁰

7. Ne mümkün eylemek ihfā ğam-ı muhabbeti sen
Kātı 'ayān görünür 'aşk rüy-ı zerdünden
Ki yanmış āteş-i pür-süz u⁶⁸¹ tāb-ı 'aşka beden

*Ve esbetü 'l-vecdü ḥaṭṭā 'abretin ve zanen
Mişle 'l-bahāri 'alā ḥaddeyke ve 'l-'inemi*⁶⁸²

⁶⁷⁸ Yanıp tutuşan kalp ve akan göz yaşı karşısında aşık sevginin gizli kalacağını mı sanır?

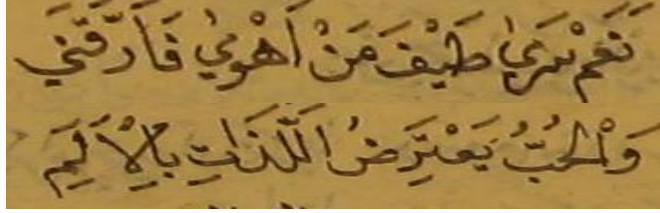
⁶⁷⁹ Aşk olmasaydı, sevgilinin harap olan yurdundaki izlere yaş dökmez, (Bân) sorgun ağacı ile Alem (Nur) dağını anarak geceler boyu uykusuz kalmazdın.

⁶⁸⁰ Gözyaşı ve hastalık aleyhinde ādil şāhit iken sevgini nasıl inkâr edebilirsin?

⁶⁸¹ u, -ME

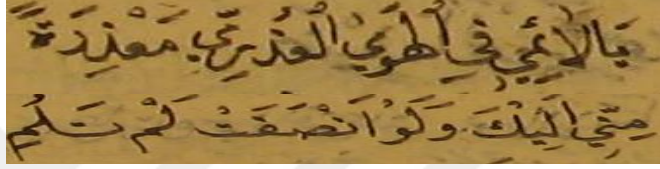
⁶⁸² Aşkın ıstrabı yanaklarında sarı papatya ve anem (*Hicaz'da yetişen ve meyvesi kızıl olan bir ağaç adıdır. Sevgilinin kıınlı parmakları benzetilir.*) gibi iki çizgi halinde belirirken sevgini nasıl inkâr edebilirsin?

8. Bu sūz u⁶⁸³ t̄āb-ı muḥabbet yaḳup bu cān u teni
 o ey mūdāvī-i müşfik bu derde çāre anı
 Şerār-ı hecr ile bī-tāb u tāat itdi beni

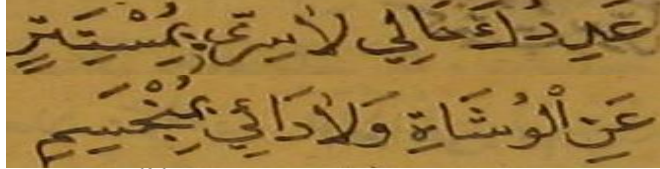
*Ne‘am serā ṭayfe men ehvā fe-erraani
 Ve‘l-ḥubbu ya‘terīzu‘-lezzāti bi‘l-elemi⁶⁸⁴*

9. Belā-yı ‘aşa am-ı hecre mübtelāyum ben
 Cihān cihān saña olsun fedā bu cān ile ten
 Terahḥumuñdan idersin baña naşīhati sen

*Yālā ‘imī fi‘l-hevāye‘l-‘uzriyyi ma‘ziraten
 Minnī ileyke velev enşafet lem telümi⁶⁸⁵*

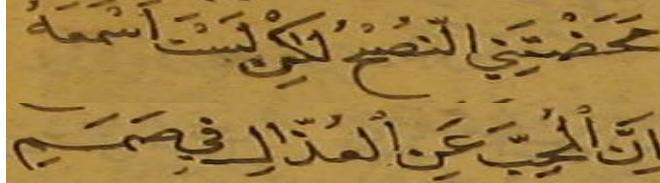
10. Nihān idersede sūz-ı derūn-ı münkesirin
 Ne resme şaqlaya dil dūd-ı āh-ı münteşirin
 İfade eylemek olmaz egerçi biñde birin

*‘Adidüke⁶⁸⁶ ḥālī lā sırrī bi-müstetirin
 ‘Ani‘l-vüşāti velā dā‘ī bi-müncesimi⁶⁸⁷*

[90a]

11. Derūn-ı cān u dile çün muḥabbet itdi ulüvñ
 abūl-i mev‘ıza itmez gönül ‘acebdür bu
 Remīde eyledi şabr u arārımı her sū

⁶⁸³ u, -ME

⁶⁸⁴ Sevgili peygamberimin hayali gece gelip beni uykumdan uyandırdı; işte o sevgi, zevklerimi acıyla alıp gidiyor.

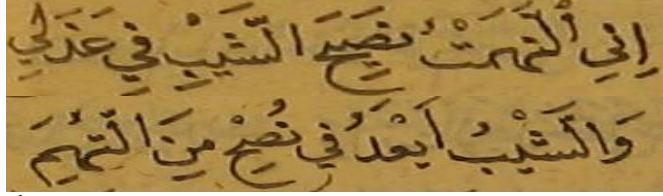
⁶⁸⁵ Üzre (*Yemen’de tertemiz aşklarıyla meşhur olan kabile*) aşkı gibi bir aşka tutulduğum için ey beni kınayan! Mazur gör, eğer adil davransaydım beni kınamazdın.

⁶⁸⁶ ‘Adidüke: ‘Adetke, KO

⁶⁸⁷ bi-müncesimi: bi-münsecimi, KO “Benim hâlim sence malum. Sırrım da dedikoducumdan gizli değil, derdim ise bitmez tükenmez (pek büyüktür)”

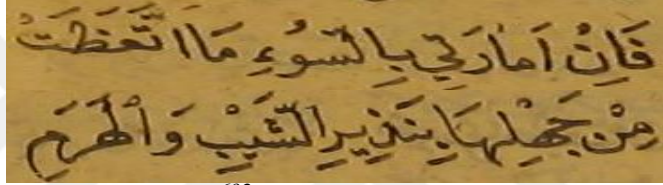
*Maḥażteni'n-nuşhu lākin leste esme' ahü
İnne'l-muḥibbe 'ani'l-'uzzālī⁶⁸⁸ fī şamemi⁶⁸⁹*

12. Olup hemîşe talebkâr-ı ' aşq-ı lem yezelî
Baña naşîhat ider pîr-i sâlḥurde velî
Göñülde kârger olmaḡda neşve-i ezelî

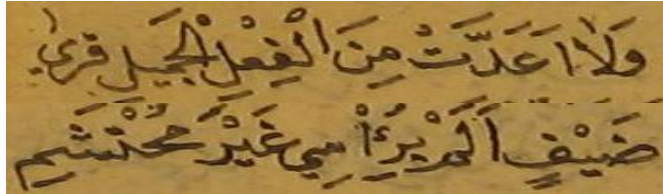
*İnnî ettehemtü naşîḥa's-şeybî fî-'azalî
Ve's-şeybü eb' adü fî-nuşḥi mine't-tuhami⁶⁹⁰*

13. Bu nefsi-dün u⁶⁹¹ denîde nedür bu keyfiyyet
Dem-i şebâb güzâr itdi almadı ' ibret
Ki dâ'im olmada ser-germ-i neşve-i ġaflet

*Fe- innâ emâretî⁶⁹² bi's-sû' i mâ't-te'azet
Min cehlihâ bi-nezîri's-şeybi ve'l-herami⁶⁹³*

14. Nüzül-i zayf-ı kirâma çü ' âdet-i küremâ⁶⁹⁴
Rüsüm-ı ḥizmet-i miḥmânı itmedi icrâ
Kemâl-i ' izzet ü ikrâm olur iken icrâ⁶⁹⁵

*Velâ e' addet mine'l-fi' li'l-cemîli ḡurâ
Zayfîn elem⁶⁹⁶ bire'sî ġayra muḥteşemi⁶⁹⁷*

⁶⁸⁸ 'uzzālî: 'uzzā āli, KO

⁶⁸⁹ Sen bana samimi öğütler verdin fakat ben onu dinleyecek halde değilim çünkü âşğın kulağı öğüt verenlere karşı sağırdır.

⁶⁹⁰ Üstelik saçlarımın akına ve onların tertemiz nasihatine bile bakmadım ben. Hâlbuki saçların ağarması boş verilmeyecek kadar önemlidir.

⁶⁹¹ u,-ME

⁶⁹² Fe- in emâretî: Fe innâ emmerâtî, KO

⁶⁹³ İşte benim sürekli kötülüğü emreden nefsim, cehâletinden dolayı, ak saçların ve ihtiyarlığım uyarısından ders almadı.

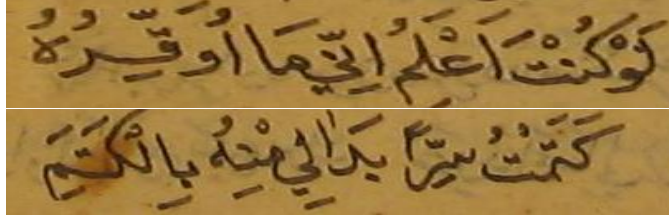
⁶⁹⁴ küremâ: ümera, KO

⁶⁹⁵ icrâ: aḡrâ, KO

⁶⁹⁶ elem: elemme, KO

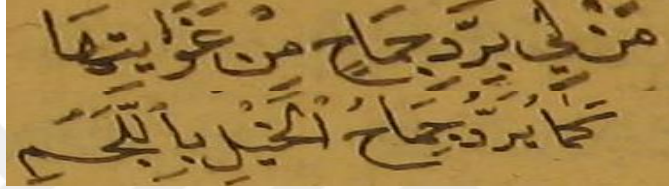
⁶⁹⁷ Nefsim, misafir (olan ihtiyarlığa) ziyafet için hiçbir güzel amel hazırlamadı; o da ansızın gelip başıma konuverdi!

15. Tekāsül itdi ri' āyetde hayıf nefis-i' adū
Bu halden baña şerm ü⁶⁹⁸ hacālet⁶⁹⁹ itdi gulüvv
Ki zayfin itmedi tevķire⁷⁰⁰ lāyık ol bed-ḥū

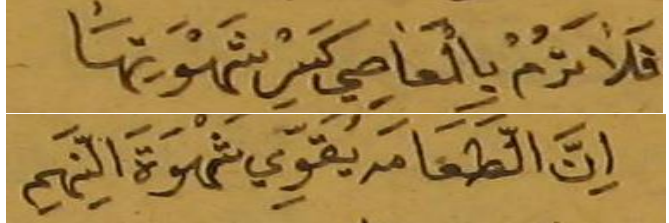
*Lev kunte a'lemü inni mā üveķķiruhu
Ketemtü sirran bedālī minhü bi'l-ketemi⁷⁰¹*

- [90b] 16. Mişāl-i tevsen-i ser-keş bu nefis-i ḥile-nümā
Şalāḥ u zayıta ne tedbīr eylesem ayā
Müdām olmada şahrā-nevred-i semt-i hevā

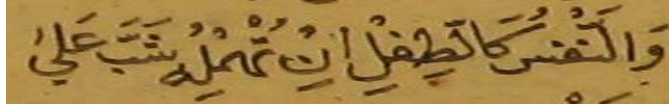
*Men lī bireddi cimāḥin min gavāyitehā
Kemā yüreddü cimāḥü'l-ḥayli bi'l-lecumi⁷⁰²*

17. Ğaribdür hele nefis-i ḥariş-i bī-pervā
Şaḥın hevāsına itme mütābe' at aşla
Ne deñlü bulsa olur ol kadar heves-peymā

*Felā terum bi'l-me'āsi kesri şehvetihā
İnne't-ṭa'āme yuķavvī şehvete'n-nehimi⁷⁰³*

18. Bu oldı ṭālib-i ' irfāna meslek-i evlā
Hevā-yı nefis ider ehl-i dili esīr-i belā
Ḥilāf-i ḥ'āhişi emmāre eyleyüp diye lā

⁶⁹⁸ ü,-ME

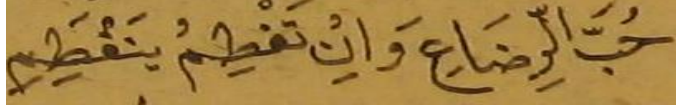
⁶⁹⁹ ḥicāb, ME. Vezne uymadığı için KO'daki okunuş esas alınmıştır.

⁷⁰⁰ tevķire: tevķihe, KO

⁷⁰¹ Ah ben o misafire gereken saygıyı gösteremeyeceğimi bilmiş olsaydım, onun eseri olan ak saçları ketemle boyayıp gizlerdim.

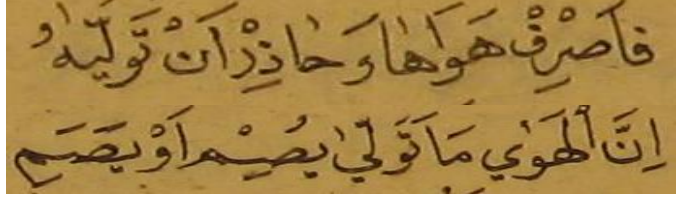
⁷⁰² Huysuz atın gemle çevrilmesi gibi azgın nefsi serkeşlikten alıkoymada kim bana yardım edecek!

⁷⁰³ Hiç bekleme, isyan edip günahlara dalmakla nefsin hevesi kırılıp yola gelmez; çünkü yiyip-içmek yaratılış itibariyle aç olan nefsin sadece şehvetini artırır.

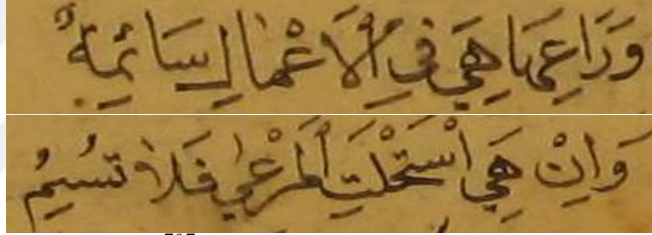
*Ve 'n-nefsü ka't-tıflı in tühmilhü şebbe 'alā
Hubbi'r-rizā'ı ve in teftımü yenfețmi⁷⁰⁴*

19. o i' timādı bu nefsi deniye yek-ser-i mū
Revā mıdur olasın mübtelā-yı hūkm-i 'adū
Şaķın teğallüb ider saña bir 'adūdur bu

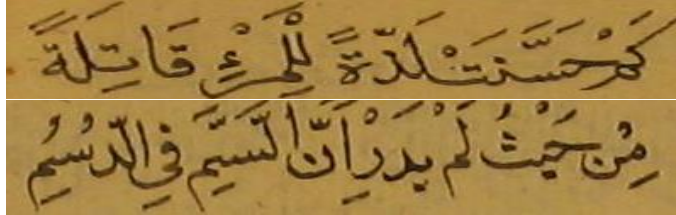
*Feşrif hevāhā ve hāzir en tevelleyāhū
İnne'l-hevā mā tevellā yuşmi ev yeşami⁷⁰⁵*

20. Maııyyedür saña çünküm bu nefsi dūn⁷⁰⁶ dūn ü gün
Anı muhāfaza emrinde cehdūñ eyle bütün
Teķayyüd eyle ki dā'im saña muıı' olsun

*Verā'ihā ve⁷⁰⁷ hiye fi'l-a'māli sā'imetün
Ve in hiye isteħleti'l-mer'ā felā tūsümü⁷⁰⁸*

- [91a] 21. Eger ki hilesin idrāk iderseñ ey dil sen
Hāzer ki düşmeye cāh-ı helāka cān ile ten
Şaķın desāyis-i lezzāt-ı nefsi bed-hūdan

*Kem hassenet lezzeten li'l-mer'i kātiletun
Min hayşü lem yedir enne's-semi fi'd-düsümü⁷⁰⁹*

⁷⁰⁴ Nefs-i emmare emzikli çocuk gibidir. Onu kendi haline bırakırsan daha çok emmek ister. Eğer süttten kesersen o da buna razı olur.

⁷⁰⁵ Nefsin arzu ve isteklerini dizginle ki sana hükmetmeye kalkmasın. Çünkü nefsanî istekler, hâkim olduğu kimseyi ya helâk yahut rezil eder.

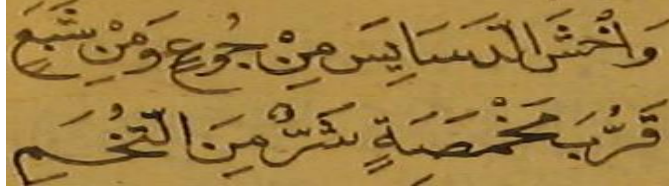
⁷⁰⁶ dūn, -KO

⁷⁰⁷ ve, -ME

⁷⁰⁸ Nefsini (nefis atını) hayırlı işlerde yayılırken de gözet ki; otlağı tatlı bulup şımarırsa otlatma!

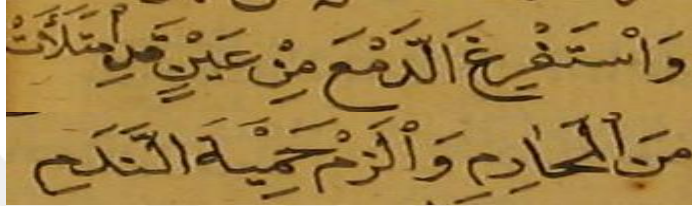
⁷⁰⁹ İnsan nasıl ki yağlı lokmada zehir olduğunu bilemez ya; işte öyle de nefis, insanı maddi-manevi öldürücek lezzetleri süslü gösterir.

22. o salikn-ı hevnuğ mersim-i bide' in
Netice mu' tedil it nefsi ser-keğuğ vere' in
Riyzetinde ne ifrt ıl ne vir ama' in

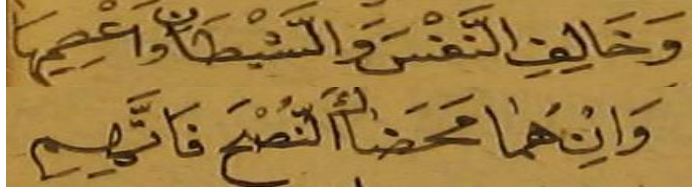
*Vahse'd-desyise min c' in ve min Őebe' in
arrube⁷¹⁰ mağmağatin Őerrn mine't-tuđami⁷¹¹*

23. Gzeğe cürm  gnhuğ mdm idüp fikret
Sirişk  h-ı nedmetle ıl 'ubudiyyet
Gel eyle tevbeye Şıd u hlŐ ile niyyet

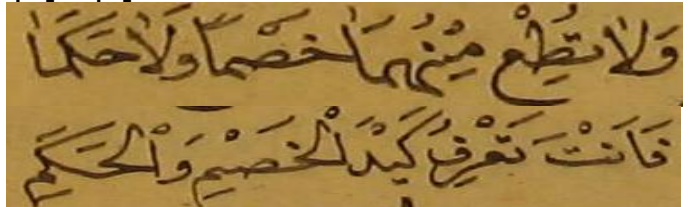
*Ve's-tefriga'd-dem'a min 'aynin adim tele'et
Mine'l-meğrimi ve'l-zem amiyete'n-nedemi⁷¹²*

24. Idp hlŐ yüzinden iŐret  im
Hezr hleler eyiler sağa o bed- ferm
Grinse Őret-i dan bu nefsi i hd' a-nm

*Ve lifi'n-nefse ve'Ő-Őeytni ve' Őimih⁷¹³
Ve in hm meğdke'n-nuŐa fe't-tehim⁷¹⁴*

25. Ne keyd-i aŐma boyun vir ne hükm-i nefse rız
Ne emr iderse hemn imtin' in eyle rev
Hzer hzer ki olursın eŐir-i bend-i bel

⁷¹⁰ arrube: Fe-rubbe, KO

⁷¹¹ Sakın ola alığın hilelerine kapılıp aldanma. Nice alık vardır ki tokluktan daha zararlıdır!

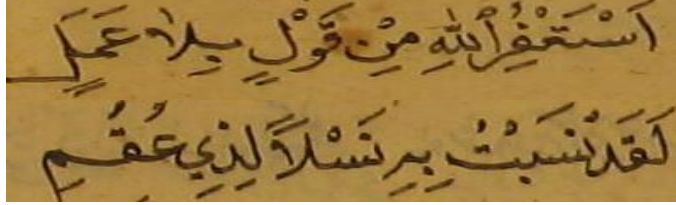
⁷¹² Ey nefsim! Haramlarla dolu olan gözlerinden yaşlar akıt ve piŐmanlık perhizini elden bırakma.

⁷¹³ ve' Őimih: ve' Őihim, KO

⁷¹⁴ Sen, nefsin ve Őeytanın sana yaptırmak istediği Őeylere muhalefet et, onlara karşı ık. Sana samimi nasihat veriyor olsalar da onlara güvenme.

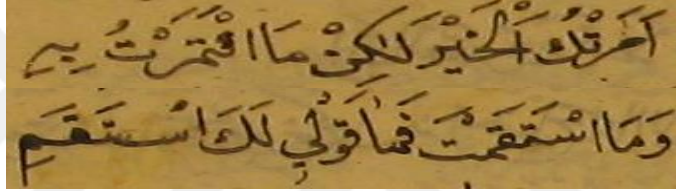
*Ve-lā tūtī' minhümā ḥaşmen velā ḥakemā*⁷¹⁵
Fe-ente ta'rifü keyde'l-ḥaşmi ve'l-ḥakemi

26. Görür misin dil-i zāruñ maḳāle-i ḥıyelin
Ḥayā gelür baña itsem mülāḥaza emelin
Ki 'āmil olmadı ḳavl ile terk idüp keselin

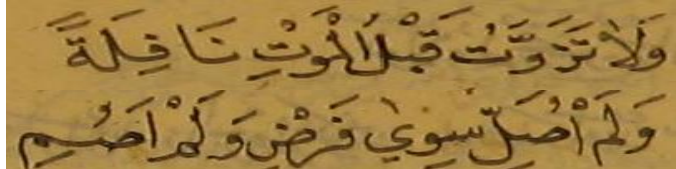
[91b] *Estağfūri'l-lāhi min ḳavlin bilā 'amelin*
*Leḳad nesebtü bihi neslan li-zī 'uḳumi*⁷¹⁶

27. Derūnum olmadı işğāl-i dünyeden çü teḥ
Dilümde dağdağa-ı iktisāb-i ferr ü biḥi
Füzün-ter olmada gitdükçe ḥayret ü veleḥi

Emertüke'l-ḥayra lâkin ma 'temertü bihi
*Ve mā'steḳamte femā ḳavli leke'steḳami*⁷¹⁷

28. Dirîğ[ā]⁷¹⁸ yoḳ 'amelüm tā' at ü⁷¹⁹ nevāfilden
Ne şüret ile varam bārgāh-ı ḥazrete ben
Firāş-ı rāḥata dil-beste her nefesde bu ten

Ve-lā tezevvetü ḳablü'l-mevti nāfileten
*Ve-lem uşalli sivā farzin velem eşumi*⁷²⁰

29. Nedür bu keşret-i ğaflet nedür derd ü belā
'Aceb mi vird-i zebānum olursa väveylā
Ki bende ğaflete pā-beste olmışam ḥālā

⁷¹⁵ Onlara ne hasım ne de hakem olarak asla uyma çünkü sen böyle bir hasım ve böyle bir hakemin hilesini çok iyi bilirsin.

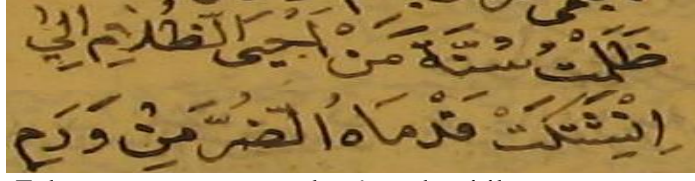
⁷¹⁶ Çocuğu olmayan birinin çocuğunun olduğunu iddia etmesi gibi söyleyip de yapmadığım sözlerimden dolayı Allah'a sığmırım

⁷¹⁷ Sana dosdoğru ol dememin ne manası var ki; sana hayırlı ve güzel işler yap dedim lâkin kendim yapmadım.

⁷¹⁸ Vezne uyması için metin tamiri yapılmıştır.

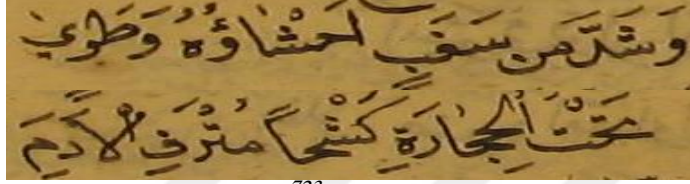
⁷¹⁹ u, -KO

⁷²⁰ Ömrüm varken ne nafile işlerle meşgul oldum ne de farz olanın dışında ne namaz kıldım ne de oruç tuttum.

*Zalemtü sünnete men aḥye 'z-zalāmi ilā
İni 'ş-teket ḳadmāhü 'd-ḳurra min veremi⁷²¹*

30. Taşavvur eyle bu aḥvāli ey esīr-i hevā
Cihānda görmedi hīç 'ayş ü nūş⁷²² nefse revā
Ki Faḥr-ı 'Ālem idüp semt-i tā'ati me'vā

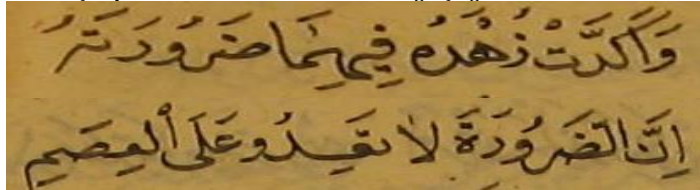
*Ve şedde min seğabin⁷²³ aḥşā 'ühü ve ṭavā
Taḥte 'l-ḥicāreti keşḥān mütrefi 'l-edemi⁷²⁴*

31. Rızā-yı Rabb-i Kerīm itdi gāyet-i ṭalebin
Ḳabūl itmedi dehrūn lezāyız ü ṭarabın
Mü 'ekked eyledi nefşüñ riżāyet ü te'abin

*Verā vedethü 'l-cibālü 'ş-şümmü min zehebin
'An nefsihi fe-erāhā eyyemā şememi⁷²⁵*

- [92a] 32. Derūn-i 'aşḳ-ı Ḥudāvend ile olup memlū
Yoğ idi rağbeti 'ayş-i cihāna yek-ser-i mū
Hemīşe tā'at ü zühd üzre idi ol hoş-ḥū

*Ve ekkedet zühdehü fihimā⁷²⁶ zārūratehü
İnne 'z-zārūrate lā te'idü 'ale 'l-işami⁷²⁷*

⁷²¹ Mübarek ayakları şişinceye kadar ibadet ederek gecelerini ihya edip nurlandıran peygamberin sünnetini hayatıma aksettiremedim.

⁷²² nūş: nūş, KO

⁷²³ seğabin: seğabin, KO

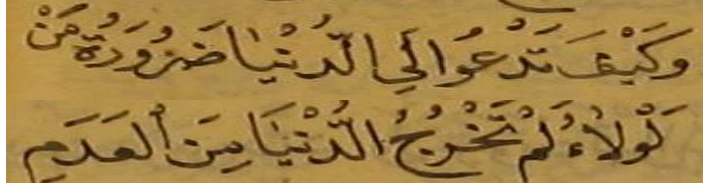
⁷²⁴ O, açlığı hissetmemek için böğürlerinin nazik derisini dürüp bükerek kamına taş bağladı.

⁷²⁵ Allah'ın emri ile yüce dağlar: Ya Resulallah biz Senin emrine amadeyiz, içimiz altınla dolu bizden ne istiyorsan al kullan” dedikleri zaman “Benim size ihtiyacım yok, benim dünya ile alakam yoktur, gidiniz.” diyerek yücelik ne imiş onlara gösterdi.

⁷²⁶ fihimā: fihā, KO

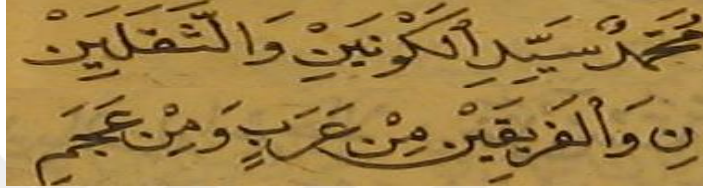
⁷²⁷ Geçim sıkıntısı çektiği halde onun bu teklife aldırış etmeyişi, dünyaya önem vermediğini bir kere daha ispat etmiştir. Kuşkusuz sıkıntı çekmek namusa etki edemez.

33. O şeh ki hürmetine halk olındı çarh-ı kühen
Ne ihtiyâc aña âlâyiş-i dü-‘ âlemden
Zuhûra geldi anuñçün bu deñlü sırr u ‘alen

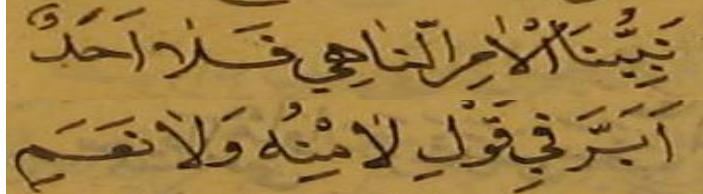
*Ve-keyfe ted‘u ile ‘d-dünyâ zarûratü men
Levlâ ‘ü⁷²⁸ lem tehrucü ‘d-dünyâ mine⁷²⁹ ‘l-‘adem⁷³⁰*

34. O şeh ki oldı sipehdâr-ı hıttâ-ı kevneyn
O şeh ki oldı şeref-yâb-ı kıble-i Hırameyn
O şeh ki dest-zed-i qahrı oldı Bedr ü⁷³¹ Hıneyn⁷³²

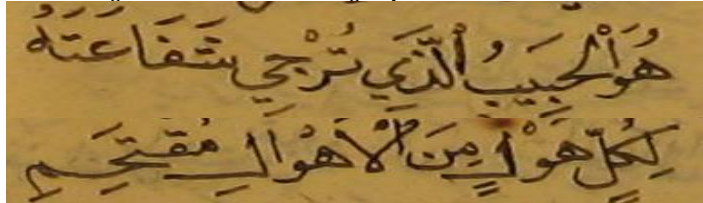
*Muhammedün seyydü ‘l-kevneyn ve ‘ş-şakaleyn
Ni ve ‘l-ferîqayni min ‘Arabin ve min ‘Acemi⁷³³*

35. Sa‘ âdet ile olup sâye-bağş-ı hayr-ı müdün
‘Aceb mi ‘âlem olursa muṭî‘-i emr-i bütün
Çü oldı nükte-küşâ-yı rümüz-ı ‘ilm-i ledün

*Nebiyünâ ‘l-âmiri ‘n-nâhî felâ ehadün
Eberra fi-ḳavli lâ-minhü velâ na‘ami⁷³⁴*

36. O dem ki hevl-i kıyâmet ḳulûba ide gülüvv
Zâ‘ if-i ümmete oldur olan ‘inâyet-cü
Hirâs u havf ile ser-cümle halk ola memlü

⁷²⁸ levlâ ‘ü: levlâhu, KO

⁷²⁹ mine ‘l : ‘ani ‘l, KO

⁷³⁰ Âlemlerin yaratılış vesilesi olan o peygamberi darlık, sıkıntı nasıl dünyaya meylettirebilir ki?

⁷³¹ ü, -ME

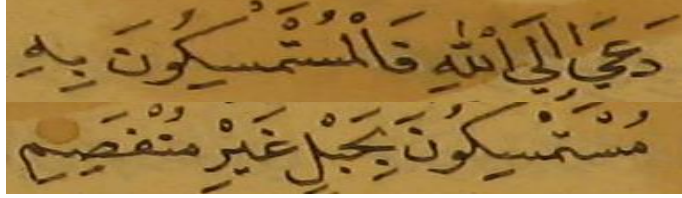
⁷³² Vezne uymamaktadır.

⁷³³ Hz. Muhammed ki o, iki cihanın, insanların ve cinlerin, Arap ve Arap olmayanların efendisidir.

⁷³⁴ Peygaberimiz bize iyi ve güzel olanı yapmamızı, kötü ve çirkin olandan da kaçınmamızı emreder. Zaten ne “lâ/hâyır” sözünde ne de “na’am/evet” sözünde Hz. Peygamberden daha doğru sözlü kimse yoktur.

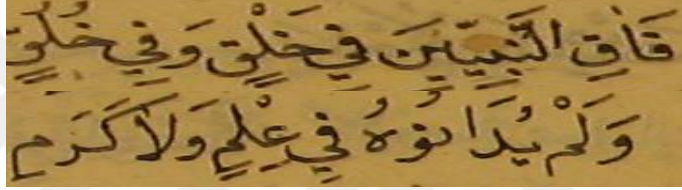
*Hüve'l-ḥabībū'l-lezī türcā şefā' atehü
Li külli hevlin mine'l-ahvāli muḫteḥimi*⁷³⁵

- [92b] 37. Beyān-ı mu' cizi itdi şikeste kuş-ı mehi
Ṭarīk-i Ḥaḫḫa delālet idüp⁷³⁶ gedā vü şehi
' Adūnuñ oldı ziyāde taḫayyür ü velehi

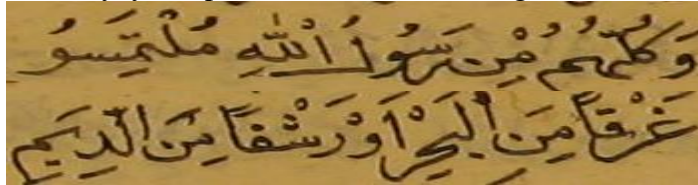
*De'ā ilā'llāhi fe'l-müstemsiküne bihi
Müstemsiküne bi-ḥablin ḡayri münfeşim*⁷³⁷

38. Ḥudā o şems-i kemālūñ bülend idüp ufuḫın
Müzeyyen itdi ridā-yı kemāl ile ' unuḫın
Maḫām-ı ma' rifetūñ gördi ser-be-ser ṭuruḫın

*Fākı'n-nebiyyine fi-ḫalkın ve fi-ḫulukın
Ve-lem yüdānūhü fi-'ilmin ve-lā keremi*⁷³⁸

39. O mihr-i evc-i kemāle ne dād-ı ḫaḫdur bu
İder ifāde-i esrār-ı ma' rifet her sū
Ki enbiyāyı idüp müstefād u⁷³⁹ mu' ciz-gū

*Ve küllühümü min-Resūlu'llāhi mültemisū
Ġarḫan⁷⁴⁰ mine'l-baḫri ev reşfen mine'd-diyemi*⁷⁴¹

40. İdüp ihāṭa ' ulüm-ı fezā' il ü ḫikemi
Nebīler oldı muḫīm-i ḫarīm-i muḫteremi
Çün oldı nüşḫa-ı kübrā vücūd-ı muḫteşemi

⁷³⁵ O öyle sevgili bir peygamberdir ki, (kıyamet günü) dehşetli korkulardan herhangi biri hücum ettiği zaman onun şefaati umulur.

⁷³⁶ idüp: kılup, KO

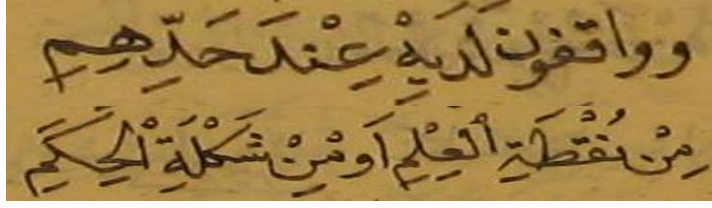
⁷³⁷ O bütün mahlukâtı Allah'a iman etmeye çağırmıştır. Onun davetine icabet edenler kopmaz, metin bir ipe tutunmuş olurlar.

⁷³⁸ Yaratılış ve ahlâk olarak Hz. Peygamber diğer peygamberlerden üstün kılınmıştır. Diğer peygamberler ne ilim ne cömertlik ne de yücelikte O'na ulaşamamışlardır.

⁷³⁹ u: o, KO

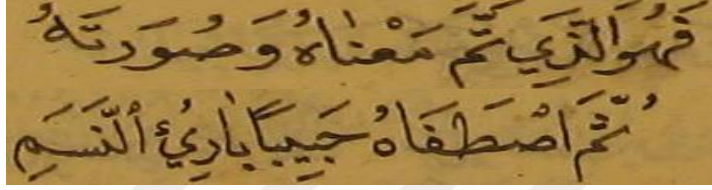
⁷⁴⁰ Ġarḫan Ġarfen, KO

⁷⁴¹ Bütün peygamberler Rasûlullah'ın deniz gibi olan ilminden, kereminden, hikmetinden bir avuç, sürekli yağın cömertlik yağmurlarından da bir yudum isterler.

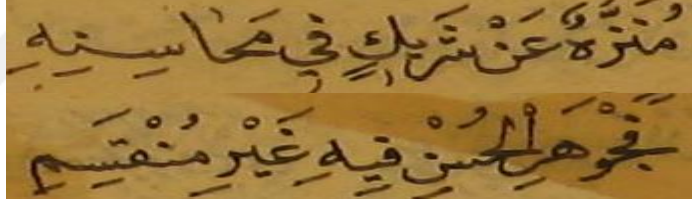
*Ve vâkıfûne ledeyhi 'inde haddihimi
Min nūqtati'l-'ilmi ev min şekleti'l-hikemi⁷⁴²*

41. Derûn-ı pâki olup 'ilm ü hilm ile memlû
Gören o reşk-i mehi dirdi Celle Hâlıkuhu
Kemâl-i zât ile oldı yegâne ol meh-rû

*Fe-hüve'l-lezî temme ma'nâhü ve şūratehü
Sümme'stafâhü habîben bârî'ü'n-nesemi⁷⁴³*

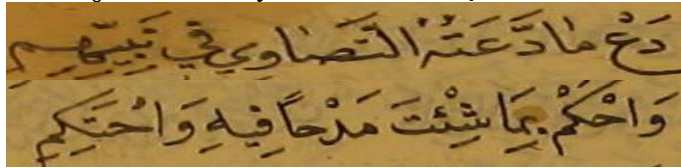
42. Hüdâ ki kıldı müberrâ-yı mişâlden o şehi
Yegâne itdi kemâl üzre⁷⁴⁴ Hâk o reşk-i mehi
Zılâl-ı pâkine dil-teşne idi hâk-ı rehi

*Münezzehün 'an şerîkin fî-meḥāsinihi
Fe-cevheri'l-hüsni fîhi ğayri münkaşimi⁷⁴⁵*

[93a]

43. Olup mediḥa-tırâz-ı vücūd-ı muḥteremi
Hezâr şevk ile vaşf et o seyyidü'l-ümemi
Götür hırâma kümeyt-i sebük-rev-i qalemi

⁷⁴² O peygamberlerin hepsi Hz. Peygamber'in huzurunda, kendi hatları indinde, kendi mertebesine göre, ilim noktasından, yani Allah'ın ilim deryası yanında bir nokta gibi hikmet harekesinden yani Allah'ın nihayetsiz olan hikmet deryasının yanında bir hareke gibi kalırlar.

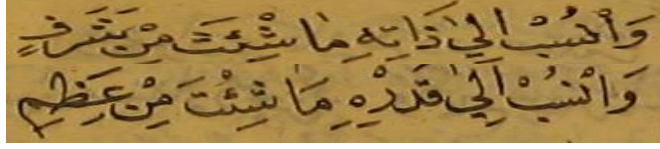
⁷⁴³ O öyle bir peygamberdir ki, maddesi ve mânâsı tam kemâle ermiş, sonra da insanı yaratan Allah onu kendine habib olarak seçmiştir.

⁷⁴⁴ üzre: ile, KO

⁷⁴⁵ Nezâkette O'nun gibisi yoktur. Onda güzellik cevheri kısmî değildir. Hz. Peygamber'de bütün güzellikler mevcuttur.

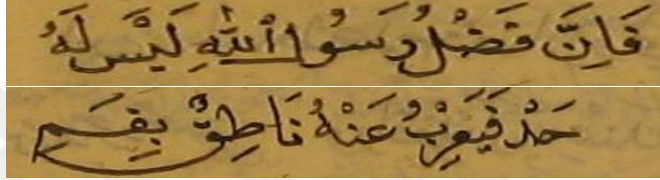
De‘mādde‘atühü’n-neşāvi⁷⁴⁶ fi nebiyyihimi
Ve‘ḥküm bimā şî‘te medḥan fihi vaḥtekimi⁷⁴⁷

44. O dürr-i pāk ki reşk-i güher kıllup şadefin
Kemāl-i vaşfına şarf it medāyihūn teḥafin
Zuhūri maşriḳ-ı nūr itdi cebhe-i seleftin

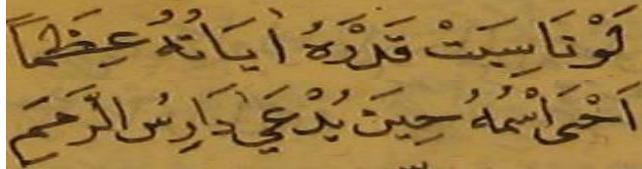
Ve‘nsub ilā zātihī mā şî‘te min şerefin
Ve‘nsub ilā ḳadrihi mā şî‘te min ‘izami⁷⁴⁸

45. Yazılssa vaşf-ı kemālāt-ı zātı yek-ser-i mü
Olur beyānına ‘āciz hezār mu‘cize-gū
İder şaḥāyif-i eflākı ser-be-ser memlū

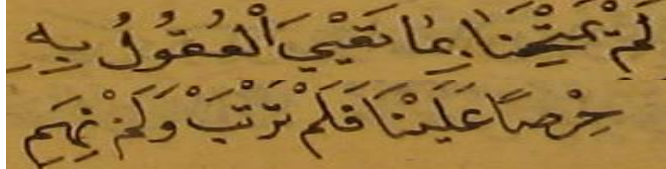
Fe-inne fażlü Resūlu‘llāhi leyse lehü
Ḥad⁷⁴⁹ feye‘ribü ‘anhü nāṭıḳun bi-femi⁷⁵⁰

46. O şeh ki dergehidür ḥayl-i ümmete me‘men
Nigāh-ı lafzı ider ḥārı reşk-i berg-i semen
Vücūdın itdi kemāl üzre ḥālıḳ-ı zî‘l-men

Lev nāsibet ḳadrehü āyātühü ‘aẓimen
Eḥye‘smühü ḥıne yüd‘ā dārisü‘r-ramemi⁷⁵¹

47. O mülk-i luṭf u ‘aṭānuñ şeh-i melek-sipehi
Sezā-yı şefḳat idüp ümmetān-ı pür-günehi
O taḥtgāh-ı kemālūñ yegāne pādişehi

⁷⁴⁶ neşavi: naşari, KO

⁷⁴⁷ Sen Hıristiyanlar’ın kendi peygamberleri hakkında ileri sürdükleri şeyleri bırak. Rasûlullah’ı bunlar dışında dilediğin şeyle methet.

⁷⁴⁸ Onun zatına dilediğin şerefi, kadir ve kıymetine de dilediğin büyüklüğü nisbet et.

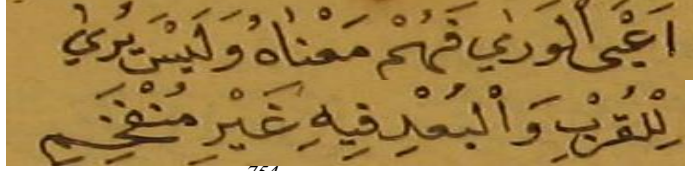
⁷⁴⁹ Ḥad: Haddun, KO

⁷⁵⁰ Zira Rasûlullah’ın üstünlüğüne faziletine bir sınır yoktur ki onu diller söyleyip anlatabilsin!

⁷⁵¹ Eğer Hz. Peygamberin mu‘cizeleri onun mertebesine uygun olsaydı, ismi anıldığı zaman (Allah’ın izniyle) çürümüş kemikleri bile diriltirdi.

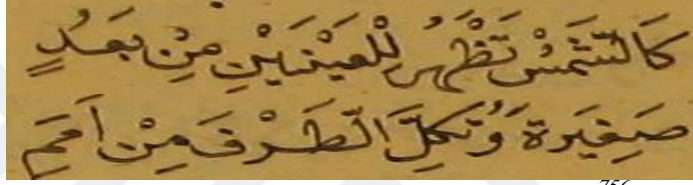
Lem yemtehinā bimā ta'ye'l-ucūlü bihi
Hırşan 'aleynā felem terteb⁷⁵² ve lem nehimi⁷⁵³

- [93b] 48. Olup mümāreset-i midhatında nağme-serā
Ne ihtimāl ideler fażl-ı zātını icrā
Olursa müttefik-i medhi ser-be-ser şu' arā

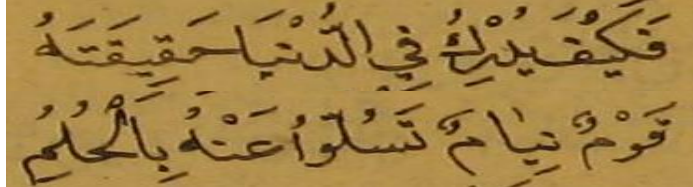
E'ye'l-verā fehüm⁷⁵⁴ ma'nāhü ve leyse yürā
Li'l-ḳurbi ve'l-bu'di fihi ğayri münfeḫimi⁷⁵⁵

49. Kemāl-i ḫüsn-i vefāya rehın idüp va' din
Münevver eyledi Mevlā vücūd-ı pür-sa' din
Vücūdı olmuş idi şıdḳ-ı sīrete ma' din

Ke's-şemsü teẓheru li'l-'ayneyni min be'udin⁷⁵⁶
Şağīraten ve tükille't-ṭarfe min ememi⁷⁵⁷

50. Ḥabīb-i ḫāş-ı Ḥudā iken ol şeh-i meh-rū
Ne resme derk ide anı ricāl-ı ğaflet-ḫü
Vücūdı olmuş iken nūr-ı mahz ile memlü

Fe-keyfe yüdrükü fi'd-dünyā ḫaḳīḳatehü
Ḳavmün niyāmün tesellü 'anhü bi'l-ḫulumi⁷⁵⁸

51. İdüp mülāḫaza ḳadr u celālını dün ü gün
Beyān-ı vaşf-ı cemālinden lāl olur elsin
İderse vaşfin o māhuñ cemī' -i ḫalḳ bütün

⁷⁵² terteb: nerteb, KO

⁷⁵³ Hz. Peygamber bize yani ümmetine olan sevgisinden ve şefkatinden ötürü şaşırıp kalmayalım şek ve şüpheyeye düşmeyelim diye aklımızın alamayacağı, takat getiremeyeceğimiz şeyleri bize teklif etmedi biz de şüphe etmedik ve şaşırmadık.

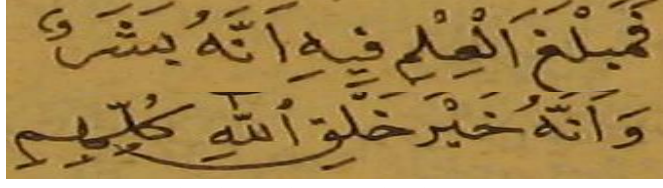
⁷⁵⁴ fehüm: fehmü, KO

⁷⁵⁵ İnsanlar Hz. Muhammed'i mana ve muhtevasıyla hakkıyla anlamaktan aciz kaldılar. Nitekim ona yakın ve uzak olanlarda hayret ve aczden başka bir şey görülmez!

⁷⁵⁶ be'udin: bu' din, KO

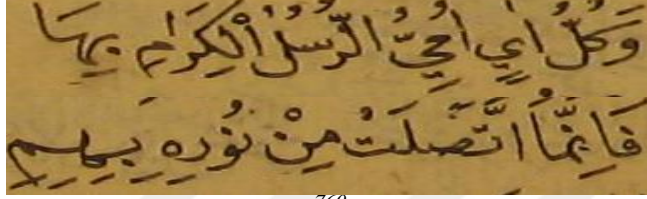
⁷⁵⁷ Hz. Peygamber, uzaktan görenin küçük zannettiği yaklaştıkça da gözleri kamaştıran bir güneş gibidir.

⁷⁵⁸ Bu dünyada Hz. Peygamberi rüyalarda görüp teselli olan uykulu insanlar Onun künhüne aslına hakikatine nasıl vasıl olabilirler ki!

*Fe-mebleğa'l- 'ilmi fihi ennehü beşerün
Ve ennehü hayra halkı'l-lāhi küllihimi*⁷⁵⁹

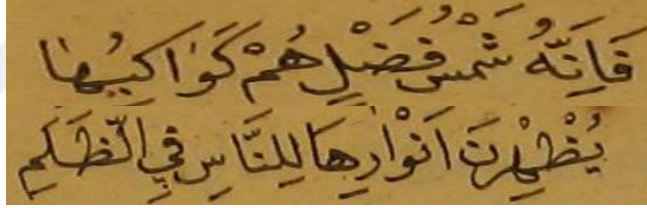
52. Dem-i ezelde o bedr-i münir-i hüsn ü bahā
Bu deñli mu' cize kim kıldı enbiyā inhā
Kemāl-ı zāt ile olmuşdı mażhar-ı Tā-Hā

*Ve küllü āyin ümmiyyü*⁷⁶⁰ 'r-rusülü'l-kirāmi bihā
*Fe innemā't-teşalet min nūrihi bihimi*⁷⁶¹

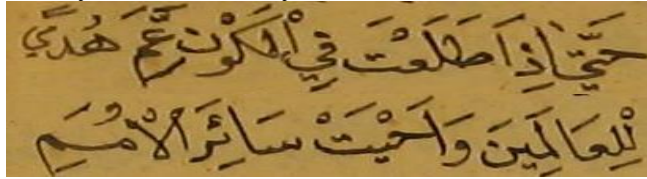
[94a]

53. Bu қавле⁷⁶² müttefik oldu cemī' -i ehl-i nühā
' Aceb mi olsa cemāl-i rehīn-i hüsn ü bahā
Ki hayl-i mürsele serdār idi o mihr-i Hudā

*Fe innehü şemsü fazlin hüm kevā kibühā
Yüzhirne envārihā li'n-nāsi fī'z-zalemi*⁷⁶³

54. Ne dem ki eyledi ' arz-ı cemāl o sīmin-ten
Münevver oldu cihān pertev-i cemālinden
Şu' ā-yı tal' atı āfākı eyledi rüşen

⁷⁵⁹ Resulullah hakkında bilebildiğimiz en son netice, onun mutlak surette bir beşer ve Allah'ın yarattığı bütün varlıkların en hayırlısı olduğudur. (İmam Bûsurî bu kasideyi yazdıktan sonra, rüyasında Hz. Peygamberi görür ve O' na bu kasidesini okur. Fakat bu beyte geldiğinde ne yazdığım unuttur. Hz. Peygamber (s.a.) İmam Bûsurî'nin yazdığı şekilde bu beyti ona hatırlatır.)

⁷⁶⁰ ümmiyü: eta, KO

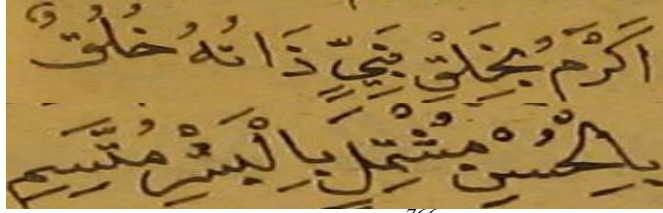
⁷⁶¹ Bütün peygamberlerin getirdiği mucizeler, onlara, ancak onun nurundan ulaşanlardan ibarettir.

⁷⁶² қавле,-ME

⁷⁶³ Çünkü o bir fazilet güneşidir; diğer peygamberler ise (güneş batınca) karanlıkta insanlara parıltısını gösteren yıldızlar gibidir.

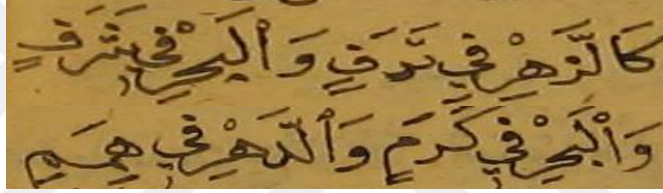
*Hattā izā tale‘te fi‘l-keveni ‘amma hüden
Li‘l-‘ālemine ve ahyet sā‘ire‘l-ümemi⁷⁶⁴*

55. O şeh ki halka olup zātı⁷⁶⁵ قرت الاعدین
Hemîşe sünnetine eyle iktidâ dün ü gün
O şeh ki ekmel-i ahlâka mazhar oldu bütün

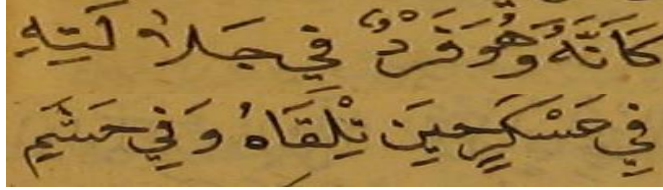
*Ekrem bihalkı nebiyyin zātühü⁷⁶⁶ huluğun
Bi‘l-‘hüsni müştemilîn bi‘l-beşri müttesimi⁷⁶⁷*

56. İdüp vücūdı rehîn-i müfâharet seleftin
İhâta eyledi fażl u kemāl her tarafın
Müşerref itdi zühūriyle zümre-i halefin

*Ke‘z-zehri fi-terafın ve‘l-baħri fi şerefın
Ve‘l-baħri fi-keremin ve‘d-dehri fi himemi⁷⁶⁸*

57. Gelince gāhî hırāma mişāl-i serv-i sehî
Düşerdi heybete nāgeh gören o pādîşehi
Sipihre ‘arz-ı mübāhāt iderdi ħāk-ı rehi

*Ke-enehü vehüve ferdün fi-celāletihî
Fî-‘askerin ħine tilkähü ve fi-ħaşemi⁷⁶⁹*

58. Nişār idüp güher-kān-ı ħikmetüñ teħafın
Ġarîķ-i gevher-i i‘cāz iderdi her tarafın
Küşāde eylese gāhî dehān-ı pür-şerefın

⁷⁶⁴ Bu beytin tercümesini kaynaklarda bulamadığımız için buraya alamadık.

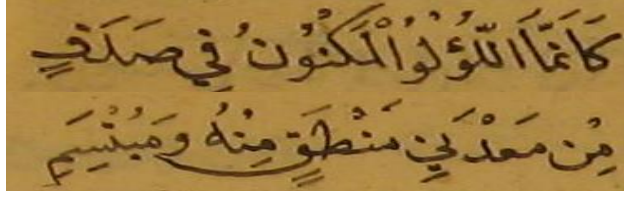
⁷⁶⁵ Kıretü‘l-a‘yün: Göz aydınlığı.

⁷⁶⁶ zātühü: zānühü, KO

⁷⁶⁷ Güzel ahlâkın kendisini süslediği Peygamber'in yaratılışı Allah'ın ne büyük ikramıdır! Güzellik onu bürümüş ve güzel yüz ona nişan olmuştur.

⁷⁶⁸ O ki çiçek gibi latif, dolunay gibi yüce, deniz gibi cömert ve çağlar gibi himmetlidir. Güzel ahlâkın kendisini süslediği Peygamber'in yaratılışı Allah'ın ne büyük ikramıdır! Güzellik onu bürümüş ve güzel yüz ona nişan olmuştur.

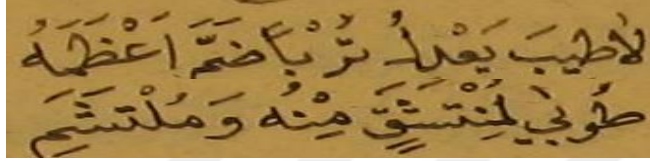
⁷⁶⁹ O nebiyy-i muhterem tek başına olduğu zamanlarda azametinde ve şecaatinde sanki bir ordu içinde gibidir. Sen ona mülaki olduğun zaman bir ordunun içinde gibidir.

[94b]

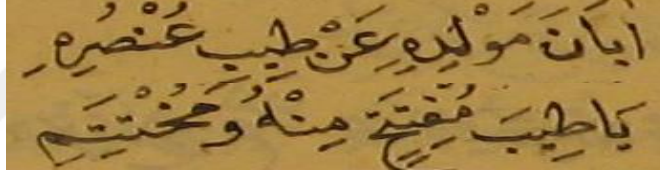
Ke-ennemā'l-lū'l-lū'l-meknūnū fi-şadefin
*Min ma' deni manṭaḳın minhü ve mübtesimi*⁷⁷⁰

59. O cāy-ı pāk ki rahmetile kıldı Hāḳ memlū
Olursa ḥāki n'ola bāğ-ı 'adn ile hem bū
Nesīm-i ravza-ı cennet hebūt⁷⁷¹ ider her sū

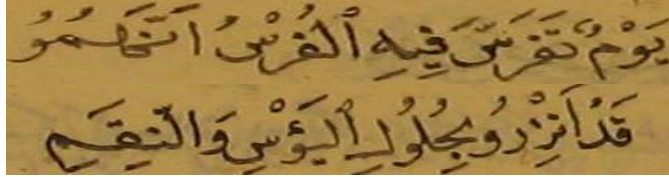
Lā-ṭibe ya' dilü türben zamme e'zamehü
*Ṭübā li-münteseḳın minhü ve mülteşemi*⁷⁷²

60. Hūdā mükerrrem idüp ol şeh-i melek-sipehi
Ḳudūmi kıldı müşerref bu köhne cāygehi
Ḳul itdi hizmetine şad-hezār pādişehi

Ābāne mevlidihi 'an ṭibi 'unşurihi
*Yā ṭibe müftetiḥin minhü ve muḥtetimi*⁷⁷³

61. O mihr-i evc-i sa'ādet o server-i meh-rū
Pür oldı ru' b u hirās ile hep ḳulüb-ı 'adū
Çü şaldı pertev-i 'izz ü celālını her sū

Yevmün teferrase fihi'l-fürsü ennehümü
*Ḳad enzirü bi-ḥulüli'l-ye'si*⁷⁷⁴ ve'n-nıḳami⁷⁷⁵

⁷⁷⁰ Sanki sadefi içinde gizlenmiş olan inci O'nun güzel sözünden ve tatlı, mütebessim gülüşünden meydana gelmiştir.

⁷⁷¹ hebüt: hubüb, KO

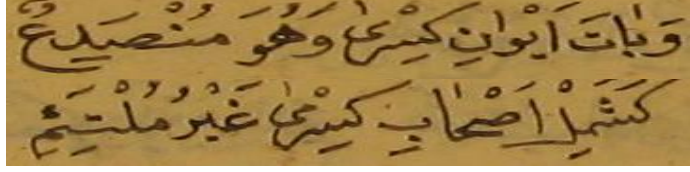
⁷⁷² mülteşemi:mülteşimi, KO. "Ne mutlu o toprağı öpüp koklayana ki hiçbir koku Hz. Peygamberin mübarek kemiklerini saran toprağın kokusuna denk olamaz."

⁷⁷³ Hz. Peygamberin doğumu özünde saklı bulunan güzellik ve iyiliğın açığa çıkmasıdır ancak! Ey en güzel başlangıç ve ey en güzel bitiş!

⁷⁷⁴ ye'si: bu'si, KO

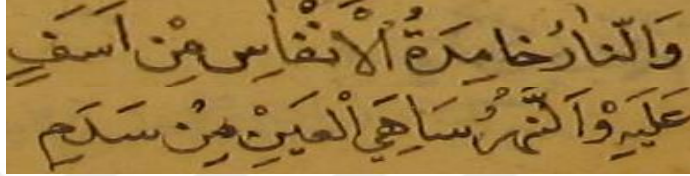
⁷⁷⁵ Onun doğduğı gün öyle bir gündür ki, o gün hanlılar, başlarına gelecek felaket ve sıkıntılar için uyarıldıklarını anladılar. seyri

62. Zuhūr idüp o şeh-i tahtgāh-ı ʿilm-i ledün
Fütāde eyledi eşnām-ı ehl-i şirki bütün
Beşāret ile pür oldı cemīʿ -i şeh-ü müdün

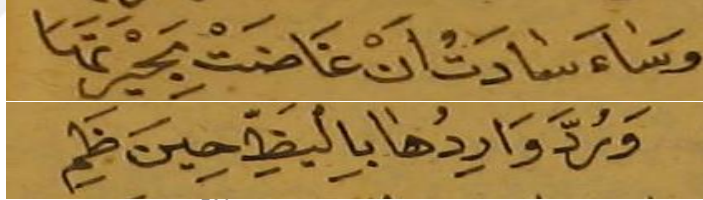
*Ve bāte eyvāni Kistrā vehüve münşadiʿun
Keşemli⁷⁷⁶ aşhāb-i Kistrā ğayra mülteʿimi⁷⁷⁷*

63. İdince gūş o māhuñ kudüm-ı pür-şerefin
Nühüfte eyledi nār-ı Mecūs tāb u⁷⁷⁸ tefin
Unutdı āb-ı ʿadū mā-cerā-yı muhtelifin

*Ve ʿn-nāru ḥāmidetüʿl-enfāsi min esefin
ʿAleyhi ve ʿn-nehru sāhiyeʿl-ʿayni min sedemi⁷⁷⁹*

- [95a] 64. Tūlūʿ idince o mihr-i sipihr-i ḥüsn ü bahā
Tutuşdı āteş-i lev m ile ser-be-ser süfehā
Cihānı zulmet-i ehl-i hevādan itdi rehā

*Ve sāʿe sādetü⁷⁸⁰ en ğādet bi-ḥayratehā
Ve rudde vāridühā biʿl-ğayzi⁷⁸¹ ḥīne zamī⁷⁸²*

65. Binā-yı ehl-i hevānuñ ḥarāb idüp talelin
Se-ā-ser eyledügüm āb u āteş-i ḥiyelin
Mükedder itdi ʿadūnuñ ḳulüb-ı pür-ʿ ilelin

⁷⁷⁶ Keşemli: Keʿş-şemli, KO

⁷⁷⁷ Kistrāʿnm sarayı artık bir daha bir araya gelip toparlanamayacak ordusu gibi o gecede yıkıldı ve dağıldı.

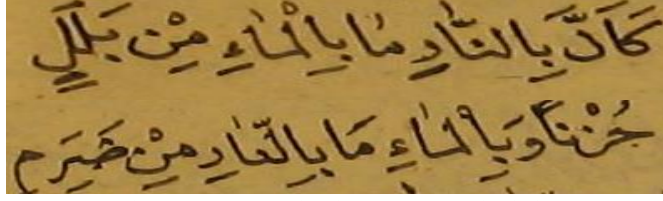
⁷⁷⁸ u, -KO

⁷⁷⁹ O gece mecusilerin ateşi, Hz. Peygamberʿin doğumuna duyduğu eseften dolayı nefesi kesilip söndü. Nehirleri de öfke ve üzüntüsünden kaynak ve yatağını değiştirdi.

⁷⁸⁰ sādetü: sāvetü, KO

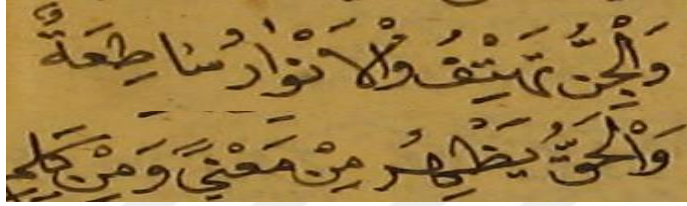
⁷⁸¹ yazzi, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı beytin anlamına uygun olduğunu düşündüğümüz KOʿdaki okunuş esas alınmıştır.

⁷⁸² O gece Save gölünün kuruması halka pek dokundu zorlarına gitti. Susuz olarak göle gidenler öfke ile geri döndüler.

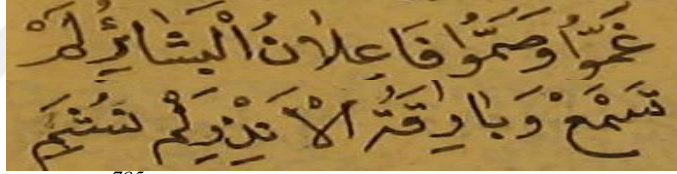
Ke-enne bi'n-nāri mā bi'l-mā'i min beelin
*Ḥüznen ve bi'l-mā'i mā bi'n-nāri min žarimi*⁷⁸³

66. Çü doğdı ol meh-i garrā-yı evc-i 'ilm-i ledün
Cihānı feyż-i kudūmi münevver itdi bütün
Beşāret oldı vücūdiyle kā'ināta o gün

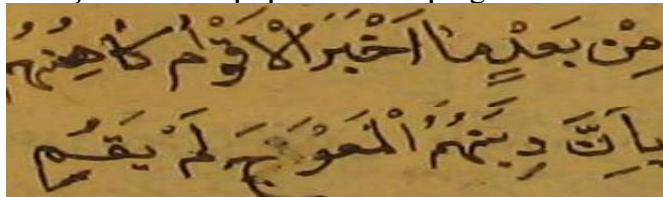
Ve'l-cinnü tehtifü'l-envāru şaṭi'atün
*Ve'l-ḥaḫḫu yezhiru min ma'nen ve min kelimi*⁷⁸⁴

67. Şimāḫ-ı düşmene güyā ki 'ārız oldı şamem
Pür oldı gerçi beşāretle ser-be-ser 'ālem
Ya geldi dide-i bed-bīn-i ḥaşma gür-i gam

*'Ammū*⁷⁸⁵ *ve şammū fā'ilānū'l-beşā'irü lem*
*Tesme' ve bāriqatü'l-enziri lem tüşemi*⁷⁸⁶

68. Olup mütābi' -i hüḫm-i delālet⁷⁸⁷ -i encüm
Ta' aşşub itdi yine ol rezā'il-i merdüm
Dimişler idi ider Ḥaḫ bu dīn-i bātılı güm

⁷⁸³ Sanki ateşte, sudaki ıslaklık (ve söndürme) özelliği varmış gibi üzüntüsünden (söndü). Su da ateşteki alev (ve yakma) özelliğine sahip gibiydi.

⁷⁸⁴ Onun doğduğu gün cinler sevinç çığlıkları atıyor, nurlar yükselip yayılıyor, hakikat mânâda ve sözde ortaya çıkıyordu.

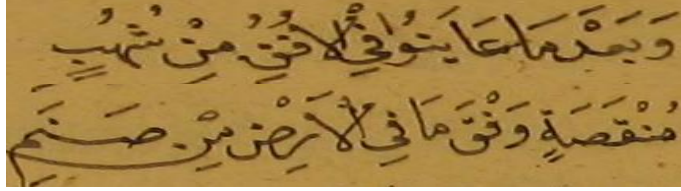
⁷⁸⁵ Gammū, ME. Kelimedeki imla hatasından dolayı beytin anlamına uygun olduğunu düşündüğümüz KO'daki okunuş esas alınmıştır

⁷⁸⁶ tüşemi: tüşemi, KO. "İnsanlar ise kör ve sağır kesilmişlerdi. Ne Müjdeler olsun!" sözlerini işiten ne de uyarı şimşegini gören oldu."

⁷⁸⁷ delālet: dālālet, KO

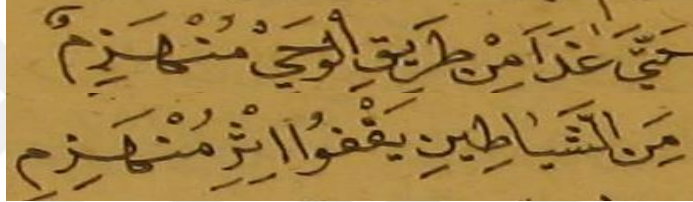
*Min ba' din⁷⁸⁸ mā aḥbera'l- eḳvāmü kâhinühüm
Bi-enne dīnehümü'l-me' vece⁷⁸⁹ lem yeḳumi⁷⁹⁰*

- [95b] 69. Bilürler iken o ḥatm-i nübevvetüñ ḳurbın
Müzā' af itdiler eṣrār-ı ḡafletüñ ḥucubın
İzāle itmedi a' dā tekebbür ü ' ucubın

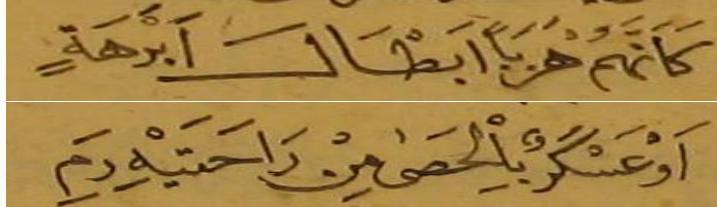
*Ve ba' de mā 'āyeānū fi'l-ufuḳi min ṣūhūbin
Münḳaṣatin⁷⁹¹ veḳka mā fi'l-arzı min ṣanemi⁷⁹²*

70. Gelince mülk-i vücūda o ṣāh-ı taḥt-ı ledün
Ki necm-i recme şeyāṭin olup niṣāne bütün
Peyām-ı fitneden oldı rehā ḳurā vü müdün

*Ḥattā ḡadā min ṭarīkı'l-vaḥyi münhezimün
Mine'ş-şeyāṭini ve⁷⁹³ yeḳfū işrı münhezimi⁷⁹⁴*

71. Görüp o ṣāh-ı güzīnūñ ' ulüvv-i menziletin
Taḥayyül eylesüñ ol fūrḳatūñ⁷⁹⁵ müṣāhebetin
Teraccuḥ⁷⁹⁶ itdi şeyāṭin o dem mübā' adetin

⁷⁸⁸ ba' din: ya' di, KO

⁷⁸⁹ me' vece: mu' āvece, KO

⁷⁹⁰ Hatta her kabileye kâhinleri yalan yanlış dinlerinin ayakta kalmayacağını bildirmiş olmasına rağmen uyarıları fark edemediler.

⁷⁹¹ Münḳaṣatin: Münḡaddetin KO

⁷⁹² Yerdeki putların (yüz üstü) düştüğü gibi ufukta yıldızların akmasını gördükleri halde yine fark edemediler.

⁷⁹³ ve, -ME

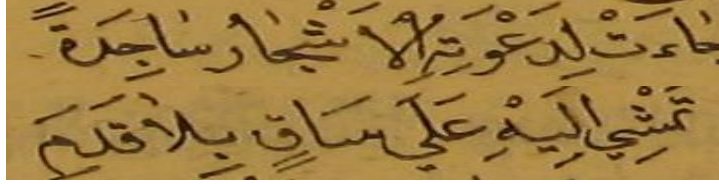
⁷⁹⁴ Öyle ki şeytanlar (yıldızların akması karşısında) vahiy yolundan dönüp peş peşe kaçıyorlardı. Bunlar Ebrehe'nin ordusu gibi kaçıyorlar veya bir ordu ki Hz. Peygamberin avuçlarından atılan çakıl taşları karşısında (bozguna uğrayan) asker gibi.

⁷⁹⁵ fūrḳatūñ: fırḳanuñ, KO

⁷⁹⁶ Teraccuḥ: Müreccaḥ, KO

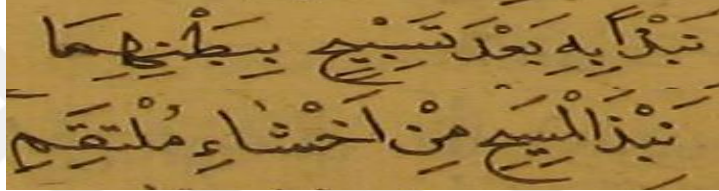
Ke-ennehüm heraben ebtāle ebrehetin
*Ev ' askerün bi'l-ḥaşā min rāḥateyhi rami*⁷⁹⁷

72. O ŧeh ki yolına ḳurbān hezāra cān ile ten
Mutī' -i emr-i hümāyūn olup ŧafāsından
Edince da' vet-i eŧcār o ŧāh-ı mu' cize-fen

Cā'et lida' vetihi'l-eŧcārü sācideten
*Temŧi ileyhi ' alā sāḳın bilā-ḳademi*⁷⁹⁸

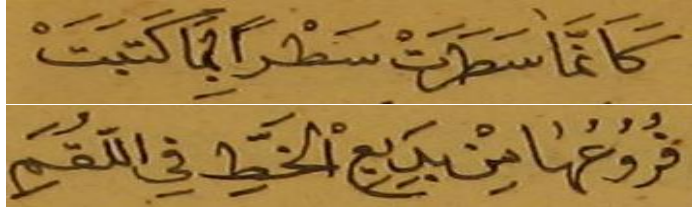
73. O ŧāh-ı ḥayl-i rüsül⁷⁹⁹ ol ḥabīb-i ḥāŧ-ı Ḥudā
' Adüyü remy⁸⁰⁰-i ḥaşāt ile ḳıldı nā-binā
Olinca maẓhar-ı 'avn u⁸⁰¹ 'ināyet-i Mevlā

Nebzen bihi ba' de tesbīḥin bi baṭnihimā
*Nebze'l-müsebbiḥi*⁸⁰² *min aḥşā'i mülteḳımı*⁸⁰³

[96a]

74. O dem ki eyledi eŧcārı kendüye da' vet
ŧehādet itdi ḥuzūrında eyleyüp 'izzet
İtā' at eyledi emr-i ŧerīfe bi-' illet

Ke-ennemā seḧarat seḧran limā ketebet
*Fürü'uhā min bedi' i'l-ḥaṭṭı fi'l-lüḳami*⁸⁰⁴

⁷⁹⁷ Bunlar Ebrehe'nin ordusu gibi kaçıyorlar veya bir ordu ki Hz. Peygamberin avuçlarından atılan çakıl taşları karşısında (bozguna uğrayan) asker gibi.

⁷⁹⁸ O davet edince ağaçlar eğilerek kemāl-i hürmetle gövdeleri üzerinde sürünerek Hz. Peygamber'in yanına geldiler.

⁷⁹⁹ rüsül: resül, KO

⁸⁰⁰ remy:reml, KO

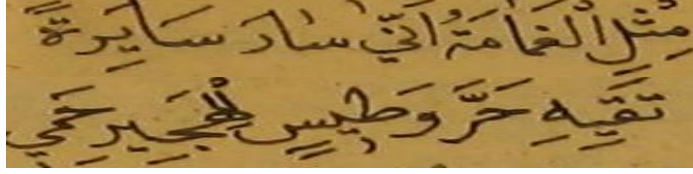
⁸⁰¹ u, -KO

⁸⁰² Mesîḥi: ME. Kelimenin beytteki anlam bütünlüğüne uygun olmadığını düşündüğümüz için KO'daki okunuş esas alınmıştır

⁸⁰³ O kumlan avucundan sübhânallah diyerek fırlatmıştı. Tıpkı Yûnus aleyhisselamin balığın karnından fırlatışı gibi.

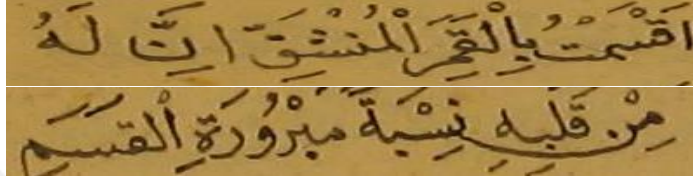
⁸⁰⁴ lüḳami: lü'ami, KO. "Ve sanki o ağaçlar gelirken dalları ile yol ortasına satır satır güzel yazı yazdılar."

75. Ne resme vaşf ideyüm saña mu‘ cizātını ben
Olındı bunca ‘ aṭālar Cenāb-ı Bārīden
Ki oldı mazḥar-ı tām-ı kemāl o mu‘ cize-fen

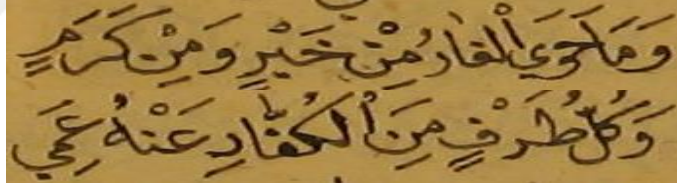
*Mişli 'l-ğamāmetü ennā sāre sāyiraten
Teḳihi ḥarra ve ṭisin li 'l-hecīri ḥami*⁸⁰⁵

76. Ḳasem bi-Ḥazret-i Ḥallāk celle ḳudrethü
Derūnī⁸⁰⁶ ser-be-ser olmışdı nūrile memlū
Şikeste itdi işāretle māhi ol meh-rū

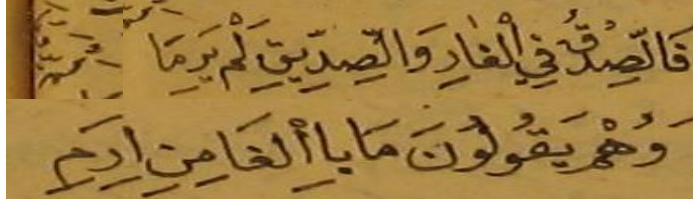
*Eḳsemtü bi 'l-ḳameri 'l-münşakḳi inne lehü
Min ḳalbihi nisbeten mebrūrati 'l-ḳasemi*⁸⁰⁷

77. Müşerref itdi çü ğār-k-i derūn-i pūr zulemin
Bilüp sa‘ ādet-i ‘ uz mā O serverüñ ḳademin
Nühüfte eyledi endüh⁸⁰⁸ cūd-ı muḥteremin

*Ve mā ḥaveye 'l-ğāru min ḥayrin ve min keremin
Ve küllü ṭarfin mine 'l-ḳüffāri ‘ anhö ‘ ami*⁸⁰⁹

78. Olinca hicrete me‘mūr o kām-ı şıdḳ u şafā
‘ Adūdan eyledi maḥfūz o şāhı ‘avn-ı Ḥudā
Cenāb-ı pākine Şıddıḳı eyledi hem-pā

⁸⁰⁵ Ağaçların gelişi, O’nu öğleyin kavurucu sıcaktan korumak için gittiği her yere giden bulutun seyri gibiydi.

⁸⁰⁶ Derūnī Derimi, KO

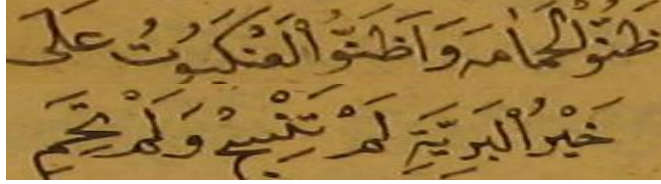
⁸⁰⁷ Ortasından ikiye ayrılan aya yemin ederim. Emin olun ki ayın onun kalbine benzeyen bir tarafı vardır

⁸⁰⁸ endüh: anda, KO

⁸⁰⁹ Hayır ve kerem sahibini (Hz. Peygamber’i) Sevr mağarasının saklayışı ve kâfirlerin bütün gözlerinin ona karşı kör kesilişi onun mucizelerindedir.

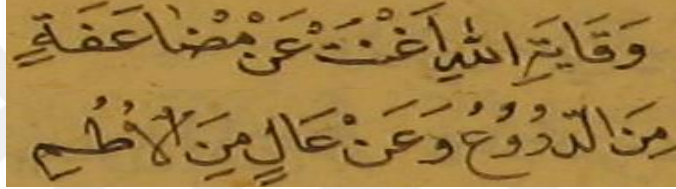
Fe'ş-şidku fi'l-gāri ve 'ş-şiddīkı lem yürayā⁸¹⁰
Vehüm yeķülüne mā bi'l-gāri min⁸¹¹ erimi⁸¹²

79. Tecessüs itmege ol maḥz-ı raḥmeti maḥzā
Hemāme ile olup 'ankebüt perde-nümā
İrişdi çün der-i gāra 'adū-yı nā-bīnā

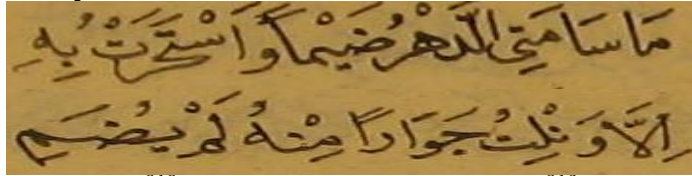
[96b] *Zannū'l-ḥemāme ve zannū 'l-'ankebütü 'alā*
Ḥayrū'l-beriyeti lem tensicü velem tiḥami⁸¹³

80. Ne zirh u cübbeye⁸¹⁴ muḥtāc idüb müzāheretin
Ne yaver itdi aña kimsenüñ mu'āvenetin
Ne seyfe⁸¹⁵ eyledi vābeste Ḥaḳ müdāfa' atın⁸¹⁶

Veķāyeti'l-lāhi aġnet 'an müdā'afetin
Mine'd-dürü'u ve 'an 'ālin mine'l-uḫumi⁸¹⁷

81. İdüp nu'ūtına dil-beste cān-ı pür-velehi
Hemişe cāy-ı penāh eyledüm O pādişehi
O Faḫr-ı 'Ālemün oldum kemīne ḫāk-ı rehi

Mā sāmeti⁸¹⁸, d-dehrü zaymen ve 'steḫartü⁸¹⁹ bihi
İllā venlitü ceveran minhü lem yuzami⁸²⁰

⁸¹⁰ , ME. Kelime tam okunamadığı için KO'daki okunuşu esas alınmıştır.

⁸¹¹ gā mini:ME

⁸¹² O sadakat kaynağını ve tereddütsüz tasdik eden Ebû Bekir'i gören olmadı. Mağaraya bakan içeride Kimse yok." diyordu.

⁸¹³ Onlar Resûlullah'ın bulunduğu mağaranın girişine ne örümceğin ağ öreceğini ne de güvercinin yuva yapacağını akledemediler.

⁸¹⁴ cübbeye:cünneye, KO

⁸¹⁵ seyfe: tîga, KO

⁸¹⁶ müdāfa' atın: müdā'afetin, KO

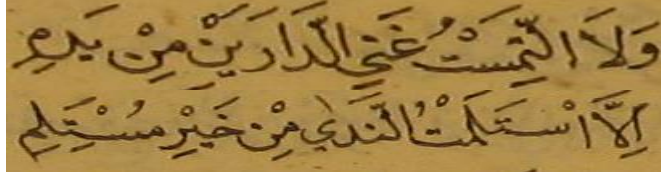
⁸¹⁷ Allah'ın koruması ne kat zirhlara ihtiyaç bıraktı ne de yüksek yüksek kaleleri arattı.

⁸¹⁸ sāmeti: sāmeni, KO

⁸¹⁹ ve'steḫartü: ve'stecertü, KO

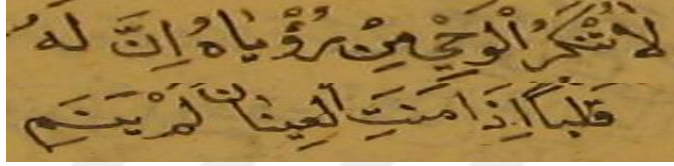
⁸²⁰ Zamanın bana zulmederek zarar vermesinden dolayı her ne vakit ona sığındımsa, onun tam bir himayesinden başka bir şey bulmadım.

82. Cenāb-ı Rabb-i Kerīme şefi^c idüp o mehi
Nevāle-i kereminden ne mümkün ola tehi
Melāz-ı ^cafv ü⁸²¹ ^caṭā eyleyen o pādişehi

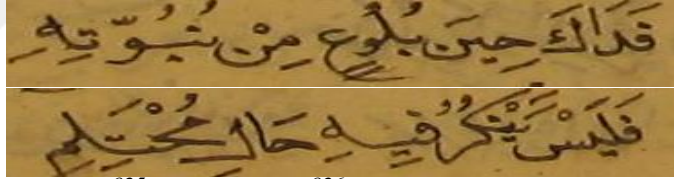
*Vele't-temistü ğani'd-dāreyni min yedihi
İlle's-telemtü'n-nedā min ḥayri müstelimi⁸²²*

83. Varınca ḥ^vāba nebiyy-i nebīh-i mu^c cize-gū
Derūni⁸²³ olmuş idi nūr-ı vaḥy ile memlū
Teġāfūl itmez idi ḳalb-i pāki yek-ser-i mū

*Lā tünkerü'l-vaḥyi min rü'yāhü inne lehü
Kalben izā meneti'l-^cinānū lem yenemi⁸²⁴*

84. Ḥudā ki zātını ḳıldı sezā-yı ferr u bihi
Derūni neşve-i ḥikmetden olmaz idi tehi
Mükerrem eyledi şūrī vü ma^c nevi o şehi

*Fe-dāke⁸²⁵ ḥīne bulū'in⁸²⁶ min nübüvvetihi
Fe-leyse yenkürü fihi ḥālī⁸²⁷ muḥtelimi⁸²⁸*

- [97a] 85. O şāh-ı kişver-i ḥüsnüñ ṭuhūr idüp nesebin
Nübüvvetüñ aña baḥş itdi erfa^c u⁸²⁹ rütebin
Mükemmel eyledi Mevlā fezā'il ü edebin

⁸²¹ ü, -ME

⁸²² Resûlullah'ın ellerinden ne zaman dünyâ ve ahiret zenginliği istediysem, O ihsan sahibinden hep ihsan görmüşümdür.

⁸²³ Devrini, ME. Beytin anlamına uymadığı için KO'daki okunuş esas alınmıştır.

⁸²⁴ meneti'l-^cinānū lem yenemi: nāmeti'l-^caynāni lem tenemi, KO. "O rüyada vahiy alıyor diye yadırgama sakın. Çünkü O'nun gözleri uyurken, uyumayan bir kalbi var.

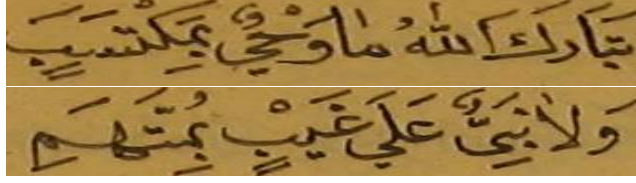
⁸²⁵ Fe-dāke: Fe-zāke, KO

⁸²⁶ bulū'in: bulūġın, KO

⁸²⁷ ḥālī: ḥālin, KO

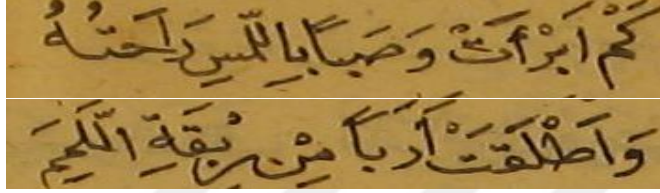
⁸²⁸ Hatta bu peygamberliğinin ilk zamanlarında olmuştur. O halde böyle bir zamanda rüya görenin hālī inkâr olunamaz.

⁸²⁹ u, -KO

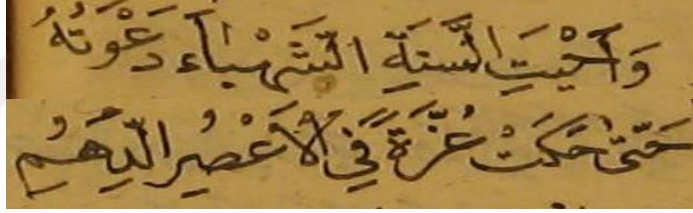
*Tebārike 'l-lāhü mā vaḥyün bi-mektesebin
Velā nebiyyün 'alā ğaybin bi-müttehemî*⁸³⁰

86. İdüp ifāza-ı cūd ol ayādī-i dil-cū
Cihāna maḥz-ı ' ināyet idi o mu' cize-gü⁸³¹
İderdi ' ālemi müsteğraḳ-ı kerem her sū

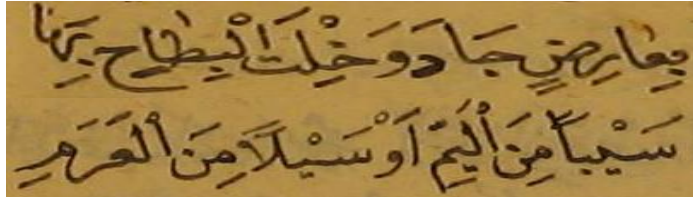
*Kem ebra 'et veşaban bi'l-emsî rāḥatühü
Ve etlaḳat ereben min ribḳati'l-lememî*⁸³²

87. Cihānı ḳaḥṭ u ğalā teng ü tār idüp her sū
Ḥudādan oldı o kân-ı kerem ' ināyet-cū
Derūnı ḥalka ğam-ı bî-şümār idince ğulüvv

*Ve aḥyeti's-seneti's-şehbā'e da' vetühü
Ḥattā ḥaket ğurreten fi'l-a'şurı'd-dihümü*⁸³³

88. İdince destini merfū' o kân-ı şıdḳ u şafā
O deñli eyledi bārān-ı raḥmeti icrā
Du' āsı oldı rehīn-i icābet-i Mevlā

⁸³⁰ Allah'ın İcraatları pek yücedir. (Hâşâ!) Vahiy çalışıp kazanmakla elde edilmiş değildir. Hiçbir peygamber de gaybdan verdiği haberlerde itham edilemez.

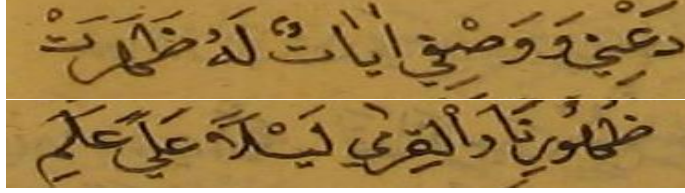
⁸³¹ hū,ME. Beytin anlam bütünlüğüne uygun olduğu için KO'daki okunuş esas alınmıştır.

⁸³² O avuçları ile dokunması nice hastanın iyi olmasına vesile olmuş, nice dertliyi ise ipinden ve cinnet bağından kurtarmıştır.

⁸³³ Onun duası bereketiyle kıtlık yılı son bulmuş; o yıl karanlık asırlar içinde parlak bir yıl oluvermiştir.

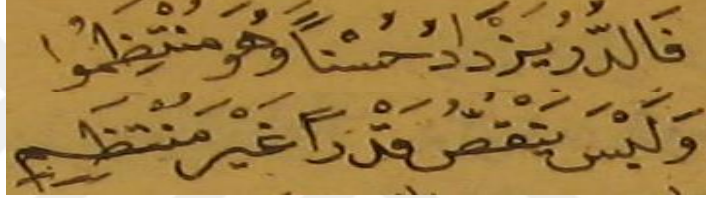
*Bi'āriẓın cāde ve ħilte'l-biṭāhin⁸³⁴ bihā
Seyben⁸³⁵ mine'l-yemmi ev-seylen mine'l-arami⁸³⁶*

89. Ne deñli vaşf-ı şerīfnde eyleşem diğķat
Şu' ā' -ı şemsi beyān itmege nedür ħācet
Olur mı na' t-ı kemālāt-ı zātına ğāyet

*Da'nī ve vaşfī āyātün lehü zaherat
Zuhūri nāra'l-ķirā leylen 'alen 'alemi⁸³⁷*

- [97b] 90. Keşīde olmasa silk-i niżāma ger lü'lü
Gelür mi şānına andan naķīşe yek-ser-i mü
Olur mı mücib-i noķşān u' ayıb zātına bū

*Fe'd-dürü yezdādü ħüsnen ve hüve muntezımı
Veleyse yenķuşşu ķadran ğayra muntezımı⁸³⁸*

91. O şeh ki ķıldı kelāmında na' tını Mevlā
Ne mümkün ide beşer vaşf-ı zātını imlā
Vücūd-ı pākini itdi muĥīṭ-i 'izz ü 'alā

*Fe-mā teṭāvele āmāle'l-medīḫı ilā
Mā-fīhi min keremi'l-aĥlāķı ve's-şiyemi⁸³⁹*

92. Kelām-ı Ħaķ ki odur mecma' -ı 'ulūm-ı ledün
İĥāṭa ķılmış anı sırr-ı mu' cizāt bütün
Nażir ü mişline ' arz-ı kelām iderse elsin

⁸³⁴ biṭāhin: bi't-tāħa, KO

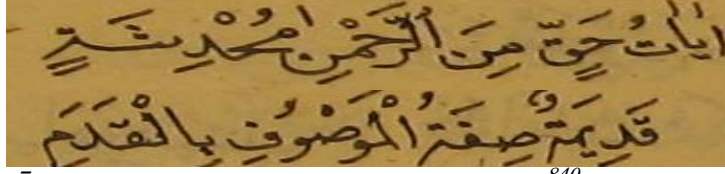
⁸³⁵ Seyben: Sebeben, KO

⁸³⁶ (Resūlullah'ın duası üzerine) sağnak yağdıran bir bulut sebebiyle derelerden akan suyu, denizden bir ırmağ veya Arım (Arım: Kur'ân-ı Kerim'de geçtiğine göre Yemen'deki Sebe' kavmini cezalandırmak üzere şiddetli yağmurların sebep olduğu bir seldir. 'Sebe', 34/16') vadisinden gelen sel zannedersin.

⁸³⁷ Bırak beni de peygamberin dağlarda yakılan yolcu ateşi gibi pırıl pırıl parlayan mucizelerini anlatayım.

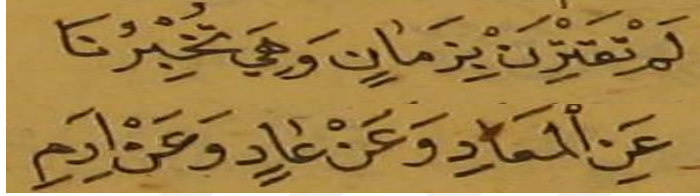
⁸³⁸ İnciler dizili iken daha güzeldir. Dizili değilken de değerinden bir şey kaybetmezler.

⁸³⁹ Şairin hayal gücü, ondaki yüksek ahlâkı ve temiz huyu anlatmaya yetmez.

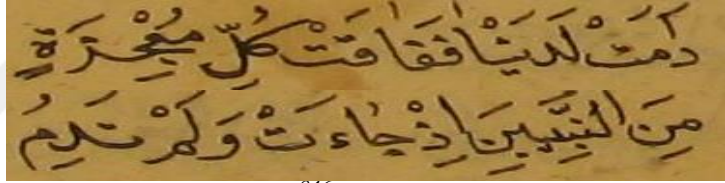
*Āyātü Ḥaqqın mine'r-raḥmāni muḥdişetin⁸⁴⁰
Ḳadīmetün şıfātü'l-mevşüfi bi'l-ḳademi⁸⁴¹*

93. Ḳadīmedür şıfat-ı āyet-i kitāb-ı Hudā
Ki nazm-ı pāki ider ḥādi-i şāni⁸⁴² hep inhā
Hurūf u⁸⁴³ şavt ile oldı ḥudūs-ı müsteşnā

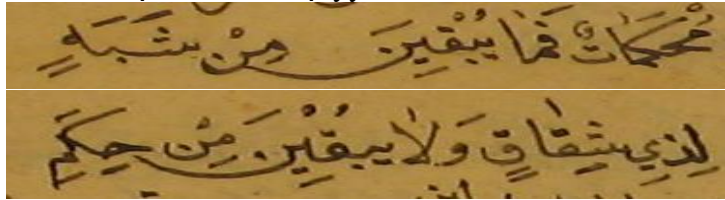
*Lem teḳterin bi-zemānin vehiye tuḥbiruna
'Ani'l-me'ādi ve 'an 'Ādin ve 'ān İrami⁸⁴⁴*

94. Virüp Resüle Kitāb-ı Kerīmi ma' diletin
Mü'eyyid⁸⁴⁵ eyledi āyāt-ı ḳadr u menziletin
Mükemmel itdi anuñ Ḥaḳ resüm-ı maḥmidetin

*Dāmet ledeynā fefāḳat⁸⁴⁶ külli mu'cizetin
Mine'n-nebiyyīne iz-cā'et ve-lem tedumi⁸⁴⁷*

95. Ṭaleb-gerān-ı Hüdāya idüp nümüde rehin
Gedā vü şāhuñ ider ḥal bu emr-i müştebehin
İder izāle ḳulūbuñ⁸⁴⁸ teḥayyür ü velehin

⁸⁴⁰ muḥdişetin:muḥdeşetin, KO

⁸⁴¹ Kur'an hak ayetleridir. Rahman'dan bize gelişi muhdes, mânâları ezeldir, ezeli olan Allah'ın sıfatıdır.

⁸⁴² hādişāt, ME. Vezne uymadığı için KO'daki okunuş esas alınmıştır.

⁸⁴³ u, -ME

⁸⁴⁴ Kur'an âyetleri bize âhiretten, Âd ve İrem kavimlerinden haber vermeleri itibariyle (*manası ve hükümleri*) bir zamana bağlı değildir.

⁸⁴⁵ Mü'eyyid: Mü'ebbed, KO

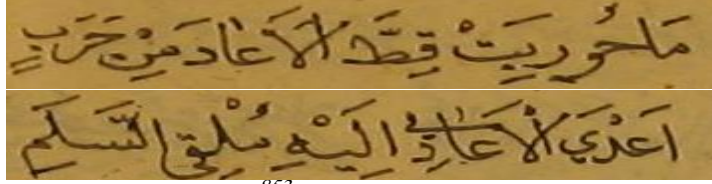
⁸⁴⁶ fefāḳat: fefāgat, KO

⁸⁴⁷ O âyetler kıyamete kadar baki ve diğer bütün peygamberlerin mucizelerinden üstündürler. Çünkü onların mucizeleri belli bir zaman için gelip devam etmemişlerdir.

⁸⁴⁸ ḳulüb, ME. Vezne uymadığı için KO'daki okunuş esas alınmıştır.

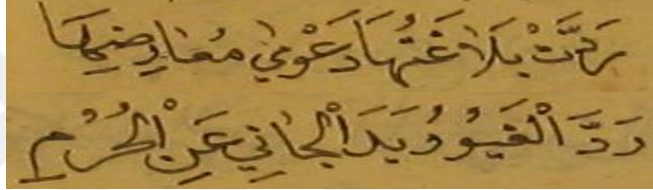
[98a] *Muḥkemātün*⁸⁴⁹ femā yübķine min ŧebihin
*Lizī ŧiķāķın velā yübķine min ḥikemi*⁸⁵⁰

96. O kim cidāl ile taḥrīk idüp zebān u lebin
Bulur leb-ā-leb-i ķahr u helāk⁸⁵¹ rūz u ŧebin
Ri' āyet itmede anuñ levāzım u⁸⁵² edebin

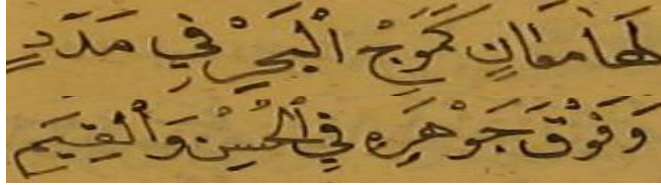
*Mā ḥūribet ķıttā elā*⁸⁵³ 'āde min ḥarabin
*E' de'l-e' ādi ileyhi mülķi's-selemi*⁸⁵⁴

97. Nüzül idince kelām-ı ķadīm-i bī-hem-tā
Ser-ā-ser ebkem ü lāl oldı cümle ehl-i hevā
Nazır ü mişline izḥār-ı 'acַz idüp büleğā

Rüddetü belāğatühā da' vā mu' āriżihā
*Radde'l-ğayūru yede'l-cāni 'ani'l-ḥurumi*⁸⁵⁵

98. Mü'eyyid eyleyüp ehl-i ḥaķīķatüñ senedin
Anuñ iḥāḡa ne mümkin rumuz-ı bī-'adedin
Ķarīn-i sem'-i ķabül it maķāl-i mu' temedin

Lehā me'ānin ke-mevci'l- baḥri fi mededin
*Ve-fevķa cevherihi fi'l-ḥüsni ve'l-ķıyami*⁸⁵⁶

⁸⁴⁹ Muḥkemātün: Müḥakkemātün, KO

⁸⁵⁰ Kur'an âyetleri muhkemdir, karşı çıkanlarda ŧek ve ŧüphe bırakmaz, başka bir hakeme ihtiyaç bırakmazlar.

⁸⁵¹ helāk: helākı, KO

⁸⁵² u, -ME

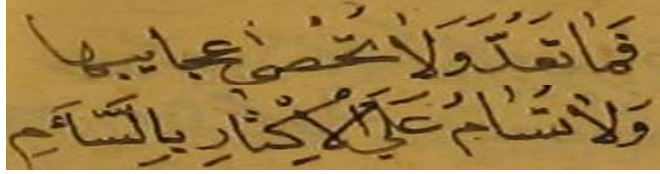
⁸⁵³ elā: illā, KO

⁸⁵⁴ Her ne zaman Kur'an âyetlerine meydan okunmuşsa sonunda en azılı düşmanlar bile gerçeği görerek ona teslim olmuşlardır.

⁸⁵⁵ İffet sahibi kişı nasıl namusuna uzanan elleri defettiği gibi Kur'an da karşı çıkanları belagatı ile bertaraf etmiştir.

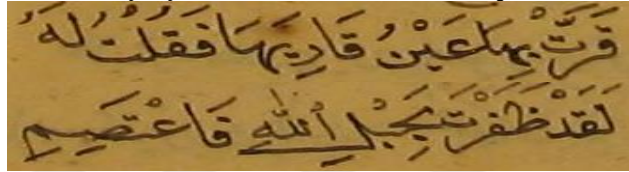
⁸⁵⁶ Kur'an-ı Kerim'in denizin dalgaları gibi peşpeşe birbirini destekleyen, bitmez tükenmez, inciden çok güzel ve değerli mânâ hâzineleri vardır.

99. Olup daḳıḳa-nümā-yı ḳırā'at-ı şettā
Edā-yı nazmını Ḥaḳ üzre idemez icrā
Ne deñli etse tilāvet efāzil-i ḳurrā

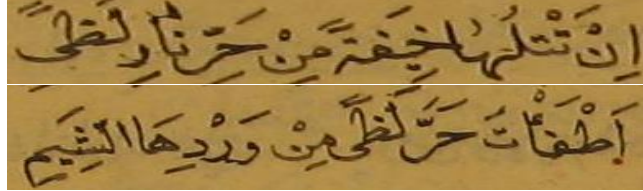
*Femā te'udde velā tühşā 'acāyibehā
Ve-lā tūsāmü 'ale'l-ikşāri bi's-se'ami*⁸⁵⁷

100. Dem-i tilāvet idüp imtişāl-i emr-i vuzū
Olur şabāḥ u mesā ḳalbi nūr ile memlū
O dil ki eyleye nazm-ı kerīmi 'ādet ü ḥū

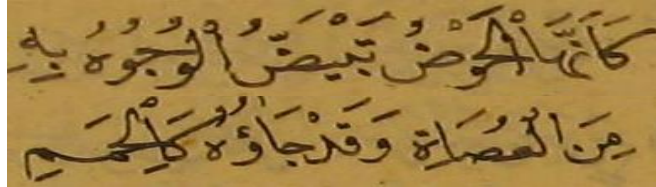
*Ḳarret bihā 'aynü ḳārīhā fe-ḳulte lehü
Leḳad zaferte bi-ḥabli'l-lāhi fe'teşimi*⁸⁵⁸

- [98b] 101. Olup mürettil⁸⁵⁹-i āyāt-ı Ḥālīḳ-ı zī'l-men
'Aṭā-yı Ḥaḳḳa iderseñ eger ki aḥsen-i zan
Necāt ümīdin idüp iztīrāb-ı duzaḥdan⁸⁶⁰

*İn tetlühā ḥīfeten min ḥarri nāri lezan
Eṭfe'tü ḥarra lezan min verdihā's-şiyemi*⁸⁶¹

102. Tilāvet eyle Kitāb-ı Kerīmi olma tehi
Bunuñla maḥv olur elbet sevād-ı rü siyehi⁸⁶²
Sezā-yı maḡfīret eyle cerāyım ü günehi

⁸⁵⁷ Kur'an ayetlerinin olağanüstülükleri saymakla bitmez ve çok okumakla bıkip usanılmaz. Kur'an'ı okuyanın gözü ve gönlü onunla tatmin olmuştur.

⁸⁵⁸ Onu okuyanın gözleri aydın olsun. Ona "İşte Allah'ın kopmaz ipini buldun, artık ona sınımsız sarıl." derim.

⁸⁵⁹ müreccel, ME. Beytin anlamına uygun olduğu için KO'daki okunuş esas alınmıştır.

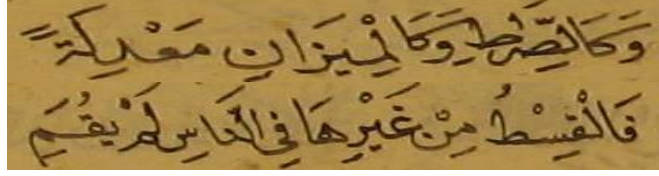
⁸⁶⁰ dühdan, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı KO'daki okunuş esas alınmıştır.

⁸⁶¹ Eğer Kur'an'ı cehennemdeki Lezzâl ateşinin hararetinden çekinerek okursan, onun serin suyu ile o ateşi söndürürsün.

⁸⁶² sehî, ME. Beytin anlamına uymadığı için KO'daki okunuş esas alınmıştır.

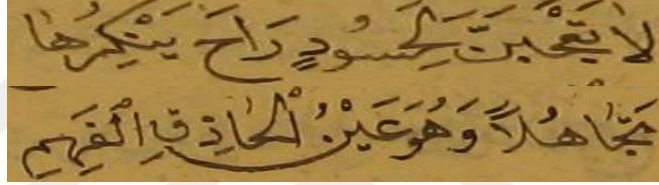
*Keennehā'l-ḥavzu⁸⁶³ tebyezzu'l-vücühü bihi
Mine'l-ʿuṣāti ve kād cā'ühü ke'l-ḥimemi⁸⁶⁴*

103. Kelām-ı Hâk ki anuñla cihân olup rüşen
Ser-â-ser eyledi temyîz ḥaqqı bâtıldan
Ziyāya oldı mübeddel zulām u⁸⁶⁵ şerr⁸⁶⁶ ü fiten

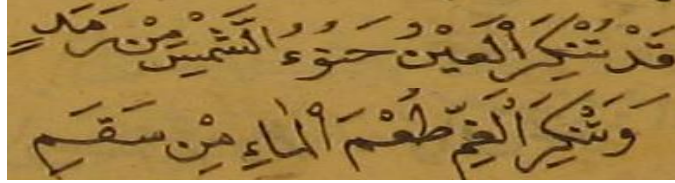
*Ve-ke'ş-şirāṭı ve-ke'l-mizāni ma' dileten
Fe'l-ḳıṣtu min ğayrihā fi'n-nāsi lem yükami⁸⁶⁷*

104. Bilür bu emr-i ʿazîmi cemî' -i ehl-i nühâ
Girân gelür saña gerçi teğâfül-i a' dâ
Ki nür-ı dîde-i cāndur kelām-ı pāk-ı Hudâ

*Lā te'cebenne li ḥusūdin rāḥa yenkiruhā
Tecāhülen ve hüve ʿaynü'l-ḥāziḳı'l-fehimi⁸⁶⁸*

105. Mü'ekkid eyleyüp a' dâ ʿadevet ü ḥasedin
İder mu'āyene zatında kendi re'y-i bedin
Olursa münkir eger mu'cizāt-ı bî-ʿadedin

*Ḳad tünkira'l-ʿaynü ḥanū'ü⁸⁶⁹ 'ş-şemsi min ramedin
Ve tünkira'l-femmi tu'me'l-mā'i min seḳami⁸⁷⁰*

⁸⁶³ ḥavzu: ḥūṭu, KO

⁸⁶⁴ Kur'ân ayetleri havz-ı kevser gibidir. Yüzleri kömür gibi kapkara kesilmiş asilerin yüzleri (bile) onunla ağarır.

⁸⁶⁵ u,-KO

⁸⁶⁶ şerr: şūr, KO

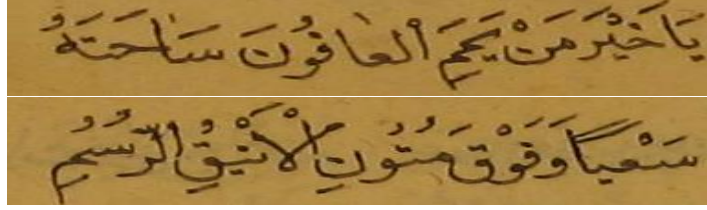
⁸⁶⁷ Kur'ân ayetleri adalette Sırat ve Mizan gibi dosdoğrudur. İnsanlar arasında ondan başka bir şey ile tam adalet gerçekleşmez.

⁸⁶⁸ Pek iyi bilip anladığı halde kasten bilmezlikten gelerek onları reddetmeye uğraşan hasetçinin bu haline hiç şaşma.

⁸⁶⁹ ḥanū'ü: da've, KO

⁸⁷⁰ Çünkü göz bazen ağrısından dolayı güneşi göremez, bazen de ağzın tadı olmaz, suyun lezzetini alamaz.

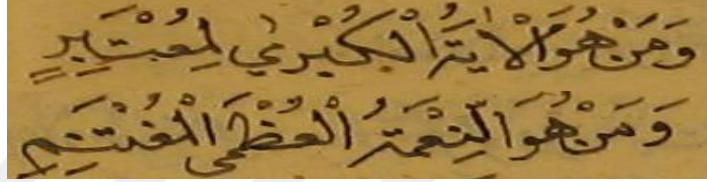
106. Ḥarīm-i dergehüñ ey seyyid-i mekārīm hū
Cihān mülāzım-ı bāb-ı şefā' atüñ her sū
‘ Aceb mi olsa şıgār u kibar ile memlū

[99a]

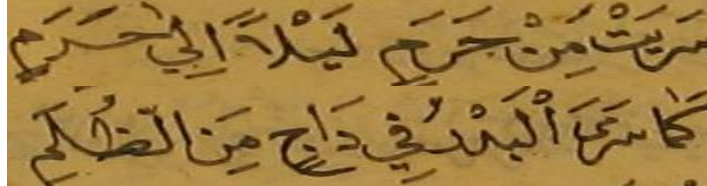
*Yā hayra men yememi'l- 'āfūne sāhatehū
Sa'yen ve fevka mütüni'l- eynüki'r-rusümi*⁸⁷¹

107. Bilüp 'ulüm u⁸⁷² kemālün hafî vü müştehirin
‘ Uqūl-ı nāṭıka ‘ āciz beyāna biñde birin
İhāta kılduñ ezelden celî vü müstetirin

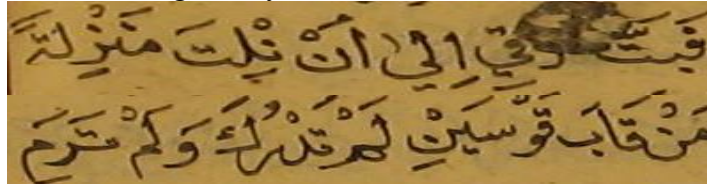
*Ve men vehüve'l-āyätü'l-kübrā li-mu' tebirin
Ve men hüve'n-ni' metü'l- 'uzmā'l-muğtenimi*⁸⁷³

108. Ḥudā ki eyledi izhār kudret ü keremin
Güzār idüp haremeynüñ fezā-yı muhteremin
Cenāb-ı pāküñe virdi mevāhib-i ' izamin

*Serayte min haremin leylen ilā haremin
Kemā serā'l-bedrü fi dācin mine' z-zulemi*⁸⁷⁴

109. Eyā Ḥabīb-i Mükerrrem o şeb ki ' izz ile sen
Sipihri eyledi hürşid-i tal' atüñ rüşen
Mişāl-i berk güzār eyledüñ feleklerden

⁸⁷¹ Ey ihtiyaç sahiplerinin koşarak ve bastığı yerde iz bırakan güçlü develere binerek kapısına yöneldiği kimselerin en hayırlısı (olan Peygamber)!

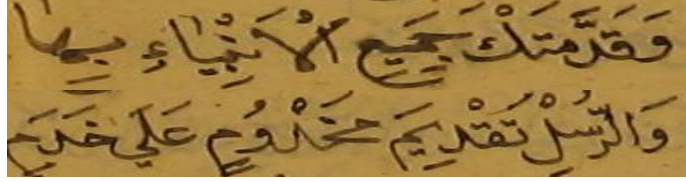
⁸⁷² u,- ME

⁸⁷³ İbret alanlar için senden başka varlığı en büyük âyet kim olabilir? Ve ganimet bilenler için senden başka en yüce nimet kim olabilir?

⁸⁷⁴ Sen, zifiri karanlık gecelerdeki dolunay gibi bir gecede Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya gittin.

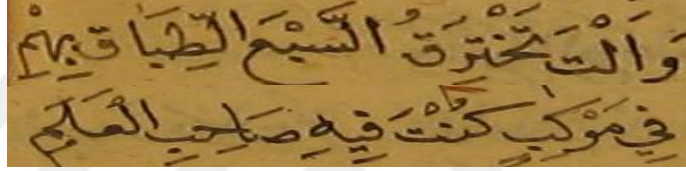
Fe-bitte terķi⁸⁷⁵ ilā-en nilte menzileten
Men ķābe-ķavseyne lem tedruke ve lem terami⁸⁷⁶

110. O ŧeb ki eyleyüp iķbāl-i ‘ālem-i bālā
Ķudūm-i pākūne ħarĥ oldı merĥabā-gūyā
İdince sevķ-ı rikāb-ı ‘azīmet-i ‘ulyā

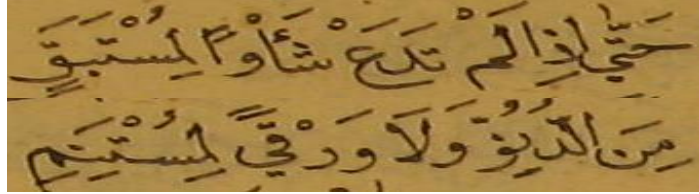
Ve ķaddemetke cemī‘i’l-enbiyā’i bihā
Ve’r-rusuli taķdīme maĥdūmin ‘alā ĥademi⁸⁷⁷

111. Olup meŧiyyet-i bī-ħūn ķādir-i mūlhim
‘Ulūvv-i ŧānuña maĥŧūŧ olup bu emr-i mūhim
Derūnuñ eyledi vāreste-i ġam-ı mūhim

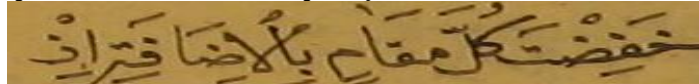
Ve elte taĥturuķu’s-seb‘a’ṭ-ṭibāķa bihim
Fī mevkibin kunte fihi ŧāĥibi’l-‘alemi⁸⁷⁸

- [99b] 112. Görüp sipihr-i berīnūñ ṭibāķ-ı munṭabaķın
O ŧeb müŧāhede ķıldıñ menāzil ü ṭuruķın
Münevver itdi yüzūñ nūrı ser-be-ser ufuķın

Ĥattā izā lem teda‘ ŧe’ven limūstebeķın
Mine’d-dünüvvi velā verķan⁸⁷⁹ li-mūstenimi⁸⁸⁰

113. ‘İnān-ı ‘azmi olup dest-i ŧıdķ ile āĥiz
Geħüp felekleri mānend-i da‘vet-i nāfiz
Ĥulūŧ-ı ķalb ile olduñ Ĥudāya mūste‘viz

⁸⁷⁵ ME.Kelime okunamadığı için KO’daki okunuş esas alınmıştır.

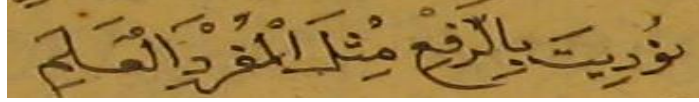
⁸⁷⁶ (Yâ Muhammed) Sen (Miraç gecesi) Kâbe-kavseyne denilen öyle bir mertebeye yükseldin ki o makama ne erişilebilir ne de erişilmesi düşünülebilir.

⁸⁷⁷ (O gece) bütün nebî ve resüller, hizmetçinin efendiyi öne geçirdiği gibi sana buyur geç dediler.

⁸⁷⁸ Sen onların içinde sancaktar olarak yedi kat göğü yarıp geçtin.

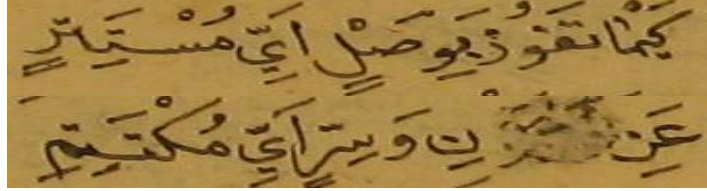
⁸⁷⁹ verķan: merakî, KO

⁸⁸⁰ Öyle bir yere geldin ki artık ne Allah'a yaklaşmak üzere yükselmek isteyenlere yükselecek bir yer ne de daha yukarı çıkmak isteyenlere bir mertebe kaldı.

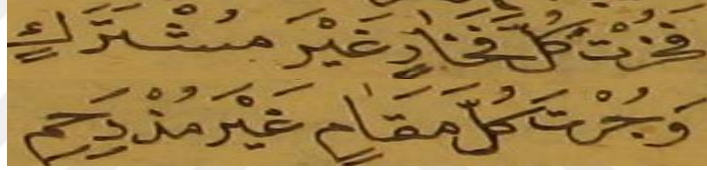
*Ḥafizte külle maḳāmin bi'l-izāfeti iz
Nūdiyete bi'r-ref' i mişle'l-müfredi'l-'alemi⁸⁸¹*

114. Kılup vücūdına i' ṭā ḥaşāyiş-i birrin
Ki ḳudsiyān anuñ ancaḳ bilürdi biñde birin
Cenāb-ı Ḥaḳ saña keşf itdi ma' rifet sırrın

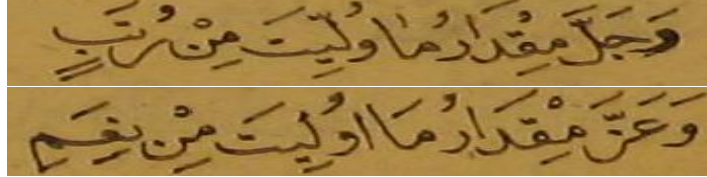
*Keymā tefūze bi-vaşlin eyyi müstetirin
'Ani'l-'uyūni⁸⁸² ve sırrın eyyi müktetimi⁸⁸³*

115. Olnca ḥāne-i zeyn üzre şābit ü sākin
Egerçi mazhar-ı faḥr idi enbiyā lākin
Burāḳuñ eyledüñ āsūde ḳalb-i ḡamnākin

*Fehurtü külle fehārin ḡayra müşterekin
Ve cürte⁸⁸⁴ külle meḳāmin ḡayra müzdeḡımı⁸⁸⁵*

116. İdüp müşāhede çarḡuñ rusūm-ı bü'l-'acebin
Füzün-ter itdi ḳudūmüñ meleklerüñ ṭarabın
Müşerref itdüñ o şeb her maḳām-ı munteḡabın

*Ve celle miḳdāru mā vülliyet min-rutebin
Ve 'azze miḳdāru⁸⁸⁶ mā üvliyet min-ni'ami⁸⁸⁷*

⁸⁸¹ Göklere çekilen bayrak gibi sana yüksel diye seslenilince kendi makamına nisbetle bütün makamları aşağıda bıraktın.

⁸⁸² ME. Kelime okunmadığı için KO'daki okunuş esas alınmıştır.

⁸⁸³ Ve yükseldin, gözlerden uzak bir vuslata ermek, gizli mi gizli bir sırda erişmek için mi'rac ettin.

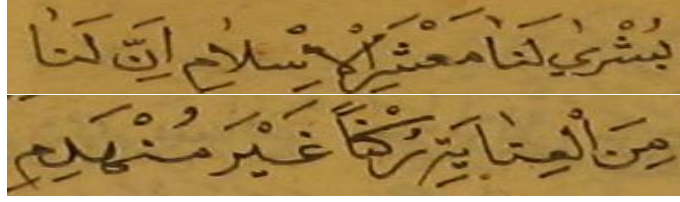
⁸⁸⁴ cürte: cüzte, KO

⁸⁸⁵ Bütün övgüleri ve üstünlükleri yalnızca sen elde ettin. Bütün manevi rütbeleri bir başına aşip geçtin.

⁸⁸⁶ miḳdāru: idrāku, KO

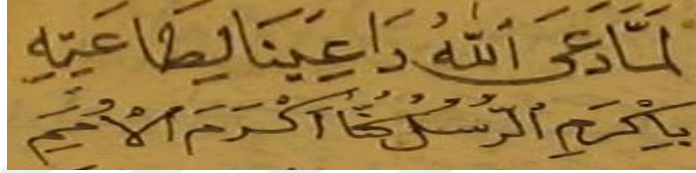
⁸⁸⁷ Sana verilen rütbelerin değeri pek yücedir. Eriştiğin nimetlerin mahiyetinin hakkıyla kavranması pek güçtür.

117. Bu luṭfa her nefes olsun hezār ḥamd u ṣenā
Zihī sa‘ ādet-i ‘uzmā vü ni‘ met-i kübrā
[100 a] Ki ümmet itdi bizi aña Ḥazret-i Mevlā

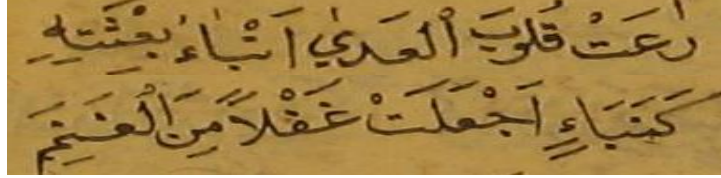
*Büşrā lenā ma‘şeri’l-islāmi inne lenā
Mine’l-‘ināyeti ruḡnen ġayra münhedimi*⁸⁸⁸

118. Mükerrerem eyleyüp envā‘ -i fazl ile o mehi
‘ Aceb mi ümmeti olsa qarīn-i ferr u bihi
Müşerref eyledi Ḥaḡ ol şeh-i melek-i sipehi

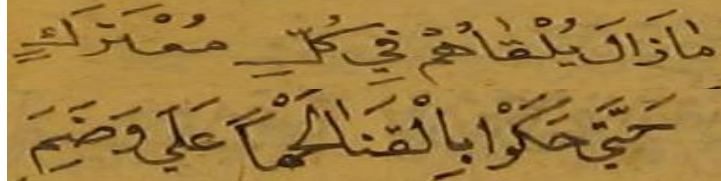
*Lemmā de‘ye’l-lāhü dā‘inā li-tā‘atihi
Bi-krami’r-rusülü künnā ekreme’l-ümemi*⁸⁸⁹

119. Emīn-i genc-i risālet idince Ḥaḡ o şehi
Zuhūru⁸⁹⁰ eyledi lerzān ‘adū-yı rü-siyehi
Rehīn-i kevkebe-i zātī⁸⁹¹ itdi mihr ü mehi

*Rā‘at ḡulūbe’l-‘adā enbiyā’ü bi‘şetihi
Kenebe’in⁸⁹² ec‘alet⁸⁹³ ġaflen mine’l-ġanemi*⁸⁹⁴

120. İdüp ‘adūya nümāyān hücüm-ı bī-pākin
İderdi düşmenüñ āşüfte ‘aḡl u idrākin
Sürince şahn-ı vegāya semend-i çālākin

⁸⁸⁸ Müjde ey Müslümanlar! Doğrusu Allah (cc) ezeli bir lutfu olarak bize yıkılmayacak bir din nasip etmiştir.

⁸⁸⁹ Allah, peygamberlerin en şerefli olan Hz. Muhammed vasıtasıyla kendine itaata davet edince, biz de ümmetlerin en şerefli olduk.

⁸⁹⁰ zühür, ME. Vezne uymadığı için KO’daki okunuş esas alınmıştır.

⁸⁹¹ zātī: şanı, KO

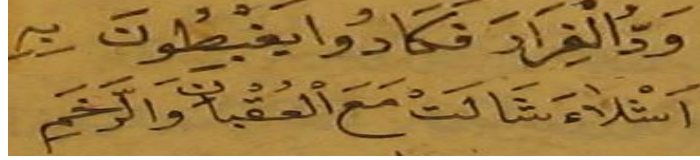
⁸⁹² Kenebe’in: Keneb’atin, KO

⁸⁹³ ec‘alet: ecfelet KO

⁸⁹⁴ Arslanın kükremesi, kendi halinde otlayan koyunları nasıl ürkütürse Hz. Muhammed’in peygamber olduğu haberi de düşmanların kalbine (öyle) korku saldı.

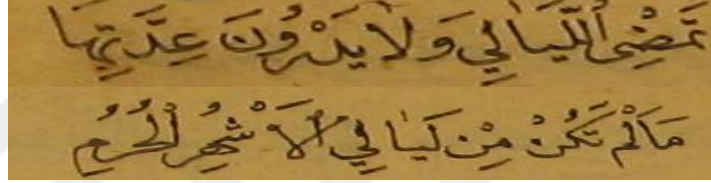
*Mā-zāle yülkähüm fî külli mu‘terakin
Ḥattā ḥakvā bi‘l-kanā leḥman ‘alā vezāmī⁸⁹⁵*

121. Görüp şecā‘ at ile ol şeh-i melek-sipehi
Hirās u ḥavf ile güm-geşte oldı şanki rehi
‘Adūnuñ olmış idi teng ü tār cāygehi

*Veddü‘l-firāra fekādü yağ biṭüne bihi
Eşlā‘e şālet me‘a‘l-‘uqbāni ve‘r-raḥamī⁸⁹⁶*

122. O deñli itdi te‘ākub guzāt-ı şaf-pirā
Yoğ idi anlara vaqt-i şümār-ı şubḥ u mesā
‘Adūyı eyledi endūh u ḥayret istilā

*Temzi‘l-leyālī velā yedrüne ‘iddetihā
Mā-lem tekün min leyālī‘l-eşhürī‘l-ḥurumī⁸⁹⁷*

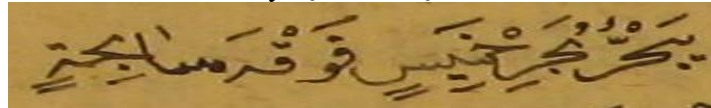
[100 b]

123. Mücāhidin-i kirām ol ekārim-i merdüm
Fezā-yı ‘āleme oldı nümüne-i encüm
Şu‘ā‘-ı tığ ile tārī⁸⁹⁸-i küfri itmege güm

*Ke-innemā‘d-dinü zayfun ḥallün sāḥatehüm
Bi-küllü ḥarmin ilā leḥmi‘l-‘idā ḳıramī⁸⁹⁹*

124. Şalup yemîn ü⁹⁰⁰ yesāra şadā-yı menḳibetin
İdüp telāṭum-ı heybet ihāta her cihetin
Nümüde itdiler a‘dāya şavletüñ şıfatın

⁸⁹⁵ Hz. Peygamber her savaşta düşmanla karşılaşmaktan geri kalmadı; öyle ki, mızrak ile (öldürülen düşmanlar), kasap çengelindeki ete benzedi.

⁸⁹⁶ Kâfirler savaş meydanından kaçıp kurtulmayı öyle istiyorlardı ki adeta kartal ve akbaların pençeleyip kaçırdıkları leşlere gıpta ile bakıyorlardı.

⁸⁹⁷ Günler geçer gider, haram aylar gelmedikçe düşmanlar, ne gitti ne kaldı bilemezlerdi.

⁸⁹⁸ tārī:tār, KO

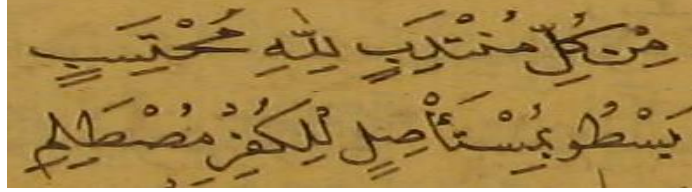
⁸⁹⁹ Sanki bu din bütün müntesipleri ile düşman sahasına girip onların etlerini yemek isteyen misafir gibiydi.

⁹⁰⁰ u, -KO

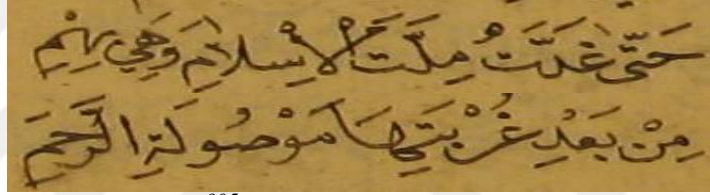
*Yecürü bahri hamîsin fevķhe sâbiĥatin
Yermî bi-mevcin mine'l-ebtâli mülteĥımı⁹⁰¹*

125. Tarîķ-i ĥizmet-i dînüñ şafâ bilüp te' abin
Cihâda şarf⁹⁰² idüp anlar cihânda rûz u şebîn
Ri' âyet eylediler dîn ü milletüñ edebîn

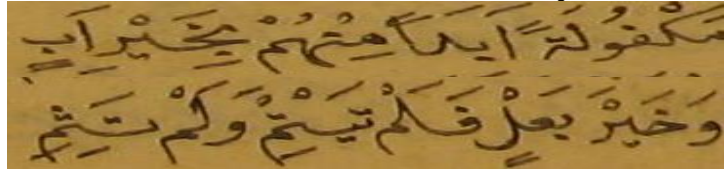
*Min külli müntedîbin li'llâhi muĥtesibin
Yeşû bi-müste'sîlin li'l-küfri muşĥalimi⁹⁰³*

126. İdüp tevekkül⁹⁰⁴ -i te'yîd ü kâdir-i mülhim
O deñli itdiler emr-i cihâd emr-i mühim
Sinân u seyf ile a' dâya oldılar mevhim

*Ĥattâ ġaddetün⁹⁰⁵ millete'l- İslâmi vehiye bihim
Min ba'di ġurbetihâ mevşûleti'r-raĥamî⁹⁰⁶*

127. Bu dînüñ eyleyüp icrâ kavâ' id-i edebîn
Ki buldı cümle rûsüm-ı şerâfet nesebîn
Mükemmel itdiler ol resme⁹⁰⁷ tarz-ı münteĥabın

*Mekfûleten ebeden minhüm bi-ĥayr-i âbin
Ve ĥayra ba'lin felem teytem ve-lem teşimi⁹⁰⁸*

⁹⁰¹ Peygamber Efendimiz at üzerinde, dalgalar gibi art arda ok yağdıran yiğitlerden oluşan deniz gibi bir orduyu sevk ve idare ediyordu.

⁹⁰² şarf: rabt, KO

⁹⁰³ O itatkar ve ihlâslı yiğitler küfrün kökünü kazımak için hücum ederler, sevabım yalnız Allah'tan bekler ve O'nun her davetini hemen kabul ederlerdi.

⁹⁰⁴ gel, ME. Vezne uymadığı için KO'daki okunuş esas alınmıştır.

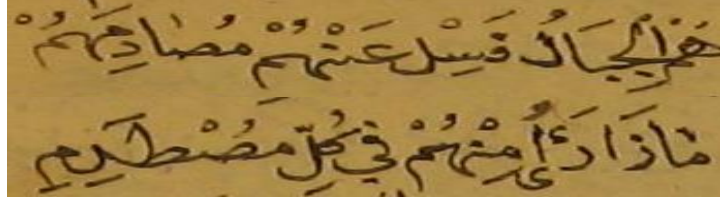
⁹⁰⁵ ġaddetün: ġadet, KO

⁹⁰⁶ Nihâyet İslâm dini Ashâb-ı Kirâm ile önceki garipliğinden kurtulup zafere ulaşmıştır.

⁹⁰⁷ ol resme: ol deñlü, KO

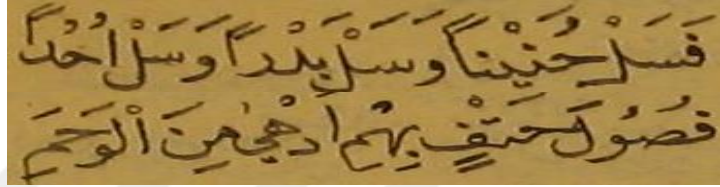
⁹⁰⁸ teşimi: te'imi, KO "Ashâb-ı kirâm İslâm uğrunda iyi bir babalık, iyi bir efendilik ettiler. Böylece İslâm yetim düşmemiş dul kalmamış oldu."

- [101a] 128. Hücüm-ı bīm-i ser ü cān idüp şebātını güm
Şalābet üzre idi ol e' āzım-ı merdüm
‘ Aceb mi düşse⁹⁰⁹ ‘ adū nār-ı havfe çün hīzem

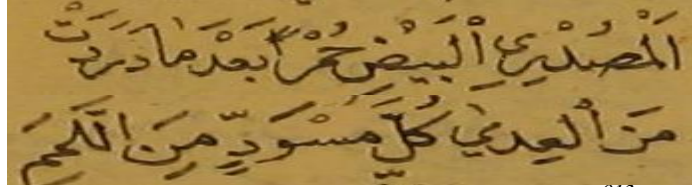
*Hümü'l-cibālū fesil 'anhüm muşādimehüm
Mā-zāra 'ü minhüm fī-küllī muştarimī⁹¹⁰*

129. Tuṭardı ‘ ālemi hīn-i veḡāda şīt u şadā
O ‘ arşagehde ne ḡan yutdı leşker-i a' dā
Olurdı havf ile hūn-ı ciger ‘ adūya ḡidā

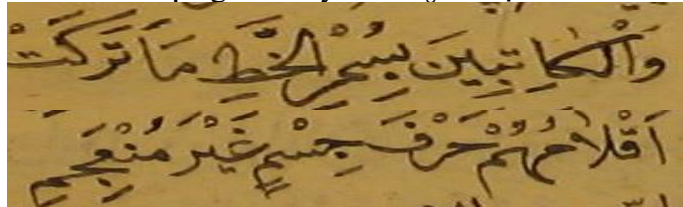
*Fe-sel Huneynan ve-sel Bedran ve-sel Uḡudan
Füşüle ḡatfin bihim⁹¹¹ edhā mine'l-veḡamī⁹¹²*

130. Şabāḡ-ı fethe şafaḡ gibi eyleyüp ziyet
Ḳītāl-ı düşmene ol deñli itdiler himmet
Düşerdi hūn-ı ‘ adūdan kılıçlara ḡumret

*E'l-muşḡdrī'l-beyzī ḡumran ba' de mā deradet⁹¹³
Mine'l-'idā külle müsevvedin mine'l-lememī⁹¹⁴*

131. Fezā-yı ma' reke bir levḡa döndi bī-minnet
Beyāza çıḡsa n'ola sırr-ı nüşḡa-ı nuşret
Ki anda rumḡ-ı ḡuzātuñ yürürdi ḡāme-şifat

⁹⁰⁹ düşse, ME. Kelimedeki imla hatasından dolayı KO'daki okunuş esas alınmıştır.

⁹¹⁰ muştarimi:muştarimi, KO. “Dağ gibi yiğitlerdir onlar. Sen onların savaşlarda neler yaptıklarını kâfirlerden sor.”

⁹¹¹ bihim: lehüm, KO

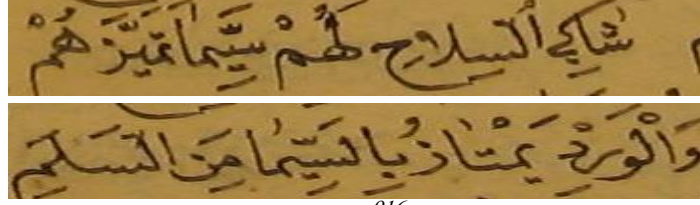
⁹¹² Kâfirlerin mahvolurlarım Huneyn'den, Bedir'den, Uhud'dan sor. Bu hezimetleri vebâdan daha (büyük) bir âfetti.

⁹¹³ deradet: veradet, KO

⁹¹⁴ O yiğitler... Beyaz kılıçlarını kâfirlere kapkara saçları arasından saplayıp kıpkırmızı (*kanlar*) çıkarırlardı.

*Ve'l-kātibāne bi-sumri'l-ḥaṭṭi mā-teraket
Aḳlāmühüm harfe cismīn ḡayra mün'acimī⁹¹⁵*

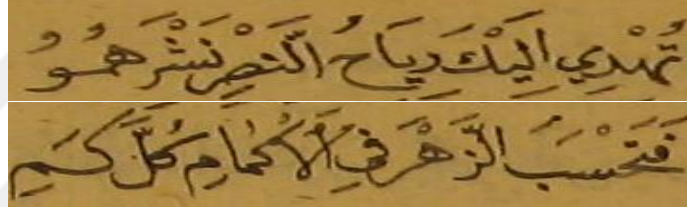
132. Olup semā-yı hidāyetde ser-be-ser encüm
O ceyš-e dense revādur eşāci' -i merdüm
'Adūyı kıldılar anlar ūḡāb-ı tīr ile güm

*Şāki's-silāḡı lehüm seyyimā⁹¹⁶ temeyyezehüm
Ve'l-verdi yemtāzü bi's-seyyimā⁹¹⁷ mine's-selemi⁹¹⁸*

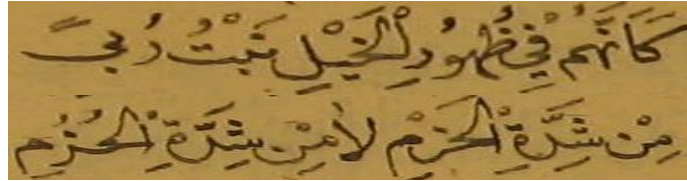
[101b]

133. Ne yaña itse 'azīmet o ceyš-i ūḡret-ḡū
Olur meşām-ı cihān būy-ı fetḡ ile memlū
Nesīm-i feyż-i hidāyet hubūb ider her sū

*Tühdi ileyke riyāḡu'n-naşri neşrahümü
Fe-teḡsebe'z-zehra fi'l-ekmāmi külle kemi⁹¹⁹*

134. Vaḡār-ı tām ile ol leşker-i ūecā' at-fen
Saña ne resme beyān eyleyem ol leşkeri ben
Ser-ā-ser olmış idi şaf-der ü 'adū-efken

*Ke-ennehüm fi-zuhūri'l-ḡayli nebtü ruben
Min ūiddeti'l-ḡazmi lā min ūiddetü'l-ḡuzümü⁹²⁰*

135. Fezā-yı 'arşaya hep ḡūn-ı mişrek idi aḡan
Dir idi ḡalet-i ḡūsrān-ı 'adūya baḡan
Derūn-ı dūşmeni nār-ı melāmet idi yaḡan

⁹¹⁵ Ey kalem kalem mızrakları ile müşriklerin vücutlarına benek benek nokta koyan savaş kâtipleri!

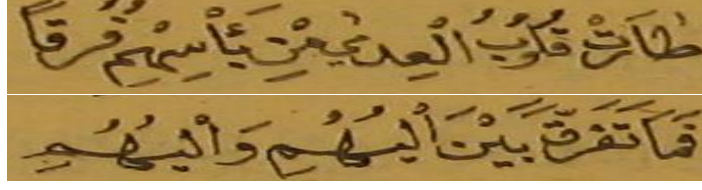
⁹¹⁶ seyyimā: sīmā, KO

⁹¹⁷ bi's-seyyimā: bi's-sīmā, KO

⁹¹⁸ Silahların kuşanmışlar, her şeylerinden belliler. Zaten gülün görünüşü selem ağacına hiç benzemediği gibi keskin silahlı mücahidler de kendilerini başkalarından ayıran bir görünüme sahiptir.

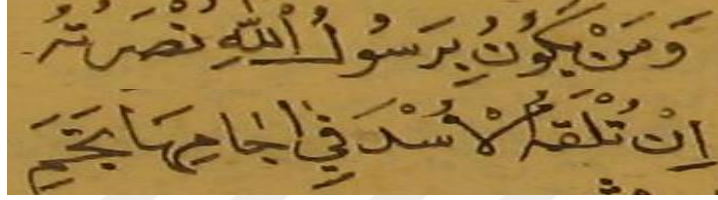
⁹¹⁹ Zafer rüzgârları sana onların güzel kokusunu getirir. Bilirsin her biri silahlarla donanmış gonca güller gibidirler.

⁹²⁰ Atlar üzerinde, yüksek tepelerin eğilmez ağaçları gibi dimdik dururlar. Marifet, eğerlerinde değil azim ve sebatla sağlam duruşlarındadır.

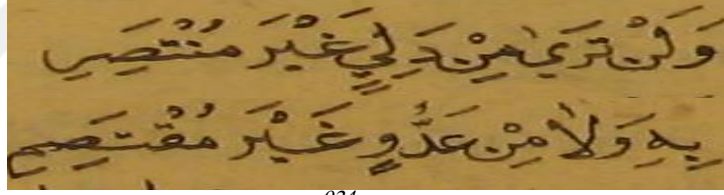
*Ṭāret ƙulübü'l-‘idā min be’sihim fūrūƙan
Fe-mā teferraƙa beyne'l-bühümi ve'l-bühümi⁹²¹*

136. O kim i‘ānet-i İslāmi ide ‘ādet ü ħū
‘Ale'l-ħuşuş ola hem-rāh o şāh-ı mu‘cize-gū
Olur ‘ināyet-i Haƙ yār u yāveri her sū

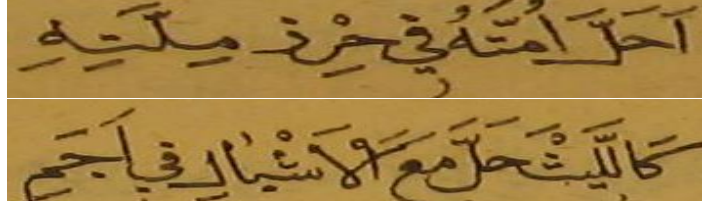
*Ve-men yekünü bi-rasüli’llāhi nuşratehü
İn tülƙahü’l-üsde fi-‘acāmihā tecimi⁹²²*

137. Ri‘āyet eyleyen ādāb-ı resm-i müştehirin
Muĥāl vaşfinuñ iş‘ārı⁹²³ saña biñde birin
Bulur ‘aṭā ile mecbūr ƙalb-i mükesirin

*Ve-len terā min veliyyin⁹²⁴ ğayra munteşiri
Bihi velā min ‘aduvvin ğayra muĥteşimi⁹²⁵*

138. O şeh ki eyledi şaƙƙ bir işāret ile mehi
Ĥimāyet itmek için ğam-keşān-ı pür-günehi
Odur ƙalem-rev-i luṭfuñ yegāne pādişehi

*Eħalle ümmetehü fi-ħurz-i milletihü
Ke’l-leyşe ĥalle me‘a’l-eşbāli fi-ecemi⁹²⁶*

[102 a]

⁹²¹ Onların haşmetinden düşmanların ödleri kopar, hangisini görseler elleri ayaklan tutulur.

⁹²² Kim Resü'lullah'ın yardımına nail olursa, böylelerinin karşısına ormanda aslanlar bile çıksa siniverirler.

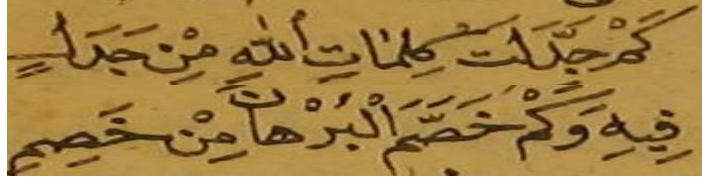
⁹²³ iş‘ārı, ME. Kelimedeki imla hatasından dolayı KO'daki okunuş esas alınmıştır.

⁹²⁴ deliyyin, ME. Kelimedeki imla hatasından dolayı KO'daki okunuş esas alınmıştır.

⁹²⁵ muĥteşimi: münkaşimi, KO. “Onun yardımıyla zafer kazanmayan ne bir dost ne de perişan olmayan bir düşman asla göremezsin.”

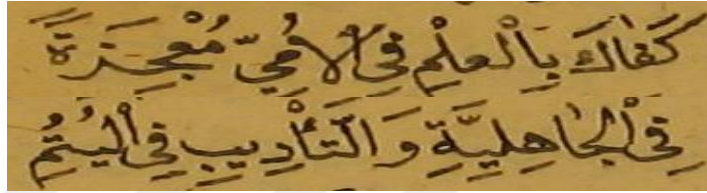
⁹²⁶ Ormana yavruları ile yerleşen aslan gibi, Hz, Peygamber de ümmetini dinin sağlam himayesine almıştır.

139. Mu' in idüp aña Mevlâ ' ināyet-i ezelin
 ' Aceb mi düşmen-i dīnūñ şikeste itse dilin
 Çün itdi hüccet ü bürhān kelām-ı bī-bedelin

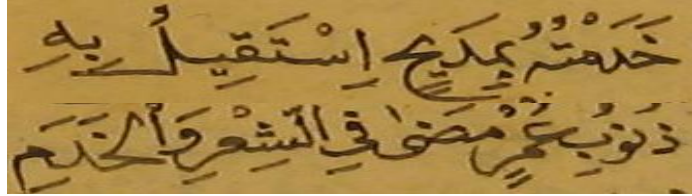
*Kem ceddelet kelimāti'llāhi min cedelin
 Fīhi ve kem haşşame'l- bürhāni min haşımı⁹²⁷*

140. O kân-ı fażl u edeb ol resūl-i mu' cize-fen
 Su 'āl iderseñ eger zerre-i kemālinden
 Ser-ā-ser oldı muhīt-i ' ulūm-ı sırr u ' alen

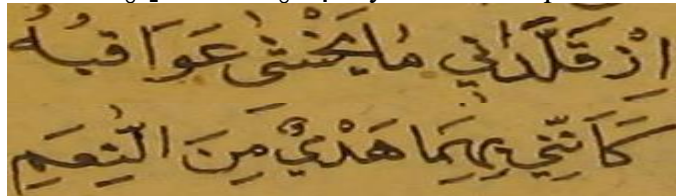
*Kefāke bi'l-'ilmi fī'l-ümmiyi mu' cizeten
 Fī'l-cāhiliyyeti ve 't-te 'dībi fī'l-yütümi⁹²⁸*

141. Kemāl üzre sitayiş[i] muhāl iken o mehi
 Şefā' at ide ümīdüm budur bu hāk-ı rehi
 Ne kudretüm ola kim medh idem o pādīşehi

*Hademtühü bi-medihın istekilü bihi
 Zünubi ' ömrin mezā fī's-ş'i'ri ve'l-hadem⁹²⁹*

142. Terāne-senc-i maqālāt-i şic' r olup her sū
 ' Aceb mi çeşmüme eşk-i nedāmet itse gulū
 Cihānda hizmet-i maahlūka eyledüm tek ü pū

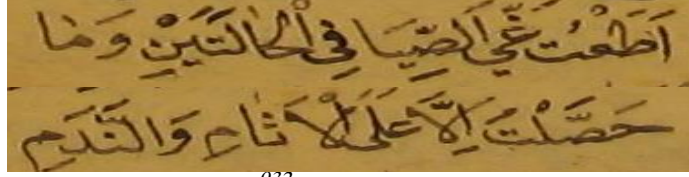
*İz kalledānī mā yeşşā 'avākıbühü
 Ke-ennenī bihimā hedyün mine'n-ni'ami⁹³⁰*

⁹²⁷ Allah'm kelâmı (*olan Kur'an*), İslâm dinine karşı nice mücadele edenleri yere serdi ve onun kuvvetli delilleri, nice azılı düşmanları mağlup ve perişan etti.

⁹²⁸ Ümmî (*okuma yazma bilmeyen*) Peygamberin cāhiliye döneminde yaşadığı halde ilim, yetim olarak büyüdüğü halde yüksek bir terbiyeye sahip olması sana mucize olarak yeter.

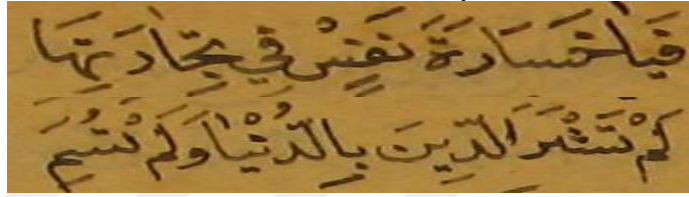
⁹²⁹ HZ. Peygamber'e bu kaside ile hizmet etmeye çalıştım. Hayatım boyunca başkalarına şiir yazarak ve hizmet ederek işlediğim günahların, bu kaside vesilesiyle affımı umuyorum.

143. Müdām idüp baña inşār u⁹³¹ şî‘ r ile ĩmā
Diriġ u ħayf kılup ‘ ömr-i nāzenīni hevā
Düşürdi ħizmet-i aġyāra nefsi-i ħīle-nümā

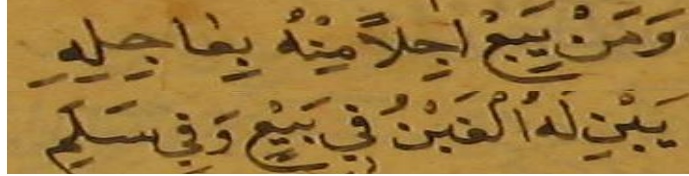
*Eṭa‘ tü ġayye ‘ş-şiyā⁹³² fi’l-ħāleteyni vemā
Ĥaşşalte illā ‘ale’l-esāmi ve’n-nedem⁹³³*

- [102b] 144. Tekāsül itdi ‘ ibādetde bu dil-i şeydā
Hezār ħayf u te’essüf hezār vā-veylā⁹³⁴
Maħall-i furşatı fevt itdi bilmedi ħayfā

*Feyā ħaşārate nefsin fi-ticāratihā
Kem teşteri’d-dīne bi’d-dünyā ve-lem tüsem⁹³⁵*

145. Teġāfül üzre güzer-gāh idüp bu bey‘ agehi
Füzün-ter olsa revādur taħayyür ü⁹³⁶ velehi
‘ Aceb ki bu dil-i maġbūnum oldı kīse-tehi

*Ve-men yebi‘ a acilen minhü bi-‘ācilihi
Beyne⁹³⁷ lehü’l-ġabnü fi-bey‘in ve fi-selemi⁹³⁸*

146. İdüp müdāfa‘ a ġayrūñ hevā-yı mu‘ terizİN
Mü’ekked itdi⁹³⁹ o şāhuñ vedād-ı müfterizİN
Kılup qarīn-i tezelzül binā-yı münqarızİN

⁹³⁰ Başkalarına yazdığım şiir ve ettiğim hizmet, boynuma, neticesinden korkulan öyle bir gerdanlık taktırdı ki sanki bunlarla kurbanlık bir deveye döndüm.

⁹³¹ u, -ME

⁹³² şiyā: şibā, KO

⁹³³ Her iki halde de gençlik heyecanına kapıldım. Elime günahın ve pişmanlıktan başka bir şey geçmedi.

⁹³⁴ Vezne uymamaktadır.

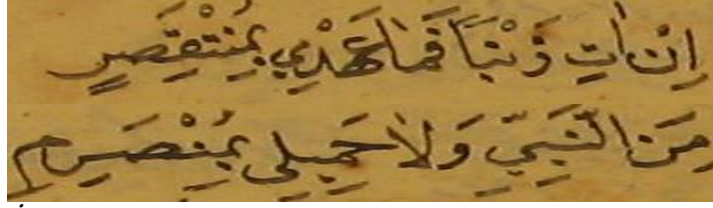
⁹³⁵ Ey ticaretinde zarar eden nefis! Bu alışverişte çok hem de çok zarar ettim, yazık ben ne dünyayı verip dini aldım ne böyle bir hevesim oldu.

⁹³⁶ ü, -KO

⁹³⁷ Beyne: Yebin, KO

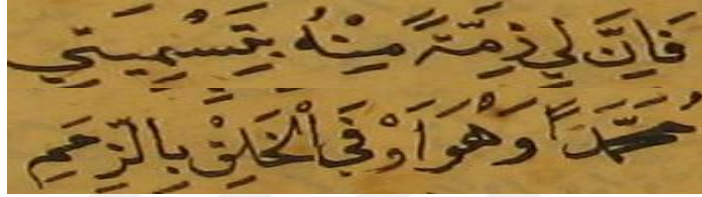
⁹³⁸ Her kim peşin olan dünya menfaati karşılığında ahirette verilecek mükâfatı unutup dünya menfaatine dalarsa onun her ticareti zarardır.

⁹³⁹ itdi: itdim, KO

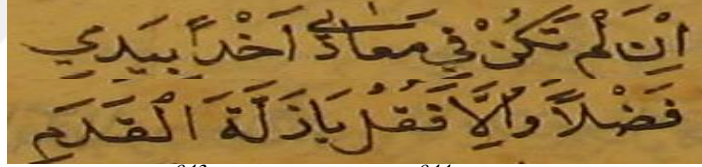
*În âti zenben femâ 'ahdî bimüntekîşin
Mine'n-nebiyyi velâ ħabilî bi-münşarımı⁹⁴⁰*

147. Egerçi mürtekib oldum bu deñli ma' şiyeti
Bulur bunuñla derūnum şafā-yı tesliyeti
Ümid odur ola Ĥaĥkuñ ħarīn-i mağfireti

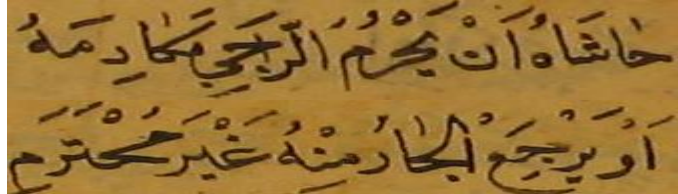
*Fe-inne lî-zimmeten minhü bi-tesmiyeti
Muĥammeden vehüve evfe'l-ħalkı bi'z-zimemi⁹⁴¹*

148. O dem ki emr-i mu' allā-yı Ĥazret-i Şamedi
İrişmez ise bu 'abd-i za' ife ger mededi
Fezā-yı maĥşere sevk ide cümle nîk ü bedi⁹⁴²

*În-lem tekün⁹⁴³ fî me'ādî eĥden⁹⁴⁴ bi-yedi
Fazlen ve illā feĥul yā zellete'l-ĥademi⁹⁴⁵*

149. O kân-ı cūd u sūĥādan budur ümidüm bu
Kemāl-i luĥf iken ol şāĥa 'ādet ü ĥū
Ĥudādan ola benümçün daĥı 'ināyet-cū

*Ĥāşāĥü en yeĥrume'r-rācî mekārimehü
Ev yerci'a'l-cāru minhü ġayra muĥteremi⁹⁴⁶*

[103a]

⁹⁴⁰ Günahkâr olsam bile benim Resûlullah ile ahdim bozulmaz, alakam kesilmez.

⁹⁴¹ Şüphesiz isminin Muhammed olması dolayısıyla ben onun himayesindeyim. O ise, yaratılanlar içinde sözünü yerine getirenlerin en vefalıdır.

⁹⁴² cümle nîk ü bedi: cümleñün vebedi, KO

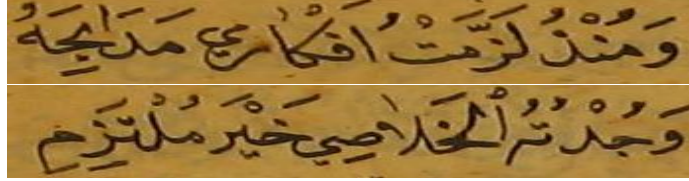
⁹⁴³ tekün: yekün, KO

⁹⁴⁴ eĥden: eĥzen, KO

⁹⁴⁵ Eğer kıyamet günü lutf edip elimden tutmazsa, (o zaman sen bana) şöyle de: "Ey ayağı sürçen zavallı nerdesin!"

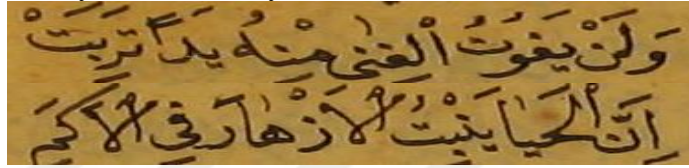
⁹⁴⁶ Hâşâ o Peygamber isteyenden lütuflarını esirgemez; kendisine iltica edeni gönülmeden göndermez.

150. Ezel ki albüme feyż-i muabbet itdi ulüvv
Olup mülāzım-ı na t-ı Resül-ı mu cize-gü
Derünum eyledi aş-ı Muammedı memlü

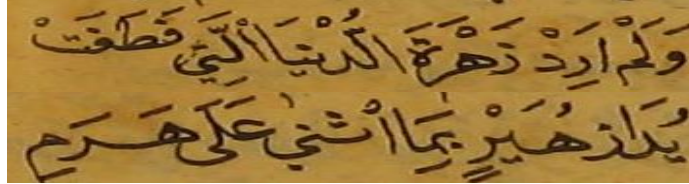
*Ve-münzi 'z-zemtü efkārı medāyihahü
Vecüdtühü 'l-alāşı ayra mültezimi*⁹⁴⁷

151. Ol dil ki şıd ile oldı mülāzım-ı ızmet
omaz bu āki tehı-dest o melce'-i ümmet
Sezā-yı himmet ü şāyān-ı luf olur elbet

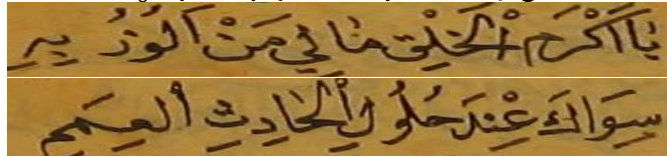
*Ve-len yefütü 'l-inā minhü yeden teribet
İnne 'l-ayā yenbitü 'l-ezhāri fı 'l-ekemi*⁹⁴⁸

152. Bilüp media-ı na tın vesile-i rahmet
Netıce malab-ı fāniye etmedüm rabet
Ümıd-i luf-ı şefā atle iderüm cüret

*Ve-lem erid zehrata 'd-dünyā elleti atafet
Yüdā Züheyriın bimā eşnā ala heremi*⁹⁴⁹

153. Eyā alem-rev-i  afvün yegāne pädişehi
Niāh-ı lufa sezā ıl bu  abd-i pür-ünehi
O dem ki al ola aşrün muım-i  arşagehi

*Yā ekreme 'l-alı mālı men elüzübihi
Sivāke inde ulüli 'l-ādişi 'l-imemi*⁹⁵⁰

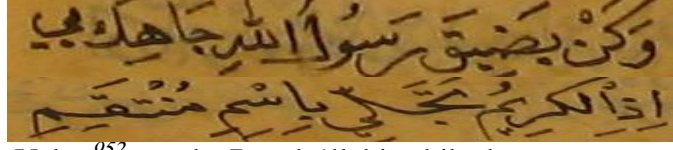
⁹⁴⁷ Onu methetmekten başka bir şey düşünemez olduğum günden beri kurtuluşum için O'nu hep yanımda buldum.

⁹⁴⁸ Yağmurun tepelerde bile çiçek bitirdiği gibi onun yardım ve şefaati de hiçbir eli boş çevirmeyecektir. Doğrusu rahmet su durmaz tepelerde bile çiçekler bitirir.

⁹⁴⁹ (Bu kasideyi yazarken), Herem'i Övmesi üzerine Züheyri'n elleriyle derlediği göz alıcı dünya çiçeklerini (nimetlerini) istemedim.

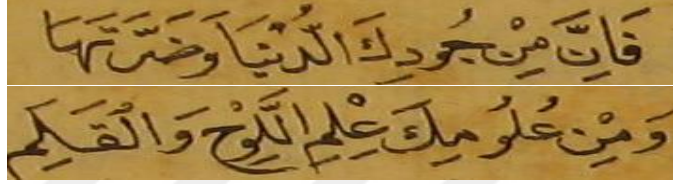
⁹⁵⁰ Ey âlemin efendisi, benim kıyamet günü sığınacağım senden başka kimim var!

154. O demki zāhir olup nār u⁹⁵¹ duzāhuñ Lehebī
Eyā mülāzım-ı vā-ümmeți fedāke ebī
Ḳarīn-i ḥaṣyet ola ser-be-ser Resūl ü Nebī

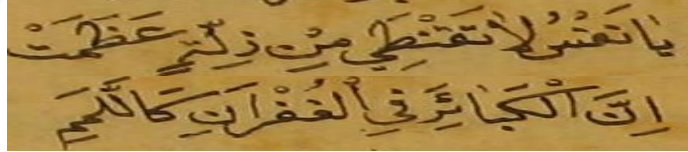
Veken⁹⁵² yeziḳa Resūlu'llāhi cāhike bī
İzi'l-ḳerīmü tecellī bi-ismi⁹⁵³ münteḳımı⁹⁵⁴

- [103b] 155. Eyā muḥāṭab-ı levlāk eyā Ḥabīb-i Ḥudā
Melāz-ı ümmet olursañ 'aceb mi rüz-ı cezā
Vücūda geldi senüñ çün bu künbed-i ḥaḍrā

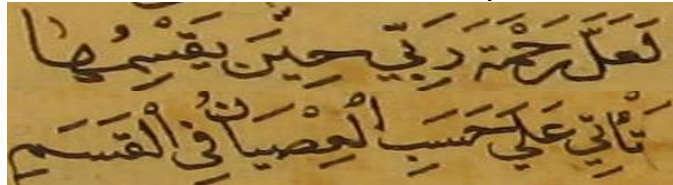
Fe-inne min cūdike'd-dünyā ve zarratehā
Ve min 'ulūmike 'ilmi'l-levḫi ve'l-ḳalem⁹⁵⁵

156. Ne deñli cürm ü günāhuñ olursa bī-gāyet
'Uṣāt-ı ümmet içündür nevāle-i raḥmet
Ḥulūṣ-ı bāl ile Mevlāya ḳıl 'ubudiyyet

Yā nefüsü lā-taḳnaṭi min zilletin 'azamet
İnne'l-kebā'ire fī'l-ḡufrāni ke'l-lememi⁹⁵⁶

157. Ne deñli itdüm ise ḡaflet ile cürm ü ḥaṭā
Ġarīḳ-i raḥmet olursam 'aceb mi rüz-ı cezā
Ümīd odur ide Allāh o deñli faẓl u 'aṭā

Le'alle raḥmete Rabbī ḥīne yeḳsimühā
Te'ti 'ala ḥasebi'l-'iṣyānü fī'l-ḳasemi⁹⁵⁷

⁹⁵¹ u, -ME

⁹⁵² Veken: Velen, KO

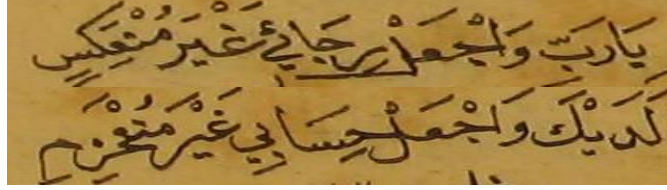
⁹⁵³ bi-ismi: bā-semmi, KO

⁹⁵⁴ Yâ Muhammed! Kerim olan Allah, Müntakim ismiyle tecelli edince bana şefaaf etmekle senin makam ve rütbene asla noksanlık gelmez.

⁹⁵⁵ Çünkü dünya ve ahiret hep senin cömertliğinden, Levh ü Kalem senin ilmindendir.

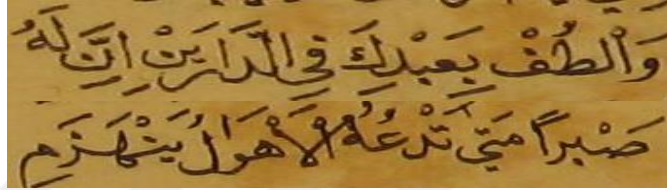
⁹⁵⁶ (Ey Bûsırî), işlediğin büyük günahlardan dolayı Allah'ın rahmetinden ümidini kesme. Zira büyük günahlar Allah'ın mağfireti yanında küçük günahlar gibidirler.

158. abul idup bu fairun Ilahi multemisin
Rehin-i magfired it rahmetunle hatimesin
Muvafik eyle riza-yı kerime her nefesin

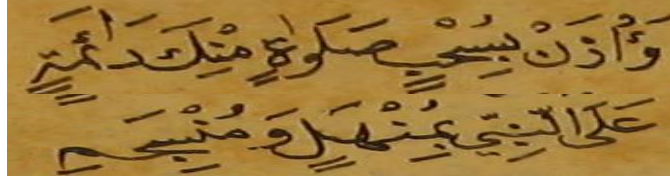
*Yā Rabbi vec‘al ricā‘ī ğayra mün‘akisin
Ledeyke vec‘al hisābī ğayra münħazimī*⁹⁵⁸

159. O demki can u dile hevl-i mahşer ide guluvv
Ilahi eyleme şermende-i habib ü⁹⁵⁹‘adū
Nahifi bendeñi şayan-ı rahmet it her sū

*Ve ‘lţuf bi-‘abdike fi‘d-dāreyni inne lehū
Şabran metā ted‘uhū‘l- ahvālū yenhezemī*⁹⁶⁰

- [104a] 160. Virup Resulüne yā Rabb vesile menziletin
Hemişe cah-ı şefa‘atle zeyn idup şıfatın
Mezid-i qurb ile bala-ter eyle her cihetin

*Ve ‘zen bisühbin şalavātin minke dā‘imetin
‘Ale‘n-nebiyyi bi-münhelin ve münsecimī*⁹⁶¹

161. Ola selām ile şad ol efāşıl⁹⁶²-ı merdüm
Cihandan eylediler zulmet-i cehaleti güm
Ki anlar idi sipihr-i hidayete encüm

⁹⁵⁷ Ümid ederim ki Rabbim mahşer günü rahmetini taksim ederken, taksim günahların çokluğuna göre yapılır.

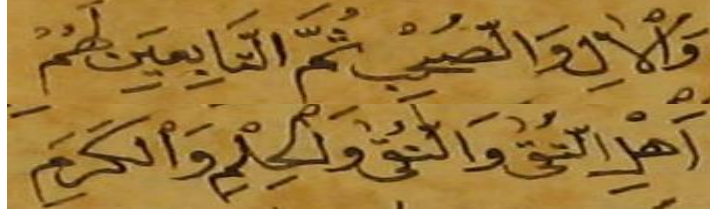
⁹⁵⁸ münħazimi: münħarimi, KO. “Ey Rabbim (*rahmetine olan*) ümidimi huzurunda boşa çıkarma ve hesabımı kolay ve çabuk eyle.”

⁹⁵⁹ ü,- ME

⁹⁶⁰ Bu kuluna dünyada da ahirette de lutf u ihsân ile muamelede bulun. Çünkü onun musibetler gelip çattığında yeniliveren bir sabrı var.

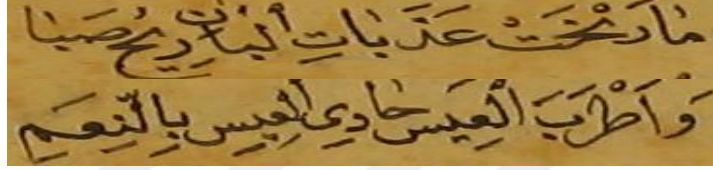
⁹⁶¹ Allah’ım izin ver salât u selâm bulutları Hz. Peygamber üzerine bardaktan boşanırcasına rahmetini yağdırınlar.

⁹⁶² efāşıl: efāzıl, KO

*Ve'l-āli ve's-şuḥbi şümme't-tābi'ine lehüm
Ehli't-tükā ve'n-nükā ve'l-ḥilmi ve'l-keremi*⁹⁶³

162. Hemîşe devr ide tā kim bu gerdiş-i minā
İlāhî anlara eyle selām-ı lā-yuḥşā
Hemîşe tā ola şems ü kamerde nūr u ziyā

*Mā-ranḥat 'azābāti'l-bānī riḥu şabā
Ve -eṭrabe'l- 'İsa hādi'l- 'İsi bi'n-nağami*⁹⁶⁴

163. *Şümme'r-rizā 'an Ebū Bekrın ve 'an 'Ömerin*⁹⁶⁵
*Ve 'an 'Osmāni ve 'an 'Aliyyi zī'l-kerami*⁹⁶⁶
*Ve'l-āli ve's-şuḥbi şümme't-tābi'ine fehüm*⁹⁶⁷
*Ehli't-tükā ve'n-nükā ve'l- 'ilmi ve'l-ḥikemi*⁹⁶⁸
*Veğfirlenā zımihā eyzan ve ḳāri'ihā*⁹⁶⁹
*Ve'sme' lisāmi' ihā bi'l- 'afv ve'l-kerami*⁹⁷⁰

⁹⁶³ Hz. Res'ül'ün âline ve ashabına salavât dâim olsun. Ondan sonra tabi' olanlara ki onlar ehi-i takva ve ehl-i nezâfet ve ehl-i hilm ve ehl-i keremlerdir ve salavât dâim olsun.

⁹⁶⁴ ni'ami, ME. Kelimedeki imla hatasından dolayı KO'daki okunuş esas alınmıştır. "Bulutlar, sabâ rüzgârı bân ağacının dallarını salladıkça, deveci boz develerini nağmeler söyleyip çoşturdukça salât u selâm yağmurları yağdıkça yağsın."

⁹⁶⁵

⁹⁶⁶

⁹⁶⁷

⁹⁶⁸

⁹⁶⁹

⁹⁷⁰

"Sonra Ebu Bekir'den Ömer'den, Osman'dan ve kerem sahibi Ali'den âl ü ashaptan sonra Tabiinden onlar takva sahibi ve tertemiz (ruhlu), ilim ve hikmet ehlidir (onlardan) razı ol ve bağışlamana ilhak et. Yine bunlar gibi (bu şiiri) okuyanı, işiteni ve dinleyiceleri de afv u keremine (ilhak eyle.)"

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [104b] 1. Yā ilāhī ravza-ı cennet midür bu hoş maķām
Yā ki beytu'llāhdur yā secdegāh-ı hāş u 'ām
Yā riyāz-ı üns yāhūd ravza-ı hayru'l-enām
K'işigine⁹⁷² yüz sürer hayli melā'ik şubḥ u dem
Cānuma irdi nidā-yı ğaybdan bu hoş peyām
E's-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān e's-selām
2. Nāme-i iķbālde nāmı ' Alī Mūsā'r-Rızā
Kendü şāh-i evliyā cecdi ' Aliyyü'l-Murtażā
Oldı lāmi' şafha-i vechinde nūr-ı Muştafā
Zāt-ı pākinde tecelli etdi sırr-ı⁹⁷³ هل اتا
Buldı kuvvet lā-cerem ser-pençe-i Āl-i ' abā
E's-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān e's-selām
3. Ey muḥīṭ-i ķulzüm-ı cūd-ı seḥā kân-ı kerem
Gevher-i ' ummān-i Yeşrib ḥ'āce-i mülk-i ' Acem
Aşl-ı pāk u zübde-i erkân-ı nesl-i muḥterem
Zirve⁹⁷⁴-i çarḥ-ı velāyet dürr-i deryā-yı ķadem
Ger başarsañ yiridür ebşār-ı aḥbāba ķadem
E's-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān e's-selām
4. Muştafā vü Murtażānuñ naķdisin ey pāk-i dīn
Hem Ḥüseyn ile Ḥasan hem Şāh-ı Zeyne'l-'ābidīn
Bāķır u Şādık daḥı Kāzım imām-ı heştümīn⁹⁷⁵
Hem taķī vü bi'n-nakī hem ' Askerīsin sen yaķīn
Mehdī-i şāḥib-zamānsın hādī-i rüy-ı zemīn
E's-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān e's-selām
- [105a] 5. Pāye-i ' arşa irişdi pāy-ı mirķātüñ senüñ
Māverā-yı ' āleme naşb oldı rā'yātuñ senüñ
Zāhir oldı gün gibi āfāķa āyātuñ senüñ
Künt-i kenzüñ gevherinüñ ķānıdur zātuñ senüñ
On sekiz biñ ' ālemi gösterdi mir'ātuñ senüñ
E's-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān e's-selām
6. Bir nefesde çüb-ı huşķī eyledüñ tāze şecer
Zāhir oldı naķş-ı iķdāmuñ senüñ fevķa'l-ḥacer
Buldı enfās-ı şifā-baḥşuñla şıḥḥāt kūr u ker⁹⁷⁶
Emrüne rām ins ü cin ḥükmüne tābi' baḥr u ber

⁹⁷¹ Usûlî Dîvânı, s. 79,80. Bu şiir bir müseddestir. (İsen, 1990)

⁹⁷² Ki eşigine, ME. Vezne uymadığı için UD'deki okunuş esas alınmıştır.

⁹⁷³ Hel etā

⁹⁷⁴ Zirve: Zerre, UD

⁹⁷⁵ heştümīn: hem-nişīn, UD

⁹⁷⁶ kūrular, ME. Kafiye uyumu için UD'deki okunuş esas alınmıştır.

Zî-kerâmet zî-hüner zî-mu^c cize شق القمر⁹⁷⁷
E's-selâm ey Hazret-i Şâh-ı Horâsân e's-selâm

7. Tal^c atüñ envârını sırruñda⁹⁷⁸ peydâ eyledüñ
Maṭla^c -i cāndan güneş gibi tecellâ eyledüñ
Bu **Uşulî** lâl idi medhüñle güyâ eyledüñ
Luṭf idüp bir ölmüşe cān virdüñ ihyâ eyledüñ
Bir nazarda kūr-ı māder-zādı binâ eyledüñ
E's-selâm ey Hazret-i Şâh-ı Horâsân e's-selâm

228⁹⁷⁹

fā^c ilātün / fā^c ilātün / fā^c ilātün / fā^c ilün

1. Halkı kōdı Hakkā tutdı yüzini dervişler
Halka bakmaz Hakkdan ayırmaz gözini dervişler
2. Çünkü yokluk şerbetinden bir kadeh nüş itdiler
Hiçe şatdılar bu ^c izz ü nāzımı dervişler
- [105b] 3. Dünyenüñ bir çüb kadarca katlarında kadri yok
Gözlemezler çoğunı yā azını dervişler
4. Bildiler bu dünya hiçdür hiçe aldanmadılar
Gün gün⁹⁸⁰ arturdılar āh u⁹⁸¹ sūzını dervişler
5. Şıdḳ u ihlāş ile⁹⁸² ol dost yoluna koşundılar
Düzdiler dost dost deyü āvāzını⁹⁸³ dervişler
6. Kendilerün dost yolına şöyle kim hāk itdiler
Kimseye göstermediler tozını dervişler
7. ^c Aşḳ şarabun içdiler iki cihāndan geçdiler
Diñlemediler bu halkun sözünü dervişler
8. Öldiler ölmezden öñden bākī dirlik buldılar
Lā-mekāndan kıldılar pervāzını dervişler
9. Kōsalar bu **Eşrefoğlu Rūm** dilün tutar idi⁹⁸⁴
İhtiyārsuz⁹⁸⁵ söyledürler rāzını dervişler

⁹⁷⁷ “Şakka’l-kamer: ... ve ay yarıldı. (Kamer 54/1)” (Komisyon, 2013: 527)

⁹⁷⁸ sırruñda: sırrımda, UD

⁹⁷⁹ Eşrefoğlu Rūmî ve Divânı s. 246 (Güneş, 1994)

⁹⁸⁰ Gün gün: Dün ü gün, ERD

⁹⁸¹ u,-ME

⁹⁸² ile, -ME Vezne uymadığı için ERD’deki okunuş esas alınmıştır.

⁹⁸³ āvāzını: āvāz-ı neyi, ERD

⁹⁸⁴ Tutar idi: tutdı, ERD

⁹⁸⁵ İhtiyārsuz, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı ERD’deki okunuş esas alınmıştır.

229⁹⁸⁶

1. ʿArşdan yüce kurulmuş şayvânı dervîşlerüñ
ʿArş Kürsi⁹⁸⁷ Levh u Qalem hayrânı dervîşlerüñ
2. Tolu tolu kadehi⁹⁸⁸ dost elinden i erler
Nişânsuz bî-nişânda⁹⁸⁹ cevlanı dervîşlerüñ
- [106a] 3. Dervîşler dostına gider iki cihânı n’ider
Mekânsuz lâ-mekânda seyrânı dervîşlerüñ
4. Neliksüz niteliksüz bakarlar dost yüzine
Hâzretde ge er sözi nâz ile⁹⁹⁰ dervîşlerüñ
5. Dervîşleri Hâk sever Qur’ân içinde öger
Hâzret eşigindedür dîvânı dervîşlerüñ
6. Âdem yaratılmazdan elestden ilerüden
ʿAhdleri var dost ile peymânı⁹⁹¹ dervîşlerüñ
7. Dervîşlerüñ sözini ferîştehler⁹⁹² a lamaz
Dört kitâbı cem’ ider lisânı dervîşlerüñ
8. Cümle yaratılmışuñ dervîşler dilin bilür
Süleymân bilmez nedür lisânı⁹⁹³ dervîşlerüñ
9. Dervîşler işbu mülke teferrüce geldiler
İki cihândan öte cihânı dervîşlerüñ
10. Bu Eşrefoğlu Rûmî dervîşlerüñ⁹⁹⁴ mücrimi
ʿAbdu’l-kâdir Sulţândur sulţânı dervîşlerüñ⁹⁹⁵

230⁹⁹⁶

fâ’ ilâtün / fâ’ ilâtün / fâ’ ilün

1. ʿAyn u lâm u yî durur şehrümde şâh
Yüz[i] muşhaf kaşları ha dur güvâh

⁹⁸⁶ a.g.e. s.282,283. Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

⁹⁸⁷ Kürs, ME

⁹⁸⁸ kadehi: kadehler, ERD

⁹⁸⁹ bî-nişânda: bî-nişândur, ERD

⁹⁹⁰ Hâzretde ge er sözi nâzile: Pâyânsuz devr içinde devrânı, ERD

⁹⁹¹ peymânı: pinhânı, ERD

⁹⁹² ferîşehler, ME

⁹⁹³ lisânı: zebânı, ERD

⁹⁹⁴ derîşlerüñ, ME

⁹⁹⁵ a.g.e. de bu şiir 11 beyitten oluşmaktadır.

⁹⁹⁶ Şairi belli değildir.

2. Yidi haṭṭuñdur bize Hādī-i rāh
Hem ʿ aṭā kıldı bize faşl-ı ilāh
- [106b] 3. Ādemi bu kāʿināta cān imiş
Nefsüni bilen kişi sulṭān imiş
4. Mazhar-ı Haḫḫı bilen insān imiş
Ādemi inkār iden şeyṭān imiş
5. Muştafā medlül Ādem dāl imiş
Dāl-ı medlül Muştafāda hāl imiş
6. ʿ Ālem-i ʿ ulvī vü süflī ḳāl imiş
Her ki bildi sīni abdāl imiş

231⁹⁹⁷

1. Haḫḫat dost ḳapusundan gelür ḳardeş gerek bize
Tevellāyı teberrāyı bilür ḳardeş gerek bize
2. Evvel mülke kim segirdi kim şu ḳoydı kim yoğurdı
Ādem deyü kim çağırdı bilür ḳardeş gerek bize
3. Nedür odun bilüñ aşlı Ādem neden oldı yaşlı
ʿ Aḫlı kāmīl kendi uşlı olur ḳardeş gerek bize
4. Cān geldi imān buyurdı ğaflet donın kim geyürdü
Dört mezhebi kim ayırdı bilür ḳardeş gerek bize
5. ʿ Aliʿi bir suʿāl şordı arz u semā nice durdı
Tañriya adı kim virdi bilür ḳardeş gerek bize

[107a]

Dest-nāme-i Eger

232⁹⁹⁸

mefāʿ ilün / mefāʿ ilün / feʿ ulün

1. İşit kim nazm ile bir söz diyem hoş
Eger ʿ aḫil iseñ cān ile it güş
2. Vücūduñdan beşāretdür saña key
Eger fehm ider iseñ olasın ḫay

⁹⁹⁷ Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

⁹⁹⁸ Şairi belli değildir.

3. Bu Ādem hilkatidür zāta mir 'āt
Nazar kıl kim göresin andadur zāt
4. Şıfâtıdur yüzünde yazlu esmā
Haķıķat ol durur ' ayn-ı müsem mā
5. Elünde ayagunda gör yüzünde
Mürekkebi olmış esmā hem sözünde
6. Yüzün haţtın okı kim olasın hay
Göresin vechidür hūnuñ kamu şey'
7. Hū vechün zātıdur şüret şıfâtı
Bu esmādur müsem mā ' ayn-ı zātı
8. Cemālün haţtıdur hey okı ezber
Ki dīv olmayasın merdūd-ı ebter
9. Hūrūf-ı muķkemātuñ ' aynıdur hey
Nitekim hey olur çün sākini yey
10. Yī ondur ki he beşdür añla harfı
Olur on yedi añlağıl bu harfı
11. Hūrūfuñ on yedidür muķkemātı
نو بیشنو این سخن از فضل ذاتی⁹⁹⁹
12. Anuñ zımnındadur ğayri ne kim var
Eger teşbīh-i esmā nuţk [u] güftār
13. Haķuñ vechidür esmā hū müsem mā
Bu sözi fehīm idemez dir a' mā
14. Şıfâtı çünki esmādur kamu şey'
Kamu şey veche hūdur añlağıl key
15. Görünen cümle anuñ vechi oldı
Helāk olup kamu şey vech kaldı
- [107b] 16. Muķīţ-i ' ālem oldı çün şıfâtı
Bu ādemden göründi vech-i zātı
17. Bu sırra kimsenün ' aklı irüşmez
Bu yola hārici ebter duruşmaz
18. Haber dār ol vücūduñdan gel imdi
Dilünde söyleyen kimdür bil imdi

⁹⁹⁹ Tü bışnev in sühan ez-fazl-ı zātı

19. Taşarruf eyleyen her-dem sözüñde
Haķuñ esmāsıdur yazlu yüzüñde
20. Niçün olmazsın āgeh kendüzüñden
Kıyāmet geldi gel utan yüzüñden
21. Tanıklık vire-çün eller ayaklar
Olardur kim seni her yerde şaķlar
22. Vücūdı bilesin eldür ayakdur
Bularda yazlu çün esmā Haķdur
23. Elüñde yazludur ol ism-i Allāh
Haķerdār ol degülseñ deyü güm-rāh
24. Oķı gör ism-i Allāh oldu beş harf
Elüñ barmağı beşdür hey olur harf
25. Hī beşdür harf beş barmaķları beş
Budur t̄aliblere hem mezheb-keş
26. Daķı şay barmaģuñ mafşallarını
Tutar her biri bir harfüñ yerini
27. Kelāmuñ harfi yigirmi sekizdür
Elüñ sözün işit kim reste-ķizdür
28. Daķı bir söz işit kim ism-i Allāh
Elüñ harf nicedür ey t̄alib-i rāh
29. H̄urūf-i sitte ger olsa eczā
Olursa lā ey yār-ı bīnā
30. Olursa lā Allāh demek hem
Odur çün ism-i zātī ism-i a‘zam
31. Elif iki iki lām bir heyi
Bu sırrı şaķla ki t̄aliblere di
- [108a] 32. Cümelde oldu altmış iki ol lām
He beş iki elifdür añla ol nām
33. Daķı beş harf var fehm eyle nāmı
Olursa lā vaşf-ı tamāmı
34. Haķıķat dest-i hūdūr bil ki ol nām
Bize fazl eyledi bu sırrı en‘ām

35. Sebeb-i rızıkına halkuñ el olubdur¹⁰⁰⁰
Berāber çünki nuṭqa ol gelübdür
36. Dağı hem el ider inşā kelāmı
Bu sözi fehm idemez deyü ‘**Āzmi**
37. Şehādet sırrı çün elden bilindi
Elüñ mermüzını cehd it bilindi
38. Haber dār oldı çünki elden elvān
Elüñ şerhinde ‘āciz qaldı hayrān
39. Zirā bahr-i ‘amīkdür el beyānı
Qılır ol tayy zemīn ü āsumānı
40. Cihānda her ne kim var el erişür
Yıkar bozar düzer her dem dürüşür
41. Yüzüñ haṭṭını şerh ide mefāşıl
Eger bildüñse oldın Haḫḫa vāşıl
42. Hurūf eczāsıdur şerhi tamāmı
Elüñde fehm itgil bu kelāmı

233¹⁰⁰¹

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Çün الست ربكم¹⁰⁰² güş itdiler dervişler
Mest olup¹⁰⁰³ vaḫdet meyün nüş itdiler dervişler
 2. Gördiler bu dehr¹⁰⁰⁴ kim bir mār¹⁰⁰⁵ u¹⁰⁰⁶ kejdüm heft ser¹⁰⁰⁷
El çeküp andan ferāmūs itdiler dervişler
- [108b] 3. Bellerine şāh¹⁰⁰⁸ meftūlini¹⁰⁰⁹ kıldılar kemer
Pes ṭarīqatdaki dil-ḫoş itdiler dervişler

¹⁰⁰⁰ Vezne uymamaktadır.

¹⁰⁰¹ Nesīmî Dîvânı, s. 174 (Ayan, 1990)

¹⁰⁰² “Elestü [bi]Rabbüküm: Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (A‘ rāf 7/172)” (Komisyon, 2013: 172)

¹⁰⁰³ Mest olup: Pes alup, NED

¹⁰⁰⁴ dehr: devri, NED

¹⁰⁰⁵ mār: mäh, NED

¹⁰⁰⁶ u,-ME

¹⁰⁰⁷ ser: pır, NED

¹⁰⁰⁸ şāh: şer, NED

¹⁰⁰⁹ meftūlini: menkūlünü, NED

4. Hırka-ı fakr ile¹⁰¹⁰ fahr itdi anuñla Muştafâ
Özlerine ānı¹⁰¹¹ ser-püş itdiler dervişler
5. Buldılar rāh-ı haķıķatde kemāl-i ma^ç rifet
Ālem-i vaħdetde çün cüş itdiler dervişler
6. Şevķ-i şem^ç ine yakup pervāne gibi perr ü bāl
Öldiler ölmezden ön¹⁰¹² hoş itdiler dervişler
7. Ey Nesīmī buldılar mülk-i beķā¹⁰¹³ cānlar tamām¹⁰¹⁴
Çün fenā dārundan el boş itdiler dervişler

234¹⁰¹⁵

fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilün

1. Yanarum ^ç aşķuñdan aķar gözlerümden yaşlar
Fürķatüñ derdi çıkardı yüregümde başlar
 2. Müdde^ç ī ta^ç n idüben¹⁰¹⁶ başuma kaķar ^ç aşķuñı
Sīneme¹⁰¹⁷ vācib degüldür bunca atmak taşlar
 3. Ğamdan inceldi vücūdum oldu yeñi ay gibi¹⁰¹⁸
Gözlerüme dūş olalı şol hilāli kaşlar
 4. Ğasta olalı gönül ^ç aşķunda ey cān pāresi
İçerüm ğam maţbaħından dolu dolu¹⁰¹⁹ aşlar
 5. Zülfüñe dolaşdı gönülüm bilmedi āşüfte kim
Zülfüñ ucından ne çok çok yeli varmış¹⁰²⁰ başlar
 6. Şöyle yanar cigerümde¹⁰²¹ ey şanem ^ç aşķuñ odı
Kim tutuşmış şu^ç lesünden hem kuru hem yaşlar
- [109a] 7. Tāķatüm tāk oldu yandum¹⁰²² geçdi ^ç ömrüm āh ile
Derdüme dermān ne¹⁰²³ deyüñ n'eylerüm yoldaşlar

¹⁰¹⁰ fakr ile: fakrı ki, NED

¹⁰¹¹ ān, ME. Kelimedeki harf eksikliğinden dolayı NED'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁰¹² önnden iy, ME. Vezne uymadığı için NED'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁰¹³ beķā: belāda, NED

¹⁰¹⁴ cānlar tamām: cāvidān, NED

¹⁰¹⁵ a.g.e. s. 131

¹⁰¹⁶ idüben: eyleyüp, NED

¹⁰¹⁷ Sīneme: Şınağa, NED

¹⁰¹⁸ gibi: kimi, NED

¹⁰¹⁹ dolu dolu: türlü türlü, NED

¹⁰²⁰ yeli varmış: yele vardı, NED

¹⁰²¹ cigerümde: yüregümde, NED

¹⁰²² yandum: ğamdan, NED

¹⁰²³ nedür, ME .Vezne uymadığı için NED'deki okunuş esas alınmıştır.

8. Olmuşum derd-i firākuñdan¹⁰²⁴ za' if ol hadde kim
Getüremezler¹⁰²⁵ hayāle naqşumı naqqāşlar
9. Öldi ' aşkuñla **Nesīmī** uşda dünyādan gider
Sen bu ad¹⁰²⁶ ile cihānda qal vü yaşa yaşlar

235¹⁰²⁷

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. ' Aşıkam şabr u qarār u ' aql yār olmaz baña
Dostlar dīvānelükden özge kār olmaz bana
2. Leşker-i gamdan kaçup kırtulmağ için zāhidā
Güşe-i meyhāne deñlü bir hişār olmaz baña
3. Kāfir olsun sen şanem öñinde secde kılmayan
Tañrı haqqı çün bu yolda ihtiyār olmaz baña
4. Yaşumı baħr idüp etduü gerçi varum der-miyān
Ol dür-i yek-tāna ammā kim kinār olmaz baña
5. Naqd-i cān virmekde şeh-bāzam velī dil-berlere
Ol hümā yüksek uçar ey dil-şikār olmaz baña
6. Ey gözi cellād zahm ur sīne-i şad-pāreye
' Ālem içre ol kadar bir yād-gār olmaz baña
7. Yañılıp ' ömrüm didüm ol cān beni terk eyledi
Zātiyā bildüm ki ' ömrüm pāy-dār olmaz baña

236¹⁰²⁸

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

- [109b] 1. Dirīgā ayrı düşdüm sen nihāl-i ergüvānumdan
Sirişk-i la' l-gūnum aqdı çeşm-i hün-feşānumdan
Egerçi künc-i fūrkat de uşandım tatlı cānumdan
Velī bī-zār şanmasın meh-i nā-mihribānumdan
Ġam-ı hecrüñle cānum çıksa cism-i nā-tüvānumdan
Temennā-yı vişālün gitmeye rüh-ı revānumdan

¹⁰²⁴ firākuñdan: firākuñla, NED

¹⁰²⁵ Getüremezler: Kim getirmezler, NED

¹⁰²⁶ bu ad: murād, NED

¹⁰²⁷ Zati Divanı s. 39 (Tarlan, 1968)

¹⁰²⁸ Milli Kütüphane 2860 Numaralı Şiir Mecmusa çalışmasında (Karadağ,2011) yer alan müseddes ve tesdislerden farklı bir müseddestir.

2. [O]¹⁰²⁹ gül rüyuñdan ayru zār zār u hār hār olsam
 Ayağum bend-i hecrüñde esİR-i intizār olsam
 Ğam-ı fūrkatde biñ yıl mübtelā-yı āh u zār olsam
 Cemālūñ görmesem tā haşre dek hāṭır-figār olsam
 Ğam-ı hecrüñle cānum çıksa cism-i nā-tüvānumdan
 Temennā-yı vişālūñ gİtmeye rūḥ-ı revānumdan
3. Beni gerdūn¹⁰³⁰ ayırdı dergeh-i devlet me ’ābuñdan
 Ğam-ı fūrkatde cān virdüm cüdā düşdüm rikābuñdan
 Yine gelmez teğayyür qalb-i zārā inqılābuñdan
 Efendüm hāşılı pūşide olmasun cenābuñdan
 Ğam-ı hecrüñle cānum çıksa cism-i nā-tüvānumdan
 Temennā-yı vişālūñ gİtmeye rūḥ-ı revānumdan
4. Belā-yı hecre düşdüm dā ’imā kārım olup zārı
 Sirişküm ğarqa-i seyl-āb idüp bu çeşm-i hūn-bārı
 Ölüsem de unutmam ben o güftārı o reftārı
 Ne mümkündür ferāmūş eylemek sen maḥ-ı ruḥsārı
 Ğam-ı hecrüñle cānum çıksa cism-i nā-tüvānumdan
 Temennā-yı vişālūñ gİtmeye rūḥ-ı revānumdan
- [110a]
5. Felekde Āzeri dā ’im melāmet şanma sultānum
 Firāquñdan giriftār-ı muşibet şanma sultānum
 Benüm itdiklerüm senden şikāyet şanma sultānum
 Meni peymāne-şiken bİ-haḫīkat şanma sultānum
 Ğam-ı hecrüñle cānum çıksa cism-i nā-tüvānumdan
 Temennā-yı vişālūñ gİtmeye rūḥ-ı revānumdan

237¹⁰³¹

fe’ ilātün / fe’ ilātün / fe’ ilātün / fe’ ilün

1. Şındı çün sākİ-i bezm-i ezeli cām-ı elest
 Eyledi rüz-ı belİde bizi lā-ya’ kıl u mest
 Yine dem-beste kılup qor ecel ey dil saña dest
 Çalunup yere olur kāse-i ser hūrd u şikest
 Gide bu qaşr-ı bülend ola yerüñ āḫir pest

¹⁰³² عاقبت منزل ما وادی خاموشا نست

¹⁰²⁹ Vezne uydurmak için metin tamiri yapılmıştır.

¹⁰³⁰ “gerdün” kelimesinin müstensih tarafından yazım hatası olarak ME’de “gerdüb” yazıldığını düşünmekteyiz

¹⁰³¹ Müseddes, -TAD (Sorgun, 2009), -BTD (Erdem, 1991), -TD, (Gezer, 2009)

¹⁰³² عاقبت منزل ما وادی خاموشا نست

2. Niçe bir dār-ı gurūr içre riyāset niçe bir
Niçe bir şevk u şafā şevket ü ʿizzet niçe bir
Bu terennüm bu teğannī bu feşāhet niçe bir
Niçe bir h̄ābuña pestir-i gāflet niçe bir
ʿAdem iklīmine olmaya ʿazīmet niçe bir

عاقبت منزل ما وادی خاموشا نست

- [110b] 3. Bu cihān üştüri bir gün seni pā-māl eyler
Zāl-ı dehr ırkuñı yire getürür al eyler
Şarşar-ı mevt nihāl-ı kıddüñi dāl eyler
İftirāka düşürür mużtaribü'l-hāl eyler
Dehānuñ bağlayup efsün-ı ecel lāl eyler

عاقبت منزل ما وادی خاموشا نست

4. Ğāfil olma bu şarabgāh u bu eyvānı gider
Bu vefā diledüğüñ h̄üsn-i cemālānı gider
H̄arekāt eyleyürük gerdiş-i devrānı gider
Kimse bulmaz marāz-ı mevtine dermānı gider
Gelüp elbetde fenā kılıbuña cānı gider

عاقبت وادی خاموشا نست

5. **Ṭālibī** eyle bu beş nesneye saʿy u aqdām
Şamt u cūʿ u seher u ʿuzlet ü zıkr-i be-devām
Sālīk-i rāh-ı Haq ol eyleyü gör nefsuñi rām
Pend gūş eyle yürü söyleme bī-hüde kelām
Merd-i kāmilden işit bu sözi kııl hatm-i merām

عاقبت منزل ما وادی خاموشا نست

[111a] **Ğazel-i Hoca Hāfız Tahmīs-i Kemāl**¹⁰³³

238¹⁰³⁴

feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilün

1. Şubh-dem yaqdı felek meşʿal-i zerrīn-fānūs
Gelüñ ey ehl-i muḥabbet idelüm ʿazm-i künūs
Kıyad-ı ʿār içre bugün olmayalum biz maḥbūs
Her ne dirse kıo disün ehl-i riyā vü sālūs
Şedd-i zünnār idelüm daḥı kılalalum pā-būs
Her şanem-i ğāret imān içün olmış cāsūs

¹⁰³³ 111a ile 111b varakları arasında yer alan Farsça şiir, tez konumuz, mecmuamızda yer alan Türkçe şiirler olduğu için transkribe edilmemiştir.

¹⁰³⁴ Şiirin başlığında “Müseddes-i Hüseynī denmiştir ancak nazım şekline bakıldığında bir müsemmen olduğu anlaşılmaktadır.

E's-şalā deyr-i muḥabbetde çalındı nākūs
‘Ārdur ehl-i ḥarābāta gerekmez nāmūs

[112a] 2. Bırağub bunda sizüñle kamu bī-gāneleri
Varalum seyr idelüm güşe-i meyḥāneleri
Girüp ābād idelüm sīne-i vīrāneleri
Pīr elinden görelüm bāde vü peymāneleri
Çekelüm sīneye tersā-beçe¹⁰³⁵ cānāneleri
Şem‘-i cum‘ a yakalum bu dil-i pervāneleri
E's-şalā deyr-i muḥabbetde çalındı nākūs
‘Ārdur ehl-i ḥarābāta gerekmez nāmūs

3. Seḫerī velveleden tıldı ser-ā-ser āfāk
Pister-i ḥasret içinde ne yaturlar ‘uşşāk
Eyledi maṭla‘ adan şems-i muḥabbet işrāk
Eylesün varını bu rüz-ı sa‘ yda infāk
Eylemiş ‘arz-ı cemāl ol şanem-i pūr-eşfāk
Yoluna cān virenüñ rüyına olmış müştāk
E's-şalā deyr-i muḥabbetde çalındı nākūs
‘Ārdur ehl-i ḥarābāta gerekmez nāmūs

4. Gördiler bir şanemi deyrden eyitdi nidā
Didi ey dil āgāh olup eyleñ işfā¹⁰³⁶
Benem ol mu‘ cize baḫışinde nefḫ-i ‘īsā
Benem ol mürde dilüñ dillerün iden iḫyā
Dil virenler baña oldı şeh-i iḫlīm-i beḫā
İbn-i vaḫt ol göresin sende ne ḫāletler ola
E's-şalā deyr-i muḥabbetde çalındı nākūs
‘Ārdur ehl-i ḥarābāta gerekmez nāmūs

[112b] 5. Furşatuñ elde iken itme **Hüseynī** iḫmāl
Seni bī-behre şaḫın ḫomaya tūl-ı āmāl
Bileyüm dirseñ eger sen daḫı keyfiyyet-i ḫāl
Gel berü eyle yekün ‘azm-i reh-i deyr ü vişāl
Dime ferdāda olur ehl-i dile ‘arz-ı cemāl
Eylemiş ‘arz-ı cemāl ol büt-i ferḫunde-ḫışāl
E's-şalā deyr-i muḥabbetde çalındı nākūs
‘Ārdur ehl-i ḥarābāta gerekmez nāmūs

¹⁰³⁵ peçe, ME. Kelime mısranın anlam bütünlüğü açısından “peçe” değil “beçe” olmalıdır. Zira bendin tamamında Hristiyanlık konusu ele alınmıştır dolayısıyla “tersā-beçe” yani “Hristiyan çocuğu” diye bir isim tamlaması mısranın anlamına daha uygun olmaktadır.

¹⁰³⁶ Bu mısra vezne uymamaktadır.

Gazel-i H̄ayālī

239¹⁰³⁷

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Muşaffā eyle dil levḥūñ bugün nūr-ı tecellādan
Cemālün gösterür Allāh çü mir'āt-ı mücellādan
2. Nazargāh-ı Hudādur dil dili şanmañ cüdādur dil
Uçar meşel Hümādur dil giçer ' arş-ı mu' allādan
3. Bugün her kim görür yārin gören añlar durur yarın
Ne bilsün anda dildārun olanlar bunda a' mādān
4. Degülsün lāyık-ı cānān seni nefis eylemiş ḥayrān
Gel ey Mecnūn-ı ser-gerdān ḥaberdār ol bu Leylādan
5. Nedendür علم الاسما¹⁰³⁸ na sırdur ليلة الاسرى¹⁰³⁹
Mezāhirdür kamu eşyā ḥaber virgil mu' ammādan
6. **H̄ayālī** terk-i cān itgil bu esrārı nihān itgil
Mekānun lā-mekān itgil cevāb al gel müsemmadan

[113 a]

*Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm*¹⁰⁴⁰

...

¹⁰³⁷ Gazel, -HB (Tarlan, 1945)

¹⁰³⁸ “‘Allem'l-esmā: İsimleri öğretti. (Bakara, 2/31)” (Komisyon, 2013: 5)

¹⁰³⁹ Leyletü'l-isrā: Gece yürüyüşü.

¹⁰⁴⁰ 113a ile 126a varakları arasında yer alan Türkçe nesir metni (Āḥiret-nāme), tez konumuz, mecmuamızda yer alan Türkçe şiirler olduğu için transkribe edilmemiştir.

[126a] Hāzā Kaşīde-i Oġlān Şeyh Raḥmetu'llāhi 'aleyh

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-rahīm

240¹⁰⁴¹

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Cihānı cümle zātunda görür zāhir dil-i dānā
Dil-i dānāda zāhirdür eger dünyā eger ' uq̄bā
2. Dil-i dānā iste her ne istersen muḥabbetle
Dil-i dānā durur fehm eyler iseñ Cennetü'l-Me'vā
3. Cihānāsā senüñ¹⁰⁴² lübbi dil-i¹⁰⁴³ dānāda cem'oldı
Bu cem' üñ cem' i cem' idür dil-i dānādağı cem' ā
4. Vücūd için¹⁰⁴⁴ merātib var biri evvel biri āḥir
Biri berzaḥ durur kim aña dirler berzaḥ-ı kübrā
5. Teḳaddüm itdügiçün zātı esmā vü şıfātına
Hüve'l-Evvel dinildi oldı Evvel¹⁰⁴⁵ a' zam-ı esmā
6. Kemāliyle zuḥūrı zāhir oldı sırr-ı Ādemde
Hüve'l-Āḥir demek ismiyle Ādem oldı müsteşnā
7. Hüve'l-Bāḥin durur zātı hüve'z-Zāhir şıfātıdur
Şıfāt u¹⁰⁴⁶ zātunuñ beyninde berzaḥdur dil-i dānā
8. Dil-i dānā durur bilgil hüve'l-Bāḥin hüve'z-Zāhir¹⁰⁴⁷
Dil-i dānā durur bilgil denilür ḳurb-ı اودنا¹⁰⁴⁸

[126b] 9. Niçe biñ yıl bu devrüñ dönmesünden zāhir oldı dil
Dil-i dānā durur bilgil rumūzı Sidre-i Tübā¹⁰⁴⁹

10. Bu cem' iyyetde zāhir oldı vech-i zāt-ı pāk-ı Ḥaḳ
Cihān zerrātını¹⁰⁵⁰ cem' a budur cem' iyyet-i kübrā¹⁰⁵¹

¹⁰⁴¹ Hazret-i Dil-i Dānā Oġlān Şeyh İbrahim Efendi Külliyyatı, s. 216-242 (Yananlı, 2008)

¹⁰⁴² āsā senüñ: eşyāsınuñ, KDD

¹⁰⁴³ dil-i, -ME

¹⁰⁴⁴ için: içre, KDD

¹⁰⁴⁵ ism-i, ME. Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁰⁴⁶ u, -ME

¹⁰⁴⁷ Zāhir: Āḥir, KDD

¹⁰⁴⁸ Ev ednā: Hatta daha yakın oldu. (Necm, 53/9)" (Komisyon, 2013: 525)

¹⁰⁴⁹ Bu mısra KDD'de 9. beytin 2. mısrasıdır. Ancak KDD'deki 9. beytin ilk mısrası ME'de yoktur. Ayrıca şiirin genelinde ME'deki ikinci mısra KDD'de farklı bir beytin 2. mısrasıdır.

¹⁰⁵⁰ zerrātını: zerrāti, KDD

¹⁰⁵¹ KDD 10. beytin 2. mısrasıdır.

11. Beni¹⁰⁵² mi^c rācda Rabbüm şüret-i Ādemde gördüm dir
Göründi vech-i Ādemden Ĥudā bī-miṣl ü bī-hem-tā¹⁰⁵³
12. Şu cān kim dīde-i Ĥaḡ ile Ādem kim durur görse
Ĥaḡı Ādemde işbāt eyle gezme serseri şaḡrā¹⁰⁵⁴
13. Görünsün nūr-ı ma^c nā Ĥaḡḡı Ādemden taleb eyle¹⁰⁵⁵
Ĥıṭāb-ı لن ترانى¹⁰⁵⁶ ḡuşşasın çekmez bu cān^c umrā¹⁰⁵⁷
14. Şıfāt u¹⁰⁵⁸ zātınuñ āyīnesidür^c ālem ü Ādem
Bilünmez Ĥaḡḡı bilmeyünce kindür Ādem-i ma^c nā¹⁰⁵⁹
15. Egerçi Ādemi^c ālem toḡurdı zāhiren ammā
Toḡup^c ālemden Ādem çıḡdı oldı^c ālem-i kübrā¹⁰⁶⁰
16. Ĥaḡuñ zātı şıfātuñdan zuhūrun āşikār eyler
Bilür^c ārif ki¹⁰⁶¹ ādemden toḡar^c ālem ider ibdā¹⁰⁶²
17. Şıfāt esmāsunuñ āyīnesidür şüret-i^c ālem
Velī zātında maḡhar ma^c nā-yı Ādem durur yek-tā
18. Ḳamu esmāsına Ĥaḡkuñ mezāhir oldılar mir'āt
Her ismüñ maḡharı bil ol isimden eyler istid^c ā
19. Muḡıll ismine maḡhardur kimisi Ĥādī ismine
Muḡıllüñ maḡharı esfelde Ĥādī maḡharı a^c lā
20. Eger ism ü¹⁰⁶³ müsem mā sırrına sen^c ālim olduñsa
Bilürsin sırr-ı esmāyı oḡursın علم الاسما¹⁰⁶⁴
- [127a] 21. Görenle görünen¹⁰⁶⁵ kendüm durur bil¹⁰⁶⁶ Zāhir ü Bāṭın
Cihān vechinde kendi varlıḡıdur^c ālim ü dānā

¹⁰⁵² Beni: Nebi, KDD

¹⁰⁵³ KDD'de 11. beytin 2. mısrasıdır.

¹⁰⁵⁴ KDD'de 14. beytin 2. mısrasıdır.

¹⁰⁵⁵ Mısra, -KDD

¹⁰⁵⁶ “Len terāni: Sen beni asla göremezsın. (A'rāf, 7/143)” (Yılmaz, 2013: 452)

¹⁰⁵⁷ ^c umrā: aşla, KDD. KDD'de 15. beytin 2. mısrasıdır.

¹⁰⁵⁸ u, -ME

¹⁰⁵⁹ Mısra, -KDD

¹⁰⁶⁰ KDD'de 16. beytin 2. mısrasıdır.

¹⁰⁶¹ ki, -ME

¹⁰⁶² KDD 17. beytin 2. mısrasıdır.

¹⁰⁶³ ü, -ME

¹⁰⁶⁴ ^c Alleme'l-esmā: İsimleri öğretti. (Bakara, 2/31)” (Komisyon, 2013: 5)

¹⁰⁶⁵ Görenle görünen: Gören ü görünen, KDD

¹⁰⁶⁶ bil, -KDD

22. Ne h aletd r ne h ikmetd r ne  ayretd r¹⁰⁶⁷ ne  udretd r
Neb  der ba na H a   dem¹⁰⁶⁸ g rindi ليلۃ الاسرى¹⁰⁶⁹
23.  simd r Şuret-i    lem m semma Şuret-i  dem
Hem n    lemd r  demd r budur s z ey cih n- r 
24. Ser- -ser bir Őa ıŐdur¹⁰⁷⁰    lem  dems z h a i atda
Hem n g zs z m Őa h aŐ Őa Ő ikisi¹⁰⁷¹ fi'l-meşel g y 
25.  ur  bir ad u Ő ndur    lem  dems z h a i atda
Hem n  demle z hird r bu    lem dinilen d ny 
26. Cih n adın cih na ism iden  demd r  demd r
Cih n anca  hey lid r vu ufi yo  durur aŐla¹⁰⁷²
27. M cell  olmiŐ ol¹⁰⁷³ mir  ate be zer Şuret-i    lem
Cil sıdur cih nu  vech-i  dem el af u¹⁰⁷⁴ iŐfa
28. Cih nu  aşla v  fer   i olubdur ma   n -y   dem
Bu ma   n dan h berd r ol   ay ndur bu deg l r   y 
29. Gel imdi sende sen z tu ¹⁰⁷⁵ Őıf tu  sırrını fehm it
Bey n eyleyey m ben sen s z mi eyle gel iŐg 
30. BaŐiretle naz r kıl gel g rend r¹⁰⁷⁶    lem n  dem
G r r di ler bil r s yler ider endiŐesin iml 
31. Őıf tu nda sen n z tu  s z nd r ey kel mu'll h
Őıf tu nda s z n s yler s z n di ler olur g y 
32. Őıf tu ndan s z n gitse Őıf tu  h d olur m rde
Őıf tu  eyleyen zinde s z nd r ey g neŐ¹⁰⁷⁷ sim 
33. Őıf tu n z tına b rh n s z n bil z tu nı ey c n
Őıf tu nda s z n iz    n id p ol hem-dem-i    s 

¹⁰⁶⁷  ayretd r:   ibretd r, KDD

¹⁰⁶⁸ Ba na H a   dem: H a  ba na  dem, KDD

¹⁰⁶⁹ Leylet 'l-isr : Leyle-i isr , KDD

¹⁰⁷⁰ Őa ıŐdur: Őecerd r, KDD

¹⁰⁷¹ ikisi: gibidir, KDD

¹⁰⁷² aşla: h l , KDD

¹⁰⁷³ olmiŐ ol: olmamiŐ, KDD

¹⁰⁷⁴ u, -ME

¹⁰⁷⁵ z tu : z t u, KDD

¹⁰⁷⁶ gel g rend r: g r g z nd r, KDD

¹⁰⁷⁷ g neŐ: melek, KDD

- [127b] 34. Söz Ādem şüretüñde¹⁰⁷⁸ ğayrı şüretde olur¹⁰⁷⁹ zāhir
Gönülden zāhir olur söz meḥāricden olur peydā
35. Fütūḥat u¹⁰⁸⁰ Füṣūṣ u Meṣnevī Pend-nāme-i ‘ Atṭār
Bular sözler degül midür niçün eylersin istihzā
36. Benüm söz didügüm Rūḥu’l-Ḳudüsden söylenen sözdür
O söz ‘ Īsā-yı vaḳtten söylene şıḥḥat bulur merḍā
37. Maraḏdan renc ü ‘ illetden ḥalāṣ olmaḳ dilersen sen
İṣit ‘ Īsā-yı vaḳtten söz o sözdür eyle isti‘ mā¹⁰⁸¹
38. Netice her ne söz söylense ol sözdür kelāmu’llāh
Ne vech ile kelāmu’llāh durur söz diñle te’vilā
39. Sözüñ aṣlı nefesdür¹⁰⁸² cümle sözler bir nefesdendür
Nefesden zindedür cümle eger a‘ lā eger ednā
40. Ḥaḳuñ zātında gizli olduğı a‘ yān-ı ‘ ilmiyye
Nefesde gizlidür¹⁰⁸³ sözler dimekdür añla teşbihā
41. Muḥaṣṣıl¹⁰⁸⁴ cān-ı ‘ ālem cān-ı Ādem bir nefesdür bil
Nefes eyler tecellī söz olur pinhān iken peydā
42. Mücerreddür nefes nefesde¹⁰⁸⁵ cevherdür ‘ arāḏdur söz
Nefes ‘ illet sözi fehm eyle¹⁰⁸⁶ söz ma‘ lüm¹⁰⁸⁷ süḥan-dānā¹⁰⁸⁸
43. Nefes söz rengine boyanmayınca zātını bilmez
Nefes sözde söz Ādemde olur güyā olur bīnā
44. Maḥallüñ iḳtizāsınca zuhūr eyler nefes sözde
Maḥal ṭağyir idüp¹⁰⁸⁹ sözde nefes ahkāmını ilġā¹⁰⁹⁰
45. Ḥayāt-ı nev virür ol bir nefes mecmū‘ -ı eṣyāya
Ḥayāt ābın şunar ‘ aṭṣān olan cānlar olur irvā

¹⁰⁷⁸ şüretüñde: şüretüñden, KDD

¹⁰⁷⁹ olur: degil, KDD

¹⁰⁸⁰ u, -ME

¹⁰⁸¹ sözdür eyle isti‘ mā: sözden eyle istiġsā, KDD

¹⁰⁸² nefesdendür, ME. Vezne uymadığı için KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁰⁸³ gizlidür: gizlenen, KDD

¹⁰⁸⁴ Muḥaṣṣıl: Maḥaṣal, KDD

¹⁰⁸⁵ nefesde: nefsinde, KDD

¹⁰⁸⁶ eyle, -ME

¹⁰⁸⁷ ma‘ lüm: mālül, KDD

¹⁰⁸⁸ dānā: arā, KDD

¹⁰⁸⁹ idüp: ider, KDD

¹⁰⁹⁰ ilġā: ilḳā, KDD

- [128a] 46. Nefes girdükçe çıktukça gönül söz ile kâ'imdür
Gönülsüz bil söz olmaz sözsüz gönül olamaz¹⁰⁹¹ kaç^cā¹⁰⁹²
47. Gönüldür beyt-i Raḥmān istivā itmişdürür Yezdān
قل الرحمن على العرش استوى¹⁰⁹³ esrārını imā
48. Gönül beyt-i Ḥudā olduğu ğāmız sırta ol vākıf¹⁰⁹⁴
Gönülde söze yol bulğıl¹⁰⁹⁵ söz durur cümleden evlā¹⁰⁹⁶
49. Sözüñ māhiyyeti nuṭk oldı bil ey a^clem-i ^cālem
İḥāta itdi eşyāyı nuṭuk fi'l-cümle ser-tā-pā
50. Nuṭukdan zāhir oldı ol ün¹⁰⁹⁷ ünnden kün fekān oldı
Doğundı kāf u¹⁰⁹⁸ nūna zāhir oldı Ādem ü Ḥavvā
51. Kamu eşyā ḥaḳīkatda ol öñden āşikār oldı
Ḳadem baḥr-ı nuṭukdur cümle eşyādur ḥabābāsā
52. Kemāl-i Ādemi¹⁰⁹⁹ sözden bilindi ey melek ḥaşlet
Velī ol söz durur ol söz ola ol¹¹⁰⁰ ḥüccet-i aḳvā
53. Söz oldur benliğinden ḳopmaya ol söz ḳopar¹¹⁰¹ Ḥaḳdan
İşiden daḫı ḥaḳḳ ile işide ḳopmaya ğavğā
54. Budur söz dinilen bil böyle söz kibrīt-i aḥmedür
Kelāmu'llāh-ı nāṭıḳdur bu sözi eyleyen ifşā
55. Ḳaçan kim zātuñı bilmez kişiden şādır olsa söz
Dinilmez söz aña kim menşe'ı demdür¹¹⁰² yāḥūd sevda
56. Diyeyüm bu¹¹⁰³ sözi tekrār söz oldur ola ma^cnidār
Sözi ehlinden iste var ^cayān ola saña aḳvā¹¹⁰⁴

¹⁰⁹¹ olamaz: olmaz, KDD

¹⁰⁹² Vezne uymamaktadır.

¹⁰⁹³ “Ḳuli'r-Raḥmānū ^cale'l-^carşistevā: De ki, 'Rahman, arşı hükmü altına almıştır (Tāhā, 20/5)” (Yılmaz, 2013: 582)

¹⁰⁹⁴ ol vākıf: vākıf ol, KDD

¹⁰⁹⁵ bulğıl: bul gel, KDD

¹⁰⁹⁶ Vezne uymamaktadır.

¹⁰⁹⁷ ün: ol, KDD

¹⁰⁹⁸ u, -ME

¹⁰⁹⁹ Kemāl-i Ādemi: Kemāli Ādemin, KDD

¹¹⁰⁰ söz ola ol: söz kim ola, KDD

¹¹⁰¹ ḳopar: ḳopa, KDD

¹¹⁰² ola dem,ME. Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹⁰³ bu: ol, KDD

¹¹⁰⁴ aḳvā: feḫvā, KDD

57. Sözi fark eyleyen sözden haq̄ikat kār-ı dānādur
Sözi fark etmeyen sözden olubdur¹¹⁰⁵ aḥmaḳ-ı ḥamḳā
- [128b] 58. Anadan toḡma gözsüzsin¹¹⁰⁶ ḳaradan ḡayrı görmezsin¹¹⁰⁷
Görür mi rüy-ı elvānı ḳarañuluḳda¹¹⁰⁸ nā-bīnā
59. Anadan toḡma gözsüz gibidür nāḳış olan idrāk
Ne fehm eyler o sözlerden¹¹⁰⁹ rumüz u¹¹¹⁰ nükte-i ḡarrā
60. Öz¹¹¹¹ c aḳlı ile billūra¹¹¹² mümāşildür dir elmāsa
Berāberdür dise elmāsi¹¹¹³ billūra dinür ḥāşā
61. Dürüst mi c yār olan şarrāfa şor sen cevher-i ferdün
Ḳaṭır boncuḡını¹¹¹⁴ cevher şanandan olmayasın tā
62. Bunuñ emşāli sözler çok dinilmiş işidilmişdür
Bu sözler naḡz-ı lüb-i bī-geşt dinildi¹¹¹⁵ eylegil imzā¹¹¹⁶
63. Nihān oldı gönülde ma c nā şüretde mücerredden¹¹¹⁷
Mücerredken mürekkeb olduḡın eylersin istiḳsā
64. Ḳaçan kim ḳalbde ma c nāyı taşavvur eylese fikrūñ
c Ayān itmek murād itseñ gönülde ma c nāyı resmā
65. Bir iki üç ü dört¹¹¹⁸ ḥurūfunūñ¹¹¹⁹ cem c ine mevḳūf
Ḳurūfuñ ictimā c ndan görünür şüret-i ma c nā
66. Teleffuzsuz görünmez ma c nā izhār eylemez zātuñ
Lafız izhār ider ma c nā yüzün c āriflere c örfā
67. Ref c -i kāḡıd¹¹²⁰ mürekkeb el olubdur ālet-i ma c nā
Bu āletler ile yüz gösterür ma c nā yüzi şeklā

¹¹⁰⁵ olubdur: ölüdür, KDD

¹¹⁰⁶ gözsüzsin: gözsüzler, KDD

¹¹⁰⁷ görmezsin: görmez, KDD

¹¹⁰⁸ ḳarañuluḳda: ḳaraḡuluḳda, KDD

¹¹⁰⁹ eyler o sözlerden: eylemez sözde, KDD

¹¹¹⁰ u,-ME

¹¹¹¹ Biri öz: Öz, KDD. Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹¹² billūr: billūra, KDD. Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹¹³ elmāsi: elmās ile, KDD.

¹¹¹⁴ Ḳaṭır boncuḡını: Ḳaṭırcı boncuḡun, KDD

¹¹¹⁵ Bu sözler naḡz-ı lüb-i bī-geşt dinildi: Bu sözdür maḡz-ı lüb-i bī-post dendi, KDD

¹¹¹⁶ Vezne uymamaktadır.

¹¹¹⁷ şüretde mücerredden: şüretten mücerrettir, KDD

¹¹¹⁸ Bir iki üç ve dört Bir iki üç dört ilā beş, KDD

¹¹¹⁹ ḥarfinūñ: ḥurūfunūñ, KDD

¹¹²⁰ Ref c -i kāḡıd: Ḳalem kāḡıd, KDD

68. Bu âletler bozursa ma' nāya hergiz zevāl olmaz
Yıkılsa hāne noķşān eylemez ŷemse ğubārāsā¹¹²¹
69. Güherkān eylemez kānun güherdür cevher-i zātı
Güher-kānda olur hāşıl ' anaşırdan olur kimyā
70. Buña kāk' il durur ' ālem güher kānile kāk' imdür
Nitekim çār-' anaşırdan görüldi ŷüret-i esmā
- [129a] 71. Bu ' ālem kim görürsün çār ' anaşırdan mürekkebdür
Ne kalur çār ' anaşır gitse izhār eyle bī-pervā
72. Maḥaşal bil bu mevcūdāt senüñle oldılar kāk' im¹¹²²
Süd ü revġan gibi kim birbiriyle oldılar ihyā¹¹²³
73. Zuhūruñdan zuhūr itdi bu ' ulviyyāt u¹¹²⁴ süfliyyāt¹¹²⁵
Çaçan kim¹¹²⁶ bāṭın olsañ cümle mevcūdāt olur ifnā
74. Bu neş' etde ölümdeñ öñ ölenlerdür uyanıklar
Ölüp dirildiler Ḥaķ varlıġ ile oldılar ihyā¹¹²⁷
75. Görünen cümlesi¹¹²⁸ nefsü' l-emirde vāḥidiyyetde
Ne hāl üzre bilür anı eger ŷuġrā eger kübrā¹¹²⁹
76. O hāl üzre nazār kıldı bu ekvāna uyanıklar
Bulardur baġrı yanıklar nitekim lāle-i ḥamrā
77. ŷeb-i mi' rācda Aḥmed bir melek gördü su' āl itdi
Bilür misin kıyāsen ' ömrüñüñ miķdārını ayā
78. Melek didi ki bir yıldız doġar biñ yılda bir kerre
Onuñ toġduġını yüz kerre yüz biñ gördüm eḫyānā
79. Nebī didi ki maķşūduñ nedür Rabb-i te' ālādan
Melek didi ki Ḥaķķuñ bir evi var aḥsen-i zībā
80. Ol ev içün döner çarḫ-ı felekde cümle yıldızlar
Ol evdür ḥācetüm Ḥaķdan ol evdür maķşad-ı aķşā
81. Hemān bir kerre girsem ol eve maķşūduma irsem
Ol evde görsem işitsem ol evdür maṭlab-ı a' lā

¹¹²¹ ŷemse ğubārāsā: ' ammāra hiç aşla, KDD

¹¹²² KDD'de 73. beytin 1. mısrasıdır.

¹¹²³ ihyā: hem-pā, KDD.

¹¹²⁴ u, -ME

¹¹²⁵ KDD'de 74. beytin 1. mısrasıdır.

¹¹²⁶ kim: sen, KDD

¹¹²⁷ KDD'de 106. beyttir. KDD'de arada olan otuz iki beyit ME'de yazılmamıştır.

¹¹²⁸ cümlesi: cümle ŷey, KDD

¹¹²⁹ KDD'de 108. beytin 2. mısrasıdır.

82. Ol evdür şüret-i insân ol evde gizlidür Sübhân
Ol ev ‘ aşıklarındur her ne varsa zîr ü hem¹¹³⁰ bālā
- [129b] 83. Me’âl oldur¹¹³¹ melek rûhuñ durur rûhuñ benüm rûhum
Gelüp bu evde birkaç gün müsâfir oldı temsîlā
84. Niçe biñ yıl ol ev ârzüsına seyr ü¹¹³² sefer kılduñ
İrişdüñ ol eve girdüñ unutduñ aşlunu hayfā
85. Bu evde rûhuña baķ kim saña senden görünen Hâķ
Muķayyed olma ol muţlak bilinsün gāyet-i fermā¹¹³³
86. Bu evde hāşıl olur rûh-ı pāküñ zātına mi‘ rāc
İçersün anda bî-hodluk şarābın cānına şahhā
87. Bu dilde añna ehlu’llāh şarābı dirler ‘ ârifler
Şunar Hâķ anda ehlu’llāh şarābiyle tolu şahbā
88. Müdāmi nüş idersin ol şarābı dest-i kudretten
İdersin külliyyen ol demde ayıklıķdan istiğnā
89. Oķur bir mışra‘ ı cānuñ o dem mestānelik¹¹³⁴ içre
Ki التوحيد اسقاط الاضافات¹¹³⁵ ey ulu’l-ārā
90. Bir adı ol şarābuñ cezbedür ķalbi¹¹³⁶ çeker Hâķķa
Kimi kim¹¹³⁷ cezb ide¹¹³⁸ ‘ ālem görünür göze taķlilā¹¹³⁹
91. Niçe yüz biñ kıyāmet ķopsa ayılmaz bu mestlikden
Zehī ‘ izzet zehī kudret zehī devlet zehī¹¹⁴⁰ ‘ uz mā¹¹⁴¹
92. İşāret ‘ ilmine ‘ ālim iseñ nazmum işāretdür
‘ İbāretten murādı fehm idendür ķābil ü¹¹⁴² ezkā
93. Çü geldüm ben daķı bu evde birkaç gün ‘ ayān oldum
Bu evden öñdüñ ol kim¹¹⁴³ mülki olmışdur baña meşvā

¹¹³⁰ ü hem: ile, KDD

¹¹³¹ oldur: ol kim, KDD

¹¹³² ü, -ME

¹¹³³ fermā: mirmā, KDD

¹¹³⁴ mestālik, ME. Kelimde harf eksikliğinden dolayı KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹³⁵ E’t-tevhîdü isķātu’l-izāfet: Tevhid izafatın düşürülmesidir. (Yananlı,2008:227)

¹¹³⁶ ķalbi: halkı, KDD

¹¹³⁷ kim, -KDD

¹¹³⁸ ide: eylese, KDD

¹¹³⁹ göze taķlilā: gözüne Leylā, KDD

¹¹⁴⁰ zehī, -ME

¹¹⁴¹ Zehī ‘ izzet zehī kudret zehī devletdür ‘ uz mā: Zehī devlet zehī ‘ izzet zehī kudret zehī ‘ uz mā, KDD

¹¹⁴² ü, -KDD

¹¹⁴³ ol kim: iylik, KDD

94. Çü ülkemden sefer kıldum göründüm vâhidiyyetde
 ʿ Amā ilinde¹¹⁴⁴ gizlendüm şifātum eyledüm efnā¹¹⁴⁵
- [130a] 95. ʿ Amādan zāhir oldum āşikār oldum feleklerde
 Ki ʿ arşuñ fevki oldum ʿ arşuñ¹¹⁴⁶ oldı istivāsı mā
96. Tebāyiʿ den güzer kıldum ʿ anāşır rengine girdüm
 Meʿ ādinden nebāt rengine giydüm hulle-i haḍrā
97. Bırakdum hulle-i haḍrāyı hayvān rengine girdüm
 Geçüp hayvāndan insān şüretin giydüm didüm hū hā
98. Büründüm şüret-i insānı çok şüretde ʿ ayn oldum
 Bu şüretde ben oldum bāğ-ı ʿ ālemde gül-i raʿ nā
99. Erenler luḫ idüp durdum eşikte pāy u mā-cāna¹¹⁴⁷
 Ne dirlerse didüm illā vü hiç kez¹¹⁴⁸ dimedüm ben¹¹⁴⁹ lā
100. Füyüzāt-ı İlāhi baña ceddüm Şāh ʿ Alīdendür
 O daḫı Sārbān-ı Aḫmedden almışdur yed-i tülā
101. O daḫı sırrı Oğlan Şeyḫden almışdur bi-izniʿllāh
 Ki Pīr ʿ Alīnūñ¹¹⁵⁰ oğlıdur odur¹¹⁵¹ bī-mişl ü¹¹⁵² bī-hem-tā
102. Babası Pīr ʿ Alīden soñra kuṭb-ı ʿ ālem olmışdur
 Zamānında tülüʿ ı olmış idi āfitābāsā
103. O daḫı Pīr ʿ Alī-i Aḫsarāyīden alubdur el
 Cihāna kıble oldı ol mişāl-i Kaʿ be-i ʿ ulyā
104. O daḫı İbn-i Yāmāndan irişdi zāt-ı Raḫmāna
 Şeb-i vuşlātta vaḫdet itdi سبحان الذى اسرا¹¹⁵³
- [130b] 105. O daḫı sır-ı Sikkīnden el¹¹⁵⁴ almışdı ḫaḫīḫatde
 O daḫı Ḥācı Bayramdan alubdur sırrı āmennā
106. Bu tertīb üzre sırr sārī durur ʿ ālemde ādemde
 Bu sırruñ sırrını İbrāhīme sırr eyledi imā

¹¹⁴⁴ irende, ME. Beytin anlamına uygun düştüğü için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹⁴⁵ aḡnā, ME. Beytin anlamına uygun düştüğü için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹⁴⁶ ʿ arşuñ: ferşin, KDD

¹¹⁴⁷ pāy u mā-cāna: baş u canla, KDD

¹¹⁴⁸ vü hiç kez: hergiz, KDD

¹¹⁴⁹ ben, -KDD

¹¹⁵⁰ Ki Pīr-i ʿ Alīnūñ: Ki Sulṫān Pīr-i ʿ Alīnūñ, KDD

¹¹⁵¹ odur, KDD

¹¹⁵² ü,-ME

¹¹⁵³ “Sübḫāneʿl-lezi esrā: Bir gece kulunu... götüren Allah eksiklerden münezzehtir.(İsra, 17/1)”

(Komisyon,2013: 281)

¹¹⁵⁴ el,-KDD

107. Vaqıtdan bir vaqıtta Sārbān-ı Aḥmed ḥiṭāb eyler
Dedem sem‘ -i ḳabūl ile kelāmını ider ışgā
108. Ḥaḳīḳat maşrıḳı şems-i hüviyyet pīrüm İsmā‘ il
Ki Oğlan Şeyh dimekle nāmı olmışdur cihān-ārā
109. Ben ol İsmā‘ ilüm meydāna ḳurbān olmağa geldüm
Bu şüret ḥıl‘ atün ḥal‘ eyledüm¹¹⁵⁵ cismüm idüp¹¹⁵⁶ ifnā
110. Yine bir dağı geldükde oğurlar ismüm İbrāhim
Cihānda yine Oğlan Şeyḥlik ile olurum imlā
111. Niçe kerre bu ta‘ biri buyurdı Şeyḥüm İsmā‘ il
‘Alā‘e‘d-dīn Ḥüsāme‘d-dīn bu söze didi şaddaḳnā
112. Bulardan ğayrı bir kimse¹¹⁵⁷ bu sırra vāḳıf olmazdı
Ğazanfer Ḥamza Biğ İdrīs bu sırra oldılar ğüyā
113. Biñ on beşde durur İdrīs ile İbrāhīmüñ cem‘ i
Münāfiḳlar bu sırruñ sırrına irmediler ḳaṭ‘ ā
114. Ne İsmā‘ ildür ol İbrāhīm oldu zāhir ü bāṭın
Ne İbrāhīmdür ol İsmā‘ il oldu sırra o cehrā
115. Bu taḳriri beyān itdi ‘azizüm pīrüm İsmā‘ il
Ḥavāriyyün ‘İsānuñ sözünü eyledi tenzīrā
- [131a] 116. Ḥavāriyyūna ‘İsā remz idüp feth-i kelām eyler
Feleklere giderüm ben babamdur ‘ālem-i bālā
117. Ne söz kim ben didüm¹¹⁵⁸ şimdi size remz ü¹¹⁵⁹ işāretdür
Yine geldükde izāḥ eylerem her remzi müstevfā¹¹⁶⁰
118. Babamdur āsumān ben āsumāna eyledüm¹¹⁶¹ pervāz
Bu süfliden ‘urüc itdüm yerümdür ṭārem-i vālā
119. Ḥavāriyyün içünden biri ‘İsāya niyāz itdi
Bu ‘ālem yoğ iken sen ḳanda idüñ ey Ḥudā-yı mā
120. Atamdur lā-yezel ü lem-yezel ḳuvvet benüm nuṭḳı
Anamuñ şüreti Rūḥu‘l-Ḳudüsdür¹¹⁶² eyledüm inhā

¹¹⁵⁵ eyledüm: eylerem, KDD

¹¹⁵⁶ idüp: olur, KDD

¹¹⁵⁷ ğayrı bir kimse: ğayrisi hergiz, KDD

¹¹⁵⁸ didüm: derim, KDD

¹¹⁵⁹ ü, -ME

¹¹⁶⁰ remzi eyledüm izāḥ isterḳā, ME. Vezne uymadığı için KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹⁶¹ eyledüm: eylerem, KDD

¹¹⁶² Rūḥu‘l-Ḳudüsdür: Rūḥu‘l-Ḳudüs kim, KDD

121. Babam Rūḥu'l-Ḳudüsdür ben babamuñ nuṭkuyum geldüm
Sözüm oldur¹¹⁶³ söz ile ḥalka kıldum¹¹⁶⁴ şüriş ü¹¹⁶⁵ ğavġā
122. Söz oldum enbiyāda sözle da^c vet eyledüm ḥalkı
Sözüm zātum şifātum vech-i¹¹⁶⁶ Ādem āyet¹¹⁶⁷ -i kübrā
123. Sözüm sözle muḥāṭātum muḥīṭātum kelāmumla
Sözüm alsam cihān sözüm¹¹⁶⁸ olur nā-būd ü¹¹⁶⁹ nā-peydā
124. O kim indi zemīne āsumāndan söz idi taḥḳīḳ
Ḥudā ol söz durur ol söz benüm fehmeyle taḥḳīḳā
125. Ne kim ḥalkı oldı ise söz ile ḥalkı oldı söz kündür¹¹⁷⁰
Ḥaḳīḳat ol dimekdür kün demek her dilce tertīlā
126. Bilüñ siz ey ḥavāriyyün sözüyüm zāt-ı Ḥaḳḳuñ¹¹⁷¹ ben
Ki söz ḥaḳdur Ḥaḳı görmez anasüñden toġan a^c mā
127. Sözüñ ḥaḳ olduğın bilmek dilersen sözüñe yol bul
Özüñden gitse söz senden ne ḳalur söyle gel yārā
- [131b] 128. Söz olup söyleyen Ḥaḳdur cenāb-ı zāt-ı muṭlaḳdur
Bu bir¹¹⁷² esrār-ı muġlaḳdur ḥaḳīḳat ey ulu'l-ārā
129. Sözüñ aşlı nefesdür bir nefesden zindedür^c ālem
Nefes nuṭuḳla zāhirdür nuṭuḳdur sırr-ı ما اوحى¹¹⁷³
130. Ḥaḳīḳat baṭn-ı şüretdür¹¹⁷⁴ söz uci¹¹⁷⁵ aşl-ı mebnīdür
Fürü^c u otuz iki ḥarfde zāhir buldı¹¹⁷⁶ taḳsimā
131. Yaradılmış ne kim varsa ḳamu bir¹¹⁷⁷ nuṭḳa maḫhardur
Dü^c ālem ol¹¹⁷⁸ dudaḳdan nuṭḳa nāṭıḳdur¹¹⁷⁹ ḳamu eşyā

¹¹⁶³ Sözüm oldur: Söz oldum, KDD

¹¹⁶⁴ kıldum: bıraḳtım, KDD

¹¹⁶⁵ ü,- ME

¹¹⁶⁶ vech-i: veçhim, KDD

¹¹⁶⁷ āyet: ḥayret, KDD

¹¹⁶⁸ sözüm: sözsüz, KDD

¹¹⁶⁹ ü,- ME

¹¹⁷⁰ daḳı kendi, -ME. Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹⁷¹ sözüm zāt-ı Ḥaḳḳuñdur, ME. Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹⁷² bir: söz, KDD

¹¹⁷³ “Mā-evḥā: ...vahyetti. (Necm, 53/10)” (Yılmaz, 2013:162)

¹¹⁷⁴ baṭn-ı şüret: nūṭḳ u şüret KDD

¹¹⁷⁵ uci: üçü bir, KDD

¹¹⁷⁶ buldı: oldı, KDD

¹¹⁷⁷ ḳamu bir: ḳamusı, KDD

¹¹⁷⁸ ol: dil ü, KDD

¹¹⁷⁹ nāṭıḳdur: nāṭıḳ, KDD

132. Beni gör atamı gör ikimiz vaḥdetde yeksānuz
Babam ilkümdür aṣlumdur babamun fer^ç iyüm farzā
133. Fer^ç idür gösteren aṣlı fer^ç isüz aṣla yol yoḳdur
Cihānı bir ſecer farz eyle Ādem mivedür gūyā¹¹⁸⁰
134. Cihānuñ aṣlı¹¹⁸¹ Ādemdür elif yazılmasa demdür
Olur bu sırra maḥremdür olalar¹¹⁸² hem-dem-i ^ç ĩsā
135. Bu sözlerden murād ol kim bilesin Ḥaḳ nedür sen ne
Sözün Ḥaḳ bil özüñ Ḥaḳ bil özüñdür¹¹⁸³ ḡayrı yoḳ ḳaṭ^ç ā
136. Göz açup gördüğüñ sensin arayup bulduğıñ sensin
Ene'l-Ḥaḳ didüğüñ sensin ḥaḳīḳatde¹¹⁸⁴ kerem-baḥṣā
137. Çün ^ç ĩsā maḫharından zāt-ı Bārī nuṭḳ u¹¹⁸⁵ ſavtumdur
Yine geldükde izāḥ eyleyüm bu sırra tefzīlā¹¹⁸⁶
138. Yine gelsem gerek remzüm beyān etsem gerek bir bir
Ben ^ç ĩsāyum didükde sen degülsin diyesin ḥāṣā
139. Olar kim gördüler evvel görürler ſoñra ^ç ĩsāyum
Şehādet ideler Ḥaḳdur budur evvel gelen ^ç ĩsā
- [132a] 140. Ki her geldükde ^ç ĩsā ismi ile olmazam zāhir
Gehī ism-i¹¹⁸⁷ ^ç Alī eyle gehī Faḫl olurum yek-tā
141. Gehī Yūnān ilünden Pīr ^ç Alilikle olup zāhir
Kerāmetle velāyetle olurum velvele-ārā
142. Gehī ismüm oḳurlar Şeyḫ-i ĩsmā^ç il Oḫlan Şeyḫ
Gehī ismüm oḳurlar Sārbān Aḫmed kerem-kārā
143. Gehī ismüm ^ç Alāe'd-dīn olur gehī Ḥūsāme'd-dīn
Gehī bī-ism ü¹¹⁸⁸ bī-şüret zuhūrum eyleyüm icrā
144. Gehī ismüm oḳurlar Ḥamza Big gāhī ĩmām İdrīs
Gehī İbrāhīm ĩsmā^ç ile¹¹⁸⁹ Oḫlan Şeyḫ olur¹¹⁹⁰ cem^ç ā

¹¹⁸⁰ KDD'de 167. beytin 2. mısrasıdır.

¹¹⁸¹ aṣlı: cānı, KDD

¹¹⁸² olalar: olardır, KDD

¹¹⁸³ özüñdür: özünden, KDD

¹¹⁸⁴ ḥaḳīḳatde: ḥaḳīḳat ey, KDD

¹¹⁸⁵ u, -ME

¹¹⁸⁶ tefzīlā: tefzīlā, KDD

¹¹⁸⁷ ism-i: ismim, KDD

¹¹⁸⁸ ü, -ME

¹¹⁸⁹ ĩsmā^ç il: ismiyle, KDD

¹¹⁹⁰ olur: olurum, KDD

145. Bulardan sonra Hâcılık ile dillerde yâd oldum
Oturdum bürç-ı Keyvânda maķâmum eyledüm Cevzâ
146. Va^c id ü¹¹⁹¹ va^c d ile halka beşir oldum nezîr oldum
Beşîrüm halka bildürdüm nezîrüm كان مسؤولا¹¹⁹²
147. Rızâm üzre olanı eyledüm Fazlum ile Maḥmūd
Ḥüseyn oldum yerümdür ḥānķāḥ-ı Muştafâ Pāşâ
148. Ḥaķîķat cāmi^c üm esmāma tenzîh olunur zātum
Velî zāhirde ^c abdu'llāḥ olurum cāmi^c -i esmā
149. Zuhūrumla her ismüm¹¹⁹³ zātuma mir'ât-ı maẓhardur
Vuzūḥumla¹¹⁹⁴ kemāle itdüm ^c abdu'llāḥ-ı müsteclâ
150. Bu sırdur sırr-ı sırru'llāḥ bu sırra vāķıf ^c abdu'llāḥ
Bu sırra kim olur āgāḥ ayağı tozıdur kimyâ
- [132b] 151. Benüm Allāḥlıgum ^c ābdiyyetüm ile olur zāhir¹¹⁹⁵
İlāhum olmasa ķalde¹¹⁹⁶ zuhūrum eylerüm iḥfâ
152. Ben ol zātum ki ^c İsalık Muḥammedlik şıfātumdur
Şıfātumdan görünür zāt-ı pāküm nūrı bî-hem-tâ
153. Kamu zātum şıfātıdır bu mevcūdāt bu¹¹⁹⁷ meşhūdāt
Şu^c ā^c -ı şems-i zātumdur eger şüret eger ma^c nâ
154. Bu maẓharlar zuhūr-ı zātuma āyîneler oldı
Kamu şeyden gören ü görünen zātum durur yek-tâ
155. Neye meyl eylesen meyl itdügün dime ki¹¹⁹⁸ mevcüddur
Beni¹¹⁹⁹ sevsen benüm bil gel eger zişt ü eger zîbâ
156. ^c Anāşır şüretünden nūr-ı zātum āşikār itdüm
^c Anāşır şüretünün ğāyetinde¹²⁰⁰ Ādem ü Ḥavvâ

¹¹⁹¹ ü, -ME

¹¹⁹² Kāne mes'ulâ:“(Ahdî yerine getirin), çünkü (insana) ahd(in)den sorulacaktır.(İsrâ, 17/34)” (Yılmaz, 2013: 278)

¹¹⁹³ Zuhūrumdan merâsim, Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹¹⁹⁴ Vuzūḥumla: Vücüdumla, KDD

¹¹⁹⁵ zāhir: ḥāşıl, KDD

¹¹⁹⁶ ķalde: me'luh, KDD

¹¹⁹⁷ bu: ve, KDD

¹¹⁹⁸ dime ki: zātumla, KDD

¹¹⁹⁹ Beni: Neyi, KDD

¹²⁰⁰ ğāyetinde: ğayretidür, KDD

157. Kemāl¹²⁰¹-i vaşf-ı zātumla göründüm vech-i Ādemde
Gören ü¹²⁰² görinen ben ğayrı yoḡ ey cāmi^c-i esmā
158. amu eşyā şifātumdur şifātum ^c ayn-ı zātumdur
Mezāhir beyyinātumdur eger a^c lā eger ednā
159. Lisān-ı haḡ ile urb-ı ferāyızden beyān oldı
İşitdi¹²⁰³ mi kelām-ı Haḡḡı sem^c uñ oldı mı ğyūyā
160. Şifāt-ı Haḡ durur ^c ālem şifātuñ zātıdur Ādem
amu şeyde olan aḡdem olubdur Ādem-i ma^c nā
161. Ne sözdür Ādem-i ma^c nā demek ma^c nāsını bilüñ
Haḡa Ādem dir idüñ Ādeme Haḡ dir idüñ haḡḡā
162. Ben Ādem didüğümi şanma kim insān-ı hayvāndur
Ben Ādem direm ol¹²⁰⁴ Ādem durur āyīne-i Mevlā
163. Ben Ādem didüğüm Ādemde Haḡ zāt ile zāhirdür
Ben Ādem didüğüm Ādem durur bil a^c zam-ı esmā
- [133a] 164. Ben Ādem didüğüm ma^c nā-yı Ādemdür be hey Ādem
Sözi ma^c nü'l-me^c ānidür¹²⁰⁵ yüzidür nüşha-ı kübrā
165. amu esmāsi ile zāt-ı pāküñ maḡharıdur bil¹²⁰⁶
Cihān u cānuñ aşlıdur ol Ādem aşla vü fer^c ā
166. Ol Ādem Haḡka bātındur Haḡ ol Ādemde zāhirdür
Ol Ādem evvel āḡirdür odur¹²⁰⁷ evvel odur āḡirā
167. Hudā zāt u¹²⁰⁸ şifātıyla tecellī itdi Ādemde
Hudā-yı Ādem ^c ālem¹²⁰⁹ olduğı zāhir durur ammā
168. Hudā-yı ^c ālem olan Ādemi bilmek durur müşkil
Ki mevcūdu'l-isimdür cism ile zāhir degül ^c anḡā
169. Hudā-yı ^c ālem olan Ādeme şān bī-nişānlıḡdur
Nişān-ı bī-nişān Ādem durur fehm eyle mevlānā

¹²⁰¹ Kemel, ME. Beytin anlamına uygun olduğı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹²⁰² ü, -ME

¹²⁰³ İşitdi: İşittin, KDD

¹²⁰⁴ direm ol: dediğim, KDD

¹²⁰⁵ ma^c nü'l-me^c ānidür: mā^c nāyü'l-me^c āni, KDD

¹²⁰⁶ bil: ol, KDD

¹²⁰⁷ olar, ME Beytin anlamına uygun olduğı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹²⁰⁸ u, -ME

¹²⁰⁹ Hudā-yı Ādem ^c ālem: Hudā-yı ^c ālem Ādem, KDD

170. Vücüdüm kulesi Kāfunda ‘Ankā ile söyleşdüm
Didüm gerçek mi sāyūñ düşse bir şahşa ulu’l-ārā¹²¹⁰
171. Didi gerçek durur bir kimseye düşse benüm sāyem
Ya Eflāṭūn olur ol¹²¹¹ kimse yāḥūd Loḳmān u¹²¹² Kisrā
172. Didüm kimse ‘acebdür kim nişānuñdan nişān bilmez
Didi kim bī-nişānum her nişāndan zāhirüm ammā
173. Su‘āl itdüm ne maṭla‘ dur ṭulū‘ uñ maşrıķı söyle
Cevāb itdi ṭulū‘ um maşrıķīdur şehr-i Cābliķā
174. Ğurūbundan su‘āl itdüm ol ‘Ankāya nezāketle
Cevāb itdi ğurūbum maġribīdür¹²¹³ şehr-i Cāblisā
175. Benüm Kāf ile ‘Ankādan murādum remz ü imādur
Vücüdüm içre göñlüm Kāf tecellī sırrıdur¹²¹⁴ ‘Ankā
176. Göñül Kāfunda ‘Ankānuñ tecellisine irdüñse
Görürsün ḥāk-i pāyüñde durur bu ḳubbe-i mīnā
- [133b] 177. Ḥayāt ābın içersin Hızr olursın baḥr-ı vaḥdetde
Mürīdūñ olmaġa me‘mūr olur İskender ü Mūsā
178. Eger Kāf [ü]¹²¹⁵ eger ‘Ankā eger İskender ü Mūsā
Senūñ zātuñ durur¹²¹⁶ cem‘ā eger Sidre eger Ṭübā
179. Egerçi rütbeden zāhir olursan¹²¹⁷ eyle irşadı
Ki sen‘īsā nefes olduñ demekdür محیی الموتی¹²¹⁸
180. Merātibde ne ismūñ rütbesünde zāhir oldınsa
Yazar evvel ḳalem emruñ¹²¹⁹ yed-i ḳudret çeker ṭuġrā
181. Ṭarīķ-ı Ḥalvetiye berzaḥı bir ṭurfe vādīdur
O vādīden daḥı taḥḳīķ ideyüm saña icmālā
182. Ḥaḳīķi-zāde Şeyḥ ‘Oşmān ile çok ḥalvet itdüm ben
Yedi yıl bir mezār içre çekerdüm zıkr ile esmā

¹²¹⁰ ūli’l-ārā: olur Dārā, KDD

¹²¹¹ ol, -ME

¹²¹² u: yā, KDD

¹²¹³ ma‘ribīdür, ME.

¹²¹⁴ tecellī sırrıdur: tecellisidür, KDD

¹²¹⁵ Mısrayı vezne uydurmak için metin tamiri yapılmıştır.

¹²¹⁶ zātuñ durur: cānındadır, KDD

¹²¹⁷ olusan, ME. Harf eksikliġinden dolayı KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹²¹⁸ Muḥyi’l-mevtā: yuḥyie’l-mevtā, KDD. “Ölüleri dirilten”

¹²¹⁹ Yazar aḳlām emruñ hem, ME. Vezne uymadıġı için KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

183. Dağı on günde bir kerre yemek olmuşdu mu¹²²⁰ tādum
İderdüm zıkr ü¹²²⁰ tevḥīdi gehī cehr ü¹²²¹ gehī ihfā
184. Mebādīde olan ḥālāt evāḥirde¹²²² olup zāhir
Sülūk-i seyr ile zāhir görüldü mevṭın-ı rü'yā
185. Muḥīṭ-i külli¹²²³ şey¹²²⁴ zātın vücūdumda¹²²⁵ nihān itmiş
Vücūdı her vücūduñ bende taḥkīk oldı taḥkīkā
186. ‘Ayān oldı müsemması kamu esmā-yı ḥüsnānuñ
Ezelde ‘ilm iken bu ‘aynıma sebķ eylemiş ḥüsnā
187. Yedi iklim ü¹²²⁶ dört gūşe semāvāta el açmışdur¹²²⁷
Ki¹²²⁸ her şey kendi rızķun tıtmāğa olmuş yed-i süflā
188. Semāvāta ider taḥdīr¹²²⁹ Ḥaķ ider emrini taḥrīr¹²³⁰
Yed-i ḳudret ider teshīr virür rızķun yed-i ‘ulyā
189. Yaradılmış ne kim varsa eger ‘ulvī eger süflī
Bularuñ rızķını ḳuṭbuñ yüzinden¹²³¹ Ḥaķ ider i‘ṭā
- [134a] 190. Bu ‘aşruñ ḳuṭbu kimdür deyü istifsār ederseñ sen
İşāret ‘ilmine ‘ālim iseñ ismi durur üstā¹²³²
191. Ḥalīlu’llāh olan bildi bu ḥālī bilmedi Nemrūd
Yüzidür kün fekānuñ ḳıblesi ḳalbi durur mu‘ṭā
192. Mekānı lā-mekāndur cilveḡāhı ‘arş-ı a‘zamdur
Ziyā-yı āfītāb anuñ yüzinde¹²³³ aḡz ider şinā¹²³⁴
193. Zamānede¹²³⁵ ne deñlü var ise erbāb-ı isti‘dād
Görürler ‘ayn-ı ḥaḳķānī ile olur dağı yārā¹²³⁶

¹²²⁰ ü, -ME

¹²²¹ cehr ü: cehren, KDD

¹²²² āḥirde, ME. Vezne uymadığı için KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹²²³ küll: külli, KDD

¹²²⁴ şey, -ME

¹²²⁵ Bu vücūdumda, ME. Vezne uymadığı için KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹²²⁶ ü, -ME

¹²²⁷ açmışdur: açmışlar, KDD

¹²²⁸ Ki, -ME

¹²²⁹ ider taḥdīr: irer taḥrīr, KDD

¹²³⁰ taḥrīr: taḥdīr, KDD

¹²³¹ yüzinden: yedinden, KDD

¹²³² āstā, ME. Beytin anlamına uygun olduğu için KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹²³³ yüzinde: yüzünden, KDD

¹²³⁴ şinā: şeybā, KDD

¹²³⁵ Zamānede: Zamānında, KDD

¹²³⁶ olur dağı yārā: anı olur meryā, KDD

194. Zamānında zamānuñ kuṭbına vāşıl olan ʿarīf
Görür kuṭbuñ yüzinden ḥükmini icrā ider yasā
195. Bu sırruñ şāhibi ḥālā güneşden daḥı eḫherdür
Velī ḥuffāş olan görmez güneş envārını cānā¹²³⁷
196. Güneş yüzini¹²³⁸ görmek dīdenüñ nūrına mevḫūfdur
Gözüñ kim olmaya nūrı dinilmez dīde-i bīnā
197. Güneş nūrını ḥuffāş görmemek¹²³⁹ zaʿ f¹²⁴⁰-i başardandır
N'ola¹²⁴¹ ḥuffāş gözi¹²⁴² görmez ise yok şemse zevāl aşla
198. Güneş yüzün arar ḥuffāş güneş dā'im gezer ṭurmaz¹²⁴³
Güneş tābına bakmağa mecālī yok durur yārā
199. Taşarruf üzredür kuṭb-ı zamān ʿālemdē ʿĀdemde
Ḥaḫūñ iḫşānını kuṭb-ı zamāndur eyleyen baḫşā
200. Birikdi cümleñ cānı cemīʿ an şaḫş-ı vāḫidde
İrişür şaḫş-ı vāḫidden ḫamuya¹²⁴⁴ niʿ met-i naʿ mā
201. Nefesler bir nefesden neşr olur her tendeki cāna
Ḫamu ol bir nefesden münteşirdür eyle gel izʿ ā¹²⁴⁵
- [134b] 202. Ki cānı cümleñ cemīʿ iyyet itdi kevn-i cāmīʿ de
Cemīʿ-ı cānlara bil şaḫş-ı vāḫid cānıdır ifā¹²⁴⁶
203. Şu cān kim şaḫş-ı vāḫid cānına āyīne düşmişdür
Hüviyyet şemsünüñ nūrı ile ḫalbün ider eyzā
204. İrerse cānuna ol bir nefesden vaḫy-i Rabbānī
Seni irşād idüp ḫudret dili der saña mā-evḫā¹²⁴⁷
205. Kime kim feyz ider¹²⁴⁸ ol feyz irişür feyz¹²⁴⁹-i dā'imden
Zamānuñ bāṭınıdır¹²⁵⁰ ān-ı dā'imden ider¹²⁵¹ iksā

¹²³⁷ envārını cānā: elvānını ḫatʿ a, KDD

¹²³⁸ yüzini: nūrunu, KDD

¹²³⁹ gömemek, ME. Harf eksikliğinden dolayı KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹²⁴⁰ zaʿ f: nūr, KDD

¹²⁴¹ N'ola: Ne var, KDD

¹²⁴² gözi, -ME

¹²⁴³ gezer ṭurmaz: duru görmez, KDD

¹²⁴⁴ kamuya: cihāna, KDD

¹²⁴⁵ istidʿ ā, ME. Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹²⁴⁶ ifā: ibḫā, KDD

¹²⁴⁷ velī ol itmede icād, ME. Beytin anlamına uygun olduğu için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹²⁴⁸ ider: irer, KDD

¹²⁴⁹ feyz: ān, KDD

¹²⁵⁰ bāṭınıdır: nāzırıdır, KDD

¹²⁵¹ ider: iden, KDD

206. Bu çarhuñ¹²⁵² dolabı ol¹²⁵³ ān-ı dā'im üzre devr eyler
Ki her devrinde biñ şüret ile zāhir olur a' fā¹²⁵⁴
207. Kamu eşyāya hākim ān-ı dā'imdür zamān içre
Ki her maẓharda zāhir ān-ı dā'im¹²⁵⁵ seyr iden ünsā¹²⁵⁶
208. İder¹²⁵⁷ feyz- vücūd insāna¹²⁵⁸ dā'im ān-ı dā'imden
Ya ẓudret¹²⁵⁹ ẓābiliyyet her vücūda neşr olur innā¹²⁶⁰
209. Dil-i dānāda maḥfī idi iẓhār eyledi zātun
Ḥadīş-i كمت كنزاً¹²⁶¹ itdi bu ma' nāyı taşrīhā
210. Dile bu dilde 'ārifler didiler Vādī-i Eymen
Bu vādīden işitdi sırr-ı¹²⁶² Mūsā انراى نارا¹²⁶³
211. Bedendür¹²⁶⁴ vādī-i eyemen bu tende bula ol¹²⁶⁵ mesken
Bu remzi fehm iderseñ sen oqurlar ismüñi büşrā
212. Ḥudāvendā¹²⁶⁶ cihānuñ cilvegāhı ẓalb-i Ādemdür
Girüp ol ẓalbe şāhib ẓalbi bul ẓıl ẓalb ile irzā
213. Ḥaqa yol ẓalb-i ẓābil ẓalb-i dānāda yir etmekdür¹²⁶⁷
Bu yolda¹²⁶⁸ ğayrı yol yoqdur Ḥudāya aḳreb ü¹²⁶⁹ aḫrā
- [135a] 214. Faşl-ı ẓalb ẓalb-i dānādan ba' id olmağa dirler bil
Vaşl-ı ẓalb ẓalb-i dānāya ulaşmağa¹²⁷⁰ dinür lafzā
215. Ne deñlü ẓalbi tavşif eylesem şerh u¹²⁷¹ beyān olmaz
Kemāl-i ẓalb kemāliyle degüldür ẓābil-i ihşā

¹²⁵² çarhuñ: çarḥ, KDD

¹²⁵³ ol: dā'im, KDD

¹²⁵⁴ a' fā: a' zā, KDD

¹²⁵⁵ dā'imdür: ME. Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹²⁵⁶ seyr iden ünsā: sırrıdır eyā, KDD

¹²⁵⁷ ider: irer, KDD

¹²⁵⁸ insāna: a' yāna, KDD

¹²⁵⁹ Ya ẓudret: Bi- ẓadr-i, KDD

¹²⁶⁰ innā: inhā, KDD

¹²⁶¹ Küntü kenzen: Ben, gizli bir hazine idim. (Yılmaz, 2013: 396)

¹²⁶² sırr-ı: idi, KDD

¹²⁶³ idrāa nārā, ME İmla hatasından dolayı KDD'deki okunuş esas alınmıştır. "İzrāa nārān: Hani o bir ateş görmüştü. (Tâ-Hâ 20/10)" (Komisyon, 2013:311)

¹²⁶⁴ bedendür: bu dildir, KDD

¹²⁶⁵ tende bula ol: tendir bu dile, KDD

¹²⁶⁶ Ḥudāvendā: Ḥudāvend-i, KDD

¹²⁶⁷ etmelidür, ME. Vezne uymadığı için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹²⁶⁸ yolda: yoldan, KDD

¹²⁶⁹ ü, -ME

¹²⁷⁰ ulaşmağa: erişmege, KDD

¹²⁷¹ u, -ME

216. Bu iki¹²⁷² şüret ü¹²⁷³ ma^c nā ziyā-bahş ol¹²⁷⁴ safā-bahşa¹²⁷⁵
Özüni¹²⁷⁶ bilmege şarf eyle etme^c ömrüni¹²⁷⁷ şekvā¹²⁷⁸
217. Oğursun¹²⁷⁹ انما اشكو و حزني inkisārından
Şınıklık içre eylersin¹²⁸⁰ gönül āyinesin iclā
218. Şınık dillerdeyüm dir Hāğ şınık dillerde bul Hāğkı
Diyār-ı dil gibi^c ālemde yoğdur dil-küşā sūknā
219. Erenler şöhetünden behredār olmağ muğarrerdür
Şadāğatle muğabbetle idersin himmetüñ vālā
220. Esüp rağmet nesīmi bŷy-ı Rağmānī irer cāna¹²⁸¹
Hevā-yı Hāğ ħalup¹²⁸² ħalbde hevā¹²⁸³ olur ħamu ehvā¹²⁸⁴
221. Hevā-yı Hāğ sürer ħayri hevāyı tārümār eyler
Vücūduñdan ħalāş ol der bu vechile verür fetvā
222. Hevādur cān^c āşık ağıdup seyl¹²⁸⁵ itdüren Hāğğa
Hevā-yı Hāğğa^c ārifler didiler a^c zam-ı meclā
223. Meşelā cevz ü¹²⁸⁶ bādāmuñ içinde mağzıdur mağlŷb
Murāduñ lŷb ise ħır ħālībın¹²⁸⁷ lŷbbŷn çıkar yārā
224. Hāğħat lŷb şerī^c at taşra ħabın ħır çıkar lŷbbŷn
İşāret ile bildürdüm bu mefhŷmı¹²⁸⁸ saña hefvā¹²⁸⁹
225. Velī nā-puğte iken ħırsa¹²⁹⁰ ħabun cevz ü bādāmuñ
ħırarsa ħabı ħām lŷbbe zarar eyler ider ezħā¹²⁹¹

¹²⁷² Bu iki: Bir iken, KDD

¹²⁷³ ü, -ME

¹²⁷⁴ ol, -ME

¹²⁷⁵ bahşa: bahş ol, KDD

¹²⁷⁶ Özüni: Özüñ, KDD

¹²⁷⁷ eyle etme^c ömrüni: et^c ömrünü var eyleme, KDD

¹²⁷⁸ şŷkrā, ME.Beytin manasına uygun olduğunu düşündüğümüz için KDD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹²⁷⁹ “İnnemā eşkü ve ħŷznī: Ben acımı ve kederimi ancak (Allah'a) arz ediyorum. (Yŷsuf, 12/86)”

(Komisyon,2013: 244)

¹²⁸⁰ eylersin: edersin, KDD

¹²⁸¹ cāna: ħalbe, KDD

¹²⁸² ħalup: ħalır, KDD

¹²⁸³ hevā: fenā, KDD

¹²⁸⁴ ehvā: hevā, KDD

¹²⁸⁵ ağıdup seyl: eyleyip meyl, KDD

¹²⁸⁶ ü, -ME

¹²⁸⁷ ħālībın: ħabını, KDD

¹²⁸⁸ mefhŷmı: mağmŷnı, KDD

¹²⁸⁹ hefvā: hāzā, KDD

¹²⁹⁰ ħırsa: ħırma, KDD

¹²⁹¹ ħabı ħām lŷbbe zarar eyler ider ezħā: ħam iken lŷbbe zarar verir ider irħā, KDD

- [135b] 226. Ledünnî 'ilmünüñ dersün virür qalbe hevā-yı Hāk¹²⁹²
Ne deñlü müşkilüñ olsa idersin andan istiğnā
227. Göñülden qalb ile qalbı bilür şāhib-‘ ayār oldum¹²⁹³
Zer-i hālīş ile¹²⁹⁴ qalbüñ urılır¹²⁹⁵ ma‘nevī tamgā
228. O qalb qalb kim ola¹²⁹⁶ memlū ola çirkin şıfātlarla
O qalbe qalb dimezler qalb olan qalbe dinür muhyā¹²⁹⁷
229. O qalb kim qalb ola anuñ ‘ilācı nāra girmekdür
Müdāmı āteş-i ‘aşq qalbde yana olmaya itfā
230. Fenā olup yana¹²⁹⁸ ‘aşq āteşinde māsivā-yı Hāk
Çamu eşyāda Hākķı göre Hākdan ide istihyā
231. Ne yüzden yüz olursa¹²⁹⁹ görmeye ol Hākdan ayru hiç
Çamu eşyādan istimdād ide feyz ola yārumā¹³⁰⁰
232. Ki her şeyde Hāküñ bir varlığı var zāhir ü bātin
Ki her şey’ okursan muşhaf u¹³⁰¹ defter durur maḥzā¹³⁰²
233. Kelāmu’llāh-ı şāmit oldı bilgil¹³⁰³ Ādemüñ ğayri
Kelāmu’llāh-ı nāṭıķ şüret-i Ādem durur yārā
234. Kime kim Hāk müyesser eyledi ‘ilm-i ledünniden
Ḥayāt ābını qalbinden ider Hızır-ı zamāñ icrā
235. Çaçan ser-çeşmeden āb-ı hayāta teşne-leb olsañ¹³⁰⁴
İçüp ol çeşmeden ḥayy ol ölümden kırķma¹³⁰⁵ ol muhyā
236. Hızır didükleri kıṭb-ı zamāndur her zamān içre
Zamāndan ān-ı dā’imden taşarruf üzredür arķā¹³⁰⁶
237. İriş Hızır-ı zamāna şor ledün ‘ilminüñ esrārın
Beyān ider saña Hızır-ı zamān em‘ ān idersün hā¹³⁰⁷

¹²⁹² Hāk: ‘aşq, KDD

¹²⁹³ oldum: oldur, KDD

¹²⁹⁴ ile: ise, KDD

¹²⁹⁵ urılır: urur, KDD

¹²⁹⁶ O qalb qalb kim: Qalb kim qalb ola, KDD

¹²⁹⁷ muhyā: memşā, KDD

¹²⁹⁸ yana: yanıp, KDD

¹²⁹⁹ Ne yüzden yüz olursa: Ne yüze yüz urursa, KDD

¹³⁰⁰ yārumā: yār ana, KDD

¹³⁰¹ u, -ME

¹³⁰² KDD’de 268. beytin 2. mısrasıdır.

¹³⁰³ bilgil: bil kim, KDD

¹³⁰⁴ olsañ: varsan, KDD

¹³⁰⁵ kırķma: kırtul, KDD

¹³⁰⁶ arķā: vaşlā, KDD

¹³⁰⁷ em‘ ān idersün hā: ihsān ider müncā, KDD

238. Ledün ‘ilmi odur kim kendi qalbünden tulū‘ ide
‘İlim ol ‘ilme dirler kim ide ol şāhibün ihyā¹³⁰⁸
- [136a] 239. Dinilmez ‘ilm aña kim şāhibüñ ol ‘ilm ide şeytān
Dinülür ‘ilm aña kim şāhibüñ ol ‘ilm ide monlā
240. Cevāhirle müzeyyen bir qaşırdu bu qaşīdem kim
İçinde¹³⁰⁹ girenüñ hākün ziyāret ideler hūrā
241. Hāqīkat bu qaşīdem bir ‘arūs-ı lā-mekānīdür
Yüzini açsa görsem dir felekde Zühre-i zehrā
242. Ne deñlü nağme-sāzlık itse der kim itme nā-sāzlık
Yüzüñ¹³¹⁰ görseñ gider ‘aqluñ idersün şoñra vāveylā
243. ‘Uṭarid der Cemālī muşhafuñdan bir elif yazsam
Niçe yazsun yüzüñ göstermez ol bī-gāneye Hūdā¹³¹¹
244. Yüzüñ açsa bu nazmum qākülün iki bölük itsem¹³¹²
Mu‘anber bŷy-ı müyından¹³¹³ irişse¹³¹⁴ cāna rūḥ-efzā
245. İki qaş ortası şaqqu’l-qamerdür āşikār olsa
İki yanında¹³¹⁵ zūlfünde yazılmış ma‘nā-yı zūlfā
246. Bu yüzden biri bir āyet rivāyet itmedi aşla
Ne Muḥyi’d-dīn ne Şadre’d-dīn ne ‘Atṭār u ne Mevlānā
247. Dürüst idrāk ile bu nazma bir ‘ārif nazār kılsa
Hezār taḥsīn¹³¹⁶ oḳurdı ol¹³¹⁷ lisān-ı Hāq ile Hāqqa
248. Bunuñ her beytinüñ zımnında biñ ma‘nā’l-me‘ānī var
Bu ma‘nā eyler işkātā izafāt ḥüccetin ibrā
249. Hāqīkatde bu manzūme cemī‘-i ‘ilme cāmī‘dür
Velī şol şartla kim¹³¹⁸ qānūnını zabṭ eyleye qurrā
250. Hāquñ zātı şıfātı mecme‘īdür¹³¹⁹ bil bu manzūme
Oḳursuñ fehm idersün zabṭ idersün fetḥ olur ma‘nā

¹³⁰⁸ ihyā: irvā, KDD. Ayrıca KDD’de 275. beytin 2. mısrasıdır.

¹³⁰⁹ İçinde: İçine, KDD

¹³¹⁰ Yüzüñ: Yüzüm, KDD

¹³¹¹ cūdā, ME. Beytin manasına uygun olduğu için KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹³¹² itsem: etse, KDD

¹³¹³ bŷy-ı müyından: müyü bŷyından, KDD

¹³¹⁴ irişse: irişir, KDD

¹³¹⁵ yanında: cānibde, KDD

¹³¹⁶ taḥsīn: aḥsente, KDD

¹³¹⁷ ol,- KDD

¹³¹⁸ kim, -ME

¹³¹⁹ mecme‘īdür: muşhafīdür, KDD

- [136b] 251. ‘Ulüm-ı evvelin ü āhirin hep bunda derc oldı
Velî kânûnını zabt¹³²⁰ itmege mevķûfdur bil hā
252. Sevād-ı a‘ zām u¹³²¹ hem mıŝr-ı cāmi‘ dūr bu manzūme
Ki her¹³²² beyti tılsım-ı¹³²³ ma‘ nādur bir kenz-i lā-yefnā
253. Cemāl ile celālūn hem kemālün muŝhafıdur bu
Bu manzūme sevād-ı a‘ zām oldı ma‘ reke-ārā
254. Bu manzūme mu‘ azzām bir sarāy-ı dil-küŝādur kim
Bir adı bu sarāyuñ Hāķ ķatunda menzil-i bālā¹³²⁴
255. Bu nazm ebyātunuñ her beyti bir beyt-i mu‘ azzāmdu
Bu beyte girmeyenler menzilidūr dār-ı aħķābā

*Temmetü’l- ķaŝidetü’l- ‘aliyyetü’l- cāmi‘atü’l-ħaķāyık Şāhibü’s-seyrü’l-‘ale’ŝ-
Şeyh İbrāhımü’l-Aķsarāyī’l-ma‘rūf-ı bi-Ođlan Şeyh ķaddese sırruhu’l-‘aziz*

[136b] Der Beyan¹³²⁵

242¹³²⁶

mefā’ ilün / mefā’ ilün / fe’ ülün

- [138a] 1. İşit kim nazm ile bir söz diyem hoş
Eger ‘ āķil iseñ cān ile it gūŝ
2. Vücūduñdan beŝaretdür saña key
Eger fehm ider iseñ olasın ħay
3. Bu Ādem ħılķatidūr zāta mir’āt
Nazār ķıl kim göresin andadur zāt
4. Hāķuñ vechidür esmā vü müsem mā
Bu sözi fehm idemez dīv-i a‘ mā¹³²⁷

¹³²⁰ tabt, ME. İmla hatasından dolayı KDD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹³²¹ u, -ME

¹³²² her, -ME

¹³²³ tılsım-ı: muťalsım, KDD

¹³²⁴ bālā: vālā, KDD

¹³²⁵ 136b ile 138a varakları arasında yer alan Türkçe nesir metni, tez konumuz, mecmuamızda yer alan Türkçe şiirler olduğu için transkribe edilmemiştir.

¹³²⁶ Bu şiir “107a ile 108 a” varakları arasında yer alan “dest-nāme-i eger” ŝiiridir. şiirin üstünde rika tarzı el yazısı ile “ķiyāfet-nāme (yā)” yazmaktadır. İfadenin sonunda yer alan soru işareti (?) “Müellifi belli değil” manasında konulmuŝ olabilir.

¹³²⁷ Bu beyit “107a-108 a” varakları arasında yer alan aynı şiirde yoktur.

5. Şıfâtıdur yüzüñde yazlu esmā
Haķıķat oldurur ‘ ayn-ı müsem mā
6. Elüñde ayaguñda gör yüzüñde
Mürekkeb olmış esmā hem sözüñde
7. Yüzüñ haţţun oķu kim olasın hay
Göresin vechidür hūnuñ ķamu şey’
8. Hū vechüñ zātıdur şüret şıfâtı
Bu esmādur müsem mā ‘ ayn-ı zātı
9. Cemālüñ haţţıdur hey oķı ezber
Ki dīv olmayasın merdūd-ı ebter
10. Hūrūf-ı müħkemātuñ ‘ aynıdur hey
Nitekim hey olur çün sākini yey
11. Yī ondur he beşdür añla ħarfı
Olur on yedi añlağıl bu ħarfı
12. Hūrūfuñ on yedidür müħkemātı
¹³²⁸ تو بيشنو اين سخن از فضل ذاتی
13. Anuñ zımnındadır ğayri ne kim var
Eger teşbīh-i esmā nuţķ [u] ğüftār
14. Şıfâtı çünki esmādur ķamu şey’
Ķamu şey’ vech-i hūdur añlağıl key
15. Görünen cümle anuñ vechi oldı
Helāk oldı ķamu şey’ vech ķaldı
- [138b] 16. Muħıţ-i ‘ ālem oldı çün şıfâtı
Bu Ādemden göründi vech-i zātı
17. Bu sırra kimsenüñ ‘ aķlı irüşmez
Bu yola ħārici ebter duruşmaz
18. Ħaberdār ol vücūduñdan gel imdi
Dilüñde söyleyen kimdür bil imdi
19. Taşarruf eyleyen her dem sözüñde
Ħaķuñ esmāsıdur yazlu yüzüñde
20. Niçün olmazsın āgeh kendüzüñden
Ķıyāmet geldi gel utan yüzüñden

¹³²⁸ Tü bışnev in süħan ez-fazl-ı zātı

21. Tanıklık vire çün eller ayaklar
Olardur kim seni her yerde şaqlar
22. Vücüdı bile sen eldür ayakdur
Bularda yazlu çün esmā-yı Hāḡdur
23. Elüñde yazludur ol ism-i Allāh
Ḥaberdār ol degülseñ deyü güm-rāh
24. Oḡı gör ism-i Allāh oldı beş ḡarf
Elüñ barmaḡı beşdür hey olur ḡarf
25. Hī beşdür ḡarf beş barmaḡları beş
Budur ṭāliblere hem mezheb-keş
26. Daḡı şay barmaḡuñ mafşallarını
Ṭutar her biri bir ḡarfüñ yerini
27. Kelāmüñ ḡarfı yigirmi sekizdür
Elüñ sözün işit kim reste-ḡizdür
28. Daḡı bir söz işit kim ism-i Allāh
Elüñ ḡarf nicedür ey ṭālib-i rāh
29. Ḥurūf-ı sitte ger olsa eczā
Olursa lā ey yār-ı bīnā
30. Olursa lā Allāh demek hem
Odur çün ism-i zātī ism-i a'zam
31. Elif iki iki lām bir heyi
Bu sırrı şaqla ki ṭāliblere di
- [139a] 31. Cümlede oldı altmış iki ol lām
He beş iki elifdür añla ol nām
33. Daḡı beş ḡarf var fehm eyle nāmı
Olursa lā vaşf-ı tamāmı
34. Ḥaḡīḡat dest-i hūdur bil ki ol nām
Bize faẓl eyledi bu sırrı en'ām
35. Sebeb-i rızḡına ḡalḡuñ el olubdur¹³²⁹
Berāber çünki nuṭḡa ol gelübdür
36. Daḡı hem ol ider inşā kelāmı
Bu sözi fehm idemez deyü 'Āzmī

¹³²⁹ Vezne uymamaktadır.

37. Şehâdet sırrı çün elden bilindi
İlk mermüzini cehd it bilindi
38. Haber dâr oldı çünki elden elvân
Elüñ şerhinde ‘âciz kaldı hayrân
39. Zîrâ baħr-i ‘amîkdür el beyânı
Çalur ol çayy zemin ü âsumânı
40. Cihânda her ne kim var el irişür
Yıkar bozar düzer her dem dürüşür
41. Yüzüñ haţtını şerh ide mefâşıl
Eger bildüñse oldın Haķķa vâşıl
42. Hurûf eczâsıdur şerh-i tamâmı
Elüñde fehm itgil bu kelâmı

243¹³³⁰

fe’ ilâtün / mefâ’ ilün / fe’ ilün

1. Başlayalum söze bi-ism-i Hudâ
Halk idübdür cihâmı ol Mevlâ
2. ¹³³¹ صمد و لم يلد و لم يولد
Ehad u bî-şerik ü bî-hem-tâ
- [139b] 3. Yoğ iken kün-fekân var idi ol
Emri ile yaşandı arz u semâ
4. Bir kez ol dimek ile kevn ü mekân
Oldı haķ bu ‘adem iken peydâ
5. Cümle ins ü melek yir ü gökler
Yaradıldı hem Ādem ü Havvâ
6. Ādemi halk idübdür anuñ için
Kendü zâtına tâ ki mazhar ola
7. Göstere nūr-ı Aħmedi anda
Bildire nâsa kim durur evlâ
8. Vech-i Ādemde sırr olub zâhir
Çıldı maħlûķa feyzini ifşâ

¹³³⁰ Bu şiirin başında el yazısıyla “*Mecmu’atü’l-eş’âr Hüseyñi vü digerân*” yazılıdır.

¹³³¹ “Şamedü lem yelidü velem yüled: (O) Sameddir. Doğurmamış ve doğmamıştır. (İhlas, 112/ 2,3)” (Komisyon, 2013: 604)

9. ¹³³² اسجدوا didi çün o Hıyy ü Qadım
Bize farz oldı secde etmek aña
10. Ādem olımaz o dīvler āhır
Ki ide zıll-i Hıqqa istihzā
11. Bil sezā-yı tecellī Ādemdür
Ādem içün dinildü ¹³³³ کرمتا
12. Aña mir 'āt-ı Hıqdur Ādem
Ādeme ' arz olur cemāl-i liqā
13. Ehl-i imānuñ ol durur güneşi
Zi-sa' adet gönüilde ' aşkı toğa
14. Burcdan burca naql ider o güneş
Tā kıyāmet irince yevm-i cezā
15. Yaña aç gūş-ı cānı bir lahza
Cān ilinden haber virem saña tā
16. Sırr-ı Hıqq kim haqıkat-ı Aħmed
Diyeyin kimlere irişdi saña
- [140a] 17. Ya' ni kuṭb-ı zamāne kimlerdür
Hıq ' ināyet kılursa idem edā
18. İbtidā zāhir oldı Ādemde
Tā gelince Muħammed cānā
19. Enbiyāda göründi kudret-i Hıq
Buldı ' ālem anuñla derde devā
20. Geldi dünyāya Aħmed-i Muħtār
Zāhir etdi cihānda kenz-i hāfā
21. Aħmede irişince Ādemden
Enbiyā idi ' āleme hūlefā
22. Geldi çünkim vücūda faħr-ı cihān
Qodı taht-ı nübüvvet üstüne pā
23. Hıqka da' vet ider cihān halkun
Uydılar ol imāma ehl-i şafā

¹³³² Escudū: Secde et!

¹³³³ “Kerremnā: (Andolsun biz insanoğluna) şan, şeref ve nimetler verdik. (İsrā, 17/70)” (Komisyon, 2013: 288)

24. Eyledi cümle ‘ālemi pür-nūr
Ne güneşdür ne mehdür ol āyā
25. Uymuyan küfr içinde kaldı ebed
Bulmadı hikmet ile derde şifā
26. Efđal-i enbiyā vü mürseldür
Evliyā zümresinde müsteşnā
27. Da‘ vet-i Hāğ idüp nice müddet
Geldi dīne kamu ‘Arab ‘urbā
28. Mest iderdi feşāhati halkı
Teşne idi kelāmına bulegā
29. ‘Āķibet bu cihānı terk idüp
Toğdı Hāydar yüzünde şems ü duḡā
30. Hāğ Muḡammed disem sezādur aña
Laḡmuñ laḡmı dendi şānına zīrā
31. Didi men nūr-ı vāhid-i Aḡmed
Hem منا انا منك hem daḡı¹³³⁴
32. Evliyānuñ ‘Alīdür efđali bil
Kümmelīn içre ol durur bernā
- [140b]33. Şāh-ı mülk-i velāyet oldur hem
Kevşeri ol durur iden isḡā
34. Hem ‘Alīye didi Resül-i Emīn
Evliyā ola sırruma emnā
35. Ola ba‘ dez-i enbiyā zāhir
Evliyānuñ yüzünde nūr-ı hüdā
36. Kerrema’llāh dinildi Hāğka çün
Vechidür ümmete anuñ irsā
37. Emr-i Hāğ ile aldı Hāydardan
ḡasan-ı Başrī ḡudvetü’l-kudemā
38. Berḡ urdı yüzünde nūr-ı Aḡmed
Şem‘ine cem‘ olur idi ḡudemā
39. ḡasan-ı Başrīden ḡabīb-i ‘Acem
Aldı sırr-ı Hāğkı o kān-ı seḡā

¹³³⁴ Enā minke...minnā: Ben olacağım ...bize.

40. Eyledi niçe dem o menzilde
Feyz-i Hakkı gönülere ilķā
41. Terk idicek o dağı dünyāyı
Oldı Dāvūd-ı Tā'ide mücellā
42. 'İlm-i zāhirde ekmel idi ol er
'İlm-i bā'ında 'ālem-i kübrā
43. Halk-ı 'ālemden 'uzlet üzre idi
Hem riyāzet iderdi şubh u mesā
44. Tā'iden hem haķīkat-ı Aħmed
Vardı Ma' ruf-ı Kerhīye cānā
45. Deyr-i 'ālemde ol meh-i enver
Bir şanem idi peçe-i tersā
46. Henüz irmemiş idi Tā'īye ol
Dīne getürdi anı imām-ı Rızā
47. Dāvūd-ı Tā'ī eyleyüp irşād
Kıldı çeşm-i revānını bīnā
48. Dem ururdı o nefh-i 'īsādan
Mürde diller ider[d]i ol ihyā

- [141a] 49. Serīrū's-Saķaķīye irdi kerem
Ceżbesin şaldı 'āleme o fetā
50. Cür' a andan irişdi Manşūra
Bu cihān dār olursa aña n'ola
51. Saķaķīden Cüneyde naķl etdi
Aña dağı irişdi Hakkdan 'atā
52. Kız karındaşı oğlı idi ol er
Saķaķīnün bil anı etme haķā
53. Sāl-ı çil āsitānuna hizmet
İdüp irdi murādına haķķā
54. Hizmetini kemāle ir göricek
Aña virildi ol maķām-ı 'alā
55. Ba' dehu Mümşād-ı Dīneverī
Kāf-ı ķurba irişdi çün 'anķā

56. Ol dağı oldu   aleme rehber
Aña dağı  ul oldu b y u ged 
57. H sn-i h lk  cih n  eyler idi
Mest   hayr n u v lih   şeyd 
58. Gedi  n M m ş d-ı D never 
A med-i Esvede iri di nev 
59. Geri Esved idi ol z t-ı Şerif
Anda mevc d idi yed-i beyz 
60. A rabasından idi M m ş du 
Zerreve  andan almı  idi ziy 
61. Her mur da irerdi anda varan
İŐigi idi Ka be-i  uly 
62. Eyley p ol dağı be aya na il
Virdiler Mu ammed-i Bekriy  Őahb ¹³³⁵
63.    deti ol er n riy zet idi
Buldu anu la kenz-i l -yefn 
64. R z-ı Şeb hizmetinde t rup
Esved n  ayim idi serv s 
65. Ol dağı menz lin degi d rdi
Gedi  l-i dehrden id p ibr 
- [141b] 66.   adı    mer ir p bu meyd na
Eyledi Őer  -i A med  icr 
67. Oldı k nyet  na Vecihe'd-d n
B yle  ıldılar ismini in a
68. Ehl-i ta v  idi t ri atde
Ma rifet ire    lim   d n 
69. Andan Eb 'l-Nec b S hreverdi
 d ben toğdı Şanki Şems   du a
70.   adı    m s  idi bil anu 
  adıdan almı  idi vecd   Őaf 
71. Menzil-i  u ba ol da basdı  adem
Emrine r m idi anu  Őuleh 

¹³³⁵ Vezne uymamaktadır.

72. Sühreverdî dahı geçüp âhir
Gördi bu sırrı kûtb-ı dîne revâ
73. Kûtb-ı ʿâlem idi niçe müddet
Baş kodılar eşigine budalâ
74. Rük-n-i dîn Necâşiye soñra
Virilüp ol da kâme irdi şehâ
75. Kûtb-ı dîne iderdi ol hizmet
Tâ şabâvetden ol şeh-i fuğalâ
76. Oldılar irüben aña kâmil
Şems-i Tebrîz ile dahı Monlâ
77. Sürse dahı anuñ eşigüne yüz
Hasta diller bulurdı derde devâ
78. Çünkü Maḥmûd-ı Tebrîze o sırr
Zâhir oldu güneş gibi maḥzâ
79. Kerem ıssı idi odur yâ dil
Şaçar idi dili dürr-i maʿnâ
80. Oldı andan dahı Cemaleʿd-dîn
Şaldı ḥalk-ı cihâna nûr u ziyâ
81. Hâk-i geylândı o sultâna
Cây u meʿvî vü mevlid ü münşâ

[142a] 82. Ol da âhir değışdi menzilini
Kodı İbrâhîm Zâhid irüp bu menzile pâ¹³³⁶

83. Pertevini o dâḥı dehre şalup
Kıldı nûr-ı cebîni keşf-i dücâ
84. Aldı andan dahı Şafiyyeʿd-dîn
Ana dahı kul oldu ehl-i fenâ
85. Niçe müddet serîr-i irşâda
Oturup münkirîne itdi gâzâ
86. Hem anuñ oğlı idi Şadreʿd-dîn
Baʿdehu aña irdi dir ʿuqalâ
87. Kurb-ı vaḥdetde ʿanķâ ol
Aña cevlângeh idi ʿarş-ı ʿalâ

¹³³⁶ Vezne uymamaktadır.

88. Şoñra anuñ yerine Hoca ‘ Alī
Geçüp anda görindi nūr-ı Hūdā
89. Lebi cām-ı şarāb-ı kevşer idi
Ehl-i ‘ aşka virürdi neşv ü nemā
90. Heme zıkr olan evliyā-ı ‘ izām
İtmiş idi ‘ acem ilin me’vā
91. Şeyh Hāmīd bu menzile iricek
Rūma alup getürdi dikti livā
92. Cezbesini diyār-ı Rūma şalup
Kıldı Rūm ehlin ‘ aşk ile şeydā
93. Gelmiyeydi diyār-ı Rūma ol er
İrmezidin hidāyete haḳkā
94. Zūlmete düşmiş idi ehlü’r-Rūm
Rūma oldı hidāyet-i ‘ uz mā
95. Ol daḳı menzilün deġişdürdi
Kimseye kılmadı vefā dünyā
96. Hācı Bayrāma andan oldı naẓar
Ol naẓardan durur ki buldı rehā
97. Cezbesi nūrı ile şu‘ le virüp
Eyledi mülk-i Rūmı ol iḫyā
- [142b] 98. Vaşl-ı ‘ iydine irişen erler
Ġamdan āzāde oldılar ebedā
99. Geçinüp ol daḳı bu dünyādan
Geldi ol menzile Emīr Baba
100. Ya‘ nī kūyuñda ki Emīr Sultān
Mīr-i Sikkīnī idi künyet añā
101. Da‘ vā-yı bāṭıl idicek niçeler
Çıkarup o da urdı tāc u ‘ abā
102. Gördi hırka riyā libāsı olur
Görmedi kendüsine anı sezā
103. Hırk idüp hırka-ı velāyet ile
Faşl olup müdde‘ ī ile da‘ vā

104. Gizleyüp zümre-i erenleri ol
Bu kabā içre eyledi ihfā
105. Ol daḥı niçe dem emānet idüp
İktidā itdiler aña cem‘ā
106. İbn-i Yāman İmām olup āḥir
Gördi kırbına Haḫ anı evlā
107. Nice müddet o dāḥı da‘vet idüp
Ba‘dehu Pır ‘Alīye virdi Ḥudā
108. Kendüden soñra Pır ‘Alī Sulṭān
Gördi Şāh İsmā‘ ile sırrı revā
109. Kendü şulb idi anuñ¹³³⁷
Oldı şāh-ı velāyet kıṭabā
110. Aña Haḫ virmişidi şun‘ından
Ḥüsñ ü ḥulḫ u cemāl-i bī-hem-tā
111. Taşra çıksaydı cem‘a niyyetine
Şehir içre tolardı vāveylā
112. Anı kıtle kışandılar āḥir
Ḥased idüp şehirdeki süfehā
113. Haḫ için cānun eyledi kırbān
O daḥı nüş idüp mey-i şühedā
- [143a] 114. Sārbān-ı Aḫmede irüp soñra
Kıldı bu menzile ol istilā
115. Kıldı ‘uşşākı ol daḥı irşād
Yazdı bīmār-ı ‘aşḫ olana şifā
116. O daḥı çün geçüp bu dünyādan
Ber-i burcdan daḥı göründi liḫā
117. Kıdretin Haḫ Ḥüsām Efendide
Gün gibi zāhir eyledi meşelā
118. Zāhirā ‘ālim idi ğāyetde
Bir su‘āle virürdi biñ fetvā
119. Bātınā kāmil ü mükemmel idi
‘İlmi anuñ muḫīṭ idi heme-rā

¹³³⁷ Bu mısra vezne uymamaktadır.

120. ‘İlm-i zāhir ana musahhār idi
‘Ulemā dimez idi sözine lā
121. Dīn yolunda o daḥı oldı şehīd
Nitekim ol Ḥüseyn-i deşt-i belā
122. Kimdür iren bu menzile soñra
Diyeyin tüt ögüt kulağı baña
123. Cennet iste gir erba‘ in içre
Nefsüñi hiss ile bilüp añla
124. Ḥarf iderseñ bu devirdeki a‘ dādan¹³³⁸
Bu mu‘ ammāyı añladuñ yārā
125. Şāh-ı mülk-i ledün olup o daḥı
Kāf-ı ḳallāb-ı dehre urdı ḳafa
126. Ba‘ zı idüp ana dāḥı ḳavm-i Yezīd
Bir avuç ḳanın aldılar cūyā
127. Bir niçe zūr-ı şāhidi getürüp
İtdiler şer‘ i ya‘ nī kim icrā
128. Eylediler ana bir istinādı
Kim anı ol etmemiş idi ḥāşā
129. Aña dāḥı irişdi dest-i ecel
Virdi ol er o dem kazāya rızā
- [143b] 130. O daḥı olıcaḳ sa‘ id-i şehīd
Geçdi anuñ yerine bir Dārā
131. Şaçı ve’l-leyl ü yüzi mihr-i münīr
Şafḥa-ı ‘āleme odur tuḡrā
132. Biñde bir vaşf olunmaz o şāfi
Yaradılmış olursa heb gūyā
133. Gizleyüp göñlüm içre ismin anuñ
Vaşfi içre didüm anı bil hā
134. Ḳadd ü zülfi elif ile dāl oldı
Ḳaşına rā didi kimi kimi yā
135. Dürr-i dişün çünki sīne beñzetdüm
Eyledüm ism-i pāküni imā

¹³³⁸ Vezne uymamaktadır.

136. Bu iki beyitle bilür ey dil
O şehûñ ismin eyleyen ıřfā¹³³⁹
137. Şimdi oldur zamānenüñ kûţbı
Şimdi oldur şalan cihāna ziyā
138. Tıob u çevgān anuñdur şimdi
Şimdi oldur süvār-ı esb-i fetā
139. ‘Akd u ĥal ü kabz u bařt anuñdur
Yed-i kudret dinürse aña n’ola
140. Lebleri cāmını ićen ölmez
Zulmet-i dehr içre Hızrāsā
141. ‘Aşkı ‘uřşāka oldı ĥabl-ı metin
Buldı muĥkem tutanlar anı rehā
142. Zülf-i dārına her ki virdi boyun
Buldı iki cihānda ‘ömr-i beķā
143. Leb-i mu‘ciz-nümāsı āb-ı ĥayāt
Teşnedür kaşresine heft deryā
144. Eyleme ey Hudā civārından
Ben ġaribi anuñ olınca cüdā
- [144a] 145. Şimdi ey sālîk-i reh-i ‘uķbā
Sırr-ı Aĥmed Hüseyme oldı sezā
145. İsteyen ĥacc-ı ekber yapmaķ her dem
Ka‘be-i kūyunuñ meķini ola
146. Hüsni ĥulķ Muĥammed-i Muĥtār
Leb-i cān-baĥşıdur dem-i ‘İsā
147. Tıtdı kevn ü meķanı velvelesi
Cezbesin şaldı dehre bī-pervā
148. Tırmayup etmede ol ehl-i kerem
Māye-i sırr-ı Aĥmedi i‘tā
149. Cezbe-i Ĥaķķı isteyen gelsün
Alsun andan şafā-yı nūr-ı beķā

¹³³⁹ İki beyitte gećen harfler “lelif ۛ dal, رā ی ye, سین” birleştirilince “ادریس” kelimesi ortaya çıkıyor. Ayrıca 134. beytin derkenarına “İdris Efendi” diye bir isim yazılmıştır.

150. Yā ilāhī **Ḥüseynī** bendesini
Bir nefes çapısından etme cüdā

Medḥ-i Evliyā‘u‘llāh

244¹³⁴⁰

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. **Çuṭb-ı** ‘ālemdür cihānuñ pādişāhıdur bular
‘**Āşık-ı** şādıklarūñ püşt ü penāhıdur bular
Bildürür ḥaḳḳa’l-yaḳīn Ḥaḳḳuñ güvāhıdur bular
Mazhar-ı ‘ilm-i ledün sırr-ı İllāhīdür bular
2. Bunlaruñ-çün secde kıldı Ādeme cümle melek
Bunlaruñ-çün cizginüp devrāna girdi nüh felek
Bunları gören Ḥaḳḳı gördi muḥaḳḳaḳ kılma şek
Mazhar-ı ‘ilm-i ledün sırr-ı İllāhīdür bular
3. Merd-i Ḥakdur ‘arşa-ı vaḥdetde meydān bunlaruñ
Dest-i kudretdür bular toḅ ile çevgān bunlaruñ
Lī-ma‘u‘llāhdur demi her laḥza her ān bunlaruñ
Mazhar-ı ‘ilm-i ledün sırr-ı İllāhīdür bular
4. Gāh tebliğ-ı risālet eyleyüp da‘vet ider
Geh özin pinhān idüp Ḥaḳḳ kurbına ‘avdet ider
Gāh olur Mehdī olup ‘İsā ile şoḥbet ider
Mazhar-ı ‘ilm-i ledün sırr-ı İllāhīdür bular
- [144b] 5. Dīdesinden bunlaruñ maḥfī degüldür zāt-ı Ḥaḳ
Ṭālibe ‘ilm-i ledünnīden virür bunlar sebaḳ
‘İlm-i zāhir bunlaruñ yanunda olmaz bir varaḳ
Mazhar-ı ‘ilm-i ledün sırr-ı İllāhīdür bular
6. Bunlara ikrār idenlerdür bulan imān u dīn
Bunlara teslim olanlardur olan ğamdan emīn
Ṭālibā bildüm muḥaḳḳaḳ añladum ḥaḳḳa’l-yaḳīn
Mazhar-ı ‘ilm-i ledün sırr-ı İllāhīdür bular
7. Bunlara inkār idenlerdür ḥuzūr-ı Ḥaḳda red
Bunlara baş egmeyenler oldı mel‘ün-ı ebed
Buğz ide her kim bulara la‘net olsun ced-be-ced
Mazhar-ı ‘ilm-i ledün sırr-ı İllāhīdür bular

¹³⁴⁰ Murabba, -TAD (Sorgun, 2009), -BTD (Erdem, 1991), -TD, (Gezer, 2009)

Medh-i Diger

245¹³⁴¹

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Bunlar ol şehler durur kim terk-i sāmān itdiler
Taht-ı mülk ü efser ehlin bende-fermān itdiler
2. Hakk budur kim bunlaruñ dīdārıdur dīdār-ı Hakk
Ol sebebden özlerin 'ālemde pīnhān itdiler
3. Her biri ğavvās-ı deryā-yı şuhūd [u] ğayb olub
Hikmet aşdāfin açup gevherler efşān itdiler
4. Hāba varmışlar durur Kehf-i fenā-yı Hakkda hep
Mā-sivādan göz yumup feth-i dil ü cān itdiler
5. Genc-i esrār-ı Hakkı bātınlarında hıfz için
Zāhirā şüret-i rüsümün cümle vīrān itdiler
6. Oynadup bir elde iki 'ālemi mānend-i kūy
Sıradup himmet semendin 'azm-i meydān itdiler
- [145a] 7. Gerçi hūrşid-i ruḡın her biri kıldı zīr-i mīğ
Līk şark u ğarbı ğarḡ-ı nūr-ı Yezdān itdiler
8. Harf-i naḡş-ı ğayrı yuyup levḡ-i hātırdan tamām
Dilleri şuhufin uşurlāb-ı 'irfān itdiler
9. Ka' be-i maḡşūd için yüz urdılar ğam deştine
Cānların rāh-ı vişāl-i Hakkda ḡurbān itdiler
10. Görseler Hakkı 'acīb mi 'arş u kürsiden geḡüp
Çün bu yolda gözlerin dil tenlerin cān itdiler
11. Olsalar her laḡza tañ mı vāḡıf-ı esrār-ı ğayb
Mülk-i dīnde bunları çünkim nigebān itdiler

Nesīmī

246¹³⁴²

müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün

1. Baḡr-ı fenāda fānī ol gör ki ne hoş ḡayāt olur
Āb-ı ḡayāt imiş fenā gerçi adı memāt olur

¹³⁴¹ Şairi belli değildir.

¹³⁴² Nesīmī Dīvānı, s. 134 (Ayan, 1990)

2. Ka^c be-i ^c aşk yolını sen¹³⁴³ doğru tutup piyāde git
Teşne-i ^c aşka ^c aşk odı zemzem ile¹³⁴⁴ fūrāt olur
 3. Çıkdı tenevverden tufān ğarķ ide bu¹³⁴⁵ cihānı gel
Keştiye gir ki cānuña ol sebeb-i necāt olur
 4. Ğayre muķayyed olma kim her ne ki ğayrıdur anuñ
Ger heme kün fekān ise ^c ārif-i zāta¹³⁴⁶ Lāt olur
 5. Kıldı fenā vücūdumı ^c aşka güm eyledi beni
Belürsüz¹³⁴⁷ oldı her kim ol ğarķa-ı baħr-ı zāt olur
 6. ^c Ārifā¹³⁴⁸ nām u nengüñi var oda şal u¹³⁴⁹ yaķ anı
^c Ārif-i zāt olan kaçan mültefit-i şıfāt olur
- [145b]
7. Şol güneşüñ şu^c ā^c ina zerrece her kim buldı yol
Her günü ^c ıyd ü her gice Ķadr u şeb-i Berāt olur
 8. Fikr iderüm ki yazayum zerrece ^c aşk sırrını
Baħr midād ağac ķalem tās¹³⁵⁰ -ı felek devāt olur
 9. ^c Aşka fenā-yı muṭlaķ ol gec bu revāķ u tākdan
Cevher-i lā-mekān kaçan beste-i şeş cihāt olur
 10. Zevķ ile vü ħuzūr ile fazla¹³⁵¹ perestiş eyle kim
Ķalbi ħuzürsuz olanuñ tāt^c ati lā-şalāt olur
 11. Cān u cihāna ur ķafa ^c āşık iseñ gel ey göñül
^c Āşıķa farz u müsteħab terk-i ta^c allūķat olur
 12. Mescid ü ħānķāhda¹³⁵² sen şūfī tek olma ğırra kim
^c Āşıķa cümle yir ü gök ma^c bed ü¹³⁵³ Şūmenāt olur
 13. Vaħdet-i şırfa¹³⁵⁴ tā ebed oldı Nesīmī belürsüz¹³⁵⁵
Bil ki¹³⁵⁶ bu resme maħv olan zübde-i kā'ināt olur.

¹³⁴³ ^c aşk yolını sen: ^c aşka yüzini, NED

¹³⁴⁴ ile: ü hem, NED

¹³⁴⁵ ide bu: ediser, NED

¹³⁴⁶ zāta: zāt-ı, NED

¹³⁴⁷ Belürsüz: Bellisiz, NED

¹³⁴⁸ ^c Ārifā: ^c Ār ile, NED

¹³⁴⁹ u: vā, NED

¹³⁵⁰ tās: tīb, NED

¹³⁵¹ fazla: Ħaķķa, NED

¹³⁵² ħānķāhda: ħānķāha, NED

¹³⁵³ ma^c bed ü: ma^c bed-i, NED

¹³⁵⁴ şırfa: harfe, NED

¹³⁵⁵ belürsüz: bellisiz, NED

¹³⁵⁶ Bil ki: Gerçi, NED

Virān Abdāl¹³⁵⁷

247

1. Kudret-i Haqqı görüp çağırıram dost dost
Cümlede Bākī görüp çağırıram dost dost
2. Mest harāb olmuşam sākī şarāb olmuşam
Gör ne türāb olmuşam çağırıram dost dost
3. Mescid ü mey-hāneyem Ka'be vü büt-hāneyem
Haqq tolu bir hāneyem çağırıram dost dost
4. Nīl menem hem Fırāt hem aqaram kat kat
Añlamadı bī-sebāt çağırıram dost dost
- [146a] 5. İş bu cesed bu kafes gör ne şadā gör ne ses
İşidene her nefes çağırıram dost dost
6. Dostuñ ezel kevninden remzini toy öninden
İçdüm ebed hūnından çağırıram dost dost
7. Şol şanemüñ humından cām[ı] menem Ceminden
Mestüm elest deminden çağırıram dost dost
8. 'Āşıkıyam ma' şūkuñ ma' şūkıyam 'āşukuñ
Maşşūduyam lāyukuñ çağırıram dost dost
9. Dime beni ğayrıyam egri degül toğrıyam
Tūti vü hem kıumrıyam çağırıram dost dost
10. Sākī menem mey menem kūsıla def ü ney menem
'Ārif iseñ toy menem çağırıram dost dost
11. Virānıyem hastayam hem şikeste-besteyem
Ğayri ne var isteyem çağırıram dost dost

Kaygusuz Abdāl

248¹³⁵⁸

1. Evliyādan gelen kelām oqunan Qur'an degül mi
Gerçek velinüñ sözleri süre-i Raḥmān degül mi

¹³⁵⁷ Gazel, -ABŞ 2 (Özmen, 1998). Şiir, hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹³⁵⁸ Alevi Bektaşî Şiirleri Antolojisi, I. cild, s. 219(Özmen, 1998). Şiir, hece ölçüsü ile yazılmıştır.

2. Çün Hâk seni yaratduğı kendüye¹³⁵⁹ mir ʿāt itdüğü¹³⁶⁰
Tecellî-i zāt itdüğü¹³⁶¹ şüret-i insân degül mi
- [146b] 3. Hâk haberin dinleyene cāndan qabül eyleyene
Hâkqı bilüp söyleyene¹³⁶² sözüümüz¹³⁶³ bürhân degül mi
4. Gerçek elini tutmayan gönllüñ aña berk itmeyen
Hâk u bātıl fark itmeyen cāhil ü nādān degül mi¹³⁶⁴
5. Ey **Qaygusuz** hālūñ n’ola sen de gidersin¹³⁶⁵ bu yola
Hâk kerem itse bir¹³⁶⁶ qula Hâk günden ‘ayān degül mi

Şāhidî Efendi Rahmetu’llāhi ‘aleyh

249¹³⁶⁷

mef’ ūlū / fā’ ilātūn / mef’ ūlū / fā’ ilātūn

1. Ol ol didüğü olan ol didi oldı ‘ālem
Ol oldı anı bulan oldur ki oldı Ādem
2. Eşyā kamu mezāhir eşyādan oldı zāhir
Hem Evvel ü hem Āhir ‘ārif bu sırra maḥrem
3. ‘İlme’l-yaqîn bilüp sen ‘ayne’l-yaqîne uzan
Hâkqe’l-yaqîne iren tevḥîdi bildi muḥkem
4. Cehl ile çok muqallid oldum şanur muvaḥḥid
Bilmez ki oldı mülḥid tevḥîdden urur ol dem
5. Olmasa kişi sālîk olur bu yolda hālîk
Tā sende ola senlik tut ağızuñı ol epsem
6. Gelmez bu kıyl u qāle keşf olur ehl-i hāle
İrer kişi kemāle mürşidle olsa hem-dem
7. Çün **Şāhidî**-i ‘ārif oldı bu sırra vāqıf
Olma aña muḥālîf k’oldı bu qanda i’lem

¹³⁵⁹ Kendüye: Zātına, ABŞ-1

¹³⁶⁰ itdüğü: tutduğı, ABŞ-1

¹³⁶¹ itdüğü: kılduğı, ABŞ-1

¹³⁶² söyleyene: anlayana, ABŞ-1

¹³⁶³ Sözüümüz: Özümüz, ABŞ-1

¹³⁶⁴ Dörtlük,- ABŞ-1

¹³⁶⁵ gidersin: gider gör, ABŞ-1

¹³⁶⁶ itse bir: idicek, ABŞ-1

¹³⁶⁷ Gazel, -ŞD (Çıpan, 1985)

250¹³⁶⁸

1. Olur ‘aşk ile şeydā düşen derd ü belāya
Olur maqbūl-ı Mevlā irer vaşl-i liķāya
2. Viren mülk-i cihānı alur genc-i nihānı
Koyan bu hākıdānı ‘urūc ider ‘alāya
3. Nedür nāmūs u ‘ārı nedür vaz‘ [u] vaķārı
Olup ‘aşkuñ şikārı talan baħr-i fenāya
4. Olup ‘aşk içre şādık kul ol Haķķa muvāfiķ
Eger olduñsa ‘aşıķ cemāl-i Muştafāya
5. Gel imdi Şahidi sen cihānı kılma mesken
Sefer kıl bu vaţandan Cenāb-ı Kibriyāya

Eşrefođlu Rūmī

251¹³⁶⁹

1. Dost yoluna gidenlere eydem nice gitmek gerek
Kimüñ ile yoldaş olup kimleri terk etmek gerek
2. Evvel mürşid elün duta kalmaya dünyā¹³⁷⁰ aħrete
Hiç dimeye hālüm nite bildüğün unutmak gerek
3. Çeke bu yolın zaħmetin rāħatın u¹³⁷¹ her miħnetin
İki cihān sa‘ ādetin cümle hiçe şatmak gerek
4. Nefsine zecr ide katı hiç añmaya ‘aķıbeti
Dostına bulmađa vuşlatı dūni güne katmak gerek
5. Meşğul ola riyāzete bel bağlaya ‘ibādete
Müştaķ olan ol hażrete uzanuben yanmak¹³⁷² gerek
6. Şöyle¹³⁷³ kim geçe kendüden¹³⁷⁴ ne cānuñ aña ne ĩod ten
Cānsuz gide¹³⁷⁵ dosta giden daħı dāyim¹³⁷⁶ n’itmek gerek

¹³⁶⁸ Gazel, ŞD (Çıpan, 1985). Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹³⁶⁹ Eşrefoğlu Rumī ve Dīvānı, s.284 (Güneş, 1994). Şiir, hece ölçüsüyle yazılmıştır.

¹³⁷⁰ vü, ME. Vezni bozduğu için ERD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹³⁷¹ Rāħatın u: Rāħat bile, ERD

¹³⁷² Uzanuben yanmak: Uzanı yatmak, ERD

¹³⁷³ Şöyle: Şol, ERD

¹³⁷⁴ kendüden: kendüzinden, ERD

¹³⁷⁵ gide: gider, ERD

¹³⁷⁶ dāyim: diyem, ERD

- [147b] 7. Cānlular varmaz bu yola cānum diyen yolda ala
Cān terk iden dostı bula cāndan sefer etmek gerek
8. Eşrefođlu Rūmī yāri sevelerūñ budur kārı
Ol dost için ağuları Őeker¹³⁷⁷ gibi yutmağ gerek

Halīlī

252¹³⁷⁸

fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

1. Ben ki dervīŐ olmışam Őāh-ı cihāndan fāriđem
Bende-i sultān-ı ' aŐkam ĩn ũ āndan fāriđem
2. Őöhretinden geçmiŐem dūnyā-yı fānīnūn tamām
Bī-niŐānı bulmıŐam sūd u ziyāndan¹³⁷⁹ fāriđem
3. Dūnye vū ' uđbā benüm ' aynuma gelmez zerrece
Mülk ũ¹³⁸⁰ malı n'eylerem kevn ũ¹³⁸¹ mekāndan fāriđem
4. Çünkü nağından temāŐā eyledüm¹³⁸² nađđāŐı ben
Cennet-i Firdevs ũ hem¹³⁸³ hūr u¹³⁸⁴ cināndan fāriđem
5. ' Ömri geçdi zāhidūñ Őekk ũ gümān ũ vehm ile
Ben Hağı buldum yağın Şekk ũ gümāndan fāriđem
6. Ol Halīlīyem ki¹³⁸⁵ kıldum fağr u fağrı iđtiyār
Rađt u bađt u tād u¹³⁸⁶ tađt u hānūmāndan fāriđem

¹³⁷⁷ Şeker: Sükker, ERD

¹³⁷⁸ Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni, s. 361,362
(Kavaklıyazı, 2010)

¹³⁷⁹ sūd u ziyāndan: nām [u] niŐānı, AKY

¹³⁸⁰ ũ, -ME

¹³⁸¹ ũ, -AKY

¹³⁸² eyledüm: eylerem, AKY

¹³⁸³ ũ hem: ile, AKY

¹³⁸⁴ u, -ME

¹³⁸⁵ ki, - ME

¹³⁸⁶ u, -ME

Halîlî

253¹³⁸⁷

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Ger saña şerh eylesem haşiyet-i esmâmuza
Bilesin sırr-ı 'urüc¹³⁸⁸ ¹³⁸⁹ ليلة الاسرى muzı
2. Biz Hudâ-bîn olmamuzdandır¹³⁹⁰ ki aña¹³⁹¹ reşk idüp
Zâhid-i hod-bîn virür öldürmege fetvâmuza
- [148a] 3. Ger faķirüz şuretâ ma' nide sulţânlar bizüz
Bendeyüz ammâ ki âzâd itmişüz Mevlâmuza
4. Biz Hudâyı bilmişüz 'ilme'l-yaķın 'ayne'l-yaķın
Görmüşüz eşyâda zahir Hâlık-ı eşyâmuza
5. Rûhı pâk ideñ¹³⁹² bize mesken Cenâb-ı Kuds idi
Çâr 'unşurdur¹³⁹³ bize terk itdiren me'vâmuza
6. Ceddimiz rûh-ı mücerreddür biz andan toğmuşuz
Nâ-ğalef ferzend olup unutmuşuz âbâmuza¹³⁹⁴
7. Şuretâ ğayr olmuşuz ma' nide ğayr olmaz bize¹³⁹⁵
Şurete ta' n eyleme fehm itmedin ma' nâmuza
8. Rind-i rüsveyüz bizüm teşbihümüz yok zâhide¹³⁹⁶
Beñzeden görmiş degül beñzer bizüm sîmâmuza
9. Ey Halîlî قاب قوسين¹³⁹⁷ üñ beyânın eyle kim
Bulasın Hâkdan maķâm- kurb-ı او ادنا¹³⁹⁸ muzı

¹³⁸⁷ Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni, s. 524,525 (Kavaklıyazı, 2010)

¹³⁸⁸ 'urüc: 'urücü, AKY

¹³⁸⁹ Leyletü'l-isrâ: Gece yürüyüşü.

¹³⁹⁰ olmamuzdandır: oldugumuzdur, AKY

¹³⁹¹ aña: her dem, AKY

¹³⁹² Rûhı pâk ideñ: pâlîdun, AKY

¹³⁹³ 'unşurdur: 'anâşırda, AKY

¹³⁹⁴ âbâmuza: âtâmuza, AKY

¹³⁹⁵ Mısra,-AKY. Mısra AKY'de şu şekildedir: “Şuret u ma'nide Hâkdan ğayrı yokdur arada”

¹³⁹⁶ bizüm teşbihümüz yok zâhide: bize benzer mi zâhiddur demek, AKY

¹³⁹⁷ “Ķâbı ĳavseyin: İki yay kadar. (Necm, 53/9)” (Komisyon, 2013: 525)

¹³⁹⁸ “Ev ednâ: Hatta daha yakın oldu. (Necm, 53/9)” (Komisyon, 2013: 525)

Hüseynî

254

mefâ' ilün / mefâ' ilün / fe' ülün

1. Göñüldür maṭla^c -1 şems-i ḥaḳîḳat
Göñüldür menba^c -1 'ummân-1 vaḥdet
2. Göñüldür ma^c den-i dürr-ü cevâhir
Göñüldür maḥzen-i esrâr-1 ḥikmet
3. Göñüldür Ka^c be-i ehl-i muḥabbet
Göñüldür ḳible-i erbâb-i taḥḳîḳ
4. Göñüldür heftümîn-i 'arş-1 a^c lâ
Göñüldür gösteren keşretde vaḥdet
5. Göñüldür âyet-i انست ناراً¹³⁹⁹
Göñüldür meş^c al-i nûr-1 basiret
6. Göñüldür 'âlem-i kübrâ muḥaḳḳaḳ
Göñüldür maḳşad-1 erbâb-1 'uzlet
7. Göñüldür ey Hüseynî gözgü-i Ḥaḳ
Göñüldür manzar-1 didâr-1 'izzet

[148b]^[1] Der-beyân-ı Merâtib-i Ma^c rifet-i İlähiyye¹⁴⁰⁰

[150a]

Fuzûlî

255¹⁴⁰¹

fâ' ilätün / fâ' ilätün / fâ' ilätün / fâ' ilün

1. ¹⁴⁰² قد انار العشق للعشاق منهاج الهدا
Sâlik-i râh-1 ḥaḳîḳat 'aşḳa eyler iḳtidâ
2. 'Aşḳdur ol neş'e-i kâmil kim andadur müdâm
Meyde teşvîr-i ḥarâret ben de te'sîr-i şadâ

¹³⁹⁹ “Ānestü nâran: Bir ateş gördüm. (Tâ-Hâ, 19/10)” (Yazır, 2011: 313)

¹⁴⁰⁰ 148a ile 149b varakları arasında yer alan Türkçe nesir metni, tez konumuz, mecmuamızda yer alan Türkçe şiirler olduğu için transkribe edilmemiştir.

¹⁴⁰¹ Fuzûlî Türkçe Dîvânı, s. 125 (Akyüz, Beken Yüksel Cunbur, 1958)

¹⁴⁰² Ḳad enâra'l-'aşḳı li'l-'uşşâḳı minhâcü'l- hüdâ: Aşḳ, aşıklara hidayet yolunu aydınlatınca (TARLAN-2, 2013: 15)

- [150b] 3. Vādī-i vaḥdet ḥaḳīkatde maḳām-ı ʿ aşḳdur
Kim müşaḥḥaş olmaz ol vādide sulṭāndan gedā
4. Eylemez ḥalvet-serāy-i sırr-ı vaḥdet maḥremi
ʿ Aşıkı maʿ şūḳdan maʿ şūḳı ʿ aşıkdan cüdā
5. Ey ki ehl-i ʿ aşḳa söylersen melāmet terkin it
Söyle kim mümkün midür taḡyīr-i taḳdīr-i ḳazā¹⁴⁰³
6. ʿ Aşḳ kilki çekdi ḥaṭ ḥarf¹⁴⁰⁴ -i vücūd-ı ʿ aşıḳa
Kim ola şābit Ḥaḳ işbātunda nefy-i māʿ adā
7. Ey **Fuzūlī** intihāsuz zevḳ buldun ʿ aşḳdan
Böyledür her iş ki Ḥaḳ adıyla ḳılsañ ibtidā

Fuzūlī

256¹⁴⁰⁵

meḫ ʿ ūlū / fāʿ ilātū / meḫāʿ ʿ ūlū / fāʿ ilūn

1. یا من لحاط علمك الا شياء كلها¹⁴⁰⁶
Ne ibtidā saña mutaşavver ne intihā
2. Kim verse cān yoluñda bulur ḥāk olup maḳām¹⁴⁰⁷
Güyā ki ḥāk-ı raḥuñdur naḳd-ı cān behā
3. Sensin ḳılan mezāhir-i ümmīd-i bīm idüp
Mūsāyī¹⁴⁰⁸ ʿ ilm genci ʿ aşāsını ejdehā
4. Senden bulubdur Aḫmed-i Mürsel maḳām-ı ḳurb
Taḥsīn-i Yā vü Sīn ile teşrīf-i Ṭā vü Hā
5. Yaʿ ḳūbda nişāne-i şevḳuñ ḡam u elem
Yūsūfda neşʿe-i naḳaruñ behcet ü bahā
6. Bulmazdı ḳahruñ açmasa ḥ ʿ ān-ı siyāsetin
هل من مزد¹⁴⁰⁹ lokmasına dūzaḡ iştihā
7. Yā Rab belā-yı ḳayda **Fuzūlī** esīrdür
Ol bī-dili bu dām-ı küdüretten it rehā

¹⁴⁰³ ḳazā: ḥūdā, FUD

¹⁴⁰⁴ ḥarf: levḥ, FUD

¹⁴⁰⁵ Fuzūlī Türkçe Dīvānı, s. 126

¹⁴⁰⁶ Yā men eḫāṭa ʿ ilmūkeʿl-eşyāʿe küllihā: Ey ilmi bütün eşyayı ihata eden Allah. (TARLAN, 2013: 20)

¹⁴⁰⁷ olup maḳām: -i maḳdemūñ

¹⁴⁰⁸ Mūsāyī: Mūsānı, FUD

¹⁴⁰⁹ Hel min mezīd: Daha var mı? (TARLAN-2, 2013: 22)

257¹⁴¹⁰**mef' ülü / mefā' ilün / fe' ülün**

1. Deryā-yı muhîṭ cūşa geldi
Kevn ile mekân hürüşa geldi
2. Sırr-ı ezel oldu āşikārā
' Ārif nice eylesün müdārā
3. Her zerrede güneş oldu zāhir
Toprağa sücüd kıldı zāhir¹⁴¹¹
4. Naqqāş bulundu¹⁴¹² naqş içinde
La' l oldu ' ayān Bedaḥş içinde
5. Acı şu şarāb-ı Kevşer oldu
Zehr ise¹⁴¹³ nebāt ü¹⁴¹⁴ sükker oldu
6. Tiryāk-mizācı tıtdı āgū
Lü' lü-i müdevver oldu tārū
7. Külli yer ü gök Ḥaḫ oldu muṭlaḫ
Söyler def ü çeng ü ney¹⁴¹⁵ انا لحنى
8. Ma' şūḫ ile ' āşık oldu bir zāt
Maḥv oldu vücūd-ı nefy ü¹⁴¹⁶ işbāt
9. Sücūd¹⁴¹⁷ ile sācid oldu vāḥid
Mescūd-ı ḥaḫīki oldu sācid
10. Her ḫaṭre muhîṭ-ı a' zam oldu
Her zerre Mesih ü¹⁴¹⁸ Meryem oldu
11. Taş u kesek oldu verd ü¹⁴¹⁹ nesrīn
Murğ-ı dile¹⁴²⁰ Hüsrev oldu Şirīn

¹⁴¹⁰ Nesîmî Divânı, s.53-55 (Ayan, 1990). Bu şiir Nesîmî'ye aittir.

¹⁴¹¹ zāhir: tāhir, NED

¹⁴¹² bulundu: bilindi, NED

¹⁴¹³ Zehr ise: Her zehr, NED

¹⁴¹⁴ u, -NED

¹⁴¹⁵ Ene'l-Ḥaḫ: Ben Hakk'ım.Hallac'a ait bir sözdür. O bu yüzden asılmıştır. (Uludağ, 1997: 171)

¹⁴¹⁶ ü,- ME

¹⁴¹⁷ Sücūd: Mescūd, NED

¹⁴¹⁸ ü,-NED

¹⁴¹⁹ ü,-ME

¹⁴²⁰ Murğ-ı dile: Ferhād ile, NED

12. Küfr ile ĩmān bir Şey' oldu
Tatlu ile acı bir mey oldu
13. Şirket aradan götürdi vaĥdet¹⁴²¹
Vaĥdetden açıldı bāb-ı raĥmet
14. Cān ile ten oldu bir ĥaĥīkat
Berkidi tarīkat ü Őerī'at
15. EŐyā ikilikden oldu ĥālī
Bāķī Eĥad ĥaldı lā-yezālī
16. Ey tālīb eger degülseñ a' mā
Gör va' de-i¹⁴²² كل من عليها

[151b] 17. Ref' oldu ĥicāb-ı mā-siva'llāh
¹⁴²³ القدرت والبقاء لله

18. Ėayr oldu helāk u¹⁴²⁴ vech ĥaldı
Baĥr oldu Şu kim bu baĥre taldı
19. Ger açık¹⁴²⁵ ise baŐiretūñ baĥ
Gör sende Ĥaĥı vü gitme irāk
20. Çün mü 'mine mü 'min oldu mir'āt
Mir'ātuña baĥ anda gör zāt
21. Gör sen seni kim ne cisme¹⁴²⁶ cānsınn
MaĥŐūd u zemīn ü āsumānsın¹⁴²⁷
22. Her kimse kim esridi bu meyden
Hayy-ı ebed oldu zāt-ı Ĥaydan
23. Nefsini tanıdı¹⁴²⁸ vü¹⁴²⁹ bildi Rabbi
Tevhīd yolunda ekdi ĥabbı
24. Ey ĥaĥdan irāk olan 'azāzil
Ger dīv degülseñ Ādemi bil

¹⁴²¹ zaĥmet:, ME. Beytin anlamına uygun olduğu için NED'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁴²² "Küllī men 'aleyhā: Yeryüzünde bulunanların hepsi fanidir. (Rahman, 55/26)" (Komisyon, 2013: 531)

¹⁴²³ E'l-ĥudretü ve'l-beķā-yı li'llāh: Kudret ve sonsuz hayat ancak Allah'ındır.

¹⁴²⁴ u,- ME

¹⁴²⁵ açık: açup, NED

¹⁴²⁶ cisme: cism ü, NED

¹⁴²⁷ u zemīn ü āsumānsın: vücūd-ı kün fe-kān, NED

¹⁴²⁸ tanıdı,- NED

¹⁴²⁹ vü: çü, NED

25. Ādemde tecellī eyledi¹⁴³⁰ Allāh
 ıl Ādeme secde olma güm-rāh
26. Şeytān-ı la‘ine uyma ey yār¹⁴³¹
 Anuñ sözini işitme zinhār¹⁴³²
27. Hādan saña¹⁴³³ لا طئعه geldi
 Hem¹⁴³⁴ واسجد واقترب dinildi
28. Hāşrūñ günü geldi uyhudan ur
 İnānmaz iseñ gözüñi aç gör
29. alındı kıyāmetüñ nefiri
 Ey şağır işitmedüñ şafiri
30. Şūr ünün işitmedi kulağüñ
 ayandı bu köpriden ayagüñ
31. Uyhudan uyan ki maşşer oldı
 Gör nice zamāne pür-şer oldı
32. ün maħrem¹⁴³⁵ قل كفى degülsin
 Bī-gānesin āşinā degülsin
- [152a] 33. Her kimseki tanıdı bu cānı
 Bir zerreye şaymadı cihānı
33. Birden ıkageldi Dābbetü’l-arz
 Uş sırrını eylerem saña ‘arz
34. Müşrikden ider muvaħħidi fark
 Ey vay aña kim işi ola zer
35. Hem hātem elinde ola¹⁴³⁶ fermān
 Ya‘ nī ki benem bu mülke Süleymān
36. Mūsā benem uş ‘aşā elümde
 Hādan ezeli kılı belümde
37. Hākuñ alnına başar ‘aşāyı
 Ya‘ nī ki bilüñ bu istivāyı

¹⁴³⁰ eyledi: kıldı, NED

¹⁴³¹ ey yār: zinhār, NED

¹⁴³² zinhār: ey yār, NED

¹⁴³³ “Lā tui‘ hu: (Onun) isteğine uyma! (Alāk, 96/19)” (Komisyon, 2013: 597)

¹⁴³⁴ “Vescūd vaterib: Secdeye kapan ve Allah’a yakınlaş. (Alāk, 96/19)” (Komisyon, 2013: 597)

¹⁴³⁵ “ul kefā: De ki: ...yeter. (Ra’d, 13/43)” (Komisyon, 2013: 597)

¹⁴³⁶ ola: anuñ, NED

38. Ya' nî ki bu istivâdadur Hâk
Ol Mâlik-i mülk ü¹⁴³⁷ Hâyı-ı muṭlak
39. Ger sen geçesin bu istivâdan
Âzâd olasin kamu belâdan
40. Hem cennet ü¹⁴³⁸ hem hür-ı¹⁴³⁹ liḳâdur
Raḫmân ile¹⁴⁴⁰ عرش استوا dur
41. Hâkdan bu şırâṭı müsteḳîmi
Bilseñ ki budur Hâkkuñ na'îmi
42. Yüzüñ bu vecihden¹⁴⁴¹ oldı beyzâ
¹⁴⁴² من فضل الهنا تعالى
43. Elfâz-ı Hüseynî¹⁴⁴³ gör ne cândur
Deryâ-yı muhîṭ u dürr ü¹⁴⁴⁴ kândur
44. E'l-ḫâk bu Hüseynî¹⁴⁴⁵ âyetinden
Gel oḳı bu gün¹⁴⁴⁶ nihâyetinden
45. Bir¹⁴⁴⁷ bahre ṭalub durur Hüseynî¹⁴⁴⁸
N'eyder¹⁴⁴⁹ o zer ile sîmi ya' nî¹⁴⁵⁰

[152b]

Ḳayḡusuz Abdâl

258¹⁴⁵¹

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Âsitân-ı evliyâda bezme visâl olmışuz
Yüz uruben gerçegüñ pâyına pā-mâl olmışuz
Hây u hūdan ḳurtuluben fâriḡü'l-bâl olmışuz
Terk-i tecdîd ḳılandur gerçege ḳul olmışuz

¹⁴³⁷ ü, -ME

¹⁴³⁸ ü, -ME

¹⁴³⁹ hem hür: ham u hem, NED

¹⁴⁴⁰ “Arşî'stivâ: Hükümrânlık makamına kurulmuştur. (Tâ-Hâ, 19/5)” (Yazır, 2011: 313)

¹⁴⁴¹ vecihden: yüzinden, NED

¹⁴⁴² Mîn-faḍli ilahünâ te' alâ: Yüce Allah'ın fazlından.

¹⁴⁴³ Hüseynî: Nesîmî, NED

¹⁴⁴⁴ ü... ü, -ME

¹⁴⁴⁵ Hüseynî: Nesîmî, NED

¹⁴⁴⁶ bugün: anuñ, NED

¹⁴⁴⁷ bir: bu, NED

¹⁴⁴⁸ Hüseynî: Nesîmî, NED

¹⁴⁴⁹ N'eyder: terk eyledi, NED

¹⁴⁵⁰ ya' nî, -NED

¹⁴⁵¹ Murabba', ABŞ1 (Özmen, 1998)

2. Ādem oldur kim bile ʿ ālemde kendü hālını
Kimseye taʿ n etmeyüp terk ide kıyl u kālını
Baş açık meydāndayuz giydük melāmet şālını
Terk-i tectrīd kılandur gerçege kul olmuşuz
3. Zāhidā hod-bīnligüñ oldı saña çünkim maraž
Bilmedüñ öz zātuñı gevher midür yāhūd ʿ araž
Bu söze şek eylemeñ dīvānede olmaz ğaraž
Terk-i tectrīd kılandur gerçege kul olmuşuz
4. Tanıduñsa nefsuñı bil bu demi ʿ irfān durur
Her kişi kendi vücūdı mülkine sultān durur
Añlayana nuṭkumuz pes hücet ü bürhān durur
Terk-i tectrīd kılandur gerçege kul olmuşuz
5. Rāh-ı ʿ aşka yüz uruben yüzümüz hāk eyledük
Zerre iken gün gibi seyrümüz eflāk eyledük
Şaykal-ı tevḥīd ile levḥ-i dili pāk eyledük
Terk-i tectrīd kılandur gerçege kul olmuşuz
6. Biz melāmet olmuşuz ʿ izzet mezelletdür bize
Ehl-i ʿ aşkuz dostum miḥnet muḥabbetdür bize
Kimse rağbet etmesün şefkat meşekḫatdür bize
Terk-i tectrīd kılandur gerçege kul olmuşuz
- [153a] 7. Kāf-ı dilde çün maḫām idendi bu ʿ Ankā-yı ʿ aşk
Ol sebebdendür dem-ā-dem ʿ aql ilen ğavġā-yı ʿ aşk
Eksük olmasun başumdan hāy-ı ʿ aşk hey hāy-ı ʿ aşk
Terk-i tectrīd kılandur gerçege kul olmuşuz
8. Lāf urup her bī-hurd eyler belī daʿ vā-yı ʿ aşk
Bunı bildüm bilmez imiş nʼidügün maʿ nā-yı ʿ aşk
Baş açık ʿ aşıḫ menem oldum bugün rüsvā-yı ʿ aşk
Terk-i tectrīd kılandur gerçege kul olmuşuz
9. ʿ Āşıḫ-ı zād oldı çün derd ü belā renc ü ʿ anā
Evliyānuñ himmetiyle gönüle irdi ʿ inā
Coşdı şim[di]¹⁴⁵²den girü faḫr u fenā ender fenā
Terk-i tectrīd kılandur gerçege kul olmuşuz
10. **Ḳaygusuzam** ğam degül ğamdan ğamum yoḫdur benüm
Pir ʿ Alī Sultān ʿ azizüm devletüm varum benüm
İsmaʿ ilüñ yolına cānlar fedā cānum benüm
Terk-i tectrīd kılandur gerçege kul olmuşuz

¹⁴⁵² Vezne uydurmak için metin tamiri yapılmıştır.

Yunūs Emrem

259¹⁴⁵³

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Senüñ 'aşıklarun kılmaz naẓar Firdevs-i a' lāya
Ne hüriden haber söyler ne meyl eyler muşaffāya¹⁴⁵⁴
2. Nuķūş-ı mā-siva'llāhdan geçürmiş¹⁴⁵⁵ bunları 'aşkuñ
Çomışlar cümle kevneyni¹⁴⁵⁶ ulaşmışlar bu sevdāya
3. Eger 'aşıklarun zāhid şorarsañ vaşf-ı hālünden¹⁴⁵⁷
Fenā baħrine ğarķ olmış ulaşmış¹⁴⁵⁸ kaçtre deryāya
4. ¹⁴⁵⁹ لنا لحنی kıblesin bulmuş yönini¹⁴⁶⁰ Hāķķa döndürmiş
Şarāb-ı lā-yezāl¹⁴⁶¹ içmiş baķ ol¹⁴⁶² Manşür-ı şeydāya
- [153b] 5. Eger deryā-yı 'aşkuñdan ki kaçtre nüş ide sālik¹⁴⁶³
Hemān-dem cümle kevneyni virür tārāc u yağmaya
6. Eger 'aşıklarun hālün şorarsañ kendüden şorma
Şorarsañ hāl-i Mecnūnı şor ol ruhsār-ı Leylāya¹⁴⁶⁴
7. Gel ey Yunūs¹⁴⁶⁵ gözün yum sen bi-küllü¹⁴⁶⁶ mā-siva'llāh
Bugün bunda gör ol yāri ne lāzım¹⁴⁶⁷ va' d-i ferdāya

Yunūs

260¹⁴⁶⁸

müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün

1. Dā'ım¹⁴⁶⁹ لنا لحنی söylerem Hāķdan çü Manşür olmuşam
Kimdür beni ber-dār iden 'ālemde meşhūr olmuşam

¹⁴⁵³ Yunus Emre Hayatı ve Şiirleri, s. 291(Arif, ...). Bu şiir, a.g.e. de Aşık Paşa'ya ait gösterilmiştir.

¹⁴⁵⁴ muşaffāya: Muşafāya, EYD

¹⁴⁵⁵ geçürmiş: geçürmez, EYD

¹⁴⁵⁶ cümle kevneyni: bunca sevdayı, EYD

¹⁴⁵⁷ Eger 'aşıklarun zāhid şorarsañ vaşf-ı hālünden: Şorarsan 'aşkuñ hālını zāhid kendünden şorgıl, EYD

¹⁴⁵⁸ ulaşmış: karşımış, EYD

¹⁴⁵⁹ Ene'l-ħaķ: Ben Hakk'ım.Hallac'a ait bir sözdür. O bu yüzden asılmıştır. (Uludağ, 1997: 171)

¹⁴⁶⁰ yönini: yüzini, EYD

¹⁴⁶¹ lā yezāl: lem yezel, EYD

¹⁴⁶² baķ ol: baķun, EYD

¹⁴⁶³ sālik: şāliħ, EYD

¹⁴⁶⁴ Beyt, -EYD

¹⁴⁶⁵ Yunūs: miskin, EYD

¹⁴⁶⁶ bi-küllü: cemāl-i, EYD

¹⁴⁶⁷ ol yāri ne lāzım: didārın ne ħacet, EYD

¹⁴⁶⁸ Gazel, EYD, TYD (Arif, ... Tatçı, 1990)

¹⁴⁶⁹ Ene'l-ħaķ: Ben Hakk'ım.Hallac'a ait bir sözdür. O bu yüzden asılmıştır. (Uludağ, 1997: 171)

2. Kıblesiyem şadıklarun ma' şükıyam ' aşıklarun
Maşşudıyam t̄aliblerun men beyt-i ma' mūr olmışam
3. Mūsā menem kim Hakk ile dā'im münacāt eylerem
Gönlüm tecellî T̄urıdur anuñ için nūr olmışam
4. Bezm-i ezelden içmişem vahdet meyinun cür' asın
Ol cür' adan kim tā ebed ser-mest ü maḥmūr olmışam
5. ' Aşkuñ dil ü cān mülkini tārāc idüp yağmaladı
Varlıgumı maḥv eyledi gör nice mesrūr olmışam
6. Dünyā vü ' uqbādan geçüp vaşluñ temennā eylerem
Nāmūs u 'ār u ' izz ü cāh yire çalup ḥor olmışam
7. **Yūnus** özine ' aşkuñun biñ kez daḥı yanar isem
Ġam yemezem çünkim senun luḥfuña maḡrūr olmışam

[154a]

Yūnus

261¹⁴⁷⁰

1. ' Aşq bezirgānı sermāye cānı
Bahādur gördüm cāna kıyanı
2. Va'llāh bahādur cān terkin uran¹⁴⁷¹
Kılıç mı keser himmet geyeni
3. Kāmusın bir gör kötürin¹⁴⁷² er gör
Hākīr¹⁴⁷³ görmegil palās geyeni
4. Aḥlāsı kodı palāsı geydi
İbrāhīm Edhem sırdan tıyanı
5. Tez çıkarurlar Beytü'l-Ma' mūra¹⁴⁷⁴
Biḡ¹⁴⁷⁵ ' isā gibi dünyā kıyanı
6. Tez indürürler taḥte's-serāya
Şol Kārūn gibi dünyā savanı¹⁴⁷⁶

¹⁴⁷⁰ Yunus Emre Dīvānı TM, s. 353 (Tatçı, 1990). Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁴⁷¹ uran: urur, TYD

¹⁴⁷² kötürin: kemterin, TYD

¹⁴⁷³ Hākīr: Alçaq, TYD

¹⁴⁷⁴ Beytü'l-Ma' mūra: Fevka'l-'ulāya, TYD

¹⁴⁷⁵ Biḡ: Bil, TYD

¹⁴⁷⁶ savanı: kıvanı, TYD

7. Şuçum çok deyü ümīdūñ kesme¹⁴⁷⁷
Hāq kabūl itdi kefen şoyanı
8. ‘Āşık olanuñ nişanı vardur
Melāmet olur bellü beyānı
9. Hāllāc-ı Mañşūr ol benem didi
Dāra çekdiler işitdün anı
10. Oda yandırduñ¹⁴⁷⁸ külin şavurduñ
Öyle¹⁴⁷⁹ mi gerek seni seveni
11. ‘İlmüm var deyü sen mağrūr olma
Merdūd iderler mağrūr olanı¹⁴⁸⁰
12. Zinhār ey **Yūnus** sen gördüm deme¹⁴⁸¹
Oda yakarlar gördüm diyeni

Yūnus

262¹⁴⁸²

müstef’ ilün / müstef’ ilün / müstef’ ilün / müstef’ ilün

1. Ben bende buldum çün Hāqı şekk ü gümān nemdür benüm
Ben¹⁴⁸³ dost yüzün görmez isem bu gözlerüm nemdür benüm
2. Ol dost baña ümmī dimiş hem adumı ümmī¹⁴⁸⁴ kıoş
Dilüm şeker gevdem kıamış bu söyleyen nemdür benüm
3. Gelsün münācād eyleyen toksan nīk hācāt dileyen¹⁴⁸⁵
Daşra ‘ibādād eyleyen görsün o dost nemdür benüm
4. Ümmi benem **Yūnus** benem toköz aţam dördür anam
‘Aşq odına düşüp yanam sūq u bāzār nemdür benüm

¹⁴⁷⁷ Mısra,-TYD. Bu mısra TYD’de şu şekildedir: “‘İlm ü ‘amel ile olmağıl mağrūr”

¹⁴⁷⁸ yandırduñ: yandırduñ, TYD

¹⁴⁷⁹ Öyle: Eyle, TYD

¹⁴⁸⁰ Beyt,-TYD

¹⁴⁸¹ sen gördüm deme: gördüm demegil, TYD

¹⁴⁸² Yunus Emre Dīvānı TM, s.178(Tatçı, 1990). Bu şiir 154a’da derkenardır. Bozuk bir rika ile yazılmıştır.

İmla hataları vardır.(münācād, ‘ibādād... gibi.)

¹⁴⁸³ Ben: Ol, TYD

¹⁴⁸⁴ Ümmi: Yūnus, TYD

¹⁴⁸⁵ dileyen: söyleyen, TYD. Vezne uymamaktadır.

263¹⁴⁸⁶**müstef ilün / müstef ilün / müstef ilün / müstef ilün**

1. Bir şāha kıl olmak gerek ebed¹⁴⁸⁷ ma^c zül olmaz ola
Bir eşg[e]¹⁴⁸⁸ yaşdanmak gerek kimse elden almaz ola
2. Yā bir bülbül olmak gerek bir bağçeye kınmak gerek¹⁴⁸⁹
Bir dili¹⁴⁹⁰ söylemek gerek kimse anı bilmez ola
3. Bir kuş olup uçmak gerek bir kenāra geçmek gerek
Bir şarābdan¹⁴⁹¹ içmek gerek içenler ayılmaz ola
4. Āşık¹⁴⁹² bahri olmak gerek bir deñize talmak¹⁴⁹³ gerek¹⁴⁹⁴
Bir gevher çıkarmak gerek şarrāf anı bilmez ola
5. **Yūnus** sen derd ile¹⁴⁹⁵ otur yüzüñi dergāha¹⁴⁹⁶ götür
Tabduklayın¹⁴⁹⁷ bir er getür bu dünyāya kalmaz¹⁴⁹⁸ ola
6. Yūnus gibi olmak gerek şararuben şolmak gerek¹⁴⁹⁹
Bir sözi söylemek gerek melekler de¹⁵⁰⁰ bilmez ola

Yūnus264¹⁵⁰¹

1. Derviş olan kişilerün hāşā gönli büyük ola
Kamulardan alçak gerek andan Hākka lāyık ola
2. Evvel tuta şerī^c atı gözede beş vaqt tā^c atı
Anun şabr u kanā^c atı müsāvīden ayruğ ola
3. Andan geçe tarīkate bil bağlaya ol hizmete
Hem irişe ol hāzrete kanda baksa dīdār ola

¹⁴⁸⁶ Yunus Emre Dīvānı, s.332¹⁴⁸⁷ ebed: hergiz, TYD¹⁴⁸⁸ Vezne uydurmak için metin tamiri yapılmıştır.¹⁴⁸⁹ Mısra, -ME. Vezne uymamaktadır.¹⁴⁹⁰ dili: sözi, TYD¹⁴⁹¹ şarābdan: şerbetden, TYD¹⁴⁹² Āşık: Çevik, TYD¹⁴⁹³ bir deñize talmak: hoş teferrüç kılmak, TYD¹⁴⁹⁴ Vezne uymamaktadır.¹⁴⁹⁵ Yūnus sen derd ile: Miskīn Yūnus var dek, TYD¹⁴⁹⁶ dergāha: hāzrete, TYD¹⁴⁹⁷ Tabduğ gibi, ME. Vezne uymadığı için TYD'deki okunuş esas alınmıştır.¹⁴⁹⁸ bu dünyāya kalmaz: hiç cihāna gelmez, TYD¹⁴⁹⁹ Mısra, -ME¹⁵⁰⁰ melekler de:¹⁵⁰¹ Gazel, EYD, -TYD ((Tatçı, 1990) Arif, ...)

4. Andan geçe ma^ç rifete bülbül olubeni öte
Nazarında güller bite yüzi şüyü gülzâr ola
5. Andan geçe haqîkate dünyâyı ardına ata
Çarışa cümle millete her biriyle bal yağ ola
6. **Yûnus** eydür ol er çanı kendü ile ola cânı
İşidenler gerek anı görmesine müştâk ola

265¹⁵⁰²

fa^ç ilâtün / fa^ç ilâtün / fa^ç ilün

1. İbn-i vaqtüm ben ebû'l-vaqt olmazam
ç Abd-i maħzum ben taşarruf¹⁵⁰³ bilmezem
2. Ān-ı dā'îmdür haqîkat güneşi
Āneyüm ben gidmezem ben gelmezem
3. Meryem içre ben toğurdum bir gulâm
Hem bikir hem bir gülüm ki şolmazam
4. Ben doğurdum atasuz ç ĩsâyı hem
İttişâlum var aña ayrılmazam
5. Şanma kim Mehdî benem Mehdî odur
Adı Yahyâdur anuñ yañılmazam
6. Vaşfidur esmâ-yı hüsñâ cümleten
Bu sözi işbâta ç âciz olamazam¹⁵⁰⁴
7. Sırr ile baña içümden söylenür
Mışriyâ ben toğmazam ben ölmezem

[155a]

Dervîş Yûnus

266¹⁵⁰⁵

müstef^ç ilün / müstef^ç ilün / müstef^ç ilün / müstef^ç ilün

1. Be¹⁵⁰⁶ yârenler dimeñ¹⁵⁰⁷ baña yine ben n'oldum bilmezem¹⁵⁰⁸
ç İlm ü ç amel şormañ baña dîvâne oldum bilmezem

¹⁵⁰² Niyâzî-i Mısrî Dîvânı, s. 152 (Erdoğan, 1989). Bu şiir 154b kısmında derkenardır. Bozuk bir rika ile yazılmıştır.

¹⁵⁰³ taşrîf, ME. Vezne uymadığı için MID'daki okunuş esas alınmıştır.

¹⁵⁰⁴ olamazam: çalmazam, MID

¹⁵⁰⁵ Yunus Emre Dîvânı TM, s.202 (Tatçı, 1990)

¹⁵⁰⁶ Be: İy, TYD

¹⁵⁰⁷ dimeñ: tınman, TYD

¹⁵⁰⁸ Vezne uymamaktadır.

2. Ayruksı nesne¹⁵⁰⁹ düşmişem¹⁵¹⁰ bildüklerüm unutmuşam
Cānumı ‘aşka atmışam anda n’ideydüm¹⁵¹¹ bilmezem
3. ‘Aşkuñ¹⁵¹² ile bulanuğam gāh¹⁵¹³ esrügem gāh ayığam
Ne uyuram ne uyanuğam hayrān u mestüm bilmezem¹⁵¹⁴
4. ‘Aşkuñ beni yaqup durur cānum ‘aşka¹⁵¹⁵ aqup durur
Devşiremezem kendümi¹⁵¹⁶ dem-beste qaldum bilmezem
5. Siz beni ‘ālim şanuben pend ü naşihat etmeñüz¹⁵¹⁷
Ben şanur idüm¹⁵¹⁸ bilürem uş şimdi bildüm bilmezem
6. Derviş¹⁵¹⁹ **Yūnus** sen cānuñı şeyh yolına eyle fedā
Şeyh ile buldum ben beni ayruq haberüm bilmezem¹⁵²⁰

Yūnus

267¹⁵²¹

1. Oñılmaz derdüm yārenler ‘acib derdüm vardur benüm
Mecnūn olmış dir görenler ‘acib derdüm vardur benüm
2. ‘Aşkımuñ mevci çağladı derd ile yüregüm tağladı
Hālüm bilenler ağladı ‘acib derdüm vardur benüm
3. İnānsın dostlar sözime uyqular gelmez gözime
Hasetüm dostuñ yüzine ‘acib derdüm vardur benüm
4. Derdi olmayan āh eylemez ‘āşık olan ‘ār eylemez
Hekimler tīmār eylemez ‘acib derdüm vardur benüm
5. Bülbülem gülzār isterem bir vefadār yār isterem
Manşūram bir dār isterem ‘acib derdüm vardur benüm
6. Arıyam baldan ayrıldum bülbülem gülden ayrıldum
Yūnusam dostan ayrıldum ‘acib derdüm vardur benüm

¹⁵⁰⁹ nesneye, ME. Vezne uymadığı için TYD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁵¹⁰ düşmişem: tatmışam, TYD

¹⁵¹¹ n’ideyim: ne buldum, TYD

¹⁵¹² ‘Aşkuñ: Bu ‘ışık, TYD

¹⁵¹³ gāh: ne, TYD

¹⁵¹⁴ Vezne uymamaktadır.

¹⁵¹⁵ cānum ‘aşka: gönlüm dosta, TYD

¹⁵¹⁶ kendümi: ben beni, TYD

¹⁵¹⁷ ‘ālim şanuben pend ü naşihat etmeñüz: şeyh oldu diyü benden naşihat isteme, TYD

¹⁵¹⁸ şanur idüm: şanuram key, TYD

¹⁵¹⁹ Derviş: ‘Āşık, TYD

¹⁵²⁰ Şeyh ile buldum ben beni ayruq haberüm: Bu şeyhıla buldum Hāk’ı ben gayrı nesne, TYD

¹⁵²¹ Gazel, EYD, -TYD. Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

268¹⁵²²

1. Ben bunda turur degülem dost kıatına varmayınca
Kıayğudan¹⁵²³ gönlüm açılmaz dost dîdârun görmeyince
2. Yâre ben Eyyüb degülem bunca belâya şabr idem¹⁵²⁴
Şol kıadar çekem derdi¹⁵²⁵ tâ dermân ele girmeyince¹⁵²⁶
3. Yâre ben Ya^ç kıüb degülem ağlayuben gözsüz olam¹⁵²⁷
Ağlamak baña yaraşur tâ Yûsufumı bulınca
4. Yâre ben Yûsuf degülem kıi¹⁵²⁸ bezirgâne kıul olam
Kıulluk eylemem h^çâceme¹⁵²⁹ Mışra sultân olmayınca¹⁵³⁰
5. Ger¹⁵³¹ ç Abdu'r-rezzâk n'itdi ç aşkı için dîn terk itdi¹⁵³²
Palâs kıyüp hınzır gütdi¹⁵³³ tâ ma^ç şük ele girince
6. **Yûnusa**¹⁵³⁴ ta^ç na uranlar ç aşkıa hâramdur¹⁵³⁵ kıyenler
Kışi kıâfir olmağı yegdür¹⁵³⁶ ç aşksuz müselmân olmayınca

Yûnus

269¹⁵³⁷

1. Şükür¹⁵³⁸ geldi ç aşkı elçisi yine taldı dîvânumuz¹⁵³⁹
Yine teferrücgâh oldı sağlı şollu¹⁵⁴⁰ dört yanumuz

¹⁵²² Yûnus'un Gül Bahçesinden II, TOBB, s. 772(Tatçı, 2013). Hece ölçüsü ile yazılmıştır. Bu şiir için a.g.e. de 3712 nolu dipnotta, mahlas belirtilmemiş olduğu ancak Yûnus'un şiirleri içinde yer aldığı için kitaba alındığı kaydedilmektedir.

¹⁵²³ Kıayğudan: Gussadan, TYD

¹⁵²⁴ belâya şabr idem: dert haber idesi, TYD

¹⁵²⁵ kıadar çekem derdi: deñlü derd ile yanam, TYD

¹⁵²⁶ girmeyince: girince, TYD

¹⁵²⁷ ağlayuben gözsüz olam: ağlamakdan kör olası, TYD

¹⁵²⁸ kıi,- ME

¹⁵²⁹ Kıulluk eylemem h^çâceme: Şol deñlü kıulluk eyleyem tâ, TYD

¹⁵³⁰ olmayınca: olunca, TYD

¹⁵³¹ Ger: Gör, TYD

¹⁵³² ç aşkı için dîn terk itdi: palan geydi hınzır gütdi, TYD

¹⁵³³ Palâs kıyüp hınzır gütdi: Dinin imânın terk itdi, TYD

¹⁵³⁴ Yûnusa: İy bana, TYD

¹⁵³⁵ hâramdur: hâram, TYD

¹⁵³⁶ Kışi kıâfir olmağı yegdür: ç İşkıla fâşık olan yeg, TYD

¹⁵³⁷ Yunus Emre Divânı TM, s.126. Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁵³⁸ Şükür: Yine, TYD

¹⁵³⁹ dîvânumuz: meydânumuz, TYD

¹⁵⁴⁰ sağlı şollu: sağdan şola, TYD

2. Geldi meclisler¹⁵⁴¹ düzüldi yine badyalar quruldu
Yine qadehler sürüldi¹⁵⁴² esruk oldu canlarumuz
3. Gönüller¹⁵⁴³ aşk ile tıldı ulu kiçi aşık oldu
Aşıklar muradun buldı¹⁵⁴⁴ tağıldı perişanumuz
4. Bir nicemüz Haqdan¹⁵⁴⁵ oldu bir nicemüz Haqdan tıldı¹⁵⁴⁶
Gönlü dilegini buldı¹⁵⁴⁷ aşk tahtına sultānumuz¹⁵⁴⁸
5. Meydānumuz merdān¹⁵⁴⁹ oldu canlarumuz hayrān oldu
Her dem aşqa¹⁵⁵⁰ seyrān oldu Hazret oldu divānumuz
6. Düşmiş idük dost qaldurdu aşkun içeri tıldurdu¹⁵⁵¹
Birligün bize bildürdi¹⁵⁵² dost yüzidür¹⁵⁵³ imānumuz
7. **Yūnus** aşkun vaşfun söyler gerçeklere haber eyler
Erenlerün¹⁵⁵⁴ canı kaynar¹⁵⁵⁵ ayān¹⁵⁵⁶ oldu pinhānumuz

[156a]

Yūnus

270¹⁵⁵⁷

müstef ilün / müstef ilün / müstef ilün / müstef ilün

1. Dost gönlümüz yağmaladı n'olsa gerek şimden girü
Od¹⁵⁵⁸ bırağıdı canumuza¹⁵⁵⁹ yaqsa gerek şimden girü
2. Derdün ile canum yanar ömrüm geçüp devrān döner
Gün geldükçe beñzüm şolar şolsa gerek şimden girü
3. Ben yürürem hoş zār ile yandı yüregüm nār ile
Dün gün bāzārum Haq ile olsa gerek şimden girü¹⁵⁶⁰

¹⁵⁴¹ Geldi meclisler: Yine maqfiller, TYD

¹⁵⁴² sürüldi: şunuldu, TYD

¹⁵⁴³ Gönüller: Ev içi, TYD

¹⁵⁴⁴ Aşıklar muradun buldı: Canlarumuz hayrān oldu, TYD

¹⁵⁴⁵ Haqdan: Leyli, TYD

¹⁵⁴⁶ Haqdan tıldı: Mecnūn oldu, TYD

¹⁵⁴⁷ Gönlü dilegini buldı: Bir niçe Süleymān oldu, TYD

¹⁵⁴⁸ sultānumuz: binenümüz, TYD

¹⁵⁴⁹ merdān: meydān, TYD

¹⁵⁵⁰ aşqa: Arşa, TYD

¹⁵⁵¹ aşkun içeri tıldırdı: birligin bize bildürdi, TYD

¹⁵⁵² Birligin bize bildürdi: içümüze ışık tıldurdu, TYD

¹⁵⁵³ dost yüzidür: dürüst oldu, TYD

¹⁵⁵⁴ Erenlerün: Maqrūmlaruñ, TYD

¹⁵⁵⁵ kaynar: göyner, TYD

¹⁵⁵⁶ ayān: eşker, TYD

¹⁵⁵⁷ Yunus Emre Divanı TM, s.291 (Tatçı, 1990)

¹⁵⁵⁸ Od: Derd, TYD

¹⁵⁵⁹ canumuza: canımı, TYD

¹⁵⁶⁰ Beyt,- TYD

4. Ol pādişāh¹⁵⁶¹ ben bir kalam dā'imā¹⁵⁶² kulluğda olam¹⁵⁶³
[Bu] sözüni cümle,¹⁵⁶⁴ c' ālem bilse gerek şimden girü
5. **Yūnus Emrem** ey bī-çāre var derdüñe dermān ara¹⁵⁶⁵
İşümüz Allāh oñara n'olsa¹⁵⁶⁶ gerek şimden girü

c' **Azmī Dede**¹⁵⁶⁷

271¹⁵⁶⁸

fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Kimdür esrār-ı kâ'inatı bilen
Müfredāt u mürekkebātı¹⁵⁶⁹ bilen
2. Gene¹⁵⁷⁰ zāt u şifātı anlamadın
Kanı ey dil zāt u şifātı bilen
3. c' İlm-i¹⁵⁷¹ esmāyı bildi ābādan
Muşhaf-ı rüy-ı ümmeḥātı bilen
4. Şifat u zātdan dem ursa n'ola
Müteşābihle muḥkemātı bilen
5. Sırr-ı mā-fi'z-zamīre buldı vuḳūf
Ḥaṭṭ-ı levḥ-i mükevvinātı¹⁵⁷² bilen
6. Yıkamaz aşla gönül yapar dirler
Ḥasenāt ile seyvi'ātı bilen
7. Hiç virür mi dilā memāta vücūd
Menba' -ı çeşme-i ḥayātı bilen
8. Pīrüm¹⁵⁷³ olsun cihānda **Vaḥdetiyā**
Bu su'ālāt u müşkilātı bilen

¹⁵⁶¹ Ol pādişāh: Sen ḥ'ocasın, TYD

¹⁵⁶² dā'imā: ebedi, TYD

¹⁵⁶³ olam: kalam, TYD

¹⁵⁶⁴ Ḥaḳkı sevdüğüm şu, ME. Vezne uymadığı için TYD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁵⁶⁵ Mısra,-TYD. Bu mısra TYD'de şu şekildedir: "Görün ki Yūnus n'itdi varuban ḥazrete gitdi"

¹⁵⁶⁶ İşümüz Allāh oñara n'olsa: Kātredür c' ummāna yitdi ḫolsa, TYD

¹⁵⁶⁷ Şiire başlık olarak "c' **Azmī Dede** yazılmıştır ancak son beyitte "c' **Vaḥdetī** mahlası yer almaktadır.

Dolayısıyla şiir Vaḥdetī'ye aittir.

¹⁵⁶⁸ 17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vaḥdetī'nin Divānı'nın Tenkitli Metni, s.107(Öztürk, 2007)

¹⁵⁶⁹ mürekkebātı: münkebbātı, VHD

¹⁵⁷⁰ Gene: Kendü, VHD

¹⁵⁷¹ c' İlm-i: c' Ālim, VHD

¹⁵⁷² mükevvinātı: mükerrremātı, VHD

¹⁵⁷³ Pīrüm: Şeyḫum, VHD

[156b]

‘Azmi

272

fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Ādem esrār-ı mümkünātı bilür
Zerre zerre bu kâ’inātı bilür
2. Zâtından görmeyen şifâtı cüdâ
Her şifātuñ içinde zâtı bilür
3. Sebak alan huṭṭ-ı vechinden
Āyet-i ḥüsn-i ümmehâtı bilür
4. Vâkıf olan avâ’il-i şuvere
Müteşâbihle muḥkemâtı bilür
5. Nükte-i kâf u nûna ‘âlim olan
Remz-i sırr-ı mükevvinâtı bilür
6. Ḥaşre dek Hızr gibi zinde olur
Ser-be-ser çeşme-i ḥayâtı bilür
7. Mürşid-i kâmil olan ey ‘Azmi
Ḥal ider cümle müşkilâtı bilür

Ḥüseyni

273

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. Teşne-i āb-ı zülâl-i la‘lün oldum yâ Ḥüseyn
Şun baña cām-ı şarāb-ı aşkuñı sâkkâ Ḥüseyn
2. Ārzu-yı vuşlât itdüm cān u serden geçmişem
Āteş-i hicrāna ṭākat bende yokdur yâ Ḥüseyn
3. Gel beni girdāb-ı gāmdan luṭf idüp eyle ḥalāş
Ḥasretüñden eşk-i çeşmüm eyledüm deryâ Ḥüseyn
4. Kerbelā-yı aşka girdüm sīnemi çāk eyledüm
Terk-i ser kıldum yoluñda kıl nazār baña Ḥüseyn
5. Bu Ḥüseyni kuli kim geydüm melāmet ḥırkasın
Baş açık yalın ayak abdāluñ oldum yâ Ḥüseyn

274¹⁵⁷⁴**mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün**

8. Senüñ 'aşıqlaruñ kılmaz nazar Firdevs-i a' lāya
Ne hüriden haber söyler ne meyl eyler muşaffāya¹⁵⁷⁵
9. Nuķūş-ı māsiva'l-lāhdan geçürmiş¹⁵⁷⁶ bunları 'aşkuñ
Çomişlar cümle kevneyni¹⁵⁷⁷ ulaşmışlar bu sevdāya
10. Eger 'aşıqlaruñ zāhid şorarsañ vaşf-ı hālünden¹⁵⁷⁸
Fenā bahrine ğarķ olmış ulaşmış¹⁵⁷⁹ kaçre deryāya
11. ¹⁵⁸⁰ لنا الحق kıblesin bulmuş yönini¹⁵⁸¹ Haķķa döndürmiş
Şarāb-ı lā-yezāl¹⁵⁸² içmiş baķ ol¹⁵⁸³ Mañşūr-ı şeydāya
12. Eger deryā-yı 'aşkuñdan ki kaçre nüş ide sālīk¹⁵⁸⁴
Hemān-dem cümle kevneyni virür tārāc u yağmaya
13. Eger 'aşıqlaruñ hālün şorarsañ kendüden şorma
Şorarsañ hāl-i Mecnūnı şor ol ruhsār-ı Leylāya¹⁵⁸⁵
14. Gel ey Yunūs¹⁵⁸⁶ gözüñ yum sen bi-küllī¹⁵⁸⁷ mā-siva'llāh
Bugün bunda gör ol yāri ne lāzım¹⁵⁸⁸ va' d-i ferdāya

¹⁵⁷⁴ Yunus Emre Hayatı ve Şiirleri, s. 291 (Arif, ...). Bu şiir, mecmuamızda 153a,153b varığında da yazılıdır.

¹⁵⁷⁵ muşaffāya: Muştafāya, EYD

¹⁵⁷⁶ geçürmiş: geçürmez, EYD

¹⁵⁷⁷ cümle kevneyni: bunca sevdāya, EYD

¹⁵⁷⁸ Eger 'aşıqlaruñ zāhid şorarsañ vaşf-ı hālünden: Şorarsan 'aşkuñ hālını zāhid kendünden şorgıl, EYD

¹⁵⁷⁹ ulaşmış: kaçmış, EYD

¹⁵⁸⁰ Ene'l-Haķ: Ben Hakk'ım.Hallac'a ait bir sözdür. O bu yüzden asılmıştır. (Uludağ, 1997: 171)

¹⁵⁸¹ yönini: yüzini, EYD

¹⁵⁸² lā yezāl: lem yezel, EYD

¹⁵⁸³ baķ ol: baķun, EYD

¹⁵⁸⁴ sālīk: şālīh, EYD

¹⁵⁸⁵ Beyt, -EYD

¹⁵⁸⁶ Yunūs: miskin, EYD

¹⁵⁸⁷ bi-küllī: cemāl-i, EYD

¹⁵⁸⁸ ol yāri ne lāzım: didārın ne hacet, EYD

Yunūs

275¹⁵⁸⁹

müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün

8. Dā'ım¹⁵⁹⁰ انا الحق söyleyem Hakk'dan çü Mansür olmuşam
Kimdür beni ber-dār iden 'ālemde meşhūr olmuşam
9. Kıblesiyem şadıklarūñ ma' şükıyam ' aşıkıların
Maşşüdiyem tälıblerūñ men beyt-i ma' mūr olmuşam
10. Mūsā menem kim Hakk ile dā'ım münācāt eylerem
Göñlüm tecellī Tūrıdur anuñ için nūr olmuşam
- [157b] 11. Bezm-i ezelden içmişem vaḥdet meyinūñ cür' asın
Ol cür' adan kim tā ebed ser-mest ü maḥmūr olmuşam
12. ' Aşkuñ dil ü cān mülkini tārāc idüp yağmaladı
Varlıgumı maḥv eyledi gör nice mesrūr olmuşam
13. Dünyā vü ' uqbādan geçüp vaşluñ temennā eylerem
Nāmūs u 'ār u ' izz ü cāh yire çalup ḥor olmuşam
14. Yunūs özine ' aşkuñuñ biñ kez daḥı yanar isem
Ġam yemezem çünkim senūñ luḥfuña maḡrūr olmuşam

Yūnus

276¹⁵⁹¹

1. Cānlar cānını buldum bu cānum yağma olsun
Aşşı vü¹⁵⁹² ziyāndan geçdüm dükkānum yağma olsun
2. Ben benligümden geçdüm göñül hiçābın¹⁵⁹³ açdum
Dost vaşlına ulaşdum gümānum yağma olsun
3. Benden benligüm gitdi cümlesini dost etdi¹⁵⁹⁴
Lā-mekāna irişdüm¹⁵⁹⁵ mekānum yağma olsun
4. Varlık çün sefer kıldı yoqlıkda Hakkı buldı¹⁵⁹⁶
Viren alan ol oldı¹⁵⁹⁷ lisānum¹⁵⁹⁸ yağma olsun

¹⁵⁸⁹ Gazel, EYD, TYD

¹⁵⁹⁰ Ene'l-Hakk: Ben Hakk'ım.Hallac'a ait bir sözdür. O bu yüzden asılmıştır. (Uludağ, 1997: 171)

¹⁵⁹¹ Yunus Emre Dîvânı, s. 279 (Tatçı, 1990). Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁵⁹² vü, -TYD

¹⁵⁹³ hiçābını, ME. Vezne uymadığı için TYD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁵⁹⁴ cümlesini dost etdi: hep mülkimi dost tutdı, TYD

¹⁵⁹⁵ Lā-mekāna irişdüm: Lā-mekān kavmi oldum, TYD

¹⁵⁹⁶ yoqlıkda Hakkı buldı: andan dost bize geldi, TYD

¹⁵⁹⁷ Viren alan ol oldı: Vırān göñül nūr tıldı, TYD

¹⁵⁹⁸ lisānum: cihānum, TYD

5. ʿ Aşq tonıyla tonandum ikilikden uşandum
Derdüñ ħ̃ānına ʧandum dermānum yağma olsun¹⁵⁹⁹
6. Yūnus ne hoş dimişsin ʧand¹⁶⁰⁰ u şeker yemişsin
Ballar balını buldum ʧovanum yağma olsun

[158a]

Yūnus

277¹⁶⁰¹

1. Yār yüregüm yar gör ki neler var
Bu ħalk içinde bize güler var
2. Girdük bu yola dost¹⁶⁰² ile bile
Gurbetlik ile bizi şalar var
3. Şaldı ħurbete gider ħasrete
Yanar fūrḳate pervāneler var¹⁶⁰³
4. Bu yol uzaḳdur menzili çoḳdur
Geçidi yoḳdur deriñ şular var
5. Cennetde güller öter bülbüller
Zikr iden diller anda neler var¹⁶⁰⁴
6. ʿ Aşḳuñ deryāsı deriñ mi olur
ʿ Āşıklar baħrı aña ʧalar var¹⁶⁰⁵
7. ʿ Aşḳuñ ḳadehün nüş eyleyenler
Ser-mest ü¹⁶⁰⁶ ħayrān dīvāneler var¹⁶⁰⁷
8. Her kim pervāne¹⁶⁰⁸ gelsün meydāna
Ḳalmasun cāne kimde hüner var
9. **Yūnus** sen bunda meydān isteme¹⁶⁰⁹
Bu meydān içre¹⁶¹⁰ merdāneler var

¹⁵⁹⁹ Beyt, -TYD

¹⁶⁰⁰ ʧand: bal, TYD

¹⁶⁰¹ Yunus Emre Dīvānı, s. 95 (Tatçı, 1990) Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁶⁰² dost: ʿ ışḳ, TYD

¹⁶⁰³ Beyt, -TYD

¹⁶⁰⁴ Beyt, -TYD

¹⁶⁰⁵ Beyt, -TYD

¹⁶⁰⁶ ü, -ME

¹⁶⁰⁷ Beyt, -TYD

¹⁶⁰⁸ pervāne: merdāne, TYD

¹⁶⁰⁹ daʿvā-yı merd etme, ME. Vezne uymadığı için TYD'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁶¹⁰ Bu meydān içre: Meydān içinde, TYD

Yūnus

278¹⁶¹¹

1. Erenlerüñ yolları inceden ince imiş
Süleymāna yol kesen şol bir qarınca imiş
2. Qarınca çoq¹⁶¹² söyledi Süleymāna bil didi
Kendü görünmez oldı sözi degince imiş¹⁶¹³
- [158b] 3. Götürmedi kimsene kimsenenüñ yükini¹⁶¹⁴
Güç götürdüm diyenler eli irince imiş
4. Göñlüm baña eydürdi seni sevdüm dir idi¹⁶¹⁵
Göñlüm seni¹⁶¹⁶ sevdüğü dosta irince imiş
5. Kim kime kim ne ider¹⁶¹⁷ eger hayr u eger şer
Kendüye eder zarar toğrı¹⁶¹⁸ yol ince imiş
6. Yārenlerüm eydürler ‘ aşık melāmet gerek
Geldi benüm başıma ol söz yerince imiş
7. Gökden inen kitābı¹⁶¹⁹ okudum hāşıl etdüm¹⁶²⁰
‘ Aşık başıma gelincek¹⁶²¹ hep ulu¹⁶²² hıce imiş
8. İki kişi söyleşür Yūnusı görsem deyü
Biri eydür ben gördüm bir ‘ aşık kıca imiş

Yūnus

279¹⁶²³

müstef ilün / müstef ilün / müstef ilün / müstef ilün

1. Ey pādīşāh-ı lem-yezel döndüm yüzüm¹⁶²⁴ senden yaña
İş bu yüzüm qarasıyla vaşl isterem senden yaña

¹⁶¹¹ Yunus Emre Dîvânı, s. 132 (Tatçı, 1990). Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁶¹² Qarınca çoq: Ol qarınca, TYD

¹⁶¹³ Mısra, -TYD. Bu mısra TYD’de şu şekildedir: Ol qarınca söyledüğü cevāb alıncayımış”

¹⁶¹⁴ yükini: gücini, TYD

¹⁶¹⁵ baña eydürdi seni sevdüm dir idi: eydür varaym saña girü geleyin, TYD

¹⁶¹⁶ seni: beni, TYD

¹⁶¹⁷ kim ne ider: ne dirise, TYD

¹⁶¹⁸ Kendüye eder zarar toğrı: Allāh virür cezāsın gele, TYD

¹⁶¹⁹ Gökden inen kitābı: Dört kitābuñ ma‘ nīsın, TYD

¹⁶²⁰ hāşıl etdüm: taşşıl kıldum, TYD

¹⁶²¹ ‘ Aşık başıma gelincek: ‘ Işkı gelicek gördüm, TYD

¹⁶²² ulu, -ME

¹⁶²³ Yunus Emre Dîvânı, s. 31(Tatçı, 1990)

¹⁶²⁴ döndüm yüzüm: kıldum yönüm, TYD

2. Yā Rabb sen didūñ¹⁶²⁵ baña ben yakınam senden saña
Çün yakınsin benden baña görklü yüzün göster baña¹⁶²⁶
3. Nice yakınsın sen baña hasret ü¹⁶²⁷ müştāk ben saña
Dün gün seni gözleyüben¹⁶²⁸ görmezem kaldum çaña
4. Her gelen oldur giden ol gösteren¹⁶²⁹ oldur gören ol
‘Ulvī vü süflī cümleten gören oldur gör saña¹⁶³⁰
5. Sensin bu gözümde gören sensin dilümde söyleyen
Sensin beni var eyleyen sensin hemān öñdin şoña
6. **Yūnus** bu sırr-ı Hağ durur bu dile gelmek yok durur
Bilmesi bunun¹⁶³¹ zevğ durur ‘ağl ile¹⁶³² fehm irmez aña

[159a]

Lāmi‘î Efendi Rağmetu’llāhi ‘aleyh

280¹⁶³³

mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

1. Ey şeyğ baña keş ü kerāmāt gerekmez
Çurğar beni bu varğadan evğāt¹⁶³⁴ gerekmez
2. Şığmaz benüm eçvārıma güftār-ı taşavvuf
Dīvāne vü mestem baña tāmāt gerekmez
3. Ço ħall ü¹⁶³⁵ menāmı beni bīdār-ı ebed kııl
Göñül gözin¹⁶³⁶ aç ħ‘āb u ħayālāt gerekmez
4. Seccāde vü tesbīh ü ridā ħırğa vü tācı
Luğfiyle didüm tıpula¹⁶³⁷ kerrāt gerekmez
5. Fıkr-i çile vü vesvese-i ħalvet ü ‘uzlet
Hep reh-zen-i diledür bu riyāzāt gerekmez

¹⁶²⁵ Yā Rabb sen didūñ: Sen kim didūñ yā Rabb, TYD

¹⁶²⁶ saña, ME. Beytin anlamına uygun olduğı için TYD’deki okunuş esas alınmıştır. Vezne uymamaktadır.

¹⁶²⁷ ü, -ME

¹⁶²⁸ gözlerem, ME. Vezne uymadığı için TYD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁶²⁹ gösteren: görinen, TYD

¹⁶³⁰ gören oldur gör saña: oldur ger baña görine, TYD. Mısra vezne uymamaktadır.

¹⁶³¹ Bunı bilmesi, ME. Vezne uymadığı için TYD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁶³² ‘ağl u, ME. Vezne uymadığı için TYD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁶³³ Lāmi‘î Çelebi Dīvānı, s. 178 (Bilen Burmaoğlu, 1983)

¹⁶³⁴ evğāt: āfāt, LD

¹⁶³⁵ ü, -LD

¹⁶³⁶ Göñül gözin: Göñlüm gözüm, LD

¹⁶³⁷ tıpula: tıpuña, LD

6. Seg gibi eşigüñde beni o olayum or¹⁶³⁸
 İzzet bu yeter ayruı heyhât¹⁶³⁹ gerekmez
7. Ben¹⁶⁴⁰  aşık-ı dîdârem eyâ mürşid-i kâmil
 Arz etme baña ur ile cennât gerekmez
8. Bir mür-çeyem uş dilin öğrenmege geldüm
Dîvân-ı Süleymânı vü dârât gerekmez
9. Ger **Lâmi** inüñ himmeti¹⁶⁴¹ olursa delîli
Zulmâta girürse aña meşakkât gerekmez

Fürat-nâme Gazel-i a fi Tahmîs-i Āgehî Rametu'llāhi aleyh¹⁶⁴²

281¹⁶⁴³

fe ilātün / fe ilātün / fe ilātün / fe ilün

1. Yüri ey bar-i melâhetde apudanlık iden
Dili¹⁶⁴⁴ girdâb-ı am içinde belâlarda oyan
Geçüp alara yanumdan dönme forş ile¹⁶⁴⁵ hemân
Çekdürüp firkatuñı bizden ıra olduñ sen
Bar-i füratde niçe furtunalar çekdüm ben
- [159b] 2. İdüp a lâ gibi nâz birle¹⁶⁴⁶ cihānuñ mehrin
Baña¹⁶⁴⁷ cevri eyleyüp içürme felâket zehrini
Getürüp başuma  ummân-ı belānuñ ahrını
Sen yıarsın bu yaalarda gönüller şehrin
Dil ü cân mülkini yağmā idici sensin sen
3. Tâli üm ālyetası almaz umaram girüde
Rüzgâr ile felek fülk-i murādum yüride
Ser-fürü eylemeyüp düşmene yaşda urıda
Bar-ı  aş içre yürürsem n'ola yelken torıda
Bir arāmî bakıcı yāre esir oldum ben

¹⁶³⁸ or: ār, LD

¹⁶³⁹ heyhât: bi'z-zât, LD

¹⁶⁴⁰ ben: bir, LD

¹⁶⁴¹ himmeti: himmetüñ, LD

¹⁶⁴² Başlıkta tahmis sahibi Āgehî gösterilmiştir ancak tahmis a fi tarafından Āgehî'nin gazeline yapılmıştır.

¹⁶⁴³ XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili: Āgehî Kasidesine Nazireler, s.129-133 (Tietze, 1951)

¹⁶⁴⁴ Dili: Bizi, TİETZE

¹⁶⁴⁵ dönme forş ile: düşe urtıla, TİETZE

¹⁶⁴⁶ İdüp a lâ gibi nâz birle: Alup ayâr gibi n'ola, TİETZE

¹⁶⁴⁷ baña:bize, TİETZE

4. Niçe bir cāna havāle kılasın ğam gemisin¹⁶⁴⁸
Yemm-i ‘aşkuñ ğam ile etme helāk ādemisin
Tākatüm kalmadı ey meh dağı miñnetde misin
Bād-ı ‘aşkuñ alavand eyledi şabrum gemisin
İlevend oldı gönül tıflı senüñ derdüñden
5. Hāk-i pāyuña gözüm yaşı revān olsa n’ola
Ey gül-i bāğ-ı bihiştüm bedel ola mı¹⁶⁴⁹ saña
Yaraşur saña hemīn kırmızılar¹⁶⁵⁰ key şanemā
Barbaritsañ¹⁶⁵¹ sihey aţlasdan olaldan cānā
Gemici nāftilerin ‘āşık-ı zār itdüñ sen
6. Kimi yemde kimi şahrāda irişür Hızrā
Çāresüz kalduğı eşnāda irişür Hızrā
‘Āşık ammā ruĥ-ı zībāda irişür Hızrā
Seyr iden yüzüñi deryāda irişür Hızrā
Çadre irer seni bir kerre çadırğada gören
- [160a] 7. Hūblar resmi budur mā’il olur nādāna
Veli ‘irfān ile ğitmez bir ādem yābāna
Āh kim ĥasret¹⁶⁵² ile döndi yaşum ‘ummāna
Yār aġyār ile deryāya çıkar seyrāna
Ehl-i dil ‘āşık olan olta ururken yakadan
8. Gel şerī’ atden irāğ olma emīn keştīdür
Rāh-ı Hākka saña varmağa mu‘in keştīdür
Dūd-ı āhum direk oldı bu zemīn keştīdür
Baħr-i ‘aşq içre tenüm dağı hemīn keştīdür
Bir yeñi yelken olubdur aña gerdün-ı köhen¹⁶⁵³
9. Ğam-ı cānāna ni‘ met deyü germ olma dilā
Elem-i derd ile cān meclisi pür kürek ile¹⁶⁵⁴
Ehl-i ‘aşkuñ¹⁶⁵⁵ dağı artuĥ¹⁶⁵⁶ yeyüp içdüğü n’ola
Cānda şugurya durur derd ü belā renc ü ‘anā
İstif¹⁶⁵⁷ oldı bu¹⁶⁵⁸ gönül manķaları miñnetden

¹⁶⁴⁸ gemisin: komisın, TİETZE

¹⁶⁴⁹ ola mı: olmaya, TİETZE

¹⁶⁵⁰ kırmızılar: fermeneler, TİETZE

¹⁶⁵¹ Barbaritsañ: Barbariçañ, TİETZE

¹⁶⁵² ĥasret: ġayret, TİETZE

¹⁶⁵³ Bu bentte mısraların yeri TİETZE’de deġişiktir.

¹⁶⁵⁴ Mısra, TİETZE

¹⁶⁵⁵ Ehl-i ‘aşkuñ: Ehl-i artuĥ, TİETZE. Bu mısra TİETZE’de şöyledir: Çaşdı oldur ki bu ten ħayıġın kıla fenā”

¹⁶⁵⁶ artuĥ: olsa, TİETZE

¹⁶⁵⁷ İstif: İstifā, TİETZE

¹⁶⁵⁸ bu,- TİETZE

10. Yine ğam bahri ħurūş etmege başladı dilā¹⁶⁵⁹
 aşdı oldur ki alātan¹⁶⁶⁰ ayığın bunda ana¹⁶⁶¹
 urtuluş yokudur elinden soñı bilmem nice ola¹⁶⁶²
 Geldi atdı dil ü cāna zevrāına derd ü¹⁶⁶³ belā
 Bizi ignetmege bu fülk-i felek tıtdı dümen

11. Harekāt itdi yine cūşa gelüp baħr-i fenā
 Dil-i bī-āreyi şalıñtıda¹⁶⁶⁴ miħnetde oma
 Yā İlāhi uluña āre meger senden ola
 Rūzgār oldu muħālif başıma üşdi belā
 Başladı geldi arıntı yine başdan ıdan

12. Pūşulasuz¹⁶⁶⁵ pūsıla bu yola ıldıñ çü¹⁶⁶⁶ sefer
 Ey re ’isüm gözüñ aç irdi felāketden eşer
 Paçarız oma arada yüri ālātuñ oñar
 Baħr-i ’aşa düşeli oldu muħālif çenber¹⁶⁶⁷

282¹⁶⁶⁸

- mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün**
- [160b] 1. Bileydüm böyle düşvār olduğın derd ile¹⁶⁶⁹ hicrānı
 Firāı ihtiyār etmez virürdüm derd¹⁶⁷⁰ ile cānı
2. Dirīgā zehr-i ātıl nüş idenler buldılar şıħhat¹⁶⁷¹
 Marīz-i derd-i ’aşa¹⁶⁷² bulmadı hiç¹⁶⁷³ kimse dermānı
3. Göñül āteş gözüüm yaş ’aş ile kārüm keş-ā-keşdür
 Kemān ebrūlaruñ cāna uraldan tır-i müjgānı
4. Vücūdum defterin ılmış müşevveş ha-ı ruħsārı
 Yazaldan şun’ eli lev-i vücūda naş-ı insānı

¹⁶⁵⁹ dilā: bu dem, TİETZE

¹⁶⁶⁰ alātan: bu ten, TİETZE

¹⁶⁶¹ bunda ana: ıla ’adem, TİETZE

¹⁶⁶² ola: idem, TİETZE

¹⁶⁶³ derd ü: bād-ı, TİETZE

¹⁶⁶⁴ şalıñtıda: şalıñtı-ı, TİETZE

¹⁶⁶⁵ Pūşulasuz: Buşulamuz, TİETZE

¹⁶⁶⁶ ıldıñ çü: ıldıda, TİETZE

¹⁶⁶⁷ Bu sayfanın devamındaki 160b’de başka bir şiir vardır. Ciltlenirken oluşan sayfa kopukluğundan veya müstensih tercihiyle tahmis burada kesilmiş olabilir. Zira metnin sonunda şiirin devamı için “orum diye bir kelime yazıldığı halde diğer sayfanın ilk kelimesi “Bileydüm şeklinde başlamaktadır.

¹⁶⁶⁸ Nev’î Divānı, s. 201, 202 (Tulum, 1977). Bir terci-i bentin son bendidir. Öncesi 239b 240b varakaları arasında yer almaktadır.

¹⁶⁶⁹ derd ile: ben derd-i, NVD

¹⁶⁷⁰ derd: ’ış, NVD

¹⁶⁷¹ buldılar şıħhat: buldı şıħhatler, NVD

¹⁶⁷² ’aşa: hecre, NVD

¹⁶⁷³ hiç: bir, NVD

5. Ne rûz-ı vuşlata şâkir ne şâm-ı fürkate şâbir
Teselli bulmağa yok Nev'î-i miskinün¹⁶⁷⁴ imkânı
6. *İlâhî çâresüz kaldum 'inâyet kılsañ olmaz mı*
Yol azdum râh-ı 'aşkuñda hidâyet kılsañ olmaz mı

283¹⁶⁷⁵

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

I

1. Ey nigâh-ı ğazabı¹⁶⁷⁶ mest-i mey-i naḥvet-i nâz
Ğamzesi sâķî-i câm-ı ecel-i ehl-i niyâz
2. V'ey fûrûĝ-ı ruḥ-ı hûy-gerdesi ḥurşîd-güdâz
Ey leb-i nâdire gül-berg-i gül-i gülşen-i râz
3. Korkaram râzumı fâş ide o çeşm-i ğammâz
Âşinâ oldı dile ğamze-i peykâne-nevâz
4. Şeb-i hicr ü ğam-ı zülf ü dil-i sevdâ-pervâz
İhtiyârî degül âh eyler isem dūr u dırâz
5. Âh idersem n'ola sevdâñ ile dolmuş göñlüm
Ḥaberüm yok ki senüñ 'aşkuñ olmuş göñlüm

II

- [161a]
1. Ḥüsnüñ evvel baķışumda beni etdi meftün
Eyledi sâhir-i çeşmüñ baña biñ mekr ü füsün
 2. Zülfüñ itdi dilümi silsile-cünbân-ı cünün
Âḫirü'l-emr bu sevdâ ile oldum mecnün
 3. Gördüñ oldum elem-i 'aşkuñ ile zâr u zebün
Şerbet-i luḫf ile derd-i dilüm itdün efzün
 4. Toldı tâ derd-i muḥabbetle derün u bîrün
Başladuñ zehr-i sitemle ciĝerüm itmege ḥün
 5. Rûy-ı dil gösterüp itdüñ beni çün dîvâne
Oldıñ ey âhü-yı vahşi giderek bî-gâne

¹⁶⁷⁴ miskinün: maḥzūnuñ, NVD

¹⁶⁷⁵ Fehîm-i Kadîm -Hayatı, Sanatı, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi, s. 264,266 (Özgür, 1991)

¹⁶⁷⁶ ğazab, ME. Vezne uymadığı için FKD'deki okunuş esas alınmıştır.

III

1. Bî-mürüvvet ne idi ʿ arz-ı muḥabbet evvel
Ne idi eyledüğüñ luṭf u mürevvet evvel
2. Niye virdüñ dile¹⁶⁷⁷ nezzāreye ruḥṣat evvel
Niçün itdüñ dil-i bî-çāreye ŧefḳat evvel
3. İtmek¹⁶⁷⁸ idi ğarazuñ çünki ferāğat evvel
Ne idi tā bu kadar germ ile ülfet¹⁶⁷⁹ evvel
4. Üns idi elde iken ŧānuña ʿ ādet evvel
ŧāhbāzum yoĝ idi sende bu vahŧet evvel
5. ʿ Afv kıl ḥüsnüñe küstāḥ nigāḥ itdüm ise
İḥtiyār elde degül nāle¹⁶⁸⁰ vü āḥ itdüm ise

IV

1. Gerçi ben ser-ḥoŧ ı¹⁶⁸¹ aşkuñla ŧarāb etmez idüñ
Āteŧ-i cevri ile baĝrumda kebāb etmez idüñ
2. Evvel ālüfteñe tā böyle ʿ itāb etmez idüñ
Biñ su ʿāl eylese bir tünd cevāb etmez idüñ
3. Luṭf iderdüñ ğazab-ālūde ḥiṭāb etmez idüñ
Beni gördükçe ser-i rehde ŧitāb etmez idüñ
4. Çeŧmümi āteŧ-i ḥasretle pür-āb etmez idüñ
Dil-i virānemi tekrār ḥarāb etmez idüñ
5. ŧimdi ḳurbānuñ olam söyle nedür n’oldı sebep
Āŧinā-yı ezeliye bu tecāḥül bu ğazab¹⁶⁸²

284¹⁶⁸³

- [161b] 1. Ey ŧüde ĝirredür cihān durmıŧu durmıŧu
Yār u nigārdur yürüt durmıŧu durmıŧu
2. Ḥān menem ḥāne menem dām menem dāne menem
ʿ Āḳıl u ferzāne menem durmıŧu durmıŧu

¹⁶⁷⁷ dil, ME. Vezne uymadığı için FKD’deki okunuŧ esas alınmıŧtır.

¹⁶⁷⁸ Etmedük, ME. Vezne uymadığı için FKD’deki okunuŧ esas alınmıŧtır.

¹⁶⁷⁹ germ ile ülfet: germ-i ülfet, FKD

¹⁶⁸⁰ nāle: girye, FKD

¹⁶⁸¹ ser-ḥoŧ, ME. Vezne uymadığı için FKD’deki okunuŧ esas alınmıŧtır.

¹⁶⁸² Bu sayfanın devamında 161b’de baŧka bir ŧiire geçilmiŧtir. Sayfanın alt tarafında “mest-i ŧirīn-sülḥānum ŧeklinde diĝer ŧiirin ilk kelimeleri yazılmıŧtır. Ancak devamındaki sayfada farklı bir ŧiirle vardır. Burada da sayfa kopukluĝu veya müstensih tercihiyle ŧiir yarıda bırakılmıŧ olabilir.

¹⁶⁸³ ŧairi belli deĝildir. Vezni bozuktur.

3. Pîr menem mîr menem beste-bih zencîr menem
Şâhib-i tedbîr menem durmuşu durmuşu
4. Ka^ç be-i esrâr menem hırka-ı destâr menem
Râhib-i zünnâr menem durmuşu durmuşu
5. Mürde menem zinde menem girye menem hânde menem
Randa menem h^çânda menem durmuşu durmuşu
6. Şâm menem rûz menem ^ç aşk-ı ciğer-süz menem
Şem^ç -i dil-fürûz menem durmuşu durmuşu
7. Şâh menem mâh menem bende vü âzâd menem
Ġangîn ü dil-şâd menem durmuşu durmuşu
8. Ravzâ menem hûr menem nâr u nûr hem menem
Cennet-i ma^ç mûr menem durmuşu durmuşu
9. Tîr menem şîr menem muhşin-i Boşîr menem
Revnağ-ı beşîr menem durmuşu durmuşu
10. Kâl menem fâl menem muhbir-i ahvâl menem
Dâl menem zâl menem durmuşu durmuşu
11. Yâr menem ġâr menem dil-ber ü dildâr menem
Ġonça menem hâr menem durmuşu durmuşu
12. Fer^ç menem aşl menem fark menem vaşl menem
^ç Aql menem naql menem durmuşu durmuşu
13. Âb menem kûze menem rûz menem rûze menem
Şâhib-i deryûze menem durmuşu durmuşu
14. Rûkn menem râh menem hâcib-i dergâh benem
Ġâfil ü âgâh menem durmuşu durmuşu
15. Şems-i şeker-rîz menem şubh-ı seher-hîz menem
^ç Âşık-ı gül-rîz menem durmuşu durmuşu

285¹⁶⁸⁴

mef^ç ülü / fâ^ç ilâtü / mefa^ç ilü / fe^ç ilün

- [162a] 1. Kaşduñ eger ki¹⁶⁸⁵ câna ise¹⁶⁸⁶ birisinedür
İkisi de fedâ yoluna birisi nedür

¹⁶⁸⁴ Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvânı, Cilt I, s.585 (Erdoğan, 2008)

¹⁶⁸⁵ ki: çî, KBLD

¹⁶⁸⁶ câna ise: cân u dilüñ, KBLD

2. Hicr ü¹⁶⁸⁷ vişāl derler iki nesne var imiş
Gördüñ anün birisini yā birisi nedür
3. Senden bir iki maṭlubumuz var iki gözüm¹⁶⁸⁸
Birisi būs-ı la‘l-i lebün biri sinedür
4. Ol görinenler ey perī¹⁶⁸⁹ dendān u leb degül¹⁶⁹⁰
Biri anuñ ‘aķıķ-i Yemen¹⁶⁹¹ birisi ne dür
5. Kaşdı **Ḳabūli** ol kıya bakışlu afetün
Cān ile dilden ikisinün birisinedür

286

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Le’ime her kerem merk-i sitemdür Ḥaķ güzār olmaz
Şeb-i deycürı mehtāb itse nūrāni nehār olmaz
Zemīn-i şūra sa‘y ü terbiyetle lālezār olmaz
Degüldür sehl-i kār-i ‘ahd herkes merdkār olmaz
Bekāsuzdur binā-yı ‘ahd-ı düşmen ber-ķarār olmaz
Cühüd imāna gelmez merd-i mülhīd tevbekār olmaz
Vefā gelmez şehā bigāneden aġyār yār olmaz
2. Şu uyur uyumaz düşmen bilür ol kim uyanuķdur
‘İnān-ı ihtiyārın meste virmez ol ki ayıķdur
Demünde düşmenün ‘ırķını kes kaç‘i ‘avayıķdur
Münāfıķ her ne deñlü i‘tikād itsün münāfıķdur
Şovuķ mārı ıřıtmaķ ḥikmete pes nā-muvāfıķdur
Mezīd it iltifātın ol ki lāyık belki fā‘iķdür
Vefā gelmez şehā bigāneden aġyār yār olmaz
- [162b] 3. Le’imi gönderüp bir gūşeye ümmü’l-fesād itme
Ġarāz serdār ise naşb ile dānā bed-nihād itme
Ser a‘dāya tıg-ı aḥbābı şād it nā-murād itme
Çün olmaz eski düşmen dost [anı]¹⁶⁹² ḥayr ile yād itme
Ḥaṭādur nā-maḥallün ķadr u cāhun izdiyād itme
Zarūretten ķuluñam dirse düşmen i‘timād itme
Vefā gelmez şehā bigāneden aġyār yār olmaz

¹⁶⁸⁷ ü,-ME

¹⁶⁸⁸ bir iki maṭlubumuz var iki gözüm: murādum ikidür iki gözüm iki, KBLD

¹⁶⁸⁹ Ol görinenler ey perī: görinen ol güherlerün, KBLD

¹⁶⁹⁰ Vezne uymamaktadır.

¹⁶⁹¹ Yemeni, ME. Vezne uymadığı için KBLD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁶⁹² Vezne uydurmak için metin tamiri yapılmıştır.

4. ‘Acem mülkini feth ise murāduñ ey şāh gāzi¹⁶⁹³
Kaḫādār it kuluñı bir niçe bir merd-i ser-bāzı
Şadā virsün ‘Irāka vü İşfahāna tıguñ āvāzı
Alup Tebrīzi bağla defter-i mülküñde Şirāzı
Fürü-māye getürmez yük şanur ikrām-ı iğrāzı
Har-ı leng ile hāşā bir degüldür eşheb-i gāzi
Vefā gelmez şehā bigāneden ağıyār yār olmaz

5. Bugün ey şāh heft iklīme sultān-ı dilāversin
Neheng-i baħr-i rezm-i hūn-ı a‘ dāya şināversin
Şerefde mihre hem-ser kağr ile āya ber-ā-bersin
İdersün luḫ ile toprağı cevher kīmiyā-gersin
Senüñ yok ihtiyācuñ zerreye ħurşid-i hāversin
Ferāset mülkine hoş-tab‘ -ı nāzük-fehm-i sürürsin
Vefā gelmez şehā bigāneden ağıyār yār olmaz

[163a] 6. Bu dürr güşvāre tuḫfedür ‘İsā-yı Meryemden
Rivāyetdür cenāb-ı Şeyḫ-i İbrāhīm Edhemden
Vaşıyyetdür kenār-ı cāme yazmak ḫal ile Cemden
Muḫaddem nefḫa-i ervāḫ-ı ‘ālem ḫalk-ı Ādemden
Nümūdār-ı binā-yı deyr-i ‘ālem mā-teḫaddümden
Budur aḫvāl-i Ādem ṭavr-ı ‘ālem devr-i Ādemden
Vefā gelmez şehā bigāneden ağıyār yār olmaz

7. Mezīd itdüñ Anū Şirvān-ı ‘ādilden vefā resmin
Getürdüñ ḫalk ile mecmū‘ -ı ‘ālemden cefā resmin
‘Aliyyü’l-cüdsin Ḫātemden arturduñ şehā resmin
Ne mümkün **Muṣṭafā** ol ḫazrete iḫşā şenā resmün
Hemān ir gör ‘ubūdiyyet maḫāmına du‘ā resmin
Dimişler çün şınayanlar bu dehr-i bī-vefā resmin
Vefā gelmez şehā bigāneden ağıyār yār olmaz

¹⁶⁹³ Vezne uymamaktadır.

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Ne bir hālüm bilür vardur ne yār-ı muhterem kaldı
Ekābirden ne hor bir nām esir-i muhteşem kaldı
Okumak ber-ıtaraf oldu ne kâğıd ne kalem kaldı
Yazılmış şahfa-ı çarh üzre bu meşkin raqam kaldı
Metā'-ı ma'rifet gitdi ne luṭf [u]¹⁶⁹⁵ ne kerem kaldı
Hemān dünyāda şimdi hısr-ı dīnār u direm kaldı
- [163b] 2. Ne cām-ı mey gibi şöhetde yār-ı dil-küşā gördüm
Ne bir ehl-i kerem buldum cihānda çok bekā gördüm
Cihān bāzārnuñ gitmiş revācı pür-ı anā gördüm
Gezüp dellāl-ı derd ü ğam bunı eyler nidā gördüm
Metā'-ı ma'rifet gitdi ne luṭf [u] ne kerem kaldı
Hemān dünyāda şimdi hısr-ı dīnār u direm kaldı
3. Ğam-ı dīnār ile beñzi şarardı ehl-i dünyānuñ
Ṭama' tutdı cihānı görmez oldu 'aynı insānuñ
Mürüvvet qalmayup bir yüzden oldu hāl-i devrānuñ
Me'ālī hoş münāsib vākı' olmışdur bu ma'nānuñ
Metā'-ı ma'rifet gitdi ne luṭf [u] ne kerem kaldı
Hemān dünyāda şimdi hısr-ı dīnār u direm kaldı
4. Ne dest-i luṭf ile bir kimse kaldı zer feşān eyler
Kime oğ gibi doğrulsam ğama sīnem nişān eyler
Kerem umsam biründen ağladup eşküm revān eyler
'Adāvet bağlayup dilden o dem buğzın 'ayān eyler
Metā'-ı ma'rifet gitdi ne luṭf [u] ne kerem kaldı
Hemān dünyāda şimdi hısr-ı dīnār u direm kaldı
- [164a] 5. Anuñ kim hurremi hālā maqām-ı şadr-ı a' zāmdur
Mevālī zümresinde 'ilm ü fazl ile mükerremdür
Serāperdān-ı ṭab'-ı pādīşāh-ı ehl-i 'ālemdür
Bu beyti hoş buyurmuşlar ki dillerde müsellemdür
Metā'-ı ma'rifet gitdi ne luṭf [u] ne kerem kaldı
Hemān dünyāda şimdi hısr-ı dīnār u direm kaldı

¹⁶⁹⁴ Şairi belli olmayan bir müseddestir.¹⁶⁹⁵ Vezne uydurmak için metin tamiri yapılmıştır.

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. İlähî kullaruñdan kimüne¹⁶⁹⁸ tâc u hilâfet vir
Kimin¹⁶⁹⁹ sultân-ı ' âlem¹⁷⁰⁰ -gîr idüp¹⁷⁰¹ taht¹⁷⁰² -ı riyâset vir
Kimin pâdşâh-ı gerdün-ğadre destür it¹⁷⁰³ vezâret vir
Kimin şâhib-i münâsib ile devlet vir sa' âdet¹⁷⁰⁴ vir
Cihâni ehline sevğ eyle baña sevğ u hâlet vir
Keşâfet qalbi jeng¹⁷⁰⁵ etdükçe¹⁷⁰⁶ şaykal¹⁷⁰⁷ kıl letâfet vir
Kemâl-i fazl u¹⁷⁰⁸ kût-ı lâ-yemût ile sa' âdet vir
Dem-i âhîrde imân dünyede şabr u kanâ' at vir
2. Şeref ' ad eyleyüp¹⁷⁰⁹ fazl u kemâl ü¹⁷¹⁰ ' izz ü nâzum yok
Cihânuñ¹⁷¹¹ mansıb-ı câhına çendân hırş u âzum yok
Çazâ-yı devlet-i fânî¹⁷¹² için süz ü güdâzum yok
Edâniye denî dünyâ için aşla niyâzum yok
Tapuñdan gayrı bir ferde cihânda keşf-i râzum yok
Faķirem derd-mendem senden özge çâre-sâzum yok
Kemâl-i fazl u kût-ı lâ-yemût ile sa' âdet vir¹⁷¹³
Dem-i âhîrde imân dünyede şabr u kanâ' at vir
- [164b] 3. Olaldan câri şahrâ¹⁷¹⁴ -yı vücûda kûlzüm-i ' âlem
' Adem baħrinde nâ-peydâ idüm çün reşha-i mübhem
Ta' ayyün eyleyüp i' tâ mişâl-i katre-i şebnem
Düşürdün rahme dem kılduñ dönüp feyz eyledüñ kân¹⁷¹⁵ hem
Çıkarduğ ' âķibet rüy-ı zemîne eyleyüp¹⁷¹⁶ Âdem
Benî-nev' ün cihânda ekşerinden eyledüñ ekrem

¹⁶⁹⁶ Başlık olarak bu yazılmıştır ancak şiir Fevrî'ye ait bir müsemmedir.

¹⁶⁹⁷ Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî, s.72,73 (Tarlan, 1948)

¹⁶⁹⁸ İlähî kullaruñdan kimüne: Baña dünyâda yâ Rab demezem, TARLAN

¹⁶⁹⁹ Kimüñ: Yâ, TARLAN

¹⁷⁰⁰ ' âlem: cihân, TARLAN

¹⁷⁰¹ idüp: eyleyüp, TARLAN

¹⁷⁰² taht: küll, TARLAN

¹⁷⁰³ Kimün pâdişâh-ı gerdün-ğadre destür it : Yâ bir şâh-ı Süleymân-şâna Asâf kıl, TARLAN

¹⁷⁰⁴ Kimün şâhib-i münâsib ile devlet vir sa' âdet: Cihâni ehline sevğ eyle baña sevğ ü hâlet, TARLAN

¹⁷⁰⁵ jeng: zeng, TARLAN

¹⁷⁰⁶ etdükçe: etse, TARLAN

¹⁷⁰⁷ şaykal: muşaykal, TARLAN

¹⁷⁰⁸ u, -ME

¹⁷⁰⁹ eyleyüp: etmezem, TARLAN

¹⁷¹⁰ ü, TARLAN

¹⁷¹¹ Cihânuñ: Zemânuñ, TARLAN

¹⁷¹² fânî: mâ-fât, TARLAN

¹⁷¹³ Mısra,- TARLAN

¹⁷¹⁴ şahrâ: mecrâ, TARLAN

¹⁷¹⁵ kân: cân, TARLAN

¹⁷¹⁶ eyleyüp: eyledüñ, TARLAN

Bugünden sonra yā Rabb ¹⁷¹⁷ بحق اسمك الاعظم
Dem-i āhırde imān dünyede şabr u kanā‘at vir
Kemāl-i fażl u kūt-i lā-yemūt ile sa‘ādet vir
*Dem-i āhırde imān dünyede şabr u kanā‘at vir*¹⁷¹⁸

3. İlāhī fażl u cūduñ gibi luţf-ı bī-nihāyet kıl
Tarīķ-ı şer‘ i Faħr-ı ‘āleme sevk it hidāyet¹⁷¹⁹ kıl
Dil ü cānı şürūr-ı nefis ü şeytāndan ħimāyet kıl
Gice gündüz işüm gücüm riyāzet kıl ‘ibādet kıl
Kesel geldükçe şevķuñ birle¹⁷²⁰ kuvvet vir¹⁷²¹ i‘ānet kıl
Kemāl-i fażl-ı ‘ilmi¹⁷²² ħilmi dā‘im baña ‘ādet kıl
Kamu cürm ü günāhum mağfıret eyle ‘ināyet kıl
Dem-i āhırde imān dünyede şabr u kanā‘at vir
Kemāl-i fażl u kūt-i lā-yemūt ile sa‘ādet vir
*Dem-i āhırde imān dünyede şabr u kanā‘at vir*¹⁷²³

4. Ĥudāyā Fevrīnūñ etdügi āh u vāh ħaķı için
Yoluñda baş u cān viren gedā vü şāh ħaķı için
Müsemmā-yı maķām-ı kurb olan dergāh ħaķı için
O dergāh içre¹⁷²⁴ olan nāle ile āh ħaķı için
Ĥavāşın¹⁷²⁵ tapuña irişdüren şeh-rāh ħaķı için
O rāh içre bulunan fażl u ‘izz ü cāh ħaķı için
Cem‘ i enbiyā‘a ile Resül-i āl¹⁷²⁶ ħaķı için
Dem-i āhırde imān dünyede şabr u kanā‘at vir
Kemāl-i fażl u kūt-i lā-yemūt ile sa‘ādet vir
*Dem-i āhırde imān dünyede şabr u kanā‘at vir*¹⁷²⁷

¹⁷¹⁷ Bi-ħaķķı ismike‘l-a‘zam: İsm-i A‘zâmın hürmetine. (Tazarru ve niyaz, 513) (Büyük Cevşen ve Türkçe Açıklaması, 2006:223)

¹⁷¹⁸ Son iki mısra, -TARLAN

¹⁷¹⁹ hidāyet: kerāmet, TARLAN

¹⁷²⁰ birle: -le, TARLAN

¹⁷²¹ vir: verüp, TARLAN

¹⁷²² ‘ilmi: ‘ilm ü, TARLAN

¹⁷²³ Son iki mısra, -TARLAN

¹⁷²⁴ içre: için, TARLAN

¹⁷²⁵ Ĥavāşın: Havāşşı, TARLAN

¹⁷²⁶ ile Resül-i āl: hassa Resülullāh, TARLAN

¹⁷²⁷ Son iki mısra, -TARLAN

mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

- [165a] 1. Halkuñ ne 'aceb olur imiş¹⁷²⁹ 'ağd ile hālli
Her hāle münāsib görünür cümle maḥalli
Eyler kimisi fikr-i teraqqi vü te' allī
Gelmiş kimine 'ālem-i süflide tesellī
Hallāḳ-ı ezel¹⁷³⁰ 'āleme kılduḳda tecellī
Her şahıṣ¹⁷³¹ birer hāl ile kılmıṣ mütesellī
2. Giymiş kimisi egnine¹⁷³² zer-beft ü zer-endün
Peşmīne geyüp kimi gezer faḳr ile merdūd
Hırmān iledür kimi kimi vāşıl-ı maḳşūd
Hikmet bu ki her biri yine hāline hoşnūd
Hallāḳ-ı ezel 'āleme kılduḳda tecellī
Her şahıṣ birer hāl ile kılmıṣ mütesellī
3. Olmuş kimisi cümle cihān mülkine sultān
Başında ğam-ı tañtana-ı şevket-i dīvān
Ammā kimisi faḳr ile ālūde vü ḥayrān¹⁷³³
Her birisi ḥalince yine ḥurrem ü ḥandān
Hallāḳ-ı ezel 'āleme kılduḳda tecellī
Her şahıṣ birer hā lile kılmıṣ mütesellī
- [165b] 4. Olmuş kimisi mīr ü kimi şahne vü ḳāḍī
Ġavġası olur derd ü belā-yı müteḳāḍī
Likin şorar olsañ yine müstekbel ü māzī
Her birisi ḥālinden olur şākir ü rāzī
Hallāḳ-ı ezel 'āleme kılduḳda tecellī
Her şahıṣ birer hālile kılmıṣ mütesellī
5. Erbāb-ı ğinā devlet ü¹⁷³⁴ 'uḳbā¹⁷³⁵ ile maġrūr
Aşḥāb-ı hüner faẓl u¹⁷³⁶ kemālāt ile mesrūr
Zühhāda **Cinānī** ḥarem-i cennet ile ḥūr
'Uşşāḳa şadā-yı ney ü āvāze-i tañbūr
Hallāḳ-ı ezel 'āleme kılduḳda tecellī
Her şahıṣ birer hālile kılmıṣ mütesellī

¹⁷²⁸ Cinānī Dīvānı, s. 278, 279 (Okuyucu, 1994)

¹⁷²⁹ imiş: hikmet, CD

¹⁷³⁰ ezel: cihān, CD. Nakarat mısrası olduġu için tüm bendlerde aynı kelime farklı yazılmıştır.

¹⁷³¹ şahıṣ: şey'i, CD. Nakarat mısrası olduġu için tüm bendlerde aynı kelime farklı yazılmıştır.

¹⁷³² egnine:cāme-i CD

¹⁷³³ kimisi faḳr ile ālūde vü ḥayrān: ḳudreti yok müflis ü 'uryān, CD

¹⁷³⁴ ü,- ME

¹⁷³⁵ 'uḳbā: 'iḳbāl, CD

¹⁷³⁶ u,-ME

mefā' ilün / mefa' ilün

- [166a] 1. ¹⁷³⁷ عرب قولت لك رأسك
¹⁷³⁸ به فرسی كوفته ئم سرت
 Bu Türkī söyledüm başuñ
 Belālardan ıraḡ olsun
 Gel ey maḥbūb-ı maṭlūbum
 Senüñ 'ömrüñ hezār olsun
Niḡabuñ aç yüzüñ göster
Ki göñlüm ber-ḡarār olsun
2. ¹⁷³⁹...عرب قولت لك
¹⁷⁴⁰ به فرسی كوفته ئم ابرو
 Bu Türkī söylerem ḡaṣuñ
 Kemānı ḡalka dār olsun
 Gel ey maḥbūb-ı maṭlūbum
 Senüñ 'ömrüñ hezār olsun
Niḡabuñ aç yüzüñ göster
Ki göñlüm ber-ḡarār olsun
3. ¹⁷⁴¹ عرب قولت لك عينك
¹⁷⁴² به فرسی كوفته ئم چشمك
 Bu Türkī söylerem gözüñ
 Süzulsün pür ḡumār olsun
 Gel ey maḥbūb-ı maṭlūbum
 Senüñ 'ömrüñ hezār olsun
Niḡabuñ aç yüzüñ göster
Ki göñlüm ber-ḡarār olsun
- [166b] 4. ¹⁷⁴³ عرب قولت لك انفك
¹⁷⁴⁴ به فرسی كوفته ئم بينى
 Bu Türkī söylerem burnuñ
 Ṭolu müşk-i Tatār olsun
 Gel ey maḥbūb-ı maṭlūbum
 Senüñ 'ömrüñ hezār olsun
Niḡabuñ aç yüzüñ göster
Ki göñlüm ber-ḡarār olsun

¹⁷³⁷ ' Arab ḡület leke re'sek: Arapça söyleyem başın

¹⁷³⁸ Bih Fersī gofte 'em seret: Farsça için söyleyem başın

¹⁷³⁹ ' Arab ḡület leke Arapça söyleyem ...

¹⁷⁴⁰ Bih Fersī gofte 'em ebrü: Farsça için söyleyem kaş

¹⁷⁴¹ ' Arab ḡület leke 'aynek: Arapça söyleyem gözün

¹⁷⁴² Bih Fersī gofte 'em çeşmüñ: Farsça için söyleyem gözün

¹⁷⁴³ ' Arab ḡület leke enfek: Arapça söyleyem burnun

¹⁷⁴⁴ Bih Fersī gofte 'em beyni: Farsça için söyleyem burnun

5. ¹⁷⁴⁵ عرب قولت لك فك
¹⁷⁴⁶ به فرسى كوفته نم دهننت
Bu Türkî söylerem ağzuñ
Tolu şand-ı nebât olsun
Gel ey maḥbûb-ı maṭlûbum
Senüñ 'ömrüñ hezâr olsun
Niḳabuñ aç yüzüñ göster
Ki gönülüm ber-şarâr olsun

6. ¹⁷⁴⁷ عرب قولت لك صدرك
¹⁷⁴⁸ به فرسى كوفته نم سينه
Bu Türkî söylerem gögsüñ
Şehâ taht-ı imân olsun
Gel ey maḥbûb-ı maṭlûbum
Senüñ 'ömrüñ hezâr olsun
Niḳabuñ aç yüzüñ göster
Ki gönülüm ber-şarâr olsun

7. ¹⁷⁴⁹ عرب قولت لك يدك
¹⁷⁵⁰ به فرسى كوفته نم دستت
[167a] Bu Türkî söylerem elüñ
Elinde Zü'l-fişâr olsun
Gel ey maḥbûb-ı maṭlûbum
Senüñ 'ömrüñ hezâr olsun
Niḳabuñ aç yüzüñ göster
Ki gönülüm ber-şarâr olsun

8. ¹⁷⁵¹ عرب قولت لك طولك
¹⁷⁵² به فرسى كوفته نم قدت
Bu Türkî söylerem boyuñ
Şehâ serv ü çenâr olsun
Gel ey maḥbûb-ı maṭlûbum
Senüñ 'ömrüñ hezâr olsun
Niḳabuñ aç yüzüñ göster
Ki gönülüm ber-şarâr olsun

¹⁷⁴⁵ ' Arab ḳület leke femmek: Arapça söyleyem ağzın

¹⁷⁴⁶ Bih Fersî gofte 'em dihenet: Farsça için söyleyem ağzın

¹⁷⁴⁷ ' Arab ḳület leke şadrek: Arapça söyleyem göğsün

¹⁷⁴⁸ Bih Fersî gofte 'em sîne: Farsça için söyleyem göğsün

¹⁷⁴⁹ ' Arab ḳület leke yedek: Arapça söyleyem elin

¹⁷⁵⁰ Bih Fersî gofte 'em destet: Farsça için söyleyem elin

¹⁷⁵¹ ' Arab ḳület leke şavlek: Arapça söyleyem boyun

¹⁷⁵² Bih Fersî gofte 'em şaddet: Farsça için söyleyem boyun

9. ¹⁷⁵³ عرب قولت لك رجلك
¹⁷⁵⁴ به فرسى كوفته ءم پايٲ
Bu Trk söylerem ayağu
Ki d'ım bd-svr olsun
Gel ey mabb-ı malbum
Sen 'mr hezr olsun
Niabu a yz gster
Ki glm ber-arr olsun

10. ¹⁷⁵⁵ عرب قولت لك جوهرك
¹⁷⁵⁶ به فرسى كوفته ءم گونت

[167b]

Bu Trk söylerem diy
olu Cem y hıyr olsun
Gel ey mabb-ı malbum
Sen 'mr hezr olsun
Niabu a yz gster
Ki glm ber-arr olsun

11. Umar senden **Hkr** ¹⁷⁵⁷
Luf ilen isna gelmi ¹⁷⁵⁸
Oluben dostlaru dile hrrem
Sen dmenler trmr olsun ¹⁷⁵⁹
Gel ey mabb-ı sulnum
Sen 'mr hezr olsun
Niabu a yz gster
Ki glm ber-arr olsun

291 ¹⁷⁶⁰

1. Yine d oldu gl e'l-hazer ey mh emn
Olmadı derd-i dilümden benüm gh emn
2. Beni telere yağdı ġam-ı hicrna bırağdı
a egp gözini ağdı
3. Cnum alup kıya bağdı
Dklp an u yaum açdı ne ılam h emn

¹⁷⁵³ ' Arab let leke raclek: Arapa söyleyem ayağın

¹⁷⁵⁴ Bih Fers gofte 'em payet: Farsa iin söyleyem ayağın

¹⁷⁵⁵ ' Arab let leke cevherek: Arapa söyleyem deyin

¹⁷⁵⁶ Bih Fers gofte 'em gnet: Farsa iin söyleyem deyin

¹⁷⁵⁷ Vezne uymamaktadır.

¹⁷⁵⁸ Vezne uymamaktadır.

¹⁷⁵⁹ 3. ve 4. beyitte mevcut vezne ek olarak "fe'ln" kalıbı eklenmitir.

¹⁷⁶⁰ Bu iirin vezni bozuktur.

4. Bu niçe ‘adl u ‘adālet bu ne insāf-ı mürüvvet
Bu ne hikmet bu ne kudret eyle izhār-ı mürevvet
5. Ki bŷy-ı serv ŷ semen sīm-beden gōnça dehen
Nāzŷk ten nāz ile ‘āşık öldüren
6. Vāh ne sitem-kār-ı cefā-cŷ vŷ dil-āzār perī-veş
Ki kılıç eline almış beni öldürmege gelmiş
- [168a] 7. Ne deyim vāh ne kılam n’eyleyem Allāh emān
Kaşı cellād ki bir kātıl-i hŷn-hŷāra girifdārum
8. Ammā ne deyim vāh ne kılam kime gidem dād kılam
Dād iden yok baña imdād beni kırtara gāmdan
9. Bu sitemden beni āzād kıla yā Rabb olur mı bilürem
Yok yok olunmaz baña imdād bulunmaz niçe kim gönlüm
alubdur
10. Yüzi gül kākŷl[i] sŷnbŷl gözi nergis lebi mŷl
Şems [ŷ] felek dil çekerek kaş egerek göz süzerek
11. Türke zīrek özi bed-hŷ hāli Hindŷ ne belālar
Gözi cādŷ ne sitemkār u cefā-cŷ gālaṭ itdi
12. Hŷbŷ nāzŷk özi nāzŷk bŷyŷ nāzŷk
Eli nāzŷk lebi nāzŷk dili nāzŷk dişi nāzŷk
13. Ne temāşā gözi nāzŷk haṭṭ-ı reyhān yüzi nāzŷk
Şaşı şebbŷ kaşı nāzŷk ki ser-ā-ser bŷyŷ nāzŷk
14. Özüni şakla yamān gözden ŷ elden ne ki
Bizden ki benŷm kaşdum odur görmeye bed-hŷāh emān
15. Kaşı bir tiğ-ı belādur gözi hem cāna belādur
Cānı hem oda şalādur kaşına kırbān oladur
16. Gözine hayrān olayum odına bŷryān olayum
Ne gibi şem‘de pervāne gibi ‘āşık-ı dīvāne gibi
17. Bŷlbŷl mestāne gibi şāğir peymāne gibi sersem bī-çāre gibi
Cŷş kılam niçe kadeh nŷş kılam özümi bed-hŷş kılam
18. ‘Aklı ferāmŷş kılam hŷāne-i ber-dŷş kılam
Ben cān u dilden yŷrŷdŷm āh ki şoñun aradum şāh emān
19. Niçe mir ŷ niçe mehveş bŷyŷ gül-gŷn rŷyŷ āteş
Kaşı yay gāmzesi dil-keş ola cānum āña peş-keş

20. Yüzidür server-i hübân olayum ben aña qurbân
Okı eblağ yayı bağluyanı mercânlu şadefler
21. Kılıcı beline bağılı eli şimşirli nacaqlı ne yaraqlı güzel tuhfe
Atı Düldül qulı Qanber niçe Dārā u İskender aña quldur
yeksānumdur
22. Kılıcı dağı iki ser qoparan Qal‘ a-yı Hayber
Dağı yoq böyle dilāver aña Rüstem ola çāker
- [168b] 23. İder sākī-i Kevşer lebi la‘ l-i Bedaḥşāndur yüzi güldür ḥattı
reyḥān
Boyı serv-i ḥırāmāndur özi ser-defter-i hübân
23. Sözi hem āyet-i Qur‘ān dağı yoq böyle bir insān
İki māğını şandux arasından çıkarān Mürre-i bin Qışrān
24. Şāh-ı şecā‘ at kerem-kān-ı seḥāvetdür deryā-yı ‘ ināyet
Nazar eyle raḥm qıl dervīşe vü dil-rīşe bu teşvīşe
25. Düşüp vesvese qılmış ki dil-āzār günü yarağum ol
Şeyḥ Oğlunuñ tut elini göster aña rāh-ı emān
Meded Allāh emān

292¹⁷⁶¹

müfte‘ ilün / müfte‘ ilün / fā‘ ilün

I

1. Diñlememek itme sözüm ey dayı
Oğlan uşāq sözidür ola deyi
2. Diñle ne der hem-şerüñ oğlancuğı
Tā bilesin yine gerekdür neyi
3. Bellü bayıq guşsa çekiser durur
Bugünü qoyup qayıran erteyi
4. Nefs atına virme murādın yüri
Şanma tutuben kılasın dünyeyi
5. Dayıcığum soñ sözüm oldur saña
Görme yaramaz qamuyı gör eyi
6. *Andlama kendüñi dölecenme hiç*
‘Ārif iseñ yüri şuyı tālib iç

¹⁷⁶¹ Terci-i bent şeklinde yazılmış bir pend-nâmedir.

II

1. Gördüñ ise kimseye gördüm dime
Kıb gözüñi kııs dişüñi söyleme
2. Yi vü yedür gam yeme hiç rızq için
Çünkü irüşmez didiler dem-deme
3. Eylik ile añılı gör eylik it
‘ Ākıbet eylik qalısar Ādeme
4. Etme gāzab luṭf ile söyle sözüñ
Eyü var iken yaramaz işleme
- [169a] 5. Dayıcuğum dayıcuğum key şaқın
Sırr sözini söyleme nā-maḥreme
6. *Andlama kendüñi dölecenme hiç*
‘ Ārif iseñ yüri şuyı tālīb iç

III

1. Aç gözüñi Tañruñi ḥāzır gözet
Ġaflet ile kendüzüñe urma ket
2. Nefsüñ azup ger çizisinden çıқа
Girü yola қoy başına ur patat
3. Nefs murādına sevinme şaқın
Hiç saña gelmesün ol iş oñat
4. İster iseñ bulmağa cān gevherin
‘ Aşq deñizine getür kendüñ at
5. Ben şüfıyüm deyü şorutma yüri
İki kişi yat dimedin yüri yat
6. *Andlama kendüñi dölecenme hiç*
‘ Ārif iseñ yüri şuyı tālīb iç

IV

1. Eyüler ile tır otur eyü ol
Tāb ile sen қanda varur toğrı yol
2. Yüri şeri‘ at etegin berk tıt
Uşluca ol bu durur aşıl uşul
3. ‘ Ālimi sev ‘ ilme dürüş cehl қov
Қazanı gör ma‘ rifeti bol bul

4. İş bu kararı dünyeye virgil talāk
Ayır özünden varuben kıala tül
5. Ağla yazuqlarun añup eyle āh
İster iseñ sevinesin ol melül
6. *Andlama kendüñi dölecenme hiç*
‘Ārif iseñ yüri şuyı tālīb iç

V

- [169b]
1. Maħrem-i sırr olamağa key er gerek
Sır sözün añlamağa server gerek
 2. Yovun olup söyliycek bir sözün
Şanma kişünün kıulağı ker gerek
 3. Mü ’min odur tuta Ĥaķun buyırığın
Dini olan Ĥaķ sözi diñler gerek
 4. Başı iletmege bu ‘aşķun işün
Er gerek ammā ki hünerver gerek
 5. Dayıcuğum bu gülicek söz degül
‘Āķil olan dünyāda ağlar gerek
 6. *Andlama kendüñi dölecenme hiç*
‘Ārif iseñ yüri şuyı tālīb iç

VI

1. Dut kıulağın diñlemegil kıurı çav
Durma yaramazlığı olan yerde çav
2. Yığlını gör çakma Ĥaķa çıkmağın
Elün ile cānuña var kıoma kıav
3. Ārzü-yı nefsine uzanmayı gör
Div duzāğına düşüp olma av
4. Ĥaķ sözünü başuña tāc eylegil
Her ne ise şür u şer anuñla şav
5. Ĥoş dutuben sanma şaķın nefsünü
Öynüne bak germ oluben dutma av
6. *Andlama kendüñi dölecenme hiç*
‘Ārif iseñ yüri şuyı tālīb iç

VII

1. Dünya hevāsına hiç etme heves
Şehvet-i nefis arzūsın yürü kes
2. Ögümeñ añ aña göre dirlik it
Cān uçuben uşanışardur kafes
- [170a] 3. Avcı iseñ pūsuya girüp otur
Dib deñiz ol kimseneye etme ses
4. Raḥmet-i Haḫ ‘āşiler için durur
Kesme ümīdüñi¹⁷⁶² şaḫın bir nefes
5. Dayıcuğum çok deyü yazuḫlarum
Eyle **Ḳıvāmī** gibi başuñ eres
6. *Andlama kendüñi dölecenme hiç*
‘Ārif iseñ yürü suyı tālīb iç

293¹⁷⁶³

müfte‘ ilün / müfte‘ ilün / fā‘ ilün

I

1. Diñle sözüñ saña direm ey ‘amū
Ḳardeşüñ oğlı sözi ḫaḫdur ḫamu¹⁷⁶⁴
2. Nesne dime kimseye var yok yire
Ger saña irsün diriseñ feyz-i hū
3. Gözğü gibi gördüğüñi söyleme
Şu gibi irişdüğüñi¹⁷⁶⁵ cümle yu
4. Bed dime bed bakma yaradılmışa
Her neye ḫılsañ nazarı ḫıl niğü
5. Gün gibi¹⁷⁶⁶ her yire şalup rüşeni
Her yañaya ḫoş gezüben kū-be-kū

¹⁷⁶² Bu kelime “ümīdüñi” diye okunmuştur ancak ME’de “اوميزكى” şeklinde yazılmıştır. Ancak mısradaki anlam düşünülduğünde “ümīdüñi” okuyuşu öne çıkmaktadır. Ayrıca kelime 41b varağındaki Firâkî’ye ait muhammeste de (bkz. 5. bend, 539 nolu dipnot) aynı şekilde yazılmıştır.

¹⁷⁶³ Dede ‘Ömer Rüşenî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkitli Metni, s. 194-198 (Tavukçu, e-kitap). Terc-i bent şeklinde yazılmış bir pend-nâmedir.

¹⁷⁶⁴ ḫamu: hamu, ÖRD

¹⁷⁶⁵ işitdüğü,-ME. Vezne uymadığı için ÖRD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁷⁶⁶ Gün gibi: Mührile, ÖRD

6. Rūṣenī gibi¹⁷⁶⁷ oluben ehl-i dil¹⁷⁶⁸
Aç gözünü dime utan yār-ı gū

7. ¹⁷⁶⁹ هر چه که بینی بنکر دم مزن
¹⁷⁷⁰ هیچ مچه تم زن و چیزی مکو

8. *Ṭınma gözet bakma çeler¹⁷⁷¹ pūṣma hiç*
Rind-i cihān ol yūri toḡunma geç

II

1. Biz di sözi söyliyecek ben dime
Siz di şaḡın yañıluben sen dime

[170b] 2. Kendü özün¹⁷⁷² āḡıl u zārek görüp¹⁷⁷³
Ḡayrılara¹⁷⁷⁴ cahil ü güden dime

3. Özge sözin naḡs deyü zemm idüp
Öz sözüni medḡ idüp aḡsen dime

4. Öz yoluñı yine özünüdür¹⁷⁷⁵ uran
Töḡmet idüp kimseye sen ben¹⁷⁷⁶ dime

5. Her ne ki ḡonar¹⁷⁷⁷ öñüñe yerme yi
Nān-ı cev v ü gendüm ü erzen dime

6. Gördüğüñe ḡoş di¹⁷⁷⁸ سلام عليك
Pır ü cevān emred ü oḡlan dime

7. Ḥāşılı budur bu sözüñ ḡāşılı
Dib deñiz ol kimseye sen ben dime

8. *Ṭınma gözet bakma çeler pūṣma hiç*
Rind-i cihān ol yūri toḡunma geç

¹⁷⁶⁷ gibi: kimi, ÖRD

¹⁷⁶⁸ dil: dīd, ÖRD

¹⁷⁶⁹ Herçi ki bīnī beneger dem mezen:

¹⁷⁷⁰ Hiç meçe tem zen ve çizi migū:

¹⁷⁷¹ Çeler: çerer, ÖRD. Nakaratta yer aldığı için diğer bütün mısralarda da durum aynıdır.

¹⁷⁷² Kendü özün: Kendüzüñe, ÖRD

¹⁷⁷³ görüp: diyüp, ÖRD

¹⁷⁷⁴ Gayrılara: Özgelere, ÖRD

¹⁷⁷⁵ özündür: özüñsin, ÖRD

¹⁷⁷⁶ kimseye sen ben: özgeye reh-zen, ÖRD

¹⁷⁷⁷ ki ḡonar: ḡoyarlar, ÖRD

¹⁷⁷⁸ “Selāmün ‘aleyk: Selam size! (En’ām, 6/54)” (Komisyon, 2013: 133)

III

1. Atalaruñ sözün¹⁷⁷⁹ işit ey aḫī
Yi vü yedür olma baḫīl ol saḫī
2. Tañrı için yi yedür ammā şaḫın
Olsun için olmasun adun aḫī
3. Böyle yidüm böyle yedürdüm dime
Böyle demek çoḫlaruñ olur faḫı
4. Zāhid iseñ bir yire gir tınma hīç
‘Āşık iseñ göge çıkar āh vaḫı
5. Halka dime yaḫşi yamān kim bilür
Kim olısar cenneti yā dūzaḫı
6. Mü ‘mine tınmaḫ¹⁷⁸⁰ mı olur olıcaḫ
Kāfir iken Nūşirevān berzaḫı
7. Yerme yügürme¹⁷⁸¹ bu cihān ḫalkını
Sen sen ol Allāhı severseñ daḫı
8. *Tınma gözet bakma çeler pūşma hīç
Rind-i cihān ol yüri toḫunma geç*

IV

1. Yerme yerenler yirini ḫaldı hep
Yerme bugün her ne ki yaratdı Rabb
- [171a] 2. Ağzuñı ḫıybet sözi¹⁷⁸² için açup¹⁷⁸³
Kimselerüñ¹⁷⁸⁴ ‘aybına debretme leb
3. Dime niçün olmadı bīmār genc
Nūş bilā-niş ü dikensüz rataḫ
4. Şorma neden ḫodı Hūdā kimde ḫilm
Hıḫd u ḫased kimde kiminde ḫaḫab
5. Saña gerekdür gerek ey merd-i Hāḫ
Hulḫ-ı ḫüsn ü¹⁷⁸⁵ ḫizmet ü ḫüsn-i edeb

¹⁷⁷⁹ sözün: pendin, ÖRD

¹⁷⁸⁰ tınmaḫ: yanmaḫ

¹⁷⁸¹ yügür iş, ME. Beytin anlamına uygun olduḫu için ÖRD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁷⁸² sözi: söz, ÖRD

¹⁷⁸³ açup: açmayup, ÖRD

¹⁷⁸⁴ Kimsenüñ, ME. Vezne uymadıḫı için ÖRD’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁷⁸⁵ ü, -ME

6. Nîşe durur zâhid-i hod-bîn ' abûs
' Āşık-ı şâdık nişedür pür-ţarab
7. ' Ömrüni şarf eyle özün bilmege
Ehl-i Hâkkuñ derdi¹⁷⁸⁶ budur rûz u şeb
8. *Tınma gözet bakma çeler pûşma hîç*
Rind-i cihân ol yüri toğunma geç

V

1. Hâk yolına girmege key er gerek
Mâde gerekmez bu yola ner gerek
2. Server ü¹⁷⁸⁷ serdâr-ı ser-efrâz hem
Hûb-ı sebük-rûh u girân-ser gerek
3. ' Aşksuz adam varımadı¹⁷⁸⁸ Tañrıya
Hâkka varan ' aşk ile hûâ-her gerek
4. Yolda kalur bî-hüner ü saht ü süst
Cüst gerek yolda hünerver gerek
5. Bî-ta' ab âsânluğ ile sâlike
Hâkka varan ' aşk ile hû-ger gerek
6. Aduñı münkir koma ko mu' tekid
Gerçi kişi münkir ü¹⁷⁸⁹ münker gerek
7. Zâhid olan niçe gerek zâhidâ
Kûr gerek lâl gerek ker gerek
8. *Tınma gözet bakma çeler pûşma hîç*
Rind-i cihân ol yüri toğunma geç

VI

- [171b] 1. Yine işit pendüm eger gûşı¹⁷⁹⁰ var
Dür gibi sözüm işidüp¹⁷⁹¹ gûşıvâr
2. İtdügüñe¹⁷⁹² luţf ile miskinlik it
Meskenetüñ atına¹⁷⁹³ olup süvâr

¹⁷⁸⁶ derdi: virdi, ÖRD

¹⁷⁸⁷ ü, -ME

¹⁷⁸⁸ varımadı: varımaz, ÖRD

¹⁷⁸⁹ münkir ü: münkire, ÖRD

¹⁷⁹⁰ gûşı: gûş, ÖRD

¹⁷⁹¹ işidüp: idinüp, ÖRD

¹⁷⁹² itdügüñe: yitdügüñe, ÖRD

¹⁷⁹³ esbine: atına, ÖRD

3. Yüzine dime kişinüñ ‘ aybını
Her kişinüñ ğıybetini etme var
4. Bulma bahâne işine kimsenüñ
Görmeyüben kimsede ‘ ayb u ‘ avār
5. Gezme ayık ser-hoş u medhüş gez
Nüş idüben hüb mey-i hoş-güvār
6. Boynuña boncuğ gibi¹⁷⁹⁴ ikrām tağ
Destüñe ihsân idünüp hoş ki var¹⁷⁹⁵
7. **Rüşen**inüñ¹⁷⁹⁶ mihr gibi¹⁷⁹⁷ zerrece
Mihreden ayrılmayuben sâyevār
8. *Ŧınma gözet bakma çeler püşma hîç
Rind-i cihân ol yüri toğunma geç*

VII

1. Ey dil ü ey dide vü ey **Rüşenî**
Diñle ki budur sözümün rüşeni
2. Ŧut özüñ alçağa şalup benligün
Ŧanıyasın tā ki Ŧanıyup¹⁷⁹⁸ seni
3. Tañrı rızāsun Ŧapayın dir iseñ
Semridüben cānı arıqlat teni
4. Anı dilerseñ ki¹⁷⁹⁹ olup pāk u şāf
Ŧalbün ola ‘ ilm-i ledün ma‘ deni
5. Kibr¹⁸⁰⁰ ü kini sürilüben¹⁸⁰¹ sîneñün
Sırr-ı İlähinün ola mağzeni
6. Rüşenî mihretten¹⁸⁰² idüp varlıguñ
Göñlüm¹⁸⁰³ evinün açılup revzeni

¹⁷⁹⁴ gibi: kimi, ÖRD

¹⁷⁹⁵ ihsân idünüp hoş ki var: ihsânı idüp hoş süvār, ÖRD

¹⁷⁹⁶ **Rüşen**inüñ: **Rüşenî**-i, ÖRD

¹⁷⁹⁷ gibi: kimi, ÖRD

¹⁷⁹⁸ Ŧanıyup: Ŧapup sen, ÖRD

¹⁷⁹⁹ ki, -ÖRD

¹⁸⁰⁰ Kibr: kibri, ÖRD

¹⁸⁰¹ sürilüben: sürülüb, ÖRD

¹⁸⁰² Rüşenî mihretten: Rüşenî-i mihr tuta, ÖRD

¹⁸⁰³ Göñlüm: Göñlün, ÖRD

7. Rüşen idüp zulmetini gönlümün¹⁸⁰⁴
Merdüme-i dide gibi Rüşeni
- [172a] 8. *Tınma gözet bakma çeler püşma hiç*
Rind-i cihân ol yüri toğunma geç

294

mefâ' ilün / mefâ' ilün / fe' ülün

1. Gel ey sâlik-i râh-ı şadâkat
Bu yolda bulmak isterseñ hidâyet
2. Çıkar varlık libâsını tenüñden
Fenâ fi'llâh olur ehl-i hidâyet
3. Muķim-i hâne-i virânelerdür
Olanlar mâlik-i genc-i sa' âdet
4. Ne gelse nîk ü bed Hâķdan kerem bil
Ne virse şükr idüp etme şikâyet
5. Cenâb-ı Hâķķa tefvîz it umûruñ
Ki oldur cümleyi iden himâyet
6. Dime ben şöyle oldum böyle oldum
Hâmüş ol şatmağıl hâlķa kerâmet
7. Bir eşik yaşdanup pâ-mâl-i hâķ ol
Kimsene görmesün senden 'alâmet
8. İrişe saña himmet pîr-i Hâķdan
Olasın manzar-ı 'ayn-ı 'inâyet
9. Bu 'aşruñ kim durur merd-i ferîdi
Duyayın cân ile diñle tamâmet
10. Hüsâme'd-dîn-i Kâmil kuţb-ı devrân
Re'is-i evliyâ şâh-ı velâyet
11. Odur şimdi kamunuñ pişvâsı
Anuñdur kıble-i dilde imâmet
12. Cebînde hüveydâ nür-ı Aḫmed
Kelâmı sırr-ı esrâr-ı belâgat
13. Mürîd olmaķ dilerseñ nâ-murâd ol
Budur merdâne üslûb-ı irâdet

¹⁸⁰⁴ Göñlümün: Göñlüñün, ÖRD

14. N'ola olsa eşiği secdegāhum
Kula lāzım olan ancağ ʿibādet

15. **Hüseyni** sen dağı hāk ol yolında
Özüne pāy būsın eyle ʿādet

295¹⁸⁰⁵

- [172b] 1. İden sensin kılan sensin ğayrı kim var ğayrı kim var
Viren sensin alan sensin ğayrı kim var ğayrı kim var
2. Nāşır sensin Kādır sensin Evvel sensin Āhir sensin
Bağın sensin Zāhir sensin ğayrı kim var ğayrı kim var
3. Sübhān sensin Rağmān sensin Bürhān sensin Sultān sensin
Bizüz emvāc ʿummān sensin ğayrı kim var ğayrı kim var
4. Re'isümüzdür enbiyā rehberümüzdür evliyā
Mezāhirdür kamu eşyā ğayrı kim var ğayrı kim var
5. ʿUnşurumuz **Hüsām**-ʿayān ğalbümüzdür ʿarş-ı Rağmān
Rūhumuzdur nūr-ı Yezdān ğayrı kim var ğayrı kim var

296¹⁸⁰⁶

1. ʿAşkuñ beni mecnūn itdi dermān nedür dermān nedür
Eşk-i çeşmüm Ceyhūn itdi dermān nedür dermān nedür
2. Ğayrān olan fāyıqlara nālān olan şādıqlara
Ğiryān olan ʿaşıqlara dermān nedür dermān nedür
3. Şevkuñ şarābuñ ğanana semāʿ uruben dönene
ʿAşkuñ odına yanana dermān nedür dermān nedür
4. ʿAşkuñ ile sekrān oldum esrāruñla ğayrān oldum
Abdāl olup ʿüryān oldum dermān nedür dermān nedür
5. **Hüsām** hiç kendüye gelmez gözleri yaşını silmez
Derdini kimseler bilmez dermān nedür dermān nedür

297

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

- [173a] 1. Ehl-i dil ʿāriflerüz esrār olan ʿaşğdur bize
Dost için cān virmişüz bāzār olan ʿaşğdur bize

¹⁸⁰⁵ Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁸⁰⁶ Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

2. Zāhidā ‘aşk-ı mecāza meylümüz yokdur bizüm
‘Āşık-ı şadıklaruz dildār olan ‘aşkdur bize
3. Āh u efgān eylerüz gülzāra karşı her seher
Bülbül-i şūrīdeyüz gülzār olan ‘aşkdur bize
4. ‘Ārif-i haq olmıyan bilmez bu remzüñ n’idügin
Zühd ile yār olmazuz bil yār olan ‘aşkdur bize
5. ‘Aşk-ı Haqqı Şāfi‘i inkār iden merdūd olur
Hamdu li’llāh ‘aşıkuz ikrār olan ‘aşkdur bize

298

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. ‘Aşk-ı Haqdur tā ezelden dīnüm imānum benüm
Vecd ü hāle vākıfam ‘aşk oldı vıcdānum benüm
2. ‘Āşık-ı bī-çāreyem derdüme dermān istemem
Ey tabībüm ‘aşk imiş bildüm ki dermānum benüm
3. İçeli bir cur‘ā ‘aşkı mest-i Mansūr olmışam
Girmişem meydān-ı ‘aşka elde çevgānum benüm
4. Zāhidā zühdüñi terk it ‘aşka ikrār idesin
‘Aşk iledür bilmiş ol āyīn ü erkānum benüm
5. Şāfi‘i bildüm muhaqqak evvel ‘aşkdur āhir ‘aşk
Anuñ için dā’imā ‘aşk oldı bürhānum benüm

299

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

- [173b]
1. ‘Aql u hüsem oldı talan cezbe-i Raḥmān ile
Olmışam dillerde destān cezbe-i Raḥmān ile
 2. ‘Arz u şānı terk idüp giydüm melāmet cübbesin
Anuñ için oldum ‘uryān cezbe-i Raḥmān ile
 3. Zāhidā ‘ilm-i ledün ma‘nīsini bildüm ‘ayān
Zāhir oldı ‘ilm ü ‘irfān cezbe-i Raḥmān ile
 4. Ey tabībüm yüregüm zaḥmına dermān istemem
Bulmuşam ol derde dermān cezbe-i Raḥmān ile
 5. Vecd ü hālüñ maḥremisin şübhesüz sen Şāfi‘i
Geldi saña ‘aşk u vıcdān cezbe-i Raḥmān ile

300

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Sürmişüz āyīn ü erkān cezbe-i Raḥmān ile
Olmışuz her derde dermān cezbe-i Raḥmān ile
2. Māye-i esrār-ı ' aşkı pīr-i Ḥaḳdan almışuz
Görmüşüzdür nūr-ı imān cezbe-i Raḥmān ile
3. Kaṭreyüz ma' nīde ammā baḥr-i ' aşka irmişüz
Bulmuşuzdur dürr ü mercān cezbe-i Raḥmān ile
4. Girmişüz meydān-ı ' aşka başumuz terk eyleyüp
Almışuzdur ṭob u çevgān cezbe-i Raḥmān ile
5. Aḥsen-i taḳvīm ile geldük bu mülke **Şāfi' i**
Şükr li' llāh olduḳ insān cezbe-i Raḥmān ile

301

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [174a]
1. Ehl-i derdsin ey gönül derd ile giryān ol yüri
Gey melāmet ḥırkasın dillerde destān ol yüri
 2. Ey gönül fāş eyledüñ bu gizli esrārı bugün
Gel Nesīmī gibi ser virsen de ' uryān ol yüri
 3. Maḥv idüp şirk ü riyāyı şāf meşreb ol gönül
' Aşq-ı Ḥaḳka vāşıl ol ' ālemde sekrān ol yüri
 4. Düşüben şahrālara Mecnūn-şifāt āh eyleme
' Ārif-i bi' llāh olup ' aşruñda sulṭān ol yüri
 5. Zāhidā münkir olan bilmez Ḥaḳuñ esrārını
Şāfi' i sen ' ārif ol şevḳ ile ḥayrān ol yüri

302

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Feyz-i Ḥaḳkı baḥş iden sulṭāna virdüm göñlümü
Cānumı terk eyleyüp cānāna virdüm göñlümü
2. Nüş idüp ' aşkuñ şarābın cān u serden geçmişem
' Aşq ile Manşūr olup merdāne virdüm göñlümü
3. Ma' nīde bir kaṭreyüm bu remzi ' ārifler bilür
Ḥadd u pāyān olmıyan ' ummāna virdüm göñlümü

4. Cezbe-i Raḥmān ile ʿuşşākı ser-mest eyleyen
Ol Ḥüsāme'd-dīn-i Kāmil ḥāna virdüm gön̄lümü
5. Şükr-i li'llāh Şāfi' i maḥşūduma irdüm bugün
Ḳalb içinde sürilen erkāna virdüm gön̄lümü

303¹⁸⁰⁷

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

- [174b] 1. Nār-ı ʿaşkuñdan senüñ ey māh-rū sūzāneyüz
Ḳaçmazuz ʿaşḳ āteşine yanmadan merdāneyüz
Şūretā şanma bizi kim ʿāfil ü ferzāneyüz
ʿĀşık-ı dīdāruñ olmış bir bölük dīvāneyüz
Bāl u per yakmış cemālün şem' ine pervāneyüz
2. Mekteb-i faẓl u kemālün ḥoca-yı devrānıyuz
Ma'den-i ʿilm ü hüner genc-i ma'ārif-kānıyuz
Zāhidā esrār-ı ʿaşkuñ ma'nide enbānıyuz
Kimse bilmezdir bizi faḳr u fenā sulṭānıyuz
Sālik-i rāh-ı Ḥudāyuz ḥulfden bī-gāneyüz
3. Niçe gün nān-ı pāreye muḥtāc olup olsaḳ da aḳ
Şiddet-i cū' ü ʿaşaşdan olsa ger muḥtel-mizāc
İmtinān-ı ni' met-i dü-nān ile olsa ʿilāc
İtmezüz hergiz cihān ḥalkına ʿarż-ı iḥtiyāc
Mālik-i gencine-i Ḳarūn olan vīrāneyüz
4. Kişver-i mülk-i fenānuñ gerçi kim güm-rāhıyuz
Pişvā-yı rāh-ı rūḥ-ı Aḥmedüñ āgāhıyuz
Terk idüp yolına cān u başı ḥāk-i rāhıyuz
Ḥazret-i Sulṭān-ı Ḥüseynüñ bende-i dergāhıyuz
Her ne kim emr olsa andan ṭutmışuz fermāneyüz
5. ʿAhd idüp bezm-i ezelde sāki-i Yezdān ile
Bende-i pīr-i ḥaḳīḳat olmışuz peymān ile
Nūş idüp ʿaşḳ-ı İllāhī cāmını devrān ile
Mest u medhūş olmışuz biz cezbe-i Raḥmān ile
Ḳomazuz elden ayağı sākin-i mey-ḥāneyüz
- [175a] 6. Eylerüz āyine-i cām-ı muşaffāya nazar
Görmege rūy-ı tecellā-yı İllāhiden eşer
Yüz sürüp pīrūñ ayağı tozına şām u seḥer
Güft ü gūsıdan cihānuñ gelmesin diyü keder
Beklerüz mey-ḥāne küncin dā'imā mestāneyüz

¹⁸⁰⁷ Bu şiirin nazım şekline bakıldığında bir muhammes olduğu anlaşılmaktadır.

7. Sākī-i devrān elünden cām-ı ‘aşkı içmişüz
Bende-i pīr-i muğān olup fenādan geçmişüz
Niçe dem peygüle-i vaḥdetde mesken tutmuşuz
Ey **Hüseynī** bezm-i keşretten ayağı çekmişüz
Sākin-i mey-ḥāneyüz hem kāse-i merdāneyüz

304¹⁸⁰⁸

1. Yārını kim bugün görür yarın anda yārın görür
Görmediyse bugün yārın yarın kaçan yārın görür
2. Ehl-i tevhide gülenler Ḥaḳḳuñ emrini şayanlar
Ağyār ile yār olanlar yarın anda yārın görür
3. Olan ‘ahdinde tırmayan cān u ser terkin urmayan
Bunda cemālin görmeyen şanmañ Ḥaḳḳı yarın görür
4. Lāf uruben da‘ vāyı ḳo ehl-i dille gāvğayı ḳo
Yüri zāhid ferdāyı ḳo bugün gören yarın görür
5. ‘Aşku’llāhdan oldum sekrān esrārından oldum ḥayrān
Dil mir‘ ātu’llāhdur iḥvān **Hüsām** anda yārın görür

305¹⁸⁰⁹

- [175b] 1. Zerre şandüğüm yārānlar meger şems-i Raḥmān imiş
Ḳaṭre bildüğüm erenler meger baḥr-i ‘ummān imiş
2. Baḥr-i ‘aşḳa ṭalmaz idüm rūhum nedür bilmez idüm
Ḳalbüm nedür bulmaz idüm meger ‘arş-ı Raḥmān imiş
3. Bülbül gibi nālān iden işüm gücüm efgān iden
Beni böyle sekrān iden meger ‘aşḳ-ı Sübhān imiş
4. ‘Aşkuñ gerek şāhum baña cān ile ten olsun fedā
‘Āşık olan derviş saña meger ulu sulṭān imiş
5. Ḥaḳ elinden içen müdām bilmez olur kendün müdām
Ḥafī olan serler **Hüsām** meger günden ‘ayān imiş

¹⁸⁰⁸ Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁸⁰⁹ Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

306¹⁸¹⁰

1. ‘ Arş u kürsî levh u kalem ‘ aşku’ llâhdan devrân ider
Ervâh-ı qudsiler her-dem ‘ aşku’ llâhdan devrân ider
2. Naşşibendî giryânları Celvetînüñ hayrânları
Halvetînüñ sekrânları ‘ aşku’ llâhdan devrân ider
3. Mevlânânuñ fâyıklarî abdâllaruñ şadıqları
Bayramînüñ ‘ aşıklarî ‘ aşku’ llâhdan devrân ider
4. ‘ Āşık kalbinde yok keder nefsi bulmaz aña zafer
Cümle nücüm şems ü kamer ‘ aşku’ llâhdan devrân ider
5. Tavâfında haccâc müdâm göklerde melâ’ik kirâm
Şâm u seher eflâk **Hüsâm** ‘ aşku’ llâhdan devrân ider

307¹⁸¹¹

mef’ ulü / fâ’ ilätü / mefâ’ ilü / fâ’ ilün

- [176a] 1. Kaşd-ı tecerrüd ile geçüp kayd-ı ‘ ârdan
Kesb it fenâ-yı fi’ llâhı geç i’ tibârdan
Görmek murâd ise vuşlat-ı nigârdan¹⁸¹²
Rüşen gerekse hâne-i dil ‘ aks-i yârdan
Âyine gibi sineñi şâf it gubârdan
2. Yime gubâr-ı keşreti kalbe keder virür
Nüş it şarâb-ı vahdeti nür-ı başar virür
Bu bezm-i ‘ aşka şâh u gedâ gör ki ser virür
Devr-i piyâle devlet-i Cemden haber virür
Her bir habâbı¹⁸¹³ sifâl-i remz ile bir tâcdârdan¹⁸¹⁴
 3. Hum-hâne içre kıldılar ‘ uzlet kirâmı gör
Gel anda sende şüfi şafâ-yı müdâmı gör
‘ Aks-i cemâl-i sâkî-i bahşunda kâmi gör
‘ Ays ü şafâ-yı ‘ ahd-i Cem ü devr-i câmı gör
Bahş etme rezm-i Rüstem ü İsfendiyârdan
 4. Bâd-ı nesîm-i ‘ aşk ki esüp irişe bahar
‘ Arz eyleye cemâlini bağa o gül-‘ izar
Âyât-ı sırr-ı ‘ aşkı ide anda âşikâr
Şol hoş haber ki andan ire büy-ı vaşl-ı yâr
Yegdür dimâg-ı ‘ aşıkâ bād-ı bahârdan

¹⁸¹⁰ Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁸¹¹ Bu şiir Hüseyinî’nin Bâkî’nin gazeline yaptığı bir tahmistir. Sadece Bâkî Divânı’ndaki (Küçük, 2015) gazel (s. 332,333) tespit edilebilmiştir.

¹⁸¹² Vezne uymamaktadır.

¹⁸¹³ habâbı, -ME

¹⁸¹⁴ Vezne uymamaktadır.

5. Toğdı **Hüseynî** şems-i muhabbet harîm-i şubh
‘Arz eyledi cemâlini halka nedim-i şubh
İtdi ‘atâlar ‘âleme geldi kerim-i şubh
Bâkî yetişdi gözünüñ¹⁸¹⁵ aydın nesîm-i şubh
Hâk-ı cenâb-ı hazret¹⁸¹⁶-i Perverdigârdan

308¹⁸¹⁷

mef’ülü / mefâ’ ilü / mefâ’ ilü / fe’ülün

- [176b] 1. Ger sen seni yoğ itmeyesin var olımsızın
Terk eylemeyince seri serdâr olımsızın
2. Her kim ki fenâ buldı beķâ buldı haķıkat
Bu ķul nebîdür buña inkâr olımsızın¹⁸¹⁸
3. Tâ dünyede sen terk-i ta‘ alluķ idemezsün
Bî-çäre yûri t̄alib-i didâr olımsızın
4. Ger virmeyesin cânuñı bazarına ‘aşkuñ
Ma‘ şukuñ için bil ki harîd olımsızın
5. ‘îsâ-yı mücerred gibi tecrîd ile dâ’im
Seyr eylemeseñ var ki sübekbâr olımsızın
6. Taħķıķa ķadem baş ki saña sırr ola zâhir
Taķlîd ile sen vâķıf-ı esrâr olımsızın
7. Didi ķanda bulunsun saña yâr-ı vefâdâr
Ey **Ca’ ferî** sen çünki saña yâr olımsızın

309¹⁸¹⁹

mefâ’ ilün / mefâ’ ilün / mefâ’ ilün / fe’ülün

1. Bizüz ki meykede pîredür irâdetümüz
Refîķ-i ‘aşķ olalı işbu oldı ‘âdetümüz
2. Vücüdümüz mesi olmağ için zer-i şâfi
Ayağı toprağı ķımyâsıdur sa‘ âdetümüz
3. Maħal-i genc vişâl-i habîb ola diyü
Bi-küll gör ne harâb etmişüz ‘imâretümüz

¹⁸¹⁵ gözünüñ: gözlerüñ, BK

¹⁸¹⁶ hazret: säye, BK

¹⁸¹⁷ Gazel, -CFD (Dereli, 2003)

¹⁸¹⁸ Vezne uymamaktadır.

¹⁸¹⁹ Gazel, -CFD (Dereli, 2003)

4. Ser-i selāmetüñi hırka-ı melāmete çek
Bizüm būdlık melāmetdedür selāmetümüz
5. Göñül ki kıble-i rüy-ı nigāra kıldı sücūd
Kabuldür ki haq oldu küll-i tã' atumuz
6. Tarık-ı fakr u fenāya qadem qoyaldan uş
Cihān u şuğl-i cihāndanda var ferāgatumuz
7. ' Aceb mi **Ca' ferī** hūn-ı cigerden āl olsa
Şehīd-i hañçer-i ' aşk olmuşuz ziyāretümüz

310¹⁸²⁰

fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ülün

- [177a]
1. Devlet ister iseñ sã' adet ile
Yürü ' ālemde terk-i ' ādet ile
 2. ' Ālim ol ' ilm ile ' amel idici
' Ābid ol bī-riyā ' ibādet ile
 3. Gel ayā şūfī-i muraqqa' -püş
Rāzı kıl nefsüñi riyāzet ile
 4. Āl-i Aḥmed saña şefi' yeter
Diñ o dergāha gel şehāt ile
 5. Kibrilen tekyelenme tã' atüñi
Çün ' azāzil sürildi tã' at ile
 6. Sālik-i Haq iseñ haqīkatde
Ol tarikatde istiḳāmet ile
 7. Saña kim öğredüp durur bu sözi
Ca' ferī böyle bu belāgat ile

311

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Qamu varlıqdan el çek pāyimāl-i rāh-ı dildār ol
Melāmet ihtiyār ile ḥarābāt ehline yār ol
2. Otur künc-i ḥarābāt içre nüş it dem-be-dem cāmı
Geçür evqātuñi mest-i müdām olmaqla bī-'ār ol
3. Tecerrüd qaşdın it ' ĩsā gibi seyr-i semā eyle
Vücūduñ maḥz-ı rūḥ olsun ' alāyıkdan sebükbār ol

¹⁸²⁰ Gazel, -CFD (Dereli, 2003)

4. Ser-i kūyun tolan ol meh-likānuñ hāleveş her şeb
Gel ey dīdāra ‘ aşık sende encüm gibi bī-dār ol
5. Vücūdun dāma düşürme **Hüseynī** turma meclisde
Kemend-i pend ü nāşih bendine bağlanma ‘ ayyār ol

312

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Gün gibi rüşendür ey dil ‘ aşık envār-ı ‘ aşk
Feyz-baḥş olmaḫda cāna her nefes esrār-ı ‘ aşk
2. Dīdelerden ḥüb-ı ḡaflet gitdi geldi rüz-ı vaş
Gördiler dīdār-ı yarı oldılar bī-dār-ı ‘ aşk
- [177b] 3. Şa‘ şa‘ a şalmış cemāli şanki māh-ı çārda
Nīm-i şebde ‘ arz ider ‘ aşıklara dīdār-ı ‘ aşk
4. Çārsū-yı şehriyārı dün varup seyr eyledüm
Cān virüp cān alınur germ-a-germ bāzār-ı ‘ aşk
5. Kimini kılmış serīr-i vaşla şāh-ı kāmran
Rīsmān-ı zülfe kılmış kimini berdār-ı ‘ aşk
6. Cümle eşyāda görür Ḥaḫḫı ḫaḫīkat-bīn olur
Kendüsin āyīne eyler eyleyen ikrār-ı ‘ aşk
7. Terk-i ser eyle **Hüseynī** sen de rāh-ı ‘ aşkda
Oldılar çoḫlar bu yolda ser virüp serdār-ı ‘ aşk

313

mef‘ ülü / fā‘ ilātün / mef‘ ülü / fā‘ ilātün

1. Almaḫsa ḫaşdı kāmī eylemeye devāmı
Budur sözüüm müdāmi nüş eyle turma cāmı
2. Hengām-ı devrūñ iledür yārla cām mı gör
Turmaz saña bunu dir bülbüldeñ al peyāmı
3. Etsün sürāḫi ḡulḡul devr eylesün gül ü mül
Nüş eyle cām-ı bī-ḡıl terk eyle neḡ ü nāmı
4. Gel gör ki kūh u deşte zeyn oldı güller işte
Döñdi cihān bihişte seyr eyle her maḫāmı
5. Bu söz irişdi cāna bākī degül zamāna
Girdüm der muḡāna çekdüm **Hüseynī** cāmı

6. Bu ş'ir-i dil-pezîre her kim deye nazîre
Ebħâr-ı nazma vire lü'lü gibi niżâmı

314¹⁸²¹

- [178a] 1. Ben hîç yire âh iderüm derdüm baña dermân imiş
Gönlümde varlık ol hemîn cânım içinde cân imiş
2. Ben şanurum kim ğayriyem Hâk ğayridür ben ğayriyem
Bu ğayâle şalan beni bu şüret-i insân imiş
3. İnsân baña oldu hicâb ben neymişüm ol bir 'aceb
Perde yoğ imiş arada gizli degül 'ayân imiş
4. Raħmân imiş cümle şıfât şıfât içinde gene zât
Şeytâna bühtân eyleyen arada ser-gerdân imiş
5. İnsân olan buldı Hâkķı meclis anuñ oldur sâķı
Bu **Ķaygüsuz Abdâl** daķı ezeli âşinâ imiş

315¹⁸²²

1. Ben bu 'aşķı bilmez idüm bu bir 'aceb sevdâ imiş
Bir zerresi ay u güneş bir kaçresi 'ummân imiş
2. Bu 'aşķ imiş varlık kamu hem yir ü gök açmak tamu
Girü kalanı ey 'amü pes bir kurı ğavğa imiş
3. Hem gösterenmiş hem gören hem söyledenmiş hem deyen
Hem çarķ ururmış 'âleme hem nây u hem nîrân imiş
4. Bir günki toğdı 'âleme şubķ-ı ezelden tâ ebed
Her gicesünüñ bir demi biñ¹⁸²³ ليلة اسرا imiş
5. Ey **Şemse'd-dîn** uy Hüdhüde tâ kim bulasın sen Hâkķı
Lâ-mekân tahtında çünkim her bî-nişân 'Anķâ imiş

¹⁸²¹ Gazel,- ABŞ-1, s. 219-245 (Özmen, 1998). Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁸²² Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

¹⁸²³ Leyletü'l-isrâ: Gece yürüyüşü

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

- [178b] 1. Göñül nūr-ı ḥaḳīḳatdur olubdur aña ten sāye
Şan ol ebr-i siyehdür perde olmuş şems-i ezḫāya
2. Açılsun dāde-i cān rüy-ı cānān eylesün cilve
Göñül āyīnesin lādan mücellā eyle illāya
3. Mey 'aşḳ-ı ilāhīdür ḥaḳīḳat cezbe-i Raḥmān
Anı nūş etmek isterseñ göñül vir pīr-i dānāya
4. Cemāl [ü] yā kemāl-i rüy-ı yāri seyr idem dirseñ
Açup cān gözini eyle naẓar mir 'āt-ı mücellāya
5. Ṭalebkār-ı vişāl-i İzidi için ölen 'aşḳ
Geçüp semt-i rızāsından göñül bağlar mı dünyāya
6. Bu gün ḳurb u vişāle ḳābil iken irmek ey vā' iz
Sözün diñler mi 'aşḳ aldanur mı rüz-ı ferdāya
7. **Ḥüseynī** maḥv-ı āşār it ki hergiz olmasun ḥā'il
Şehāb-ı çār 'unşur āfitāb-ı 'ālem-ārāya

mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün

1. Bād esmedi keştī-i emel tutmadı sāhil
'Ummān-ı firāḳ içre ḳalup olmadı vāşıl
2. Hicrān-ı zülāl-i leb-i la' lüñ eleminden
Her demde şunar sāḳī-i ğam zehr-i helāhil
3. Her yār ciger pārelemekdür aña āyīn
Öldürse ne ğam ḥastaların ğamze-i ḳātil
4. Erbāb-ı şafā gördi bugün cām-ı vişālün
Ferdāda umar vuşlatuñi zāhid-i bātil
5. Herkes ḥarem-i vaşluña maḥrem durur ammā
Vaşluñ bu **Ḥüseynī** ḳuluña olmadı ḳābil

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

- [179a] 1. Ne māhiyyetdür ol mäh-ı melek-simāyı bilmezler
Ne naqş eyler pey-ā-pey ol büt-i zibāyı bilmezler
Girir biñ şekle ol maḥbüb-ı bî-hem-tāyı bilmezler
Toğar her yüzden ol mihr-i cihān-ārāyı bilmezler
Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
Şu mähiler ki deryā içre deryāyı bilmezler
2. Vücūduñ zıllidür imkân aña peyveste rāci' dür
Olur fer' aşla tābi' bu meşel 'ālemde şāyi' dür
Şuver ma' nāya nisbet pertev-i ḥurşid-i lāmi' dür
Eger ğayriyyet işbāt etse cāhil-i ğayr-i vāki' dür
Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
Şu mähiler ki deryā içre deryāyı bilmezler
3. Ulu'l-ebşāra rūşendür bu kim ecrām-ı mevcūdāt
Olubdur cilveger envār-ı zāta mūncelī mir'āt
Dil āḥir mū-be-mū esrār-ı vaḥdet şerḥine zerrāt
Müberhendür mübeyyendür kamu bu aşl-ı māhiyyāt
Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
Şu mähiler deryā içre deryāyı bilmezler
4. Bu rengin perdelerden kim görünür nev-be-nev timşāl
Muşavver bir elifdendür ḥurūf-ı muḥtelif eşkāl
Ruḥ-ı ebkār-ı ma' nīdür degül bāziçe-i eṭfāl
Ḥayāl-i zılde zāhirdür kemāl-i şan'at-ı fa' 'āl
Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
Şu mähiler deryā içre deryāyı bilmezler
- [179b] 5. **Günāhī** cüz' ü kül çevgān-ı vaḥdet ḍarbına bir tūb
Niḳāb açmış mezhāhirden kemāhī ṭal'at-ı maḥbūb
Görinmez gerd-i keşretten olubdur dideler ma' yūb
Diriğā gün gibi ğāyet zuhūrından olup maḥcūb
Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
Şu mähiler ki deryā içre deryāyı bilmezler

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Mā-sivādan göz yumup Raḥmāna virdüm gönülümü
Cümle varlıqdan geçüp Sübhāna virdüm gönülümü
Ḳurb-ı Ḥaḳda itdügüm peymāna virdüm gönülümü
Ya' nī pīre ḳül olup fermāna virdüm gönülümü
Bezm-i 'aşka sāki-i devrāna virdüm gönülümü
Feyz-i Ḥaḳḳı baḥş iden sultāna virdüm gönülümü
Cānumı terk eyleyüp cānāna virdüm gönülümü

2. Hānmāndum fāriğem sim ile zerden geçmişem
Terk-i tecrīd olmuşam sūd u zardan geçmişem
Var olan Hākdur kamu ğayr-ı nazardan geçmişem
Olmışam teslim-i Hāq hayr ile şerden geçmişem
Nüş idüp ‘aşkuñ şarābın cān u serden geçmişem
‘Aşk ile Mansūr olup merdāna virdüm gönlümi

- [180a] 3. Noқта cevher mi ‘araz mı anı vākıflar bilür
Hilye-i zīb-i cemāl-i yāri vāşıflar bilür
Zerrede pinhān olan esrārı kāşifler bilür
Ka‘benüñ ‘ömrüm şafāsın gice t̄a’ifler bilür
Baħr-i vaħdet n’idügün ‘uzletde ‘ākıfler bilür
Ma‘nide bir kaçreyem bu remzi ‘ārifler bilür
Hadd u pāyān olmayan ‘ummāna virdüm gönlümi

4. Ol Muħammed-siret ü ‘İsā-nefes hulk-ı hüsn
Ol ‘Alī heybet ‘Ömer haşlet şeh-i mülk-i süħan
Mülk-i ‘aşka şāh olur aña şadākatle gelen
Ārzü-yı bāğ-ı huld itmez iden küyun vağan
Her tarafından baş eger ehl-i velāyet cümleten
Cezbe-i Raħmān ile ‘uşşākı ser-mest eyleyen
Ol Hüsāme’d-dīn-i Kāmil hāna virdüm gönlümi

5. Qālīb-ı fersūde-dem vücūduma irdüm bugün
Cümlede mevcūd olan ma‘būduma irdüm bugün
Hubb-ı ğayr etmem hemīn mevcūduma irdüm bugün
Eyn ü andan fāriğem mescūduma irdüm bugün
Ey Hüseynī şāhdum meşhāduma irdüm bugün
Şükr li’llāh Şāfi‘i maqşūduma irdüm bugün
Qalb içinde sürilen erkāna virdüm gönlümi

320¹⁸²⁴

mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün

- [180b] 1. Dime evvel bahar irdi şafā-yı seyr kenāruñdur
Bu mevsimde sefer kıлмақ senüñ deryāya kārūñdur
Dil-i ‘āşıkda şabr olmaz dimişler ğod şı‘āruñdur
Dem oldı himmet-i pīr-i haķīķat daħı yāruñdur
Vücūdūñ zevraķın şal baħr-i ‘aşka rüzgāruñdur
Hudānuñdur oñarmak şanma ey dil rüzgāruñdur

¹⁸²⁴ Bu müseddesin nakarat kısmı Ahdī’nin Gülşen-i Şu‘arası’nda (SOLMAZ, 1996: 354-356) Sıhrı’ye ait olduğu gösterilmektedir.

2. Ne yatarsın līmān içre kıpar lengeri sefer eyle
Elüñden rīsmān-ı ‘arı boş kıo terk-i ber eyle
Aç imdi bādban-ı himmetüñ terk-i maķarr eyle
Dem-i fırsatdur ey ‘aşık bu sāhilden güzer eyle
Vücūduñ zevraķın řal baķr-i ‘aşķa rüzgāruñdur
Ĥudānuñdur oñarmaķ şanma ey dil rüzgāruñdur
3. Ĥaķıķat baķrine kılup sefer bu sāhil-i tenden
Emīn olmışlar erbāb-ı muĥabbet bīm-i düşmenden
Nehengāsā atup ‘ummāna kendüñ sende geç senden
İrişdi menzile gördüñ geçenler senden ü benden
Vücūduñ zevraķın baķr-i ‘aşķa rüzgāruñdur
Ĥudānuñdur oñarmaķ şanma ey dil rüzgāruñdur
4. Bu mevsimde dime deryā-yı ‘ummāna güzār olmaz
Daķı ‘ummān içinde şehr-i cānān āşıkār olmaz
Leb-i deryāya gelmez şanma dil-ber der-kenār olmaz
Olur vā’llāhi ammā virmeyince cān-şıkār olmaz
Vücūduñ baķr-i ‘aşķa rüzgāruñdur
Ĥudānuñdur ey dil rüzgāruñdur
- [181a] 5. Ĥüseyni vaķtidür eyle sefer deryā-yı ‘ummāna
Deyüp yā hū bu sāhilde kıalan erbāb-ı ‘irfāna
Varup deryā yüzün geşt ü güzār eyle levendāne
Bu yüzden der-kenār olmaķ diler ‘uşşāķa cānāne
Vücūduñ zevraķın řal baķr-i ‘aşķa rüzgāruñdur
Ĥudānuñdur oñarmaķ şanma ey dil rüzgāruñdur

321¹⁸²⁵

mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün

1. Firāķuñ āteşi yaķdı derūnum derd ü ğamlarla
Helāk olmaķ muķarrerdür ‘adūlardan sitemlerle
Muĥaşşıl derd ü hicrānuñ yazılmaya kıalemlerle
Ne var bir ğün gelüp yād eyleseñ luţf u keremlerle
Seni ğözler dü çeşm-i ĥün-feşānum niçe demlerle
Gel ey nūr-ı başar merdümlik it demler kıademlerle
2. Bu ben ĥāk-ı ĥaķirüñ ĥizmetünde gerçi kıaşırur
Dimezsın bir gedā-yı ğüyem olmışdur müsāfirdür
Egerçi cevrüñe eyler taĥammül ‘abd-ı şābırdur
Gelür diyü niçe ğündür ğözi yollarda nāzırdur
Seni ğözler dü çeşm-i ĥün-feşānum niçe demlerle
Gel ey nūr-ı başar merdümlik it demler kıademlerle

¹⁸²⁵ Bu müseddesin nakarat kısmı Ahmet Tanyıldız’ın, “Tahran’da Bulunan Türkçe Bir Şiir Mecmûası ve Neşredilmemiş Bazı Şiirler” adlı makalesinde (TANYILDIZ, 2015:56) Haverî’ye ait olduğu gösterilmektedir.

3. Saña aġyār ile gezmek düşer mi ey gül-i ra‘ nā
Beni öldürdi ġayret-i künc-i ġamda derd ile cānā
Sorup ħāl-i diġergünem dimezsın n’işler ol rüsvā
Revān olup gözüm yaşı aġar yoluñda seylāsā
Seni çeşmfeşānum demlerle
Gel ey merdümlük demler ġademlerle

[181b] ¹⁸²⁶

[182a] Na‘ t-ı şerif Fevrī Efendi Raġmetu’llāhi ‘ aleyh
Merġūm Fevrī Efendi Beytu’llāhdan Medīne-i Münevvereye āvdet itdükte
Ĥazret-i Server-i Kā’inātuñ Ravzā-yı Muṭaharrası üzre el ġaldırıp
du‘ ā eyledüġi tercī‘ -i bend

322¹⁸²⁷

fe‘ ilātün / mefāilün / fe‘ ilün

I

1. Ey Resül-i Ĥudā-yı Rabb¹⁸²⁸-i Celāl
V’ey Nebiyy-i Müheymīn ü Mütē‘ āl
2. Ey ṭabī-i ġulüb-ı ġavm-i ‘ alīl
V’ey şefī‘ -i zünüb-ı fırġa-ı dāl
3. Ey beşīr-i ahālī-i imān
V’ey nezīr-i ġürüh-ı ġavm-i¹⁸²⁹ dālāl
4. Sensin evvel bu kārġāhe sebeb
Sensin āġir bu kār-bāra me‘ āl¹⁸³⁰
5. Hep yüzüñ şuyına yaradıldı
Baġr u ber şūr u¹⁸³¹ selsebīl ü zülal

¹⁸²⁶ Bu şiirin sonunda 181a sayfasının altında “geçüp cirm” şeklinde diġer sayfanın ilk kelimeleri yazılmıştır ancak o sayfa yoktur. 181b varıġında çeşitli harfler ve Āl-i ‘ İmrān suresi 26. ayetin (قل اللهم مالك الملك تؤتي الملك من تشاء) “Ey mülkün gerçek sahibi Allah’ım mülkü dilediġine verirsın.” Komisyon, 2013: 52) birkaç defa yazılmış halī mevcuttur.

¹⁸²⁷ Nu‘ ūt-ı Nebeviyye Mecmuası, s. 267-278 (Atilla, 2012)

¹⁸²⁸ Rabb: Celle, NM

¹⁸²⁹ ġavm-ı: küfr ü, NM

¹⁸³⁰ Beyit, -NM

¹⁸³¹ u: -i, NM

6. Saña ta‘ yîn olundı hulk-ı ‘ azîm
Saña taḥşîş olundı hûb-ı hîşâl
7. Nûr idüñ yire düşmedi sâyüñ
Kande olur saña şebîh¹⁸³² ü mişâl
8. Kef-i cüduñ seḥâb-ı raḥmetdür
Aḳsa andan ‘ aceb mi âb-ı zülâl
9. Keremüñ vaḥş ü tayra şâmildür
Söyleyüp luṭfuñ umsa n’ola¹⁸³³ ğazâl
10. Nûr yüzüñden¹⁸³⁴ iḳtibâs etdi
Ḥizmetüñ itse ṭañ mı¹⁸³⁵ bedr ü hilâl
11. Olımaz luṭfuña şumul-ı kelâm
İdemez hulkunuñ ihâta maḳâl
12. Özüñi¹⁸³⁶ niçe bilsün ehl-i kerem¹⁸³⁷
Zātuñı¹⁸³⁸ niçe bilsün¹⁸³⁹ ehl-i ḥayâl
- [182b] 13. Ne özüñ fehm ide bir¹⁸⁴⁰ ehl-i ‘ uḳûl
Ne sözüñ redd ide bir¹⁸⁴¹ ehl-i kemâl
14. Heb senüñ-çün¹⁸⁴² durur bu baḥş u cedel
Heb senüñ-çün durur¹⁸⁴³ bu ceng ü cidâl
15. *Bâb u¹⁸⁴⁴ faşl u ḥiṭâb cümle senüñ
‘İlm ü faẓl u kitâb cümle senüñ*

II

1. Dehr mestânedür ḥiṭâbuñdan
Ayıḳ içen durur şarâbuñdan
2. Evvelen âḥiren ḳamu ‘ ilmin
Bildi ḥarf anlayan kitâbuñdan

¹⁸³² şebîh: şibh, NM
¹⁸³³ umsa n’ola: umar ise, NM
¹⁸³⁴ Nûr yüzüñden: Nûrı nûruñdan, NM
¹⁸³⁵ ṭañ mı: n’ola, NM
¹⁸³⁶ özüñi: zātuñı, NM
¹⁸³⁷ kerem: ‘ uḳûl, NM
¹⁸³⁸ Zātuñı: Vaşfuñı, NM
¹⁸³⁹ bilsün: itsün, NM
¹⁸⁴⁰ ide bir: idüpdür, NM
¹⁸⁴¹ redd ide bir: derk idüpdür, NM
¹⁸⁴² senüñ-çün: anuñ-çün, NM
¹⁸⁴³ durur: olur, NM
¹⁸⁴⁴ u-ME

3. Lā-mekānı ¹⁸⁴⁵ mekānı hep gördüñ
Durduğıñ gibi cāme ḥābuñdur
4. Bī-başarlar görürdi gice yolun
Burқа^ç açduqça māh-ı tābuñdan
5. Çāh-ı bī-ābı eyledüñ pür-āb
Mazmazañla düşen lü^ç ābuñdan
6. Gözüñ uyurdu vü ¹⁸⁴⁶ dilüñ bī-dār
Çok kemāl añlanur bu ḥābuñdan
7. Cümle aşḥābuñ içdi etdi vuzū^ç
Niçe kez bir vuzūluk abuñdan ¹⁸⁴⁷
8. Seg-i aşḥāb-ı Kehfī şaymaz ite ¹⁸⁴⁸
Şol ki ma^ç dūd ola gül-ābuñdan
9. Lem^ç adur mihr ü māh nūruñdan
Zerredür encüm āfitābuñdan
10. Baḥr-i pür-şūr olurdu ^ç azb u ¹⁸⁴⁹ fūrāt
Çatıre düşse aña lü^ç ābuñdan
11. Cevher eyler işini ḫālib olan
Behre alan kişi türābuñdan
12. Mücrim isem hele kimesne gelüp
Gitmedi nā-murād ḫapuñdan
13. Gülşen-i cennete girer her kim
Ḥaremüñe girerse bābuñdan
- [183a] 14. *Vaşf-ı zātuñda* ^ç ācizem ammā
Ġarazum budur ey Ḥabīb-i Ḥudā

III

1. Zikrūñ olsun olursa dilde maḫāl
Fikrūñ olsun olursa dilde ¹⁸⁵⁰ ḥayāl
2. Nām-ı pākūñ Muḥammed Aḥmeddür
Bes degül mi livā-yı ḥamdüñe ¹⁸⁵¹ dāl

¹⁸⁴⁵ Lā-mekānı: Lā-mekān u, NM

¹⁸⁴⁶ Gözüñ uyurdu vü: Gözlerüñ ḥābda, NM

¹⁸⁴⁷ Mısrā, -NM

¹⁸⁴⁸ Mısrā, -NM

¹⁸⁴⁹ u: -ı, NM

¹⁸⁵⁰ dilde: cānda, NM

¹⁸⁵¹ ḥamdüñe: ḥamd ile, NM

3. Seni arar ʔurur zemiñ ü felek
Seni ister yürür bu mäh ile sāl
4. Mäh-ı gerdün senüñ ʔerāguñdur
Şereri encüm ü fitili hilāl
5. Cümle ʔ ālem saña muqaddemedür
Etdi maʔlüb zātuñı müte ʔ āl
6. Enbiyānuñ neticesi sensin
Şoñra¹⁸⁵² geldüguñ¹⁸⁵³ oldur āhir¹⁸⁵⁴ dāl
7. Saña Qurʔanı eyledi tenzil
İdüp i ʔ cāz içinde sihr-i helāl
8. Cümle tafşilen enbiyā ʔ ilmin
Etdi Haq cem ʔ idüp ʔ aliyyüʔ¹⁸⁵⁵-icmāl
9. Tā feşāhatde vü belāgatde
Füşāhāda qomaya nuʔqa mecāl
10. Kütb-i evvelini anuñ için
Nesh¹⁸⁵⁶ idüp hükmin eyledi ibtāl
11. Fazluña bes degül mi şāhid kim
Halka sensin şefi ʔ -i yevm-i su ʔ āl
12. Ben de bir sāl ilüm cenābuñdan
Etme nehy eylesem ümüd-i nevāl¹⁸⁵⁷
13. Belimi bükdi şıql-ı haml-ı günāh
Beni yüzün ʔökerdi bār u bāl
14. Qaldum ayakda yā şefi ʔ -i zünüb
Qaldum¹⁸⁵⁸ üftādeñi¹⁸⁵⁹ meded elüm al
15. *Hey meded şefkat it günāhum ʔok*
[183b] Senden özge veli penāhum yoq

¹⁸⁵² Şoñra: Şoñradan NM

¹⁸⁵³ geldüguñ: geldügüne, NM

¹⁸⁵⁴ āhir, -NM

¹⁸⁵⁵ ʔ aliyyüʔ-l- sende, NM

¹⁸⁵⁶ Nesh: Fesh, NM

¹⁸⁵⁷ nevāl: su ʔ āl, NM

¹⁸⁵⁸ qaldum: qaldur, NM

¹⁸⁵⁹ üftā... kim, ME. Harf eksikliğinden kaynaklanan vezin bozukluğundan dolayı NM'deki okunuş esas alınmıştır.

IV

1. Enbiyā içre Murtażāsın sen
Aşfiyā içre Muştafāsın sen
2. Enbiyādan egerçi şoñ geldüñ
Cümleye lîk müktedāsın sen
3. Şüretā gerçi kim mu 'aḥḥarsın
Ḥaber aldum ki mübtedāsın sen
4. Faḫr ile faḫr ḥāl u ḳālūñ iken
Mülk-i kevneyne pād[i]şāsın sen
5. Mihr ü meh gerçi dehri rüşen ider
Ḥaḳ bu kim¹⁸⁶⁰ nūr-ı Ḥaḳ-nümāsın sen
6. Gerçi eşyā ḳamu merāyādur
Lîk āyine-i Ḥudāsın sen
7. Zıll-i Ḥaḳ oluben zemīn üzre
Sāyesi düşmeyen hümāsın sen
8. N'ola tūbā nihāl-i cennet ise
Şecer-i şāḥ-ı kibriyāsın¹⁸⁶¹ sen
9. Saña nisbet ḳıbāb-ı dehr ḥabāb
Bî-kerān baḫr-i pür-şafāsın sen
10. Güm-reh-i zülmet-i ḳalālet için
Aḫter-i maḫlaḥ -ı Hüdāsın¹⁸⁶² sen
11. Derd-i 'işyāna ey ḫabīb-i ḳulūb
Dünyāda var ise devāsın sen
12. Benüm iki cihānda maḫşūdum
Evvel Allāh şāniyāsın sen
13. Mümkine vācibe ḳamu ferde
Maḫḫab u maḫşad u münāsın sen
14. *Medḫ idüp saña Ḥaḳ didi*¹⁸⁶³ لولاك
*Seni tavşif ider mi*¹⁸⁶⁴ zerre-i ḫāk

¹⁸⁶⁰ bu kim: budur, NM

¹⁸⁶¹ kibriyāsın: güher-bāsın, NM

¹⁸⁶² Hüdāsın: Ḥudāsın, NM

¹⁸⁶³ Levlak: Sen olmasaydın... (Yılmaz, 2013: 456)

¹⁸⁶⁴ mi: bu, NM

V

1. Haremüñdür harîm-i bâğ-ı cinân
Hâdemüñdür tavâ'if-i Rıdvân¹⁸⁶⁵
- [184a] 2. 'Ālem ü âdem içre sensin sen
Eşref-i halk u zübde-i insân
3. Senüñ için okındı huṭbe-i kün¹⁸⁶⁶
Senüñ için olındı maḫhar-ı kân
4. Tевbe-i Ādem olmıyaydı kabûl
Añmasa aduñ idicek 'ışyân
5. Hırz-ı cân itdi Nūh nūruñdan
Vermedi hiç belâ aña ṭufân
6. Hecrüñe doymayup Halîl-i Hudâ
Kendüyi nâra eyledi perrân
7. 'Aşkuña¹⁸⁶⁷ kebş-i cânın İsmâ' il
Diledi k'eyleye saña ḫurbân
8. Senden el alan¹⁸⁶⁸ ibtidâ itmiş¹⁸⁶⁹
Yed-i beyzâ-yı Mūsâ-yı 'İmrân
9. Saña hergiz şibh ü¹⁸⁷⁰ mişl ü nazîr
¹⁸⁷¹ ليس في الخلق كاعنامن كان
10. Ṭoyladuñ halkı¹⁸⁷² az ni' met ile
Gerçi ṭoyulmaz eyleseñ ihsân
11. Saña oldı naşîb şükr idüben
Ṭañ mı¹⁸⁷³ tesbîh iderse ḫût ile nân
12. Niçe haşr ola bulmaya itmâm
Vaşf-ı zātuñ olunca¹⁸⁷⁴ şerḫ ü beyân
13. Dil degüldür saña hemân müştâḫ
Sâr-ı sırr-ı hevâkı fi'l-erkân

¹⁸⁶⁵ Rıdvân: 'unvân, NM

¹⁸⁶⁶ kün: kevn, NM

¹⁸⁶⁷ 'Aşkuña: 'Işık ile, NM

¹⁸⁶⁸ el alan: almış vü, NM

¹⁸⁶⁹ itmiş: olmuş, NM

¹⁸⁷⁰ şibh ü, -NM

¹⁸⁷¹ Leyse fi'l-halkı kâ'inân men kân: Yaratılmış olandan ve olmuşlardan (hiçbir benzeri) yoktur.

¹⁸⁷² halkı: çoğın, NM

¹⁸⁷³ Ṭañ mı N'ola, NM

¹⁸⁷⁴ olunca: olınsa, NM

14. ‘*Āşıkuñdur kamu zemīn ü felek*
‘*Ālem ü ādem ü perī vü melek*

VI

1. Haremüñ ravzā-yı cināna deger
Maḥfelüñ kevn ile mekāna deger
2. Cevher-i¹⁸⁷⁵ ḥāki zāhir ü pākün
Niçe gencīne-i nihāna deger
3. Hacerüñ üzre¹⁸⁷⁶ ḳubbe-i ḥaḍrā
Saḳf-ı eyvān-ı āsumāna deger
- [184b] 4. Ṭābuñuñ¹⁸⁷⁷ her maḳāmı mülk-i cihān
Lebüñüñ her kelāmı cāna deger
5. Tütüyā-yı ğubār-ı ḥāk-ı rehüñ
Niçe biñ kuḥl-i İşfahāna deger
6. Ḳapuña ḳul olan olur sultān
Eşigüñ mülket-i cihāna deger
7. Reh-i kūyuñdaki muğaylānın
Ḥārı ey niçe gülistāna deger
8. Şehrüñ eṭrāfının beyābānı
Ehl¹⁸⁷⁸ yanında ḥānumāna deger
9. ‘*Ayn-ı zerḳāsı ile baṭn-ı ‘amīḳ*¹⁸⁷⁹
Birisi baḥr u¹⁸⁸⁰ biri kāna deger
10. Naḥl-i ḥurmā-yı ravza-yı ḥaremüñ
Budağı ṭübā-yı cināna deger
11. Toğrulukla ḳapuña baş ḳoyanuñ
Sidreveş başı āsumāna deger
12. Ḳulluğüñ eyleyen siyeh ḳuluñ
Her biri Ḥüsrev-i zamāna deger
13. Baş ḳoyan na‘l-ı esb-i zā’ireñe
Farḳı caḳ farḳ-ı farḳadāne deger

¹⁸⁷⁵ Cevher-i: Cevherüñ, NM

¹⁸⁷⁶ üstünde, ME. Vezne uymadığı için NM’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁸⁷⁷ Ṭābuñuñ: Ḳāpuñuñ, NM

¹⁸⁷⁸ Ehl: Ehli, NM

¹⁸⁷⁹ ‘*amīḳ*: ‘*aḳīḳ*, NM

¹⁸⁸⁰ baḥr u: baḥre, NM

14. Seni medh eyleyen Hudā olıcağ
Ġayre söz mi alur yegāne deger

15. *Sana benden hemān selām olsun*
Rūuna her nefes peyām olsun

VII

1. Ey Hābīb-i Hudā¹⁸⁸¹ سلام عليك
Ey efī‘ü’l-verā سلام عليك

2. Enbiyā ire afiyā ire
Müctebā Murtażā¹⁸⁸² سلام عليك

3. Ey mekān¹⁸⁸³ ile vü zamān ile
Hātem-i enbiyā سلام عليك

4. Ey kelām-ı Hudāda māşadaı¹⁸⁸⁴
avli şümme denī سلام عليك

[185a] 5. Ey olan māsivā-yı Yezdāna
Mübtedā müntehā سلام عليك

6. Ey ‘izār u rūı vü gīsūsı
¹⁸⁸⁵ līl ü ¹⁸⁸⁶ şems ü ¹⁸⁸⁷ ıı سلام عليك

7. Ey emīn-i memālik-i dūnyā
Şeb ü¹⁸⁸⁸ rüz-ı cezā سلام عليك

8. Ey dimāga hevā-yı hā-ı rehi¹⁸⁸⁹
Būy-ı misk¹⁸⁹⁰-i Hıā سلام عليك

9. Ey ayağı türābı iksiri
Cevher-i bī-behā سلام عليك

¹⁸⁸¹ “Selāmün ‘aleyk: Selam size! (En’ām, 6/54)” (Komisyon, 2013: 133)

¹⁸⁸² Murtażā: Muştafā, NM

¹⁸⁸³ mekān: maām, NM

¹⁸⁸⁴ māşadaı: māşada, NM

¹⁸⁸⁵ Leyl

¹⁸⁸⁶ şems

¹⁸⁸⁷ uā

¹⁸⁸⁸ Şeb ü: Şeh-i, NM

¹⁸⁸⁹ dimāg-ı hevāya hā-ı rehi, ME. Mısranın anlamına ME’deki okunuş uygun dūşmediğinden NM’deki okuyuş esas alınmıştır.

¹⁸⁹⁰ misk: müşk, NM

10. Ey du^çasıyla bir nazarda iden
Def^ç -i derd ü¹⁸⁹¹ ç amā¹⁸⁹² سلام عليك
11. Ey benān-ı işārat ile iden
Şaqq-ı bedre'd-dücā سلام عليك
12. Ey günāh ehline muğış ü mu^ç in
Baña maṭlab münā سلام عليك
13. Rūz-ı şeb her zamānda her anda
Bī-riyā dā' imā سلام عليك
14. *Umarın senden ey emīr¹⁸⁹³ -i kirām*
Dīyesin¹⁸⁹⁴ مرة عليك سلام

VIII

1. Her şabāḥ u mesā selām olsun
Her revāḥ u ç işā selām olsun
2. Sācid olduğça rāki^ç olduğça
Ehl-i arz u semā selām olsun
3. Qā' im olduğça qā^ç id olduğça
Necm ü mihr-i semā¹⁸⁹⁵ selām olsun
4. Gāfil olduğça zākir olduğça
Qavm-i şirk ü Hüdā selām olsun
5. Şābır olduğça şākir olduğça
Fuqarā aḡniyā selām olsun
6. Şā' im olduğça ākil olduğça
Qavm¹⁸⁹⁶ -i zühd ü riyā selām olsun
- [185b] 7. Mümsik olduğça mu^ç tī olduğça
Qavm¹⁸⁹⁷ -i buḥl u seḫā selām olsun

¹⁸⁹¹ ü, -ME

¹⁸⁹² ç amā: ḡamı, NM

¹⁸⁹³ emīr: enām, NM

¹⁸⁹⁴ Merraten ç aleyke selām: Bir kere selam üzerinize olsun.

¹⁸⁹⁵ semā: keyā, NM

¹⁸⁹⁶ Qavm: Hızb, NM

¹⁸⁹⁷ Qavm: Raht, NM

8. Rācil¹⁸⁹⁸ olduğça nāzil olduğça
Ḥayl-i ḥacc u ğazā selām olsun
9. Mühlik olduğça şāfi olduğça
Marz ile devā selām olsun
10. Cārī olduğça sārī olduğça
Dehr ü¹⁸⁹⁹ āb u hevā selām olsun
11. ‘Ulvī olduğça süflī olduğça
Āteş ile şerā selām olsun
12. Şābit olduğça sā’ir olduğça
Ferş ü ‘arş-ı ‘alā selām olsun
13. Bāriğ olduğça şāriğ olduğça
Māhtāb u zekā selām olsun
14. Baḳī olduğça fānī olduğça
Mümkināt u Ḥudā selām olsun
15. *Ben degül Haḳ daḳı selām etsün*
İns ü cinn ü melek peyām etsün

IX

1. Āl u aşḫāb u tābi‘īne daḳı
Tab‘ u¹⁹⁰⁰ tābi‘-i ehl-i dīne daḳı
2. Çār-ı yār-ı ‘izām u Faṭımayā
Ḥasaneyn ü mübeşşerīne daḳı
3. Cümle ezvāc-ı tāhirātına hem
Ḳamu evlād-ı tāhirine daḳı
4. Ḥazret-i Ḥamzā ile ‘Abbāsa
Çār imām u¹⁹⁰¹ mücāhidine daḳı
5. Ḳuṭb-ı aḳṭābına zamānemüzüñ
Ḥān Süleymān şeh-i zemīne daḳı
6. Bizi ḥayr du‘āda añ diyene
Zākirīn ile şākirīne daḳı

¹⁸⁹⁸ Rācil: Vāşıl, NM

¹⁸⁹⁹ Dehr ü: Dehre, NM

¹⁹⁰⁰ Tab‘ u: Tab‘ -ı, NM

¹⁹⁰¹ imām u: imām-ı, NM

7. Vüzerā-yı serīr-i salṭanata
Ümerā-yı şeh-i güzîne daḥı
- [186a] 8. Hāzır u gā'ib ü şüyūḥ u şebāb
Eyü olanlara kemīne daḥı
9. Ğāziye hācıya du' ācıya
Sāfirine mücāvirine daḥı¹⁹⁰²
10. Yerde gökde olan melā'ikeye
Hāmilü'l-vaḥy ü ḥür-ı 'ayna daḥı
11. Ḳamu ehl-i Medīne vü Mekke
Zā'irīn ile Tā'ifine daḥı
12. Hāşşa şeyḥü'l-ḥarem olan pīre¹⁹⁰³
Sākīnīn¹⁹⁰⁴ ile 'ākifine daḥı
13. Cümleten ümmet-i Muḥammed ile
Enbiyā ile mürseline daḥı
14. *Sen İlähî kamuya rahmet kııl*
Sen de yā Seyyidî şefā'at kııl

X

1. Yā¹⁹⁰⁵ kerem kāmı bābuña¹⁹⁰⁶ geldüm
Luṭfuñ umup cenābuña geldüm
2. Oḳıduñ 'ālemi ziyāfet için
Da'vet-i müstecābuña geldüm
3. Beni mest it müdām-ı luṭfuñdan¹⁹⁰⁷
Bezm-i cām-ı şarābuña¹⁹⁰⁸ geldüm
4. Ey ser-çeşme-i şefā'at-i ḥalk¹⁹⁰⁹
Teşneyi¹⁹¹⁰ ḳandur ābuña geldüm
5. Baña ḳahr eyleme 'ināyet kııl
Bir yetimem ki ḳapuña geldüm

¹⁹⁰² 8. beyitin 2. mısrası ile 9. beyitin 2. mısrası NM'de farklıdır.

¹⁹⁰³ pīre: mīre, NM

¹⁹⁰⁴ sākīnīn: ḥāmidīne, NM

¹⁹⁰⁵ Yā: Ey, NM

¹⁹⁰⁶ bābuña: pāyüñe, NM

¹⁹⁰⁷ luṭfuñdan: luṭfuñ sun, NM

¹⁹⁰⁸ Bezm-i cām-ı şarābuña: Cām-ı bezm-i şarābuña, NM

¹⁹⁰⁹ şefā'atsin, ME. Vezne uymadığı için ME'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁹¹⁰ Teşneyi: Teşneyem, NM

6. Beni nehy itme sâ'il-i luṭfem
Bâb-ı izzet-me' âbuña geldüm
7. Kîmyâ-yı nazarla kııl beni zer
Yüz süriyü türâbuña geldüm
8. Feyz-i nûr ile dil ḥarâbesine
Ey güneş yüzlü tâbuña geldüm
9. Beni ref' eyle ḥâk-ı zilletden
Zerreyüm âfitâbuña geldüm
- [186b] 10. Ey gül bâğ-ı luṭf-ı cûduñdan
Baña bü[y] vir gül-âbuña geldüm
11. Meded it¹⁹¹¹ şeh¹⁹¹²-süvâr-ı ʿarşa-ı luṭf
Merḥamet kııl rikâbuña geldüm
12. Gerçi nâ-lâyıkam vefâya hele
Tıynet¹⁹¹³-i müsteṭâbuña geldüm
13. Şerbet-i şâfi kııl baña iḥsân
Derd-mendem şarâbuña¹⁹¹⁴ geldüm
14. *Hasta kııldı beni belâ-yı zünüb*
Çâre kııl çâre¹⁹¹⁵ ey tabîb-i kulüb

XI

1. Ey ḥabîb-i Ḥudâ şefâ' at¹⁹¹⁶ kııl
Mücrimem ʿâşiyem ʿinâyet¹⁹¹⁷ kııl
2. Kaçdum a' dâ-yı nefis ü şeytândan
Saña geldüm meded ḥimâyet kııl
3. Ceş-i nefis ü hevâ kıtâline hiç
Kudretüm kalmadı i' ânet kııl
4. Doyladuñ dehri ḥ'ân-ı luṭfuñ ile
Bî-nevâñı daḥı ziyâfet kııl
5. Kerem ü cûd pâdişâhısın
Ben küluña daḥı ri' âyet kııl

¹⁹¹¹ it,- ME

¹⁹¹² şeh, -NM

¹⁹¹³ Tıynet: Taybet, NM

¹⁹¹⁴ şarâbuña: cevâbuña, NM

¹⁹¹⁵ çâre, -NM

¹⁹¹⁶ şefâ' at: ʿinâyet, NM

¹⁹¹⁷ ʿinâyet: şefâ' at, NM

6. Himmet ile beni emīnūñ idin
Sırruñı sīnede vedī' at kıł
7. Bir sen ol bir dağı Hudā olsun
Ġayrdan řağn-ı kıalbi ħalvet kıł
8. Ķapuña¹⁹¹⁸ geldüm ilticā itdüm
Mā-sivādan beni ħırāset kıł
9. Dilek eyle beni İlāhuñdan
Di ki Fevrī kıluña¹⁹¹⁹ rağmet kıł
10. Bāl u ħāl ü me'ālin¹⁹²⁰ iřlāğ it
Ķavl ü fi' linde ħayr-ı ümmet kıł
11. ' Amel ü ' ilm¹⁹²¹ aña müyesser¹⁹²² it
Ma' rifet vir aña hidāyet kıł
- [187a] 12. Zāhirin mazğar-ı řerī' at idüp
Bāğının mağzen-i ħağığat kıł
13. Dīn ü dünyāsın eyleyüp ma' mūr
Āğiretde yirini cennet kıł
14. *Yā řefī'ü'l-Ümem be-ğağğ-ı Hudā
Ķıl murādum benüm ħabl ü revā¹⁹²³*

¹⁹¹⁸ Ķapu, ME. Vezne uymadığı için NM'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁹¹⁹ kıu...ña, ME. Kelimedede harf eksikliğinden dolayı NM'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁹²⁰ Ķıyl ile kıalde, ME. Vezne uymadığı için NM'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁹²¹ ' ilm: ' ilmi, NM

¹⁹²² müyesser: teysir, NM

¹⁹²³ Terci-i bendin altında kırmızı mürekkeble şu bilgiler yazılıdır. ' Adet-i beyt 165 Bend 11

Münacāt-ı ‘Abdu’l-‘azîz Nâdirî Efendi
Raḥmetu’llâhi ‘aleyh
Tercî‘-i Bend

323¹⁹²⁴

fe‘ ilâtün / fe‘ ilâtün / fe‘ ilâtün / fe‘ ilün

I

1. ¹⁹²⁵ zehî mağfîret¹⁹²⁶-i Rabb-i Raḥîm
¹⁹²⁷ نعم المولا yı Hudâvend-i ‘aṭâ-baḥş Kerîm
2. Hÿân-ı iḥsân küşâde deri bî-derbândur
Sofra-ı ni‘ met-i luṭf u keremi ḥalka ‘ amîm
3. Dâmen-i merḥameti perde-keş-i rûy-ı günâh
Setr ider ḳullarınuñ cürmün o¹⁹²⁸ Settâr¹⁹²⁹ u¹⁹³⁰ Raḥîm¹⁹³¹
4. Fazl-ı Mevlâ-yı Kerîme ola gâlib ḥâşâ
Her ne deñlü çoğ ise ma‘ şiyet-i ‘ abd-ı le’îm
5. Ehl-i ṭâ‘ at¹⁹³² ‘ amelin tuḥfe-i dergâh idicek
Bu günehkâruñ ola pîş-keşi cürm-i ‘ azîm
6. Yâ ide fazlı beni dâḥîl-i Firdevs-i berîn
Yâ olam ‘ adli ile gavṭa-ḥor-ı nâr-ı cehîm
7. Tıtmışamdur yüzümi çünki Kerîm-i Allâh
Umaram fazlı ile menzîl ola dâr-ı na‘ îm
8. Hâne-i ḳalbümi tevḥîd maḳâm etmiş iken
Beni ḥâşâ idesin ḥafra¹⁹³³-i duzaḥda muḳîm
9. *Ey kerem ıssı Hudâ gerçi günâhum çoḳdur*
[187b] *Sañadur rûy-ı recâ ğayre penâhum yoḳdur*

¹⁹²⁴ Divan Şiirinde Münacat, s. 597-604 (Koçin, 1998)

¹⁹²⁵ Ḥasbiya’llâh: Allah bana (bize) yeter. (Âl-i İmrân 3/173)” (Yılmaz, 2013: 204)

¹⁹²⁶ mağfir, ME. Vezne uymadığı için DŞM’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁹²⁷ نعم المولا ME. İmla hatasından dolayı DŞM’deki doğru yazım esas alınmıştır. “Ni‘ me’l-mevlâ: O ne güzel vekildir. (Âl-i İmrân 3/173)” (Yılmaz, 2013: 204)

¹⁹²⁸ cürmün o: cürmünü, DŞM

¹⁹²⁹ Settâ: Settâr, DŞM

¹⁹³⁰ u, -ME

¹⁹³¹ Raḥîm: ‘ Alîm, DŞM

¹⁹³² ṭa‘ at: vaḥdet, DŞM

¹⁹³³ ḥafra: ḥaṭra, DŞM

II

1. Gāh ser-mest-i mey-i ma' şiyetem geh maḥmūr
Dilde dā'im heves-i lehv ü ṭarb¹⁹³⁴ meyl-i fücür
2. H̄āb-ı ğafletden uyanmaz bu hevāyī-meşreb
Gūşına ırmeyecek¹⁹³⁵ velvele-i nefḥā-yı şūr
3. Gelmiyor yādına h̄iç keşmekeş-i rüz-ı hisāb
Göre ḥālın varıcağ¹⁹³⁶ maḥkeme-i yevm-i nüşūr
4. Ne yüz ile ṭurayum karşına söz söyleyeyüm
Ḥükmin iẓhār ider ise ger o dem¹⁹³⁷ ism-i ğayūr
5. Yañulup yol ne ' aceb deşt-i hevāya düşdüm
Oldı ma' müre-i ' işmet baña şad merḥale dūr
6. Kim bulur rāst yolu rāh-nümā olmaz ise¹⁹³⁸
Raḥmet-i ḥazret-i Hādī-i Kerem¹⁹³⁹ Rabb-i ğafūr
7. Pādşāha saña şāyeste ' amel yok¹⁹⁴⁰ bende
Bende-i rü-siyehüm mu' terif-i ' acz¹⁹⁴¹ ü kuşūr
8. Rüz-ı ferdā varıcağ Ḥazretine a' mālüm
Tuḥfe-i cürmümi ey kân-ı kerem ṭut ma' zūr
9. *Naẓaruñdan men bī-çāre-i mehcūr¹⁹⁴² itme*
' Ām olan merḥametüñden¹⁹⁴³ beni de¹⁹⁴⁴ dūr itme

III

1. Menhec¹⁹⁴⁵-i zühdi koyup¹⁹⁴⁶ özlemişem semt-i fesād
Āh kim kıldı muḥālif ṭaraf-ı rüşd ü sezād¹⁹⁴⁷
2. Nefs-i emmāre ile düşmen-i deyrine uyup
Uzağ oldı baña ma' müre-i iḳlīm-i Reşād

¹⁹³⁴ lehv ü ṭarb: hū ṭaleb-i, DŞM

¹⁹³⁵ ırmeyecek: irişecek, DŞM

¹⁹³⁶ varıcağ: ṭurıcağ, DŞM

¹⁹³⁷ ger o dem: görerem, DŞM

¹⁹³⁸ olmaz ise: olmayıcağ, DŞM

¹⁹³⁹ Kerem: Kerīm, DŞM

¹⁹⁴⁰ ' amel yok: ne ' ibādet, DŞM

¹⁹⁴¹ ' acz: ' avf, DŞM

¹⁹⁴² mehcūr: maḥrüm, DŞM

¹⁹⁴³ merḥametüñden: raḥmetinden, DŞM

¹⁹⁴⁴ de: sen, DŞM

¹⁹⁴⁵ Menhec: Nehc, DŞM

¹⁹⁴⁶ koyup: koyuben, DŞM

¹⁹⁴⁷ sezād: sedād, DŞM

3. Gitmişem bir yola kim aña nihāyet duzaḡ
Yā ilāhī reh-i taḡvāya beni ḡıl irşād¹⁹⁴⁸
4. İdeyor bād-ı ecel ḡırmen-i ‘ömri tārāc
Yāde gelmez gideyor ḡayf-ı ḡam-ı zād-ı mi‘ād¹⁹⁴⁹
5. Nefs-i ser-keş ne ‘aceb gelmedi hiç inşāfa
Arturur ma‘şiyeti ni‘metüñ olduḡça ziyād
6. ‘Afv ü ḡufrānuña yā Rabb ümīdüm muḡkem
Bende yok gerçi ki luḡf u kereme isti‘dād

[188a]7. Bilmeyüp ḡadr-i ‘ubūdiyyeti ser çekmiş idüm
Ey ḡudāvend-i ‘atā-baḡş-ı ḡaḡā-püş-ı ‘ibād

8. Şeref-i ḡizmet-i dergāhuñı şimdi bildüm¹⁹⁵⁰
ḡulluḡa eyle ḡabül itme ḡapuñdan ib‘ād
9. *Āsitānuñ var iken ḡanḡı ḡapuya varayın¹⁹⁵¹
Ya kimüñ dergehine yüz süreyin yalvarayın¹⁹⁵²*

IV

1. İtdi bed-ḡāl beni sū-i ‘amel ḡül-i emel
Merḡamet senden eyā ḡazret-i ḡaḡ¹⁹⁵³ ‘azz ü cel
2. Luḡfuña ḡaldı hemān ḡayrıdan ümmīdüm yok
Āh kim¹⁹⁵⁴ irmez ise dāmen-i iḡsānuña el
3. Gitdi sermāye-i ‘ömr oldı telef bī-hüde
Rüz-ı ferdāya sezā eylemedüm¹⁹⁵⁵ ḡüsn-i ‘amel
4. Menem ol kīse tehī müflis-i naḡd-ı ḡā‘at
ḡoca-ı şehr-i beḡālet şeh-i iḡlīm-i kesel
5. Yeter ey nefis yeter cünbüş-i ḡıflāneyi¹⁹⁵⁶ ḡo
Nāşih-i rīş-i sefidüñ sözini ḡüş it gel
6. ḡalb mir’ātını aç maşḡala-ı tevbe ile
Eyle ol āyīneyi pāk u mücellā evvel

¹⁹⁴⁸ Beyit,- DŞM

¹⁹⁴⁹ Beyit,- DŞM

¹⁹⁵⁰ bildüm: bileyim, DŞM

¹⁹⁵¹ varayın: varayım, DŞM

¹⁹⁵² süreyin yalvarayın: sürüp yalvarayım, DŞM

¹⁹⁵³ ḡaḡ,- DŞM

¹⁹⁵⁴ Āh kim: V’ey aña, DŞM

¹⁹⁵⁵ eylemedüm: eyledim, DŞM

¹⁹⁵⁶ ḡıflāneyi: tuḡyānlığı, DŞM

7. Dürr-i eşk-i teri hün-ābe ile hall eyle
Şafha-ı rüyuña çek şerhadan¹⁹⁵⁷ iki cedvel
8. Āteş-i āh u¹⁹⁵⁸ nedāmetle özüñ¹⁹⁵⁹ kıal ide¹⁹⁶⁰ gör
Sikke-i feyz-i kıabüle olasıñ belki maħal
9. *Hayf u¹⁹⁶¹ efsūsuña sermāye¹⁹⁶²-i ‘ömr oldı telef
Gelmiyor ħātırā ammā ğam-ı taķşir-i selef*

V

1. Dāmen-ālūde-i çirkāb-ı ħaṭāyem¹⁹⁶³ şad āh
Seyyi ’āt-ı ‘amelüm şaħfaları cümle siyāh
2. Yire geçmek dilerüm şerm ü ħayādan yā Rabb
Ĥātırā gelse kaçān eyledüğüm cürm ü ğünāh
3. Nice olur ħal o ğün kim ṭura dīvān-ı ħaşṣ
Ĥākim-i maħkeme-i ħükmi-i kıazā ola İlāh
- [188b] 4. Ĥuşamā dāmenüñe dest-i tezallüm uralar
Anlaruñ etdüği da‘ vāya Ĥudā ola ğüvāh
5. ‘İlm-i kıazā var iken ħükmi çü yok inkāruñ
Ĥaşma virmekte cevāb ola zebānuñ ğütāh
6. Bir ṭarafdan saña irişmeye bī-çāre meded
Sū-be-sū eylesesin dīde-i ħayretle niğāh
7. Mā-sivādan nazar-ı rağbeti şarf it imdi¹⁹⁶⁴
Ṭut yüzüñ derĝeh-i Mevlāya anı eyle penāh
8. Zikrūñ olsun ĝice tā vaķt-i seħer yā Mevlā
Ĝündüz aħşama deĝin vird-i zebānuñ Allāh
9. *Dāmen-i fażl-ı Ĥudāvend-i enāme el ur
Ĝirye ü¹⁹⁶⁵ nāle ile ħāk-ı niyāze yüz sür*

VI

1. Zūlmet-i ĝaflet ile ħāne-i dil tır ü tār
Ṭarfetü’l-‘ayn ğöz açdurmadı dūd-ı āzār¹⁹⁶⁶

¹⁹⁵⁷ şerhadan: surħdan, DŞM

¹⁹⁵⁸ u,- DŞM

¹⁹⁵⁹ özüñ: yanıp, DŞM

¹⁹⁶⁰ ide: ola, DŞM

¹⁹⁶¹ u,-ME

¹⁹⁶² sermāye: naķdiyye, DŞM

¹⁹⁶³ çirkāb-ı ħaṭāyem: ħaṭātem çirkāb, DŞM

¹⁹⁶⁴ it imdi: edemedik, DŞM

¹⁹⁶⁵ ü, DŞM

¹⁹⁶⁶ dūd-ı āzār: rūd-ı evzār, DŞM

2. Ser-girān¹⁹⁶⁷ itdi o deñlü beni şahpā-yı hevā
Şanurum etmeye ğavġā-yı kıyāmet¹⁹⁶⁸ hüşyār
3. Dem-i tã' atde riyā çıkmadı hiç hâtırdan
İki rek' atde gelür hâtırā yüz biñ efkār
4. Üstüvār eylemedüm ' ahd bināsın hergiz¹⁹⁶⁹
Bozılır ' ākd-i şebāne iricek hükmi-nehār
5. Gāh olur rind-i hārābāt u¹⁹⁷⁰ gehī zāhid-i şehri
Etmedi bir reviş üzre dil-i şūrīde qarār
6. Gerçi sābit kadem-i tã' at-ı Mevlā degülem
Hāmdü li'llāh hele yok ma' şiyet üzre ısrār
7. Dest-gīr olmaz iseñ kaldum ayakda yā Rabb
Eyledi şadme-i ġaflet beni üftāde vü¹⁹⁷¹ h'ār
8. Etdüğüm zerk u riyā ' amd u hāḫāya tevbe
Bildüğüm bilmedüğüm cürme hezār istiġfār
9. *Baş-ı ' özr etmege bir¹⁹⁷² vech ile kādır mi zebān*
Yüz urup yalvarayum dergeh-i Mevlāya¹⁹⁷³ hemān

VII

- [189a] 1. Bilürem işledüğüm işleri cürmüm bī-ḫad
Maḫz-ı iḫsānuña¹⁹⁷⁴ kaldı işüm ey Ḥayy u¹⁹⁷⁵ Ebed¹⁹⁷⁶
2. Niçe olur ḫāl yüzüm yok duracaḫ ḫāzretiñe¹⁹⁷⁷
Ḥaşr olunduḫda ne şüretle varam āh meded
3. Saña tıtdum yüzüm ey kıble-i ḫācet-mendan
Nazar-ı merḫamet olursa zehī ' izz-i ebed
4. Gelmişem dergehüñe¹⁹⁷⁸ tıġ-ı güneh¹⁹⁷⁹ ber-gerden
Emrüñe muntazıram etme İllāhī beni red

¹⁹⁶⁷ Ser-girān: Segerān, DŞM

¹⁹⁶⁸ kıyāmet: kıyās-ı, DŞM

¹⁹⁶⁹ hergiz: muḫkem, DŞM

¹⁹⁷⁰ u,- DŞM

¹⁹⁷¹ vü,- DŞM

¹⁹⁷² bir: her, DŞM

¹⁹⁷³ dergeh-i Mevlāya: Bārī-i Te' ālāya, DŞM

¹⁹⁷⁴ iḫsānuña: ' işyānuña, DŞM

¹⁹⁷⁵ u,-ME

¹⁹⁷⁶ Ebed: Aḫad, DŞM

¹⁹⁷⁷ Mısra, ME.

¹⁹⁷⁸ dergehüñe: ḫāzretiñe, DŞM

¹⁹⁷⁹ tıġ-ı güneh: tıġ u kefen, DŞM

5. İlticā eyledüğüm çünkü der-i Mevlâdur
Bâb-ı ihsânımı hâşâ yüzüme eyleye sed
6. Cürmümüñ haddi yoğsa keremi bî-‘ adeddür
‘ Abd u¹⁹⁸⁰ Mevlâsı miyânında durur had ile ‘ ad
7. Şafha-ı ma‘ şiyeti eylemişüm¹⁹⁸¹ âmâde
Reh¹⁹⁸²-nümâ olmağ için şâhid-i fazl sermed
8. Hüsn-i zannum bu ki olduğda kıyâmet kâ’im¹⁹⁸³
Raḥmet-i Haḳ ire yâ ide şefâ‘ at Aḥmed
9. *Umaram ki ola zâhir eşer-i fazl¹⁹⁸⁴-ı ‘ amîm*
İ‘ tiḳâdumda beni etmeye kâzib¹⁹⁸⁵ o Kerîm

VII

1. Âteş-i âh-ı gam ile bu dil-i pür-tef ü tâb
Yeridür kim ıtuşup mülk-i vücûd¹⁹⁸⁶ ola ḥarâb
2. Seyl-i eşküm döğünüp ağlamadan şâm u seḥer
Ne ‘ aceb çeşme-i çeşmümden¹⁹⁸⁷ aḳarsa ḥün-âb
3. Etmişem hizmet-i dergâḥ-ı risâletde kuşûr
Hürmetin gözlemedüm âh zehî şerm ü ḥicâb
4. Nice olur şâh-ı rusûl rûz-ı kıyâmetde eger
Gösterüp renciş¹⁹⁸⁸-i ḥâtır baña¹⁹⁸⁹ eylerse ‘ iṭâb
5. Yüzüme bakmaya yalvardüğümü diñlemeye
‘ Arz-ı ḥâlüm oḳuyup eylemeye redd-i cevâb
6. Yâ¹⁹⁹⁰ şevâb-ı ‘ özrümü maḳbûl ıtuşup luṭfuñdan
Etmeye bendesine ḥüsn-i teveccühle ḥiṭâb
7. ¹⁹⁹¹ ای معین ضعفا دست من و دامن تو
Ḳomam elden etegin kesse başum tiğ-ı ‘ iḳâb

¹⁹⁸⁰ u, DŞM

¹⁹⁸¹ eylemişüm: işlemişim, DŞM

¹⁹⁸² Reh: Rû, DŞM

¹⁹⁸³ kâ’im: ḥâlim, DŞM

¹⁹⁸⁴ fazl: luṭf, DŞM

¹⁹⁸⁵ kâzib: ḥâ’ib, DŞM

¹⁹⁸⁶ mülke vücû, ME. ME’de ikinci kelime eksik yazıldığı ve DŞM’deki okunuş beytin manasına uygun olduğu için DŞM’deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁹⁸⁷ çeşmümden: cismümden, DŞM

¹⁹⁸⁸ renciş: renci-i DŞM

¹⁹⁸⁹ baña: ki, DŞM

¹⁹⁹⁰ Yâ: Tâ, DŞM

¹⁹⁹¹ Ey mu‘în-i ḡafâ dest-i men ü dâmen-i tu: Ey zayıfların yardımcısı, benim elim ve senin eteğin.

[189b] 8. Kaẓm u¹⁹⁹² ğayz eyleme der-lāyık-ı ħüsnüñ şanı
Raĥmet-i ʿālemyān diyü oĥur naşş-ı kitāb

9. *Ĥāk-ı dergāh-ı Resūle sürerüm rüy-ı niyāz*
Umaram¹⁹⁹³ kim yüzüme bāb-ı şefāʿ at ola bāz

IX

1. Rūĥ-ı pākini ide Ĥāzret-i Ķuddūs selām
Dem-be-dem maẓhar-ı şad güneh teşārīf-i selām¹⁹⁹⁴

2. Yazıla nāmına¹⁹⁹⁵ menşūr Maĥām-ı Maĥmūd
Rüz-ı maĥşerde ide şadr-ı şefāʿ atde maĥām

3. Ümmetinden¹⁹⁹⁶ vire ol Ĥāzret-i Ĥaĥ ĥayr-ı ĥaber¹⁹⁹⁷
Şaf-ı tevĥīd-i Ĥudāda bize ol oldı imām

4. Şifti¹⁹⁹⁸ böyle gerek idi dem-i āĥirde
Ümmeti lafz-ı güherbārı ile ĥatm-ı kelām¹⁹⁹⁹

5. Yā İläĥi kerem it eyle müyesser ki ola
Nāme-i ʿömrümüzün²⁰⁰⁰ aña selām ile ĥitām

6. Bir niyāzum daĥı bu kim²⁰⁰¹ göresin şāyeste
Bu günehkāra bu²⁰⁰² küstāĥa civāruñda maĥām

7. Şad taĥiyyāt u dürüd āline²⁰⁰³ aşĥābına hem
Buldı ĥanūn-ı şerʿ anlar²⁰⁰⁴ ile ĥüsn-i nizām

8. Mücrimem gerçi yüzüm yoĥ ki açam dest-i recā
Ey Ĥudāvend-i kerem göster ayā²⁰⁰⁵ Rabb-i enām

9. *Beni şābit kadem-i dā ʿire-i imān it*
Meslegüm²⁰⁰⁶ şerʿ-ı Nebi rāh-berüm²⁰⁰⁷ Ķurʿan it

¹⁹⁹² Kaẓm u: Keĥm-i, DŞM

¹⁹⁹³ Umaram: Dilerem, DŞM

¹⁹⁹⁴ teşārīf-i selām: teşāʿ if-i mülām, DŞM

¹⁹⁹⁵ nāmına: nāme-i DŞM

¹⁹⁹⁶ Ümmetinden: Ümmetine, DŞM

¹⁹⁹⁷ ĥaber: cezā, DŞM

¹⁹⁹⁸ Şefkat, ME. Vezne uymadığı için DŞM'deki okunuş esas alınmıştır.

¹⁹⁹⁹ güher-bārı ile ĥatm-ı kelām: güher-bār ile ĥatm oldı kelām, DŞM

²⁰⁰⁰ ʿömrümüzün: ʿömr-i meni, DŞM

²⁰⁰¹ bu kim: budur, DŞM

²⁰⁰² bu,-DŞM

²⁰⁰³ āline: āl u, DŞM

²⁰⁰⁴ şerʿ anlar: şemʿ bunlar, DŞM

²⁰⁰⁵ ayā: yā, DŞM

²⁰⁰⁶ Meslegüm: Meskenim, DŞM

²⁰⁰⁷ Nebi rāh-berüm: Nebi-rā hem-berim

X

1. Çeşm-i ' aşıkda olan eşk-i revān hürmetine
Dil-i şādıkda konan²⁰⁰⁸ söz-i nihān hürmetine
2. Girye-i şām-ı ġarībāndaki te'şīr için
Nāle-i şubḥ-dem-i tā' atiyān hürmetine²⁰⁰⁹
3. Cāhid ü aḥkemine dil-beste mücāhidler için²⁰¹⁰
Ḥarc olan rāh-ı ġazāda ser ü cān hürmetine²⁰¹¹
4. Ḥarem-i ' izzetüñe²⁰¹² mahrem olan kullar için
Nüķebā vü nücebā kuṭb-ı zamān²⁰¹³ hürmetine
- [190a] 5. Da' vet-i Ḥazrete²⁰¹⁴ لبيك deyen züller için
Ka' be ol kıblegeh-i ' ālemiyān hürmetine
6. ' Arşdan kādri mu' allā-ter olan ravza için
Şadef-i dürr-i risālet o mekān hürmetine
7. Kütb-i menzil²⁰¹⁵ birle²⁰¹⁶ esmā-yı ilāhiyye için
Şeb-i mi' rācdaki rif' at u şān hürmetine
8. ' İtret²⁰¹⁷ -i pāk-ı Nebī ālī²⁰¹⁸ vü aşḥābı için
Zīnet-i bāġ-ı cinān faḥr²⁰¹⁹ -ı cihān hürmetine
9. *Ecel alup²⁰²⁰ yolumı baġlıyacak rāh-ı girīz
Ola tevḥīd-i Ḥudā ḥātīme-i ' ömr-i ' Azīz*

²⁰⁰⁸ konan: olan, DŞM

²⁰⁰⁹ Beyit, -DŞM

²⁰¹⁰ Vezne uymamaktadır.

²⁰¹¹ Beyit, -DŞM

²⁰¹² ' izzetüñe: hazretine, DŞM

²⁰¹³ zamān: cihān, DŞM

²⁰¹⁴ Lebbeyk: "Buyrunuz efendim!" anlamında bir söz. (Parlatır,2012:964)

²⁰¹⁵ Kütb-i menzil: Küntü kenz, DŞM

²⁰¹⁶ birle, -ME

²⁰¹⁷ ' İtret: ' İzzet, DŞM

²⁰¹⁸ ālī: āl, DŞM

²⁰¹⁹ faḥr: mihr, DŞM

²⁰²⁰ alup: alır, DŞM

Tevbe-nāme-i Veysī Efendi Rahmetu'llāhi 'aleyh
Tercī'-i Bend²⁰²¹

324²⁰²²

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

I

1. Yeter ey dil heves-i zülf-i siyehkār yeter
Yeter ey cān-ı belā-dīde bu efkār yeter
2. Ceyb-i endiṣeye çek başuñı fikr it hālün
Halk ile eyledigün bī-hūde güftār yeter
3. Riṣte-i ' aşka²⁰²³ dūr-i eşk-i nedāmet nazm it
Ārzū-yı dil için didigün eş'ār yeter
4. Murğ-ı ' anķā-per-i ' azmün yetür ol yerlere kim
Şāhbāz-ı nazar-ı himmet-i ebrār yeter
5. Der-i Mevlāya yüzün sür yeter itdün kendün
Bende-i halka-be-güş-ı der-i eşrār yeter
6. *Yeter itdün²⁰²⁴ bu hevā vü hevesi terk idelüm
Yönelüp Hākka reh-i şıdķ-ı sedāda gidelüm*

II

1. Evvelā ' azm idelüm bārgēh-i iclāle
Ravza-ı şāh-ı rusül-i merķad-ı şāhb u āle
- [190 b] 2. Ol şehün gāṣiye ber dūş olalum maḥmiline
Yüz sürüp hāk-i reh-nāķa-i zer halhāle
3. Yollaruñ hār-ı mugeylānına yüzler sürelüm
Lāleveş garķ idelüm çehre-i hūn-ı āle
4. Eşk-i ḥasret saçalum rehğüzer-i ḥuccāce
Şurezārında Hicāzuñ bite sünbül lāle
5. Sünbülü²⁰²⁵ āteş-i dilden saçılan dūd-ı kebūd
Lālesi hūn-ı cigerden dökülen pergāle

²⁰²¹ Başlıkta terci-i bent denmiştir ancak nazım şekline bakıldığında terki-i bent olduğu görülmektedir.

²⁰²² İslāmî Türk Edebiyatı Sempozyumu, s. 242-246 (Yılmaz, 2012)

²⁰²³ ' aşka: fikre, İTES

²⁰²⁴ itdün: oldı, İTES

²⁰²⁵ Sünbül, ME. Vezne uymadığı için İTES'deki okunuş esas alınmıştır.

6. *Gel senüñle varalum yüz sürelüm dergāha*
Ya'ni dergāh-ı mu'allā-yı Resülü'llāha

III

1. Ravzası hākine fersüde kıilup²⁰²⁶ pişānı
Lāle-gün eyleyelüm dāde-i hūn-efşānı
2. Diyelüm ana ayā ümmetinüñ ğam-hārı
Hastalar çāresi bī-çārelerüñ dermānı
3. Enbiyā mefharı Hallāk-ı cihān maḥbūbı
İki ālem güneşi iki cihān sulṭānı
4. Feyz-i luṭf u keremüñden bizi maḥrūm itme
Raḥmet-i 'ālem iken devletüñüñ 'unvānı
5. Yüz sürerken o şafāğāh-ı büleñd eyvāna²⁰²⁷
Būs iderken o ḳadem-cāy-ı celilü'ş-şānı
6. *Kaldırup dest-i du'ā kıblegeh-i a'lāya*
Yalvaralum bizi yoḳdan yaradan Mevlāya

IV

1. Diyelüm ey bizi yoḳdan yaradup var iden
Cevher-i 'aḳl ile tıfl-ı dili hūşyār iden
2. Tāc-ı imān u 'iṭā'atla ser-efrāz iden
Dīn-i İslāma kemer-beste-i iḳrār iden
3. Ḳalbimüz ğonça-ı ser-beste-i taşdıḳ iden
Dilimüz bülbül-i destān-zen-i iḳrār²⁰²⁸ iden
4. Kimümüz devlet ile şāh-ı cihāñdār idüp
Kimümüz künc-i ḳanā'atde sebükbār iden
- [191a] 5. Ey bizi maḥz-ı kemāl-i kerem ü luṭfuñdan
Dār-ı dünyāda bu elṭāfa sezāvār iden
6. *Şoñra lāyık mı bizi hasta-i hicrān itmek*
Mübtelā-yı elem-i āteş-i sūzān itmek

²⁰²⁶ kıilup: kılalım, DŞM

²⁰²⁷ eyvāna: ebvāba, DŞM

²⁰²⁸ iḳrār: esrār, İTES

V

1. Geçdi ‘ ömrüm heves-i zülf-i mu‘ anberde benüm
Kaldı ‘ aqlum girih-i kākül-i dil-berde benüm
2. Tîgine h̄ançerine²⁰²⁹ mā ’il olup dildāruñ
Çekdügüm derd ü belā söylene dillerde benüm
3. Şāhbāz-ı nazarum niçeye dek beste kıala
Dām-ı dil-gīr-i h̄aṭ-ı yār-ı semenberde²⁰³⁰ benüm
4. Seyyi ’ātüm yazan ol kātib-i a‘ māl-nüvīs
Vay eger itdügümi hep yaza defterde benüm
5. Şaḳalum aka yüzüm kıara sözüüm ‘ ayn-ı h̄aṭā
Bana ağlañ bana kim ‘ arşa-i maḥşerde benüm
6. *Ne yüzüm var nazar-ı h̄azret-i Hakka varacaḳ
Ne sözüüm var varıcaḳ h̄azretine²⁰³¹ yalvaracaḳ*

VI

1. Şadme-i kıahr ile bir gün yıkılıur ṭāḳ-be-ṭāḳ
Bu ber efrāşte-i eyvān-ı zer-endüde revāḳ
2. Vaḳtidür āhuñı tīr it kıaddüñi eyle kemān
Sefer-i āḫirete saña gerekmez mi yaraḳ
3. Āh kim fıḣ ile geçdi giceler gündüzler²⁰³²
Ne ‘ ibādāt ü²⁰³³ teheccüd ne şalāt-ı işrāḳ
4. İtdügüm cürme benüm yir ile gök şāhiddür
Baña yerden göge dekdür ğazabı istiḫḳāḳ
5. Virme dāmānumı dest-i h̄uşamāya Yā Rab
Varıcaḳ h̄azretüñe baş kıaba yalın ayak
6. *Virmek olursa eger hasma benüm dāmānum
Yine iḫsān ü kerem senden olur sulṭānum*

²⁰²⁹ Tîgine h̄ançerine: Zülfüne kākülüne, İTES

²⁰³⁰ semenberde: sitemgerde, İTES

²⁰³¹ h̄azretine: h̄azrete, İTES

²⁰³² giceler gündüzler: gicemüz gündüzümüz, İTES

²⁰³³ ü,-ME

VII

1. Mest olup bāde-i gāfletle yitürdük özümüz
Bilmedük düş gibi geçdi gicemüz gündüzümüz
2. Zıkr-i tesbîhine şarf eylemedük ‘ömürümüz
Hazret-i Haqq’a niyāz itmege yoǵdur yüzümüz²⁰³⁴
- [191 b] 3. Ten-i hākimüzi bir gün götüre şarşar-ı merg
Şöyle²⁰³⁵ berbād ide kim görmeye kimse çozumuz
4. Görseñ ey dide neler gelse gerek başumuza
Başsañ ey dil ki neler görse gerekdür gözümüz
5. Çehre-fersüde-i ebvāb-ı erāzil olduk
Kalmadı hazretüñe varmağa hergiz yüzümüz
6. *Zü’l-celālā baña²⁰³⁶ ol demleri āsān eyle
İşimi zıkr-i cemilün eşüm²⁰³⁷ imān eyle*

VIII

1. Tevbe yā Rabb giriftār-ı hevā olduğuma
Tevbe yā Rabb talebkār-ı belā olduğuma
2. Tevbe yā Rabb esir-i mey-i gül-reng²⁰³⁸ olup
Bende-i muğpeçe-i ‘işve-nümā olduğuma
3. Ārzü-yı şanemi mäh-lika itdügime
Mübtelā-yı heves-i mihr ü vefā olduğuma
4. Peyrev oldum o sühan-pervere itdüm tevbe
Dā’ima rāh-ber-i ‘amd u haṭā olduğuma
5. Tevbe yā Rabb ‘ibādet şanup itdüklerime
Dāmen-ālūde-i çirkāb-ı riyā olduğuma
6. *Tevbe yā Rabb haṭā yolına gitedüklerüme
Bilüp itdüklerime bilmeyüp itdüklerüme*

IX

1. Yā İlähî şeref-i hazret-i peygāMBER için
Sipir-i mähı iki pāre iden server için

²⁰³⁴ yüzümüz: sözümüz, İTES

²⁰³⁵ Şöyle: Öyle, İTES

²⁰³⁶ baña: bize, İTES

²⁰³⁷ eşüm: itmüm, İTES

²⁰³⁸ reng: fāme, İTES

2. Şeb-i İsrâda olan sırr-ı muḳaddes ḥaḳḳ için²⁰³⁹
Leyle-i Ḳadirdeki vaḳt-i şafâ-güster için
 3. Ḥande-i ḥüsn-i cihân-süzü için şiddīḳuñ
Girye-i ḥazret-i Ya' ḳüb-ı belâ-perver için
 4. Nür-ı Şiddīḳ-ı Nebi²⁰⁴⁰ ma' delet-i Fârūḳî
Ḥilm-i ' Osmân ü kerem-güsteri Ḥaydar için
 5. Ol iki dürr-i dil-efrüz-ı binâgüş-ı felek²⁰⁴¹
Ya' nî ol ḳurretü'l- ' ayn-ı şeh-i Ḥayber için
- [192a] 6. Luṭf idüp eyledüğüm cürm ü fesâda bakma
Veysi-i rû-siyehi nâr-ı caḥîme yaḳma

Terci' -i Bend-i Rûhî Bağdâdî Raḥmetu'llâhi ' aleyh

325²⁰⁴²

mef' ulü / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ulün

I

1. Şanman bizi kim şîre-i engür ile mestüz
Biz ehl-i ḥarâbâtdanuz mest-i elestüz
2. Ter-dâmen olanlar bizi âlûde şanur lîk
Biz mâ' il-i bûs-i leb-i câm ü kef ü²⁰⁴³ destüz
3. Şadrın gözedüp n'eyleyelüm bezm-i cihânun
Pây-ı ḥum-ı meydür yerimüz bâde-perestüz
4. Mâ' il degülüz kimsenüñ âzârına ammâ
Ḥâtır-şiken-i zâhid-i peymâne-şikestüz
5. Erbâb-ı ğaraż bizden ırâḳ olduğı yegdür
Düşmez yere zîrâ oḳımız şâḥib-i şaştuz
6. Bu ' âlem-i fânide ne mîr ü ne gedâyuz
A' lâlara a' lâlanıruz pest ile pestüz

²⁰³⁹ -çün, -ME

²⁰⁴⁰ Nebi: Bekir, İTES

²⁰⁴¹ dürr-i binâ-güş-ı dil-fürüz-ı felek, ME. Vezne uymadığı için İTES'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁰⁴² Bağdatlı Rûhî Dîvânı, s. 38-50 (Ak, 2001)

²⁰⁴³ ü, -ME

7. Hem-kāse-i erbāb-ı dilüz ‘arbedemüz yok
Mey-ḥānedeyüz gerçi velī ‘aşk ile mestüz
8. *Biz mest-i mey-i meykede-i ‘ālem-i cānuz
Ser-ḥalka-i cem‘iyyet-i peymāne-keşānuz*

II

1. Sākī getür ol bādeyi kim dāfi‘ -i ğamdur
Şaykal ur o mir‘āta ki pür-jeng ü²⁰⁴⁴ elemdür
2. Dil-teşnelerüz²⁰⁴⁵ bizden ırağ eyleme bir dem
Ol bādeyi kim nūr-ı dil ü dāde-i Cemdür
3. Ey ḥ‘āce fenā ehline zinhār ululanma
Dervīşi bu mülküñ şeh-i bī-ḥayl²⁰⁴⁶ ü ḥaşemdür
- [192b] 4. Ḥāk ol ki Ḥudā mertebeñi eyleye āli
Tāc-ı ser-i ‘ālemdür o kim ḥāk-i ḳademdür
5. Gel toğrulalum meykedeye rağmına anuñ
Kim bār-ı riyādan ḳad-ı bergeştesi ḥamdur
6. Mey şun bize sākī bizüz ol ḳavm ki dirler
Rindān-ı şabūḥi-zede-i bezm-i ḳidemdür
7. Bu nazmı Peyāmīden işit ḥāle münāsib
Kim zübde-i yārān-ı sūḥandān-ı ‘Acemdür
8. ما رند صبحی زدهءبزم الستيم
²⁰⁴⁷ پيش از همه درديکش و پيش از همه مستيم

III

1. Ḥoş gūşe-i zevḳ idi şafā ehline ‘ālem
Bir ḥāl ile sürseydi eger ‘ömrini ādem
2. Şiḥḥat şoñı derd olmasa vuşlat şoñı hicrān
Nūş āḥiri nīş olmasa sūr āḥiri mātem
3. Bu ‘ālem-i fānīde şafāyı ol ider kim
Yeksān ola yanında eger zevḳ u eger ğam

²⁰⁴⁴ ü, -ME

²⁰⁴⁵ Dil-teşnelerüz: Dil-bestelerüz, BRD

²⁰⁴⁶ bī- ḥayl: bā-ḥavl, BRD

²⁰⁴⁷ Beyt, -BRD

“Mā rind-i şabūḥi -zede-i bezm-i Elestüm /Piş ez-heme derdī-keş ü piş ez-heme mestim: Biz elest meclisinde sabah şarabını içen rindleriz; herkesten önce şarabın tortusunu içer e herkesten çok sarhoşuz.

4. Dā 'im ola hem-şoḥbet-i rindān-ı kadeḥ-nūş
Varın qoya meydāna eger biş ü eger kem
5. Şūfi ki şafāda geçinür mālīk-i dīnār
Bir dirhemini alsañ olur ḥāṭırı dirhem
6. Zāhir bu ki āhir yeri hāk olsa gerekdür
Ger dirheme muḥtāc ola ger mālīk-i dirhem
7. Mey şun bize sākī içelüm rağmına anuñ
Kim cehli ile bilmedügi yerden urur dem
8. *Her münkir-i keyfiyyet-i erbāb-ı ḥarābāt
Öz 'aqlı ile Ḥaqqı diler bulmağa heyhāt*

IV

1. Gör zāhidi kim şāhib-i irşād olayın der
Dün mektebe vardı bugün üstād olayın dir
2. Mey-ḥānede ister yıqılup olmağa vīrān
Bī-çāre ḥarābātda ābād olayın der
3. Elden qomasun gül gibi cām-ı meyi bir dem
Her kim ki bu ğam-hānede dil-şād olayın der
- [193a] 4. Bir serv qadūñ bende-i efgendesi olsun
'Ālemde o kim ğuşşadan āzād olayın der
5. 'Ömrin geçirüp kūh-ı belāda dil-i şeydā
Ber-hem-zen-i hengāme-i Ferhād olayın der
6. Vaşl istemeyüp hecr ile ḥoş geçdügi bu kim
Miskīn ğam-ı cānāneye mu' tād olayın der
7. Gezdi yürüdi bulmadı bir eglenecek yer
Mīn-ba' d yine 'āzīm-i Bağdād olayın der
8. *Bağdād şadefdür güher-i dürr-i Necefdür
Yanında anuñ dürr ü güher seng-i ḥazefdür*

V

1. Ol ğevher-i yek-tā ki bulunmaz aña hem-tā
Gelmez şadef-i kevne bir öyle dür-i yek-tā
2. Ol zāt-ı şerīfe yaraşur da' vā-yı himmet
Kim oldı ne dünyā aña maqşūd ne 'uqbā

3. Kim derk ider anı ki ola zātına ma' lūm
Remz-i kütüb-i medrese-i ' ilm ile²⁰⁴⁸ bālā
4. Ol zāhidün ağlar yer ü gök hāline yarın
Kim içmeye destinden anuñ cām-ı muşaffā
5. Bir noqtadadır sırr²⁰⁴⁹ dedi çār kitābun
Ol çārdadır sırr-ı kütüp-hāne-i eşyā
6. Ol noқта menem dedi dönüp remzini seyr it
Ya' nī ki menem cümleten esmā-yı müsem mā
7. Çün hişşe imiş kışşadan ehl-i dile maqşūd
Maqşūd nedür añla bil ey ' ārif-i dānā
8. *Hep mağlağa vü laqlağadır²⁰⁵⁰ bātin ü zāhir*
Bir noқта imiş aşl-ı sühan evvel ü āhir

VI

1. Ey şāhib-i kudret kanı inşāf ü mürüvvet
Rindān-ı mey-āşāma niçün olmaya rağbet
2. Kısmetleri dersen ezeli cev r ü cefādur
Cev r ola niçün zevk u şafā olmaya kısmet
3. Dirs en ki bugün eylemeyen yarın ider zevk
Çok mı iki gün bendelerüñ eylese²⁰⁵¹ ' işret
- [193b] 4. Hācetlerümüz kād ir iken kılmağa hāşıl
Şalmağ keremüñden bizi ferdāya ne hācet
5. Nāçār çeker halk bu miñnetleri yoğsa
Ādem kara tağ olsa getürmez buña tākāt
6. Hālüñ kime açsañ saña dir hikmeti vardur
Öldürdi bizi āh bilinmez mi bu hikmet
7. Bī-hūde dönüp ne' yler ola başumuz üzre
Halkuñ bu felek didügi dolāb-ı meşakāt
8. *Bī-hūde yeter döndi hemān terkin i kılsa*
Kim ' aksine devr eylemeden yegdi yıkıl sa

²⁰⁴⁸ ' ālim-i, ME. Vezne uymadığı için BRD'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁰⁴⁹ noqtadadır sırr: noqtadır sırrı, BRD

²⁰⁵⁰ mağlağa vü laqlağadır: mağlağadır laqlağa-ı, BRD

²⁰⁵¹ eylese: eyleye, BRD

VII

1. Çarhuñ ki ne sa' dinde ne naḥsinde beḳā var
Dehrüñ ki ne ḥāşında ne 'āmında vefā var
2. Aldanma anuñ sa' dine naḥsinden üşenme²⁰⁵²
Naḥsinde dime miḥnet ü sa' dinde şafā var
3. Meyl itme anuñ ḥāşına 'āmından alınma²⁰⁵³
'Āmında dime ḥisset ü ḥāşında 'atā var
4. Cehd eyle hemān ğayr eline baḳmaya²⁰⁵⁴ gör kim
Benden ne saña fā'ide senden ne baña var
5. Egninde görüp ğayrılaruñ atlas u dībā
Ġam çekme ki egnümde benüm köhne 'abā var
6. Geç cümle bu efkārdan u 'ārif-i vaḳt ol
Sergeşte bil anı ki başında bu hevā var
7. Ferdā elemin çekme mey iç baḳ ruḥ-ı ḥūba
'Āşıklara ferdāda daḥı va' d-i liḳā var
8. *El virse şafā fursatı fevt eyleme bir dem
Dünyā aña degmez ki cefāsın çeke ādem*

VII

1. Giryeñ ḳopar ey ḥ'āce meger kim cigerüñden
Kim çıktı ciger- pāreleri çeşm-i terüñden
2. Biñ girye edersüñ seni āḥir ayırurlar
Ferzend ü zen ü tañtana-ı sīm ü zerüñden
- [194a] 3. Bu mülk-i fenāya ki 'ademden güzer etdüñ
Süduñ nedür ancaḳ anı bilseñ seferüñden
4. Yok çıkmağa gönlüñ der-i dünyā-yı deniden
Bi'llāh daḥı²⁰⁵⁵ ḥoşnüd mısın yoḥsa yerüñden
5. Bu mezbeleden böyle güzār eyleyi gör kim
Bir zerre ğubār irmeye tā reh-güzerüñden
6. Sīm ile²⁰⁵⁶ zeri kendüñe ḳat ḳat siper etdüñ
Merg oḳını geçmez mi şanursın siperüñden

²⁰⁵² üşenme: alınma, BRD

²⁰⁵³ alınma: üşenme, BRD

²⁰⁵⁴ eline baḳmaya: elinde baḳmayı, BRD

²⁰⁵⁵ di, ME. Vezne uymadığı için BRD'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁰⁵⁶ Sīm ile: Sīmüñle, BRD

7. ʿAql adın anup kendüñi teklife bırakma²⁰⁵⁷
Dīvāne olup refʿ-i kalem kııl²⁰⁵⁸ üzerüñden
8. *Ey Hoca eger kim sen isen ʿākil ü dānā*
Şeydāluđı biñ ʿaqla değişmez dil-i şeydā

IX

1. Vardum seheri tāt at içün mescide nāgāh
Gördüm oturur halka olup bir niçe güm-rāh
2. Girmiş kemer-i²⁰⁵⁹ vaħdete almış ele tesbīh
Her birisinüñ vird-i zebānı çil ü pençāh
3. Didüm ne şatarsuz ne alursuz ne virürsüz
K'aşla dilüñüzde ne nebī var ne ħod Allāh
4. Didi biri kim şehrimüzüñ ħākim-i vağti
Ĥayr itmek içün halka gelür mescide her gāh
5. İhsānı ya pençāh ya çildür fuğarāya
Şabr eyle ki bir dem²⁰⁶⁰ gele ol mīr-i felek-cāh
6. Geldüklerini mescide bildüm ne içündür
Yüz döndürüp andan didüm ey kavm oluñ āgāh
7. Sizden kim ırağ oldu ise Ĥağğa yağındur
Zirā ki dālālet yolıdur gitdüğüñüz rāh
8. *Taħkīk bu kim hep işüñüz zerğ ü riyādur*
Tağlīddesüz tāt atüñüz cümle hebādur

X

1. Dünyāda denīlerden idersüz²⁰⁶¹ tāmāʿ-i ħām
Ey ħām-ı tāmāʿ niçeye dek bu tāmāʿ-i ħām
 2. Bir nā-ğulķı²⁰⁶² cübbe vü destār ile görseñ
Eylersin anuñ cübbe vü destārına ikrām
- [194b] 3. Nağşın çıkarup eylemedin zātını maʿ lūm
Başlarsuñ aña eylemege ħālüñi²⁰⁶³ iʿ lām

²⁰⁵⁷ bırakma: düşürme, BRD

²⁰⁵⁸ refʿ-i kalem kııl: refʿ kııl anı, BRD

²⁰⁵⁹ kemer-i: kimisi, BRD

²⁰⁶⁰ bir dem: demdür, BRD

²⁰⁶¹ idersüz: idersen, BRD

²⁰⁶² nā-ğulķı: ādemi, BRD

²⁰⁶³ ħālüñi: fağruñı, BRD

4. Cerrār diyü virmez olur Tañrı selāmın
Şerminde ider eylese²⁰⁶⁴ bir ḥabbece in‘ām
5. Vay er olasin ḥırqada nāmuñ ola derviş
Mülḥid diyü yandurmağa eyler seni iḳdām
6. Yazıḳ saña kim eylesesin ḥırş u tama‘dan
Bir cübbe için kendüñi ‘ālemlere bed-nām
7. Yoḳ sende ḳanā‘at gözün aç olduḡı bu kim²⁰⁶⁵
Rızḳuñ irişür saña eger şubḥ u eger şām
8. *Et loḳması lāzım mı toyurmaz mı seni nān*
Zehr olsun o loḳma ola pes-mānde-i dü-nān

XI

1. Ebnā-yı zamānuñ talebi nām u nişāndur
Her biri taşavvurda falān ibn-i falāndur
2. Güftāra gelüp söylemeler cehl-i mürekkeb
Zu‘munca velī her biri bir ḳuṭb-ı zamāndur
3. Erbāb-ı ḥired zerre ḳadar mu‘teḳid olmaz
Ol mürşide kim mu‘teḳid-i bī-ḥiredāndur²⁰⁶⁶
4. Taḳlīd ile seccāde-nişin olmuş oturmuş
Taḥḳīḳde ammā ḥar-ı bugsiste²⁰⁶⁷ ‘ināndur
5. Dirmiş baña hep keşf oldı esrār-ı ḥaḳīḳat
Va’llāh yalandur sözi bi’llāh yalandur
6. Kendiden irāḡuñ²⁰⁶⁸ düşüp ardına²⁰⁶⁹ yorulma
Şol²⁰⁷⁰ bī-ḥaberün gitdüḡı yol ḳann u gümāndur
7. Ey ṭālib-i taḥḳīḳ eger var ise derkūñ²⁰⁷¹
Gūş it bu sözi kim ḥaber-i bā-ḥaberāndur
8. *Zinhār unut bildiḡüñi düşme ‘ināda*
Bir pīre yapış kim iresin sırr-ı mi‘āda

²⁰⁶⁴ eylese: itse, BRD

²⁰⁶⁵ bu kim: oldur, BRD

²⁰⁶⁶ ḥiredāndur: ḥaberāndur, BRD

²⁰⁶⁷ Aslında “be-güsiste” şeklinde okunurken vezin gereḡi böyle okunmaktadır.

²⁰⁶⁸ Kendiden irāḡuñ: Kendüñden irāḡa, BRD

²⁰⁶⁹ ardına: ardınca, BRD

²⁰⁷⁰ Şol: Ol, BRD

²⁰⁷¹ derkūñ: ‘aḳluñ, BRD

XII

1. Şüretde eger²⁰⁷² zerre isek ma' nide yoğuz²⁰⁷³
Rūhü'l-Ḳudüsün Meryeme nefḥ itdūgi ruhuz
- [195a] 2. Peymāne-i ḥurşid ile her dem iderüz ' ayş
' İşā ile peymāne-keş-i cām-ı şabūhuz
3. Etdükse şarāb içmemeye tevbe güzelsüz
Şābit-ḳademüz tevbemüz üstünde naşūhuz
4. Mār ise ' adū biz yed-i beyzā-yı Kelimüz
Ṭufān ise dünyā ğamı biz keştī-i Nūhuz
5. Monlā²⁰⁷⁴ okusun medresede şerḥ-i me' ānī
Metn-i ḳadeḥi şun bize biz ehl-i şürūhuz
6. Şūfi bizi sen cism göziyle göremezsın
Aç cān gözini eyle naḳar gör ki ne rūhuz
7. Bed²⁰⁷⁵-gūlara leb-beste görünmekteyüz ammā
Rindān-ı Mesīhā-deme miftāḥ-ı fütūhuz
8. ' İşā -dem ü Rūḥī-laḳab ü hıẓr-ḥayātuz
Deryā-yı şıfāt içre nihān gevher²⁰⁷⁶-i zātuz

XII

1. Āyā niçe bir devr ide bu çār ' anāşır
Kim aña ne evvel ola ma' lūm ne āḫir
2. Gāh eyleyeler ' ālem-i tefrīḳde²⁰⁷⁷ seyrān
Gāhī olalar ' ālem-i terkībde sā'ir
3. Tefrīdde çār ola vü nāçār ola devri
Terkībe gelince se-mevālīd ola zāhir
4. Bu cümle mezāhirden ola mu' teber insān
İnsānuñ ola cümle ṭufeyli bu mezāhir
5. Nefsini bilenler getüre Ḥālīḳa ĩmān
Bilmezlere ĩmān getürenler diye kāfir

²⁰⁷² eger: n'ola, BRD

²⁰⁷³ yoğuz: yūhuz, BRD

²⁰⁷⁴ Monlā: Mollā, BRD

²⁰⁷⁵ Pür, ME. Beytin anlamına uygun olduğu için BRD'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁰⁷⁶ nihān gevher: gör ki ne, BRD

²⁰⁷⁷ tefrīḳde: tefrīdde, BRD

6. Kāfir ki yerin dūzaḡ ider cehlden eyler
Çün cehl ḡaḡīḡatde ola küfr-i ‘aceb-sırr
7. Dünyā vire el cāhile vü²⁰⁷⁸ kāmīl olanlar
Ayaḡda ḡalup olmayalar ḡabbeye ḡādir
8. *Çün cehldedür zevḡ kemāli n’idelüm biz*
Ḳāl ehli ṡafā eyleye ḡāli n’idelüm biz

XIII

1. Şūfi ki riyā ’ile ider kendüyi mevşūf
Evḡāt-i şerīfi ola taḡlīd ile maşrūf
- [195b] 2. Mīnberde ḡaḡīb ola vü maḡfelde mu‘arrif
‘Ār eylemeye olduḡına cehl ile ma‘rūf
3. Āyīne-i kalbini küdüret ide tīre
Rūşen-ger-i²⁰⁷⁹ feyz-i Ḥaḡ ile olmaya meḡşūf
4. Cān ü dilinüñ revzenesi olmaya pür-nūr
Dā’im biri maḡsūf ola anuñ biri meḡsūf
5. Cem‘-i kütüb itmekle ne mümkin ola vāḡıf
Esrār-ı Ḥudāya ki ola²⁰⁸⁰ mürşide meḡşūf
6. Zātındaki āşār-ı kemāl olmaya ḡardur
Ya şāl-ı siyeh egnine giymiş ya yeşil şūf
7. ‘Ālemde ki kāmīl çeke ḡam zevḡ ide cāhil
Yerden göḡe dek yūf baña ger dimez isem²⁰⁸¹ yūf
8. *Çün Ḥaḡ diyeni eylediler zulm ile ber-dār*
Bāḡıl söze āḡāz idelüm biz daḡı nā-çār

XIV

1. Yūf ḡārına dehrüñ ḡül ü ḡülzārına hem yūf
Aḡyārına yūf yār-i cefākārına hem yūf
2. Bir ‘ayş ki meḡşūf ola keyfiyyet-i ḡamra
‘Ayyāşına yūf ḡamrına ḡammārına hem yūf

²⁰⁷⁸ cāhile vü: cāhillere, BRD

²⁰⁷⁹ Rūşen-ger-i: Rūşenleri, BRD

²⁰⁸⁰ ki ola: k’ola, BRD

²⁰⁸¹ dimez isem: dimeyem, BRD

3. Zî-kıymet olunca n'idelüm cāh ü celāli
Yūf anı şatan dūna ḥarīdārına hem yūf
4. Çün ehl-i vücūduñ yeri şahrā-yı 'ademdür
Yūf kâfile vü kâfile-sālārına hem yūf
5. 'Älemdeki bengiler ola vākıf-i esrār
Ḥayrānına yūf anlaruñ esrārına hem yūf
6. 'Ärif ki ola müdbir ü nādān ola muḳbil
İḳbāline yūf 'ālemüñ idbārına hem yūf
7. Çarḫ-i felegüñ sa' dine vü naḥsine hem yūf²⁰⁸²
Kevkeblerinüñ şābit ü seyyārına hem yūf
8. *Çün ola²⁰⁸³ ḥarām ehl-i Ḥaḫa dūnye vü 'uḳbā
Cehd eyle ne dūnyā ola ḥāṭırda ne 'uḳbā*

XVI

1. Dūnyā talebiyle kimisi ḥalḫuñ emekde
Kimi oturup zevḫ ile dūnyāyı yemekde
- [196a] 2. Yoḫ derdüñe bir çāre ider²⁰⁸⁴ mīr ü gedāda
Sen çekdüğüñ ālāmı gerek şaḫla gerek²⁰⁸⁵ de
3. A' yān-ı cihāndan kerem umma anı şanma
Āsar-ı 'aṭā ola yā pāşada ya²⁰⁸⁶ begde
4. Maṭbaḫlarına aç varan ādem degenek yer
Derbānları var göz ḫapuda el degenekde
5. Bir devrde geldük bu fenā 'āleme biz kim
Āsar-ı kerem yoḫ ne beşerde ne melekde
6. Ağyār vefādan dem urur yār cefādan
Ādemde vefā olmaya vü ola köpekde
7. Evc-i felege başdı ḫadem cāh ile cāhil
Erbāb-ı kemālüñ yeri yoḫ zīr-i felekde
8. *Yā Rab bize bir er bulunur²⁰⁸⁷ himmet ider mi
Yoḫsa günümüz böyle felāketle gider²⁰⁸⁸ mi*

²⁰⁸² hem yūf: la' net, BRD

²⁰⁸³ ola: oldı, BRD

²⁰⁸⁴ ider: ide, BRD

²⁰⁸⁵ gerek...gerek: eger... eger, BRD

²⁰⁸⁶ yā... ya: ne...ne, BRD

²⁰⁸⁷ bulunur: bulunup, BRD

²⁰⁸⁸ gider: geçer, BRD

XVII

1. Virdük dil ü cān ile rızā hük-m-i kazāya
Ġam çekmezüz uġrarsaġ eger derd ü belāya
2. Koyduġ vaṭanı ġurbete bu fikr ile ıkduġ
Kim renc-i sefer bā' iş ola ' izz ü ' alāya
3. Devr eylemedük yir omaduk bir niçe yıldur
Uyduġ dil-i dīvāneye dil uydı hevāya
4. Olduġ ne yere varduġ ise ' aṡka giriftār
Alındı gönül bir ṡanem-i māh-liġāya
5. Baġdāda yoluñ düṡse ger ey bād-ı seher-hīz
Ādāb ile var ġizmet-i yārān-ı ṡafāya
6. **Rūḫī**yi eger bir ṡorar ister bulunursa
Dirlerse buluṡduñ mı o bī-berk ü nevāya
7. Bu maṡla²⁰⁸⁹-ı ġarrāyı oġı epsem ol anda
Mal' ūm olur aḫvālümüz erbāb-ı vefāya
8. *Ḥālā ki biz ūftāde-i ḫübān-ı Dımıṡkuz*
Ser-ḫalka-ı rindān-ı melāmet-keṡ-i ' aṡkuz

[196 b] Nazīre-i Cevrī Efendi Raḫmetu'llāhi ' aleyh

326²⁰⁹⁰

mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ūlün

I

1. ṡanmañ bizi ṡūfī gibi saccāde perestüz
Seccāde²⁰⁹¹ bir ġüṡe-i miḫrāb-ı elestüz
2. Evḫāt-ı ' ubūdiyyeti fevt itmezüz aṡla
Farġ eylemeyüz rüz u ṡebi gerçi ki mestüz
3. Maḫsüb idecek²⁰⁹² yok n' idelüm sübhayı elde
Biz rind-i tehī-kīse-i peymāne be-destüz

²⁰⁸⁹ maṡla' : maḫṡa', BRD

²⁰⁹⁰ ṡairin aġa Tanıklıġı, s.34- 41 (Okumuṡ, 2011)

²⁰⁹¹ Seccāde: Biz mescide, šT

²⁰⁹² Maḫbūs idecek: ' Add eyleyecek, šT

4. Hep üstümüze sâye şalar nūr-ı İllāhī
Tā cür⁶ a gibi hāk-i hārābātda pestüz
5. Biñ şūret ile cilve ider ğam dilümüzde
⁶ Aşğ ehline āyīneyüz ammā ki şikestüz
6. Āsāyişe yer yoğ bize bārān-ı belādan
Bu hāne-i vīrāne velī²⁰⁹³ cāy-ı nişestüz
7. Hālvetünde²⁰⁹⁴ kılsağ n'ola ⁶ işretgeh-i dehri
Mehcūr-ı şafā-yı tarab-ı bezm-i Elestüz
8. *Ol hayret²⁰⁹⁵ ile hūn-ı ciğer nūş iderüz biz
Mutrib yerine nāle-i dil gūş iderüz biz*

II

1. Dūr itdi kazā çünki bizi bezm-i beğādan
Bu ⁶ āleme irdük²⁰⁹⁶ ki eşer yoğ o şafādan
2. Bulduğ göz açup rūhumuzı²⁰⁹⁷ mağbes-i tende
Biñ silsile-bend olmış aña renc ü ⁶ anādan
3. Ol bülbül-i kudsi kafes-i miğnete düşmiş
Lerzende virür²⁰⁹⁸ hāvfi yine dām-ı hevādan
4. Hem olmuş anuñ hem-demi bir mār²⁰⁹⁹-ı gezende
Kim bir²¹⁰⁰ nefesi būy virür renc ü ⁶ anādan
5. Bülbül per açup eylemedi uçmağa āğāz
Mār istemez ayrılmağa bu şāh-ı fenādan
6. Ol hasret-i gülzār-ı hākīkatle fiğānda
Geçmez bu mecāzi heves-i berg ü²¹⁰¹ nūvādan
7. Kalduğ arasında bu iki zıdd-ı kavīnūñ
İş müşkil olur ger meded irmezse Hudādan

- [197a] 8. *Ol bülbülü āzād idecek kadrimiz yoğ
Ol mārı helāk eylemege kuvvetimiz yoğ*

²⁰⁹³ vīrāne velī: vīrāneden, ŞÇT
²⁰⁹⁴ Hālvetünde: Şivekende, ŞÇT
²⁰⁹⁵ hayret: hasret, ŞÇT
²⁰⁹⁶ irdük: düşdük, ŞÇT
²⁰⁹⁷ rūhumuzı: kendümüzü, ŞÇT
²⁰⁹⁸ virür: vü pür, ŞÇT
²⁰⁹⁹ mār: bār, ŞÇT
²¹⁰⁰ bir: her, ŞÇT
²¹⁰¹ ü, -ME

III

1. Bir ŧeb ki bu sūziŧle idūp nāle vū zārī
Āteŧlere yağdum dil-i bīmār u fiđārī
2. Sūrdūm yūzūmi āb gibi ħāk-ı niyāza
İtdūm hem o dem kāŧide²¹⁰²-i girye-i cārī
3. Derd ile idūp dergeh-i Mevlāya mūnācāt
Didūm ki ayā ħastalaruñ mūnis ũ yārī
4. Mecrūħlara senden irer merhem-i ŧāfi
Ĥoŧ dillere senden yetiŧūr ‘illet-i sārī
5. Ben nefis-i ğavī bendine dūŧmiŧ bir esīrūm
Kim bulmadum aŧla ŧaraf-ı rāħ-ı firārī
6. Yandurma beni āteŧ-i kahrına o dīvūñ
Ey dostuna gūlŧen idici²¹⁰³ tūde-i nārī
7. Yūz yire sūrūp Ĥađđa²¹⁰⁴ iderken bu niyāzı
Oldı bu nidā cān u dilūñ gūŧ-ı gūzārī
8. *Ger rāħ-ı necāt ister iseñ baħr-i belādan
Ĥimmet ŧaleb it zūmre-i²¹⁰⁵ merdān-ı Ĥudādan*

IV

1. Ol dem niçe dem ŧālib-i merdān-ı İlāhī
Gezdūm dūrūŧūp mescid ũ mey-ħāneye rāħı
2. İtdūm niđe dem ŧavma‘ a-ı Ĥālvetiyānda
Perħiz ũ riyāzetle ten-i zerdūmi ğāhī
3. Dūŧdūm hem o sevdāya ki ŧūfi gibi ben de
Tekmīl idūp esmāyı ğorem nūr-ı siyāhı
4. Evħām u ħayālāt ile çođ vākı‘ a ğördūm
Seyr itdi ğözūm enfūs ũ āfāđ-ı kemā-hī
5. Ĥatm oldı baña ŧūret-i esrār-ı ħađıđat²¹⁰⁶
Oldum bu ğümān ile mecālisde mūbāhī
6. Lāzım gelicek da‘ veya ma‘ nī nađar itdūm
Ġördūm ki benem ğāfil-i ğüm-rāħ u tebāhī

²¹⁰² kāŧide: kā‘ ide, ŧĤT

²¹⁰³ idici: iden, ŧĤT

²¹⁰⁴ Yūz yire sūrūp Ĥađđa: Ben sūz u ğūdāz ile, ŧĤT

²¹⁰⁵ it zūmre-i: eyle yūri, ŧĤT

²¹⁰⁶ Mısra, -ŧĤT. Bu mısra ŧĤT’de ŧu ŧekildedir: “Zannum bu ki keŧf oldı baña ŧūret-i esrār”

7. Bir dāma düşürmiş beni şayyād-ı hevā kim
Her dānesi bir tohum-ı me‘ āşī vü menāhī
- [197b] 8. *Oldum niçe tedbīr ile ol bendeden*²¹⁰⁷ āzād
İtdi bu hevā ḥarman-ı ümmīdümü ber-bād

V

1. Oldum niçe dem post-nīşinān ile hem-ḥāl
Şandum ki ola anları²¹⁰⁸ evtādiye abdāl
2. Kıtıb añladuğum merkez-i ğafletde bulundu
Kim dā’ireden ḥāric idi itdüğü ef‘āl
3. Pīrüm deyü himmet taleb itdüklerinün²¹⁰⁹ ḥod
Ta‘n eyledi eṭvārına nā-bāliğ ü eṭfāl
4. Taḳlīd ile evşāfını²¹¹⁰ tağyīr²¹¹¹ iden eşrār²¹¹²
İtmiş niçe biñ bencileyin aḥmağı idlāl
5. Girmek diledüm ḥırka giyüp kisvet-i faḳra
Gördüm ki bu bārı çekenün ekşeri ḥammāl
6. Bildüm ki medār olmaz imiş kesb-i fenāya
Destār-ı fenā köhne ḳabā şemle vü hem şāl
7. İtdi giderek sübhā-ı şufī gibi şübhe
Ser-rişte-i ümmīdümü pür-‘ uḳde-i işkāl
8. *Yüz döndürüp ol tā’ifeden ‘āḳibet-i kār*
Oldum müteveccih taraf-ı āḥara nā-çār

VI

1. Erbāb-ı ḥarābāta idüp cān ile rağbet
Kıldum niçe dem zümre-i rindān ile şoḥbet
2. Aldum elüme āyīne-i sāğarı itdüm
Ol tā’ifenün şüret-i aḥvāline diḳḳat
3. Olmuş kimisi mest-i mey-i ‘aşḳ-ı mecāzi
Almış kimini neşve-i şahbā-yı ḥaḳīḳat

²¹⁰⁷ bendeden: dāmdan, ŞÇT

²¹⁰⁸ anları: her biri, ŞÇT

²¹⁰⁹ İtdüklerinün: itdüklerüm, ŞÇT

²¹¹⁰ evşāfını: evzā‘ını, ŞÇT

²¹¹¹ ta‘yīr, ME.Beytin anlamına uyduğu için ŞÇT’deki okunuş esas alınmıştır.

²¹¹² eşrār: esrār, ŞÇT

4. Şalmış kimini cezbe-i keyfiyyet ayağdan
İtmiş yerini cur^ç ā gibi hāk-ı mezzellet
 5. Meydāna koyup varını itmekde gedālar
Şāhāne külāhın kec idüp nāz ile ^ç işret
 6. Meşrebleri birbirine hem-vāre muvāfık
Şunduqları hep birbirine cām-ı muḥabbet
- [198a] 7. Biñ cām içilür gerçi bakılsa yine ammā
Mestāne iden cümleyi²¹¹³ bir neşve-i ḥikmet
8. *Her birini bir şekle komış ḥālet-i mesti*
Yād eyledüm ol ḥāli görüp bezm-i elest

VII

1. Bir şubḥ-dem ol şevḳ ile alup ele sāğar
İtdüm yine āyīnemi ḥurşide ber-ā-ber
2. O şubḥ-ı mübārek-dem ü ol cām-ı şafānuñ
İtdi eşer-i cān u dile feyz-i mükerrer
3. Ol feyz ile āyīne-i dil oldı mücellā
Dīdārını ^ç arz eyledi bir rūḥ-ı muşavver
4. Ruḥ-sāre-i pür-nūr²¹¹⁴-ı cihān tābına baqđum
Yanında anuñ zerre degül mihr-i münevver
5. Çeşminde mey-i naḥvet ü destinde piyāle
Olmış dü cihān luḥfına vü ḳahrına mazḥar
6. Ervāḥ-ı mücerred ser-i zülfinde muḳayyed
Ecnās²¹¹⁵-ı melek ğamzesinüñ küştesi yek-ser
7. Ta^ç rīf idemem vaşf²¹¹⁶-ı cemālin o perīnüñ
Bu ḥüsn ile yoḳ nev-i beşerde aña benzer
8. *Bir şīve ile kıldı beni ḥüsnine meftūn*
Oldı dil-i dīvānenüñ aḥvāli²¹¹⁷ diger-gün

²¹¹³ cümleyi: cümeli, ŞÇT

²¹¹⁴ nūr: şevḳ, ŞÇT

²¹¹⁵ Ecnās: Ecnād, ŞÇT

²¹¹⁶ vaşf: naḳş, ŞÇT

²¹¹⁷ ḥavāli, ME. Vezne uymadığı için ŞÇT'deki okunuş esas alınmıştır.

VII

1. Germ itdi dili neş^ç e-i şahbā-yı muḥabbet
Düşdi ser-i pür-şüruma sevdā-yı muḥabbet
2. Çaldum başına ^ç aqluñ o dem şîşe-i nengi
İtdüm dil-i dīvāneyi²¹¹⁸ rüsvā-yı muḥabbet
3. Geh hem-nefesüm²¹¹⁹ nāle-i pür-şür²¹²⁰ -ı dem-ā-dem
Geh mūnisüm²¹²¹ endüh-ı ğam-efzā-yı muḥabbet
4. Geh cilvegehüm gūşe-i bāzār-ı melāmet
Geh cāy-ı qarārum ser-i şahrā-yı muḥabbet
5. Geh seyl-i beyābān-ı belā ile revānum
Geh ğavṭa-ḥor-ı lücce-i deryā-yı muḥabbet
- [198b] 6. Meydāna koyup başumı Ferhādveş itdüm
Çoḡ bī-ser ü sāmān ile da^ç vā-yı muḥabbet
7. Şimden girü cān oynadurın ^ç aşḡ ile zīrā
Günden güne germ olmada ğavġā-yı muḥabbet
8. *Dünyā yıkılıp başuma ger kopsa kıyāmet*
Gelmez yine bu ma^ç rekeden baña ferāġat

VIII

1. ^ç Ālemde gehi²¹²² zinde-i feyz-ı dem-i ^ç aşḡam
Ser-germ-i hevā-yı çemen-i ḥurrem-i ^ç aşḡam
2. Ğamġin-i dilüm²¹²³ ^ç ayş-i tarab-nāk-ı neşātam
Ḥurrem-i dil ü²¹²⁴ endüh-ı belā-yı ğam-ı ^ç aşḡam
3. Ḥak-ı reh-i cānāne cebin-sāy-ı gedāyem
Baş egmezem eflāke şeh-i ^ç ālem-i ^ç aşḡam
4. Tā fark-ı sipihre şaçarum²¹²⁵ cür^ç a -ı cāmı
Eyvān-ı ḥarābāt-ı fenāda Cem-i ^ç aşḡam
5. Tūfan ile hem-ser geçinür mevc-i belāyam
Deryāları bir kaçreye şaymaz yem-i ^ç aşḡam

²¹¹⁸ dīvāneyi: dīvānemi, ŞÇT

²¹¹⁹ nefes, ME. Vezne uymadığı için ŞÇT'deki okunuş esas alınmıştır.

²¹²⁰ şür: sūz, ŞÇT

²¹²¹ mūnis, ME. Vezne uymadığı için ŞÇT'deki okunuş esas alınmıştır.

²¹²² ^ç Ālemde gehi: ^ç Ālemde ki tā, ŞÇT

²¹²³ dilüm: dem-i, ŞÇT

²¹²⁴ ü:-i, ŞÇT

²¹²⁵ şaçarum: şaçarım, ŞÇT

6. Hürşid ü mehe táb viren zerre-i zūram²¹²⁶
Bām-ı felege sāye şalan řārem-i ʿ aşķam
7. Fehm eyledüm esrār-ı rumūz²¹²⁷-ı dil-i ʿ aşķı
Bīgāne isem ʿ aķl ile ger maķrem-i ʿ aşķam
8. *Hallāl-ı rumūz-ı haber-i müşkil-i ʿ aķlam*
Dīvāneyem ammā yine dāğ-ı dil-i ʿ aķlam

IX

1. ʿ Aķl āyet-i hikmet haber-i şun^ʿ-i Hudādur
ʿ Aşķ āfet-i endiše-i ʿ aķl-ı hükemādur
2. ʿ Aķluñ şeref-i hikmeti²¹²⁸ keşf-i nazarıdur
ʿ Aşķuñ eşer-i cāzibesi perde-küşādur
3. ʿ Aķl eyleyemez derd-i dil-i ʿ āşıķa çāre
ʿ Aşķ ise devā-yı hafaķān-ı ʿ uķulādur
4. ʿ Aķl āb-ı ruķ-ı cevher-i āyīne-i şüret
ʿ Aşķ ise ol āyīnedeki táb u²¹²⁹ cilādur
- [199a] 5. ʿ Aķluñ irişür gevherine²¹³⁰ gāhī keşāfet
ʿ Aşķuñ dile feyz itdügi hem-vāre şafādur
6. ʿ Aķluñ haberi mes ʿ ele-i ma^ʿ nī-i mübhem
ʿ Aşķuñ hüneri hāll-i rumūzāt-ı każādur
7. ʿ Aķl oldı reh-i ʿ ālem-i taķķiķde hem-rāh²¹³¹
ʿ Aşķ ol tarafulñ sāliline rāh-nümādur
8. *Āķıl aña dirler ki ola ʿ aşķ ile hem-rāh*
Dīvāne odur kim yürüye ʿ aķl ile her gāh

X

1. Ma^ʿ zūr ola ey²¹³² ʿ āķil ü dānā dile²¹³³ munşıf
Oldıysa bu vādide sözüm ʿ aķla muķālif
2. Ben ʿ āşıķ-ı dīvāne-i bī-hūde-kelāmam
Mümkin mi ki dīvāne ola hikmete vāķıf

²¹²⁶ zūram:derdem, ŞÇT

²¹²⁷ rumūz: nihān, ŞÇT

²¹²⁸ hikmet, ME. Vezne uymadığı için ŞÇT'deki okunuş esas alınmıştır.

²¹²⁹ u,-ME

²¹³⁰ gevherine: cevherine, ŞÇT

²¹³¹ hem-rāh: güm-rāh, ŞÇT

²¹³² ey,-ME

²¹³³ dile: dil ü, ŞÇT

3. Ben Vāmık u Ferhād ile hem-ḥāl-i cünūnam
Sen Āşaf u²¹³⁴ Loḡmān ile hem-rāz-ı ma^ç ārif
4. Ben mevķıf-ı ḥayretde zebān-beste vü bī-hūd²¹³⁵
Sen ehl-i kelām ile sebaķ-ḥ^ç ān-ı ma^ç ārif²¹³⁶
5. Ben nefşümi derk eylemede ^ç āciz ü kāşır
Sen mes^ç ele-i mümkinde vü vācibe ^ç ārif
6. Ben ^ç aşķ ile āteş-i zen-i ḥār ü²¹³⁷ ḥas-ı evhām
Sen ^ç aql ile vādī-i ḥayālātde ḥā^ç if
7. Ben bī-ḥaber-i ma^ç rifet-i ^ç ālem-i hestī
Sen vāķıf-ı rāz-ı dil-i esrār²¹³⁸ u²¹³⁹ mekāşif
8. *Da^ç vāyı ḳo itme baña bürhānuñı tefhīm*
Bī-ḥüccet ider ^ç ārif olan vaḥdete teslīm

XI

1. ^ç Āķil sözi maṭbū^ç u pesendīde güherdür
Ammā dil-i ^ç ārifde olan özge ḥaberdür
2. Biz ^ç ākil u²¹⁴⁰ ^ç ārif sözini itmezüz inkār
Ol zevķını idrāk idene şır ü şekerdür
3. Cāhil sözini diñlemezüz ^ç ilmi de olsa
Bāzār-ı ḥaķāyıkda anuñ sūdı zarar dur
- [199b] 4. Cāhil ne bilür noḳta²¹⁴¹-ı taḥķīķ ü mecāzī
^ç Ālim de bu ma^ç nāda giriftār-ı ḥaṭardur
5. Biz ehl-i dilüz ^ç ālim ü cāhilde nemüz var
Dil nev^ç -i diğer şaḥş-ı beşer nev^ç -i diğerdür
6. Her nev^ç -i beşer fehmi idemez dil ne dimekdür
İnsāna bu ^ç irfān şeref-i ^ç ilm ü²¹⁴² hünerdür
7. İnsān ki bu ^ç irfānı eger itmeye taḥşil
Dānişle Felātūn-ı zamān olsa da ḥardur

²¹³⁴ u,-ME

²¹³⁵ bī-hūd: mebhūt, ŞÇT

²¹³⁶ ma^ç ārif: mevāķıf, ŞÇT

²¹³⁷ ü,-ME

²¹³⁸ esrār: eşyā, ŞÇT

²¹³⁹ u,-ME

²¹⁴⁰ u,-ME

²¹⁴¹ noḳta: nükte, ŞÇT

²¹⁴² ü,-ME

8. *Ne ‘ālim ü ne ‘ārif ü ne vākıf-ı halüz
Cevrî gibi her hâl ile bî-hüde maķālüz*

XII

1. Yā Rab bizi de vākıf idüp ma‘nî-i hâle
Dil-beste koma tab‘ umuzı nükte-i ķale
2. Yā Rab bize şevķ-i taleb-i ma‘ rifetüñ vir
Cehd eyleyelüm fażluñ ile kesb-i kemāle
3. Yā Rab bize kıl şüret-i tahķiki nümāyān
Baķmadan uşandı gözümüz naķş-ı hayāle
4. Yā Rab bize tevfiķuñ ile eyle hidāyet
Tā yol yañulup gitmeyelüm semt-i đalāle
5. Yā Rab bizi ol sālîk-i āgāha refiķ it
Kim rehber ola fırķa-ı efrād-ı ricāle
6. Yā Rab bizi ol ‘āşîķ ile eyle mülāķi
Kim vāsîtasuz dāhîl ola bezm-i vişāle
7. Yā Rab dilümüz ile ol²¹⁴³ mir‘āta muķābil
Kim mażhar ola pertev-i envār-ı celāle
8. *Envāruñ ile dīde-i idrāke zîyā vir
Dīdāruñ ile āyīne-i ķalbe cilā vir*

[200a] Tercî‘ -i Bend Naţîķî Efendi Raĥmetu’llāhi ‘aleyh

327²¹⁴⁴

fa‘ ilātün / fa‘ ilātün / fa‘ ilün

I

1. Gevher-i gencīne-i zāt-ı Ėakuz
Ėaydılayuz gerçi velī muţlakuz
2. Tā’ir-i ķudsüz ki şikār almışuz²¹⁴⁵
Şanma bu dām içre bizi şaķrakuz

²¹⁴³ ol: o, ŞÇT

²¹⁴⁴ Natıkî Dîvânı, s. 246-252 (Özer, 2006)

²¹⁴⁵ almışuz: olmışuz, NTD

3. Şāh-ı ref ü'd-derecātüz²¹⁴⁶ yaq̄in²¹⁴⁷
Gerçi bisāṭ üzre yürür peydeḳuz
4. Mevc²¹⁴⁸ gibidür bize mevt ü²¹⁴⁹ ḥayāt
Gāh gelür gāh gider zevraḳuz
5. Keşret ile gerçi²¹⁵⁰ ʿayān olmışuz²¹⁵¹
Vaḥdet ile gör ki nice muḡlaḳuz
6. Gāh oluruz baḥr-i muḥīṭ-i ʿazīm²¹⁵²
Gāh muḥīṭ içre düşüp muḡraḳuz
7. Gerçi ki şāmit göresin sen bizi
Cümle lisānāta velī mınṭaḳuz
8. Gāh bihişt oluruz ey **Nāṭıḳī**
Gāh baḳaruz ʿālemi biz duzaḳuz²¹⁵³
9. *Küre-i ʿaşḳ içre biz olduk güdāz*
Anuñ için eylemezüz keşf-i rāz

II

1. Ḳāf-ı vüçüduñ ulu ʿanḳāsıyuz
Nüh felegüñ çarḥ²¹⁵⁴-ı muʿallāsıyuz
2. Baḥr-i eḥad eyledi nāgehde²¹⁵⁵ cūş
Ġarḳa²¹⁵⁶ düşüp lü'lü'-i lālāsıyuz
3. Ehl-i başiret gözinüñ nūruyuz
Kör olanuñ dīde-i aʿmāsıyuz
4. Mazharumuzdur ḳamu kevn ü²¹⁵⁷ mekān
Gāh ziyānuz gehī aşşısıyuz²¹⁵⁸
5. Dürd-keşüñ cām-ı sürürı bizüz
Zāhid-i ḡamḡin olanuñ yāsıyuz

²¹⁴⁶ derecātüz: derecāt uş, NTD

²¹⁴⁷ yaq̄in: bizüz, NTD

²¹⁴⁸ Mevc: Çarḥ, NTD

²¹⁴⁹ ü, -ME

²¹⁵⁰ gerçi: gerçi kim, NTD

²¹⁵¹ olmışuz: olduk, NTD

²¹⁵² muḥīṭ-i ʿazīm: muḥīṭ ey ʿaziz, NTD

²¹⁵³ Beyit,-NTD

²¹⁵⁴ çarḥ: ʿarş, NTD

²¹⁵⁵ nāgehde: nāḡāh, NTD

²¹⁵⁶ Ġarḳa: Kaʿre, NTD

²¹⁵⁷ ü, -ME

²¹⁵⁸ Mırsa,-NTD. Bu mısra NTD'de şu şekildedir: “İsme irüp sırr-ı müsemmasıyuz”

6. Vādī-i qudsūñ şecer-i nārıyuz
 ˆ İlm-i kelīmūñ yed-i beyzāsıyuz
- [200b] 7. ˆ Ālemi ihyā kılaruz²¹⁵⁹ nuṭṭ ile
 Gör bu vücūduñ nice ˆ İsāsıyuz
8. Maˆ bedıyüz **Nāṭṭıyā** mü ’minūñ
 Kāfirūñ eşnām²¹⁶⁰ -ı kılīsāsıyuz
9. *Küre-i ˆ aşḫ içre biz olduḫ güdāz*
Anuñ için eylemezüz keşf-i rāz

III

1. Gāhı²¹⁶¹ ḫarābāt-ı muḡāna²¹⁶² meyüz
 Geh çalınur bezm-i fenāda neyüz
2. Gāh gedāveş oluruz der-be-der
 Gāh serīr üzre muˆ azzam keyüz
3. Gāh çü ˆ āşık oluruz şāf-dil²¹⁶³
 Zāhide gāhı pey-i hüy [u] heyüz²¹⁶⁴
4. Sen bize lāşı dime ey bī-ḫaber
 Aç gözünü gör nice ˆ ayn-ı şeyüz
5. ˆ Adl iderüz gāhı²¹⁶⁵ çü Nūşırevān
 Mekremet içre gehı Ḥātem Ṭayuz
6. Şems-i münırüz ki ˆ ayān olmuşuz
 Gāh mezāhirde²¹⁶⁶ mişāl-i füyuz
7. Gāh oluruz cümle bu²¹⁶⁷ eşkāl ile
 Gāh ebi gāh veled geh ḫuyuz
8. Gāh fenāda ˆ ademüz²¹⁶⁸ ey²¹⁶⁹ **Nāṭṭı**
 Gāh²¹⁷⁰ beḫā memleketünde ḫayuz

²¹⁵⁹ kılaruz: iderüz, NTD

²¹⁶⁰ eşnām: evşān, NTD

²¹⁶¹ Gāhı: Gāh, NTD

²¹⁶² muḡāna: muḡanda, NTD

²¹⁶³ şāfā-yı dil: mey perest, NTD

²¹⁶⁴ Mısra, -NTD. Bu mısra NTD’de şu şekildedir: “Gāh çü zāhid ḫamu hay ü huyuz”

²¹⁶⁵ gāhı: gāh, NTD

²¹⁶⁶ Gāh mezāhirde: Gerçi ki zāhirde, NTD

²¹⁶⁷ Gāh oluruz cümle bu: Cümle bizüz geçi ki, NTD

²¹⁶⁸ Gāh fenāda ˆ ademüz: Gerçi fenā olmuşuz, NTD

²¹⁶⁹ ey, -ME

²¹⁷⁰ Gāh: Lebūñ, NTD

9. *Küre-i ‘aşk içre biz olduk güdāz*
Anuñ için eylemezüz keşf-i rāz

IV

1. Baħr-i kādīmüz bu ki cūş eylerüz
Şāh-ı ‘azīmüz ki ħurūş eylerüz
2. Kendümüzi ‘āleme fāş itmege
Dürlü şuver dürlü nuķūş eylerüz
3. ‘Āşıkı biz mest ü²¹⁷¹ ħarāb eylerüz²¹⁷²
Zāhidi biz şāhib-i hūş eylerüz
- [201a] 4. Gāh oluruz²¹⁷³ hicr ü²¹⁷⁴ firāķa esīr
Gāh bizi dūş-be-dūş eylerüz
5. Gāh şikār almağa bāzuz velī
Geh bizi şayd itmege kuş eylerüz²¹⁷⁵
6. Gāh varur²¹⁷⁶ mescide ‘ābidlerüz
Gāh bizi bāde-fürüş eylerüz
7. Ķahrumuzı ba‘ zına nīş eylerüz²¹⁷⁷
Luţfumuzı ba‘ zına nūş eylerüz
8. Gāh hezār elsineyüz **Natıķı**
Geh bizi peyveste ħamūş eylerüz
9. *Küre-i ‘aşk içre biz olduk güdāz*
Anuñ için eylemezüz keşf-i rāz

V

1. Cümle mezāhirlerüñ iksīriyüz
İki²¹⁷⁸ cihānuñ şehiyüz mīriyüz
2. Bizde ‘ayāndur ķamu āyāt-ı vaħy
‘İlm-i ledün ma‘ nīsi tefsīriyüz

²¹⁷¹ ü, -ME

²¹⁷² eylerüz: eyledük, NTD

²¹⁷³ oluz, ME. Kelime ME’de eksik yazıldığı için NTD’deki okunuş esas alınmıştır.

²¹⁷⁴ ü, -ME

²¹⁷⁵ Beyit, -NTD

²¹⁷⁶ varur: girüp, NTD

²¹⁷⁷ eylerüz: eyleyüp, NTD

²¹⁷⁸ İki: Her dü, NTD

3. Kehf rumūzı bize oldı ʿ ayān
Biz²¹⁷⁹ de ʿaleb kıl anı Kıt̄m̄iriyüz
4. Baʿ zısınũ nūr yüzi aydınlıđı²¹⁸⁰
Baʿ zısınũ zulmetiyüz kabriyüz
5. Geh virürüz yedümüzü bīʿ ate
Gāh de²¹⁸¹ mürşid olanũ p̄iriyüz
6. Gāh muşavver oluruz geh şuver
Kilk-i vücũduñ kamu taşv̄iriyüz
7. Gāh Simāʿ il gehi keş-i ʿ aẓīm
Gāh Hālilüz gehi tekb̄iriyüz
8. Gāh kaẓā t̄ığıyüz ey **Nāṭık̄i**
Gāh kaẓā²¹⁸² kavsinũñ uş t̄iriyüz
9. *Küre-i ʿ aşk içre biz olduk güdāz*
Anuñ için eylemezüz keşf-i rāz

VI

- [201b] 1. Gerçi geh çoğdur bu ʿ ibārātumuz
Hüsñüñdür cümle işārātumuz
2. Nüh felek içre çalınur rüz u şeb
Heybet ile kūs-ı beşārātumuz
 3. ʿ Aşğ ile her lağza da²¹⁸³ cüş eylerüz
Andan irişdi bu harārātumuz
 4. Mā-yı tahūr ile çün aldık vuzū
Şanmaya hergiz bu tahārātumuz
 5. ʿ Ālem-i lāhūta bugün mālİKüz
Anda geçer hük̄m-i emārātumuz
 6. Biz ebedüz kalmadı bizde fenā
Şanma harāb ola ʿ imārātumuz
 7. Nağdümüzi ʿ aşka nişār ideli
Cümle ribāğ oldı ticārātumuz

²¹⁷⁹ Biz: Bir, NTD

²¹⁸⁰ Baʿ zısınũñ nūr yüzi aydınlığı: Baʿ zısına āteş ü kār olmuşuz, NTD

²¹⁸¹ de: ulu, NTD

²¹⁸² kaẓā: kader, NTD

²¹⁸³ her lağza da: deryā gibi, NTD

8. Şeş cihetüñ Āşafiyuz **Nāṭıķı**
Geçdi Süleymāna vüzārātumuz
9. *Küre-i ʿaşķ içre biz olduk güdāz*
Anuñ için eylemezüz keşf-i rāz

VII

1. Kalmadı bir zerrece matbūsumuz²¹⁸⁴
Oldı ferāgat hele maḥbūsumuz
 2. Özümüz²¹⁸⁵ içre olalı²¹⁸⁶ büt ʿ ayān
Özge²¹⁸⁷ şadā bağladı nākūsumuz
 3. Gāh dolar zevķ ile peymānemüz
Gāh şevķ ile yanar fanusumuz
 4. Nükte-küşādur yine bu dūdumuz
Cilve-nümādur yine ṭāʿūsumuz
 5. Dürlü nevālarla çalar her zamān
Mūsikī āheng ile kaķnūsumuz
 6. Kāyşer ise cāhile baş egmezüz
Zıll-i hümādur bize²¹⁸⁸ nāmūsumuz
 7. Hādım-i aḥķār bize Cemşīd ü Cem
Bende-i kemter bize Kāʿūsumuz
 8. Cümle bizüz **Nāṭıķıyā** hūb u zışt
Vaḥdete irdi ķamu maḥsūsumuz²¹⁸⁹
- [202a] 9. *Küre-i ʿaşķ içre biz olduk güdāz*
Anuñ için eylemezüz keşf-i rāz

²¹⁸⁴ matbūsumuz: matmūsumuz, NTD

²¹⁸⁵ Özümüz: Deyrimüz, NTD

²¹⁸⁶ olalı: olup ol, NTD

²¹⁸⁷ Özge: Gör ne, NTD

²¹⁸⁸ Zıll-i hümādur bize: ʿ Āliyedür himmet-i, NTD

²¹⁸⁹ Beyt, -NTD

Tevhîd-nâme-i Nesîmî Raḥmetu'llâhi 'aleyh

328²¹⁹⁰

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. ²¹⁹¹ zehî sübhân ki sensin Ḥâlîķu'l-eşyâ
Ḥaķîķat cümle sen kılduñ 'ademden 'âlemi peydâ
2. Dü 'âlem yoğ iken evvel yaratduñ Muştafâ nûruñ
Aña virdüñ hezârân biñ 'aṭâ vü mülk-i istignâ
3. Anı sevmekden olmışdur ḥalâyıķlar melâ'ikler
Zehî sevgü zehî 'işret ki ²¹⁹² سبحان الذى اسرا
4. Yaratduñ yedi ķat gögi içinde pür melâ'ikler
Ne bend ü ne sûtün aşla muṭabbaķ künbed-i ḥaḍrâ
5. Yeri emrũñle yâ Ma' bûd şu üzre eyledüñ muḥkem
Kimin berr ü kimin baḥr ü kimin dağ u kimin şaḥrâ
6. Bu yerler durduğı ķâ'im bahâne ol durur dâ'im
Belî vaşfuñ şehâ söyler Sikender emr yâ Mevlâ
7. Kışun ķar yağduran yire temiz rengin iden sensin
Yine yazı viren sensin cihâna cennetü'l-me'vâ
- [202b] 8. Dökersin ata şulbinden ananuñ raḥmına nuṭfe
Dutarsın ķarañu yerde anı şu ķân olur anda
9. Toķuz ayda doğa gelür zuhür eyler zehî ḥikmet
Kimi mü'min kimi maķbûl kimi şüfi kimi tersâ
10. Kiminüñ tıfl iken cānuñ alursın 'ömrine doymaz
Kimisi yüz yaşar ölmez başına dar olur dünyâ
11. Kimin şöyle ğani kılduñ ki maluñ şağışın bilmez
Kimin bir päre nân için ķapudan ķapuya rüsvâ
12. Bu gözler yaşı sendendür yürekler başı sendendür
Ḥaķîķat cümle sendendür bu başlara gelen sevdâ
13. Bu bî-çâre Nesîmî çün bevḥîdî demek ķanıda
Meger ol Ḥâlîķ-ı Yezdân anuñ gönlün gözün açâ

²¹⁹⁰ Gazel, -NED (Ayan, 1990)

²¹⁹¹ Te'âlâ'llâh:Yüce Allah.

²¹⁹²“Sübhâne'l-lezi esrâ: Bir gece kulunu ... götüren Allah eksiklerden münezzehtir.(İsra, 17/1)” (Komisyon, 2013: 281)

329²¹⁹³

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Niçe vaşf eylesün kimse senüñ vaşfuñı ey şāni'
Ki 'āciz ıatre şerhinde olur dānā vü ger bünyā
2. Verirsın kısmetin anuñ henüz eylemeden ihyā
Kimi ol yazıda bed-baht kimi a' lā kimi ednā
3. Bu dört dürlü tebāyı' dan kılursın cismini kâ'im
Kimi dem ü kimi balğam kimi sevdā kimi şafırā
4. Kimi hāric kimi dāhil kimi mün'im kimi sā'il
Kiminde zerre yok hāşıl kimi nādān kimi dānā
5. Kimi 'āşık kimi şādık kimi mest ü kimi 'āyık
Kimi şālih kimi fāsık kimi lā dir kimi illā
6. Alan sensin viren sensin gören sen gösteren sensin
Kamu sensin bu cünbüşler cihānda bir kuru gavgā
7. Kādīm-i lemyezel sensin ebed sensin ezel sensin
Gören sen gösteren sensin anuñ için kāmūs zībā
8. Neler kılduñsa yā Mevlā laţif u hūb-ı nāzūkdür
Neler kılsañ gerek dağı ki gözler görmemiş aşla

Nesimī Raĥmetu'llāhi 'aleyh

330²¹⁹⁴

fa' ilātün / fa' ilātün / fa' ilātün / fa' ilün

1. Çünkü bildüñ mü'minüñ kalbinde Beytu'llāh var
Niçün 'izzet itmedüñ ol evde kim Allāh var
- [203a] 2. Gel ²¹⁹⁵ لنا الحق defterinden al sebağ ey zāhidā
Dem-be-dem bātil taşavvur itme hağku'llāh var
3. Her ne var ādemde var Ādemden istesin Hāğı
Olma iblis-i şakī Ādemde sırru'llāh var
4. Zāhidüñ ger var ise dilinde zikr-i ²¹⁹⁶ لا اله
'Āşık-ı şādıklarüñ kalbinde illā'llāh var

²¹⁹³ 202b'nin derkenarında yazılı bir şiidir. Şairi belli değildir.

²¹⁹⁴ Gazel, -NED (Ayan, 1990)

²¹⁹⁵ Ene'l-Hāğ: Ben Hakk'ım.Hallac'a ait bir sözdür. O bu yüzden asılmıştır. (Uludağ, 1997: 171)

²¹⁹⁶ Lā ilāhe: (Allah'tan başka) ilāh yoktur. (Yılmaz, 2013: 408)

5. Pehlivāndur şol kişi kim nesfini qatl eyleye
Hem erenler meclisinde aña eyvā'llāh var
6. Yıqma kimse gönlünü kim maḥrem-i Ḥaḫdur yaḫīn
Nāzır oldur cümle şeyde şanma ğayru'llāh var
7. Kimki ma' mūr eyledi vīrāne gönlüm Ḥaḫ için
Āferīn taḫsīn anuñ var²¹⁹⁷
8. Yılda bir kez ḥac için ey ḥacı varma Ka' beye
Ḳıl göñülleri ṭavāf her demde ḥaccu'llāh var
9. Çün ḥazīne kıldı Allāh kendiçün ol ḥāneyi
Fāriğ ol duḫl itme kim ol ḥānede Allāh var
10. Maḫşūda irmek dilerseñ Ḥaḫdan ey ṭālib bu gün
Sākin ol vaḫdet evinde ḥasbeten li'llāh var
11. Kenz-i maḫfidür ḥaḫīḳat ey Nesīmī söyleme
Ḳaş itime epsem ol yolda niçe güm-rāh var

[203b] Mest-nāme Nesīmī Raḫmetu'llāhi 'aleyh

331²¹⁹⁸

fa' ilātün / fa' ilātün / fa' ilātün / fa' ilün

1. Çün meni bezm-i ezelde²¹⁹⁹ eyledi ol yār mest
Ol cihetden görünür bu çeşmüme deyyār mest
2. Mest-i dergāhum ne mestem bu şarāb-ı cür' adan²²⁰⁰
Şanma ey ḥoca beni kim olmışam o²²⁰¹ kār mest
3. Şöyle mestüm tā kıyāmet daḫı hüşyār olmazam
Çün beni vaḫdet meyinden eyledi ol yār²²⁰² mest
4. Rind ü²²⁰³ ḳallāşam maḳāmum gūşe-i meyhānedür
Gelmişüm ḳālū belīden ' aşıḳ u²²⁰⁴ ḥammār mest

²¹⁹⁷ "...anuñvar" mısradı bu ara kısım boştur. Kelime eksikliğinden dolayı vezne uymamaktadır.

²¹⁹⁸ Nesīmī Dīvānı, s.85,86 (Ayan, 1990)

²¹⁹⁹ ezelde: ezelde, NED

²²⁰⁰ cür' adan: cüz'iden, NED

²²⁰¹ o: bī, NED

²²⁰² ol yār: dīldār, NED

²²⁰³ ü,- ME

²²⁰⁴ u,-ME

5. Cüş kıldı ʿ aql-ı kül geldi vücūda kāʿināt
Kāf u²²⁰⁵ nūn emrinden oldı bu cihān yek-bār mest
6. İns mest ü cinn²²⁰⁶ mest ü cümle-i²²⁰⁷ vaḥş ü tıyūr
Āb mest ü bād mest ü ḥāk mest ü²²⁰⁸ nār mest
7. Cümle bir²²⁰⁹ meyden olubdur bu cihān yek-bāreñi
ʿ Arş mest ü ferş mest ü kevkeb ü zünnār²²¹⁰ mest
8. Çarḥ-ı nüh eflāk mest olup cihān²²¹¹ gerdişdedür
Şems mest ü māk mest ü kevn ile devvār²²¹² mest
9. ʿ Aşḳ-ı sübhāni meyinden vālih oldı öyle²²¹³ bil
ʿ Arş u kürsi her dü ʿ ālem bu ḳamu kirdār mest
10. Cümle²²¹⁴ bil taḥteʿş-Serādan tā Süreyyā her ne var
Oldı ey ḥoca ser-ā-ser ez-mey-i cebbār mest
11. Ādem ü Ḥavvā melāʿik ḥūr u ḡilmān u beşer
Kevşer ü Tübā vü Rıdḡvān cennet ü²²¹⁵ dīdār mest
12. Nüh u Dāvud u Süleymān u Zekerıyyā Şuʿ ayb
ʿ İsā mest ü Mūsā mest ü Aḥmed-i Muḥtār mest
- [204a] 13. Şāh-ı merdān şir-i Yezdān pīşvā-yı ehl-i dīn
Kāşif-i sırr-ı velāyet Ḥaydar-ı Kerrār mest
14. Enbiyā vü evliyā vü aşfiyā vü etkıyā
Oldılar Ḥaḳ meclisünde çünki²²¹⁶ bī-ḥuşyār mest
15. Ḳādı mest ü müftī mest ü şūfī mest ü bāde²²¹⁷ mest
Cürʿ a -ı cām-ı elestden müʿmin ü küffār mest
16. Ḥoca-ı mey-ḥāne mest oldı vü hem pīr-i muḡān
Kaʿbe vü büt-ḥāne mest ü ḥırḳa vü zünnār mest

²²⁰⁵ u, -ME

²²⁰⁶ cinn: cinnī, NED

²²⁰⁷ cümle-i: cümle bu, NED

²²⁰⁸ ü, -NED

²²⁰⁹ bir: bu NED

²²¹⁰ ü kevkeb ü zünnār: künbed-i devvār, NED

²²¹¹ Çarḥ-ı nüh eflāk mest olup cihān: Nüh felek bu çarḥ-ı eflāk mest olup, NED

²²¹² kevn ile devvār: kevkeb-i seyyār, NED

²²¹³ öyle: şöyle, NED

²²¹⁴ Cümle: şöyle, NED

²²¹⁵ ü, -ME

²²¹⁶ çünki: şöyle, NED

²²¹⁷ bāde: şafā, NED

17. Küfr ü imān cümle mest oldı vü hem ‘ ayn-ı diger²²¹⁸
‘ Āşık u ma‘ şük mest ü yār ağıyar ile²²¹⁹ mest
18. Münkerüñ inkārı gitdi çünki²²²⁰ geldi devr-i cām
Cām mest ü bāde mest ü sākī vü²²²¹ ebrār mest
19. Cür‘ a -ı cām-ı İlahī ‘ āşıkı mest eyledi
Şūfī mest oldı bu meyden eyledi ikrār mest ²²²²
20. Çün şarāb-ı cān-fezā geldi bize hum-hāneden
Oldı anuñ cür‘ asından²²²³ bu ser ü destār mest
21. Çeng ü def hem ‘ üd u ney ser- mest olup efgān ider
Bu harābātuñ içinde söylenen güftār mest
22. Mest olup söyler²²²⁴ انا للمنى ‘ aşk ile ‘ ālemde bil
Ya‘ nī kim Manşūr ‘ āşık oluben ber-dār mest
23. Mest olup gir şehr-i ‘ aşka göresin²²²⁵ anda ‘ ayān
Şūret-i hūbān-ı ‘ ālem çār-sü bāzār mest
24. Yedi yir gök yedi²²²⁶ deryā yedi muşhaf yedi haṭ
Nuṭṭ-ı Hāḫdan mest olubdur cümleten ahrār²²²⁷ mest
25. Devlet-i dīdāra vaşl oldıq izin bulduq henüz
Ġaflet uykusundan oldıq çünki ne bī-dār mest
26. Göñlümüz nūr-ı tecellī cismümüzdür küh-ı tūr
Cānumuz dīdāra karşı oldu Mūsā-vār mest
27. Devr-i Mehdīdür hidāyet eyledi şāhib- zamān
Vechin²²²⁸ itdi fażl Yezdān gün gibi²²²⁹ izhār mest
- [204b] 28. Burça‘ ı yüzinden açdı zātını kıldı ‘ ayān
Eyledi kevn ü mekānı nūr ile envār mest

²²¹⁸ vü hem ‘ ayn-ı diger: ‘ ayn-i yek-diger

²²¹⁹ ağıyar ile: mest ağıyar, NED

²²²⁰ gitdi çünki: çün gitti vü, NED

²²²¹ vü, -ME

²²²² 18 ve 19. beyitlerin 2. mısralarının yerleri -karşılıklı olarak- NED’de değişiktir.

²²²³ cür‘ asından: kaṭresinden, NED

²²²⁴ Ene’l-ḫaḫ: Ben Hakk’ım.Hallac’a ait bir sözdür. O bu yüzden asılmıştır. (Uludağ, 1997: 171)

²²²⁵ göresin: gör Hakkı, NED

²²²⁶ yedi: yeddi, NED

²²²⁷ cümleten ahrār: heft ü pneç ü çār, NED

²²²⁸ Vechin: Vechini, NED

²²²⁹ gibi: kimi, NED

29. Cennet-i ‘adnuñ gülistānında bülbüldür dile²²³⁰
Nağme-i cān-sūzı her dem eyledi²²³¹ tekrār mest
30. Ey Nesīmī sırr-ı Hāḡḡuñ mahremisin sen gün²²³²
Söyledüñ ḡudret diliyle²²³³ ma‘nī-i esrār mest

Tahmīs-i ‘Ālī Ğazel-i Uşūlī

332²²³⁴

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Ne deryā sāhilinden oldı yā Rab ḡuşk u ter peydā
Ne baḡrūñ mālिकindendür melek zāhir beşer peydā
Şanasın ḡatrelerdür anda her pinhān u her peydā
Vücūd-ı muḡlaḡuñ baḡri ne mevci kim ider peydā
²²³⁵ لانا للحقı sırrını söyler eger maḡfī eger peydā
2. Fenā gülzārıdur ‘ālem güli çok gülsitānı bir
Serāpā nergis ammā şāḡsār-ı ergüvānı bir
Hezārān bülbülü var cümlesinüñ āşiyānı bir
Bu baḡuñ ger ḡaḡıḡatde şuyı bir bāḡbānı bir
Velī olmış ḡaḡāyıḡda niçe dürlü²²³⁶ şecer peydā
- [205a] 3. Biter naḡl-i vücūduñ meyvesi geh telḡ ü geh ḡoş-ter
Niçe ḡām u niçe puḡte niçe kāmīl niçe ebter
Görinür berg ü bārı gāḡı her dem tāze geh bī-fer
Naḡar ḡıl nev‘-i insāna kimi zehr ü kimi sükker
‘Aceb ḡikmet bir aḡacdan olur dürlü şemer peydā
4. ḡaḡıḡat bādesinden ḡāba varmış niçe ‘āşıḡlar²²³⁷
Degül ta‘ bīri ḡābil her birinüñ gördüḡi düşler
Alınca ten ḡişārın nefsi-i serkeşden ‘adū-küşler
Düzilür niçe biñ işler bozılur niçe cünbüşler
Ne kār-ı bu‘l-‘acebdür bu ki olmaz kārger peydā

²²³⁰ dile: dilin, NED

²²³¹ eyledi: eylegil, NED

²²³² gün, ME. Vezne uymadıḡı için NED’deki okunuş esas alınmıştır.

²²³³ diliyle: dilinden, NED

²²³⁴ Gelibolulu Mustafa Ali, s. 32-34 (İsen, 1988)

²²³⁵ Ene’l-ḡaḡ: Ben Hakk’ım. Hallac’a ait bir sözdür. O bu yüzden asılmıştır. (Uludaḡ, 1997: 171)

²²³⁶ Mısrada “dürlü” kelimesinin altında vezne uyan ve beyitin anlam bütünlüğüne bozmayan “yüz biñ” kelimesi yazılmıştır.

²²³⁷ ‘āşıḡlar: ser-ḡoşlar, İSEN

5. Su‘āl itdüm tarīkat semtini bir merd-i bī-bāke
Didüm luṭf it ḥaḳīkat yolların göster bu ben ḥāke
Didi zīnhār maḡrūr olma māl u cāh u emlāke
Şu serverler ki taḡlar gibi baş egmezdi eflāke
Yaturlar yerde pest olmuş ne tiḡ ü ne kemer peydā
6. İçüp vaḥdet şarābun niçe ‘ārif kendüden geçdi²²³⁸
Fenā semtin tutup gitdi yeyüp içdi²²³⁹ konuşup göçdi
Ne zāhir gözlerin açdı ne aḡı karadan seçdi
Niçe gündüz gice oldı niçe biñ ay u yıl geçdi
Diriḡā olmadı ḳaldı şeb-i hecre seḫer peydā
- [205b]
7. Ticāret ‘azmin eylerseñ beḳādan yaña uy baña
Düşürme naḳd-i ḳalbi ḳalbe bir²²⁴⁰ pendüm budur saña
Çeküldük bir alay bī-dillerüz gerçi ki²²⁴¹ ol yaña
Yolumuz bir beyābāna irişdi nāgehān aña²²⁴²
Gider biñ kārban olmaz birinden bir eşer peydā
8. Bu bir vādidür ey zāhid ki küldür ḥāki ser-tā-ser
Görinür her taşı ḥünābeden bir pāre-i āḡger
Ne āteş var ne āteş-zen²²⁴³ velakīn şüretā bir²²⁴⁴ yer
Niçe şūrīde ‘āşıḳlar gezerler cümle tāyihler
Bu tīh-i bī-nihāyetde ne reh ne rāh-ber peydā
9. Cihānuñ²²⁴⁵ keşt-zārun toḡm-ı zā’ilden eküp²²⁴⁶ biçdüñ
Egerçi bunda²²⁴⁷ tiz bitdüñ fe-emmā²²⁴⁸ yine tiz yitdüñ
Bir iki gün fenā dünyāda bilmem n’eyledüñ nitdüñ
Bu toḡuz ḳubbeye²²⁴⁹ şeş sū içine geldüñ ü gitdüñ
Ne geldüḡüñ ḳapu zāhir ne gitdüḡüñ memer²²⁵⁰ peydā
- [206a] 10. Güherdür bilinür²²⁵¹ ḥāşıl bu kānun vāridātından
Dürr-i şehvār ü²²⁵² ḥāşāk oldı baḫrūñ lāzımātından
Bilinmez²²⁵³ nīk ü bed ‘ilm-i ledün içre şifātından
Me‘ādindür ḳamu eşyā ider öz kendü zātından
Kimisi sīm ü zer zāhir kimi seng ü meder peydā

²²³⁸ Bu mısra İSEN’de şu şekildedir: Bu mecliste nice ‘ārif şarāb-ı vaḥdeti içti”

²²³⁹ içdi: içüp, İSEN

²²⁴⁰ bir, ME

²²⁴¹ ki,-İSEN

²²⁴² aña: k’aña, İSEN

²²⁴³ -zen: -dan, İSEN

²²⁴⁴ bir: yer, İSEN

²²⁴⁵ Cihānuñ: Cihāndır, İSEN

²²⁴⁶ eküp: oñup, İSEN

²²⁴⁷ bunda: anda sen, İSEN

²²⁴⁸ fe-emmā: ammā, İSEN

²²⁴⁹ ḳubbeye: ḳubbe vü, İSEN

²²⁵⁰ memer: kemer, İSEN

²²⁵¹ bilinür: piledür, İSEN

²²⁵² ü, -ME

²²⁵³ Bilinmez: Bilindi, İSEN

11. Olur peygüle-i 'uzletde şūfi niçe yıl 'ākif
Keşef gibi yatur esrār-ı 'aşka olımaz kāşif
Ma'ārif gevherine degme şarrāf olımaz vākif
Niçe zaḥmet çeker kesb-i kemāl idince bir 'ārif
Belī çok ḳan yudar kān eyleyince bir güher peydā
12. Reh-i ḥizmetde her bir dāne ḥāk olmaḳ gerek tā kim
Peder māder dem-ā-dem derdnāk olmaḳ gerek tā kim
Cigerler ḳan bedenler çāk çāk olmaḳ gerek tā kim
Niçe biñ ādem oḒlanı helāk olmaḳ gerek tā kim
Yalancı ḳahbe dūnyāda ola bir gerçek er peydā

- [206b] 13. Sevād-ı mülk-i ma' nī ehl-i 'irfāna musaḥḥardur
Ḥuṣūṣān her biri manzūr-ı sulṭān-ı hünerverdūr
Sūḥan bir gencdür nāzır aña 'Ālī gibi erdür²²⁵⁴
Ḳamu nezzārede ebkār-ı ma' nī muntazırlardur
Uṣūlī gibi tā kim ola bir şāḥib-nazar peydā

Müsemmen-i Şenā'ı Raḥmetu'llāhi 'aleyh

333²²⁵⁵

mef' ulü / mefā' ilün / mef' ulü / mefā' ilün

1. Bulur çü fenā āḥir ḳaşr-ı felegüñ bāmı
Ḳalmaz ḳafes-i tende cān murḒı çün ārāmı
Gel 'ālem-i bāḳiye 'azm ile ḳıl iḳdāmı
Emmāreye zecr ile hiç virme aña kāmı
Ey ṭālib olan 'āşık seyr eyle ser-encāmı
Her dem oḒu bu beyti nūş it mey-i gül-fāmı

صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی

2256 بسیار سفر باید تا پخته شود خامی

2. Ey 'āşık-ı Ḓam-dīde gündüzüñi iḥyā ḳıl
Ṭıfl-ı dili vir 'aşka şūrīde vü şeydā ḳıl
Zākir olup esmāya fikr eyle müsem mā ḳıl
Hep maḗhar-ı esmādur eşyāya temāşā ḳıl
[207a] Nefsüñe melāmet it rūḥuñı hüveydā ḳıl
Zıkr eyleyüp Allāhı bu maṭla' ı inşā ḳıl

صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی

بسیار سفر باید تا پخته شود خامی

²²⁵⁴ gibi erdür: bir ejderdir, İSEN

²²⁵⁵ Müsemmen,- ASD (Sezgin, 2001)

²²⁵⁶ Şūfi ne-şevved şāfi tā dūr ne keşed cāmī / Bisyar sefer bāyed tā puḥte şevved ḥāmī

3. Ervāḥ-ı mücerreden yā hū ḥaber isterseñ
Yā ‘ālem-i ḳudsiye seyr [ü] sefer isterseñ
Dil ney gibi baḡruñi şehd ü şeker isterseñ
Dil āyīnesin pāk it ilhāma yer isterseñ
Deryā-yı ḥaḳīkatden dürr ü güher isterseñ
Bu maṭla‘ ı yād eyle nefse zafer isterseñ

صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی

بسیار سفر باید تا پخته شود خامی

4. Ol muṭma’in ey ‘ārif gel fikr ü ḥayāl eyle
Noḳşānuñi tekmil it hem kesb [ü] kemāl eyle
Ḥaḳ söyle işit Ḥaḳḳı bāṭıl dili lāl eyle
Gün gibi edüp ḳalbün ḳaddüñi hilāl eyle
Yaḳ pūte-i ‘aşḳ içre var ḳalbüni ḳāl eyle
Her dem oḳu bu beyti kendüñe mişāl eyle

صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی

بسیار سفر باید تا پخته شود خامی

- [207b] 5. ‘İlm ile olup ‘āmil eyle özüñi ihyā
Bil Ḥaḳḳ-ı Ḳadīmi hem añla ne durur Mevlā
Nefsünü idüp rāzı bul mertebe-i ‘uzmā
‘Ālim olup esmāya kendüzünü ḳıl deryā
Cāhil göremez Ḥaḳḳı zulmetde ḳalur a‘ mā
Bu maṭla‘ ı yād eyle unutma şaḳın aşlā

صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی

بسیار سفر باید تا پخته شود خامی

6. Fikr eyle nedür ḥālet añla ne durur Ḳayyūm
Bil aşl u vücūduñi kendüñi idüp ma‘lūm
Bu ‘ilm-i ledünniden zan itme anı mevḥūm
Marzıyye idüp nefsün eyle anı hem-çün mūm
Şānuñda nedür ḥālet çün oldı saña mersūm
Bu beyti tezekkür ḳıl ḳalbünü idüp merḳūm

صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی

بسیار سفر باید تا پخته شود خامی

7. Şāh ol yedi iḳlīme ḥūkm it yedi deryāya
Ḳahr eyleyüp a‘ dāya luṭf eyle eḥibbāya
Nefsünü idüp şāfi çün la‘ l-i girān-māya
Var kürsiyi seyr eyle çık ‘arş-ı mu‘āllāya
Cān gözini gel aç baḳ ol şāhid-i zībāya
Bu beyti **Şenā’i** sen kendüñe idün māya

صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی

بسیار سفر باید تا پخته شود خامی

[208a] Mü' aşşer-i Şenā'ı Raḥmetu'llāhi 'aleyh

334²²⁵⁷

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

I

1. Āh kim derd-i derūnum yine buldı zararı
Yine eflākı siyāh eyledi āhum şereri
2. Levḥ-i dilde kıomadı yaşum egerci²²⁵⁸ eşeri
Āh serd ü siḥir²²⁵⁹ ile yine kıldum²²⁶⁰ güzeri
3. Yel gibi yeldüm²²⁶¹ aradum bulamadum bir eri
Deye ey bād-ı şabā şoluma²²⁶² aldum ḥaberi
4. Ḥāş u 'ām şeyḥ dimişler bir ālāy ḥayra seri²²⁶³
Saña düldül deyü va'llāhi şatar leng-i ḥarı
5. Ne ḥaḳīḳat bilür ebter ne gök añlar ne yeri
Bağlamaz terkisine²²⁶⁴ ḳāl ile ḥāyri'l-beşeri
6. Her yaña gāh Sikender gibi kıldum seferi
Geh Süleymān gibi şaldum yedi iḳlime çeri
7. Açdı şebbāz-ı dilüm²²⁶⁵ her yañaya bāl ü peri
Eyledüm seyr niçe mu' teberāt-ı siyeri
8. Oḳudum ḳavl-i Ebū Bekir ile İbn 'Ömeri
Kimi 'Abbāsı delil²²⁶⁶ itdi²²⁶⁷ kimi İbn Ḥaceri
9. Görmedüm gülşen-i aḳvālde hiç bir şeceri
Ki bite şaḥınuñ üstünde murādum şemeri
10. *Yazmamış Ḳadı vü Keşşāf u Ḥarir²²⁶⁸ ü Ṭaberi
Ḥaberüm yoḳ güzelüm kimden alayum ḥaberi*

²²⁵⁷ Türk Edebiyatında Terkiḳ-i Bend ve Terci-i Bendler (XVII-XIX yy), s. 484-486 (Yavuz, 2006)

²²⁵⁸ egerci: gerçi ki, İYZ

²²⁵⁹ serd ü siḥir: sır u siḥrüm, İYZ

²²⁶⁰ kıldum güzeri: buldum kederi, İYZ

²²⁶¹ yeldüm: geldüm, İYZ

²²⁶² şoluma: şorma ki, İYZ

²²⁶³ ḥayra seri: ḥayr u şerri, İYZ

²²⁶⁴ terkisine: terkeşine, İYZ

²²⁶⁵ dilüm,- İYZ

²²⁶⁶ itdi,- İYZ

²²⁶⁷ delil: delili, İYZ

²²⁶⁸ Ḥarir: Cerir, İYZ. Bu kelime nakarat beyitinde geçtiği için diğerk tüm nakaratlarda da durum aynıdır.

II

1. Seni ʿālem şanemā ʿarş-ı muʿāllāda arar
Kimi esmāda kimi genc-i müsem māda arar
2. Kimi Aʿrāfda²²⁶⁹ kimi Cennet-i Meʿvāda arar
Kimi havrāda kimi Ādem ü Havvāda arar
3. Kimi yerde kimi gökde kimi deryāda arar
Kimi dağda kimi bağda kimi şahrāda arar
- [208b] 4. Kimisi sīm ü zer ü gevher-i yek-tāda arar
Kimi hırşid-i cihān-tāb u²²⁷⁰ mücellāda arar
5. Beyt-i Mağdisde kimi Kaʿbe-i ʿUlyāda arar
Kimisi²²⁷¹ deyre girüp²²⁷² Lāt ile ʿUzzāda arar
6. Kimi Yaʿküb-şifat²²⁷³ Yūsuf-ı zībāda arar
Kimi Yūsuf oluben rüy-ı Züleyhāda arar
7. Kimi Mecnūnuñ olup şüret-i Leylāda arar
Kimi Vāmıķ gibi ruhsāre-i ʿAzrāda arar
8. Kimisi bağa girüp serv ü semen-bārda²²⁷⁴ arar
Gül ü sünbülde kimi bülbül-i şeydāda arar
9. Kimi levhe yazılan lafz ile maʿnāda arar
Kimi teşhīr²²⁷⁵ ile eşʿār u muʿammāda arar
10. *Yazmamış Kağı vü Keşşaf u Harīr ü Taberi
Haberüm yok güzelüm kimden alayum haberi*

III

1. Söyle ey māh dağı Kubbe-i Hađrāda mısın
Yoħsa şol şemʿ-i münīr-i felek-ārāda mısın
2. Kürsī-i levh ü²²⁷⁶ kalem Sidre-i Tübāda mısın
Yoħsa estār-ı hevā necm-i Süreyyāda²²⁷⁷ mısın

²²⁶⁹ Aʿrāfda: Aʿrāf ü, İYZ

²²⁷⁰ u, -ME

²²⁷¹ Kimisi: Kimi, İYZ

²²⁷² girüp: girüben, İYZ

²²⁷³ şifat: oluben, İYZ

²²⁷⁴ semen-bārda: semen-sāda, İYZ

²²⁷⁵ teşhīr: taħmis, İYZ

²²⁷⁶ ü, -ME

²²⁷⁷ estār-ı hevā necm-i Süreyyāda: envār-ı Hudā encüm-i ziyāda, İYZ

3. Bā' is-i hilkat olan gevher-i yek-tāda mısın
Bāri²²⁷⁸ maşnū' uñ olan cümüle eşyāda mısın
- [209a] 4. Sāye-i zātuñ olan dāver-i Dārāda mısın
Zātuña²²⁷⁹ şāhid olan şāhid²²⁸⁰-i ra' nāda mısın
5. ' Aks-i ruhsāruñ olan rüy-ı muşaffāda mısın
Çeşm-i cān-bīnūñ olan nergis-i şehlāda mısın
6. ' Aceb enhār gibi tūṭi-i ğabrāda²²⁸¹ mısın
Gāh eslefde gehi keremle a' lāda mısın
7. Gāh ' ĩsāda²²⁸² gehi Hācer ü²²⁸³ Sārāda mısın
Gāh Mūsāda vü gāhi yed-i beyzāda mısın
8. Mescid ü medresede²²⁸⁴ künc-i muşallāda mısın
Zāhidüñ hū deyüben itdügi ğavġāda mısın
9. ²²⁸⁵ ليتة vü ²²⁸⁶ ليسه de vü ²²⁸⁷ لا vü ²²⁸⁸ لا da mısın
Kāf-ı ' Anġāda mısın²²⁸⁹ Yā-sin ü²²⁹⁰ Tā-hāda mısın
10. *Yazmamış Kağı vü Keşşaf u Harir ü Taberi
Haberüm yoğ güzelüm kimden alayum haberi*

IV

1. Niçe dem hem-nefs-i nāle vü²²⁹¹ feryād oldum
Āh ile taht-ı Süleymān gibi ber-bād oldum
2. Taht-ı ' izzetde gehi germ ile²²⁹² şeh-zāde oldum
Gāh olup²²⁹³ bende-i muṭlađ gehi āzād²²⁹⁴ oldum
3. Gāh ma' mūr oluben²²⁹⁵ vaşl ile ābād oldum
Yıġıluđ gāh ğam-ı hicrān ile nā-şād oldum

²²⁷⁸ Bāri: Bihi, İYZ

²²⁷⁹ Zātuña: Şānuña, İYZ

²²⁸⁰ şāhid: dil-ber, İYZ

²²⁸¹ tūṭi-i ğabrāda: vādī vü şahrāda, İYZ

²²⁸² ' ĩsāda: ' ĩsā vü, İYZ

²²⁸³ ü,-ME

²²⁸⁴ medresede: medrese vü, İYZ

²²⁸⁵ Leyte: Keşke (Mutçalı, 1997:479)

²²⁸⁶ Leyse:Değil, mevcut olmamak ,yoğ olmak. (Mutçalı, 1997:479)

²²⁸⁷ Lā: Hayır (Mutçalı, 1997:459)

²²⁸⁸ ĩllā: Ancak(Mutçalı, 1997:11)

²²⁸⁹ mısın: yā, İYZ

²²⁹⁰ ü: ile, İYZ

²²⁹¹ vü,-ME

²²⁹² germ ile: gerçi ki, İYZ

²²⁹³ olup,-ME

²²⁹⁴ bende vü gehi muṭlađ āzād, ME. Vezne uymadığı için İYZ'deki okunuş esas alınmıştır.

²²⁹⁵ oluben: olup, İYZ

4. Hızra²²⁹⁶ hem-dem oluben²²⁹⁷ kâbil-i irşād oldum
Cân u dilden ne ki derler ise münkād oldum
5. Gâh hem-râh olup²²⁹⁸ aqtâb ile²²⁹⁹ evtād²³⁰⁰ oldum
Niçe dem keşf ü²³⁰¹ kerâmet ile mu^c tād oldum
6. Şeref-i zühd ile gâh eşref-i zühhād²³⁰² oldum
Şiddet-i nefis ile gâh berter-i şeddād oldum
- [209b] 7. Nefs-i bed-ḥāhumı öldürmege cellād oldum
Cigerüm zaḥmına Selmân gibi feşşād oldum
8. Gâh monlâlar ile zümre-i işhād²³⁰³ oldum
Gâh evbâş u kumar-bâz ile nerrād²³⁰⁴ oldum
9. Gâh mi^c mārîlg²³⁰⁵ idüben gehi Şeddād²³⁰⁶ oldum
Gerçi kim oğumadum yazmadum²³⁰⁷ üstād oldum
10. *Yazmamış Kağı vü Keşşaf u Harîr ü Taberi
Haberüm yoğ güzelüm kimden alayum haberi*

V

1. Kağanda bulsam anı kim yoğda degül varda da²³⁰⁸ yoğ
Nüh felek şeş cihed ü seb^c a-ı seyyārda da yoğ
2. Hâl ü müstakbel ü evzā^c ²³⁰⁹ ile etvārda da yoğ
Ebr ü²³¹⁰ bārân-fiken²³¹¹ ü dîde-i ezhārda²³¹² da yoğ
3. Mışr u Şām u Haleb ü Mekke vü estārda²³¹³ da yoğ
Atlas u kemḥa degül dirhem ü dinārda da yoğ

²²⁹⁶ Hızra: Hızr ile

²²⁹⁷ oluben: olup, İYZ

²²⁹⁸ hem-râh olup: hem-zād oluben, İYZ

²²⁹⁹ aqtâb ile: kuḥbla, İYZ

²³⁰⁰ evtād,-İYZ

²³⁰¹ ü,-ME

²³⁰² zühhād: ‘ibād, İYZ

²³⁰³ işhād: irşād, İYZ

²³⁰⁴ nerrād: zād, İYZ

²³⁰⁵ mi^c mārîlg: seḥḥārîlg, İYZ

²³⁰⁶ Şeddād: şeyyād, İYZ

²³⁰⁷ oğumadum yazmadum: oğumada yazmada, İYZ

²³⁰⁸ da,-ME. Bendin tamamında ME’de yazılmamıştır.

²³⁰⁹ evzā^c: maži, İYZ

²³¹⁰ ü,-ME

²³¹¹ bārân-fiken: bārân-ı felek, İYZ

²³¹² ezhārda: enhārda, İYZ

²³¹³ estārda: seyyārda, İYZ

4. Niçe vaşf itsem anı kim dūr ü dīvār da yoq²³¹⁴
Ser-be-ser²³¹⁵ ḡayl-i cihān Aḡmed-i Muḡtārda²³¹⁶ da yoq
5. Fıḡh u tefsīr ü ehādīs ile āşārda da yoq
‘Āşıq-ı zārda da²³¹⁷ yoq dil-ber-i mekkārda da yoq
6. Zāhir ü bātın u ‘ayānda vü²³¹⁸ esrārda da yoq
Nik ü bedde degül āsān ile düşvārda da yoq
7. Gül ile ḡārda yoq baḡ²³¹⁹ ile gülzārda da yoq
Yemen ü Hind ü²³²⁰ Buḡārā ile Tātārda da yoq
8. Künc-i dükkānda degül şehr ile bāzārda da yoq
Güşe-i meyde vü mey²³²¹-ḡāne-i ḡammārda da yoq
9. Daḡı ser cümle muḡacirde vü enşārda da yoq
Ḳalb-i vīrān **Şenā**’ı-i dil-i figārda da yoq
10. *Yazmamış Ḳadı vü Keşşaf u Ḥarīr ü Ṭaberi*
Ḥaberüm yoq güzelüm kimden alayum ḡaberi

[210a] **Merşiyye-i ‘Āli Efendi Raḡmetu’llāhi ‘aleyh**

335²³²²

mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün / mefā’ ilün

I

1. Gel ey nevk-i ḡalem mātem ser-encāmın beyān eyle
Döküp evrāḡa derdüñ ḡara baḡtuñdan²³²³ fiḡān eyle
2. Midādāsā siyeh ḡanlar şaḡılsun yine çeşmüñden
Likā gibi müşevveş ḡışşalar şerḡın beyān²³²⁴ eyle

²³¹⁴ Mısra,-İYZ. Bu mısra İYZ’de şu şekildedir: “Şecer-i baḡ-ı İrem de biten eşmārda da yoq”

²³¹⁵ Ser-be-ser: Ser-te-ser, İYZ

²³¹⁶ Aḡmed-i Muḡtārda: günbed-i devvārda, İYZ

²³¹⁷ da,-ME

²³¹⁸ ‘ayānda vü: ‘ayān ile, İYZ

²³¹⁹ yoq baḡ: degül ḡār, İYZ

²³²⁰ ü,-ME

²³²¹ meyde vü mey: meykede, İYZ

²³²² Gelibolulu Mustafa Ali Divanı, s. 199-202 (Altun, 1989)

²³²³ baḡtuñdan, ME. Kelimede harf eksikliğinden dolayı GMA’daki okunuş esas alınmıştır.

²³²⁴ beyān: ‘ayān, GMA

3. azā levhine vāfir serzeniş ıl dest-i kātibden
ader mecmū' asın yırtup perişān dāsītān eyle
4. Huzūr erāmını hāk eyleyüp levh-i havātırdan
Meserret-nāmeler zevın gōnūllerde nihān eyle
5. Kūl eyler mermeri āteş gibi kem harfini yazsañ
İnānmazsañ bir āhen levhe evvel imtiyhān eyle
6. Siyāh gey ehl-i beytūñ Ka'c beveş rūz-ı ezāsından²³²⁵
Bu mātem hizmetinde sen de dāmen-der-miyān eyle
7. *Yazarsañ Kerbelā yazusunuñ müşkil belāsın yaz*
*Şehādet şehdūn içmiş teşne lebler*²³²⁶ *macerasın yaz*²³²⁷

II

1. Niçūn ey çar-ı zālim²³²⁸ nad-ı kevneyni hebā ıldıñ
' Aliyyū'l-Murtażānuñ nūr-ı çeşmin bī-ziyā ıldıñ
2. Güm itdūñ Kerbelā hākinde anuñ gevher-i ' ilmin²³²⁹
Ne kendünden hiçāb itdūñ ne ceddinden hayā ıldıñ
3. Zūlāl-i pāk aan gül-zāra zehr-āb eyledūñ²³³⁰ cāri
Resūlūñ busegāhın tiğ-i ahra²³³¹ mā-cerā ıldıñ
4. oparduñ gōnça-ı nevrestesin gülzār-ı Zehrānuñ
Zehirler yutdurup pejmürde hāl itdūñ cefā ıldıñ
5. Söyündürdüñ risālet-hānedānında yanan şem' i
Melāmet zulmetin ta'c yīn-i beyt-i Muştafā ıldıñ
6. Resūlūñ ālini şerm itmedūñ mi ğar-ı hūn itdūñ
Girüp anına ol mazlūmuñ ey zālim²³³² haā ıldıñ
7. *Serin ol serverūñ dūr itdūğūñ yetmez mi efserden*
*Mürüvvetsüzlik itdūñ niçūn ayırduñ teni serden*²³³³

²³²⁵ ezāsından: ğazāsından, GMA

²³²⁶ lebler: diller, GMA

²³²⁷ mācijasından, ME. Beytin anlamına uygun olduğu için GMA'daki okunuş esas alınmıştır.

²³²⁸ zālim: ğāfil, GMA

²³²⁹ ' ilmin: ' ömrin, GMA

²³³⁰ gülzāra zehr-āb eyledūñ: gülzār seyl-āb eyleyüp, GMA

²³³¹ ahra: ahr-ı, GMA

²³³² zālim: ğāfil, GMA

²³³³ teni serden: tenin seren, GMA

III

- [210b] 1. Ne yazıdır ki deşt-i Kerbelâ bir²³³⁴ derd ü²³³⁵ mihnetdür
Meger kerb-i belâlardan mürekkeb bir muşibetdür
2. Nizâmın çünkü bozdı ehl-i beyt-i Muştâfânuñ²³³⁶ ol
Ne nazm²³³⁷ -ı bî-selâsetdür ne nâ-mevzûn hikâyetdür
3. Kopard bir demde gavgâ-yı kıyâmet lik ‘ aşûruñ
Dem-i mâtemde her bir rûz-ı üç nevbet kıyâmetdür
4. O gül-gün turfa sancaklar ki şaf bağlar harîm içre
O²³³⁸ bağıñ serv-i hûnun olduğundan bir ‘ alâmetdür
5. Yetür gün²³³⁹ gibi gül-gün perdesinde ravzanuñ bir gül
Gezen mersiyye-h’ânlar bülbülân-ı bāğ-ı hayretdür²³⁴⁰
6. O kâmet düşdüğü sâ‘ at kıyâmet kopımağ²³⁴¹ mağzâ
Anuñ tâ haşr olunca nevbetin²³⁴² her yıl ikâmetdür
7. *Dögün taşlarla sen ey sine sen kan ağla ey dide*
Dem-i mâtem durur nehr eyle yaşıñ çağla ey dide

IV

1. Şehidân kanı ol dem kim²³⁴³ Fıratı garğ-ı hûn itdi
‘ Adû hem kanmasın andan deyü aḡker-nümün itdi
2. Felek kanına girdi bir içüm şu virmedi âle²³⁴⁴
Anuñ-çün küzesin dest-i melâmet ser-nigün itdi
3. Şıdı cenk içre çengîn öyle²³⁴⁵ şirüñ çarḡ-ı rübâhi
İdüp şad hîle yetmiş²³⁴⁶ zaḡm-ı mühlikden zebün itdi
4. Şadâ âl-i ‘ ataşdan huşğ-ı leb kaldı melekler hep
Harâretten felek mâtem libâsın nîl-gün²³⁴⁷ itdi

²³³⁴ bir: pür, GMA

²³³⁵ ü,-ME

²³³⁶ Muştâfânuñ, Murtażânuñ, GMA

²³³⁷ nazm: zulm, GMA

²³³⁸ O: Bu, GMA

²³³⁹ gün: gül, GMA

²³⁴⁰ hayretdür: hasretdür, GMA

²³⁴¹ kopımağ: kopmağın, GMA

²³⁴² nevbetin: mâtemin, GMA

²³⁴³ kim: ki, GMA

²³⁴⁴ âle: aña, GMA

²³⁴⁵ öyle: ile, GMA

²³⁴⁶ yetmiş: şems, GMA

²³⁴⁷ nîl-gün: ser-nigün, GMA

5. Şanurlar dest-i pāki kūzeveş tölmişdi şanımdan
Ecel cāmın şunup sākī-i ğam baġrını hūn itdi
6. Hele bir kaçre şanı kalmayubdur yerde ol hānuñ²³⁴⁸
Kaşup hūrşid anı tāk-ı serinde la‘ l-gūn itdi
7. *Kesilmiş gerden-i kāfūr gün peyveste aķmıř hūn*
*Şebistān-ı şehādet şem‘ virmıř řu‘ le nūr efzūn*²³⁴⁹

V

- [211a] 1. Bu ğam bir özge ğamdur iř²³⁵⁰ bu mātem özge mātemdür
Bu eyyām içre hurremlık hārām oldu muħarremdür
2. Bu ğam şanın kurutmuşdur velī erbāb²³⁵¹-ı taħkīķūñ
Anuñ-çün ekşeriyyā dem degül dökdükleri²³⁵² nemdür
3. Kaşansun çıkşun ol gözler ki zehr-āb etmeye cāri²³⁵³
Dem-i mātemde iřār itdügi demdür²³⁵⁴ yāhūd nemdür²³⁵⁵
4. Ğazā vaķtinde el kaşşüb gülen eķfāle ‘ ayb itme
Bu istihzā añadur kim yeri çāh-ı cehennemdür
5. Mübārek başlarına nūr inübdür zer ‘ alem şanma
Degüldür surħ sancaķlar birer maķtül-i ma‘ lemdür
6. Yoluñdur²³⁵⁶ řerħa çekseñ pul pul²³⁵⁷ itseñ sineñi²³⁵⁸ abdāl
Libās-ı cismi cāndan şoymayan ‘ uryān u sersemdür²³⁵⁹
7. *Bu mātemde delüp ney gibi sineñ²³⁶⁰ inle ey ‘ Ālī*
*Dem-i mātem durur nehr eyle yaşuñ çağla ey ‘ Ālī*²³⁶¹

²³⁴⁸ hānuñ: şāhuñ, GMA

²³⁴⁹ řu‘ le nūr efzūn: nūr füzūn itdi, GMA

²³⁵⁰ iş,-GMA

²³⁵¹ erbāb: ařhāb, GMA

²³⁵² dökdükleri: dökdügi, GMA

²³⁵³ etmeye cāri: aķmayup andan, GMA

²³⁵⁴ demdür: mātem, GMA

²³⁵⁵ nemdür: demdür, GMA

²³⁵⁶ Yoluñdur: Yolında, GMA

²³⁵⁷ pul pul: yol yol, GMA

²³⁵⁸ sineñi,-GMA

²³⁵⁹ ‘ uryān u sersemdür: ġayrān u ebkemdür, GMA

²³⁶⁰ sineñ: baġruñı, GMA

²³⁶¹ Mısra,-GMA. Bu mısra GMA’da řu şekildedir: “Benüm bu nazm-ı dil-sūzum ķulaķ tut diñle ey ‘ Ālī”

Merşiyeye-i Fuzûlî-i Bağdâdî Rahmetu'llâhî 'aleyh

336²³⁶²

mef' ulü / fâ' ilâtü / mefa' ilü / fâ' ilün

I

1. Mâh-ı Muharrem oldu şafağdan çıkup hilâl
Kılmış ğarâ²³⁶³ tutup kad-i ham ğarğ-ı eşk-i âl
2. Evlâd-ı Muştafâya meded kılmamış Fırât
Geçürmesün mi yerlere anı bu infî'âl
3. Çokdur hikâyet-i elem-i Şâh-ı Kerbelâ
Elbetde çok hikâyeti bir²³⁶⁴ mûcib-i melâl
4. Fehm eyleseñ ğam-ı şühedâ şerhin itmege
Her sebze Kerbelâda çekübdür zebân-ı hâl
5. Tecdîd-i mâtem-i şühedâ kıldı rûzgâr
Zâr zâr²³⁶⁵ ağla ey gönül oldukça ihtimâl
6. *Meydân-ı çarhı cilvegeh²³⁶⁶-i dūd-ı âh kıl*
Gerdün-ı dūna kisvet-i mâtem-siyâh kıl

II

- [211b]
1. Mâh-ı Muharrem oldu meserret harâmdur
Mâtem bugün şerî'ate bir ihtirâmdur
 2. Tecdîd-i mâtem-i şühedâ nef' süz degül
Ğaflet-serây-ı dehrde tenbîh-i 'âmdur
 3. Ğavĝâ-yı Kerbelâ haberün sehl şanma kim
Nağş-ı vefâ-yı dehre delîl-i tamâmdur
 4. Her dürr-i eşk kim²³⁶⁷ saçılır zikr-i âh²³⁶⁸ ile
Seyyâre-i sipîhr-i 'ulüvv-i mağâmdur
 5. Her medd-i âh kim çekilür Ehl-i Beyt için
Miftâh-ı bâb-ı Ravza-i Dârü's-Selâmdur

²³⁶² Kerbela Mersiyeleri, s. 85-87 (Çağlayan, 1997)

²³⁶³ ğarâ: 'azâ, KBM

²³⁶⁴ hikâyeti bir: hikâyet olur, KBM

²³⁶⁵ zâr, -KBM

²³⁶⁶ cilvegeh: cilve-ger, KBM

²³⁶⁷ eşküm, ME. Vezne uymadığı için KBM'deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁶⁸ âh: âl, KBM

6. *Şād olmasun bu vākı‘ aya şād olan gönül*
Bir dem melāl ü ğuşşadan āzād olan gönül

III

Lehü

1. Tedbîr-i kıtl-i Āl-i ‘ Abā kılduñ ey felek
Fikr-i ğalat ħayāl-i ħaṭā kılduñ ey felek
2. Berķ-i seĥāb-ı ħādîşeden tîĝ ile²³⁶⁹ çeküp
Bir bir ħavāle-i şühedā kılduñ ey felek
3. ‘ İşmet serāy-ı Aĥmede²³⁷⁰ ħürmet revā iken
Pāmāl-i ħaşm-ı bî-ser ü pā kılduñ ey felek
4. Şahrā-yı Kerbelāda olan teşne-leblere
Rîk-i revān seyl-i belā kılduñ ey felek
5. Taĥfif-i kıadr-i şer‘ den endîşe kılmaduñ²³⁷¹
Evlād-ı Muştafāya cefā kılduñ ey felek
6. *Bir rahm kılmadun cigeri kıan olanlara*
Ġurbetde rûzgārı perîşān olanlara

IV

Lehü

[212a]

1. Başıduĥda Kerbelāya kıadem Şāh-ı Kerbelā
Oldı nişān-ı tîr-i sitem Şāh-ı Kerbelā
2. Düşmen oķına ğayr siper görmeyüp revā
Yaķmışdı cāna daĝ-ı elem Şāh-ı Kerbelā
3. A‘ dā muķābilinde çekende şaf-ı sipāh
Kılmışdı kıadd²³⁷²-i āh ‘ alem Şāh-ı Kerbelā
4. Dūd-ı dil-i pür-āteş-i ehl-i nezāreden
İtmışdı perdedār-ı ħarem Şāh-ı Kerbelā
5. Olduķça ‘ ömri rāĥat-ı dil görmeyüp daĥı²³⁷³
Olmış hemîşe hem-dem-i ğam Şāh-ı Kerbelā

²³⁶⁹ tîĝ ile: tîĝler, KBM

²³⁷⁰ serāy-ı Aĥmede: ħarem-serāsına, KBM

²³⁷¹ kılmaduñ: kılmayup, KBM

²³⁷² kıadd: medd, KBM

²³⁷³ daĥı: demi, KBM

6. *Yā Şāh-ı Kerbelā ne revā bunca gam saña*
Derd-i dem-ā-dem ü elem-i dem-be-dem saña

V

Lehü

1. Ey derd-perver²³⁷⁴-i elem-i Kerbelā Hüseyn
Vāy Kerbelā belālarına mübtelā Hüseyn
2. Gam pāre pāre bagruñı yandurdı dāğ ile
Ey lāmṭar²³⁷⁵-i ḥadīka-i Āl-i ‘ Abā Hüseyn
3. Tīğ-i cefā ‘ ile bedenüñ oldı çāk çāk
Ey büstān-ı sebze-i tīğ-i cefā Hüseyn
4. Yağdı vücūduñı gam-ı zulmet-serāy-ı dehr
Ey şem‘ -i bezm-i bārgēh-i Kibriyā Hüseyn
5. Devr-i felek içür²³⁷⁶ saña kana kana kan
Ey teşne-i ḥarāret-i berķ-i belā Hüseyn
6. *Yād it Fuzūlī Āl-i ‘ Abā ḥālin eyle āh*
Kim berķ-i āh ile yaqılur ḥırmēn-i günāh

[212 b] Mersiyiye-i Mevlānā Kātibi Muhteşem Raḥmetu’llāhi ‘ Aleyh²³⁷⁷

[218a] Tarīḥ-i Tecdīd-i Merķad-ı Muḳaddes Ḥazret-i Zekerıyyā-ı Nebī
Şalavātu’llāhi ‘ alā Nebıyyünā ve ‘ aleyhi
Güfte Nābī Efendi Raḥmetu’llāhi ‘ aleyh

337²³⁷⁸

mef‘ ülü / mefā‘ ilü / mefā‘ ilü fe‘ ülün

1. Eyyām-ı şerīfīnde şehēşāh-ı zamānuñ
Sultān-ı selāṭīn-ı cihān²³⁷⁹ dāver-i yek-tā
2. Ḥākān-ı felek-mertebe Ḥān Aḥmed-i ‘ ādil
Kim zāt-ı hümāyūnidur ārāyiş-i dünyā

²³⁷⁴ pür,ME. Vezne uymadığı için KBM’deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁷⁵ lāmṭar, ME.Beytın anmalına uyduğu için KBM’deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁷⁶ içür: içürdi, KBM

²³⁷⁷ 212b ile 217b varakları arasında yer alan Farsça şiirler, tez konumuz, mecmuamızda yer alan Türkçe şiirler olduğu için transkribe edilmemiştir.

²³⁷⁸ Nābī Dıvānı I, s. 304-309 (Bilkan, 1997)

²³⁷⁹ cihān: zamān, NABD

3. Ol pādişeh-i memleket-ārā²³⁸⁰ ki virilmiş
İkbāl-i Süleymān nefes-i²³⁸¹ Hızır u Mesīhā
4. Çün hikmet ile oldı vüzerātda²³⁸² vekīli
Bir zāt-ı hıredmend-i vezīr-i hüner-ārā
5. Destūr-ı kerem-güster ü dārā-yı felek²³⁸³-fer
Şadrü'l-vüzerā āşaf-ı a' zam ' Alī Pāşā
6. Hıyr olmağ ile niyyeti ol āşaf-ı ' aşruñ
Temkīn virüp emrinde hudāvend-i te' ālā
7. Oldı niçe hayrāt ü²³⁸⁴ müberrāta²³⁸⁵ muvaffaq
Çok beldede āşār-ı cezīl eyledi peydā
8. Ez-cümle maķām-ı Zekerıyyā-yı nebī kim
Kadriyle budur levha-ı mecmu' a-ı Şehbā
9. Şehr-i Halebüñ cāmi' -i ma' ruf-ı kebiri
Olmış harem-i hāmis ile şöhre-i dünyā
10. Dīvāre-i kıbledeki²³⁸⁶ bir zāviye içre
İtmiş taraf-i şarkī-i mihrābda me'vā
11. Maķşüre-i tākında o şibāk-ı²³⁸⁷ münevver
Ol tūñi-i vahye kafes-i rāz idi güyā
12. Bu kabır-i muķaddes ki olur pertev-i hāki
Revnaķ-şiken-i mertebe-i sürme-i havrā
13. Bu mażca'²³⁸⁸-ı eşref ki füyüzāt-ı İlāhī
Mihmānı içün mā-ħazar etmekde müheyyā
- [218b]** 14. Bu merķad-ı eṭhar ki olur rīze²³⁸⁹-i hāki
Müstegraķ-ı emvāc-ı yem-i raḫmet-i Mevlā
15. Cārüb-keşi olmağa müjgān-ı melā'ik
Da'vā-yı tesābuķla sezā itmege gavğā

²³⁸⁰ ār, ME. Vezne uymadığı için NABD'deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁸¹ ü,ME. Burada "ü" bağlacı yerine "i" Farsça tamlama ekinin olması gerekmektedir. Zira mısranın anlamı tamlamayı gerektirmektedir. Bu nedenle NABD'deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁸² vüzerātda: şadāretde, NABD

²³⁸³ dārā-yı felek: dādār-ı melik, NABD

²³⁸⁴ ü,-ME

²³⁸⁵ müsevvebāta,ME.Beytin anlamına uyduğu için NABD'deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁸⁶ kıbledeki: kıblideki, NABD

²³⁸⁷ şibbānuñ:, ME. Vezne uymadığı için NABD'deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁸⁸ faşca', ME.Beytin anlamına uyduğu için NABD'deki okunuş esas alınmıştır

²³⁸⁹ rīze: zāyir, NABD

16. Teng idi dil-i ḥalvetiyān gibi bināsı
Muḥtāc idi tevsī‘ e bu erkān-ı mu‘ allā
17. Tevfīḳ-i İlähiyle idüp niyyet-i tecdīd
İtdi Ḥalebūñ kār-güzār[ı] nereyi imā
18. Bu ḥizmeti ‘ add eylediler cānına minnet
Ḥükkām-ı bihīn-niyyet-i maḥrūsa-i Şehbā
19. Cān u dil ile eyledi bu ḥizmete himmet
Şehbā vü²³⁹⁰ muḥāfiz bulunan āşaf-ı yek-tā
20. Destūr-ı mükerrerem-i güher-kān-ı ḥamiyyet
Deryā-yı seḥā ‘ Ābdī-i Pāşā-yı şaf-ārā
21. Bel bağladı iḥlāş ile bu şuḡl-ı ḥaṭire
Ta‘ zīm ile tekrīm ile ol āşaf-ı dānā
22. Monlā -yı Ḥaleb fāzıl-ı ‘ aşr İbni Kebīri
Me ‘mūr idi bu ḥizmete maḥşūş u²³⁹¹ müvellā
23. Tedkīḳ ü taḥarri²³⁹² ü te ‘dible²³⁹³ şeb [ü] rüz²³⁹⁴
Maḳdūr²³⁹⁵ olan himmetini eyledi icrā
24. Bu ḥizmet-i marziyyeye sa‘ y itdi²³⁹⁶ muḥaşşal
A‘ yān u ahālī-i Ḥaleb cümle ser-ā-pā
25. Tevsī‘ için eṭrāfını ol merḳad-ı pākūñ
Zam eylediler mümkün olan mertebeyi cā
26. Dīvārını hedm eyler iken köhne binānuñ
Nāḡāḥ zuḥūr eyledi bir özge temāşā
27. Oldı o girāmi güherüñ re ‘s-i şerīfi
Şanduḳa-ı serbest-i ruḡām içre hüveydā
28. Bu ḥākde medfūn idüḡi cism-i şerīfi
Olinmış idi bir niçe tāriḥde imā
29. Ammā ki daḡı çıḳmamaḡın perde-i şekden
Ḥüccet yoḡ idi itmeḡe taḥḳīḳini imzā

²³⁹⁰ vü: -da, NABD

²³⁹¹ u,-ME

²³⁹² tecrīd, ME. Vezne uymadığı için NABD’deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁹³ te ‘dible: te ‘eddible, NABD

²³⁹⁴ şeb [ü] rüz: şebān-rüz

²³⁹⁵ Maḳdūr: Maḳdūrı, NABD

²³⁹⁶ eyledi, ME. Vezne uymadığı için NABD’deki okunuş esas alınmıştır.

30. Hüküm²³⁹⁷ eylemez idi buña hiç²³⁹⁸ kimse yakinen
Bir kimseye meftūh degül idi bu ma' nā
- [219a] 31. Mānende-i hürşid olup böyle dirahşān
Ber-ıtbk-ı tevārīh bilā-şübhe bu ma' nā
32. Hāzır bulunan cümle varup secde-i şükre
Hep eylediler hamd-i Hudā celle te' ālā
33. Andan çıkarup itdiler ol zarf-ı ' azīzi
Bir hücre-i pākīze-i maḥfūzda iḥfā
34. Etrāfin alup eylediler hıfz u²³⁹⁹ hırāset
Olnca degin²⁴⁰⁰ mevzu' -ı aḥlisī müheyyā
35. Her şeb pür olup şubḥa degin sāḥa-i cāmi'
Ḳandil ile zeyn eylediler saḳfı ser-ā-pā
36. On yirde yakup micmere-i ' anber ü ' ūdı
Pür oldı meşām-ı meh ü binī-i Şüreyyā
37. On ḥatm olunup niyyet-i bānīsine her şeb
Çil ḥāfız-ı Ḳur'ān gicesin²⁴⁰¹ eyledi iḥyā
38. Bu ḥizmete nās eyledi bir mertebe ta' zīm
Kim çarḥ-ı çihārumda pesend itdi Mesīḥā
39. Bir hafta binā ḥadd-i ḥitāma²⁴⁰² irişince
' Azm itmediler meskene Pāşā ile Monlā
40. Şa' bān ayınuñ on yedi kim²⁴⁰³ seyyidü'l-eyyām
Cum' a gününüñ ' aşrı idi vaḳt-i müveffā
41. Ol gevher-i vaż' eyleyicek sine-i merḳad
Āğūş-ı ümīdin açup olmağla müheyyā
42. Nās eyledi maḥşer gibi bir güne tezāḥüm
Kim naḳş-ı ḥaşir olmış idi dīde-i binā
43. Rū-māle eli irmeyenüñ dest-i nigāhı
Yümn-i eşerün dürdan eylerdi temennā

²³⁹⁷ Aḥkām, ME. Vezne uymadığı için NABD'deki okunuş esas alınmıştır.

²³⁹⁸ hiç: bir, NABD

²³⁹⁹ u,-ME

²⁴⁰⁰ Olnca degin: Olncaya dek, NABD

²⁴⁰¹ gicesin: giceyi, NABD

²⁴⁰² ḥitāma: tamāma, NABD

²⁴⁰³ yedi kim: yedisi, NABD

44. Tekbîr ile tehlîl tesbîh ile teksîr²⁴⁰⁴
Hem-dest olup eşrâfla Monlâ ile Pâşâ
45. Şandūk ile iḥrâc idüp ol re's-i şerîfi
Şandūk-ı ruḥam²⁴⁰⁵-ı digere itdiler îvâ
46. Ağzun ḳapadup üsrüb ile eyleyüp iḥkâm
Şadrü'ş-şeref-i merḳadına itdiler ilḳâ
47. Âlûde idüp misk ü gül-âb ile türâbun
Lâzım gelen ârâyîşini itdiler icrâ
- [219b] 48. İtmâm-ı binâ ḥadd-i ḥitâma irişince
Bir ḥatm-i Ḳur'ânı tamâm eyledi ḳurrâ
49. Şâhenşeh-i devrân ile bânîsi vezire
Pür oldu du'â ile buna künbed²⁴⁰⁶-i Ḥaḍrâ
50. Ḥamd itse sezâdur buña şâhenşeh-i 'âlem
Kim 'aşr-ı şerîfînde zuhûr itdi bu ma' nâ
51. Bir pâdişeh-i 'âleme olmadı müyesser
Bu menḳabet-i a'zam u bu ni' met-i kübrâ
52. Allâh mezîd²⁴⁰⁷ eyleye eyyâm-ı ḥayâtın
İḳbâlini efzûn ide erkânını ber-câ
53. Nâbî-i du'â-güy-ı ḳadîm-i der-i devlet
Ḥâlince bu ḥizmetde olup ol daḥı güyâ²⁴⁰⁸
54. Rîzân iderek âb-ı dü-çeşmin didi târîḥ
Maḳbûl ola tecdîd-i mezâr-ı Zekeriyyâ

1115²⁴⁰⁹

²⁴⁰⁴ tesbîh ile teksîr: ta'zîm ile yek-ser, NABD

²⁴⁰⁵ ruḥam, -ME

²⁴⁰⁶ Künbet, ME. İmla hatası olduğu için doğru yazımı tarafımızdan esas alınmıştır.

²⁴⁰⁷ mezîd: medîd, NABD

²⁴⁰⁸ ol daḥı güyâ: olduğu püyâ, NABD

²⁴⁰⁹ Tarihidir.

Tercî' -i Bend Şıdkî Raḥmetu'llāhi 'aleyh

338²⁴¹⁰

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

I

1. Ğurūr itme tekebbürden beri ol añla insānı
Haḳaretle naẓar kıлма görüp mür-ı Süleymānı
2. Bu dünyānuñ beḳası yo[k] bilürsin ' aḳıbet fānı
Ḳanı Dārā vü İskender ḳanı Fağfūr u Hāḳānı
3. Kim etdi Zāl-i dünyā Rüstem ü Sām u Nerīmānı
Şavurdı bāda virdi niçe evreng-i Süleymānı
4. Şaḳın tığ-i ecelden ḡālī şanmasın bu meydānı
Ḳanı Nüşinrevān u Erdivān Daḡḡāk u Cem ḳanı
5. Bozıldı cümlesinüñ ' izzeti maḥv oldu devrānı
Ṭotalum kim ser-ā-ser olduñ idi ' ālemüñ ḡānı
6. *Tekebbürlük Hudāya yaraşur sen nesl-i Ādemsin*
Vücüduñ añla ey ḡāfil ki bir ḳatre menīdensin

II

[220a]

Lehü

1. Görinen ādemiler şuretā gerçi ki insāndur
Naẓar kılm cān göz ile ekşeri ma' nīde ḡayvāndur
2. Bu remzi fehmi idenler şöyle bil kim ehl-i ' irfāndur
Naẓar kılmaz sözüme ḡüş eylemez anlar ki nādāndur
3. Zamānda şimdi kāmiller yatur ḡāk ile yeksāndur
Sürer her cāhil ü nādān zevḳ ü şevḳ[le] ḡandāndur
4. Kimi nālān kimi giryān kimi şevḳ ile şādāndur
Kimisi kibr ü kīn ile şanur kendüyi insāndur
5. Sürer bir gün anı çarḡ-ı ecel zīrā ki devrāndur
Benüm ḡayrettedür ' aḳlum buña ḡayli perişāndur
6. *Tekebbürlük Hudāya yaraşur sen nesl-i Ādemsin*
Vücüduñ añla ey ḡāfil ki bir ḳatre menīdensin

²⁴¹⁰ Tercî-i bend, -SDKD (Eren, 2014)

III

Lehü

1. Nedür bu şevket ü bu tımçurāk ey t̄alib-i dünyā
Cihān bir p̄ire-zendür bir nazarda görünür z̄ibā
2. Şoñında zehr-i ğam nūş itdürür yok kırtuluş aşla
T̄otalum kim yemişsin bir iki gün sükker-i helvā
3. Niçe Behrām Gürı eyledi gür içre nā-peydā
Yatur z̄ir ü zemīn içre niçe biñ Hüsrev ü Dārā
4. ‘ Abā pūş ol gider meylüñ heves itme kıl istignā
Ecel geldükde bir gün diyesin āh eyleyüp hayfā
5. Zamānuñda olursañ nef‘ yok şāh-ı cihān-ārā
Zebān-ı hāl ile bu remzi söyler añlasın eşyā
6. *Tekebbürlük Hudāya yaraşur sen nesl-i Ādemsin*
Vücūduñ añla ey ğāfil ki bir kaçre menīdensin

IV

Lehü

[220b]

1. Zamānuñda olursañ devlet ile ger şeh-i ‘ ālem
İneñde ğarra olma bir iki gün olasıñ hurrem
2. Beķası yok bilürsin ‘ āķibet var āķirinde ğam
Nazār eyle cihāna ‘ ibret al gör niçe yüz biñ Cem
3. Yaturlar bī-nişān hāk içre niçe Hüsrev ü Rüstem
Cihānda bir iki gün şād olursın āķiri mātem
4. Tayanma lezzet-i dehre şoñında saña şunar semm
Kimi güldürse birkaç gün ider çeşmin yine pür nem
5. Fenāsın añuben āķir cihānuñ her seher şebnem
Göñül virmez aña meyl eylemez ‘ āķil olan ādem
6. *Tekebbürlük Hudāya yaraşur sen nesl-i Ādemsin*
Vücūduñ añla ey ğāfil ki bir kaçre menīdensin

V

Lehü

1. Seversin şöhret-i dünyāyı gerçi şimdi ey ğāfil
Şoñında zehr-i ğam nūş itdirür āķir ecel müşkil

2. Giyersin bir kefen şāhum saña tábūt olur muħmel
Gider meylüñ hevāsın cān u dilden eylegil zā`il
3. Hevā-yı nefsi terk it olma dünyā semtine mā`il
Bu remzi fehm ider añlar cihān içre olan `āķil
4. Bilürsin kırtuluş yoķ zīr-i ħāk olur saña menzil
N`idersin mañşlb-ı dehri sözüñ tüt olma²⁴¹¹ لا يعقل
5. Bu dünyā-yı denīye aldanur mı **Şıdķiyā** kāmil
Baña pend ü naşihat etdi gūş etdüm bir ehl-i dil
6. *Tekebbürlük Ĥudāya yaraşur sen nesl-i Ādemsin*
Vücūduñ añla ey gāfil ki bir ķatre menīdensin

[221a] **Mi`rāciyye Nādirī Efendi Raħmetu`l-lāhi `aleyh**

339²⁴¹²

mefā` ilün / mefā` ilün / mefā` ilün / mefā` ilün

1. Te`ālā`llāh zihī şām-ı sürür-encām-ı ğam-fersā
Ki oldur²⁴¹³ mażhar-ı esrār-ı²⁴¹⁴ سبحان الذى اسرا
2. Felek maħv eyleyince āl tamġāsını ħurşīdüñ
Zemīnūñ zıll-i maħrūşisi çekdi `anberīn tuġrā
3. Zer-i pür-tāb-ı mihri bozdı çünkim dirhem-i necme
Miħekk-i şāma urdı anı yer yer nāķid-i dünyā
4. Gül-i mihrüñ gül-ābın aldı `ālem dīg-i ħāk içre
`Aceb mi olsa ser-püş-ı felekde ķatreler peydā
5. Taġıtdı bād-ı şarşar ħarmen-i ħürşīd-i raħşānı
Kevākib şanma itdi her yere bir dānesin ibķā²⁴¹⁵

²⁴¹¹ Lā-ya`ķıl[un]: Aklı ermeyenlerdir. (Hucurāt, 49/4)” (Yazır, 2011: 517)

²⁴¹² Gani-zade Nadiri, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserler: Dīvānı ve Şeh-nāmesi`nin Tenkidli Metni, s.104-108 (Küleķçi, 1985)

²⁴¹³ oldur: oldı, GND

²⁴¹⁴ “Sübħāne`l-lezi esrā: Bir gece kulunu... götüren Allah eksiklerden münezzehtir.(İsra, 17/1)” (Komisyon, 2013: 281)

²⁴¹⁵ İbķā: ilķā, GND

6. Yanup mihr âteşinden kâğıd-ı rûz oldu hâkister
Eşer kaldı henüz âteşden anda cā-be-cā ammā
7. Siyeh sammūr idi zûlmet beyāzı cā-be-cā encüm
Ne hâletdür bu kim gizlendi anda beyza-ı beyzā
8. Temevvüden toķınıdı bir şadef hārāya hürd oldu
Tağıldı lücce-i gerdün içinde lü'lü-i lālā
9. Niķāb itdi 'arūs-ı hāveri ruhsārına zülfi
Velī her halkasından zāhir oldu ol ruķ-ı zībā
10. Ser-ā-pā ķurş-ı mihrī maķv idüp dendān-ı encümle
Şehābı rāhat-ı dendān idindi tārem-i vālā
11. Semā^c içre şaçup eşk-i nücümü şāl-püş oldu
Firāķ-ı Şems ile gerdün olup hem-hāl-i Mevlānā
12. Çıķardı cāme-i dībā vü destār-ı muţallāsın
Felek āheng-i ceng itdi zırh-püş oldu ser-tā-pā
- [221b] 13. Aķup afyon-ı şeb toķm-ı nücüm oldu perākende
Güneş bir kelle-i haşhāş idi dehr eyledi ifnā
14. Degül mihr ü²⁴¹⁶ şafaķ ğaltān olunca faķr-ı pür-nürü
Taşup iķlīm-i Şāmı tutdı hün-ı Hāzret-i Yahyā
15. Sevād sūre-i²⁴¹⁷ والليل añā zerrīn niķaţ encüm
Şafaķ ser-sūredür kim eylemişler surķ ile imlā
16. Çıķup la^c li tutuķdan Leylī-i meh-rüy-ı müşkin-bū²⁴¹⁸
Dimāğ-ı Kays-ı çarķı eyledi āşüfte-i sevdā
17. Bozıldı hayme-i zer-beft-i hān-ı hāveristānı
İrince hayl-i aķşam itdi müşkin hānesin ber-cā²⁴¹⁹
18. Çalınca mühr-i mihrī uğradı ķahr-ı Süleymāna
Sipihri oldu meger kim dīv-i şāma maķbes-i mīnā
19. Felek tāc-ı zerīn terk itdi İbrāhīm Edhemveş
Derünında 'aceb mi eylese nūr-ı siyeh me'vā
20. O şebdür maţla^c ü'l-envār mi^c rāc-ı Hudāvendi
O şebdür maķzenü'l-esrār-ı halvet-hāne-i İsrā

²⁴¹⁶ ü,-ME

²⁴¹⁷ ve'l-leyl

²⁴¹⁸ -bū: -mū, GND

²⁴¹⁹ -cā: -pā, GND

21. Ol aḥşam oldı ser-tāc-ı nübüvvet şāhibü'l-mi' rāc
O hengām oldı sulṭān-ı rūsül hem-şoḥbet-i Mevlā
22. Şeh-i eyvān-ı izzet tācdār-ı taht-ı ḥamiyyet
Ser-efrāz-ı musaḥḥar-sāz-ı dārü'l-mülk-i ²⁴²⁰ او ادنى
23. Dıraḥşān gevher-i ıbbret-nümā-yı dürc-i maḥbūbı
Fürüzān aḥter-i zülmet-zedā-yı burc-ı isti' lā
24. Medār-ı ḥılḳat-ı ālem bahār-ı tıynet-i ādem
Süvār-ı arşa-ı ṭārem emīrū'l-meclisü'l-gābrā
- [222a] 25. Ḥabīb-i ḥazret-i izzet ṭabīb-i illet-i zillet
Kefil-i raḥmet-i ümmet delil-i Cennetü'l-Me'vā
26. Ḥaṭā-püşende-i müznib atā baḥşende-i tā'ib
Emān-ı maşriḳ u mağrib emīn-i Yeşrib ü ²⁴²¹ Baḥḥā
27. Cenāb-ı Aḥmed-i mürsel İmām-ı zümre-i kümmel
Mufaşşal-sāz-ı her mücmel rumüz- amüz-ı her dānā
28. O sulṭān-ı bülend-eyvān-ı iḳlīm-i risālet kim
Livāyü'l-ḥamd ile alemleri fetḥ itdi ser-tā-pā
29. İzār-ı mehveşi pertev-nümā-yı nūr-ı Rabbānī
Zebān-ı dil-keşi gevher-feşān-ı ²⁴²² كز لا يبنى
30. Ğubār-ı dergeh-i kuḥlü'l-cilā-yı dīde-i encüm
Ṭınāb-ı ḥargeh-i silkü'l-leāl-i gerden-i ḥavrā
31. Benān ḥālet-i miftāḥ-ı cennetden peyām-āver
Dehānı noḳta-ı ğayb-ı hüviyyetden ḥaber-fermā
32. O şāhuñ sikkesi mühr-i nübüvvet ḥuṭbesi Kur'an
Müşerref anlaruñla naḳd-i dīn ü cāmī' -i dünyā
33. Şufūf-ı āl ü ²⁴²³ aşḥābı suṭūr-ı ḥüccet-i millet
İmāmetde vücūd-ı pāki gūyā mihr ile imzā
34. Şalup ferr-i şehen-şāhı idince iki şaḳḳ māhı
Olup zerrīn neḳāre itdi bāng-ı şevketin i' lā

²⁴²⁰ “Ev ednā: Hatta daha yakın oldu. (Necm, 53/9)” (Komisyon, 2013: 525)

²⁴²¹ ü, GND

²⁴²² Kenzün lā-yefnā: Tükenmez bir hazinedir. (Yılmaz, 2013:354)

²⁴²³ ü,-ME

35. Kebüter beyzasıyla haşmını def^ç itdi gâr üzre
Felek²⁴²⁴ dîv-i recîmi necm ile tãrd eyledi gūyā
36. Mişāl-i ebr-i rahmet dehre teşrîf itdügi sâ^ç at
Mecūs âteşlerin bārān-ı fazlı eyledi itfā
37. Yıkıldı tāk-ı kaşrı dūr olup sehm-i sa^ç âdetden
Oķın atdı kemānın yaşdı ol dem devlet-i Kısra
- [222b] 38. Hāķîkatde sevād-ı âferîniş zıllidür anuñ
^ç Aceb mi zāhiren bî-sāye olsa āfitābāsā
39. Görürdi bî-tereddüd cānib-i zahr-ı şerifinden
O olup mühr-i nübüvvet arķasında dāde-i bīnā
40. ^ç Aceb mi eskiyüp şimdi dökilse dürr-i sîr-āb
O sultān-ı muraşsa^ç çetr idi ebr-i felek-fersā
41. Gel ey kilik-i hünerver kışsa-ı mi^ç rācı takrîr it
Degüldür çünki mümkün mu^ç cizātı eylemek ihşā
42. Gelüp peyk-i İllāhî hāzret-i peygāmbere ol²⁴²⁵ şeb
Getürdi bir Burāķ-ı berk-seyr-i āsumān-peymā
43. ^ç Aceb rehvardı geh ferş ü geh ^ç arş üzre cevelān-ger
Fezāda tünd-rū²⁴²⁶-āhū felekde tîz-per-^ç anķā
44. Teni gül saçı sünbül tūğ-ı şāhı ol dem-i dil-keş
Kulağı berg-i süsen çeşm ü beni²⁴²⁷ nergis ü şehlā
45. Şu deñlü tîz-cünbüş kim çerāgāh-ı vücūd içre
Ezel rahşın geçerdî rākibi men^ç itmese farzā
46. Şafaķla āfitāb-ı hāveri bir satl-ı zerdür kim
İçinde hādîm ihzār eylemiş ol esb için hınnā
47. Cihānı geşt idüp mānend-i nūr-ı dāde bir demde
Mişāl-i heft perde hā^ç il olmazdı yedi deryā
48. Binüp ol rahşā çünkim maķşad-ı aķşāya ^ç azm itdi
Anuñ evvel ķonağı oldu şāhın-ı Mescid-i Aķşā
49. İmām oldu şufūf-ı enbiyāya görseñ ol demde
Suţūr-ı Muşhafuñ üstünde bismi'llāh idi gūyā

²⁴²⁴ Felek: Melek, GND

²⁴²⁵ ol: bir, GND

²⁴²⁶ tünd-rū: tündver, GND

²⁴²⁷ ü beni: -i hūbı, GND

50. Namāzı çünkim itmām itdi ol cāy-ı mübārekde
 ‘Urūc itdi semāvāta du‘ ā-yı Mesīḥ-āb²⁴²⁸ asā
- [223a] 51. Degül şām u kevākib bād-ı raḥşı eyleyüp cünbüş
 Temevvücden qarardı pür-ḥabāb oldı yem-i ḥaḍrā
52. Getürdi hāle bir sīmīn ṭabaḳla girde-i māhı
 Velākīn cā-be-cā yanmış deyü meyl itmedi aşla
53. ‘Utārid şafḥā-ı çarḫ üzre ḥükmün yazdı ol şāhuñ
 Aña şeb ḥaṭ ü encüm rīg ü māhuñ ğurrası ṭuġrā
54. Süleymānuñ öñinde döndi mīnā üzre Belķis
 Felek de aña istiķbāl edince Zühre-i zehrā
55. Bıraḳdı mihr-i rüy-ı ḥānķāh-ı çāruma pertev
 Söyindürse n’ola ḳandīl-i mihrī Ḥāzret-i ‘İsā
56. Şebīḥūn itdi Behrām aḥterān niçe²⁴²⁹ emiriyle
 Şafaḳ şanmañ felekde ṭoldı ḥūn-ı küşteden şaḥrā
57. Felekde sa‘ d-ı ekber necm-i kübrā oldı feyızinden
 Seg-i manzūridur beñzer ki şīr-i ‘ālem-i bālā
58. Olup Keyvān-ı zengi ḥizmetinde ḳara ḳulluḳcı
 Derāhimdür degül kürsīde yer yer encüm-i ğarra²⁴³⁰
59. N’ola envār-ı rüy aña zerrīn tār u²⁴³¹ pūd²⁴³² olsa
 Ziyā-yı ṭal‘ atından itdi ‘arşuñ aṭlasın²⁴³³ dībā
60. Cüdā oldı kenar-ı Sidrede Cibrīl o ḥāzretten
 Gülınden ayru bülbül gibi ḳaldı ḥüzn ile tenhā
61. Ḳalup raḥşı o menzilgehde Refref eyledi ḥizmet
 Şadefvār itdi ol dürr-i yetīme sāyesin²⁴³⁴ me‘vā
62. İrüp bir nūra dāḫı ḳaldı Refref dür olup andan
 Mükedder mīve-i terden cüdā berk-i ḥazānāsā

²⁴²⁸ Mesīḥ-āb: müstecāb, GND

²⁴²⁹ aḥterān niçe: aḥterān-ı naḥsa, GND

²⁴³⁰ Bu mısra devamındaki beytin 2. mısrasıdır. GND’da ise şu şekildedir: “O yüzden iktisāb-ı nūr idüp oldı semen-simā”

²⁴³¹ u,-ME

²⁴³² Būd,ME. Bu kelime “pūd” olmalıdır zira “tār u pūd” diye bir ikileme vardır. Bundan dolayı GND’deki okunuş esas alınmıştır.

²⁴³³ aṭlas, ME. Vezne uymadığı için GND’deki okunuş esas alınmıştır.

²⁴³⁴ sāyesin: sīnesin, GND

63. Girüp bir perdeye andan²⁴³⁵ harīm-i hāşa yol buldı
 Huzūr-ı ʿ izzete naqd-i vücudın eyledi ihdā
64. Maḳām-ı²⁴³⁶ قَاب قَوْسَيْنِ i geçüp mānend-i tīr oldı
 Müyesser oldı añā maṭlab-ı aʿ lā vü²⁴³⁷ اودانى
- [223b] 65. Olındı çok tekellüm kıssa-ı ʿ aşk u muḥabbetde
 Velī bī-cāme-i lafz itdi cilve şāhid-i maʿ nā
66. O şöhetden haber yok ʿ aql anuñ keyfiyyetin bilmez
 Ne bilsün tābiş-i mihr ü mehüñ māhiyyetüñ aʿ mā
67. Bulup maḳşūdını āḫir nüzül itdi saʿ ādetle
 Ki ḫalk-ı ʿ āleme peygām-ı Ḥaḳḳı eyleye inhā
68. Getürdi anlara vāfir hedāyā genc-i rahmetden
 Velākīn herkese miḳdārı deñlü eyledi iʿ tā
69. Hudāvendā ḍalālet Nādirinüñ cānın almışdur
 Kerem kıl eyle anı bir dem-i cān-baḫş ile iḫyā
70. Kerīme ʿ arz ḫāl itmek yeter bir kerre sultānum
 Ne ḫacet kışşayı taṭvīle mānend-i şeb-i yeldā
71. Hemīşe tā ki şām-ı ferruḫ encāmuñ sevādından
 Ola deryā-yı gerdün üzre zāhir ʿ anber-i sārā
72. O şāhuñ ḫāk-ı pākin ʿ anberāsā eylesün ḫoş-bū
 Şalāt-ı ḫazret-i ʿ izzet selām-ı Ḥayy-ı bī-hem-tā
73. Taḫiyyāt-ı ebed-peyvend ile dünyā vü ʿ uḫbāda
 Ser-efrāz eylesün zāt-ı şerīfin ḫazret-i Mevlā

[224 a] **Pend-nāme Nahīfi Efendi Raḫmetu'llāhi ʿ aleyh**

340²⁴³⁸

feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilün

1. Bedenüñden daḫı dūr olmadan ey dil cānuñ
 İştigāl eyleye gör tāʿ atine Mevlānuñ

²⁴³⁵ bir perdeye andan: ol perde-i nūra, GND

²⁴³⁶ Qābı ḳavseyn: İki yay kadar. (Necm, 53/9)” (Komisyon, 2013: 525)

²⁴³⁷ “Ev ednā: Hatta daha yakın oldu. (Necm, 53/9)” (Komisyon, 2013: 525)

²⁴³⁸ Nahīfi Süleyman Efendi Dīvānı, s. 154-158 (Aypay, 1992)

2. Mā-sivā'llāha naẓar kıılma eger 'ārif iseñ
Ne belādur başuña meşğalesi dünyānuñ ²⁴³⁹
3. Dāmen-ālūdelüğe eyle hezārān tevbe
Almadan pençe-i pür-zür-ı ecel dāmānuñ
4. Bunda kııl eyler iseñ āh u nedāmet eşeri
Nef i yokdur saña mahşerdeki vāveylānuñ
5. Sa'y kııl bunda iken derdüñe dermān ide gör
Āh kim olmaya başuña bir gün ola ²⁴⁴⁰ dermānuñ
6. Bir gün evvel ider āmāde zevād-ı rāhın
Ey gönül mūr kıadar yok mı senüñ iz' ānuñ
7. 'Āķibet hāk ile yeksān olacaksın bildüñ
Nesine ğırrāsın āyā bu fenā dünyānuñ
8. Bī-beķā olduğına şāhid-i 'ādil besdür
Bī-sütün olduğı bu çarķ-ı bülend eyvānuñ
9. Tābiş-i şu' le-i ħurşid-i kıyāmetden hep
Maĥv ola zineti bu ²⁴⁴¹ çarķ-ı felek mīnānuñ
10. Kıalmaya bir gün ola şafĥa-ı gerdün üzre
Eşer-i mihr-i münir ile meh-i ğarrānuñ
11. 'Āķibet menzili hāk olduğına vāķıf iken
Neyedür ğafleti tā böyle za' if insānuñ
12. İrmeden ğuşuña āvāze-i tabl-ı rıĥlet
Çāresin eyle yüri zād-ı reh-i 'uķbānuñ
- [224b] 13. Bir gün evvel bula gör menzil-i maķşüda vuşul
Aldanup kıalma şaķın zinetine eşyānuñ
14. Eyleme ĥaşmuñı perverde elüñle zīnhār
Ĥ'āhişin virme şaķın sen bu ²⁴⁴² heves-²⁴⁴³ peymānuñ
15. Çāredür def' -i ğam-ı dehre dimekden ĥazer it
Ĝamını şoñra görürsin mey-i ğam-fersānuñ
16. Germ olup şems-i dıraĥşān gibi ğarrālanma
'Āķibet bī-fer olur kevkebe-i 'unvānuñ

²⁴³⁹ dünyānuñ: devrānuñ, NHFD

²⁴⁴⁰ ola,-NHFD

²⁴⁴¹ bu,-NHFD

²⁴⁴² sen bu: nefis-i, NHFD

²⁴⁴³ heves: hevā, NHFD

17. İftihār eyleme gel cāme-i pür-zīb ile kim
Bir kefendür bedeli elbise-i zībānuñ
18. Hāk-i huşk olsa gerek çünki mekānuñ bir gün
Ferş-i āsāyişe şalma beden-i ʿuryānuñ
19. Şıķlet-i malı bu bāzār-ı fenānuñ bir gün²⁴⁴⁴
Degmez ey hoca dem-i hācetine mizānuñ
20. Eyle endişe ğam-ı zillet-i ʿazlin āhır²⁴⁴⁵
Olma dil-bestesi bu²⁴⁴⁶ cāh-ı ğurūr-efzānuñ
21. Zerre-den farz idelüm aħķar imişsin yā hūd
Kevkebi sende imiş mihr-i cihān-ārānuñ
22. Dem-i āhırde hālāş olmağa var mı çāre
Pençesinden ʿacabā merg-i taħassür-zānuñ
23. Hāk olur menzil-i āsāyiş bir gün elbet
Dār-ı fānide eger bende eger sulţānuñ
24. Telh ider zehr-i memāt ile dimāğ-ı cānı
Budur āyini bu mihmānkede-i ğabrānuñ
- [225a] 25. Şübhe yok ʿarıza-ı merg-i zevi'l-erhāma²⁴⁴⁷
Nükte-i remzini²⁴⁴⁸ fehm it yūri bu maʿnānuñ
26. Saña hep elsine-i hāl ile ğüftār eyler
ʿĀrif ol bakma ğamūş olduğına mevtānuñ
27. ʿİbret al bizden eyā merdüm-i ʿāķil²⁴⁴⁹ dirler
Her biri saña türāb içre olan sükkānuñ
28. Sende anlar ğibi nā-būd olacaksın yarın
Dün senüñ ğibi dağı rıķlet iden yārānuñ
29. Bezm-i fānide ğörüp hānde-i şevķ-āmizüñ
Olmada cümle senüñ arz u semā ğayrānuñ
30. Cüst ü çābüklük idersin heves-i nefsüñ için
Süst olursın gelicek tãʿatine Mevlānuñ²⁴⁵⁰

²⁴⁴⁴ bir gün: āhır, NHFD

²⁴⁴⁵ āhır: nāğāh, NHFD

²⁴⁴⁶ bu: gel, NHFD

²⁴⁴⁷ erhāma: ervāha, NHFD

²⁴⁴⁸ Nükte-i remzini: Nüktesin remz ile, NHFD

²⁴⁴⁹ ʿāķil: ğāfil, NHFD

²⁴⁵⁰ Mevlānuñ: Menānuñ, NHFD

31. Nefs ü şeytāna niçün tābi^ç olursın eyvāh
ç Ākıl eyler mi nazar hīlesine a^ç dānuñ
32. Emr-i Mevlāyı koyup hük-m-i hevāyı tutasın
Göñül inşāf idelüm böyle midür ç irfānuñ
33. Merd-i dānā geçinürsin bu kadar ğaflet ile
ç Acabā farkı senüñle ne ola nā-dānuñ
34. Eyledüñ ç ömrüñi bī-hūde izā^ç at şad hayf
Ne yüz ile varasın dergehine Sübhānuñ
35. Sebeb-i hılkātüñi eyle taşavvur her gāh²⁴⁵¹
Sa^ç y kıl tã^ç atine Hālīk-ı bī-hem-tānuñ
36. Qan döküp yaş yerine āh²⁴⁵²-ı nedāmetle tamām
ç Afvımı eyle recā eyledüğüñ ç işyānuñ
- [225b] 37. Fazl u ğufrānını itdükçe tefekkür gāhī
Ġazab u qahrını fikr eyle biraz Yezdānuñ
38. ç Ādil ü Müntakım esmāsına inkāruñ yok
Var ise Rabb-i Raḥīm olduğına imānuñ
39. Lāyık-ı ç afv ü ç aṭā olmağı sa^ç y it yoḥsa
Şübhe yokdur kerem ü raḥmetine Raḥmānuñ
40. Tāb-ı germābeye şabr idemeyen bir laḫzā
Niçe ṭāqat getirür sūzişine nīrānuñ
41. Olma ünsiyyet-i dehre bu kadar dil-beste
Vahşet-i qabr ile fikr it elemin ferdānuñ
42. Saña yetmez mi naşīḫat bu fenā dünyādan
Yek-be-yek rıḫlet-i nāgāhı geçen ihvānuñ
43. Zīr-i ḫāk içre koyup bī-kes ü tenhā gideler
Seni cān ile seven hem-nefesüñ cānānuñ
44. Hele endīşe kıl ey mest-i şarāb-ı ğaflet
Qabre girdükde n'olur ḫāl-i dil-i vīrānuñ
45. Var mı bir ḫüsn-i ç amel kim ola hem-rāh saña
Olıcaq reh-revi ol menzil-i bī-mihmānuñ

²⁴⁵¹ her gāh: gāhī, NHFD

²⁴⁵² āh: eşk, NHFD

46. Ne enīs ü ne medetkār u ne şem^ç ü ne firāş
Vaḥşet²⁴⁵³ ü²⁴⁵⁴ hevlini fikr it o demüñ ol anuñ
47. Ey **Naḥīfi** ḳanı bu bezmgeh-i fānide
Bunca dem hem-dem ü hem şoḥbet olan yārānuñ
48. Bir du^ç ā eyle gönül şıdḳ ile gel Allāha
Ola sükkān-ı semā cümle icabet-ḫ^çānuñ
49. ^ç Afv ü²⁴⁵⁵ ğufrān-ı Ḥudāvende nihāyet yoḳdur
Cürm ü²⁴⁵⁶ ^ç işyānda eger kim yoḳ ise pāyānuñ
50. ²⁴⁵⁷ ربنا خالقنا رزقنا مولانا
Merḥamet²⁴⁵⁸ it āh u fiḡānına dil-i nālānuñ

[226 a] Na^ç t-ı Şerīf Tercī^ç -i Bend Ḥaylī Efendi²⁴⁵⁹

341²⁴⁶⁰

fe^ç ilātün / fe^ç ilātün / fe^ç ilātün / fe^ç ilün

1. Vechi var teşne-i āb-ı keremüñ olsa cihān
Ki yüzüñ şuyına ḫalk oldu senüñ kevn ü mekān
2. Bildi çün ḫilḳatine bā^ç iş olan zātuñdur
Oldı ser-geşte o şevḳ ile sipihr-i gerdān
3. Sensin ol nūr-ı Ḥudā kim iki ednā zerreñ
Biri māh oldu cihāna biri mihr-i raḫşān
4. Sensin ol şem^ç -i şebistān-ı Ḥudā kim Cibrīl
Oldı pervāne-şifat şevḳüñ ile raḫş-ı künān
5. O meh-i burc-ı şerefsin ki şeb-i mevlūduñ
^ç İyd-i nevrüz gibi ḳıldı cihānı şādān
6. Odur ol şeb ki cihān buldı ziyā nūruñdan
Daḫı gün doğmadan ey mihr-i sipihr-i gerdān²⁴⁶¹

²⁴⁵³ Vaḥşet: Deḫşet, NHFD

²⁴⁵⁴ ü,-ME

²⁴⁵⁵ ü,-ME

²⁴⁵⁶ ü,-ME

²⁴⁵⁷ Rabbenā Ḥālīḳanā Rāzīḳenā Mevlānā :Rabbimiz, halıkımız,rızık verenimiz, efendimiz.

²⁴⁵⁸ Merḥamet: Raḫmet, NHF-D

²⁴⁵⁹ Terci-i bend olarak isimlendirilmiştir ancak bu bir kasidedir.

²⁴⁶⁰ Nu^ç ut-ı Nebevīyye Necmuası, s. 84-89 (Atilla, 2012)

²⁴⁶¹ gerdān: ^ç irfān, NM

7. Odur ol şeb ki olup alb-i eibbā-yı ma' mūr
Tā-ı Kisrī dil-i a' dā gibi oldu vīrān

Lehü

8. Odur ol şeb ki olup nūr-ı cemālūñ peydā
Dīdeden eyledi āteşkede-i küfri nihān
9. Odur ol şeb ki virüp dehre vücūduñ revna
ıldı dūnyā yüzini reşk-i bihişt-i rıdvān
10. Niçe reşk eylesün cennet o şeb dūnyāya
Ki senūñ kūyuña 'azm eyledi hūr u ılmān
11. Bir 'acep zelzele şaldı ademūñ 'āleme kim
Ser-niğūn oldu şanemler yıılıp deyr-i muğān
12. Görüp ol hāleti ammā ki niçe müşrikler
Cehl ile eylediler hauña çok zan u gümān
13. Āyet-i ramet-i Ha olduuña münkir olup
Küfri ezber oudı niçe 'adūv-i nādān
14. Gördü ki²⁴⁶² bilmediler ha-ı zamāne adrūñ
Seni bildürmek için indi zemīne ur'an

[226b]

Lehü

15. Sensin ol fāris-i meydān-ı nübüvvet²⁴⁶³ ki açan
Ha resūl olduuña istedi a' dā bürhān
16. Māha barma ile işāret ılıp itdūñ zāhir
'Arşā-i mu' cizede şan' at-ı kūy u²⁴⁶⁴ evgān
17. Göricek şa' şa' a-ı mihr-i kefi pūr-tābuñ²⁴⁶⁵
Sīne-āk oldu o şeb şev ile māh-ı tābān
18. Gösterüp devr-i amerde niçe yüzden i' cāz
Eyledūñ gün gibi 'āleme de²⁴⁶⁶ Ha dīni 'ayān
19. Mazhar-ı mevhibe-i luf-ı Hudādur zātuñ
Cümle eşyāya olursuñ ne 'acep feyz-resān
20. Oldu için 'ara-ı cebhe-i pūr-tābuñdan
Haşre dek gülleri oldu bu cihānuñ handān

²⁴⁶² Gördü ki: Gördigim, NM

²⁴⁶³ nübüvvet: muabbet, NM

²⁴⁶⁴ u,-ME

²⁴⁶⁵ pek, ME. Vezne uymadığı için NM'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁴⁶⁶ 'āleme de: 'ālemlere, NM

21. Çeşm-i nergisde²⁴⁶⁷ degüldür qatarāt-ı şebnem
Güle bu luḫfi görüp oldı ḫasedden giryān

22. Ḥaddi yoḫ qanḫı birin şerḫ idüben²⁴⁶⁸ muḫ cizeñüñ
Vire mi qatre-i nāçiz ğmā-yı ḫummān

Leḫü

23. Bāḫuşuş ol şeb-i Miḫ rāc o²⁴⁶⁹ dem-i vuşlat kim
İdemez kimse anı ḫaql ile tafşil ü beyān

24. Niçe takrİR ideyüm anı degüldür ḫaddüm
İrmez²⁴⁷⁰ ol rütbeye zİRā ki ḫuql-ı insān

25. Seni medḫ itmege yoḫ bende kemāl-i ḫudret
Eyledüm ḫaḫḫ-ı edāda bilürüm çoḫ noḫşān

26. Qalma eksüklüğüme sen benüm ey bedr-i münİR
Çünki yoḫdur kerem ü luḫfuña ḫadd ü pāyān

27. Çār yārüñ daḫı medḫinde²⁴⁷¹ girem²⁴⁷² meydāna
Esb-i ḫabḫ a dilerüm eyleyem irḫā-yı ḫinān

28. Qādir olduḫça n'ola anları da medḫ²⁴⁷³ itsem
Virdiler şerḫ üñe zİRā ki niçe revnaḫ u şān

29. Yār-ı ğāruñ olan ol ḫāzret-i Şiddİḫ-i ḫatİḫ²⁴⁷⁴
N'ola oldıysa şadaḫat ile ğüzİN aḫrān

30. Cümleden evvel idüp dİNüñi taşdıḫ ü ḫabül
Şıdḫ-ı pāki aña oldı sebeb-i istiḫsān

[227a]

Leḫü

31. Maḫ den-i ḫadl ü kerāmet ḫÖmer-i Fārūḫuñ
Devr-i ḫadlinde cihān bulmuş idi emn ü emān

32. Yed-i ḫülāsunı gör kim niçe ğünlük yoldan
Dİde-i Qaysere bir demde irişdürdi benān

²⁴⁶⁷ Çeşmüm nergisde, ME. Vezne uymadığı için NM'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁴⁶⁸ şerḫ idüben: medḫ edeyim, NM

²⁴⁶⁹ o,- ME

²⁴⁷⁰ İrmez: Varmaz NM

²⁴⁷¹ medḫinde: vaşfında, NM

²⁴⁷² girem: girüp, NM

²⁴⁷³ medḫ: vaşf, NM

²⁴⁷⁴ ḫatİḫ: ḫışḫ, NM

33. Menbe^c -i hilm ü hayā hazret-i zü'n-nüreynüñ
Şöyle naşş olmış idi levh-i dilinde Qur[']ān²⁴⁷⁵
34. Mülk-i şer^c üñde virüp kâ^c ide-i dīne nizām
Kıldı²⁴⁷⁶ ādāb ile tertīb-i kelām-ı Sübhān
35. Fātihü'l-Ḥayber olan Ḥaydar-ı Kerrāruñ ise
Zühresin hışmuñ iderdi kılcı āb-ı revān
36. Ne kerāmet ne şecā^c at ne velāyetdür o kim
Tıfl iken ejderi çāk itdi o şır-i garrān
37. Kişver-i şer^c -i şerīfūñde serāy-ı dīne
Anlar olmışlar idi pādşehüm çār erkān
38. Bu kadar kudret ü kuvvetle yine her birisi
Bendedür Ḥazretüñe bunlara²⁴⁷⁷ sensin sultān

Lehü

39. Ey Resülü's-şakāleyn ey meh-i bedr-i kevineyn
Sensin ol eşref-i maḥlūk u²⁴⁷⁸ Ḥabīb-i Raḥmān
40. Dürr-i yek-tā ise de yerlere geçsün ol baş
Ki senüñ ^c aşkuñ ile olmaya gözden rīzān
41. Rūḥ-ı sānī ise de odlara yansun ol ten
Ki revān eylemeye yoluña yüz şevk ile cān
42. Ben ne ḥāküm ki seni medḥ idem ey gevher-i pāk
Ġarāzum ḥālümü ^c arz eylemedür saña hemān
43. Benem ol bādeye peymā-yı beyābān-ı heves
Benem ol sākīn-i peygüle-i dāru'l-^c işyān
44. Ki ne ser-menzil-i maḥşūda irişdi rāhum
Ne qarār itmege bir gūşede oldı imkān
45. Bezm-i ^c ālemde dilüm olmadı hergiz ḥālī
Heves-i lāzime-i ^c ayş u tarabdan bir ān
- [227b] 46. Her kaçan vaqt-i namāz olsa kıomaz kim irişe
Dem-be-dem nağme-i ney gūşuma gül-bang-ı ezān

²⁴⁷⁵ Qur[']ān: Furqān, NM

²⁴⁷⁶ Kıldı: İtdi, NM

²⁴⁷⁷ bunlara: anlara, NM

²⁴⁷⁸ u,-ME

47. Ābdest almağa varmaz elüm ammā göñlüm
Şu gibi olmadadur kūy-ı ħarābāta revān
48. Hırşum ol deñlü kim eyyam-ı şıyām irdükde
Bir dilim nān görünür baña hilāl-ı Ramazān
49. Almayam destime şimden girü peymāne deyü
İtsem inşāfa gelüp cān ile ‘ ahd ü peymān
50. Derdümüz²⁴⁷⁹ ħāşıl idüp isterem ol demde ṭabīb
Umarum tā ki deye derdüñe meydür dermān
51. Ayağum meykede yolında elümde sāğar
Dilde yok zerre kadar ħavf-ı şırāt u mizān
52. Niçe olur kefe-i mizāna konursa ħālüm
Bezm-i ‘ işyānda o nūş eyledüğüm rıtl-ı girān
53. Ben ne ħāletle koyam kendümi ümmet yerine
Ḳuluñam diyem ayā pādişeh-i sidre-i mekān
54. Kılmadum sünnetüñüñ biñde birisin icrā
İtmedüm hergiz itā‘ at ne ki²⁴⁸⁰ kılduñ fermān
55. Göricek bunca hevā vü hevesi başumda
İttifāḳ eyleyüp ıslāḫuma zühhād-ı zamān
56. Müşkilüñ var ise ħal eyleyelüm gel diseler
Gelmez illā dilüme ‘ uḳde-i zülf-i ħübān
57. Heves-i müy-ı miyān ile tabān-ı dehrüñ
Tār-ı ser-rişte-i ‘ aḳlum²⁴⁸¹ gerçi degüldür cesbān²⁴⁸²
58. Bir kılan rişte-i ümmidüñ ammā ki yine
Ne kadar kılsa keş-ā-keş kıramaz ‘ ālemiyān
59. Ben yine kaṭ‘ idem ümmidümi luṭf-ı Ḳaḳdan
Ki senüñ gibi şefi‘ üm var ayā faḫr-i cihān
60. İtmedüm şimdiye dek gerçi ki zikr ü tesbīḫ
Bāri şimden girü na‘ tüñ ideben vird-i zebān
- [228a] 61. Dergehüñde umaram tā ki geçüp²⁴⁸³ maḳbüle
Yazıla nāme-i a‘ mālüme āḫir ‘ unvān

²⁴⁷⁹ Derdümüz: Derd-i ser, NM

²⁴⁸⁰ ki, -NM. NM’de bu kelime “ki” şeklinde gösterdiği için bu dipnot düşürüldü.

²⁴⁸¹ rişte-i ‘ aḳlum: zühd ü ‘ amel, NM

²⁴⁸² Vezne uymamaktadır.

²⁴⁸³ geçüp: geçe, NM

62. Benüm ol ‘âciz ü bî-kes ki ayağũñ tozına
Eli boş geldüm ümîd eyleyü lutf u ihsân
63. Bir yeşil yaprağa kâdir degülüm dünyâda
Ki saña lâyıķ ola ey gül-i gülzâr-ı cinân
64. Degülüm nesneye kâdir getürem hazretüñe²⁴⁸⁴
Aña kâdir idüm ancak ki getürdüm imân
65. Hazretüñden senüñ ey hâfız-ı dîn-i ümmet
Şoñ nefesde dilerüm anı be-Ḥaķ-ı Yezdân
66. Beni tenhâ kıomayup hıfız idesin imânnum
Melekü’l-mevt gelüp kaçd idicek almağa cân
67. Tuymaya cân-ı za‘ifüm sekerât-ı mevti
Olmayam nüş idicek cân-ı memâtı sekrân
68. Ola şol nesne ki ‘âşilere yarın²⁴⁸⁵ düşvâr
Anı Ḥaylî kuluña kıl keremüñden ihsân²⁴⁸⁶

Tercî‘-i Bend ‘Âlî Efendi

342²⁴⁸⁷

mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün

I

1. Yine bir serv-i bālāya kıul oldum ihtiyārumla
Görinmez derde düşdüm dîde-i gevher-nişārumla
2. Geçürdüm āh-ı pinhānı cihānda²⁴⁸⁸ āh u zārumla
‘Adüv oldum deli dîvāne gibi yār-ı ğārumla²⁴⁸⁹
3. Müyesser olmadı hem-bezm olam şabr u kıarārumla
Göñül bir yaña gitdi kıalmadı bu cism-i zārumla²⁴⁹⁰

²⁴⁸⁴ hazretüñe: dergühüñe, NM

²⁴⁸⁵ yarın: dâ’im, NM

²⁴⁸⁶ ihsân: asân, NM

²⁴⁸⁷ Gelibolulu Mustafâ Ali Dîvânı, s. 187-189 (Altun, 1989)

²⁴⁸⁸ Geçürdüm āh-ı pinhānı cihānda: Tuyardum rāz-ı pinhānum cihāna, GMA

²⁴⁸⁹ Mısra,-GMA. Bu mısra GMA’da şu şekildedir: “Müyesser olmadı hem-bezm olam şabr u kıarārumla”

Ancak bu mısra ME’de devamında gelen beytin ilk mısrasıdır.

²⁴⁹⁰ kıalmadı bu cism-i zārumla: kıaldı cân cism-i nizārumla, GMA

4. Barışmaz yıldızum hayfâ o mihr-i tâb-dârumla
‘ Acep hâlüm n’ olur aḫir benüm bu intizârumla
5. *Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-ḳad nigârumla*
Gezem maḫşerde sînem²⁴⁹¹ dögerek seng-i mezârumla

II

- [228b] 1. Niçüñ serkeşlik eyler bilmem ol serv-i ḫurâmânım
Ne ḳanlar yuṫtuğum bilmez²⁴⁹² mi her dem çeşm-i giryânım
2. Alınmaz mı ölince dest-i miḫnetden giribânım
Niçe bir ḫâr-ı miḫnet ile²⁴⁹³ şad-çâk ola dâmânım²⁴⁹⁴
3. İştmez mi ‘ acep hayfâ²⁴⁹⁵ seḫer feryâd u efgânım
Yaḫûd görmez mi âh itdükçe dūd-ı âteş-efşânım
4. Bu ğamdan ben ölürsem²⁴⁹⁶ ayrılırsa sîneden cânım
Mezârum tâşına naḫş eylesin bu beyti yârânım
5. *Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-ḳad nigârumla*
Gezem maḫşerde sînem dögerek seng-i mezârumla

III

1. Şeb-i hicrân-ı yâre hergiz ey dil ḫadd u ğâyet yoḫ
O meh-rû saña râm²⁴⁹⁷ olmağâ baḫtuñda ‘ inâyet yoḫ
2. Ne kevkebdür bu kevkeb kim nuḫûset var sa‘ âdet yoḫ
Ne maḫşûd idinürsüñ mâni‘ üñ var²⁴⁹⁸ ehl-i himmet yoḫ
3. Yanında zerre deñlü düşmen-i dūna eziyyet yoḫ²⁴⁹⁹
İhânet ḳaşd ider ağıyâr ü yârûñde ḫimâyet²⁵⁰⁰ yoḫ
4. Hemân²⁵⁰¹ ben bildüğüm bu kim firâḳa hiç nihâyet yoḫ
Ölürsem²⁵⁰² şimdilik ḫâṫırda bundan ğayrı fikret yoḫ

²⁴⁹¹ sînem: gögsüm, GMA

²⁴⁹² yuṫtuğum bilmez: dökdüğün görmez, GMA

²⁴⁹³ ile: birle, GMA

²⁴⁹⁴ GMA’da bu mısraların beyitte yeri değışiktir.

²⁴⁹⁵ hayfâ: şeb-tâ, GMA

²⁴⁹⁶ ben ölürsem: ḫâk olursam, GMA

²⁴⁹⁷ râm: yâr, GMA

²⁴⁹⁸ var: çok, GMA

²⁴⁹⁹ Mısra,-GMA. Bu mısra GMA’da şu şekildedir: “Ser-i kem-baḫtuñı ur taşa kim başuñda devlet yoḫ”

²⁵⁰⁰ ḫimâyet: ri‘ âyet, GMA

²⁵⁰¹ Hemân: Hele, GMA

²⁵⁰² Ölürmem, ME. Bu kelimenin mısranın anlam akışı düşünöldüğünde “ölürsem” olması gerekmektedir. Bundan dolayı biz de GMA’daki okunuşu esas alınmıştır.

5. *Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-ğad nigârumla*
Gezem maşşerde sînem dögerek seng-i mezârumla

IV

- [229a] 1. Uşanmaz²⁵⁰³ mı ‘acep ol bî-vefâ cevr ü cefâsından
Hicâb itmez mi Hâkkuñ maşşarında mübtelâsından
2. Dehânı gibi hergiz bir ‘alâmet yok vefâsından
Tutalum şâh imiş lâyıķ mı ‘âr itmek gedâsından
3. Kûlından şerm-sâr olmazsa²⁵⁰⁴ ħavf itsün²⁵⁰⁵ Hudâsından
Ĥalâş itsün dil-i dîvâneyi²⁵⁰⁶ hicrân belâsından
4. Ferâğat eylemez çünkim bu ben ħâkî²⁵⁰⁷ ezâsından
Şaķınsın ehl-i maşşer eşk-i çeşmüm mâ-cerâsından
5. *Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-ğad nigârumla*
Gezem maşşerde sînem dögerek seng-i mezârumla

V

1. Gören rûyın o maşuñ mâ’ıl olmaz ħür u ğilmâna
Rızâsın gözleyen baķmaz riyâz-ı ħuld-ı Rıdâna
2. Eger dünyâda derd ü fûrķati irmezse pâyâna
Ziyâ virmezse mihr-i vaşl-ı dil-ber şâm-ı hicrâna
3. Niçe bir zaķm irişşün bir dem içre cism-i ‘uryâna
Benüm bu ‘ahdüm ey ‘Âli irişşür cümle yârâna
4. Lisânüm²⁵⁰⁸ bir nefes yâd itmezem²⁵⁰⁹ feryâd u efgâna
Su’âl itsün melekler çekdügüm âlâm u hicrâna²⁵¹⁰
5. *Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-ğad nigârumla*
Gezem maşşerde sînem dögerek seng-i mezârumla

²⁵⁰³ Uşanmaz: Uşanmaz, GMA

²⁵⁰⁴ itmezse: olmazsa, GMA

²⁵⁰⁵ itsün: idüp, GMA

²⁵⁰⁶ dîvâneyi: dîvânemi, GMA

²⁵⁰⁷ ħâkî: ħâke, GMA

²⁵⁰⁸ Lisânüm: Zebânüm, GMA

²⁵⁰⁹ itmezem: itmezim, GMA

²⁵¹⁰ âlâm u hicrâna: âlâmı mîzâna, GMA

343

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

I

1. Ey gönül gel heves-i sîm-bedenden geçelüm
Güle meyl itmeyelüm zaḥm-ı dikenden geçelüm
2. Göz açup bakmayalum taṅtana-ı devrāna
Zînet-i ḥayme-i gerdün-ı kühendenden geçelüm
3. Uçmağa uçmak için itmeyelüm anca ḥayāl
Zāhidüñ ḥavfı şırāt ise biz andan geçelüm
4. Bağrumuz mışkab-ı elmās-ı muḥabbetle delüp
Rište-i 'aşkı taḳup dürr-i 'adinden geçelüm
5. Cāme-i 'āriyeti çāk idelüm e'l-ḥāşıl
Cān virüp şevk ile cānāneye tenden geçelüm
6. Miḥnet-ābād-ı fenādur felek-i pür-'azamet
İstinād itmeyelüm aña miḥenden geçelüm
7. *Geçdi bizden bu felek biz daḥı andan geçelüm
Ey gönül gel kerem it bāri geçenden geçelüm*

II

1. Felegün yoğına mı varına mı şād olalum
Vuşlat-ı yār-ı cefākārına mı şād olalum
2. Nuḳre-i şekli baña çehre-i zerd oldı naşib
'Ālemün dirhem ü dīnārına mı şād olalum
3. Nesine ḥande idelüm ḥānḳah-ı dünyānuñ
Şūfives çübbe vü destārına mı şād olalum
4. Hecr-i yār ile baña taş-ı felek şundı zehri
Lezzet-i la'-ı şeker-bārına mı şād olalum
5. Bu günün guşşası ḥayfā ki tamām itdi bizi
Zevk-i cennet ile 'aceb yarın mı şād olalum
6. Gül-i maḳşüdü açılmadı cihān bāğında
Biz bu gülzāruñ 'aceb ḥārına mı şād olalum

7. *Geçdi bizden bu felek biz dağı andan geçelüm*
Ey gönül gel kerem it bāri geçenden geçelüm

III

- [230a] 1. Bilmem ey dehr-i denī sende ne hālet görünür
Bu gönül tıflına her gāh ferāgat görünür
2. Her kaçan peyker-i mir^çāt-ı sipihre baksam
Hayme-i zıll-i hayāl gibi cerā^çat görünür
3. Meylümüz Tañrıyadur ma^çnī yüzinden bakıcağ
Şüretā zümre-i hūbāna muḥabbet görünür
4. ^çİzzete irse n'ola cāhil-i ḥar-cāhiller
Bu mezābilde kemāl ehline zillet görünür
5. Biledür genc ile çün tılsım-ı şü^çbān-ı ^çadüv
Güle bakup n'idelüm ḥār-ı meşakḳat görünür
6. İdelüm ^çibret ile āyīne-i dehre naẓar
Hoca-ı cāna reh āhirete rıḥlet görünür
7. *Geçdi bizden bu felek biz dağı andan geçelüm*
Ey gönül gel kerem it bāri geçenden geçelüm

III

1. Kemlilüz ^çişret ile ^çayşı tamām eyleyelüm
Bādeyi bāda virüp ḥırām ...²⁵¹¹ eyleyelüm
2. Geçelüm sīm ü zerinden yıkılası dehrüñ
Ḳoyalum anı yeter da^çvā-yı ḥām eyleyelüm
3. Cān u baş oynayalum Ḥaḳ yolına merdāne
^çArşa-ı ^çaşḳda bugün bir eyü nām eyleyelüm
4. Çekelüm şabr u riyāzet kötegin Rüstevār
Nefsümüz dīvini kendümüze rām eyleyelüm
5. Bağrumuz nār-ı muḥabbetde kebāb olsun tek
Bezm-i ğamda dem-i mey dīde-i cām eyleyelüm
6. Giyelüm faḳr u fenā cāmesini ğayret ile
Varalum künc-i ḳanā^çatde maḳām eyleyelüm
7. *Geçdi bizden bu felek biz dağı andan geçelüm*
Ey gönül gel kerem it bāri geçenden geçelüm

²⁵¹¹ Kelime eksikliğinden dolayı bu beyit vezne uymamaktadır.

IV

- [230b] 1. Niçe bir ğam çekelüm dil-ber-i ra' nâ diyerek
Niçe bir rā olalum 'aşk-ı dilārā diyerek
2. Leb-i cān-bağşını 'aşk ehline ol dildāruñ
Niçe dek şatalum sükkeri helvā diyerek
3. Kāmetin vaşf iderek ey dil o servüñ başın
Di bolay ir göresin göklere tūbā diyerek
4. Mā-sivā rāhına 'azm eyleme ey dil yab yab
Dönelüm gel sünen-i ħazret-i Mevlā diyerek
5. Meskenet ħākine yüzler sürelüm ağlayment
Mağfiredet kıl bize ey Bār-i Te' ālā diyerek
6. Gel Hüseynī bu maḳāmdan götür ayağūñ sen
Bir daḳı baḳma şaḳın ziynet-i dünyā diyerek
7. *Geçdi bizden bu felek biz daḳı andan geçelüm
Ey gönül gel kerem it bāri geçenden geçelüm*

Ġazel-i Hüseynī Tahmīs-i Sivāsī

344

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Āh kim bükdi belüm bār-ı belāsı felegüñ
Şadı mir' āte dil-i sengi 'anāsı felegüñ
Nesine şād olalum bu yıkılası felegüñ
Ĥadden aşdı ey gül cevr ü cefāsı felegüñ²⁵¹²
Olmadı zerre ḳadar mihr ü vefāsı felegüñ
- [231a] 2. Ma' nā-yı²⁵¹³ فاعتبرو dan eger alduñsa ḳaber
'Ayn-i idrāki açup dehre ḳıl 'ibretle nazār
Güzer it eyleme ārāyiş-i dünyāda maḳār
Virme dil eline aldanma anuñ ile ḳazer
Çünki deymezer ğamına zevḳ u şafāsı felegüñ
3. Gözedür ḳalk-ı cihān nuḳre-i sīm ile zeri
Rüy-ı zerd ile kime 'arz ideler çeşm-i teri
Zinet-i şöhret-i bid' at duḳalı baḳr ü beri
Ḳalmadı zerre ḳadar kimsede şefḳat eşeri
Şöyle beñzer ki yaḳın ola fenāsı felegüñ

²⁵¹² Vezne uymamaktadır.

²⁵¹³ "Fā' tebirü: (O halde) ibret alın...! (Haşr, 59/2)" (Komisyon, 2013:544)

4. Geştzār-ı felek içinde zirā‘ at yerine
Ma‘ şiyyet toħmını gel saçma ‘ ibādet yerine
Çondurup kâfile-i ‘ ömri bu rihlet yerine
İçirür pes eceli ‘ âleme şerbet yerine
Kimse bilmez doludur zehr ile taşı felegün
5. ‘ Âlemün zīnet-i bāzārına aldanma şaķın
Devlet-i ĥoca-ı ‘ Aţţārına aldanma şaķın
Kāni‘ ol yoķluđına vārına aldanma şaķın
‘ Âķil iseñ bu fenā dārına aldanma şaķın
[231b] Kā‘ im olmaz yıķılır çünki bināsı felegün
6. Gel mürīd iseñ eger ķalbi irādātdan ayır
‘ Ömrünü tã‘ ate şarf eyle bu miħnetden ayır
Ĥubb-ı dünyāyı bıraķ nefsi bu lezzetden ayır
Alısar bir gün ecel cānuñı ğafletden ayır
Gözine ĥāk olısar küĥl [ü] cilāsı felegün
7. Kebk-i cān ‘ âlem içinde bulamaz cāy-ı firār
Âĥir eyler anı şeh-bāz-ı ecel şayd u şikār
Sefer āĥiret için eyle tedārik yūri var
Bu cihān dārına aldanma şaķın āĥirkār
İki arşun bez olur saña libāsı felegün
8. Mihr-i devrānı gönül sāl ile māh ile geçer
İş bu devrānı geçer ‘avn-ı İlähiyle geçer
Âh kim rüz u şebüm cürm [ü] günah ile geçer
Şeb-i fūrķatde günüm ĥasret [ü] vāh ile geđer
Bu sebebden baña zehr oldu ğidāsı felegün
9. ‘ Asel-i lezzet-i dehrün yine mihrine düşüp
Çaldı zī-nūr-ı gönül kāse-i zehrine düşüp
Miħnetün işbu Ĥüseynī gibi baħrine düşüp
Geçdi ‘ ömrüm dün ü gün āh ile ķahrına düşüp
İrmedi luţfına bir gün bu Sivāsī felegün

345²⁵¹⁴

mef‘ ūlū / mefā‘ ilū / mefā‘ ilū / fe‘ ūlūn

I

- [232a] 1. Benlikden eger geçer iseñ cān olamazsın
Terk itmez iseñ fikrünü imān olamazsın
2. Dil ĥātemini cehd idüben dīv ü perīden
Ĥıfz itmez iseñ mülk-i Süleymān olamazsın

²⁵¹⁴ Bu şiir bir terci-i benttir.Şairi belli değildir.

3. N'idüğünü tavr ile bugün vādī-i eyem
Fehm itmez iseñ Mūsā-yı ' İmrān olamazsın
4. Vaḥdet gülünü bulmaz iseñ bāğ-ı cihānda
Cān gülşenine murğ-ı hoş-elhān olamazsın
5. Cehd itmez iseñ āb-ı vişāl içmege ey dil
Baḥr āteşine derd ile giryān olamazsın
6. Eşdāf-ı ma' nāda olan dürr-i yetīme
Mālik olamazsın yine ' ummān olamazsın
7. Sır şaḳla ayā ṭālib-i Ḥaḳ cān sözün işit
Ser virmez iseñ şāhib-i meydān olamazsın
8. *Terk itmez iseñ cismüñi cānān olamazsın
Dervīş olamazsın yūri sulṭān olamazsın*

II

1. Fehm eyler iseñ maḫharı sen zāt u şifātuñ
İdrāk ide gör menba' ı sen āb-ı ḫayātuñ
2. Dil ḫānesini pāk ide gör Ḥaḳḳuñ evidür
Ṭālib yūri yüz var ise ger Lāt u Menātuñ
3. Baḥr ile öküş baḥr-şifāt içre velākin
İrişmediler ka' rına hiç lücce-i zātuñ
4. Nefsüñ çün merkeb ide menzil alınmaz
Cehd it ki bu yolda nefsuñ ola atuñ²⁵¹⁵
5. Nüş eyleyelüm cām-ı lebüñ cur' asın ey dost
Hiç lezzeti yoḳdur bilürüm ḳand u nebātuñ
- [232b] 6. Zülfinde yüzün görmege ey dil ṭaleb it kim
' İyd ola günüñ hem giceler Ḳadr u Berātuñ
7. Bil mebde' iñi ' ārif iseñ añla me' adı
Zulmet gide pür-nūr ola bu cümle cihātuñ
8. *Terk itmez iseñ cismüñi cānān olamazsın
Dervīş olamazsın yūri sulṭān olamazsın*

²⁵¹⁵ Bu beyit vezne uymamaktadır.

III

1. Ey dil bula gör cehd ile bir dil-ber-i hem-dem
Hem hâl ola aḥvâlũñe hem sırruña maḥrem
2. Dil-şād oluruz cevrine cānānumuzuñ biz
Dest-i ğam ile kāmētümüz eyler ise ḡam
3. Dīvānelerüz zülfi ‘adādince ḡabībũñ
Birdür bize ‘ālemde bugün şād ile ğam
4. Ḥayrān ola kim şoḡbetümüz ide ḡaber-ġuş
Raḡşān ola mı cāmumuzuñ devri ile Cem
5. Mest eyleyli rūḡumuzu vāde-i vaḡdet
Bir çübca degül ‘aynumuza bu iki ‘ālem
6. Yāruñ ruḡ-ı ‘adninde ġoñül ḡāline düşdi
‘Ayb eylemeñüz dāneye meyl eylese Ādem
7. ‘Aşḡ ehline serdār olayum dir iseñ ey dil
Der rāst yūri zaḡmuña var isteme merhem
8. *Terk itmez iseñ cismũñi cānān olamazsın
Dervīş olamazsın yūri sulṡān olamazsın*

346²⁵¹⁶

mef’ ũlũ/ fā’ ilātũ/ mefāilũ fā’ ilũn

1. Dervīş penç ḡarfdür ey ṡālib-i Ḥudā
Her biri bir taḡalluḡ-ı ma’ nāya reh-nümā
2. Dālı budur ki ḡayra delil ola her zamān
Rāsı budur ki raḡm ide maḡlũḡa dā’imā
3. Vāvı budur ki vāsı’ ola hiç ṡarılmaya
Yāsı budur ki yār ola yārāna bī-riyā
4. Şini budur ki şũkr-i li’llāḡ her nefes
Kũfrān-ı ni’ me[t] olmayuben ola ḡoş edā
5. Her kim bu penç ḡulḡ ile eyler taḡalluḡı
Cānı **İlāḡ**ñũñ ola malı gibi ḡandā

²⁵¹⁶ 232b varağındaki derkenar şiidir.

[233a] ²⁵¹⁷

347 ²⁵¹⁸

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

I

- [233b] 1. Çünkü alur işbu baht u tãc devr-i rûzgâr
Terk idüp bu raht u ²⁵¹⁹ bahtı bir nemek ²⁵²⁰ kıl ihtiyâr
2. Besleme cismüñ şağın kim ²⁵²¹ yeyeserdür mür u mâr
Mağrür olma devr döner kim ²⁵²² degüldür ber-çarar ²⁵²³
3. Niçe merdüm kan ile boyandı işbu lãlezâr
Niçe hasretlü yaturlar ²⁵²⁴ niçe biñ big tãcdâr ²⁵²⁵
4. Toludur feryãd u âh u zâr ile dâr u diyâr
‘Ăķibet bildüm ²⁵²⁶ bunı kim saña kalmaz ²⁵²⁷ rûzgâr
5. Cehd kıl senden ki kãla dünyede bir yãdigâr
Baña dirseñ devr elinden oldı ‘aqlum tãr u mâr

II

1. Bir nazar kıl lãleye kim bağı hün olmuş durur
Serv şalar başını şankim cünün olmuş durur
2. Gözyaşından yer yüzi hep ²⁵²⁸ lãle-gün olmuş durur
Bir degirmendür bu dünyã ²⁵²⁹ aña un olmuş durur
3. Niçe ser-keşler bu devr ²⁵³⁰ içre zebün olmuş durur ²⁵³¹
Cevr ü miñnet derd ü ğam çarħa fünün olmuş durur

²⁵¹⁷ Varağın bu kısmı boştur.

²⁵¹⁸ Milli Kütüphanedeki 06 Hk 436 Numaralı Şiir Mecmuası, 71-74 (Akdağ, 2011). Bir muaşşerdir.

²⁵¹⁹ raht u: rahtı, MKM 436

²⁵²⁰ nemek,-MKM 436

²⁵²¹ şağın kim: ki anı, MKM 436

²⁵²² Mağrür olma devr döner kim: Ğirre olma devletüñe kim, MKM 436

²⁵²³ ber-çarar: pãyidâr, MKM 436

²⁵²⁴ Niçe hasretlü yaturlar: Nice biñ hasretlü yatur, MKM 436

²⁵²⁵ tãcdâr: gül-‘izar, MKM 436

²⁵²⁶ bildüm: bildüñ, MKM 436

²⁵²⁷ kalmaz: kılmaz, MKM 436

²⁵²⁸ hep, -MKM 436

²⁵²⁹ dünyã: felek, MKM 436

²⁵³⁰ devr: çarħ, MKM 436

²⁵³¹ olmuş durur,- MKM 436

4. Ğāfil olmañ dostlar gerdün dñn olmış durur
Virdügin dünyā alur şankim²⁵³² oyun olmış durur
5. Bir қанарадur bu ‘ālem el²⁵³³ қoyun olmış durur
‘Ārif iseñ her gice bir tekyede қılma қарār

III

- [234a]
1. Vaқt-ı şubḥ oldı yine ‘azm-i gülistān eyledük
Def^c -i ğam itmek için²⁵³⁴ ya^c nī ki devrān²⁵³⁵ eyledük
 2. Lāleye қıldıқ naзar baғrumuzı қan eyledük
Āh қıldıқ cümle тағı таşı nālān eyledük
 3. Derd ü miḥnet çekmede Ferhādı yalan eyledük
Āḥirin bildük fenā terkin²⁵³⁶ dil ü cān eyledük
 4. Nām u²⁵³⁷ nengi biz bugün toprağa yeksān eyledük
Niçe gün yüzlüleri ḥāk içre pinhān eyledük
 5. Ey gönül tut ki seni bu çarḥa sultān eyledük
Niçe sultānlar yatur toprak içinde ḥor u zār

IV

1. Gül ḥazān²⁵³⁸ vaқti irişdi bāğa eyle cā bugün
Gör ne renk itdi yine bu күnbet-i ḥaḍrā bugün
2. Bir libās-ı turfa giymişdür yine şaḥrā bugün
Қıbқızıl қızardı fikrinden²⁵³⁹ gül-i ḥamrā bugün
3. Āl ider ālına aldanma şakin²⁵⁴⁰ yārā bugün
Kime қalmışdur²⁵⁴¹ қanı²⁵⁴² bu kec-rev-i dünyā bugün
4. Қанда vardı қanı bu İskender ü²⁵⁴³ Dārā bugün
Toprağa düşmiş yatur niçe semen-sīmā bugün

²⁵³² şankim: çünkim, MKM 436

²⁵³³ el: ḥalk, MKM 436

²⁵³⁴ itmek için: itmeklige, MKM 436

²⁵³⁵ devrān: dermān, MKM 436

²⁵³⁶ terkin: terk-i, MKM 436

²⁵³⁷ u,- MKM 436

²⁵³⁸ ḥazān: ḥamrā, MKM 436

²⁵³⁹ fikrinden: ḥacletden, MKM 436

²⁵⁴⁰ aldanma şakin: aldanmağıl, MKM 436

²⁵⁴¹ қalmışdur: қılmışdur, MKM 436

²⁵⁴² қanı: vefa, MKM 436

²⁵⁴³ Қанда vardı қanı bu İskender ü: Қanı Dāvūd u қanı İskender-i, MKM 436

5. Bir dem içre yaqdı²⁵⁴⁴ dünyāyı bir ejderhā bugün
Sen yatarsın ħ̣āb-ı ġafletde ne oldu āşikār²⁵⁴⁵

V

- [234b] 1. Bir zamān itdüñ cihānuñ²⁵⁴⁶ ōġbetini ʿ āşikān
Başladı eŝcār taʿ bir²⁵⁴⁷ itmege yād-ı²⁵⁴⁸ ħazān
2. Serv bükildi vü ōldı vü dökildi erguvān
Niçe kim²⁵⁴⁹ ġam çekmeyem yā niçe olam ōadumān
3. Düzdigini kim bilürsin ħod²⁵⁵⁰ bozar āġir cihān
ʿ Ömre ġırrā olmaġıl kim bir aġarşudur hemān
4. Gizli nesne yok cihānda cümlesi günden ʿ ayān
Bunda ne Daġġāk u Cem ħaldı vü ne Nūŝirrevān²⁵⁵¹
5. Görmedüñ mi niçe yatur Bursada ʿ Oŝmāniyān
Mažiye ħılġıl²⁵⁵² nazār kim geġdi biñ biñ tād-dār

VI

1. Çünki eŝcāruñ ħabāsın ħapladı biñ bī-direng
Ķırdı ezhāruñ çerisin itmedi bir laġza ceng
2. Yine mātem ħilʿ atini²⁵⁵³ geydi bu rāz²⁵⁵⁴ lāle-reng
Mūŝa dönmiŝdür ecel cāmında²⁵⁵⁵ niçe biñ peleng
3. Niçe altun tād urunan başınuñ yaŝduġı seng
Sen dürüşürsin benüm olsun deyü Türk ü Fireng
4. Hey ne ġāfilsin ki gelmez yāduña tādūt-ı teng
Ķalmıŝam ħayrān u vālih yemedüm afyon u²⁵⁵⁶ beng
5. Belki saña aşşı ħalmaz **Muŝtafa** bu nām u neng²⁵⁵⁷
Rāh-ı ʿ aŝġ iġinde ceġd it cümlesin ħılġıl niŝār

²⁵⁴⁴ yaqdı: yıqdı, MKM 436

²⁵⁴⁵ 4. 5. ve 6. beyitlerin 1. ve 2. mısralarının yerleri MKM 436’da deġiŝiktir.

²⁵⁴⁶ itdüñ cihānuñ: itdi bahāruñ, MKM 436

²⁵⁴⁷ taʿ bir: taġyir, MKM 436

²⁵⁴⁸ yād-ı: yir yir, MKM 436

²⁵⁴⁹ Niçe kim: Nicesi, MKM 436

²⁵⁵⁰ ħod: kim, MKM 436

²⁵⁵¹ Nūŝirrevān: Nūŝin-revān, MKM 436

²⁵⁵² ħılġıl: ħılma, MKM 436

²⁵⁵³ ħilʿ atin, ME. Vezne uymadıġı için MKM 436’daki okunuş esas alınmıştır.

²⁵⁵⁴ bu rāz: işbu, MKM 436

²⁵⁵⁵ cāmında: damında, MKM 436

²⁵⁵⁶ u,- MKM 436

²⁵⁵⁷ nār u neg, ME. ME’de ikinci kelimedeki harf eksikliġi ve ikilemenin yanlış kurulmasından dolayı MKM 436’daki okunuş esas alınmıştır.

mefâ' ilün / fe' ilätün/ mefâ' ilün / fe' ilün

- [235a] 1. Sened yeter saña ey müdde' i-i neyl-i emân
Ümîd-vârî-i luţf-ı şefâ' at ü ihşân
2. Şübüt-ı fevz ile maţlab-res-i selâmetdür
İden teşebbüs-i zeyl-i celîl-i Faħr-i cihân
3. Der-i ' inâyet-i şâhib-i şefâ' at-i ' uz mâ
Hıuceste melce-i re ' fet medârıdur her ân²⁵⁵⁹
4. Taħaşşun eyle o hışn-ı haşın-i vâlâya
Ki renc-i ħavfdan oldur selâmete bürhân
5. Olur cemî' -i mehâlikden ' âķibet sâlim
Ķadem-nihâde-i kerî-i duĥıldâr-ı emân²⁵⁶⁰
6. Zihî Resûl-i mükerrerem ki dergeh-i keremi
Bihin pinâh-ı ' inâyet-i güvâhdur her ân
7. Ki buldı maĥz-ı şifâ-yı şefâ' atıyle anuñ
Rehâyı hâ ' il-i ' işyândan günehkârân
8. Şefî' -i rüz-ı cezâ kim o vaķt-i hevl-engîz
Olur ' aţası ħayât-baĥş-ı mürde-i dilân
9. Hemîşe zıll-i zalîl-i şefâ' atıyle olur
Şıyânet-âver-i tâb-ı ' uşât-ı ğam lerzân
10. Nesîm mükerreremeti bâ' iş-i teneffüsdür
Lehîb-i nâr-ı cehennemden ol zamân-ı ħazân
11. Riyâz-ı ħ'âhiş-i ümmet nem-i ' aţâsından
Olur o demde bahâr-ı tarab-ķarîn-i emân
12. Girân olur ' amel-i ħayr olursa manzûrı
Yed-i şefâ' atine beste-rişte-i mîzân
- [235b] 13. Şu' üd-âver olinca maķâm-ı Maĥmûda²⁵⁶¹
Olup şefâ' at-i ' uz mâ ile pinâh-ı cihân
14. Ğarîķ-i baħr-i günâhı yed-i ' aţası ider
Niĝâh-ı luţf ile sâhil-resîde-i ğufrân

²⁵⁵⁸ Lâle Devri Şairi Şeyhülislâm İshak ve Dîvânı, s. 123-127 (Doĝan, 1997)

²⁵⁵⁹ Beyt,-İD

²⁵⁶⁰ Beyt,-İD

²⁵⁶¹ Vezne uymamaktadır.

15. O demde ümmetine re'feti olup şāmil
Olur o kân-ı kerem mü'mine cūd-resān²⁵⁶²
16. Zehî Resûl-ı mükerrerem güzide-i 'ālem
Medār-ı necm-i kerem dāver-i kerîmü'ş-şān
17. Hâbîb-i hâzret-i Hâk nūr-ı Hādî-i muṭlak
Dinilmek aña eḫaḫ mefḫari beher dü-cihān²⁵⁶³
18. Meh-i sipîhr-i hüdâ mihr-i āsumān-ı 'aṭâ
Hâbîb-i hâzret-i Mevlâ güzide-i 'Adnān
19. İmām-ı şaf-ı rusûl Hādî-i cemî' -i sübül
Şerāfet öregil neyyir-i hüdâ-yı leme'ān²⁵⁶⁴
20. Resûl-i mekremet-āver şeh-i sütüde²⁵⁶⁵-eşer
Yegāne dürr-i girān ḫadr-i ḫulzüm-i iḫsān
21. Resûl-i Rabb-i Şamed Aḫmed-i mümecced kim
Ḫuceste nām-ı şerîfi Muḫammed-i zî-şān²⁵⁶⁶
22. Kerem şî'ār u merāḫim-dişār u luṭf-eṭvār
Cenāb-ı Aḫmed-i Muḫtār-ı maḫmedet-efşān²⁵⁶⁷
23. Ḫitām-ı defter-i bi'şet hümām-ı pür-bereket
Penāh-ı cümle-i ümmet Resûl-i vālā-şān
24. Yegāne pâdişeh-i muḫterem medār-ı kerem²⁵⁶⁸
Tırāz-ı ḫılḫat-i 'ālem penāḫ²⁵⁶⁹-ı emn ü emān
- [236a] 25. İmām-ı rusûl-i kirām āfitāb evc-i merām
Ḫuceste nām-ı resûl-i mükerrerem-i Yezdān²⁵⁷⁰
26. Cenāb-ı seyyid-i kevneyn ü maḫfer-i şaḫaleyn
Şerefver-i ḫaremeyn āfitāb-ı nūr-efşān
27. Ḫuceste seyyidü'l-enseb-i sütüde-i ḫaseb
Şerefde 'Arab u münteḫab-ı dürr-i 'irfān²⁵⁷¹

²⁵⁶² Beyt,-İD

²⁵⁶³ Beyt,-İD

²⁵⁶⁴ Beyt,-İD

²⁵⁶⁵ sütüde: ḫuceste, İD

²⁵⁶⁶ Beyt,-İD

²⁵⁶⁷ Beyt,-İD

²⁵⁶⁸ medār-ı kerem: penāh-ı ümem, İD

²⁵⁶⁹ penāh: medār, İD

²⁵⁷⁰ Beyt,-İD

²⁵⁷¹ Beyt,-İD

28. Şeh-i melâ' ike haşmet dūr-i yem-i şefkat
 Huceste melce-i ümmet şehâb-ı feyz-resân²⁵⁷²
29. Kemâl-i luţf ile ma' rûf u hilm ile mevşûf
 Penâh-ı zümre-i melhûf odur cemî' -i zamân²⁵⁷³
30. Cemâl-i nūr [u] dücâ zât-ı pâki hayr-verâ
 Medâr-ı hilkat-i dünyâ hidiv-i ' âlişân²⁵⁷⁴
31. Şeh-i sûtüde meniş dâver-i kerem- h'âhiş
 Huceste hâver-i re'fet-tebiş münir-i cihân²⁵⁷⁵
32. Şifât-ı ' umde vücūd-ı mükerrem-i zübde
 Derenden olmada her derde ' âkıbet dermân²⁵⁷⁶
33. Muhammed-i ' Arabî hâtem-i resül u nebî
 Şerâfet-i nesebi zib-bağş-ı ' âlemiyân
34. Vücūd-ı pâki o dürr-i yem-i sa' âdetdür
 Ki her dem olmadadır zib-i efser-i dü cihân²⁵⁷⁷
35. Yegâne gevher-i genc-i ' aţâ ki pertevdür
 Benân-ı şağş-ı cihânda bu tâbiş ü leme' ân²⁵⁷⁸
36. Zülâl-ı ' âtıfeti çeşme-sâr-ı re'fetdür
 Ki nüş-ı kaçresidür bâ' iş-i hayât-ı cihân²⁵⁷⁹
- [236b] 37. O nūr-ı dide-i' âlem ki dergehinde müdâm
 Nigâh-bānılg için devr eyle felek-i nigerân²⁵⁸⁰
38. Mişâl-inūr-ı mücessem vücūd-ı mes' ūdı
 Olnca ziver-i mehd-i velâdet-i zî-şân
39. Besâmet-âver-i rüy-ı cihân olup kıldı
 Derün-ı ' âlemi mânende-i gül-i handân²⁵⁸¹
40. Pür oldı tañtana-ı müjde-i kudümiyle
 Şimâh-ı cân-ı meserret mesâmi' -i dü-cihân

²⁵⁷² Beyt,-İD

²⁵⁷³ Beyt,-İD

²⁵⁷⁴ Beyt,-İD

²⁵⁷⁵ münir-i cihân: meh-i tabân, İD

²⁵⁷⁶ Beyt,-İD

²⁵⁷⁷ Beyt,-İD

²⁵⁷⁸ Beyt,-İD

²⁵⁷⁹ Beyt,-İD

²⁵⁸⁰ Beyt,-İD

²⁵⁸¹ Beyt,-İD

41. Olınca mihr-i münir-i vücūd-ı zî-şanı
Bihîn sipihr-i nübevvetden ‘ izz ile tâbân²⁵⁸²
42. Fürüg-ı nūr-ı cihân-tâbiş-i hidāyet ile
Münevver oldı ser-ā-pā derūn-ı kevn ü mekân²⁵⁸³
43. Ziyā-yı bi‘ seti ref‘ -i zalām idüp ol dem
Şeb-i dālāleti şubh-ı hidāyet itdi nihān
44. Nemā-yı maḳdemi def‘ -i ḡalā-yı cehl itdi
Meci-i ḡaḳ ile izhāḳ-ı bātıl oldı ‘ ayān
45. Hezār mu‘ cize-i bāḡire ile ḡazret-i ḡaḳ
Mü ‘eyyid eyledi ol faḡr-ı ‘ ālemi her ān²⁵⁸⁴
46. Sezā dinürse der-i luḡfina o zî-şānuñ
Menār-ı ‘ ālī-i mu‘ ciz-ḳanādil-i imān
47. Ki oldı mu‘ cizesi encüm-i semā-yı hüdā
‘ Aceb mi olsa deri cāmi‘ -i şufūf-ı emān
48. Şehādet eyledi ḡaḳīḳat-i risāletine
ḡacer şecer meder ü ḡayr u vaḡş u ins ü cān
- [237a] 49. ‘ Aḡāş-ı ümmetine āb-ı luḡfı cārīdür
Eşābi‘ i n’ola olısa ma‘ in āb-ı revān
50. Taḡammül eylemeyüp tâb-ı şevḳa şaḳḳ oldı
Meh-i münir olıcaḳ ol şehe müşār-i benān
51. Ümīdvār-ı ḳadem-i büsişile ḡam-ḳad olup
O şāha oldı cebīn sāy-ı naḡl-ı cilve-künān
52. Nihāl-i ḡuşḳ olıcaḳ feyz-i destine mazḡar
Göñülde eyledi ‘ arz-ı şemār-ı şevḳ-resān
53. Firāḳ-ı maḳdem-i pāk ile naḡl-i münirinüñ
Enīni ḡuş-zedi olduḡınca oldı hemān
54. Niḡāh-ı merḡamet-āverle lāyık-ı vuşlat
Vuşül-ı ḡāhiş ile oldı ḡurrem ü şādān²⁵⁸⁵
55. O verd-i ḡülşen-i cennet ki her-dem olmaḳda
Şemim-i ḡulḳı meşām-ı cihāna ‘ ıḡr-efşān²⁵⁸⁶

²⁵⁸² Beyt,-İD

²⁵⁸³ Beyt,-İD

²⁵⁸⁴ Beyt,-İD

²⁵⁸⁵ şādān: ḡandān, İD

²⁵⁸⁶ Beyt,-İD

56. Ğazāl-i deşti n'ola 'aşk-ı bŷy-ı gīsŷsı
İderse nāfiçe-i mŷşke cāygāh u mekān
57. Şemāme-i kadem-i pāki hāki kıldı 'ıfır
Felek sezādur iderse zemīni 'anber-dān
58. Resŷl-i muhteremā dŷrr-i kŷlzem-i keremā
Ayā bahā-dih-i tāc u serīr-i re'fet ŷ şān
59. O dŷrr-i kŷlzem-i re'fet- ħurŷş-ı bi'şetsin
Risāletŷndŷr olan raĥmet-i cemī' -i cihān
60. Kitāb-ĥāne-i 'ālemde nŷşĥa-ı zātuñ ²⁵⁸⁷
Tırāz-ı mahfaza-ı i'tinā olup her ān
- [237b] 61. Başı berāberi tŷtmaĥda dest-i 'ālem hep
Ki ²⁵⁸⁸ oldu ĥāvī-i āyāt-ı beyyināt-ı ĥisān
62. O tuĥfedŷr ki 'adīli bulunmaz 'ālemde
O nuĥbedŷr ki meşīli 'ademde dŷrrŷ'l-ān
63. Nazīr olur mı o yek-tā dŷr-i girān-kadre
Ki dest-i ĥudret ile muştafālīga şāyān
64. Zihī Resŷl-ı mŷkerrem ki nāzil oldu aña
Kitāb-ı mu'ciz-i Ķur'an-ı bāhirŷ'l-leme' ān
65. Ki oldu ekşer-i āyāt-ı beyyinātında
O faĥr-ı 'ālemi ta'zīm resm-i 'ālīşān
66. Tırāz-ı ĥil'at-ı mi'rāc ile muţarraz idŷp
Mu'azzez eyledi zāt-ı şerīfini Ĥannān
67. Olinca maĥrem-i ĥalvet-serāy-ı ²⁵⁸⁹ ءم دنآ
Vŷcŷd-ı pākini dīdāra eyledi şāyān
68. 'Uluvv-i ĥadrini fehm it o faĥr-i kevneynŷñ
Ki oldu zātı sezāvār-ı şoĥbet-i Raĥmān
69. Ĥadīş-i midĥatin imlā ile o memdŷĥuñ
Ne rŷtbe mŷrsel iderse rŷvāt-ı medĥ-i zebān
70. Ne mŷmkin eylemek āyāt-ı vaşfinı tefsīr
Ki kıldı medĥini bi'z-zāt Ĥazret-i Mennān

²⁵⁸⁷ Vezne uymamaktadır.

²⁵⁸⁸ Ki, -ME

²⁵⁸⁹ “Şümme denā: Sonra yaklaştıkça (yaklaştı). (Necm, 53/8)” (Komisyon, 2013: 525)

71. Bu rütbe levha-nüvīs-i medīhi olmağdan
Ġaraž ricā-yı ŧefā' atdür ol sebeble hemān
72. Faķīr-i re 'feti **İshāk**-ı iŧtiyāk-āver
Cebīn-sā-yı der-i lütfi oldı ez-dil ü cān
- [238a] 73. Ki rüz-ı maḥşer ola nazra-ı ŧefā' atine
Kemāl-i mükremetinden o bendesi ŧāyān
74. Yeter bu mertebede ' arz-ı ḥāl o dādāra
Kerīme maķşadı iŧ'ār besdür ol ŧādān
75. Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥaķ dergeh-i mu' allāsın
Dür-i ŧalāt ile pür-ziver²⁵⁹⁰ eyleye her ān
76. ŧalāt-ı bī-ḥad u teslīm-i lā-yu' ad ile Ḥaķ²⁵⁹¹
Ḥuceste ravza-ı pākīzesin idüp²⁵⁹² reyyān
77. Cemī' -i āline aŧḥābına ' aŧīretine
Selām-ı fāḥir ile re 'fet eyleye Mennān
'Aded 77

349²⁵⁹³

mef' ūlü / mefā' ūlü / mefā' ūlü / fe' ūlün

I

1. Biz vālih ü dīvāne vü sermest-i ḥarābuz
Biz ḥazret-i pīrūñ ki eŧiginde türābuz
2. Bārānveŧ olup ki yağaruz rüy-ı zemīne
Geh nüh felek-i ḫāķ-ı muķarnesde seḫābuz
3. Ser çeŧmesiyüz cümle-i erbāb-ı ŧıfātuñ
A' dā gözine gerçi ki mānend-i serābuz
4. Dil levḫini pāk eylemiŧüz ḳāl ile ḳıylden
Her kim ki su 'āl etse aña ŧāfi cevābuz
5. Āfāķı medār eylemiŧüz baḥr-i muḫītüz
Ey münkir-i bed ŧanma bizi sen ki ḫabābuz

²⁵⁹⁰ nūr, ME. Vezne uymadığı için İD'deki okunuŧ esas alınmıŧtır.

²⁵⁹¹ ile Ḥaķ: her dem, İD

²⁵⁹² idüp: ide, İD

²⁵⁹³ Nazım ŧekli itibariyle bir terci-i benttir.

6. *Biz āyīne-i cām-ı Cem-i lem yezelīyüz*
‘Aşķ ehline biz sākī-i hamr-ı ezelīyüz

II

- [238b] 1. Rūşen durur ‘ālemdeki biz Rūşenīliyüz
Gül gibi bu gülşende çü biz Gülşenīliyüz
2. Ruķ‘ eylemişüz benlügi yok bizde vücūdı
Ėayrı gibi şanmañ bizi senli beniliyüz
3. Biz işümüzi eylemişüz Bārīye tefvīz
Şanmañ bizi kim Ėar gibi nefis-i denīliyüz
4. Ėayrı kıomazuz Ėayret idüp Ėāne-i dilde
Ėyīneveşüz şanma ki mā’-i menīliyüz
5. Kendüñe kıyās itme bizi zāhid-i Ėod-bīn
Biz şūfilerüz Ėalvetīyüz Gülşenīliyüz
6. *Biz āyīne-i cām-ı Cem-i lem yezelīyüz*
‘Aşķ ehline biz sākī-i hamr-ı ezelīyüz

III

1. Biz şūfilerüz hū diyenüz cān ile dilden
Şanmañ bizi fark itmeyevüz bātılı Ėaķdan
2. Biz Ėubb-ı cihānı kıoyuben ‘aşķa deĖişdüķ
Yağmaya virüp vār-ı dili lezzet-i dilden
3. Biz zāhiri bağş eylemezüz kimse ilen hiç
Biz Ėāle deĖişdüķ Ėeçeli ķāl ile kıylden
4. Baş rāĖ-ı Ėaķa var ise ‘aķluñ ķademinüñ
Ol Ėüşe-i vağdetde ne Ėāşıl saña ilden
5. Ednāyı kıoyup ‘ālem-i ‘ulvīye ‘urüc it
İnsān ola mı çıķmaya bu āb ile gülden
6. *Biz āyīne-i cām-ı Cem-i lem yezelīyüz*
‘Aşķ ehline biz sākī-i hamr-ı ezelīyüz

IV

- [239a] 1. ‘Aşķ ehlinüñ ‘ālemde bugün tāc-ı seriyüz
Bu Ėānķāhuñ biz velī şāĖib-nażarıyuz

2. Dil levhını pāk eylemişüz buğz u hasedden
Biz naħl-i vefānuñ küre şāhında beriyüz
3. Şanmañ bizi bir kara elif bilmeyüz biz
Biz hāne-i ‘ilmüñ ezel ey hoca deriyüz
4. Bu pīrezen-i dehre gönül virmeyüz biz
Bu bīşe-i çarħuñ ezeli şīr-i neriyüz
5. Biz Hıalvetiyüz kizb ü hilāf eylemezüz hiç
Biz şādık olup kendü sözüümüñ eriyüz
6. *Biz āyīne-i cām-ı Cem-i lem yezelīyüz*
‘Aşk ehline biz sākī-i hamr-ı ezeliyüz

V

1. Aç gözüñi ref [i] ide gör zıll-ı hicābı
Yañıldı şu şandı o ki ‘ālemde serābı
2. Sev cān ile dilden kāmı aşhāb-ı Resūli
Dil levhine yaz naķş idüben cümle şahābi
3. Derc eyle gönül levhine yaz metn-i ‘ulūmı
Cehd eyle ki ezber okuyup cümle kitābı
4. Gel hāzret-i pīrūñ eşigi hākine yüz sür
Ger cān ile dilden sever iseñ bu türābı
5. Ben bende ne lāyık ki anuñ bendesi olmaķ
Ol hāleti cehd eyleyüp eşigi türābı
6. *Biz āyīne-i cām-ı Cem-i lem yezelīyüz*
‘Aşk ehline biz sākī-i hamr-ı ezeliyüz

I

- [239b] 1. Dilā şimden girü sevdā-yı 'uzlet kılsañ olmaz mı
Olur olmaz hevālardan ferāğat itseñ²⁵⁹⁵ olmaz mı
2. Sehi-quadlerle haşr olmak hevāsından gönül her²⁵⁹⁶-dem
'Aceb endişe-i rüz-ı kıyāmet kılsañ olmaz mı
3. Ta'alluk mā-sivā-yı Haqqa çunki şirk-i muṭlaqdur
'İnād u²⁵⁹⁷ şirki terk idüp 'ibādet kılsañ olmaz mı
4. Unutsañ nev-cüvānlar 'aşkın añsuñ pend-i pīrānı
Semā'-ı va'z idüp gūş-ı naşihat kılsañ olmaz mı
5. Kulağuna şadā-yı kūs-ı rihlet çalınur āhir
Henüz irişmeden nevbet inābet kılsañ olmaz mı
6. *İlāhī çāresüz kaldum 'ināyet kılsañ olmaz mı*
Yol azdum rāh-ı 'aşkuñda hidāyet kılsañ olmaz mı

II

1. Humār-ı bezm-i ağıyār ile hüşyār olmadum gitdüm
Hilāf-ı müdde'ādan yār ile yār olmadum gitdüm
2. Şadā-yı nağme-i yā hūya dem-sāz olmadum gitdüm²⁵⁹⁸
Ben ol sāzuñ maqāmına hevādār olmadum gitdüm
3. Gönül āyinesin pāk itmedüm jeng-i küdüretten
Şafā-yı bezm-i 'irfāna sezāvār olmadum gitdüm
4. Açılmaz dīde-i bahtum şeb-i hecrüñ şabāhı yok
Nesīm-i şubh-ı dīdār ile bī-dār olmadum gitdüm
5. Sefer düşvār u menzil dūr u merkeb līnk ü zādum kim
Bu eşkāl-ı ta'allukdan sebükbar olmadum gitdüm
6. *İlāhī çāresüz kaldum 'ināyet kılsañ olmaz mı*
Yol azdum rāh-ı 'aşkuñda hidāyet kılsañ olmaz mı

²⁵⁹⁴ Nev'î Dîvânı s. 199-201 (Tulum, 1977). Şiir bir terci-i benttir. Bu şiirin son bendi "160 b" varagında bulunmaktadır,

²⁵⁹⁵ itseñ: kılsañ, NVD

²⁵⁹⁶ gönül her: geçüp bir, NVD

²⁵⁹⁷ u,-NVD

²⁵⁹⁸ olmadum gitdüm: oldı hep eşyā, NVD

III

- [240a] 1. Tecellî eylemiş nūr-ı cemālũñ cümle eşyāda
Güzeller ʿ arz-ı dīdār itmede ʿ aşık temāşāda
2. Ne zevk etmiş²⁵⁹⁹ ʿ aceb sevdā-yı Şirinde dil-i Ferhād
Ne görmüş Kays u Mecnūn bilmezem hīç naqş-i Leylāda
3. Ne gülşen zāhir olmuş cism-i İbrāhīme āteşden
Ne ʿ izzet añlamış Āzer liķā-yı Lāt u ʿ Uzzādā
4. Bu bezmũñ bādesi bir cāmı bir sākīsi bir ammā
Kimi cenk ehli mestānuñ kimi şulḥ u müdārāda
5. Benüm yārem oñılmaz derdüme hergiz ʿ ilāc olmaz
Eṭibbā²⁶⁰⁰-yı zamāne ʿ āciz olmuşdur müdāvāda
6. *İlāhī çāresüz kaldum ʿ ināyet kılsañ olmaz mı*
Yol azdum rāh-ı ʿ aşkuñda hidāyet kılsañ olmaz mı

IV

1. Şüyün²⁶⁰¹-i zātuña eşbāḥ-ı ʿ ālem gerçi mazhardur
O mazhardan güzër kaçd itmeyen maḥcüb u²⁶⁰² esterdür²⁶⁰³
2. Göñül tıflını bir sīb-i zenaḥdān eyleyen²⁶⁰⁴ meftūn
Mekānı çāḥ²⁶⁰⁵-ı miḥnet çeşme-i şabri mükedderdür
3. Hevā-yı ʿ aşk ile eflāka çıkdı āteş-i sinem
İşidüp āh u zārum ḥālūme raḥm idecek demdür²⁶⁰⁶
4. Elümde ihtiyārum dilde şabr ile qarārum yoḥ
Göñül göz cān u ten ol şāh-ı bī-raḥma musaḥḥardur
5. Senũñ ʿ avnüñden olmazsa eger bir zerrece çāre
Hevā yolında ben üftāde ḥāk olmak muḥarrerdür
6. *İlāhī çāresüz kaldum ʿ ināyet kılsañ olmaz mı*
Yol azdum rāh-ı ʿ aşkuñda hidāyet kılsañ olmaz mı

²⁵⁹⁹ etmiş: almış, NVD

²⁶⁰⁰ Eṭibbā: Tabībān, NVD

²⁶⁰¹ Şüyün: Şüʿün, NVD

²⁶⁰² u,-ME

²⁶⁰³ esterdür: ebterdür, NVD

²⁶⁰⁴ eyleyen: eyledi, NVD

²⁶⁰⁵ çā, ME. Kelime eksik yazıldığı için NVD'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁶⁰⁶ demdür: yerdür, NVD

351²⁶⁰⁷

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

- [240b] 1. İstemez zînet-i haṭṭı o meh-i sâde-ruḥum
‘ Âlem-i nūr da zîrâ şeb-i deycür olmaz
2. Mihr ü²⁶⁰⁸ kîn sîne-i şâfında ‘ ayân olsa n’ola
Levn-i şeb²⁶⁰⁹ perde-i billür ile mestür olmaz
3. Bend-i zülfinde dilüm būs-ı lebi şād itmez
Merd-i maḥbūs şarâb içse de mesrür olmaz
4. Çeşm-i dünyâyı kırup etse tevâzu‘ ne ‘ aceb
Kesse cellâd hezârân seri maḡrür olmaz
5. Hecrden ḥavf idene zevk-i ḥayâli besdür
Meyi içen ḥ‘âbda âşüfte vü maḥmür olmaz
6. Güş idüp şı‘ rümi ol şeh²⁶¹⁰ didi nâz ile **Fehîm**
Her süḥan levḥa-ı pāk²⁶¹¹-ı dile mestür olmaz

352²⁶¹²

1. Tüt atalar sözin ḳalb-i selîm ol
Gönüldeñ gönüle yol var dimişler
2. Gider yāvüzluḡı ṭab‘ -ı ḥalîm ol
Şarb sirke ḳabına zarar dimişler
3. Çü bildüñ²⁶¹³ alçağa aḳmadadır şu
Kâmilüñ câhile naşîḥati bu
4. İḳraruñı gözet olmağa ‘ abeş gū
Budur²⁶¹⁴ imân ile iḳrâr dimişler
5. ‘ Āḳibet-endiş ol ey dil-i çâpük
Yetmez mi yâ saña bu numûnelik

²⁶⁰⁷ Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi, s. 278 (Özgür, 1991) “Bu altı beyit FKD’de musammatlar bölümünde yirmi beyitten oluşan “Kıtalar I” kısmındaki 14-19. beyitlerden oluşmaktadır.”

²⁶⁰⁸ ü,-ME

²⁶⁰⁹ şeb: şey, FKD

²⁶¹⁰ şeh,-FKD

²⁶¹¹ pāk, -FKD

²⁶¹² Saz Şairleri, s. 376-379 (Köprülü, 2004). Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

²⁶¹³ Çü bildüñ: Bilirsin, SŞ

²⁶¹⁴ Budur: Bildir, SŞ

6. Kaçan düdü kuşu yutsa bir kemik
Ol ölçer şoñra yudar dimişler²⁶¹⁵
- [241a] 7. Dilden ister iseñ ğıll ü ğış gide
Metā^c -ı rāzuñı açma hasūda
8. Kıyma müşteriye az al fā^ıide
Alan da şatandan umar dimişler
9. Çārsū²⁶¹⁶ -yı dehirde niçe toz kıpar
Vaķti gözedenler²⁶¹⁷ çok taķye kıpar
10. Helāl-zāde gelür bāzārı²⁶¹⁸ yapar
Hārām-zāde bāzār bozar dimişler
11. Tamā^c -ı hāmuñı²⁶¹⁹ terk eyle irken
Elümden gitmesün²⁶²⁰ dir iseñ dümen²⁶²¹
12. Deve āhū gibi boynuz ararken
İki kulağından²⁶²² çıkar dimişler
13. Her kārā uzatma elüñ etegüñ
Yelķovana döner āķir emegüñ
14. Nitekim şaşķını gölde ördegüñ
Başun kıor kıçından talar dimişler
15. Baķma bu^c ālemüñ kesb ü kārına²⁶²³
Bir nefesi virme cihān varına
16. Bugünkü fırsatı kıoma yarına
Yār yıķıldıķı gün tozar dimişler
17. Aşķum²⁶²⁴ bu^c arşada bende bir kıoyun
Meydān-ı hünerde gel sen de şoyun
18. Felegüñ zorına kār itmez²⁶²⁵ oyun
Kıatı zor oyunu bozar dimişler

²⁶¹⁵ Beyt,- SŞ

²⁶¹⁶ Çārsū: Çārşūy, SŞ

²⁶¹⁷ gözedenler: gözetin, SŞ

²⁶¹⁸ bāzārı:pazarlık, SŞ

²⁶¹⁹ Tamā^c -ı hāmuñı: Hām tamā^c ı, SŞ

²⁶²⁰ gitmesün: çıkmazın, SŞ

²⁶²¹ dümen: örken, SŞ

²⁶²² kulağından: kulaktan da, SŞ

²⁶²³ Mısra,- SŞ. Bu Mısra SŞ'de şu şekildedir: Aldanma cihanın sakın varına”

²⁶²⁴ Aşķum: Kestim, SŞ

²⁶²⁵ kār itmez: dayanmaz, SŞ

19. İrziyla varamaz ʿeşkiyā eve
Uşlū gez kim seni ʿāķiller²⁶²⁶ seve
20. H̄ardan büyük²⁶²⁷ at var atdan da deve
Deveden de büyük fil var dimişler
21. Tālib-i maʿrifet çekerse emek
Yügrüg at arturur²⁶²⁸ yemin giderek
22. Şāʿirde ses ile sāz u söz gerek
Yalñız taş dīvār olmaz dimişler
- [241b] 23. Güneş balçık ile şıvanmaz ey dil
Bī-zebān da olsa bellidür kāmīl
24. Kendüden ğayriyi begenmez cāhil
Kendi çalar kendi oynar dimişler
25. Gerçi çün cihānda böyle bilenler²⁶²⁹
Kanda bilmeyenler kanda²⁶³⁰ bilenler
26. Böyledür kâʿide²⁶³¹ tağdan gelenler
Bāğdan olanları kıovar dimişler
27. Bir mürşid-i kāmīl bulmayanlara
Pīrlər naşīhatin²⁶³² almayanlara
28. Sözinüñ şebāti²⁶³³ olmayanlara
Bir boş kīle dıbsüz anbār²⁶³⁴ dimişler
29. Yüzüm yerde tenüm hāk ile yeksān
Başum²⁶³⁵ ğavğālarda olsa²⁶³⁶ perişān
30. Gözlerüm seyr ider²⁶³⁷ cānāne hayrān
Gönülse²⁶³⁸ maʿşūmdur umar dimişler
31. Toyar mı cān u dil buse-i kenāra
Hicrān-ı ʿaşķ ile dil pāre pāre

²⁶²⁶ ʿāķiller: kāmiller, SŞ

²⁶²⁷ Bunda begüm, ME. Beytin anlamına uyduğı için SŞ'deki okunuş esas alınmıştır.

²⁶²⁸ arturur: arttırır, SŞ

²⁶²⁹ Beyt, SŞ. Bu Mısra SŞ'de şu şekildedir: “Çoktur bu ālemde boşa yelenler”

²⁶³⁰ kanda: ile, SŞ

²⁶³¹ Böyledür kâʿide: Eskiden ādettir,

²⁶³² Pīrlər naşīhatin: bin nasihatten, SŞ

²⁶³³ şebāti: sübūtu, SŞ

²⁶³⁴ Bir boş kīle dıbsüz anbār: Dipsiz kile boş bir ambar, SŞ

²⁶³⁵ Başum: Serim, SŞ

²⁶³⁶ olsa: halim, SŞ

²⁶³⁷ seyr ider: cemal-i, SŞ

²⁶³⁸ Gönülse: Gönül, SŞ

32. Nem giderse gitsün vaşl-ı dildāra
Yek arzū hezār dīnār dimişler²⁶³⁹
33. Kūy-ı dilārāya iderseñ²⁶⁴⁰ aqın
Qarda gez izüñi belürtme²⁶⁴¹ şāqın
34. Hele gāfil olma²⁶⁴² etrāfa baqın
‘ Āriflerse senden²⁶⁴³ tıyar dimişler
35. Hıleyi irtikāb itme kıl hāzer
Disünler²⁶⁴⁴ nāmuña bir er ođlu var
36. Sen elüñ qapusın²⁶⁴⁵ qağarsañ eger
El de senüñ qapun qağar dimişler
37. Didiler bu pendi şordumsa kime
Tuz etmek bilmeze müşkilüñ dime
38. Kül kömür ye nā-merd lokmasın yeme
Bir²⁶⁴⁶ gün olur başa²⁶⁴⁷ qağar dimişler
- [242a] 39. ‘ Ādet ise²⁶⁴⁸ budur ezel-i āzālda
Qul qula sebebdür dil-i nā-şāda²⁶⁴⁹
40. Bāya gedā hizmet itmez bī-hüde²⁶⁵⁰
Bal tıtan barmağın yalar dimişler
41. Gerek şāqī olsun gerekse sa‘ id
Kereminden Kerīm eylemez ba‘ id
42. Budur felekde kesmezem²⁶⁵¹ ümīd
Gün toğmadan neler toğar dimişler
43. Eski meşellerle eyleseñ²⁶⁵² ‘ amel
Qırklarüñ birine olursın bedel

²⁶³⁹ Beyt,-SŞ

²⁶⁴⁰ iderseñ: eylersen, SŞ

²⁶⁴¹ gez izüñi belürtme: yürü izin bell’etme, SŞ

²⁶⁴² ,ME.Bu kelime ME’de okunamadığı için SŞ’deki okunuş esas alınmıştır.

²⁶⁴³ ‘ Āriflerse senden: Arifler olur il tiz, SŞ

²⁶⁴⁴ Disünler: Denilsin, SŞ

²⁶⁴⁵ qapusın: kapısını, SŞ

²⁶⁴⁶ Bir, -SŞ

²⁶⁴⁷ başa: başına, SŞ

²⁶⁴⁸ ise: Haq, SŞ

²⁶⁴⁹ dil-i nā-şāda: ey dil-i nāşād, SŞ

²⁶⁵⁰ itmez bī-hüde: etmekte murad, SŞ

²⁶⁵¹ Budur felekde kesmezem: Böyledir Mevlādan kesme sen, SŞ

²⁶⁵² Eski meşellerle eyleseñ: Darbimesellerle eylersen, SŞ

44. Uşul-ı ma' nâyı bilmeyen ebter²⁶⁵³
Şolağına davul çalar demişler
45. **Levnî** naşihati²⁶⁵⁴ pîrlereñ böyle
Durub-ı emşali nazm ile söyle
46. Mizân²⁶⁵⁵ -ı hünerde ağırlık eyle
Ağır başsa yini²⁶⁵⁶ kalker demişler

353²⁶⁵⁷

1. Mevlâ budur dilegüm direm²⁶⁵⁸ yalvarmağ ile
Cân u gönülden direm lâf degül lâğ ile
 2. Qabul eyle du' â mı yeri gögi yaradan
Eyle meni²⁶⁵⁹ hem-nişin eyü ile şağ eyle
 3. Bir de budur yâ İlâhi dâ' im senden istegüm
Ben ki abdâl şikemi²⁶⁶⁰ olmaz aç durmağ²⁶⁶¹ ile
 4. Haq yitüre ni' meti şöyle naşib ile kim
Dört yanumdan çoğalsun şu gibi ırmağ ile²⁶⁶²
 5. Evvelâ yüz biñ şomun hem yüz elli biñ pide
Üç yüz elli²⁶⁶³ biñ çörek bunca katmer yağ ile
- [242b] 6. Anca yeter biñ deve²⁶⁶⁴ biñ de anuñ küçüğü²⁶⁶⁵
Elli biñ şu şıgırı altmış biñ malâğ ile
7. Biñ öküzle²⁶⁶⁶ biñ inek hardallı yahni ola
Paçasını ideler sirke şarmısağ ile
 8. Biñ koyunuñ yahnisini biñ dağı çepiç²⁶⁶⁷ keçi
Terbiyesin ideler buhâr u şumâğ ile²⁶⁶⁸

²⁶⁵³ ebter: echel, SŞ

²⁶⁵⁴ naşihati: nasâyihî, SŞ

²⁶⁵⁵ Mizân: Meydân, SŞ

²⁶⁵⁶ başsa yini: basar yeğni, SŞ

²⁶⁵⁷ Divan Şiirinde Münacat, s.211-213 (Koçin, 1998). Hece ölçüsü ile yazılmıştır.

²⁶⁵⁸ direm: senden, DŞM

²⁶⁵⁹ meni: bizi, DŞM

²⁶⁶⁰ şikemi: kişiyüm, DŞM

²⁶⁶¹ aç durmağ: yuvarlağ, DŞM

²⁶⁶² Beyt,- DŞM

²⁶⁶³ Üç yüz elli: Hem yüz altmış, DŞM

²⁶⁶⁴ deve: domuz, DŞM

²⁶⁶⁵ anuñ küçüğü: anın enigi, DŞM

²⁶⁶⁶ öküzle: öküz on, DŞM

²⁶⁶⁷ çepiç: çepiş, DŞM

²⁶⁶⁸ Mısra,-DŞM

9. On biñ toğlı biñ ŐiŐek cümlesi kebāb ola²⁶⁶⁹
Elli biñ büryān kuzu altmış biñ oğlağ ile
10. Tavuğ ördek bī-ħisāb ancılayın ıaz dağı
Tūrāc ile kekligi daŐıyalar ađ ile
11. Bildircinla gögercin tabağ tabağ yürüsin
Kimisi bütün kebāb kimi ıavrulmıŐ yağ ile
12. Elli biñ ıazan pılāv ol ıadar da zerdesi²⁶⁷⁰
Yağlı herse²⁶⁷¹ biñ ıazan ĥal olmıŐ²⁶⁷² ıomağ ile
13. Nāzük nāzük ıorbalar nāzük kıyma köfteler
‘Asīde vü höŐmerim biñ ıazan ıaymağ ile²⁶⁷³
14. Kırk biñ ıazan pālūze elli biñ muĥallebi²⁶⁷⁴
Bir bunca südli pırinc fađfūrī ıanađ ile²⁶⁷⁵
15. Elli biñ sīni börek ol ıadar da bağlava
Bir bunca ĥalka ıini yeye vü zıbarmağ ile²⁶⁷⁶
16. Cevziliden biñ bađmān biñ dađı Őabūnīden
Zūlebiyye dāĥı dura orđada yumađ ile²⁶⁷⁷
17. Kırk biñ bađmān zerdālī elli biñ bađmān kirās
Bir²⁶⁷⁸ bunca elma armud ola²⁶⁷⁹ üzüm bağ ile
18. Őeftālū ile ıayıŐı biñ bađıe her birisi
Hem ayvanuñ eyüsi yek olur durmağ ile²⁶⁸⁰
19. Yüz kere yüz biñ ıarpüz ol ıadar da ıavunu
Kesüp Şeker ekeler dizeler tabağ ile²⁶⁸¹
20. Őāmuñ ıara üzümü fındık fiŐdik leblebi
Beş yüz biñ bađmān ola ĥarār ile cāđ ile²⁶⁸²

²⁶⁶⁹ Mısra,- DŞM

²⁶⁷⁰ zerdesi: zerdeler, DŞM

²⁶⁷¹ herse: keŐkek, DŞM

²⁶⁷² ĥal olmış: ıevrilmiŐ, DŞM

²⁶⁷³ Mısra,- DŞM

²⁶⁷⁴ elli biñ muĥallebi: biñ Őāhi yamağ ile, DŞM

²⁶⁷⁵ Mısra,-DŞM

²⁶⁷⁶ Mısra,-DŞM

²⁶⁷⁷ Beyt,-DŞM

²⁶⁷⁸ Bir: Bin, DŞM

²⁶⁷⁹ ola: illā, DŞM

²⁶⁸⁰ Beyt,-DŞM

²⁶⁸¹ Beyt,-DŞM

²⁶⁸² Beyt,-DŞM

- [243a] 21. Ğayr[ı]yemiş bî-ħisâb ortada mevcûd ola
Süreyüz şafâsını ezerek ʔamağ ile²⁶⁸³
22. Mâhâzarı ni‘ meti cümle mevcûd eyledüñ²⁶⁸⁴
Dâhı²⁶⁸⁵ maħbûblar gerek on üç on dört çağ²⁶⁸⁶ ile
23. Biñ bir dürlü şerbetler meclisde mevcûd ola
Her gice nüş ide yüz ‘ aseli çerâğ ile²⁶⁸⁷
24. Beş biñ ‘ Arab dil-ber dört biñ ‘ Acem siperi
On biñ Urûm maħbûbı sükker-i duzâğ ile²⁶⁸⁸
25. Sâz [u] ʔanbû[r]hoş-âvâz çifte çifte çalunsun
Dem sürelüm geçmesün ‘ ömrümüz firâğ ile²⁶⁸⁹
26. Biz sürelüm demleri ‘ âlemde ser şâğ iken
Soñ serencâm-çün sine getüreler bâğ ile²⁶⁹⁰
27. Bunca kelâm hep fânî vefâsı yok cümleñ
Ey **Ķayğusuz** fâniye aldanma sen lâğ ile²⁶⁹¹
- ...²⁶⁹²

354²⁶⁹³

fe‘ ilâtün / fe‘ ilâtün / fe‘ ilâtün / fe‘ ilün

- [245b] 1. Bir güneħ-kâr ʔuluñam ben senüñ ey Ferd ü Eħad
Senden özge cürmümi hîç kimseler ʔılmadı red
Şefkat it ħâlüme itme beni ʔapuñdan red
Luñfuñ olmazsa cehennemd[e] yanarum tâ ebed
‘*Ālemüñ fâhri Muħammed bize ol demde meded*
Cümle maħlûқа muradın viren Allâh meded

²⁶⁸³ Beyt,-DŞM

²⁶⁸⁴ ni‘ meti cümle mevcûd eyledüñ: loğmalar dâ’im naşib ʔıl bize, DŞM

²⁶⁸⁵ Daħı: Şimdi, DŞM

²⁶⁸⁶ on üç on dört çağ: salınalar nâz, DŞM

²⁶⁸⁷ Beyt,- DŞM

²⁶⁸⁸ Bu beyt DŞM’de şu şekildedir: “Biñ kızıoğlan biñ gelin biñ karavaş hizmetkar On biñ Urum maħbubı biş biñ Mogol kız ile”

²⁶⁸⁹ Beyt,-DŞM

²⁶⁹⁰ Beyt,- DŞM

²⁶⁹¹ Bu beyt DŞM’de şu şekildedir: bunca sözi söyledük bize bâķi ʔalur yok / Kayğusuz a nazar it gel bir güzel yüz ile”

²⁶⁹² 243a ile 245a varakları arasında yer alan Farsça şiirler, tez konumuz, mecmuamızda yer alan Türkçe şiirler olduğu için transkribe edilmemiştir.

²⁶⁹³ Müseddes, -HZN-I (Öcal, 1987), -HZN-II (Güneş, 1988)

2. O zamān kim iriše cānuma çengāl-i ecel
 Bir kadeh şu getüre qarşuma iblis-i zağal
 Diye imānuñı vir şu vireyüm gel berü gel
 N'ola şermendenüñ aḥvāli dirigā o maḥal
 'Ālemüñ fāhri Muḥammed bize ol demde meded
 Cümle maḥlūka muradın viren Allāh meded
3. Beni kabre koyıcağ yer yarıla açıla bāb
 Gele Munker ü Nekir ḥısm ile eyleye cevāb
 Kime bende kime ümmet deyü vir baña cevāb
 Vay eger tuḫıla dilüm ideler baña ' azāb
 'Ālemüñ fāhri Muḥammed bize ol demde meded
 Cümle maḥlūka muradın viren Allāh meded

- [246a] 4. Görem aḥvālümü defterde kalam ḥaclet ile
 Çökereler yüzüm üstine hezār miḥnet ile
 Ayağum sürçe cehennemde kalam zulmet ile
 Vay eger tutmayasın sen elümi raḥmet ile
 'Ālemüñ fāhri Muḥammed bize ol demde meded
 Cümle maḥlūka muradın viren Allāh meded
5. Bu **Hüzni** yüzi kara kapuña vara senüñ
 Luḫfuñ ümīdlenüp bu dil-i bī-çāre senüñ
 Yā daḫı neñ eksilür cennetüñe vara senüñ
 Yoḫsa işüñ mi yeter yaqmağıla nāra senüñ
 'Ālemüñ fāhri Muḥammed bize ol demde meded
 Cümle maḥlūka muradın viren Allāh meded

355²⁶⁹⁴

1. Vardum kırklar nazarına²⁶⁹⁵ gel beri gel²⁶⁹⁶ cān didiler
 'İzzet ile selām virdüm gel işte meydān didiler
2. Kırklarüñ gönli²⁶⁹⁷ durudur mü 'minüñ²⁶⁹⁸ kalbi arıdur
 Gelişüñ kandan berüdür söyle kimsin cān²⁶⁹⁹ didiler
3. Kalk semā^c da²⁷⁰⁰ bile oyna silinsin pāk olsun²⁷⁰¹ āyna
 Kırk yıl bu gövdede²⁷⁰² kayna pūte içre yan²⁷⁰³ didiler

²⁶⁹⁴ Alevi Bektaşî Şiirleri Antolojisi, II. cild, s. 141,142 (Özmen, 1998). 8'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

²⁶⁹⁵ nazarına: meydānına, ABŞ-2

²⁶⁹⁶ gel: ey, ABŞ-2

²⁶⁹⁷ gönli: kalbi, ABŞ-2

²⁶⁹⁸ Mü 'minüñ: Gelenin, ABŞ-2

²⁶⁹⁹ cān: sen, ABŞ-2

²⁷⁰⁰ Kalk semā^c da: Gir semaa, ABŞ-2

²⁷⁰¹ pāk olsun: açılın, ABŞ-2

²⁷⁰² bu gövdede: kazanda dur, ABŞ-2

²⁷⁰³ Pūte içre yan: Daha çiğ bu ten, ABŞ-2

4. **Şāh** Ḥaṭāyim nedür ḥālūñ Ḥaḫka şükr it ḫaldur elūñ
Ġıybetden kese gör dilūñ her ḥāli²⁷⁰⁴ yeksān didiler
5. Binelūm ‘aşkuñ atına varalum pīrlere ḫatına
Āb-ı zemzem şerbetine barmaġuñı ban didiler²⁷⁰⁵

356²⁷⁰⁶

fā‘ ilātūn / fā‘ ilātūn / fā‘ ilātūn / fā‘ ilūn

I

- [246b] 1. Merhabā ey cām²⁷⁰⁷-ı mīnā-yı mey-i yāḫūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng
2. Merhabā ey yādigār-ı meclis-i devrān-ı Cem
Āb-ı rüy-ı devlet-i Cemşid ü āyīn-i Peşeng
3. Merhabā ey şāhid-i ‘işret-serāy-ı meykede
Duġter-i pīr-i muġān hemşire-i sākī-i şeng
4. Sensin ol rūḫ-ı revān-ı mürde-i endūh u²⁷⁰⁸ ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Hızır ‘ayn-ı şereng
5. Sensin ol sermāye-i bāzār-ı şevḫ-i ehl-i dil
Düşdi feyzūñle kesāda cevher-i nāmūs u neng
6. Sensin ol pīrāye-i ḫikmet ki feyz-i kāmīlūñ
Ḳıldı mir ‘āt-ı zamīr-i ehl-i dilden def‘ -i jeng
7. Cür‘ aña virmezdi cān her ‘āşıḫ-ı efsürde-dil
Olmasañ tāb-efgen-i her ḫāṭır-ı bī-tāb u teng
8. *Mey degül rūḫ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele*
‘Ālemūñ cānı degülsin cān-ı ‘ālemsin hele

II

1. Rāḫsın rāḫat-fezā-yı ḫāṭır-ı mestānesin
Rūḫsın naḫd-i revān-ı ‘āşıḫ-ı dīvānesin

²⁷⁰⁴ ḥāli: kula, ABŞ-2

²⁷⁰⁵ Kıta,- ABŞ-2. Ancak bu dörtlük şiirin altına, mecmuanın yazı boyutuna göre daha küçük harflerle yazılmıştır.

²⁷⁰⁶ Nef‘ î Dīvānı, s. 423-427 (Akkuş, 1991)

²⁷⁰⁷ sāġar, ME. Vezne uymadığı için ND’deki okunuş esas alınmıştır.

²⁷⁰⁸ u,-ME

2. Cür' a -yı cān-baḥşuña leb-teşnedür Hızr u Mesih
Āb-ı ḥayvānsın yāḥūd la' l-i leb-i cānānesin
3. Ābsın ma' nāda ammā āb-ı āteş-pāresin
La' lisin şüretde reng-i rüy ile ammā nesin
4. Başlasañ meclisde devre sāgar-ı mīnā ile
Lāle-i sirāb-ı bāg-ı bezm-i ' işret-ḥanesin
- [247a] 5. Pür şafādur tāb-ı dīdāruñla bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḥş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin
6. Bī-ser ü sāmān idersin niçe Sām u Rüstemi
Duḥter-i rezsın velī ' aḳl almada merdānesin
7. Zevke dā'irdür şafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāne maḥrem ḡayriye bī-gānesin
8. *Beñzemez bir keyfe hiç²⁷⁰⁹ keyfüñde 'ālem var senüñ
Rūḥsın e'l-ḳışsa rāḥ olmanda şübhem vār senüñ*

III

1. Bāde-i zevḳ ü şafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cür' a ñı nüş eyleyenler ḡuşşadan āzādedür
2. Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftün olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyzuña dil-dādedür
3. Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşeffe eyleseñ
Ehl-i bezm ayāḡuña yüz sürmege āmādedür
4. Şāh-ı evreng-i şafāsın luṭf u ḳahruñdur sebep
Kimisi şulḥ üzre mestāneñ kimi ḡavgādudur
5. Ehl-i' aşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdüretden beri hem ḡıll u ḡışden sādedür
6. Sende n'eyler ḡıll u ḡış bir şāf u pāk āyīnesin
Vār ise az çok küdüret sāgar-i mīnādudur
7. N'etsin ol eşvābı ' aşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansın gerek ḥırḳa gerek seccādedür
8. *Meclis-i erbāb-ı dil bir laḫza sensüz olmasın
Ḥürmetüñ inkār iden 'ālemde ḥürmet bulmasın*

²⁷⁰⁹ hiç,-ND

IV

- [247b] 1. Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadum
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i hurrem bulmadum
2. Niçe mesrūr olmasın ol meclisüñ aşhabı kim
Çatıreñi nüş eyleyende zerrece ğam bulmadum
3. Saña hāşā beñzedem afyon u berşüñ²⁷¹⁰ neşvesin
Anlaruñ dağı huşüşā keyfini kem bulmadum
4. Bir yere cem‘ olsa ‘ aşık şem‘ ile maħbüb ile
Hiç o bezm-i hāşa senden özge maħrem bulmadum
5. Ehl-i ‘ aşka turfa ‘ işret-hāne buldum ‘ ālemi
Sensüz ammā ‘ ālemüñ zevķinde ‘ ālem bulmadum
6. İdeli seyl-i hücumuñ hāne-i zühd ü harāb
Tevbenüñ bünyādını hātırda muħkem bulmadum
7. Zevķine vāşıl olunca tevbesin bozmağ degül
Tevbeyi hiç ihtiyār itmiş bir ādem bulmadum
8. *Dil-küşādur meclisüñ ğayetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ haķķuñda hep efsānedür*

V

1. Keyf-i cān-baħşuñ ki cism ü cāna rāhat bundadur
Hikmeti inkār ider vā‘ iz hamāķat bundadur
2. Mürde-i endüha söz yok cān bağışlar şöhetüñ
Cān virür çok zevķine anuñ da şöhet bundadur
3. Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağā
Harc ider varın da herkes saña hikmet bundadur
- [248a] 4. Ehl-i hikmet bilmemiş bu ana dek keyfiyyetüñ
Yoħsa her bīmār-ı ğam dirlerdi şihħat bundadur
5. Sükkerī şerbetden a‘ lāsın hele ehl-i dile
Telħkām etsüñ n’ola ğayri ğalāvet bundadur²⁷¹¹
6. Hāşılı hem meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tab‘ uñ ‘ arağ gibi laťāfet bundadur

²⁷¹⁰ berşüñ: bengüñ, ND

²⁷¹¹ Beyt,-ND

7. Öldürür renc-i humāruñ dirgürür feyzüñ yine
‘ Āşık-ı bīmārı bir demde ğarābet bundadır
8. *Nef’i-i bīmārı gel keyfūñle ihyā kııl yine*
Ĥātır-ı maḥzūñını ğamdan müberrā kııl yine

357²⁷¹²

mef’ ülü / mefā’ ilü / mef’ ülü / mefā’ ilü

I

1. Ey dil niçe bir dehrüñ derdin çekelüm²⁷¹³ muḥkem
Bu bār-ı girān itdi ḳaddini sipihrüñ ḥam
 2. Yād eyleyelüm²⁷¹⁴ ğuş it bir ḥādise-i mu’ lem²⁷¹⁵
Bu ḳışsa beyānında oldı niçeler epkem
 3. Bu gevher-i yek-tādan ḥalḳ oldı ḳamu ‘ ālem
Cehl ile kimi cāhil ‘ ilm ile kimi a’ lem
 4. Vaşl ile kimi şādān hecr ile kimi pür-ğam
Kimisi gedā olmış kimisi şeh-i ekrem
 5. Ğafletle nazar kıılma aç gözüñi gel bir dem
Bu mes’ ele baḥşinde ‘ āḳiller olur ebkem²⁷¹⁶
 6. Bu bezm-i ṭarab- sāza geh ğāh olup²⁷¹⁷ maḥrem
Tācını idüp kec-rev nūş²⁷¹⁸ eyler idi ḥurrem
- [248b] 7. *Cem cāmını nūş itdi sürdi niçe dem Rüstem*
Bu bezm girü bāḳī ‘ ālem gene bu ‘ ālem

II

1. İcād idicek Vācib bu ‘ ālem-i imkānı
Her gevher-i yek-tādan²⁷¹⁹ māhiyyet-i insānı
2. Derc eyledi ḳalbine gencine-i pinhānı
Nefs ejderidür anuñ her laḳza nigehbānı

²⁷¹² Rahmî Dîvânı, s.70-74 (Tığlı, 2006)

²⁷¹³ çekelüm: çekesin, RD

²⁷¹⁴ eyleyelüm: eyleyeyin, RD

²⁷¹⁵ mu’ lem: mu’ zam, RD

²⁷¹⁶ ebkem: mülzem, RD

²⁷¹⁷ olup: oluben, RD

²⁷¹⁸ nūş: ‘ ayş, RD

²⁷¹⁹ yek-tādan: pāk itdi, RD

3. Dil-kışverinüñ olmuş her biri birer hānı
İllā n'idelüm 'ālem olmasa eger fānı
4. 'Ayyār-ı felek kapdı tāk-ı ser-i Hākānı
Nūş itmedi İskender ser-çeşme-i hayvānı
5. Şoñ demde yile virdi evreng-i Süleymānı
Geşt itmege 'azm itdüm nāgeh bu²⁷²⁰ gülistānı
6. Bu beyti oğur gördüm bülbül idüp efgānı
Gūş eyliyecek her gül çāk itdi girībānı
7. *Cem cāmını nūş itdi sürdi niçe dem Rüstem*
Bu bezm girü bākī 'ālem gene bu 'ālem

III

1. Cellād-ı felek her dem ger çekse n'ola²⁷²¹ şimşir
Tut gerden-i teslīmüñ yoğ gayra dağı tedbir
 2. Ne yazdı ise başa bir bir getürür tağdır
Ger nīk ü eger beddür olmaya kazā tağyir
 3. Bir yañada hār-ı gam oldı baña dāmen-gir
Ālām-ı serencāmum²⁷²² seyrān idicek bir pīr
 4. Bu cāmı şunup kıldı sūz-ı dilüme te 'şir
Şan āb-ı hayāt ile kılmışlar anı ta' mīr
 5. Vaşfında hıred 'āciz diller idemez tağrīr
Oldı dil-i vīrānum anuñla o dem ta' mīr
 6. Ol²⁷²³ cām-ı şafā-bağşuñ eṭrāfına bī-tağşir
Bu beyt-i dil-āvizi kılmışlar idi²⁷²⁴ tağrīr
 7. *Cem cāmını nūş itdi sürdi niçe dem Rüstem*
Bu bezm girü bākī 'ālem gene bu 'ālem
- [249a]

IV

1. Seyrān ideyin dirseñ pür-hūn-ı süreyyāy²⁷²⁵
Var deşt-i fenā içre gör lāle-i hamrāyı

²⁷²⁰ nāgeh bu: taraf-ı, RD

²⁷²¹ n'ola: saña, RD

²⁷²² serencāmum: serencāmi, RD

²⁷²³ Ol: Bir, RD

²⁷²⁴ idi: aña, RD

²⁷²⁵ süreyyāy: ser-i Dārāyı, RD

2. Dünyāya kıyās itseñ ger füşet-i ‘uqbāyı
Seyr eyle müşelleşde eşkāl-ı zevāyı
3. Bir sākī-i mehveşden nüş it yür[i]²⁷²⁶ şahbāyı
Düş küy-ı ħarābāta ol ‘aşık-ı rüsvāyı
4. Rūhānī naẓar ile görseñ ruĥ-ı zībāyı
Şüretde yürü ħalma fehmi eyle bu ma‘ nāyı
5. Bu pendü işitdükde ol dem dil-i rüsvāyı
Mey-ĥāneye ‘azm itdüm geşt eyleyü her cāyı
6. Bir encümine irdüm gördüm niçe rüsvāyı²⁷²⁷
Her biri tutar elde cām-ı ħarab-efzāyı
7. Bu beyti okur gördüm baġrını delüp nāyı
Şevĥ ile semā‘ itdi ol dem niçe mollāyı
8. *Cem cāmını nüş itdi sürdi niçe dem Rüstem*
Bu bezm girü bâķi ‘ālem gene bu ‘ālem

V

1. **Rahmī** n’ola tālī‘ den eylerse şikāyetler
Çekdi bu feleklerden çoĥ dürlü felāketler
2. Nā-ehle²⁷²⁸ müyesserdür her dürlü sa‘ ādetler
Dānā-dil ü kāmiller çekmekde melāmetler
3. ‘Āķil ola dīvāne fikr olsa bu ĥāletler
Nā-dānā neden bilsem eyā bu ri‘ āyetler
4. Bir gün beni ĥāk eyler āĥir bu ħaşāvetler
Her- eħrimenüñ varur ayaġına devletler
5. Cān ile perī-rūlar eyler niçe ĥizmetler
Var ise kıyāmetden oldı bu ‘alāmetler
6. Zevĥ ile sürür ile eyler²⁷²⁹ niçe ‘işretler
Dünyā gibi ‘uqbāda bulsun yine²⁷³⁰ rāĥatlar
7. *Cem cāmını nüş itdi sürdi niçe dem Rüstem*
Bu bezm girü bâķi ‘ālem gene bu ‘ālem

²⁷²⁶ yür[i]: mey-i, RD

²⁷²⁷ rüsvāyı: Dārāyı, RD

²⁷²⁸ Nā-ehle: Nā-dānā, RD

²⁷²⁹ eyler: itdi, RD

²⁷³⁰ bulsun yine: sürsün nice, RD

KAYNAKLAR:

AK, Coşkun, (2001), *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin c. II*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.

AKDAĞ, Ülkü, (2011), *Milli Kütüphanedeki 06 Hk 436 Numaralı Şiir Mecmuası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AKKUŞ, Metin, (1991), *Nef'î Sanatı ve Türkçe Divanı İnceleme Karşılaştırmalı Metin, Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AKYÜZ, Kenan- BEKEN, Süheyl YÜKSEL, Sedit CUNBUR, Müjgan, (1958), *Fuzûlî Türkçe Dîvânı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

ALTUN, Kudret, (1989), *Gelibolulu Mustafa Ali ve Divanı (Varidatül-ENİKA), Yayımlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ARI, Ahmet, (2011), *Mevlevilikte Bir Hanedanlık Kurucusu Sâkib Dede ve Dîvânı*, Ankara:<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10646,sakibdededivanimetinpdf.pdf?0> [Erişim Tarihi: 08.03.2016]

ARİF, Hüseyin, (Tarihsiz) *Yunus Emre Hayatı ev Şiirleri*, İstanbul: Esmâ Yayınları.

ATİLLA, Mustafa,(2012), *Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmûası İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AVŞAR, Ziya, *Revani Divanı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, ISBN 978-975-17-3352-8 <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10643,revanidivaniyaavsarpdf.pdf?0> [Erişim Tarihi: 16.03.2016]

AYAN, Hüseyin, (1990), *Nesîmî Dîvânı*, Ankara: Akçağ Yayınları, No:51

AYDEMİR, Yaşar, (2007), “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3*, s. 124-137

AYPAY, A. İrfan, (1992) *Nâhifî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni I, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BANARLI, Nihad Sami, (1997), *Resimli Türk edebiyatı Tarihi c. I-II*, İstanbul: MEB Yayınları.

BAYRAM, Sibel, (2006), *Azbi Baba Hayatı- Eserleri-Sanatı ve Divanı İnceleme-Tenkitli Metin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Edirne: Tırakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BAYRAM, Yavuz, (2008), *Amasya'ya Vali Osmanlı'ya Padişah Bir Şair: Adli Hayatı, Şahsiyeti, Şairliği, Divanının Tenkitli Metni*, Amasya: Amasya Valiliği Yayınları

BİLEN BURMAOĞLU, Hamit, (1983), *Lâmi'î Çelebi Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

BİLKAN, Ali Fuat, (1997), *Nâbî Dîvânı I-II*, İstanbul: MEB Yayınları.

BİLTEKİN, Halit,(1993),*Vak'anüvis Raşid Efendi ve Divanının Tenkidli Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyalbilimler Enstitüsü.

ÇAĞLAYAN, Bünyamin, (1997), *Kerbelâ Mersiyeleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet TANYERİ, M. Ali (1981). *Hayretî Dîvan Tenkidli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. [Metin Bankası]

ÇELTİK, Halil, (2008) *Divan Sahibi Rumelili Şairlerin Şiir Dünyası*, Ankara: MEB Yayınları.

ÇETİN, İsmail, (1993), *Derzî-zade Ulvî Dîvânı, Hayatı, Edebi Şahsiyeti Ve Divanının Tenkidli Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇIPAN, Mustafa, (1985), *Muğlalı İbrahim Şahidi, Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği Divan ve Gülşen-i Vahdet Tenkidli Metin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEMİRALAY, Mehmet, (2007) *Hudayî-i Kadîm (16. Yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEMİRTAŞ, Kenan, (2006), *Hizb-i Envârü'l- Hakâiki'n-Nûriye Büyük Cevşen ve Türkçe Açıklaması*, İstanbul: Nesil Yayınları.

DERELİ, Üzeyir, (2003), *Caferî'nin Hayatı, Eseri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEVELİOĞLU, Ferit, (1997), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

DİLÇİN, Cem, (1995), *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: TDK Yayınları.

DİLÇİN, Cem, (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.

DOĞAN, Muhammet Nur, (1997), *Lâle Devri Şairi Şeyhülislâm İshak ve Dîvânı*, İstanbul: MEB Yayınları.

EKİCİ, Hatice, (2006), *Sahhâf Rüşdî ve Divanı'nın Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ERDEM, Melike, (1991), *Bursalı Tâlib ve Divanı Tenkidli Metin ve İnceleme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

ERDOĞAN, Kenan, (1989), *Niyâzî-i Mısrî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı Tenkitli Metni*, Ankara: Akçağ yayınları.

ERDOĞAN, Mustafa, (2008), *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme Tenkidli Metin- Dizin) c. I, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EREN, Abdullah, (2014), *Sıdkî Dîvânı İnceleme ve Metin*, Ankara: Altınpost Yayınları.

ERKUL, Rasih, (1992) *Birri Mehmed Dede (Magnisalı) Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GEZER, ŞAHİN, Banu, (2009) *Tâlib Divanı ve İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜLER, Kadir (5/1 Winter- 2010) “*Kütahyalı Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri*”, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume,1037-1066

GÜREL, Rahşan, (1999), *Derviş-nihad Bir Saray Adamı: Enderunlu Osmân Vâsıf Bey ve Divanı (Dîvân-ı Gülşen-i Efkâr-ı Vâsıf-ı Enderûnî)*, İstanbul: Kitabevi.

GÜNEŞ, Mustafa,(1988), *Yozgatlı Hüznî Dîvânı II İnceleme-Metin-İndeks, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜNEŞ, Mustafa,(1994), *Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı İnceleme-Metin, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

HATİPOĞLU, G. Feyza, (2010), *Seyrî ve Dîvânı İnceleme- Metin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İPEKTEN, Haluk, (2015), *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri*, İstanbul: Dergah Yayınları.

İSEN, Mustafa ,(1988), *Gelibolulu Mustafa Ali*, Ankara: KTB Yayınları.

İSEN, Mustafa, (1990), *Usûlî Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları, No:51

KAHRAMAN, Bahattin, (1989), *Arşî Divanı'nın Tenkidli Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KANAR, Mehmet, (2013), *Farsça- Türkçe Sözlük*, İstanbul: Say Yayınları

KAPLAN, Mahmut, (1981), *Neşatî Divanı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAPLAN, Yusuf, (2000), "17. Yüzyıl Divan Şairi Zârî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şiirleri" Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research Volume: 3 Issue:12. 276-290

KARACAN, Turgut, (1991) *Bosnalı Aleddin Sabit Divanı*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, No: 37

KARADAĞ, Selma, (2011), *Milli Kütüphane 2860 Numaralı Şiir Mecmuası Konya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

KARASOY, Yakup -YAVUZ, Orhan, (2010), *Aşık Ömer Divanı*, Konya: Ocak Grafik Tasarım.

KAVAKLIYAZI, Ahmet, (2010) *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAYA, Bilge, (1991), *XVII. Yüzyıl Divan Şairi Mantıkî Ahmed Efendi ve Divançesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAYABAŞI, Ayfer, (1995), *Sārbān Ahmed Dīvānı (İnceleme-Metin)*, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KESKİN, Ayşe Tuba, (1998), *Türk Edebiyatında Müseddes, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KESKİNSOY, Haşim, (2011) *Mekkî ve Nahîfî'nin Kasîde-i Bürde Tahmîsleri Tenkitli İnceleme Metin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KOÇİN, Abdulhakim, (1998) *Divân Şiirinde Münâcât, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KOMİSYON, (2013), *Kur'an Yolu Meâli*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

KÖKSAL, M. Fatih, (2012), *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, İstanbul: Kesit Yayınları

KÖPRÜLÜ, Fuad (2004), *Saz Şairleri I-V*, Ankara: Akçağ Yayınları.

KUT, Günay, (1986) ,“*Mecmua*”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi c. VI, İstanbul: Dergâh Yayınlar

KÜÇÜK, Sabahattin, (2015), *Bâkî Divânı-Tenkitli Basım (3. Baskı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları:601

KÜLEKÇİ, Numan, (1985), *Gani-zâde Nadirî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserler: Divânı ve Şeh-nâmesi'nin Tenkidli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

LEVEND, Agâh Sırrı, (1988), *Türk Edebiyatı Tarihi c. I*, Ankara: TTK Yayınları.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi Hakses Koleksiyonundaki 08802/Hs0753 Numaralı Demirbaş ve T811.21 Yer Numarasına Kayıtlı Mecmu'âtü'l-Eş'âr

MENGİ, Mine, (1994), *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

MUTÇALI, Serdar, (1997), *Arapça-Türkçe Okul Sözlüğü*, İstanbul: Dağarcık Yayınları.

NACİ, Muallim, (1995), *Osmanlı Şairleri*, İstanbul: MEB Yayınları.

NACİ, Muallim, (1987), *Lugat-ı Naci*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

OĞUZ, M. Öcal, (1987), *Yozgatlı Hüznî Dîvânı I Tahlil-Metin*, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

OKUMUŞ, Sait, (2011) *Şairin Çağa Tanıklığı- Bağdatlı Ruhî'nin Terkîb-i Bend'i ve Nazireleri*, Ankara: Divan Kitap.

OKUYUCU, Cihan, (1994) *Cinânî, Hayatı, Eserleri, Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, Ankara: TDK Yayınları.

OLGUN, İbrahim DRAHŞAN, Cemşit, (1984), *Farsça- Türkçe Lugat*, Ankara: Elhan Kitabevi

ÖZER, Sait, (2006), *Nâtikî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZGÜR, Tahir, (1991), *Fehîm-i Kadîm, Hayatı Sanatı, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

ÖZMEN, İsmail, (1998), *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi, c. I,II,IV (13. Yüzyıldan 19. Yüzyıla Kadar)*, Ankara: Kültür bakanlığı Yayınları.

ÖZTÜRK FİDAN, Gülşen Gaye, (2006), *Mevlânâ Müzesinde Bulunan Bir Mevlevî Şairler Mecmu'ası (Mecmu'a-yı Eş'ar)*, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZTÜRK, Yılmaz, (2006), *XVII. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZYILMAZ, Halime, (1995), *Üsküdarlı Sırrî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZYILMAZ, Kezban, (1994), *Kâmî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

PALA, İskender, (1995), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ yayınları.

PARLATIR, İsmail, (2012), *Osmanlıca Türkçe Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayınları.

REDHOUSE, Sır James W. (2011), *Turkish and English Lexion New Edition*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

SAMİ, Şemsettin, (1995), *Kamûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

SARAÇ, Mehmet Ali Yekta, (2002), *Emrî Divanı*, e-Kitap.

SARI, Sebahaddin (1993), *Vecdî Dîvânı (Tenkidli Metin) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SEMİZ, Kenan,(2010), *Semiz-zâde Süleyman Rüşdî Efendi ve Divânı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SEYHAN, Nezihâ, (2000), *Medhi Dîvânı (İnceleme -Transkripsiyonlu Metin), Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SEZGİN, Durmuş, (2001), *Ali Senayi Divanı Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Tokat: Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SOLMAZ, Süleyman, (1996), *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı İnceleme Metin, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SORGUN, Sercay, (2009), *Tâlib Ahmed Bosnavî Dîvânı, İnceleme, Transkripsiyonlu Metin, Nesre Çeviri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, 5214 Numaraya Kayıtlı Mecmua

ŞENTÜRK, Ahmet Atilla, (2014), *Osmanlı Şiirleri Antolojisi*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

ŞÜKÛN, Ziya, (1996), *Farsça- Türkçe Lugat Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya, c. I, II, III*, İstanbul: MEB Yayınları.

TANRIBUYURDU, Gülçin, (2012), *Mu'îdî Dîvânı (Metin-Çeviri)*, *Yayımlanmamış Yüksek Doktora Tezi*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı

TANYILDIZ, Ahmet, (2015), “*Tahran’da Bulunan Türkçe Bir Şiir Mecmûası ve Neşredilmemiş Bazı Şiirler*”, Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature], Yıl 1, Sayı 2, s. 39-87

TANYILDIZ, Ahmet, (2012), “*Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında*”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research, c. V, Sayı: 21 Volume: 5 Issue: 21

TARLAN, Ali Nihat (2013) *Fuzûlî Divanı Şerhi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

TARLAN, Ali Nihat, (1945), *Hayâlî Bey Divanı*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 3.

TARLAN, Ali Nihat, (1948) *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri (Rahmî ve Fevrî)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 356.

TARLAN, Ali Nihad, (1946), “*Eski Mecmualar Arasında*”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt I, s. 122

TARLAN, Ali Nihad, (1968), *Zatî Dîvânı Edisyon Kritik ve Transkripsiyon Gazeller Kısmı I. c.*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 1216

TATAROĞLU, Abdullah, (1995), *Muhîti Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TATÇI, Mustafa, (1990) *Yunus Emre Divânı II Tenkitli Metin*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

TATÇI, Mustafa, (2013) *Yunus'un Gül Bahçesinden Dîvân-ı İlâhiyât, Risâleti'n-Nushiyye, Âşık Yûnus II*, Ankara: TOBB.

TAVUKÇU, Orhan Kemal, *Dede 'Ömer Rûşenî Hayatı, Eserleri Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, Kültür Bakanlığı Yayınları. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10601.dede-omer-rusenipdf.pdf?0> [Erişim Tarihi: 05.04.2016]

TIĞLI, Fatih, (2006), *Bursalı Rahmî Çelebi ve Divânı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TILFARLIOĞLU, Musa, (2011), *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmu'a-ı Eş'ar İsimli Şiir Mecmuası (71a-140b) Çeviriyazılı Tenkitli metin*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

TİETZE, Andreas, (1951) “*XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili: Âgehî Kasidesine Nazireler*”, İstanbul: Türkiyat Mecmuası, Cilt 9, s. 113-138

TULUM, Mertol, TANYERİ, M. Ali, (1977), *Nev'i Divan Tenkidli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. No: 2160

TURGUT, Elif, (2013), *XVI. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuasının İncelenmesi 1b-50a*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ULUDAĞ, Süleyman, (1997), *Tasavvuf Terimler Sözlüğü*, İstanbul: Marifet Yayınları.

ÜNVER, İsmail, (2008), “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies*, 3/6.

YANANLI, H. Rahmi, (2008), *Hazret-i Dil-i Dâna Oğlan Şeyh İbrahim Efendi Külliyyatı*, İstanbul: Kitabevi.

YAVUZ, İbrahim, (2006), *Türk Edebiyatında Terkîb-i Bend ve Tercî-i Bendler XVII-XIX. yy, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Muğla: Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YAZAR, Sadık, (8 winter-2013), “XVI. Yüzyılda Derlenmiş Bir Musammat Mecmûası”, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, Ankara, 601-650

YAZIR, Elmalılı Hamdi [Yayına Hazırlayan, Komisyon] (2011), *Kur’ân-ı Kerîm ve Kelime Meâli*, İstanbul: Merve Yayınları

YILMAZ, Mehmet, (2013) *Kültürümüzde Ayet ve Hadîsler Ansiklopedik Sözlük*, İstanbul: Kesit Yayınları.

YILMAZ, Nuran,(2012), *İslâmî Türk Edebiyatı Sempozyumu “Münâcât ve Tövbe-i Nasûh Geleneği Çerçevesinde Tövbenâme-i Veysî* İstanbul: Sütun Yayınları, s. 233-246.

YILMAZ, Ozan, (2008), “Metin Te’sisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmua ve Muhtevası”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 1, İstanbul, s.255-280.

<http://www.kamusulalam.com/>

<http://ktp.isam.org.tr/makaleilh/>

<http://www.kubbealtiligati.com/sonuclar.aspx?km=bu%C5%9Fir&mi=0>

<https://makaleler.mkutup.gov.tr/>

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

https://tr.wiktionary.org/wiki/Ana_Sayfa

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/>

<https://www.yazmalar.gov.tr/>

